GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2026

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 5 / 11 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

2026 yılı tamamlanmamıştır; bu bölüm kesit tarihine kadar yayımlanmış 2026 karar tarihli kayıtları içerir.

İçindekiler

001 2022/17886 03.03.2026
SELÇUK YILDIZ (2)

002 2022/18900 03.03.2026
SUAT ÇAKMAK

003 2022/21284 03.03.2026
Z.S.

004 2022/27644 03.03.2026
HÜSEYİN ERPOLAT (2)

005 2022/28206 03.03.2026
A.B.

006 2022/30392 03.03.2026
TEVFİK KARAGÖZ

007 2022/31630 03.03.2026
BEKİR ÖZKAN

008 2022/34954 03.03.2026
MUHAMMETULLAH ALIZADE VE DİĞERLERİ

009 2022/42654 03.03.2026
SERKAN ZORLU

010 2022/49651 03.03.2026
CEYHUN ÖCAL

011 2022/73088 03.03.2026
HASAN GÜLAÇTI

012 2022/75941 03.03.2026
KIFAH SELLO

013 2022/77032 03.03.2026
ALİ ÜRKÜT (2)

014 2022/78236 03.03.2026
GALİP USLU

015 2022/82055 03.03.2026
ULAŞ ÖZEL

016 2022/91046 03.03.2026
A.B.

017 2022/91430 03.03.2026
BEYEN EL MUHAMMED

İçindekiler - devam

018 2022/102955 03.03.2026
MESUT SARAÇ

019 2022/107762 03.03.2026
AHMET BEYAZSO VE DİĞERLERİ

020 2022/107867 03.03.2026
AYŞE KIRŞAN

021 2023/9150 03.03.2026
FUAD ELNAYİF

022 2023/18712 03.03.2026
SADİYE AKKAYA

023 2023/30342 03.03.2026
AZİZE CANSAĞ BAĞLI (2)

024 2023/31425 03.03.2026
TERCAN YÜCE

025 2023/34020 03.03.2026
ALİ YALÇIN VE DİĞERLERİ

026 2023/46603 03.03.2026
YAŞAR GÜNDÜZALP

027 2023/50524 03.03.2026
MUHARREM KAYA VE DİĞERLERİ

028 2023/54458 03.03.2026
AHMAD BAKEER

029 2023/62522 03.03.2026
FERAYİ TÜLCÜ

030 2023/68916 03.03.2026
OĞUZHAN DEMİRBAŞ VE DİĞERLERİ

031 2023/75921 03.03.2026
SELAHATTİN TAZ

032 2023/80578 03.03.2026
ERKAN KARAARSLAN (2)

033 2023/82305 03.03.2026
MÜŞERREF GEÇER

034 2023/85087 03.03.2026
CEVDET DÜNDAR

İçindekiler - devam

035 2023/108043 03.03.2026
BÜLENT GÖKTUNA

036 2024/26189 03.03.2026
MERAJEDDIN HAKIMI

037 2024/46106 03.03.2026
MAHMOUD MUSELMANI

038 2024/69117 03.03.2026
MESUT YAŞAR VE DİĞERLERİ

039 2020/843 04.03.2026
BURHANETTİN KARADELİ VE DİĞERLERİ

040 2020/17391 04.03.2026
MURAT KELEŞ VE DİĞERLERİ

041 2020/19019 04.03.2026
ABDULLAH ATAŞ VE DİĞERLERİ

042 2020/23865 04.03.2026
MENŞURE İŞLER

043 2020/32715 04.03.2026
R.T.M.S.H.

044 2021/9138 04.03.2026
EMİRHAN UYSAL VE DİĞERLERİ

045 2021/16059 04.03.2026
ASLIHAN ŞAHİN VE DİĞERLERİ

046 2021/18671 04.03.2026
SİNEM İLKER

047 2021/28709 04.03.2026
HACI MEHMET ŞAHİN

048 2021/29101 04.03.2026
HEKMAT AL ZAIM

049 2021/40627 04.03.2026
ERDOĞAN AKAR

050 2021/52104 04.03.2026
A.Y. VE DİĞERLERİ

051 2021/54480 04.03.2026
FATİH ŞÜKRÜ KAYA

İçindekiler - devam

052 2021/61646 04.03.2026
MUSA DEDEKELOĞLU

053 2021/62471 04.03.2026
ÇETİN HİÇYILMAZ

054 2021/63256 04.03.2026
KADİR AÇIKEL

055 2022/7389 04.03.2026
Z.A.

056 2022/23245 04.03.2026
YAKUP KARACAN

057 2022/53474 04.03.2026
CİHAN AVDAN VE DİĞERLERİ

058 2022/59215 04.03.2026
ZEKİ ALTAN

059 2022/59962 04.03.2026
ŞÜKRÜ YILMAZ VE DİĞERLERİ

060 2022/60081 04.03.2026
ERALP OTOMOTİV SAN. VE TİC. LTD.ŞT

061 2022/82433 04.03.2026
FATİH BAYDAN

062 2022/102062 04.03.2026
S.N.

063 2022/104737 04.03.2026
HALAF ELNEMLE

064 2022/104739 04.03.2026
AYDIN TEKİNER

065 2022/106565 04.03.2026
R.A.

066 2023/3968 04.03.2026
DASHTY KHALIFA

067 2023/4699 04.03.2026
MEHMET ŞİMŞEK VE DİĞERLERİ

068 2023/17301 04.03.2026
İBRAHİM TUNÇ VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

069 2023/17489 04.03.2026
SELAHATTİN KARAGÖZ VE DİĞERLERİ

070 2023/28810 04.03.2026
OĞUZ ERDOĞAN VE DİĞERLERİ

071 2023/33320 04.03.2026
MUSTAFA ÇAĞAN

072 2023/36425 04.03.2026
ZEKERİYA CANBAL

073 2023/38121 04.03.2026
KENAN FUAT TİRYAKİ

074 2023/39086 04.03.2026
MAHMUT PARÇALI VE DİĞERLERİ

075 2023/59775 04.03.2026
TAHSİN TOPARLAK VE DİĞERLERİ

076 2023/75205 04.03.2026
MAHİR YILDIZ

077 2023/104064 04.03.2026
İBRAHİM KEMAL VE DİĞERLERİ

078 2023/105130 04.03.2026
HAŞİM TÜRKER (2)

079 2023/107440 04.03.2026
ALİ BAKİ

080 2023/108631 04.03.2026
İSA OZAN VE DİĞERLERİ

081 2025/16250 04.03.2026
Ş.G.

082 2020/37416 05.03.2026
E.D.

083 2019/9183 11.03.2026
MURTAZA İLHAN VE DİĞERLERİ

084 2020/17748 11.03.2026
ERCAN YILDIZ (2)

085 2020/35930 11.03.2026
HÜSEYİN AKKUŞ

İçindekiler - devam

086 2020/36381 11.03.2026
CÜNEYT YILMAZ

087 2021/3673 11.03.2026
DENİZ ÇAĞLI

088 2021/5646 11.03.2026
HASAN HAZIRLAR

089 2021/16429 11.03.2026
MEHMET ÇELTİK VE MURAT ÇELTİK

090 2021/26088 11.03.2026
HALİME ECER

091 2021/26207 11.03.2026
CENGİZ ÖNGÜL

092 2021/40764 11.03.2026
FERHAT DEMİRBAŞ

093 2021/54315 11.03.2026
SAFURE GÜNEŞ (2)

094 2021/55720 11.03.2026
İSMAİL SEMERCİ

095 2021/60219 11.03.2026
FUAT KORKMAZ

096 2021/62842 11.03.2026
SERKAN KORKUTAN

097 2022/7 11.03.2026
FATMA ÖCALAN

098 2022/1438 11.03.2026
ÖNDER ÇINAR

099 2022/41459 11.03.2026
MAZLUM DAĞTEKİN

100 2022/45379 11.03.2026
MEVLİDE ŞAN KARAMAN

SELÇUK YILDIZ (2)

B. No: 2022/17886 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/17886

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELÇUK YILDIZ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/17886)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Selçuk YILDIZ

Vekili : Av. Melek Meltem AYKUT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlileri tarafından toplumsal olaylara müdahale edilmesi sırasında atılan gaz fişeğinin göze isabet etmesi sonucu yaralanma meydana gelmesi ve bu olayla ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonrası etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle eziyet yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/2/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Mevcut Bireysel Başvuru Öncesi Gerçekleşen Olaylar

5. Başvurucu, kamuoyunda Gezi Parkı eylemleri olarak bilinen olaylar sırasında 3/6/2013 tarihinde çalıştığı lokantaya giderken Sancaktepe Belediyesi binasının önünden geçtiği sırada 5 m yakınından bir polis memurunun attığı bir gaz bombasının yüzüne isabet etmesi sonucu yaralandığını belirtmiştir. Başvurucunun ilk tedavisi Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesinde yapılmış, hazırlanan adli raporda sol frontal (sol ön) bölgeden yaralandığı tespit edilmiştir. Başvurucunun muayenesi sonrası Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesince düzenlenen 28/6/2013 tarihli raporda da sol gözde görme keskinliğinde azalma saptanmıştır.

6. Başvurucu, İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) verdiği dilekçede olaylar esnasında polislerin çok yakın mesafeden kasıtlı olarak, kendisini hedef alarak gaz bombası attıkları iddiası ile kimlik tespiti yapılacak polislerden 12/7/2013 tarihinde şikâyetçi olmuştur. Başsavcılık 16/7/2013 tarihinde İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden olaylara ilişkin varsa kamera görüntüsünün gönderilmesini istemiştir. 31/7/2013 tarihinde verilen cevap yazısında kayıtların saklanma süresi aşıldığından görüntülere ulaşılamadığı bildirilmiştir.

7. İstanbul Valilik makamı 27/12/2013 tarihinde anılan ön inceleme raporuna uygun olarak şikâyetin işleme konulmaması yönünde karar vermiştir. Yapılan itiraz İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Kurulu (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından reddedilmiştir. Başsavcılık tarafından da soruşturma izni verilmediğinden kovuşturma yapılmasına yer olmadığına 4/6/2014 tarihinde karar verilmiştir. Daha sonra 20/6/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

8. Anayasa Mahkemesi sözü edilen başvuru hakkındaki kararını 15/2/2017 tarihinde vermiştir (Selçuk Yıldız [2. B.], B. No: 2014/10382, 15/2/2017). Anılan kararda Anayasa Mahkemesi soruşturma kapsamında Başsavcılıkça verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda başvurucunun yaralanmasının neden kaynaklandığının tespit edilmediğini, 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde ilgili görevliler hakkında yürütülen ve soruşturma izni verilmemesi ile sonuçlanan ön inceleme prosedürüne atıf yapılırken soruşturma konusu suçların 4483 sayılı Kanun'un izin şartına bağlı olmaksızın resen kovuşturulması gereken suçların düzenlendiği 2. maddesinin son fıkrası kapsamında olup olmadığının tartışılmadığını vurgulamıştır. Buna bağlı olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının öngördüğü etkili soruşturma (usul) yükümlülüğünün yerine getirilmediği sonucuna varmıştır.

9. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için ihlal kararının bir örneğinin kendisine gönderildiği İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi 4483 sayılı Kanun kapsamında olmayan suç hakkında genel hükümlere göre işlem yapılmak üzere dosyanın Başsavcılığa gönderilmesine 4/7/2017 tarihinde karar vermiştir.

10. Bundan bağımsız olarak Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı üzerine Başsavcılık tarafından yeniden soruşturmaya başlanmıştır. Soruşturma çerçevesinde yeni bir kayıt oluşturulmuş ve kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla sonuçlanan önceki soruşturma dosyası incelenmiştir. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonucu oluşturulan yeni soruşturma kaydı ile Bölge İdare Mahkemesi kararı üzerine alınan soruşturma kaydı birleştirilmiştir. Daha sonra başvurucunun ifadesi, müşteki sıfatıyla ve vekili eşliğinde 7/11/2017 tarihinde alınmıştır. Başvurucu; ifadesinde 3/6/2013 tarihinde saat 18.30

sıralarında Sancaktepe'de bulunan ikametgâhından çıkıp işine gittiğini, bu sırada Gezi olayları nedeniyle Sancaktepe Belediyesi binasının çevresinde yoğun bir kalabalığın ve birçok polis memurunun olduğunu gördüğünü, karşıdan karşıya geçmek istediği sırada sol gözünün üzerine bir gaz fişeğinin isabet ettiğini, bunun üzerine yere düştüğünü, ateş eden polis memurunu görmediğini, Gezi olayları gösterilerine katılmadığını belirtmiştir. Müşteki vekili de başvurucuyu hastaneye kaldıran tanıkların isimlerini dilekçe ile bildireceğini beyan etmiştir.

11. Başvurucunun tıbbi belgeleri Başsavcılık tarafından gönderilmek suretiyle başvurucu hakkında kati rapor alınması İstanbul Anadolu Adli Tıp Şube Müdürlüğünden istenmiştir. 13/12/2017 tarihli ön rapora göre kati rapor için başvurucunun muayene edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Raporda başvurucu hakkında geçmişte yapılan tıbbi işlemlere ayrıca yer verilmiştir. Bu kapsamda Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesinin 3/6/2013 tarihli raporundan, Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim Araştırma Hastanesinin 3/6/2017 tarihli ve 28/6/2013 tarihli raporu ile bir özel cerrahi hastanenin 17/4/2014 tarihli raporundan bahsedilmiştir. Eldeki tıbbi belgeler ve başvurucunun muayene edilmesi sonucu düzenlenen 14/5/2018 tarihli Adli Tıp Kurumu (ATK) raporuna göre;

i. Kişinin yaşamını tehlikeye sokan bir durum yoktur.

ii. Kişinin yaralanması basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte değildir.

iii. Vücuttaki kemik kırıklarının hayat fonksiyonlarına etkisi hafif (1), orta (2, 3) ve ağır (4, 5, 6) olarak sınıflandırıldığında şahısta saptanan kırık, hayati fonksiyonları orta (3) derecede etkilemiştir.

iv. Sol gözdeki görme kaybına neden olan yaralanma organlardan birinin işlevini yitirmesi niteliğindedir.

12. Bu arada Başsavcılık, müştekinin ilk şikâyet dilekçesini özetleyerek Sancaktepe İlçe Emniyet Müdürlüğü Asayiş Büro Amirliğinden 19/4/2018 tarihinde birtakım belgeler istemiştir:

i. Eylemin gerçekleşme anını gösterir kamera görüntülerinin öncelikli olarak temin edilerek CD görüntülerinin incelenmesi, bu görüntülerin fotoğraf çıktılarının alınması, görüntülere göre olaya karışan yani müştekiye müdahale eden tüm polis memurlarının açık kimlik, görev ünvanının ve adresinin tespit edilmesi,

ii. Müştekinin iddia edildiği şekilde yaralanması ile sonuçlanan olayla ilgili olarak ne tür bir işlem yapıldığının belirlenmesi, işlem evrakının tamamının tasdikli bir suretinin çıkarılması ve alınması,

iii. Müştekiye gaz fişeği sıkan görevli polis memurunun tespit edilmesi, kasten yaralama suçundan savunmasının alınması, delillerinin tespit edilmesi, görev belgesinin çıkarılması,

iv. Müştekinin ifadesinde olayı gören tanıkların isimlerini bildireceğini beyan etmiş olması nedeniyle olay tanıklarının müştekiden sorulmak suretiyle belirlenmesi, tanık sıfatıyla beyanlarının alınması.

13. Bu sırada başvurucu vekili de 19/4/2018 tarihinde süreç hakkında beyanda bulunmuştur. Hukuki süreç hakkında açıklamalar yapmış, şüpheli polis memurunun tespit edilmesini istemiştir. Bunun yanında Sancaktepe Kaymakamlığının yaralanmanın gerçekleştiği saatten

sonra sunduğu video kayıtları olduğunu, Sancaktepe'de gerçekleşen olaylarda biber gazının kullanıldığını gösteren fotoğraf ve haberlerin yer aldığını belirtmiştir. Bu kapsamda İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü nezdinde görevli Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü Özel Tim Amirliği kadrosundaki gruplar tarafından 31/5/2013-17/6/2013 tarihleri arasında Taksim Gezi Parkı, Mecidiyeköy Meydanı, Sancaktepe, Gazi Mahallesi olaylarında kullanılan gaz tüfeği fişeği ile gaz el bombasının da yer aldığı mühimmatın sayılarına dair düzenlenen 18/6/2013 tarihli bir tutanağa ilişkin haberin linkini ve fotoğrafını iletmiştir.

14. Başsavcılığın talimatı doğrultusunda başvurucunun ifadesi kolluk görevlileri tarafından tekrar alınmıştır. Başvurucu; olay zamanı belediye binası olarak kullanılan Sancaktepe Kaymakamlığının karşısındaki bir pastahaneye doğru yöneldiğini, olaydan önce işitme engeli olması nedeniyle olayları net algılayamadığını, bu sırada gözüne gaz kapsülü geldiğini ve bayıldığını, gaz kapsülü atan polis memurunu çok sayıda görevli polis olduğundan göremediğini, kendisine yardım eden kişileri de tanımadığını 4/6/2018 tarihinde beyan etmiştir.

15. Kolluk tarafından yapılan araştırmada Sancaktepe Kaymakamlığı çevresine ait MOBESE kamera görüntülerinin 20-30 gün süreyle kayıt yaptığı, 2013 yılına ait görüntülerin bulunmadığı bildirildiğinden herhangi bir şüphelinin kimliğinin tespitinin mümkün olmadığı Başsavcılığa 5/6/2018 tarihinde bildirilmiştir.

16. Bunun üzerine Başsavcılık 23/10/2018 tarihinde daimî arama kararı vermiştir. Bu bağlamda kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzu kullanmak suretiyle nitelikli kasten yaralama suçu kapsamında şüpheli olarak faili meçhul polis memurları gösterilmiştir. Kararda, suç tarihlerinde açık kimlik bilgileri tespit edilemeyen ve yakalanamayan şüpheli ya da şüphelilerin Sancaktepe Belediyesi binası önünden geçen başvurucuya Gezi Parkı olayları nedeniyle gaz fişeği attıkları belirtilmiştir.

17. Başvurucu vekili 10/12/2020 tarihinde soruşturma dosyasının UYAP aracılığıyla incelenmesi için talepte bulunmuştur. Daha sonra 10/11/2021 tarihli dilekçe ekinde yer alan ve içinde dijital delillerin de yer aldığı belgelerle Başsavcılığa başvurmuştur. Bu kapsamda özellikle Sancaktepe Kaymakamlığı önünde gaz fişeği ateşleyen polislerin de göründüğü bir haber ajansına ait olan görüntüler, 5/6/2013 tarihli haber dökümü, flash bellek içindekilerin ekran görüntüsü, Sancaktepe Kaymakamlığı önünde görevli TOMA'lar (toplumsal olaylara müdahale aracı) olduğunu belirterek bunları dilekçenin ekinde Başsavcılığa sunmuştur.

18. Bunun üzerine Başsavcılık Zamanaşımı Bürosuna tevdi edilen dosya Memur Suçları Soruşturma Bürosuna 29/11/2021 tarihinde gönderilmiştir.

19. Başvurucu vekili 10/12/2021 tarihinde dilekçenin akıbetini UYAP üzerinden sormuş, talep ettiği hususlar hakkında ne yönde işlemler yapıldığına dair Başsavcılıktan bilgi istemiştir.

20. Başsavcılık, başvurucunun sunduğu dilekçeye atıfla İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden 27/12/2021 tarihinde bazı bilgi ve belgeler istemiştir. Bu kapsamda dilekçenin ekinde yer alan görüntülerdeki polis memurlarının kimlik ve adres bilgileri ile 3/6/2013 tarihinde Sancaktepe Kaymakamlığı çevresinde görevli polislerin ve sıralı amirlerinin tespit edilerek bilgi sahibi sıfatıyla ifadelerinin alınmasını, tespit edilen kişiler içinde gaz kapsülü ateşlemeye kimlerin yetkili olduğunun sorularak belirlenmesini, ayrıca Sancaktepe Kaymakamlığı çevresinde görevlendirilen, fotoğrafları sunulan TOMA'larda görevli olan polis memurlarının ve sıralı amirlerinin kimlik bilgilerinin tespit edilmesini talep etmiştir.

21. Yine Başsavcılık 27/12/2021 tarihinde başvurucunun dilekçesinde belirttiği haber ajansından 1/6/2013-30/6/2013 tarihleri arasında Sancaktepe Kaymakamlığı çevresindeki görüntü kayıtlarının tespit edilerek gönderilmesini, başvurucunun bahsettiği bir gazetenin merkezinden de 5/6/2013 tarihli haberlere ilişkin kayıt ve görüntülerin tespit edilerek gönderilmesini talep etmiştir. Haber ajansı tarafından verilen 10/1/2022 tarihli cevabi yazıda görüntü kayıtlarına ulaşılamadığı bildirilmiştir. Gazetenin merkezinden müzekkere ile istenen hususlara ilişkin üçüncü defa sorulmasına rağmen bir cevap gelmediği görülmüştür.

22. Bu arada başvurucu, soruşturmada bir ilerleme kaydedilmediğinden ve soruşturmanın etkili şekilde yürütülmediğinden bahisle ihlal kararının sonuçlarının ortadan kaldırılmaması sebebiyle bireysel başvuru yaptığını belirtmiştir.

23. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Mevcut Bireysel Başvuru Sonrası Gelişen Olaylar

24. Sancaktepe İlçe Emniyet Müdürlüğü, Sancaktepe Kaymakamlığı ve çevresinde 3/6/2013 tarihi itibarıyla görevli personelin görev listesini 11/3/2022 tarihinde paylaşmıştır. İfade alma işlemleri için evrak Asayiş Şube Müdürlüğüne gönderilmiştir. Asayiş Şube Müdürlüğünün talebi üzerine ayrıca Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü olay gününe ait görevlendirme listesini sunmuştur. Temin edilen görev listeleri ile yedi polis memurunun bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesi 16/8/2022 tarihinde rapor hâline getirilmiştir. İfade sırasında polis memurlarına fotoğraflar gösterilmiş; belirtilen tarihteki görev yerleri, görev tanımı ve görev sorumlulukları, meslek içi alınan kurs ve branşlar olmak üzere gaz kapsülü ateşlemeye herhangi bir yetkileri olup olmadığı, ekip otosu olarak değerlendirilen ve olaylara müdahalede kullanılan emniyet aracında görevli olan personelin tespiti hususunda bilgileri olup olmadığı sorulmuştur. Polis memurları gaz kapsülü ateşlemeye yetkileri olmadığı, 2013 yılında bu yönde bir kurs ya da sertifika almadıkları, görevlerini yerine getirdikleri, başvurucuyu tanımadıkları, görüntüdeki araçları ayırt etmeye yarayan rakam ve sayı grubu olmadığından araçların hangi birliğe ait olduğunu söylemeyecekleri şeklinde cevap vermiştir.

25. Başsavcılık, söz konusu işlemleri yapan Büro Amirliğinden 6/6/2023 tarihinde Sancaktepe İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından gönderilen personel listesinde isimleri yazılı olan kişilerin açık kimlik bilgileri ve görev yerlerinin tespit edilmesini, İstanbul sınırları içinde bulunmaları hâlinde bilgi sahibi sıfatı ile ifadelerinin alınmasını, İlçe Emniyet Müdürlüğüne ait yazıda isimleri belirtilen ve sorumlu amirler olan Ü.T., H.A., İ.Ö. ve A.Y.nin konuya ilişkin ifadelerinin alınmasını istemiştir.

26. Olay tarihinde Kaymakamlık binası ve çevresinde alınacak emniyet tedbirlerinden sorumlu olan Komiser Yardımcısı İ.Ö.nün bilgi sahibi sıfatıyla ifadesi 20/11/2023 tarihinde alınmıştır. İ.Ö. bu kapsamda hazır kuvvet personelinden sorumlu olduğunu, sorumlu olduğu hazır kuvvetin envanterinde gaz fişeği veya gaz tüfeğinin bulunmadığını, müştekinin Sancaktepe Belediyesi binası civarında yaralandığını beyan ettiğini, iki bina arasında 500-600 m olduğunu tahmin ettiğini, o mesafeden böyle bir olayı görme ihtimali olmadığını dile getirmiştir. Ayrıca gaz fişeğinin Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü envanterinde olduğunu, çevik kuvvet personelinin kendi amirlerinin emir ve talimatları doğrultusunda görev yaptığını, dolayısıyla Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü personelini sevk ve idare etmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir.

27. Olay tarihinde belediye binası ve çevresinde alınacak emniyet tedbirlerinden sorumlu olan Sancaktepe Polis Merkez Amir Vekili Başkomiser H.A.nın bilgi sahibi sıfatıyla ifadesi 23/11/2023 tarihinde alınmıştır. Bu kapsamda H.A. görevlerinin göstericilerin bina içine girmesini engellemek olduğunu, olay günü göstericilerin belediye binası giriş kapısına kadar gelemediklerini, bu nedenle göstericilere müdahale etmelerini gerektirecek bir durumun oluşmadığını ancak hatırladığı kadarıyla belediye binasının arka tarafından bir grubun olduğunu telsiz anonslarından duyduğunu, bu gruba da çevik kuvvet personelinin müdahale ettiğini ve grubun dağıldığını, o akşam başka bir olayın yaşanmadığını, başvurucuyu tanımadığını, bahsettiği olayı görmediğini, herhangi bir yaralanma olduğunu da duymadığını dile getirerek genel hizmet personelinin gaz tüfeği kullanmadığını, bu tüfeğin çevik kuvvet personeli tarafından kullanılabileceğini, son olarak da herhangi bir çevik kuvvet personelini de gaz tüfeği kullanırken görmediğini belirtmiştir.

28. Başsavcılığın dinlenilmesini istediği kişilerden birisi olan ve olay tarihinde alınacak emniyet tedbirlerinin genel denetim ve koordinasyonundan sorumlu İlçe Emniyet Müdür Yardımcısı 4. Sınıf Emniyet Müdürü Ü.T.nin beyanı Başsavcılık nezdinde tanık sıfatıyla 30/11/2023 tarihinde alınmıştır. Bu kapsamda yaralanmaya ilişkin bir bilgisi olmadığını, Gezi Parkı olayları ile ilgili görevli müdürlüğün çevik kuvvet olduğunu, olay tarihi itibarıyla görevli polislerin başında olmadığını, görevlendirmeleri Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünün yaptığını, görevli olmadığı için kimseye konu ile ilgili talimat vermediğini beyan etmiştir.

29. Dinlenilmesi istenen ve olay tarihinde İlçe Emniyet Müdürlüğü ile AK Parti ilçe binası koruma noktasında görevlendirilen personelin sevk ve idaresinden sorumlu Komiser Yardımcısı A.Y.nin kamu görevinden çıkarıldığının anlaşılması üzerine adres bilgilerinin tespit edilmesi için yazışmalar yapılmıştır. Gelen bilgilerden sonra A.Y.nin şüpheli sıfatıyla savunmasının alınması Birecik Cumhuriyet Başsavcılığından istenmiştir. Yapılan araştırma sonucu düzenlenen 24/9/2024 tarihli tutanakta söz konusu şahsa yine ulaşılamadığı, şahsın kardeşi olan kişiye POL-NET (Polis Bilgi Sistemi) üzerinden telefonla ulaşıldığında kardeşinin Almanya'da olduğunu ve ne şekilde yurt dışına gittiğini bilmediğini ifade ettiği anlaşılmıştır. Söz konusu şahsa ulaşılamaması nedeniyle İstanbul 6. Sulh Ceza Hâkimliğince ifadesinin alınması için 5/12/2024 tarihinde yakalama emri çıkarılmıştır. Diğer taraftan ilgili şahsın 18/8/2016 tarihinde tutuklanarak Şanlıurfa 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna konulduğu, 19/1/2018 tarihinde ise tahliye edildiği anlaşılmıştır. Yine 19/2/2019 tarihinde tutuklanarak Gaziantep H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığı ve 22/10/2019 tarihinde tahliye edildiği görülmüştür.

30. Başsavcılık yakalama kararının akıbetinin araştırılmasını İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünden 29/5/2025 tarihinde istemiştir. Gelen bilgi ve belgelerden şüpheli A.Y.nin yakalanamadığı anlaşılmıştır. Soruşturma devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Anayasa Mahkemesinin 3/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

32. Başvurucu; Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin yine itirazın reddine karar verip ihlal kararını tam olarak karşılamayacak şekilde 4483 sayılı Kanun kapsamı dışında kalan suç yönünden genel hükümlere göre işlem yapılmak üzere dosyanın Başsavcılığa gönderilmesine karar verdiğini,

Başsavcılığın ise sunulan on dört sayfalık tevsi tahkikat talebine rağmen sadece müşteki ifadesi ve raporunu aldığını, kolluk biriminden gelen kamera kayıtları olmadığı şeklindeki yazı üzerine daimî arama kararını verdiğini ifade etmiştir. Polisler tarafından yakın mesafeden kendisine doğrultularak atılan gaz bombası fişeğinin yüzüne isabet etmesi sonucunda ağır yaralandığını, bu dosyanın şüphelilerinin kolluk kuvvetleri olması sebebiyle daimî arama evrakının gönderildiği kolluk birimince etkili bir soruşturma yapılmasını beklemenin çok mümkün olmadığını ileri sürmüştür. Soruşturmada sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması konusunda ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görüntüsünün engellenmesi açısından gerekli sürat ve özenin gösterilmediğini, soruşturmada çok uzun süre sonuca götürecek hiçbir işlem yürütülmeksizin soruşturmanın sürüncemede bırakıldığını belirterek kötü muamele yasağı kapsamında etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca soruşturmanın uzun süreden beri devam ettiği, soruşturmanın zamanaşımına uğrama riski olduğu da gözönüne alındığında uzun süren ve etkili olmayan soruşturma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini belirtmiştir. İhlalin sonuçları ortadan kalkmadığından ve tüketilecek bir başvuru yolu bulunmadığından hareketle başvuruyu süresi içinde yaptığını beyan etmiştir.

33. Bakanlık görüşünde; soruşturma neticesinde 23/10/2018 tarihinde daimî arama kararı verildiği, bireysel başvurunun ise bu karardan yaklaşık 3 yıl 4 ay sonra 14/2/2022 tarihinde yapıldığı, başvurunun süresi içinde yapılıp yapılmadığı değerlendirilirken bu hususun gözönünde tutulması gerektiği, Başsavcılık tarafından daimî arama kararı verilmesine rağmen soruşturma ve olayın faillerinin tespiti yönünden bu tarihten sonra da soruşturma işlemlerinin devam ettiği, etkili soruşturma yükümlülüğünün bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olduğu belirtilerek ilgili kurumlardan temin edilen belgeler sunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerini karşıladığını ifade etmiş; soruşturmanın resen başlatılmamasını, soruşturmanın etkili bir şekilde yürütülmediğini belirterek önceki şikâyetlerini yinelemiştir.

B. Değerlendirme

34. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Başvuru yollarının tüketilmesi kuralı, bir soruşturmanın etkili olup olmadığı yönünde inceleme yapılabilmesi için mutlak surette gerekli olmasa da yürütülen soruşturmanın -makul bir süreyi aşmaması şartıyla- ilgili kamu makamları tarafından nasıl sonlandırılacağının beklenmesi bireysel başvuru ile getirilen koruma mekanizmasının ikincil niteliğine uygun olacaktır (Hüseyin Caruş [1. B.], B. No: 2013/7812, 6/10/2015, § 46). Buna karşılık başvurucunun bir soruşturmanın açılmayacağının, soruşturmada ilerleme olmadığının, etkili bir ceza soruşturması yapılmadığının, ileride de böyle bir soruşturmanın yürütüleceği konusunda en ufak gerçekçi bir şans olmadığının farkına vardığı veya varması gerektiği andan itibaren yaptığı bireysel başvurular kabul edilebilmelidir (Rahil Dink ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/848, 17/7/2014, § 77).

36. Böyle bir durumda başvurucular, gerekli özeni göstermeli ve şikâyetlerini çok uzun süre geçirmeden Anayasa Mahkemesine sunabilmelidir zira soruşturmanın etkililiğini sağlayacak bir başvuru yolu yoktur. O hâlde anılan ihlal iddiaları yönünden başvuru yollarının tüketilmesi gerekmemektedir. Böyle bir durumda başvurucular, etkili bir soruşturma yürütülmediğinin farkına vardıkları veya varmaları gerektiği andan itibaren başvuru süresi

içinde bireysel başvuruda bulunmalıdır. Doğal olarak başvurucuların etkili bir soruşturma yürütülmediğinin ne zaman farkına varması gerektiği her başvurunun şartlarına bağlı olarak değerlendirilecektir (Adle Azizoğlu ve Sadat Azizoğlu [1. B.], B. No: 2014/15732, 24/1/2018, § 87; Sultani Acar [2. B.], B. No: 2014/16344, 22/3/2018, § 84; Umut Can Bozgun [1. B.], B. No: 2018/755, 29/6/2022, §§ 41, 42).

37. Somut olayda başvurucunun bireysel başvuruda bulunmak için ceza soruşturmasının sonuçlanmasını beklemesinin gerekip gerekmediği ve bu bağlamda başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığı değerlendirilmelidir. Ne var ki söz konusu değerlendirmenin yapılabilmesi başvurunun esası hakkında inceleme yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk uyarınca kabul edilebilirlik incelemesi esas incelemesi ile birlikte yapılacaktır.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

38. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

39. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

40. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

41. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü

muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103).

42. Mahkemeler ve diğer soruşturma makamları özellikle kötü muamele niteliğindeki bir olayın zamanaşımına uğramaması için ellerinden gelen tüm gayreti sarf etmeli ve tüm araçlara başvurmalıdır. Kötü muamele iddialarına ilişkin bir ceza soruşturması söz konusu olduğunda yetkililer tarafından çabuklukla verilecek bir yanıt, genel olarak kamunun güveninin korunması açısından temel bir unsur olarak sayılabilir ve kanun dışı eylemlere karışanlara karşı gösterilecek her türlü hoşgörüden kaçınmaya olanak tanır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 120; Adem Erden [2. B.], B. No: 2015/4032, 23/1/2019, § 34).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

43. Başvuruya konu soruşturmada Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonrasında fail olarak görülen kişi ya da kişilerin bulunması için birtakım çabalar gösterilmiştir. Bununla birlikte yakalama kararı çıkarılan, kendisinden uzun bir süredir haber alınamayan ve olay tarihinde komiser yardımcısı olan A.Y.nin aranması dışında soruşturmada yaklaşık iki yıl boyunca bir gelişme olmadığı, daimî arama kararı sonrasında soruşturmanın etkisiz bir hâl aldığı ancak başvurucu vekilinin dilekçesi üzerine soruşturmanın tekrar canlandığı, bununla birlikte bireysel başvurudan sonra yurt dışında yaşadığı soruşturma makamınca kabul edilen bir şüpheli hakkında yakalama emri çıkarıldığı, bu kişinin aradan geçen süreye rağmen yakalanamadığı, hâlihazırda başvurucunun yaralanması eyleminden sorumlu kişi ya da kişilerin tespit edilemediği anlaşılmıştır. Bu sebeple başvuruda süre aşımı bulunmadığı gibi başvurucunun başvuru yapmak için soruşturmanın sonuçlanmasını beklemesine de gerek olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durumda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

44. Olayda Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının sonuçlarının ortadan kaldırılması için Başsavcılık doğrudan soruşturmaya başlamıştır. Diğer taraftan işleme koymama kararını gerektirecek bir durumun somut olayda bulunmaması nedeniyle Bölge İdare Mahkemesi tarafından karar verildiği anlaşılmış ve dosya Başsavcılığa gönderilmiştir. Dolayısıyla bu kapsamdaki iddiaların dayanaksız olduğu görülmüştür. Nitekim her iki soruşturma kaydı da daha sonra birleştirilmiştir.

45. İncelenen olayda başvurucunun gaz kapsülü nedeniyle yaralandığı daimî arama kararında yer alan gerekçeden ve kolluk kuvvetlerine yazılan müzekkerelerin içeriğinden anlaşılmıştır. Ayrıca başvurucunun sunduğu ve Başsavcılığın da kabul ettiği görüntülerde olayın meydana geldiği yerde gaz bombası sislerinin olduğu, TOMA ya da panzer aracının

bulunduğu görülmektedir. Öte yandan başvurucunun Gezi Parkı eylemleri olarak bilinen eyleme katıldığına ve kendisine karşı güç kullanılmasını gerektiren bir davranışta bulunduğuna dair bir bulgu yoktur. Bu durumda değerlendirilmesi gereken husus toplumsal olaya müdahale sırasında biber gazının uygun bir şekilde kullanılıp kullanılmadığıdır. Zira toplumsal olaylara kolluk görevlilerinin müdahalesi sırasında ortaya çıkan panik ve kargaşada, bu olaylara katılan ancak müdahale edilmesi gerekmeyen veya katılmayıp olayın meydana geldiği yerin ya da müdahale alanının yakınında bulunan kişilerin de müdahaleden etkilenmesi olasıdır. Bu durumda kolluk görevlilerinin kontrollü hareket etmesi ve müdahaleyi gerektiren durumu yaratan kişiler dışındakilerin müdahaleden etkilenmemesi için gerekli tedbirleri alması beklenir. Bununla birlikte müdahalenin oluşturduğu kargaşa ve panik ortamında bu tedbirlerin kolluk görevlileri tarafından her zaman mutlak olarak uygulanmasının zorluğu da kabul edilmelidir (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 94; Pınar Durko [1. B.], B. No: 2015/16449, 28/6/2018, § 81).

46. Başvuruya konu soruşturma kapsamında düzenlenen belgeler biber gazının kullanılmasını gerektiren durumun ne olduğuna ve müdahaleyi gerektiren durumu yaratan kişiler dışındakilerin müdahaleden etkilenmemesi için gerekli tedbirlerin alındığına ilişkin bir bilgi ihtiva etmemektedir. Bu sebeple soruşturma, toplumsal olaya müdahale sırasında biber gazına başvurulmasının gerekliliğini ve biber gazının kontrollü ve müdahaleyi gerektiren durumu yaratan kişiler dışındakilerin müdahaleden etkilenmemesini sağlayabilecek şekilde kullanıldığını ortaya koyamamıştır.

47. Dolayısıyla meydana gelen yaralanmadan devlet sorumludur. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre başvurucunun yaralanmasına neden olan muamele sonuçlarıyla birlikte dikkate alındığında eziyet olarak kabul edilebilir (bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 84-88; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, §§ 90-94). Bu durumda eziyet yasağının maddi boyutu ihlal edilmiştir.

48. Olayda biber gazı kullanma selahiyetinin çevik kuvvet personelinin yetkisi dâhilinde olduğu, genel hizmet personelinin gaz tüfeği kullanmadığı alınan beyanlardan anlaşılmıştır ancak olay gününe ait görevlendirme listesinde yer alan ve Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü nezdinde görevli polis memurları arasından 2013 yılı ve öncesinde gaz kapsülü ateşlemeye yetkili kimsenin olup olmadığı konusunda yeteri kadar bir araştırma yapılmamıştır. Bu konuya ilişkin yetkili mercilerinden doğrudan belge istenmemiş, istenilen hususlarda da hızlı davranılmamıştır. Genel hizmet personeli ve çevik kuvvette çalışan toplam yedi polis memuru hakkında soru ve cevap yöntemiyle kolluk nezdinde alınan beyanlarla yetinilmiştir. Listede yer alan ve gaz kapsülü kullanma yetkisi olan kolluk görevlilerinin kimliğini tespit etme ve ifadesine başvurma yoluna gidilmemiştir. Ayrıca yeniden yapılan soruşturmada bir dönem tutuklanması nedeniyle ceza infaz kurumunda barındırıldığı anlaşılan ve olay tarihinde komiser yardımcısı olarak görev yapan A.Y.nin şüpheli olarak arandığı anlaşılmıştır. Yine görevli olan üç amirin de süreçte bilgisine başvurulmuştur ancak olay tarihinde belediye ile kaymakamlık binası ve çevresinde alınacak emniyet tedbirlerinden sorumlu olan Asayiş Büroda görevli Emniyet Amiri A.O. ile Güvenlik Büro Amir Vekili Komiser Yardımcısı H.T.nin konuyla ilgili görgü ve bilgilerinin alınması için ifadesine başvurulmamıştır. Tespit edilen eksiklikler nedeniyle etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda eziyet yasağının usul boyutu da ihlal edilmiştir.

49. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

50. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ile 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

51. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

52. Öte yandan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 540.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2017/78032) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 540.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SUAT ÇAKMAK

B. No: 2022/18900 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/18900

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SUAT ÇAKMAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/18900)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Suat ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözaltı sürecinde fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalınması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçunu işlediği şüphesiyle Mersin Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından yürütülen soruşturma kapsamında 5/10/2016 tarihinde gözaltına alınmış; 1/11/2016 tarihinde tutuklanmıştır (15 Temmuz darbe girişimine ilişkin arka plan bilgisi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017).

3. Başvurucu, tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumundan Başsavcılığa sunduğu 27/11/2017 tarihli dilekçede 5/10/2016-1/11/2016 tarihleri arasında Mersin Terörle Mücadele Şubesinde gözaltında tutulduğunu, bu sürede fiziksel ve psikolojik olarak kötü muameleye maruz kaldığını, Mersin Devlet Hastanesince düzenlenen 6/10/2016 tarihli raporun darbedildiğine dair iddialarını doğruladığını, 10/10/2016 tarihinde kulağıyla ilgili sevk yazısı düzenlendiğini belirtmiştir. Başvurucu 12/2/2018 tarihli dilekçesiyle de anılan sağlık raporunun dosyaya eklenmesini talep etmiştir.

4. Başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan yürütülen yargılama sonucunda mahkûmiyet kararı verilmiş, hüküm istinaf ve temyiz incelemelerinden geçerek 4/11/2021

tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucu 10/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne, kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiası dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan iddiaya ilişkin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, gözaltında bulunduğu yirmi sekiz gün boyunca fiziksel ve psikolojik şiddet gördüğünü, bu durumun 6/10/2016 tarihli sağlık raporuyla da kayıt altına alındığını, gözaltı sürecinde darp izlerini gösteren raporun yargılamada dikkate alınması için 27/11/2017 ve 12/2/2018 tarihli dilekçelerle Başsavcılığa başvurduğunu, işkenceye maruz kaldığını ikinci gün alınan raporla belgeleyebildiğini, sonraki sağlık kontrollerinde ise bunun mümkün olmadığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun kötü muamele iddiasını mahkûmiyet kararının kesinleşmesinden sonra ve doğrudan Anayasa Mahkemesi nezdinde dile getirdiği, bu iddiayı kamu makamlarına zamanında iletmesine engel bir durum olmadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirip getirmediği hususunun dikkate alınması gerektiği, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin konuya ilişkin içtihatlarının gözönünde bulundurulması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevap dilekçesinde başvuru formundaki iddialarını yinelemiş ve gözaltı sürecinde uğradığı kötü muameleyi farklı tarihlerde ilgili ve yetkili mercilere bildirerek üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirdiğini ancak şikâyetlerine dair bir cevap alamadığını belirtmiştir.

9. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

10. Başvuru yollarının tüketilmesi kuralı, bir soruşturmanın etkili olup olmadığı yönünde inceleme yapılabilmesi için mutlak surette gerekli olmasa da yürütülen soruşturmanın -makul bir süreyi aşmaması şartıyla- ilgili kamu makamları tarafından nasıl sonlandırılacağının beklenmesi bireysel başvuruyla getirilen koruma mekanizmasının ikincil niteliğine uygun olacaktır. Bununla birlikte savunulabilir bir kötü muamele iddiası hakkında soruşturma başlatılmamışsa, başlatılan soruşturmada ilerleme yoksa veya soruşturma artık etkisiz bir hâl almışsa başvurucudan soruşturmanın sonucunu beklemesini istemek makul olmayacaktır. Böyle bir durumda başvurucu, gerekli özeni göstermeli ve şikâyetini çok uzun süre geçirmeden Anayasa Mahkemesine sunabilmelidir. Zira soruşturmanın etkililiğini sağlayacak bir başvuru yolu yoktur. O hâlde anılan ihlal iddiaları yönünden başvuru yollarının tüketilmesi gerekmemektedir. Böyle bir durumda başvurucu, etkili bir soruşturma yürütülmediğinin farkına vardığı veya varması gerektiği andan itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunmalıdır. Doğal olarak başvurucunun etkili bir soruşturma yürütülmediğinin ne zaman farkına varması gerektiği her davanın koşullarına bağlı olarak değerlendirilecektir. Soruşturmada ilerleme sağlanacağına dair umut verici gelişmeler ve gerçekçi varsayımlar bulunduğu, soruşturmanın ilerlemesini sağlayıcı tedbirler alındığı sürece başvurucudan başvuru yollarını tüketmeden bireysel başvuruda bulunması da beklenmemelidir (yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasının konu edildiği Adle Azizoğlu ve Sadat Azizoğlu ([1. B.], B. No: 2014/15732, 24/1/2018) başvurusunda yapılan aynı yöndeki değerlendirmelerin kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvurularda da

uygulanmasına ilişkin örnekler için bkz. İbrahim Şen [1. B.], B. No: 2015/19415, 8/5/2019; Sevil Ulaş [1. B.], B. No: 2020/34875, 6/3/2024).

11. Somut olayda başvurucu, gözaltında maruz kaldığını ileri sürdüğü kötü muameleyi 27/11/2017 ve 12/2/2018 tarihli dilekçelerle Başsavcılığa bildirmiştir. Başvurucu anılan dilekçelerde maruz kaldığını belirttiği kötü muamelenin sağlık raporlarıyla doğrulandığını ifade ederek 6/10/2016 tarihli raporun dosyaya alınmasını talep etmiştir. Buna rağmen bu dilekçeler üzerine kötü muamele iddialarına ilişkin bağımsız bir ceza soruşturması başlatıldığına veya mevcut bir soruşturmanın bu yönde genişletildiğine dair dosyada herhangi bir bilgi ya da belge yoktur. Başvurucu, bireysel başvuruyu ise ceza davasının kesinleştiği 4/11/2021 tarihinden sonra 10/1/2022 tarihinde yapmıştır. Oysa sözü edilen yargılama başvurucuya isnat edilen suçla ilgili olup yapıldığını iddia ettiği kötü muamele ile ilgili değildir ve başvurucu aleyhinde yürütülen yargılamanın kötü muamele iddiası yönünden başvuru süresine bir etkisi bulunmamaktadır. Doğrusu başvurucu 27/11/2017 ve 12/2/2018 tarihli dilekçelerle Başsavcılığa müracaat etmesine rağmen özen yükümlülüğüne aykırı davranmış; şikâyeti üzerine bir soruşturma başlatılmamasına rağmen bireysel başvuruda bulunmak için hakkında yürütülen yargılamanın kesinleşmesini beklemiş; daha önce bireysel başvuruda bulunmasına engel olan bir nedenden de söz etmemiştir. Hâlbuki başvurucunun bireysel başvuru yapmasından yıllar önce şikâyeti hakkında soruşturma başlatılmadığını fark etmesi gerekir. Bu nedenle 10/1/2022 tarihinde yapılan başvurunun süresinde olmadığı değerlendirilmiştir.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Z.S.

B. No: 2022/21284 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/21284

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Z.S. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/21284)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Z.S.

Vekili : Av. Hayriye Buse BERGAMALI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı nedeniyle kötü muamele yasağı, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, masumiyet karinesi ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 1997 doğumlu bir kadın olup İran İslam Cumhuriyeti vatandaşıdır.

3. Başvurucu hakkında Denizli İl Göç İdaresince (Göç İdaresi) 6/4/2021 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) gereğince sınır dışı etme kararı alınmıştır. Başvurucunun uluslararası koruma başvurusu üzerine 11/6/2021 tarihinde kendisine şartlı mülteci statüsü tanınmıştır.

4. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle Denizli İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmış; İdare Mahkemesi 31/12/2021 tarihinde davanın reddine kesin olarak karar vermiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 28/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Göç İdaresi 1/8/2025 tarihinde başvurucu hakkında alınan 6/4/2021 tarihli sınır dışı etme kararının geri alınmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşılan yabancı uyruklu başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu; İran'a gönderilmesi hâlinde siyasi görüşleri, kadın hakları savunuculuğu faaliyetleri, katıldığı toplantı ve gösteriler ile geçmişteki eylemleri nedeniyle zulme veya kötü muameleye uğrayacağını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılmasının sınır dışı edilme gerekçesi yapılması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini, soyut ve asılsız iddialara dayanılarak alınan sınır dışı etme kararının masumiyet karinesini ihlal ettiğini, ailesiyle birlikte Türkiye'ye sığındığı, annesi ve kardeşiyle burada yaşadığı gözetildiğinde sınır dışı edilmesinin aile bütünlüğünü zedeleyeceğini belirterek aile hayatına saygı hakkının da ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki beyanlarını yinelemiştir.

11. Sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçları ve/veya bu kararın iptali için açılan davayla ilgili yargı sürecine yönelik iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. M.L. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/20735, 28/12/2021, § 23).

12. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde de düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

13. Somut olayda başvurucu hakkında alınan sınır dışı etme kararı 1/8/2025 tarihinde Göç İdaresi tarafından kaldırıldığı için başvuruya konu edilen sınır dışı etme kararının uygulanması mümkün değildir. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin GİZLİ TUTULMASINA,

C. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN ERPOLAT (2)

B. No: 2022/27644 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/27644

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ERPOLAT BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/27644)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Hüseyin ERPOLAT

Vekili : Av. Abdulcelil AKIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumuna kayıt kabul işlemleri yapılırken gerçekleştirilen arama sırasında görevli memurların eylemleri ve odada sayım sırasında darbedilme iddiası üzerine yapılan şikâyette yeterli araştırma gerçekleştirilmeden soruşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/1/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Ceza infaz kurumunun kapsama gücünün aşılması nedeniyle başvurucu ile birlikte on dört kişi, Tarsus 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Türkoğlu 2 No.lu L Tipi Kapalı

Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) 13/2/2019 tarihinde nakledilmiştir.

5. Başvurucu ile birlikte altı kişinin saat 16.25 sularında kayıt kabul işlemleri sırasında yapılan aramaya itiraz ettikleri ve slogan attıkları aynı gün infaz koruma memurları tarafından tutulan bir tutanakla tespit edilmiştir. Tanzim edilen bu tutanak sebebiyle başvurucu ve diğer kişiler hakkında ertesi gün İnfaz Kurumu tarafından disiplin soruşturması başlatılmıştır. Yapılan uyarılara rağmen itirazların devam etmesi üzerine görevli memurlar tarafından aramanın gerçekleştirildiği de söz konusu tutanaktan anlaşılmıştır.

A. Başvurucu Hakkında Yürütülen Disiplin Soruşturması Süreci

6. Başvurucuya disiplin soruşturması kapsamında savunma yapması için üç gün süre verilmiştir. Başvurucu sözlü savunma yapmak istediğini belirtmiştir. Bunun üzerine 15/2/2019 tarihinde İnfaz Kurumu 2. müdürü nezdinde başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu; ifadesinde nakil geldikten sonra çıplak aranmak istediğini, bunu kabul etmeyince kaba kuvvet kullanılarak ve hakaret edilerek arama yapıldığını iddia etmiştir. Başvurucu, aramanın şeklinden söz etmemiş; doktor kontrolünden geçirilmediğini öne sürmüştür.

7. Disiplin soruşturması kapsamında aramayı gerçekleştiren personel arasından iki kişinin, infaz ve koruma başmemurunun, olay anında diğer yerlerde görevli ve görgü tanığı olduğu anlaşılan iki infaz koruma memurunun ifadeleri de 19/2/2019 tarihinde tutanağa bağlanmıştır. Aramayı gerçekleştiren kişilerin ifadelerinden anlaşıldığı kadarıyla üst arama işlemlerine başlayacakları esnada hükümlü ve tutukluların slogan atmaya başladığı, slogan atma sebeplerini sorduklarında çıplak arama yaptırmayacaklarını beyan ettikleri, kendilerine çıplak arama yapılmayacağını defalarca söylemelerine rağmen slogan atmaya devam ettikleri, bunun üzerine başmemurun talimatıyla usule uygun şekilde üst aramalarına başladıklarını ifade ettikleri anlaşılmıştır. İfadelerinin devamında üst araması yapılan hükümlülerden Z.Y.nin yapılan işlemi görünce "biz böyle arama yapılacağını bilmiyorduk. Çıplak arama yapılacağını düşündük. Aramam bitince arama odası dışında bulunan arkadaşlarıma da aramanın çıplak yapılmadığı konusunda bilgi vereyim ki slogan atmasınlar sorun çıkmasın" şeklinde söylemde bulunduğu görülmüştür. Diğer görgü tanığı memurlar da hükümlü ve tutukluların çıplak arama yapılmadığını görünce sakinleştiklerini ifade etmiştir.

8. Disiplin soruşturması kapsamında hükümlü Z.Y.nin bilgi ve görgüsüne başvurulmuştur. İfadesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Daha önceki cezaevlerinde yapılan aramalar çıplak olarak yapılıyordu. Bu cezaevinde de aynı eylemlerin yapılacağını düşündük. Arkadaşlarımdan duyduğum kadarıyla görevli memurlar onlara çıplak arama yapılacağını söylemiş. Ancak bana kimse çıplak arama yapılacağını söylemedi. Üst araması sırası bana geldiği zaman da üst aramam usule uygun olarak yapıldı. Üst araması yapılmak üzere beklerken net olarak hatırlayamasam da slogan atan arkadaşlarım vardı. Memurlar tarafından darp edilmedim. Arkadaşlarımında üst arama odalarında darp edildiklerini görmedim. Ancak sesler geliyordu. Üst aramaları yapılmak üzere bekleyen arkadaşlarımı sakinleştirmeye çalıştım."

9. Muhakkik tarafından hazırlanan rapor doğrultusunda İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından başvurucu hakkında gereksiz olarak marş söyleme veya slogan atma sebebiyle 22/2/2019 tarihinde bir ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası verilmiştir. Bu ceza verilirken başvurucu hakkında kaldırılmamış disiplin cezasının

bulunduğu gözetilmiş ve disiplin cezasının kaldırılması gereken süre içinde başvurucunun yeni bir disiplin suçu işlediği dikkate alınmıştır.

10. Söz konusu karar başvurucuya 22/2/2019 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvurucunun disiplin kurulu kararına itiraz etmemesi nedeniyle kararın kesinleştiği anlaşılmıştır. Bir ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasının infazına 12/3/2019 tarihinde başlanmıştır.

B. Bireysel Başvuruya Konu Olan Olaylar

11. Başvurucu; Türkoğlu Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) müracaat ederek meydana gelen olaylar sebebiyle kötü muameleye maruz kaldığını, memurların görevi kötüye kullandıklarını iddia etmiştir. Başvurucu, vekili aracılığıyla yaptığı başvuruda özetle şunları ileri sürmüştür:

i. Aralarında kendisinin de olduğu sekiz kişinin infaz koruma memurları tarafından çıplak aranmak istendiğini, buna karşı çıkan hükümlülerin görevliler tarafından kötü muameleye maruz kaldığını, diğer sekiz kişinin işkence ve kötü muameleye şahit olması dolayısıyla üzerlerinde iç çamaşırı kalacak şekilde çıplak aranmayı kabul etmek zorunda kaldıklarını,

ii. İşkence gören mahpusların hastaneye sevk talepli dilekçe yazdıklarını, bu taleplerine olumlu ya da olumsuz herhangi bir cevap verilmediğini, işkence izleri geçtikten sonra hastaneye sevkin gerçekleştiğini, doktor muayenesi yapılmadan darp izi olmadığına dair rapor düzenlendiğini,

iii. 13/2/2019 tarihindeki akşam sayımında birinci müdür ve yaklaşık 50 infaz koruma görevlisinin mahkûmların odasına geldiğini ve askerî nizamda sayımı kabul etmeyen mahkûmları darbettiklerini, askerî nizamda sayımı kabul etmemeleri nedeniyle 26/2/2019 tarihinde üç kişilik hücreye alındığını ve burada kaldığı süre boyunca sadece iki saat havalandırmaya çıkabildiğini,

iv. 5/2/2019 tarihinde yaptığı ve maruz kaldığı kötü muameleleri anlattığı telefon görüşmesinin yarıda kesildiğini iddia etmiştir.

12. Bu kapsamda aralarında başvurucunun da olduğu on beş kişinin mağdur ya da tanık sıfatıyla dinlenilmesi, sorumlu müdürler ile diğer memurların şüpheli sıfatıyla ifadelerine başvurulması, soyunma kabinlerinin bulunduğu odalar ve C-12 koğuşu olmak üzere C-12 koğuş koridorunu gören tüm kameraların kayıtlarının incelenmesi talep edilmiştir.

13. Söz konusu müracaat Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden e-imzalı olarak 20/3/2019 tarihinde gönderilmiştir. Başvurucu vekili 10/12/2020 tarihli dilekçesi ile şikâyet dilekçesinin akıbetini sormuştur. Ayrıca bu dilekçesinde şikâyetlerinin bir kısmını tekrar etmiştir. Ancak telefon görüşmesiyle ilgili ileri sürülen hususlar bu dilekçede yer almamaktadır. Yapılan inceleme sonucunda 20/3/2019 tarihli dilekçenin 2019/7 ihbar sayılı dosyaya kayıt yapıldığı anlaşılmıştır. Bunun üzerine Başsavcılığın, İnfaz Kurumundan 14/12/2020 tarihinde başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak birtakım bilgi ve belgeler istediği görülmüştür.

14. İnfaz Kurumu tarafından gönderilen 21/12/2020 tarihli yazıyla başvurucu hakkında olay tarihinde herhangi bir darp raporu alınmadığı, İnfaz Kurumunda kamera kayıtlarının altı aylık süreler hâlinde tutulduğu, bu nedenle C-12 koğuşunu gösteren kamera görüntülerinin mevcut olmadığı bilgisi verilmiştir. Bununla birlikte soyunma kabini olarak belirtilen ve hükümlülerin kuruma kabulünün yapıldığı mahkûm alanının görüntülerinin -daha önceden

yürütülen disiplin soruşturmasına esas olmak üzere- CD ortamında yedeğinin alındığı da ifade edilmiştir. Ayrıca başvurucunun çıplak arandığına ve darbedildiğine dair görevli personel hakkında daha önceden idari soruşturma açıldığı ve iddiaların asılsız olması nedeniyle ceza verilmediği belirtilmiştir. Üst aramaların mevzuata uygun olarak yerine getirildiği ve insan onuruna saygılı bir şekilde yapıldığı ifade edilerek 13/2/2019 tarihine ait kamera görüntüleri üst yazının ekinde fiziki olarak Başsavcılığa gönderilmiştir.

15. Bu arada başvurucu tahliye edilmiştir. Başsavcılığın emri doğrultusunda başvurucunun ifadesi Gölcük Polis Merkezinde müşteki sıfatıyla 22/1/2021 tarihinde alınmıştır. Başvurucu, avukatı tarafından belirtilen hususların doğru olduğunu dile getirmiş ve ileri sürdüğü iddialar doğrultusunda ek açıklamalar yapmıştır. Bu bağlamda ceza infaz kurumu personeli olan dört kişinin çıplak kalacak şekilde üzerinde hiçbir kıyafet olmayacak biçimde soyduklarını, kendisini soymaya başladıklarında aynı zamanda darp ettiklerini, üzerindeki bazı kıyafetleri yırtarak zarar verdiklerini, aldığı darbeler sebebiyle yere düştüğünde yerde çıplakken yumrukla ve tekmeyle gelişi güzel şekilde hepsinin vurmaya devam ettiklerini ileri sürmüştür. Yaklaşık 10 dakika boyunca darp edildiğini, çıplak hâle getirip arama da yaptıklarını, aradan iki gün geçtikten sonra yaralarının tedavisi için ceza infaz kurumuna hitaben dilekçe yazıp sağlık kuruluşuna sevk edilmeyi talep etmesine karşın bu dilekçenin hiçbir şekilde işleme alınmadığını belirtmiştir.

16. Başsavcılık, İnfaz Kurumundan 6/10/2021 tarihinde bir kez daha bilgi istemiştir. Bu kapsamda;

i. Sağlık kuruluna darbedilme iddiasına ilişkin olarak sevkinin sağlanmasına yönelik başvurucunun dilekçe yazıp yazmadığı, yazmış ise dilekçe akıbeti ve yapılan işlemlerin bildirilmesi,

ii. Başvurucunun çıplak arandığı ve darbedildiği iddiasına ilişkin olarak idari soruşturma başlatılıp başlatılmadığı,

iii. Başvurucuya ait tüm tıbbi evrakın çıkarılması istenmiştir.

17. İnfaz Kurumu tarafından gönderilen 12/10/2021 tarihli yazıda olay tarihinde herhangi bir darp olayının yaşanmaması nedeniyle darp raporunun alınmadığı ve başvurucunun sağlık kuruluna sevkinin sağlanmasına yönelik dilekçesinin bulunmadığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca İnfaz Kurumuna ilk giriş sırasında başvurucunun muayenesine ilişkin düzenlenen sağlık raporu ve başvurucu hakkında yürütülen disiplin soruşturması evrakı gönderilmiştir. İnfaz Kurumu Tabipliğinin 19/2/2019 tarihli ilk muayene raporuna bakıldığında başvurucunun beyan ettiği hususların ameliyat ve kronik hastalık olduğu anlaşılmaktadır.

18. Gelen bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucunda aynı dosya üzerinden değerlendirme yapılmış ve Başsavcılık tarafından soruşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. 23/11/2021 tarihli kararda öncelikle başvurucunun iddialarına (bkz. §§ 11, 13) yer verilmiştir. Kararın devamında başvurucunun beyanı özetlenerek delillerin toplandığından bahsedilmiştir. Bu kısımda Türkoğlu 1 No.lu Ceza İnfaz Kurumuna müzekkere gönderildiği yönünde açıklamalarda bulunulmuştur. Bu kapsamda kamera kaydı görüntülerinde herhangi bir kötü muamele ve işkence belirtisine rastlanmadığı hususuna değinilmiştir. Ayrıca darbedildiği iddiasına ilişkin olarak herhangi bir dilekçe çıkışının yapılmadığı, idari soruşturma neticesinde görevli memurların herhangi bir darp veya şiddet uyguladıklarına ilişkin iddiaların asılsız olduğunun ceza infaz kurumu tarafından gönderilen yazıdan anlaşıldığı ifade edilmiştir. Başvurucu ile birlikte aynı tarihte ceza infaz kurumuna

alınan Z.Y.nin beyanlarına atıfla iddiaların soyut kaldığı, darbedildiği iddialarını destekleyici delil bulunmadığı, yapılan aramanın mevzuata uygun olduğu da belirtilmiştir.

19. Başvurucu, soruşturmanın etkili bir şekilde yürütülmediğini ifade ederek söz konusu karara itiraz etmiştir. Başvurucunun itirazı Kahramanmaraş 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 12/1/2022 tarihinde reddedilmiştir.

20. Nihai karar başvurucu tarafından 14/1/2022 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 3/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

22. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur.

23. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu, Başsavcılık nezdinde bahsettiği hususları aynı şekilde başvuru formunda da dile getirmiştir. Ayrıca ileri sürdüğü hususlara yönelik olaylar Türkoğlu 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda gerçekleştiği hâlde Başsavcılığın Türkoğlu 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan kamera kaydını istediğini ve bu kamera kayıtlarının incelendiğini iddia etmiştir. Suçun gerçekleştiği tarihten iki yıl geçtikten sonra ifadesine başvurulduğunu, kendisi dışında diğer kişilerin de dinlenilmesini talep etmesine rağmen sadece Z.Y.nin ifadesine başvurulmasının yeterli görülmesinden yakınmıştır. Darp raporu almak üzere hastaneye sevkini talep ettiği dilekçesinin işkence ve kötü muameleye maruz bırakan kamu görevlilerince işleme konulmamış olmasının kuvvetle muhtemel olduğunu, bununla ilgili de soruşturma yürütülmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde, olay ve olgular kısaca anlatılarak Başsavcılığın gerekçesi hatırlatılmıştır. Bu kapsamda beklenen oranda titizlikle hareket edildiği, atılması gereken her türlü adımın atıldığı, iddiaların gerçekliğini ortaya çıkarmak hedefiyle her türlü ve objektif delillerin temini cihetine gidildiği, başvurucunun soruşturmaya dahlinin sağlandığı, elde edilen delil ve bilgilerin nesnel bir analizle neticeye ulaşıldığı belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

26. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

27. Ceza infaz kurumlarına tutuklu ve hükümlülerin kabulleri sırasında arama yapılması, hükümlü ve tutuklular açısından tek başına kötü muamele yasağını ihlal eden bir durum olarak değerlendirilemez. Nitekim arama işlemleriyle ceza infaz kurumlarının güvenliğinin sağlanması, hükümlü ve tutukluların kurum içinde kendilerine, diğer hükümlü/tutuklulara ve infaz koruma memurlarına zarar verecek veya suç oluşturacak uyuşturucu maddelerin, kesici ve delici aletlerin sokulmasının engellenmesi amaçlamaktadır (Elif Kaya [1. B.], B. No: 2014/266, 6/4/2017, § 40).

28. Mahpusların ceza infaz kurumlarında çıplak olarak aranmaları, ceza infaz kurumu güvenliğinin sağlanması ve suç işlenmesinin ya da düzensizliğin önlenmesi bakımından haklı görülebilir ancak bu nitelikteki aramaların insan onuruna gereken saygı gösterilerek ve meşru bir amaç için uygun bir şekilde yapılması gerekir. Bir çıplak aramanın yapılma şekli, arama işleminin neden olduğu kaçınılmaz aşağılamayı önemli ölçüde ağırlaştıran küçük düşürücü unsurlar içeriyorsa veya çıplak arama işlemi ile ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması ya da suçun yahut düzensizliğin önlenmesi arasında yerleşik bir bağlantı yoksa arama, kötü muamele yasağının ihlali için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşabilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Mehmet Bayraktar [2. B.], B. No: 2014/2316, 15/2/2017, §§ 33, 34; Elif Kaya, § 41).

29. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 83).

30. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

31. Başvurucu; 13/2/2019 tarihinde çıplak arama işlemine karşı çıkması nedeniyle infaz koruma memurları ile jandarma tarafından işkence ve kötü muameleye maruz bırakıldığını, hastaneye sevk edilmesini istediği hâlde sevk edilmediğini, vücudundaki izler geçtikten sonra yapılan muayenede darp ve cebir izine rastlanmadığını, aynı akşam askerî nizamda sayım yapılmasına yönelik talebe karşı çıkması nedeniyle darbedildiğini, 26/2/2019 tarihinde yapılmak istenen askerî usuldeki sayım işlemine karşı çıkması nedeniyle üç kişilik odaya alındığını, 5/2/2019 tarihinde yaptığı ve maruz kaldığı kötü muameleleri anlattığı telefon görüşmesinin yarıda kesildiğini iddia etmiştir.

32. Başvurucunun vekili tarafından yapılan suç duyurusunda -başvuru formunda olduğu gibi- iddia edilen çıplak arama işlemine karşı çıkması nedeniyle başvurucunun nasıl darbedildiği, neresine nasıl vurulduğu, bunun sonucunda vücutta hangi belirtilerin ortaya çıktığı açıklanmamıştır. Başvurucu muayene edilmek üzere hastaneye sevki için dilekçe yazdığını iddia etse de bu dilekçenin bir örneğini sunmamış, İnfaz Kurumunda da böyle bir dilekçe ile karşılaşılmamıştır. Başvurucu, belirli usulde yapılmak istenen sayım işlemine karşı çıkması nedeniyle darbedildiğini iddia etse de darbın şekliyle ilgili ayrıntı vermemiştir.

İnfaz Kurumuna kabul muayenesinde de darp ve cebir izine rastlanmamıştır. Ayrıca başvurucu, olayın üzerinden bir aydan fazla süre geçmesinden sonra suç duyurusunda bulunmuş ve bu gecikmenin sebebiyle ilgili açıklama yapmamıştır.

33. Başvurucu, doktor muayenesi yapılmadan darp izi olmadığı şeklinde rapor düzenlendiğini iddia etmesine karşın söz konusu raporu Başsavcılığa sunmamıştır. Bireysel başvuru formunun ekindeki belgelerde de herhangi bir doktor raporu yer almamaktadır.

34. Başsavcılığın soruşturmaya yer olmadığına dair kararında Türkoğlu 1 No.lu Ceza İnfaz Kurumundan kamera kaydı görüntülerinin istendiği belirtilse de yapılan inceleme sonucunda kamera kaydı görüntülerinin Türkoğlu 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan temin edildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle Başsavcılığın kararında söz konusu ifadenin sehven yazıldığı kanaatine varılmıştır. Diğer taraftan yürütülen disiplin soruşturması kapsamında yedeğinin alınması sayesinde -olayların gerçekleştiği kısımdaki- görüntülerin Başsavcılık tarafından incelenebildiği, inceleme neticesinde kötü muameleye maruz bırakıldığına dair bir emarenin olmadığı değerlendirmesi yapılmıştır. Başvurucu söz konusu görüntülerin içeriğine ilişkin bir açıklama yapmadığı gibi başvuru formunun ekine anılan CD'nin bir örneğini de sunmamıştır. Dolayısıyla Başsavcılık, İnfaz Kurumuna kabul sırasında yaşandığı iddia edilen olaya ilişkin kamera görüntülerini incelemiş ve başvurucunun iddialarını destekleyen bir veriye ulaşamamıştır.

35. Netice itibarıyla başvuru dosyasında kötü muamele iddiasını doğrulayan herhangi bir veri bulunmamaktadır. Bu nedenle somut olayda ispat külfetinin devlete geçmediği, başvurucunun kötü muameleye uğradığına yönelik iddialarının savunulabilir olmadığı, dolayısıyla başvurucunun iddialarına dair resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.B.

B. No: 2022/28206 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/28206

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.B. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/28206)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : A.B.

Vekili : Av. Çetin KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, ceza kovuşturması sonunda verilen müsadere kararının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında orman alanlarının işgali, ormandan faydalanma ve orman içinde yerleşilmesi suçundan Nallıhan Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

3. Başsavcılık tarafından iddianame düzenlenerek başvurucunun orman alanlarının işgali, ormandan faydalanma ve orman içinde yerleşilmesi suçundan cezalandırılması, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca suçun işlenmesinden elde edilen ev ve ağılın müsadere edilmesi talep edilerek kamu davası açılmıştır.

4. Nallıhan Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) başvurucunun orman alanlarının işgali ve faydalanma suçunu işlediği gerekçesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun

93. maddesi uyarınca cezalandırılmasına, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), beş yıl süreyle başvurucunun denetime tabi tutulmasına, suça konu arazi üzerinde bulunan çoban evi, hayvan ağılı ve müştemilatın 6831 sayılı Kanun'un 93. maddesi ve 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesi uyarınca müsadere edilmesine karar vermiştir.

5. Başvurucu; suçun unsurlarının oluşmadığını, HAGB kararının askıda bir karar olması nedeniyle müsadere kararının infaz edilemeyeceğini, itiraz incelemesi sonucu verilen kararın gerekçesiz olduğunu belirterek HAGB kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur.

6. Ankara Batı 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, HAGB kararının usul ve kanuna uygun olduğunu belirtmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 10/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 22/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; eksik inceleme sonucu hatalı karar verildiğini, suçun unsurlarının oluşmadığını, HAGB kararına itirazının gerekçesiz olarak reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. HAGB kararına yapılan itirazın reddi kararı, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından HAGB kararının usul ve kanuna uygun olduğu hususlarına dayandırılmıştır.

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvuruculların ifade özgürlükleriyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

13. Anayasa Mahkemesi, Atilla Yazar ve diğerleri kararında, sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da

başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varılmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığı belirtilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

14. Ayrıca itiraz merciileri genel olarak dosya üzerinden yeknesak şekilde ve sadece şekli şartlar yönünden inceleme yapmak suretiyle karar vermiş, bahse konu kararlar ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığına ve bu sebeple de itirazın reddedildiğine ilişkin bir cümleden ibaret gerekçelerden oluşmuştur. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz merciilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla Yazar ve diğerleri, § 155).

15. Nitekim Anayasa Mahkemesi 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

16. Akabinde Anayasa Mahkemesi; HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesine 5560 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkranın ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceğini öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

17. Anayasa Mahkemesinin HAGB ile ilgili iptal ve ihlal kararları birlikte değerlendirildiğinde başvurucu hakkındaki yargılamanın adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle somut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen iptal ve ihlal kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, HAGB kararı verilmesine rağmen müsadere kararının infaz edilmesinin hak ihlaline yol açtığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda; Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11/7/2014 tarihli ve E.2014/6-66, K.2014/365 sayılı kararının ilgili kısımlarına atıf yapılarak açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olması nedeniyle hükmün henüz hukuken varlık kazanmaması ve beş yıllık denetim süresi gözönünde bulundurulduğunda hak kayıplarına neden olunmasının önüne geçilebilmesi amacıyla HAGB kararı verilen durumlarda -5237 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (4) numaralı fıkrasında belirtilen üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyalar hariç olmak üzere- müsadereye konu eşyanın denetim süresi içinde ve gerektiğinde belirlenecek şartlar dâhilinde yediemin sıfatıyla sanığa teslimine karar verilip verilemeyeceği hususunun ayrıca mahkemelerce değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Süleyman Başmeydan, § 59).

22. Kararda; kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği ancak yapılan düzenlemenin ve uygulamanın Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin gerekliliklere uygun olması ve bu çerçevede yeterli usul güvencelerini içermesinin zorunlu olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda kanun koyucu her hâlde temyiz imkânı tanımak durumunda değilse de böyle bir imkânın tanınmış olması hâlinde askıya alınması, diğer bir deyişle müsaderenin hukuka uygun olup olmadığı hususunun kesinleşmesinin geriye bırakılması belirli güvenceleri içermediği takdirde müdahaleyi ölçüsüz kılacağı, Anayasa Mahkemesi müdahalenin mülk sahibine aşırı bir külfete yol açmaması için mülkün kullanımının geçici olarak da olsa sahibine bırakılması veya bunun mümkün olmadığı durumlarda tazminat ödenmesi gibi mülk sahibinin zararını giderici yolların mevcut olup olmadığını tespit etmek durumunda olduğuna, nitekim benzeri mahiyette elkoyma ve müsadere tedbirleri yönünden 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda el konulan eşyanın bazı durumlarda iadesi veya tasfiyesi ile tasfiye hâlinde mülk sahiplerinin haklarının tazmini yönünden etraflı düzenlemelerin mevcut olduğuna vurgu yapılmıştır (Süleyman Başmeydan, § 62).

23. Kararda ayrıca mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz kanun yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında- başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (Süleyman Başmeydan, § 63).

24. 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (4) numaralı fıkrasında belirtilen üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyalar hakkında HAGB kararı ile bağ kurulmadan müsadere kararı verilebilmesi mümkün olabilir. Bu bilgiler

ışığında somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 300.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Anayasa Mahkemesi müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve HAGB kararının koşullarının oluşup oluşmadığıyla ilgili olarak sınırlı denetim yapılması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

28. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesinin önüne geçilmesi gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

29. Anayasa Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) numaralı fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığı, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığı, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığı belirtilmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

30. Nitekim 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) ve (12) numaralı fıkraları değiştirilmiştir. Maddenin (5) numaralı fıkrasında HAGB'nin, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan anılan maddenin (12) numaralı fıkrasında aynı Kanun'un 272. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

31. Anayasa Mahkemesi 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) ve (12) numaralı fıkraları değiştirildikten sonra 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki kuralı inceleyerek kuralın iptaline karar vermiştir. Kararda; kanun koyucunun 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde 7499 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte müsadere bakımından farklı bir usul öngördüğünü, yine anılan değişiklik sonrasında HAGB'nin uygulanması sanığın kabulüne bağlı değilse de kuralın da yer aldığı maddenin (12) numaralı fıkrasında HAGB kararına

karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmek suretiyle esasa ilişkin hukuka aykırılık iddiaları yönünden de kanun yolunda denetim imkânının getirildiğini, bu bağlamda sanığın kanun yolundan ve adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden feragat etmesini gerektirir bir hükme yer verilmediğini vurgulamıştır (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, § 58).

32. Bununla birlikte anılan kararda, önceki iptal kararında belirtildiği şekilde HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığı, bu hususta yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlenmenin yapılmadığı, kuralın iptal edilen hükümle kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi anlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar yönünden aynı sonuçları doğuracağı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu faillere fiilleriyle orantılı cezalar verilmesi ve mağdurlar açısından uygun giderimin sağlanması şeklindeki usul yükümlülüğüyle bağdaşmadığı ve Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğundan iptaline, ayrıca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, §§ 59, 60).

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Nallıhan Asliye Ceza Mahkemesine (E.2021/168, K.2022/26) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TEVFİK KARAGÖZ

B. No: 2022/30392 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/30392

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TEVFİK KARAGÖZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/30392)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Tevfik KARAGÖZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; gözaltında fiziksel ve sözlü şiddete maruz kalma, kelepçeli olarak nakledilme ve gözaltında kötü koşullarda tutulma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçunu işlediği şüphesiyle hakkında Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) yürütülen soruşturma kapsamında başvurucu 24/8/2016 tarihinde İzmir'in Torbalı ilçesindeki evinde yakalanarak gözaltına alınmış, 5/9/2016 tarihinde de tutuklanmıştır. Başvurucu, Balıkesir Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde (TEM) müdafii eşliğinde verdiği 3/9/2016 tarihli ifadesinde ve sulh ceza hâkimliğinde müdafii eşliğinde yapılan 5/9/2016 tarihli sorgusunda gözaltında kötü muameleye maruz kaldığına, düzenlenen adli muayene raporlarının gerçeği yansıtmadığına veya bu raporları düzenleyen hekimlerin gerçeğe aykırı rapor düzenlediğine ilişkin bir iddiada bulunmamıştır.

3. Başvurucu vekili, Başsavcılığa sunduğu 15/11/2017 tarihli dilekçede başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olduğu iddiasıyla Torbalıdaki evinden gözaltına alındığını, on saat boyunca elleri kelepçeli şekilde oturtularak kendisini Balıkesir'e götürecek polisleri beklediğini, ardından yine kelepçeli olarak Balıkesir'e nakledildiğini, gözaltı sürecinde

fiziksel olarak kötü koşullarda tutulduğunu beyan etmiştir. Vekil, şikâyete konu kısmın ise başvurucunun gözaltı süresi içinde mülakat olarak adlandırılan görüşmeler kapsamında sivil giyimli polislerce aynı odada, farklı günlerde üç kez avukatsız olarak sorgulanmasına ilişkin olduğunu belirtmiştir. Bu sorgularda başvurucuya sürekli bağırıldığını, küfredildiğini, hakaret edildiğini, eşi ve çocukları üzerinden cinsel içerikli tehditlerle itirafa zorlandığını, başvurucunun istenen ifadeyi vermemesi üzerine polisler tarafından duvara çarpılarak tokat ve yumruklarla darbedildiğini, oluşan darp izlerini doktorlara bildirdiğini, vücudundaki izleri göstermek istemesine rağmen polislerin buna izin vermediğini, doktorların da başvurucuyu muayene etmeden rapor düzenlediklerini ileri sürmüştür. Ayrıca başvurucunun gözaltı süresince gözlüğüne erişemediği için ifadesini okuyamadan imzalamak zorunda bırakıldığını, tüm bu süreçte insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye maruz kaldığını iddia etmiş, başvurucunun uzun süre şikâyetçi olmamasının sebebini ise korku içinde yaşaması ve ne yapacağını bilememesi olarak açıklamıştır.

4. Şikâyet üzerine Başsavcılıkça başlatılan soruşturma kapsamında ifadesi alınan başvurucu; avukatının şikâyet dilekçesinde de ifade ettiği gibi uzun süre kelepçeli tutulma, bu şekilde nakledilme ve gözaltında kötü koşullarda barındırılma yönündeki anlatımların şikâyet konusu olmadığını ifade etmiştir. Başvurucu; TEM'de sivil giyimli polislerce avukatı olmaksızın farklı günlerde üç kez aynı odada sorgulandığını, sorgulamada bulunan polislerin isimlerini bilmediğini, birbirlerine "hacı" ve "abi" şeklinde hitap ettiklerini belirterek fiziksel özelliklerini tarif etmiştir. Bu sorgularda eşi ve çocuklarına yönelik cinsel saldırı tehditleriyle konuşmaya zorlandığını, konuşmayınca duvara çarpılarak tokat ve yumrukla darbedildiğini, vücudunda morarmalar olduğunu, isimlerini hatırlamadığı, nezarethanede bulunan diğer kişilerin de olayları gördüğünü, nezarethaneye gelen doktorların kendisini muayene etmeden rapor düzenlediğini, darp izlerini gösterme imkânı tanınmadığını, migren ilacı ile gözlüğünün verilmediğini, uzun süre gözlüksüz kalması nedeniyle gözlerinin rahatsızlandığını, bu nedenle ifade tutanağına ne yazıldığını okuyamadan imza attığını belirtmiştir.

5. Başvurucunun 24/8/2016 tarihli gözaltı giriş raporunda darp ve cebir izi saptanmadığı belirtilmiştir. Bu tarihten 5/9/2016 tarihine kadar her gün için ayrı ayrı düzenlenen adli muayene raporlarında da darp ve cebir izi tespit edilmediği kayıt altına alınmıştır.

6. Başvurucunun gözaltında kaldığı dönemde TEM Şube Müdürlüğünde gözaltında tutulan şüphelilerin ifadelerine başvurulmuştur. İfadeleri alınan bu kişilerden bazıları, polislerin gözaltında tutulan şüphelilerin ifadelerini mülakat adı altında müdafileri hazır edilmeden ayrı ayrı aldıklarını, ifade odasına tek başına alındıkları için içeride ne yaşandığını görmediklerini, başvurucunun ifadeden döndüğünde hırpalanmış ve yorgun göründüğünü, gözle görülür bir yaralanma fark etmediklerini, başvurucunun kendilerine şiddete maruz kaldığını, hakaret ve tehditlere uğradığını anlattığını söylemiştir. Bu kişiler, başvurucunun doktor muayenesine şahit olmadıklarını, uygulamada polisin muayene sırasında yanlarında bulunduğunu, doktorun kendileriyle hiç yalnız kalmadığını belirtmiş; ifadelerine başvurulan bazıları ise başvurucunun kötü muamele iddiaları ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını beyan etmiştir.

7. Başvurucunun gözaltı sürecindeki muayenelerini gerçekleştiren ve bu doğrultuda adli muayene raporlarını düzenleyen hekimlerin ifadelerine başvurulmuştur. Doktorlar, adli muayeneyi yürüttükleri sırada prosedür neyi gerektiriyorsa onu uyguladıklarını, başvurucunun darp veya cebir iddiasında bulunması, kendilerinin de darp ve cebir izi tespit etmeleri hâlinde bu hususları eksiksiz biçimde adli rapora yansıtacaklarını, başvurucunun

muayenesinde herhangi bir darp ve cebir izi tespit etmediklerinden raporu buna uygun şekilde düzenlediklerini, görevlerini tam ve eksiksiz olarak yerine getirdiklerini, başvurucunun iddialarının asılsız olduğunu ifade etmiştir. Başvurucunun gözaltında tutulduğu dönemde TEM Şube Müdürlüğünde görevli bir polis memuru da dinlenmiş, bu kişi başvurucunun iddialarının gerçeği yansıtmadığını söylemiştir.

8. Başsavcılık, gözaltı sürecinde görevli kolluk personeli ile başvurucuyla birlikte gözaltında bulunan kişilerin ifadelerinde kötü muamele iddialarının doğrulanmadığı, başvurucunun anlatımlarını destekleyen, görgüye dayalı olan tanık beyanı ve kamu davası açmaya elverişli somut delil elde edilemediği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

9. Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığı kararına karşı itirazı Balıkesir 2. Sulh Ceza Hâkimliğince 7/1/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 16/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 2/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gözaltında Fiziksel ve Sözlü Şiddete Maruz Kalma Nedeniyle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu; gözaltında bulunduğu süre boyunca sürekli hakaret ve ağır tehditlere maruz kaldığını, sorgularda dövüldüğünü, adli işleme ilişkin süreçte aile mahremiyetinin zedelendiğini, kendisinin ve ailesinin cinsel saldırı ve uzun süreli hapisle tehdit edildiğini beyan etmiştir. Önceden hazırlanmış ifadeleri böyle bir baskı altında okumadan imzalamaya zorlandığını, doktorların vücudundaki darp izlerini kayda geçirmeden rapor düzenlediğini ileri sürmüştür. Kendisiyle birlikte nezarethanede kalan kişilerin kimlikleri ve sayısının tam olarak tespit edilmediğini, bu nedenle bu kişilerin tümünün ayrıntılı beyanlarının alındığına dair bilgi bulunmadığını, gözaltında birlikte kaldığı şüphelilerin tamamının ve doktorların dinlenmediğini, sorgu odasında kamera yok ise de nezarethanenin diğer kısımlarında kamera olduğunu, kamera kayıtlarının toplanıp incelenmediğini belirterek kötü muamele iddiaları yönünden etkili bir soruşturma yürütülmediğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine)

ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

15. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

16. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

17. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

18. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

19. Başvurucunun fiziki şiddet, tehdit ve hakarete maruz kaldığını iddia etmesinin akabinde Başsavcılık, konuyla ilgili bir soruşturma başlatmış ve başvurucuyla ilgili belgeleri

celbetmiştir. Ayrıca başvurucunun rapor içeriklerine yönelik itirazını nazara alarak genel adli muayene raporlarını düzenleyen doktorların beyanlarını aldırmış, başvurucunun ayrıntılı beyanını almış ve başvurucuyla aynı dönemde nezarethanede tutulan tespit edebildiği kişilerin beyanına başvurmuştur. Başsavcılık, saptayabildiği şüpheli kolluk görevlilerinin beyanlarının alınması için gerekli adımları da atmıştır. Başvurucuyla aynı nezarethanede bulunan bazı kişiler başvurucunun ifadeden döndüğünde yorgun ve hırpalanmış göründüğünü, kendilerine şiddet ve tehditlerden söz ettiğini ancak vücudunda gözle görülür bir yaralanma fark etmediklerini ifade etmiştir. Başvurucu hakkında adli muayene raporları düzenleyen hekimler de gerçeğe aykırı bir rapor düzenlemediklerini beyan etmiştir.

20. Başsavcılık, kamera görüntülerinin temini için çaba göstermemiştir. Ne var ki başvurucu, konuyla ilgili şikâyetini ilk kez şikâyet ettiği olayların üzerinden yaklaşık olarak on beş ay geçtikten sonra yani kamera görüntülerinin olağan saklama sürelerinden uzun zaman sonra dile getirmiştir. Kaldı ki başvurucu, şikâyet ettiği olayların yaşandığı odada kamera bulunmadığını ifade etmiştir. Ayrıca Başsavcılıkça toplanan deliller başvurucunun uğradığını iddia ettiği muamelelerin varlığını makul şüphenin üzerinde ortaya koymamaktadır. Bu sebeple Başsavcılığın, başvurucunun iddialarıyla ilgili etkili bir soruşturma yürüttüğü ve kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine ilişkin iddianın dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Nakil Sırasında Kelepçeli Tutulma Nedeniyle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, İzmir'den Balıkesir'e elleri arkadan kelepçeli olarak götürüldüğünü belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

24. Anayasa Mahkemesi, sevk ve nakil işlemleri sırasında kelepçe kullanılmasına ilişkin kötü muamele iddialarında yetkili Cumhuriyet başsavcılığına yapılacak suç duyurusu ve devamında yürütülecek ceza yargılamasını bireysel başvurudan önce tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olarak kabul etmektedir (birçok karar arasından bkz. Hüseyin Şenel [2. B.], B. No: 2016/1616, 15/9/2020; Merve Salbars [1. B.], B. No: 2019/36166, 30/3/2023; İbrahim Durgut [1. B.], B. No: 2020/33234, 14/5/2025).

25. İncelenen olayda başvurucunun Başsavcılığa yaptığı şikâyet yalnızca Balıkesir'de gözaltında bulunduğu süre içinde maruz kaldığını iddia ettiği kötü muamelelere ilişkindir. Başvurucu, şikâyetinde kelepçeli olarak uzun süre tutulduğunu ve bu şekilde nakledildiğini belirtmişse de bu hususun şikâyet konusu olmadığını açıkça ifade etmiştir. Dolayısıyla başvurucunun bu iddiası yönünden bireysel başvuruda bulunmadan önce tüketmesi gereken hukuk yoluna başvurmadığı anlaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Gözaltında Kötü Koşullarda Tutulma Nedeniyle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine

İlişkin İddia

27. Başvurucu; on iki günlük gözaltı süresi boyunca kalabalık ve sağlıksız nezarethane koşullarında tutulduğunu, yemek ve suyun yetersiz olması nedeniyle zafiyet geçirdiğini, banyo ve hijyen imkânından yoksun bırakıldığını, gözlüğünün ve kronik rahatsızlığına ilişkin ilaçlarının verilmemesi nedeniyle sağlığının olumsuz etkilendiğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (İsmail Buğra İşlek, § 17).

29. Anayasa Mahkemesi gözaltında tutulan kişilerin nezarethanede tutulma koşullarının yetersizliği nedeniyle kötü muameleye maruz kaldığı yönündeki iddialarıyla ilgili olarak temel ilkeleri ortaya koyduğu ve değerlendirmelerde bulunduğu kararında şikâyete konu yetersiz koşullardaki tutma hâli sona ermişse idari yargı yolunda açılacak tam yargı davasını etkili bir yol olarak kabul etmiştir (Nebahat Baysal Gül [2. B.], B. No: 2016/14634, 28/5/2019, §§ 17-31; ayrıca yetersiz miktarda yiyecek ve içecek verilmesi iddiası yönünden bkz. Tuncay Gürsen [1. B.], B. No: 2016/35379, 15/1/2020, §§ 17-24).

30. Eldeki olayda başvurucunun şikâyetine konu nezarethane koşullarındaki tutulma hâli gözaltı süresinin bitmesiyle sona ermiştir. Dosya kapsamına göre başvurucu, bu koşullar nedeniyle uğradığını iddia ettiği zararların giderilmesi amacıyla idari yargıda tam yargı davası açtığına dair bilgi ve belge sunmamıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gözaltında fiziksel ve sözlü şiddete maruz kalma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Nakil sırasında kelepçeli tutulma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Gözaltında kötü koşullarda tutulma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEKİR ÖZKAN

B. No: 2022/31630 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/31630

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEKİR ÖZKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/31630)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Bekir ÖZKAN

Vekili : Av. Ezgi ALTINKURT SAĞLIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yakalama sırasında ve gözaltı sürecinde kolluk görevlilerinin kötü muamelesine maruz kalınması ve bu olaya ilişkin yürütülen ceza soruşturmasının etkili olmaması nedeniyle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Antalya Cumhuriyet Başsavcılığınca ilde uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretine ilişkin yürütülen soruşturma ve istihbari çalışmalar kapsamında Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü görevlileri, biri başvurucunun sevk ve idaresindeki araç olmak üzere iki araçla öncü ve artçı olacak şekilde il sınırları içinde uyuşturucu madde nakledileceğine ilişkin bilgiler elde etmiştir. Araçların Manavgat ilçesinden Antalya'ya seyir hâlinde olduğunun tespit edilmesi üzerine güzergâh üzerinde uygulama noktası oluşturulmuş ve araçlar ekiplerce takibe alınmıştır.

3. Kollukça düzenlenen tutanakta başvurucunun kullandığı aracın oluşturulan uygulama noktasına gelmeden kavşaktan dönerek yeniden Manavgat istikametine seyrettiği, bunun üzerine görevlilerin siren ve megafon vasıtasıyla dur ihtarında bulunduğu, ikazlara rağmen aracın durmadığı, şoförün kaçmaya devam ettiği, bu esnada polis memurlarının aracın şoför

camından dışarıya bir paket atıldığını gördüğü ve bunu muhafaza altına aldığı belirtilmiştir. Yapılan takip neticesinde aracın 5/10/2021 tarihinde saat 01.50 sıralarında durdurulduğu, direnmesi üzerine başvurucuya orantılı güç kullanılarak kontrol altına alındığı ifade edilmiştir.

4. 5/10/2021 tarihinde saat 07.13'te düzenlenen adli muayene raporunda başvurucunun sağ gözünde 3x3 cm boyutunda ödem ve ekimoz, sol gözünde 3x3 cm boyutunda ödem ve ekimoz, sol omuzda 5x5 cm boyutunda eritem ve kürek kemikleri arasında da 10 cm boyutunda eritem ve ekimoz bulunduğu, yaralanmaların basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek nitelikte olduğu, raporun geçici hekim raporu olduğu belirtilmiştir.

5. Başvurucu, yakalama işleminin ardından gözaltına alınmış; sorgusunun akabinde 5/10/2021 tarihinde tutuklanarak Alanya L Tipi Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) konulmuştur. İnfaz Kurumundaki 6/10/2021 tarihli giriş muayenesinde her iki orbitada ekimoz, sol temporal ile frontal birleşiminde cilt yarası olduğu, darp ve cebir izi tespit edilmediği belirtilmiştir.

6. Antalya Cumhuriyet Başsavcılığına sunduğu 11/10/2021 tarihli şikâyet dilekçesiyle başvurucu; on üç yıldır polis memuru olarak görev yaptığını, 5/10/2021 tarihinde arkadaşlarıyla gezmek için Antalya'ya gittiğini, yolculuk sırasında içinde olduğu aracın polisler tarafından durdurulduğunu ve araçtan atıldığı iddia edilen pakette uyuşturucu madde bulunduğu gerekçesiyle uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan gözaltına alındığını beyan etmiştir. Gözaltına alınması esnasında çok sayıda kolluk görevlisinin aşırı ve orantısız biçimde güç kullandığını, bu sırada her iki gözünde ciddi derecede ödem ve ekimoz, sol omuz bölgesinde eritem ve sırt bölgesinde 10 cm ekimoz ve eritem oluştuğunu, yaralanmalarının adli muayene raporuna göre basit tıbbi müdahaleyle giderilemeyecek nitelikte olduğunu ifade etmiştir. Olay tutanaklarında kendisinin görevlilere direndiğinin ve bu direnme doğrultusunda kademeli olarak güç kullanıldığının yazılı olduğunu ancak direnen veya kaçmaya çalışan birinin engellenmesi için her iki gözüne yumruk atılmasının kaçmaya çalıştığı iddia edilen birinin yakalanması amacıyla yapılabilecek bir hareket olmadığını belirtmiştir. Yakalama işleminin gece saat 02.00 civarında yapıldığını, ilk sağlık raporunun ise sabah 07.13'te düzenlendiğini, aradan geçen beş saatte emniyete götürüldüğünü, bu sırada kolluk görevlilerinin kendisini keyfî şekilde darbettiğini ileri sürmüştür.

7. Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucunun şikâyeti üzerine derhâl soruşturma başlatmış, 20/10/2021 tarihinde Emniyet Müdürlüğüne yazdığı müzekkereyle olay anını ve yerini gösterir kamera görüntü kayıtlarının gönderilmesini istemiştir. Polis memurlarınca tutulan tutanakta olay yerinin Manavgat ilçesinin sorumluluk bölgesinde olduğu belirtilmiştir. Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı yakalama ile gözaltına alma işlemlerinin 5/10/2021 tarihinde Manavgat ilçesinde gerçekleştirildiğini, bu itibarla başvurucunun gözaltına alındığı sırada kolluk görevlilerince aşırı güç kullanılarak basit tıbbi müdahale ile giderilemez nitelikte yaralandığı yönündeki iddiaya konu suç yerinin Antalya'nın Manavgat ilçesi olduğunu, suçun Antalya il merkezinde işlendiğine dair dosyada herhangi bir delil bulunmadığını belirterek 22/10/2021 tarihinde yetkisizlik kararı vermiş ve evrakı gereği için Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

8. Başvurucu; Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığına sunduğu beyan dilekçesinde hem yakalama sırasında hem de sonraki aşamada emniyet binasında darbedildiğini, şikâyet dilekçesinde kolluk görevlilerince tutulan tutanak saatleri esas alınarak kötü muamelenin

emniyet binasında da gerçekleşen eylemlerden kaynaklandığının açıklandığını belirterek dosyanın bu yönüyle yetkisizlik kararı veren Antalya Cumhuriyet Başsavcılığına iadesini talep etmiştir.

9. Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığı 15/11/2021 tarihli müzekkereyle Manavgat İlçe Jandarma Komutanlığından olayın meydana geldiği bildirilen Manavgat ilçesi Evrenseki Kavşağında olay anını ve yerini gösterir kamera görüntü kayıtlarının teminini istemiştir. İlçe Jandarma Komutanlığınca düzenlenen tutanakta söz konusu yerde MOBESE kameralarının çalışmadığı, kavşak üzerindeki işletmelerden sadece birinin güvenlik kamerası olduğu, bu kameranın da kayıtları on beşer günlük periyotlarla otomatik olarak sildiğinin tespit edildiği belirtilmiştir.

10. Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığında alınan 17/11/2021 tarihli ifadesinde başvurucu; gözaltı işlemi sırasında kimsenin kendisini darp etmediğini, araçtan indirilirken ayağının takılması sonucu yere düştüğünü, düşme esnasında başını yere çarpması nedeniyle kaşının açıldığını, yine araçtan indirildiği sırada kim olduğunu bilmediği bir kişinin dirseğinin sağ gözünün alt kısmına geldiğini, bu nedenle gözünün altının morardığını beyan etmiştir.

11. Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığı 6/12/2021 tarihinde başvurucunun herhangi bir suç isnadı ya da şikâyetinin bulunmadığı, araştırma ve soruşturma yapılmasını gerektirecek nitelikte bir suç iddiası ortaya konulmadığı ve herhangi bir suç unsurunun da tespit edilemediği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

12. Başvurucu; Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığına sunduğu 13/12/2021 tarihli dilekçesinde 17/11/2021 tarihli ifadesini bilinçli olarak vermediğini, psikolojisinin bozuk olduğunu, kendisi ve ailesiyle uğraşılacağı ve sorun yaşayacağı endişesiyle bu şekilde beyanda bulunduğunu, olay esnasında araçtan indirilirken ve başka araca bindirilirken defalarca darbedildiğini belirtmiştir.

13. Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığı kararına itirazı Manavgat 2. Sulh Ceza Hâkimliğince 26/1/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

14. Başvurucu, nihai kararı 8/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 7/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; yakalama ve emniyette gözaltında tutulma sürecinde kolluk görevlilerinin fiziksel ve sözlü şiddetine maruz kaldığını, bu muamelenin polis memuru olması nedeniyle daha da ağırlaştığını, olaylara ilişkin yaptığı şikâyetler hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğini, verilen kararların ilgili ve yeterli gerekçe içermediğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal

edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

20. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

21. Yakalama gerektiren durumlarda, özellikle yakalamaya karşı direnmenin olduğu hâllerde şüphesiz ki kolluk makamlarının bedensel güç uygulaması anayasal yönden sorun oluşturmamaktadır. Aynı şekilde gerekli olmadığı sonradan anlaşılan hâllerde yapılan yakalamalarda dahi yakalanmasına çalışılan kişinin direnmesi kolluk makamlarının zor kullanma yetkisini kullanmasını gerektirebilir (Nergiz Şen ve diğerleri (2) [2. B.], B. No: 2017/17702, 4/7/2022, § 50).

22. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

23. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

24. Somut olayda başvurucunun yakalanmasına ilişkin tutanakta; başvurucunun sevk ve idaresindeki aracın dur ihtarına uymayarak kaçmaya devam ettiği, kovalamaca sırasında aracın ön şoför camından dışarıya bir paket atıldığı, aracın 5/10/2021 tarihinde saat 01.50 sıralarında durdurulduğu ve başvurucunun görevlilere direnmesi üzerine orantılı güç

kullanılarak kontrol altına alındığı ifade edilmiştir. Tutanakta başvurucunun hangi davranışı nedeniyle güç kullanımına başvurulduğu, direnmenin mahiyeti ve şiddeti, hangi aşamada ve ne tür fiziki müdahale gerçekleştirildiği, kullanılan gücün yakalamanın sağlanması amacıyla nasıl ilişkilendirildiği hususlarında bir açıklama yoktur. Başvurucu hakkında aynı gün saat 07.13'te düzenlenen adli muayene raporunda her iki göz çevresinde 3x3 cm boyutlarında ödem ve ekimoz, sol omuzda 5x5 cm eritem ve kürek kemikleri arasında 10 cm uzunluğunda eritem ve ekimoz olduğu, bu yaralanmaların basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek nitelikte bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca İnfaz Kurumuna giriş muayenesinde de her iki orbitada ekimoz ve baş bölgesinde cilt yaralanması tespit edilmiştir. Yaralanmaların niteliği ve vücutta yer aldıkları bölgeler, tutanakta yer alan soyut direnme anlatımıyla uyumlu ve makul şekilde açıklanamamıştır. Bu tespitler ışığında -başvurucunun yakalanması için belirli ölçüde güç kullanılması kesin olarak gerekli olsa dahi- kullanılan gücün başvurucunun tutumuyla orantılı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre başvurucunun yaralanmasına neden olan muamele, insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muamele olarak kabul edilebilir (bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84-91; S.D., §§ 84-88). Bu durumda insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi boyutu ihlal edilmiştir.

25. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

26. Olaydan hemen sonra 5/10/2021 tarihinde düzenlenen adli muayene raporunda başvurucunun her iki gözünde ödem ve ekimoz, sol omzunda eritem ile sırt bölgesinde yaklaşık 10 cm uzunluğunda eritem ve ekimoz bulunduğu, yaralanmaların basit tıbbi müdahale ile giderilemeyeceği ve raporun geçici hekim raporu niteliğinde olduğu belirtilmiştir (bkz. § 4). Ayrıca kolluk tutanağında başvurucunun direndiği ileri sürülerek kendisine güç kullanıldığı açıkça ifade edilmiştir (bkz. § 3). Buna rağmen Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı resen soruşturma başlatmamış, soruşturmayı başvurucunun 11/10/2021 tarihli şikâyeti üzerine başlatmıştır. Adli muayene raporunun geçici nitelikte olduğu açık olmasına rağmen söz konusu yaralanmaların niteliğini ve oluş biçimini ortaya koyacak şekilde kesin nitelikte ek bir adli rapor düzenlenmesini de sağlamamıştır.

27. Diğer taraftan başvurucunun Antalya Emniyet Müdürlüğü binasında da darbedildiğini iddia etmesine rağmen Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı yalnızca yakalamanın gerçekleştiği kavşaktaki kamera kayıtlarının araştırılması için emniyete müzekkere yazmış; olay yerinin Manavgat ilçe sınırları içinde kaldığının belirtildiği tutanağa dayanarak dosya hakkında yetkisizlik kararı vermiştir. Bu aşamada başvurucunun Antalya Emniyet Müdürlüğü binasında gözaltında tutulduğu süreçte darbedildiğine ilişkin anlatımları ayrı bir kötü muamele iddiası olarak ele alınmamış, buradaki kamera kayıtları yönünden de herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Dosyanın gönderildiği Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığı ise yalnızca olayın gerçekleştiği belirtilen kavşaktaki kamera kayıtlarının varlığını araştırmış, MOBESE kameralarının çalışmadığının ve sadece bir işyeri kamerasının kayıtlarının otomatik olarak silindiğinin tespit edilmesinden sonra başka bir delil toplamamıştır. Yakalama ve gözaltı işlemlerine katılan kolluk görevlilerinin kimlikleri tespit edilmemiş, bu kişilerin ifadelerine başvurulmamıştır. Başvurucuda tespit edilen yaralanmaların nasıl ve nerede (yakalama anında, emniyet binasında) meydana geldiğinin açıklığa kavuşturulması için başvurucunun ayrıntılı beyanı alınmamış, güç kullanımında aşırıya kaçtığı iddia edilen görevliler yönünden teşhis işlemi yaptırılmamış, başvurucunun şikâyetine konu olaylar sırasında başvurucu ile birlikte hareket ettikleri değerlendirilen iki şüphelinin beyanına da tanık sıfatıyla başvurulmamıştır.

28. Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucunun ifadesinde yaralanmalarını düşmeye ve ismini bilmediği bir kişinin dirseğinin çarpmasına bağlamasına dayanarak kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş; olaydan kısa süre sonra düzenlenen adli muayene raporunda göz, omuz ve sırt bölgesinde basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek nitelikte yaralanmalar olduğunu gösteren tıbbi bulguların bu anlatımla uyumlu olup olmadığını değerlendirmemiştir. Sonuç olarak Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucunun yakalanması ve emniyette gözaltında tutulması sırasında maruz kaldığını ileri sürdüğü kötü muamele iddialarını aydınlatmak, olayın koşullarını ortaya koymak ve sorumluların belirlenmesini sağlamak için tüm delilleri toplamadan soruşturmayı sonuçlandırmıştır. Bu nedenle yürütülen soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında etkili bir soruşturma olarak kabul edilemeyeceği ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 15.000 TL maddi ve 15.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§

53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. Başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için başvurucunun hem yakalama sırasında hem de Antalya Emniyet Müdürlüğünde kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin iddiaları yönünden yeniden soruşturma yapılmak üzere Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2021/15169) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 15.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMETULLAH ALIZADE VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/34954 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/34954

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMETULLAH ALIZADE VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/34954)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucular : Muhammetullah ALIZADE ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : [bkz. ekli listenin (D) sütunu]

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen yabancının güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/4/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, aralarında kişi yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle süresinde yapılan 2022/40829 numaralı bireysel başvuruyla ilgili dosyanın 2022/40828 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine karar vermiştir.

3. Aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle süresinde yapılan 2022/40828, 2022/43422 ve 2023/9142 numaralı bireysel başvurularla ilgili dosyaların 2022/34954 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2022/40828, 2022/43422 ve 2023/9142 numaralı bireysel başvuru dosyalarının kapatılmasına ve incelemenin 2022/34954 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmelidir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Ekli listenin 4. sırasında yer alan başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuş; diğer başvurucular beyan sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Afganistan İslam Cumhuriyeti vatandaşı olan başvuruculaların farklı tarihlerde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca sınır dışı edilmelerine ve aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında idari gözetim altına alınmalarına ilgili il göç idaresi müdürlükleri tarafından karar verilmiştir. Ekli listenin 1., 2. ve 3. sırasında yer alan başvuru dosyalarında çocuk başvurucular hakkında ayrıca bireysel bir sınır dışı kararı bulunmamakla birlikte anılan kararlarda başvurucu ebeveynlerinin refakatinde oldukları belirtilmiştir.

7. Sınır dışı etme kararlarında başvuruculaların menşe ülkelerine gönderilmelerinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakıncalı olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvuruculaların gidebilecekleri güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmelerine veya gönüllü olmaları hâlinde menşe ülkelerine çıkışlarının sağlanmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucular, haklarında alınan sınır dışı etme kararlarına karşı yetkili idare mahkemelerinde iptal davası açmış; dava dilekçelerinde, menşe ülkelerine gönderilmeleri hâlinde kötü muameleye maruz kalacaklarını ileri sürmüştür. İlgili idare mahkemeleri, açılan davaların reddine kesin olarak karar vermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Anayasa Mahkemesinin 3/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

10. Başvurucular, adli yardım talebinde bulunmuştur.

11. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna yönelik iddiaları açıkça dayanaktan yoksun olmadığından başvuruculaların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

12. Başvurucular, sınır dışı edilmeleri hâlinde ülkenin kontrolünü ele geçiren Taliban'ın uyguladığı genel şiddet nedeniyle kötü muameleye maruz kalacaklarını iddia etmiştir. Ekli listenin 1., 2. ve 3. sırasında yer alan başvurucular ayrıca gönderilecekleri güvenli üçüncü ülkenin sınır dışı kararında belirtilmediğini, bu konuda herhangi bir değerlendirme yapılmadığını, tüm bu belirsizlikler nedeniyle etkili başvuru haklarının da ihlal edildiğini

ileri sürmüştür.

13. Bakanlık görüşünde, başvuruculaların ileri sürdüğü iddiaların değerlendirilmesinde Anayasa'nın 17. maddesinin, 6458 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinin ve Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Ekli listenin 4. sırasında yer alan başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu beyan dilekçesinde başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

14. Başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Başvurucular arasında yer alan çocuklar hakkında bireysel bir sınır dışı kararı bulunmamaktadır. Bununla birlikte ebeveynler hakkında tesis edilen sınır dışı kararının aile birliği ve refakat ilişkisi kapsamında çocuk başvurucuları da doğrudan etkilediği açıktır. Zira ebeveynlerin sınır dışı edilmesi hâlinde çocukların da onlarla birlikte gönderilmeleri söz konusudur. Bu nedenle çocuk başvurucuların da anılan sınır dışı kararlarından fiilen etkilendiği dikkate alındığında mağdur sıfatlarının olduğu sonucuna varılmıştır.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

17. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

18. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmıştır. Bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. “Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” başlıklı 15. maddede ise savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığın bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği hâllerde yabancının sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur (A.A. ve A.A., §§ 55, 56, 59; Poorya Parva [1. B.], B. No: 2018/27830, 23/10/2024, § 16). Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsamaktadır (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

19. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı

karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı, varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

20. Yabancı; etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle sınır dışı edileceği ülkedeki kamu makamlarının kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyor ise uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler bulunduğunu ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığını ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarını kanıtlamalıdır. Bununla birlikte yabancı, sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

21. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve bu külfetten doğan yükümlülüğün yerine getirildiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, yabancının sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, yabancının kişisel durumu ve uğranılacağı iddia edilen muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

22. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

23. Sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan ve başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmektir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., § 71; M.A. [2. B.], B. No: 2023/104230, 20/11/2024, § 19). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

24. Anayasa Mahkemesi Hooman Hosseınpour ([GK], B. No: 2021/47168, 29/9/2022) başvurusunda, menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görülen ve güvenli üçüncü ülke belirlenmeksizin hakkında sınır dışı etme kararı verilen yabancının gönderileceği ülkede

ölüm cezasına, işkenceye veya insanlık dışı muameleye maruz kalıp kalmayacağının veya dolaylı olarak menşe ülkesine gönderilip gönderilmeyeceğinin yargı mercilerince değerlendirilemeyeceğini tespit etmiştir (anılan kararda bkz. § 67). Anayasa Mahkemesi M.E. ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/18186, 24/1/2024) başvurusunda güvenli üçüncü ülke yönünden herhangi bir belirleme yapılmadığı hâllerde idari yargı mercilerinin sınır dışı edilecek ülkede kötü muamele riski veya dolaylı geri gönderme ihtimalini değerlendirmelerinin mümkün olmadığını belirtmiş ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (anılan kararda bkz. §§ 31, 32). M.A. başvurusunda ise sınır dışı etme kararında veya bu kararın ekindeki bir belgede ya da sınır dışı etme kararına karşı açılan dava dosyasında bulunan ve yabancıların (davacıların) erişimine kapalı olmayıp yetkili idari birimce düzenlenen bir belgede üçüncü ülke veya ülkeler tek tek sayılarak yabancının bu ülkelerden birine sınır dışı edilebileceği açıkça ifade edilmişse yabancının bu ülke dışında başka bir yere gönderilemeyeceğinin açık olduğunu ifade etmiştir (anılan kararda bkz. § 21).

25. Olayda, ekli listenin 1., 2. ve 3. sırasında yer alan ebeveyn başvurucular ile 4. sırasında yer alan başvurucu hakkında alınan sınır dışı etme kararlarında başvuruculaların menşe ülkesine gönderilmelerinin sakıncalı olduğu Göç İdaresi tarafından tespit edilmiş ve gidebilecekleri güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmelerine veya gönüllü olmaları hâlinde menşe ülkesine çıkışlarının sağlanmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte güvenli üçüncü ülkeye gönderilmelerine karar verilen başvuruculaların gönderilecekleri ülke ne sınır dışı işlemi sırasında ne de sonrasında belirlenebilmiştir. Başvuruculaların açtığı iptal davasında idare mahkemelerinin bu belirsizliği dikkate alarak başvuruculaların maruz kalabileceği kötü muamele riskini bertaraf edecek nitelikte bir değerlendirme yapması gerekirken davayı reddetmesi usul yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır. Sonuç olarak başvuruculaların sınır dışı edilecekleri ülkede kötü muameleye maruz kalma riski ile dolaylı olarak menşe ülkelerine gönderilmelerine karşı korunmalarını sağlayacak usul güvencelerinin etkili şekilde sağlandığı söylenemez.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Ekli listenin 4. sırasında yer alan başvurucu; sınır dışı etme kararı nedeniyle ailesinden ayrılmak zorunda kalacağını, aile düzeninin bozulacağını belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Sınır dışı etme işlemi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varıldığından başvurucunun anılan şikâyeti yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

28. Ekli listenin 4. sırasında yer alan başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Z.M. ve I.M. ([1. B.], B. No: 2015/2037, 6/1/2016, §§ 53-64) kararına göre, yerleşme ve seyahat hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Sebahat Tuncel ([1. B.], B. No: 2012/1051, 20/2/2014, §§ 44-54) kararına göre konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

29. Başvurucular, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu

ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. İncelenen başvuruda, başvuruculara kötü muamele riskiyle karşılaşacakları ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerin sağlanmadığı sonucuna varılmış ve hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Öte yandan yeniden yapılacak yargılama sürecinde başvuruculara sınır dışı edilmesi, verilen ihlal kararını anlamsız hâle getirecektir. Bu sebeple ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için aynı zamanda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılması gerekenlere de hükmedilmelidir. Bu doğrultuda sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvuruculara sınır dışı edilmemesine karar verilmelidir.

32. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda gösterilen yargı mercilerine GÖNDERİLMESİNE,

F. Sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvuruculara SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin ekli listenin 4. sırasında yer

alan başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERKAN ZORLU

B. No: 2022/42654 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/42654

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERKAN ZORLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/42654)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Serkan ZORLU

Vekili : Av. Mehmet KARTAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir grup eşliğinde dağıtılan bildirilere el konulması esnasında kolluk güçlerinin müdahalesiyle meydana gelen yaralanma ile gözaltı sırasında darbedilme olaylarına ilişkin yürütülen ceza soruşturmasının etkili olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/3/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Olayların Arka Planı

5. Başvurucu ve beraberindeki kişiler 13/4/2018 tarihinde İstanbul Kadıköy'de 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü için Ezilenlerin Sosyalist Partisinin (ESP) çağrı bildirilerini dağıtmaktadırlar. Bu dönemde Türk Silahlı Kuvvetleri, Suriye'de Zeytin Dalı Harekâtını gerçekleştirmektedir. Başvurucunun içinde bulunduğu grubun "Faşizme ve Sömürgeye Karşı 1 Mayıs'a" başlıklı tek yaprak iki nüsha şeklindeki el bildirisi dağıttıkları tespit edilmiştir. Söz konusu bildirinin bir kısmında büyük harflerle "...Kürt halkına 2015'te başlattığı savaş politikalarını Afrine, Suriyeye taşıyarak ayakta kalmaya çalışıyor. Şovenizmle işçi sınıfını aldatıyor. Kürt kardeşlerine düşman ediyor..." ibaresinin de olduğunun görüldüğü, bunun üzerine konu ile ilgili olarak nöbetçi Cumhuriyet savcısına haber verildiği anlaşılmaktadır. Bildiri içeriğinde geçen ibarenin suç unsuru oluşturduğu belirtilerek kendilerine müsaade edilmemesi gerektiği, bildirilerin şahıslardan rızaen teslim alınması ve vermemeleri hâlinde el konulması ile şahısların polis merkezine götürülerek kimlik tespitinin yapılması kolluk kuvvetinden istenilmiştir.

6. Bu süreçte grubun belli bir mesafe yürüyerek ilerlediği, polis memurları tarafından grubun takip edildiği yakalama tutanağından anlaşılmaktadır. Bu bağlamda grup Khalkedon Meydanı'ndan Kilise Meydanı'na geldiği anda durdurulmuştur. Alınan talimata istinaden polis memurları tarafından gruptaki şahısların kimlikleri ile el bildirilerinin teslim alındığı ve bunların kendi rızalarıyla görevlilere teslim edildiği görülmektedir. Ancak söz konusu kişilerin polis merkezine gelmeyeceklerini beyan etmesi, birbirlerine elle kenetlenmek suretiyle yakalanmalarına mani olacak şekilde görevlilere direnç göstermeye başlamaları ve slogan atmaları üzerine dirençlerini kıracak şekilde kademeli olarak artan oranda güç kullanılmış ve bu şekilde başvurucu da dâhil olmak üzere 24 kişi polis merkezine götürülmüştür.

7. 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet ve terör örgütü propagandası suçları kapsamında başvurucu ve beraberindekiler hakkında gözaltı kararı verilmiştir. Başvurucunun bulunduğu grup, Bayrampaşa Devlet Hastanesine götürülmüş ve burada aynı gün darp cebir raporu alınmıştır. Başvurucunun muayeneden imtina ettiği doktor raporunda yer almaktadır. Gözaltına alınan diğer şüphelilerin doktor raporlarına bakıldığında ise şikâyetlerini dile getirdiği görülmüştür.

8. Arşiv kayıtlarına bakılması üzerine İstanbul Terör ve Örgütlü Suçlar Cumhuriyet savcısına tekrar telefonla bilgi sunulmuş, daha sonra şüphelilerin yedi gün süreyle gözaltına alınmaları ve işlemlerinin tamamlanmasının ardından düzenlenen tahkikat evrakı ile birlikte mevcutlu olarak hazır edilmeleri talimatı verilmiştir. Aralarında başvurucunun da olduğu 21 kişinin nezarethanede bulunduğu süre zarfında yemek almak istemediğini, açlık grevi yaptığını beyan etmesi üzerine bu kişilere su ve şeker verildiğine dair tutanak düzenlenmiştir. Soruşturma kapsamında gözaltına alınan ve aralarında başvurucunun da olduğu 23 kişi müdafi eşliğinde alınan savunmalarında susma haklarını kullanmıştır. Başvurucu müdafii ise müvekkilinin haksız bir şekilde gözaltına alındığını, gözaltına alındığında darbedildiğini, boynunda, sırtında ve kollarında darp izleri olduğunu, polis memuru ile muayeneye girdiğinden bu durumun rapora geçirilmediğini söz konusu ifadede belirtmiştir.

9. Başvurucu ve gözaltına alınan diğer kişiler 17/4/2018 tarihinde tutuklanma istemiyle sulh ceza hâkimliğine sevk edilmiştir. Gözaltı çıkış işlemleri kapsamında başvurucu bu tarihte sağlık muayenesinden geçirilmiştir. 17/4/2018 tarihli bu raporda "sol el sırtı tarak kemiği üzerinde kişinin gözaltına alınırken oluştuğunu ifade ettiği 5 cm'lik kabuklu yara" hususu belirtilmektedir.

10. Başvurucu; sulh ceza hâkimliği nezdinde yapılan sorgulamada arkadaşlarının gözaltı süreci hakkındaki anlattıklarına katıldığını, bildirideki bir cümlenin çekilerek örgüt propagandası yapıldığının iddia edildiğini ileri sürmüş ve hakkaniyetsiz bir şekilde tutuklamaya sevk edildiğini belirtmiştir. Başvurucu ile birlikte 10 kişi hâkimlik kararıyla 17/4/2018 tarihinde tutuklanmıştır.

11. Tutuklanması sonrası başvurucunun Metris 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna götürüldüğü, ertesi gün nakledilerek Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sevk edildiği anlaşılmıştır. Başvurucunun 12/6/2018 tarihinde tahliye edilerek serbest kaldığı görülmüştür.

12. Başvurucu hakkında Metris 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kurum hekimi tarafından 18/4/2018 tarihinde düzenlenen raporda "sol göz çevresinde yaygın ekimoz sol kostada hassasiyet 1 gün önce olduğu" ibareleri yer almaktadır. Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ilk kabul muayene formunda başvurucunun "darp cebir görmedim" şeklinde yazı yazdıktan sonra bu yazının altında parantez içerisinde "sol gözlük morluk" ve "burun ve elmacık kemiği morluk" şeklinde ibarelerin olduğu görülmüştür. Başvurucu hakkında İstanbul Silivri 43 No.lu Aile Hekimliğinde görevli bir doktor tarafından hazırlanmış 18/4/2018 tarihli adli sağlık raporunda "şahsın yapılan muayenesinde sol periorbital ve perinazal hematom ve ödem sırtta yüzeyel cilt sıyrıkları mevcuttur. Haricen başka bulgusu olmayan hastanın adli kanaat raporudur" şeklinde tanımlama yapılmıştır.

B. 13/4/2018 Tarihinde Dağıtılan El Bildirisi Kapsamında Açılan Kamu Davası

13. Başvurucunun da aralarında bulunduğu 24 şüphelinin terör örgütü propagandası yaptıkları ve 2911 sayılı Kanun'a muhalefet ettikleri iddiasıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) 16/5/2018 tarihli iddianamesinin kabul edilmesi üzerine kamu davası açılmıştır.

14. Dosyası tefrik edilen bir sanık haricinde İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından hakkında hüküm verilen tüm sanıkların üzerlerine atılı suçlardan 7/4/2022 tarihinde beraatine karar verilmiştir. Hüküm 2/11/2023 tarihinde istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Bu şekilde başvurucunun dağıtılan el bildirileri nedeniyle beraat ettiği anlaşılmıştır.

C. 17/4/2018 Tarihinde Meydana Gelen Olay Nedeniyle Başvurucu Hakkında Açılan Kamu Davası

15. 17/4/2018 tarihinde saat 18.00'de üç polis memuru tarafından düzenlenen bir tutanakta; gözaltındaki şüpheli şahısların hâkimlik sorgusundan önce lavabo ihtiyaçlarını peyderpey kolluk kuvvetlerine iletmeleri üzerine yeterli personel ile birlikte ihtiyaçların sorunsuz bir şekilde giderildiği ifade edilmektedir. Bu sırada başvurucunun da aynı şekilde talebi üzerine bir polis memuru eşliğinde lavaboya gidişi esnasında kendisine nezaret eden memurun koluna girmesi sonucu "Koluma giremezsin kolumu bırak" demesi sebebiyle görevli memura zorluk çıkardığı belirtilmektedir. Polis memurunun kolunu bırakmaması üzerine başvurucunun boştaki sol eli ile kendisine eşlik eden polis memurunun boğazına sarılarak boğazını sıktığı ve "Şerefsizsiniz" diyerek polis memuruna hakaret ettiği tutanakta yer almaktadır. Başvurucunun zorluk çıkartması üzerine direncini kıracak ölçüde artan nispette kademeli olarak zor kullanılarak yere yatırıldığı ve kaçma şüphesi bulunan başvurucuya kelepçe takılarak kontrol altına alındığı anlaşılmıştır. Görevli polis memurunun darp cebir raporu aldığı da belirtilmektedir.

16. Müşteki polis memuru, sağ boyun bölgesinde çizilme olduğunu 20/4/2018 tarihli ifadesinde dile getirmiştir. Alınan doktor raporunda da "sağ boyun bölgesinde 6x6 cmlik ekimoz ve ödemin mevcut olduğu" belirtilmektedir. Dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda Adli Tıp Kurumu İstanbul Şube Müdürlüğünün 16/5/2018 tarihinde düzenlediği raporda müşteki polis memurunun basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralandığı tespit edilmiştir.

17. Söz konusu soruşturma kapsamında düzenlenen CD izleme tutanağında olay yerinin kamera açısından uzak ve kalabalık olması ile kamera kaydının ses kayıt özelliği olmaması sebebiyle yaşanılanların tespit edilemediği anlaşılmıştır. Başvurucunun şüpheli sıfatıyla ifadesi 10/3/2021 tarihinde alınmıştır. Başvurucu üzerine atılı suçlamaları reddetmiştir. Başvurucu müdafii ise müvekkilinin polislerin saldırısına ve hakaretine uğradığını, bu konuda polisler hakkında şikâyette bulunduğunu ifade etmiştir.

18. Başvurucu hakkında 19/10/2022 tarihinde kamu görevlisine karşı görevinden dolayı alenen hakaret ve görevi yaptırmamak için direnme suçları kapsamında iddianame düzenlenmiştir.

19. Yürütülen yargılama sonucunda İstanbul 42. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun 19/6/2025 tarihinde görevi yaptırmamak için direnme suçundan beraatine, üzerine atılı diğer suç kapsamında ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar verilmiştir. Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı alenen hakaret yönünden verilen bu karar kesin niteliktedir.

20. Başvurucu, söz konusu karara ilişkin olarak 15/8/2025 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır. Bireysel başvuru incelemesi devam etmektedir.

D. Başvurucunun Şikâyeti Üzerine Yürütülen Soruşturmalar

21. Başvurucu, tutulduğu ceza infaz kurumu aracılığıyla Başsavcılığa 24/4/2018 tarihinde sunduğu dilekçede yaşadığı olayları tek sayfa hâlinde anlatarak kendisini darbeden polis memurlarından şikâyetçi olmuştur. Ayrıca gözaltına alınırken 24 kişinin hakarete, tacize ve tehdide maruz kaldığını belirtmiştir. Başvurucu dilekçesinde gözaltına alındıktan sonra araç içinde elleri arkasından kelepçeli bir şekilde bekletildiklerini dile getirmiştir.

22. Başvurucu tarafından el yazısıyla yazılan dilekçenin devamında 17/4/2018 tarihinde sulh ceza hâkimliği sorgusundan önce polis eşliğinde tuvalet ihtiyacı için lavaboya giderken kolluk kuvvetinin kolunu sıkmamasını söylediği hâlde kolluk kuvveti tarafından duvara itilerek 10 kişiyi aşkın polis memuru tarafından darbedildiğini ifade etmiştir. Tutuklanması sonrası adliyeden çıkarılmak üzere polis aracına bindirildiğinde tehdit edilmeye başlanıldığını, polis aracında kendisiyle birlikte altı arkadaşının da aynı şiddet ve hakarete uğradığını, ceza infaz kurumuna gidene kadar güvenlik büro çalışanı sivil polisler tarafından ağır şekilde darbedildiklerini belirtmiştir. Teslim edilecekleri Metris 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu girişine kadar jandarmanın da eşliğinde yol boyunca darbedildiğini ve tehdite maruz kaldığını daha sonra kamera olmayan boş bir odada bir süre bekletilerek darbedilmeye devam edildiğini ileri sürmüştür.

23. Yine aynı dilekçenin devamında ceza infaz kurumuna teslim edildikten sonra vücudunda bulunan darp izlerinden dolayı darp raporu alınması için kendilerini darbeden polisler ile hastaneye gönderilmek istenildiğini, kabul etmemeleri üzerine kendi istekleri doğrultusunda ceza infaz kurumu personeli tarafından darbedilmediklerine dair dilekçe imzaladıklarını ifade etmiştir. Başvurucu 18/4/2018 tarihli sağlık raporlarından da bahsederek darp

izlerinin olduğunu dile getirmiştir. Sonuç olarak başvurucu, İstanbul Emniyet Müdürlüğü güvenlik bürosuna bağlı çevik kuvvet aracında ve Metris 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu içinde kendisini ve arkadaşlarını darbeden kolluk kuvvetleri ile uğradıkları darp, taciz ve tehditlerden dolayı aynı güvenlik büroda çalışan polis memurlarından şikâyetçi olmuştur.

24. Başvurucunun dilekçesi 25/4/2018 tarihinde Silivri Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Silivri Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucunun dilekçesinde yer alan ifadelere yer vererek olayın meydana geldiği yerin yargı yetkisi dâhilinde olmaması nedeniyle yetkisizlik kararıyla dosyanın Başsavcılığa gönderilmesine 15/5/2018 tarihinde karar vermiştir.

25. Başsavcılık Memur Suçları Soruşturma Bürosu, idari soruşturma için başvurucunun dilekçesini İstanbul Emniyet Müdürlüğüne 12/6/2018 tarihinde göndermiştir. İlgili polis memurları hakkında bir disiplin soruşturması yürütülüp yürütülmediği anlaşılamamaktadır.

26. Başsavcılık, başvurucu hakkında İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından görülen dava dosyasının bir suretini temin etmiştir. Ayrıca İstanbul Emniyet Müdürlüğünden gözaltı süresi içinde alınan doktor raporları ile başvurucunun tutulduğu ceza infaz kurumlarından ceza infaz kurumuna giriş yaptığı sırada alınan doktor raporlarını 19/9/2018 tarihinde talep etmiştir.

27. Daha sonra Başsavcılık, Kadıköy ilçesinde meydana gelen olayların İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığının görev ve yetki alanında olması nedeniyle Kadıköy'de meydana geldiği iddia edilen olaylar açısından dosyanın tefrikine karar vermiştir. Tefrik edilen soruşturma kapsamında 7/3/2019 tarihinde yetkisizlik kararı verilerek dosyanın bir örneği İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

28. Başsavcılık nezdinde devam eden soruşturmada Adli Tıp Kurumu İstanbul Şube Müdürlüğünden başvurucu hakkında kati rapor düzenlenmesi istenilmiştir. Evrak üzerinden yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 12/3/2019 tarihli adli raporda; Bayrampaşa Devlet Hastanesinin 14/4/2018 tarihli raporu, Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Tabipliğinin 18/4/2018 tarihli raporu ile İstanbul Silivri 43 No.lu Aile Hekimliği Biriminin 18/4/2018 tarihli raporunda yer alan hususlar bire bir aktarılmak suretiyle başvurucuda meydana gelen yaralanmanın basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu, başvurucunun yaşamını tehlikeye sokmadığı belirtilmiştir.

29. Gelen bu belgeden sonra Başsavcılık tarafından 25/3/2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Kararda başvurucunun şikâyet dilekçesinde yer alan hususlar belirtilmiş ve 13/4/2018 tarihli yakalama tutanağı özetlenmiştir. Ayrıca başvurucu hakkında düzenlenen adli rapordan bahsedilmiştir. Daha sonra 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun 16. maddesine aynen verilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın "şüpheli polis memurlarının müştekiye yönelik basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralanması ile sonuçlanan eylemlerinin, yasa ile verilmiş zor kullanma yetkisinin kullanılması şeklinde geliştiği, bu nedenle atılı suçun unsurları ile oluşmadığı" gerekçesi ile verildiği anlaşılmıştır.

30. Diğer taraftan tefrik edilen dosya yönünden İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma sonucunda da 23/12/2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği anlaşılmıştır. Bu kararın başvurucuya tebliğ edilip edilmediği anlaşılamamıştır. Başvurucu vekilinin 18/2/2022 tarihinde dosyayı inceleme talebinde

bulunduğu ve talebinin kabul edildiği görülmüştür. Söz konusu karara itiraz edilmemiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...

Müştekinin gözaltı çıkış raporuna ilişkin olarak alınan 11/11/2019 tarihli adli tıp raporunda 'kişinin vücudunda haricen travmatik yaralanma bulgusu tanımlanmadığının' belirtildiği, bahse konu adli tıp raporunun müştekinin iddialarını desteklemediği, müştekinin gözaltında iken darp edildiğine ve müştekiye hakaret edildiğine dair soyut iddialar dışında herhangi bir delil bulunmadığı anlaşılmaktadır.

..."

31. Başvurucuya, Başsavcılığın 25/3/2019 tarihli kararının tebliğ edilmesi için en son tutulduğu ceza infaz kurumuna 24/12/2019 tarihinde müzekkere yazılmıştır ancak başvurucunun tahliye edilmesi nedeniyle söz konusu belgenin tebliğinin yapılamadığı bilgisi Başsavcılığa verilmiştir.

32. Başvurucu vekili söz konusu kararın tebliğ edilmediğini, Başsavcılığın kararını 14/2/2022 tarihinde öğrendiğini ifade etmiş ve itiraz isteminde bulunmuştur.

33. İtiraz dilekçesinde belirtilen hususların kararı kaldırmak için yeterli ve geçerli hukuki sebepleri içermediği gerekçesiyle İstanbul 7. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 16/2/2022 tarihinde itirazın reddine dair karar verilmiştir.

34. Başvurucu nihai kararı 18/3/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Anayasa Mahkemesinin 3/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

36. Başvurucu, soruşturmanın etkili bir şekilde yürütülmediğini iddia etmiştir. Bu kapsamda ilk olarak sürece etkili katılma imkânı sağlanmadığından şikâyetçi olan başvurucu, kovuşturmaya yer olmadığına dair karardan yaklaşık iki yıl sonra haberdar olduğunu ve mağdurların ifadelerinin alınmadığını belirtmiştir. Bunun yanında Başsavcılığın şüphelilerin tespitine yönelik herhangi bir araştırma yapmadığından yakınmıştır. Ayrıca delilleri toplamak için iddiaların niteliğine uygun bir özen gösterilmediğini, başvurucuyla birlikte tutuklanan kişiler ve ceza infaz kurumunda görevli olan infaz koruma memurlarının beyanlarına başvurulmadığını, kamera görüntülerinin olup olmadığının araştırılmadığını beyan etmiştir. Sulh ceza hâkimliği önünde sorgu yapılmasını beklerken darp ve tehdit edildiğine ilişkin şikâyeti yönünden de araştırma yapılmadığını dile getirmiştir. Başvurucu, Başsavcılığın yetkisizlikle sonuçlandırdığı olayı esas alarak kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiğini ancak şikâyet dilekçesinde belirtilen iddiaların bir bütün olarak değerlendirme konusu yapılmadığını ifade etmiştir. İtiraz incelemesi sırasında da ileri sürülen iddiaların gerekçe gösterilmeksizin reddedildiğini, açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

37. Diğer taraftan başvurucu; Başsavcılığın meydana gelen yaralanmayı inceleme dışı bıraktığını, gözaltından çıkışında alınan raporda bulunmayan ancak nakledildiği ceza infaz kurumlarından edinilen raporlarda tespit edilen yaralanmaların nasıl oluştuğu hususunda da

makul bir açıklama getirme yükümlülüğünün devlete ait olduğunu belirtmiştir. Soruşturmanın etkili bir şekilde yürütülmemesi nedeniyle şikâyete konu olayları çevreleyen şartların tam olarak ortaya konulamadığının bilincinde olmakla beraber iddia edilen olayın makul şüphenin ötesinde ortaya konulduğunun kabul edilmesi gerektiğini, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda nezarethanede, araçta, sorgu öncesinde darbedildiğini iddia etmiş ve başvuruya konu yargısal süreçteki iddialarına atıf yapmıştır.

38. Bakanlık görüşünde öncelikle olay ve olgulara dair bilgiler verilmiştir. Başvuruya konu soruşturmanın başvurucuya açık olarak yürütüldüğü, şikâyete konu olayla ilgili objektif deliller temelinde bir karar verildiği, başvurucunun usuli garantilerden yararlandığı ve itirazlarını yargısal merciler önünde sunabildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda İçişleri Bakanlığından temin edilen bilgiler yazının ekinde sunulmuştur. Başvurucunun, Bakanlığın görüşüne karşı cevabında şikâyet dilekçesinin sadece gözaltına alınma sırasında yaşananlara ilişkin olmadığını hatırlatarak önceki iddialarını yinelediği görülmüştür.

B. Değerlendirme

39. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

40. Anayasa'nın 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, … kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

41. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

42. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da

eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

43. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

44. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

45. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

46. Sözü edilen açıklama yükümlülüğü, mağdurun anlatımına şüphe düşüren delillerin ortaya konulması suretiyle yerine getirilebilir. İspat külfetinin yerine getirilip getirilmediğinin değerlendirilmesinde sadece yaralama olayı hakkında yürütülen soruşturma sonunda verilen karar değil, tüm soruşturma evrakı dikkate alınır (tüm soruşturma evrakı nazara alınarak kötü muamele yasağının maddi boyutunun değerlendirildiği karar için bkz. anılan K.K. kararı). Yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda Anayasa Mahkemesi, yaralanmanın devlet görevlilerinin güç kullanmasından ileri geldiği sonucuna varabilir (Tahsin Aycan [1. B.], B. No: 2021/51576, 2/10/2025, § 27).

47. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103; S.D., §§ 111-114; Veli Saçılık (2) [1. B.], B. No: 2018/24614, 18/10/2022, § 16).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

48. Somut olayda Başsavcılık, gözaltına alınan kişilerle birlikte başvurucunun kötü muameleye uğradığını belirtmesine (bkz. §§ 8-10) ve yaralanmasına ilişkin birtakım raporlar düzenlenmesine (bkz. §§ 9, 12) rağmen soruşturmaya başvurucunun şikâyeti üzerine başlamıştır. Başsavcılık, başvurucunun yaşadığı olayları ikiye ayırmış ve Kadıköy'de yaşanan olaylara ilişkin olarak ayrı bir dosya oluşturarak yetkisizlik kararı vermiştir. Tefrik kararı verilen bu dosyada yetkisizlik kararı verilmesine karşın başvurucuda meydana gelen yaralanmalara ilişkin olarak 13/4/2018 tarihli tutanağa atıf yapılmakla yetinilerek kolluğun müdahalesinin zor kullanma yetkisi kapsamında kaldığı sonucuna varılmıştır. Ancak başvurucunun şikâyetlerinin sadece yakalama ve gözaltına alınma sırasındaki olaylara hasredilmesi mümkün değildir. Kaldı ki söz konusu olayla ilgili olarak İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bir değerlendirme yapılmıştır (bkz. § 30).

49. Diğer taraftan sulh ceza hâkimliği sorgusundan kısa bir süre önce başvurucunun polis memurlarıyla yaşadığı olayların (bkz. §§ 15-16) değerlendirilmesi gerekmektedir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda; gözaltı çıkış raporunda bulunmayan ve ilgili ceza infaz kurumunda kurum hekimi tarafından tespit edilen göz çevresindeki yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda bir değerlendirme yapılmamıştır. Başvurucunun adliyedeki tutumu ve eylemleri nedeniyle kendisine karşı güç kullanılmasına neden olup olmadığı, neden olmuşsa müdahalenin başvurucunun tutumuna göre orantılı olup olmadığı konusunda bir değerlendirme kararda yer almamaktadır. İleri sürülen hususlara bir bütün olarak bakıldığında Başsavcılık, başvurucunun ceza infaz kurumuna götürülmesi sırasında kendisine eşlik eden ve adliyede kendisine nezaret eden kolluk görevlilerinin kimliklerini de tespit etmemiştir. Dolayısıyla ilgili kolluk görevlilerinin ve başvurucuyu kabul eden ceza infaz kurumu görevlilerinin beyanlarına başvurulmamıştır. Başvurucuyla aynı anda aynı olay nedeniyle adliyede bulunan kişilerin tespiti ve beyanlarının alınması yoluna gidilmemiştir. Dahası somut olayda iddia edilen muamelelerin ve tespit edilen yaraların nasıl oluştuğu konusunda başvurucunun beyanı alınmamıştır. Bu nedenle başvurucunun şikâyeti hakkında Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili bir soruşturma yürütülmediği sonucuna varılmıştır.

50. Başvurucu hakkında düzenlenen 17/4/2018 tarihli tarihli raporda yalnızca "sol el sırtı tarak kemiği üzerinde kişinin gözaltına alınırken oluştuğunu ifade ettiği 5 cm'lik kabuklu yara"dan söz edilmiştir. Yaranın oluşum süresi belli değildir ancak öyle olsa bile yakalama işlemine karşı direnmenin bertaraf edilmesi için kullanılması gerekli olanın ötesinde bir güç kullanımına işaret etmemektedir. Gözaltı sürecinde, nezarethanedeki kötü muameleye uğranıldığı iddiasını destekleyen bir bilgi de yoktur. Öte yandan başvurucu hakkında Metris 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kurum hekimi tarafından 18/4/2018 tarihinde düzenlenen raporda "sol göz çevresinde yaygın ekimoz sol kostada hassasiyet 1 gün önce olduğu" ibareleri yer almaktadır. Başvurucu hakkında İstanbul Silivri 43 No.lu Aile Hekimliğinde görevli bir doktor tarafından hazırlanmış 18/4/2018 tarihli adli sağlık raporunda da "şahsın yapılan muayenesinde sol periorbital ve perinazal hematom ve ödem sırtta yüzeyel cilt sıyrıkları mevcuttur. Haricen başka bulgusu olmayan hastanın adli kanaat raporudur" şeklinde tanımlama yapılmıştır.

51. 17/4/2018 tarihinde saat 18.00'de üç polis memuru tarafından düzenlenen bir tutanakta; başvurucunun bir polis memuru eşliğinde lavaboya gidişi esnasında kendisine nezaret eden memurun koluna girmesi sonucu "Koluma giremezsin kolumu bırak" demesi sebebiyle görevli memura zorluk çıkardığı, polis memurunun kolunu bırakmaması üzerine

başvurucunun boştaki sol eli ile kendisine eşlik eden polis memurunun boğazına sarılarak boğazını sıktığı ve "Şerefsizsiniz" diyerek polis memuruna hakaret ettiği, başvurucunun zorluk çıkartması üzerine direncini kıracak ölçüde artan nispette kademeli olarak zor kullanılarak yere yatırıldığı belirtilmiştir. Ne var ki bu tutanak veya Başsavcılıkça verilen karar, özellikle başvurucunun sol göz çevresindeki yaygın ekimozu açıklamaya yetmemektedir. Başvurucunun tutumu nedeniyle kendisine güç kullanılması gerekli hâle gelmiş ise de kullanılan güçte aşırıya kaçıldığı görülmektedir. Bu nedenle kötü muamele yasağının maddi boyutu da ihlal edilmiştir.

52. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul ve maddi boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

53. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı cevabında ise bir açıklama yapmaksızın manevi tazminat olarak 500.000 TL talep etmiştir.

54. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma merciinin yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

55. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

56. Mevcut olayda tespit edilen ihlalin süregelen bir ihlal niteliğinde olmaması karşısında Bakanlığın görüşüne karşı verilen cevap sırasında, diğer bir deyişle nihai kararın öğrenilme tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra manevi tazminat yönünden talep edilen sonraki istemin dikkate alınması mümkün değildir. Bu nedenle Bakanlığın görüşüne karşı verilen cevapla talep edilen manevi tazminat isteminin otuz günlük başvuru süresinden sonra dile getirildiği sonucuna varılmıştır. Bunun yanında ayrıca şunu belirtmek gerekir ki bir başvurunun kabul edilemezliğine karar verilmesi veya başvurunun düşmesi ya da reddedilmesi yahut başvuruda bir ihlalin tespit edilmemesi hâllerinde başvurucu aleyhine herhangi bir karşı vekâlet ücretine hükmedilmemektedir. Dolayısıyla bireysel başvurunun yapılması sırasında talep edilen manevi tazminat yönünden başvurucuyu fiili ya da hukuki olarak engelleyen bir durum bulunmamaktadır. Bu bağlamda başvurucuya manevi zararları karşılığında -ilk talep dikkate alınarak- net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul ve maddi boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2018/95924) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEYHUN ÖCAL

B. No: 2022/49651 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/49651

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEYHUN ÖCAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/49651)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Ceyhun ÖCAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; haksız gözaltı ve tutuklama işlemlerinden doğan maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Ceza Yargılamasına İlişkin Süreç

2. Olay tarihinde Kaş Cumhuriyet savcısı olan başvurucu hakkında Antalya Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma ve anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçlarından 11/8/2016 tarihinde gözaltına alınmış; 29/8/2016 tarihinde başvurucunun anılan suçlardan tutuklanmasına karar verilmiştir.

3. 4/12/2017 tarihli iddianameyle başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. 10/4/2018 tarihinde başvurucu tahliye edilmiştir. 29/5/2019 tarihinde başvurucu hakkında yargılama sonucunda beraat kararı verilmiştir. Kararda avukatlık asgari ücret tarifesi uyarınca belirlenen tutarın Hazineden alınarak başvurucuya verilmesine dair hükme yer verilmiştir. Karar 8/6/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiştir.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

4. Başvurucu; gözaltı ve tutuklamanın hukuka aykırı olduğunu, tutuklu kaldığı süre içinde mali ve özlük haklarından yoksun kaldığını, haksız tutukluluk nedeniyle yaptığı bireysel başvuru, ceza yargılaması için avukatına ödediği vekâlet ücreti, ailesinin ceza infaz kurumunda kendisini ziyaret için yaptığı masraflar sebebiyle maddi zarara uğradığını ifade ederek 27/6/2019 tarihinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. ve 142. maddeleri uyarınca maddi ve manevi zararlarının giderilmesi istemiyle tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesine vekâlet ücretine ve avukatlık anlaşma ücretine ilişkin iki ayrı makbuz eklemiştir.

5. Nevşehir 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 22/10/2019 tarihinde davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine karar vermiştir. 6/12/2019 tarihinde istinaf talebini inceleyen Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi manevi tazminat miktarına yönelik istinaf talebinin reddine, maddi tazminat miktarına yönelik istinaf talebinin düzeltilerek reddine karar vermiştir. 8/3/2021 tarihinde Yargıtay 12. Ceza Dairesi maddi ve manevi tazminat miktarının yüksek belirlenmesi sebebiyle Ağır Ceza Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

6. Ağır Ceza Mahkemesi bozma sonrası 22/6/2021 tarihinde başvurucuya 26.725,78 TL maddi, 55.000 TL manevi tazminatın hakkın doğduğu tarih olan 11/8/2016'dan itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar vermiştir. Gerekçeli kararın maddi tazminata ilişkin kısmı şu şekildedir:

"... Her ne kadar dava dilekçesinde davacı gözaltına alındığında ve tutuklandığında Cumhuriyet Savcısı olarak görev yaptığını ve bu nedenle tutuklu kalınan sürelerin bu ünvanda görev yapan emsal bir görevlinin maaşına göre yapılması gerektiğini beyan etmiş ise de; adı geçen davacının gözaltına alınmadan önce Antalya ili Kaş ilçesinde Cumhuriyet Savcısı olarak görev yaptığı, davacının hakkında yürütülen idari soruşturma nedeniyle gözaltına alınmasından önce 10.08.2016 tarihinde görevinden uzaklaştırıldığı, görevden uzaklaştırma sonrası 11.08.2016 tarihinde gözaltına alındığı, 29.08.2016 tarihinde tutuklanmasından sonra 31.08.2016 tarihinde ise HSYK Genel Kurulunun 2016/428 sayılı kararı ile meslekten ihraç edildiği, ihraçtan sonra artık memuriyet sıfatının bulunmadığı, açıkta veya herhangi bir nedenle görevden uzaklaştırma nedeniyle maaşın 2/3 oranındaki kısmının ödeneceğinin yasal düzenlemenin gereği olduğu ve ihraç tarihine kadar bu oranda maaş aldığı, adı geçenin göreve iade edilmesi halinde maaşından yapılan kesintinin ödenebileceği ancak davacının beraat etmesine rağmen ihraç edildiği görevine iade edilmediği, davacının gözaltına alınmadan ve tutuklanmadan zaten idarece açığa alındığı, ihraç olmasında da idarenin tasarruf yetkisinin olduğu, kaldı ki beraat etmesine rağmen idarece görevine iade edilmediği, yani kişi gözaltına alınmasa ve tutuklanmasa bile görevinde açığa alınıp ihraç edilebilecek olduğu, ihraçtan sonra maaş alamamasının hukuki sebebinin gözaltı ve tutuklama olmadığı idarenin kararı olduğu, maaş talebinin CMK 141 ve devamı maddelerinde düzenlenen tazminat davalarının dışında kaldığı, bu surette davacının ihraç tarihine kadar maaşının 2/3 lük kısmını alması ve ihraçtan sonra maaş alamaması nedeniyle maddi zarar talebinin tutuklu kaldığı dönemdeki asgari ücret üzerinden hesaplanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yine ayrıca Yargıtay bozma ilamında da belirtildiği üzere; 675 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde

Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 10/1-a madde, fıkra ve bendindeki "20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler ile doğrudan veya anılan kanun hükmünde kararnamelerde öngörülen usuller çerçevesinde meslekten, kamu görevinden veya ilgili kurumların teşkilatından çıkarılanlar ile 15/8/2016 tarihli ve 673 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesi uyarınca öğrencilikle ilişikleri kesilenlerin; a) Çıkarıldıkları veya öğrencilikle ilişiklerinin kesildiği aya ilişkin olarak peşin ödenen mali ve sosyal haklarının çıkarılma tarihinden sonraki günlere tekabül eden kısımları geri alınmaz.... " düzenlemesi de dikkate alınarak Cumhuriyet Savcısı iken Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunun 31.08.2016 tarihli ve 2016/428 sayılı kararı ile meslekten ihraç edilen davacının ihraç edildiği ayı takip eden ayın 15. günü olan 15.09.2016 tarihi ile tahliye tarihi olan 10.04.2018 tarihi arasındaki süre için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 16 yaşından büyükler için belirlenen net asgari ücret miktarları üzerinden hesaplama yapılması gerektiği anlaşılmıştır.

Sonuç olarak belirtilen bu kriterlere göre mahkememizce resen hesaplama yapıldığında toplam maddi zararının 26.725,78 TL olduğunun tespit edildiği anlaşılmış ve böylece davacının CMK 141/1-e maddesi gereğince maddi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilerek 26.725,78 TL maddi tazminatın hakkın doğum tarihi olan 11.08.2016 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı maliye hazinesinden alınarak davacıya verilmesine, davacının fazlaya ilişkin maddi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir.

Ayrıca davacı tazminat yargılamasına konu ceza davasındaki avukatlık ücretinin de kendisine ödenmesini talep etmiş ise de; Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 2019/2447 esas, 2019/7317 karar 17/06/2019 tarihli ve 2019/2851 esas, 2019/7021 karar 10/06/2019 tarihli ilamları gereği tazminat talebinin dayanağı olan ceza dava dosyasında beraat etmiş olması nedeniyle davacı lehine maktu vekalet ücretine hükmolunacağı, maktu vekalet ücretini aşan ve serbest meslek makbuzu ile ispatlanan kısmın ise davacı ile avukatı arasındaki hukuki ilişkiye dayandığı, bu nedenle koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davasında, bu bedelin maddi zarar kapsamında değerlendirilemeyeceğinden yasal şartları oluşmamış olması nedeniyle avukatlık ücreti şeklindeki maddi tazminat olarak ödenmesi talebinin reddine karar verilmiştir.

Yine davacı ailesinin ceza evine ulaşım masraflarını belgeleyip maddi tazminat talebinde bulunmuş ise de davacının ailesinin cezaevine ulaşım masraflarına ilişkin harcamalarının hayatın olağan akışında yapılması gereken harcamalar olmasından dolayı gerçek maddi zarar kapsamında bulunmaması nedeniyle reddi ile davacının fazlaya ilişkin maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmiştir..."

7. Ağır Ceza Mahkemesinin kararına karşı 14/7/2021 tarihinde temyiz başvurusu yapılmıştır. Başvurucu vekili; temyiz başvuru dilekçesinde tazminat talebi dilekçesindeki iddialarını tekrar ederek tazminat miktarının yetersiz olduğunu, başvurucunun tutuklanması sebebiyle kamu görevinden çıkarıldığını, bu nedenle Cumhuriyet savcısı maaşına ve avukatlık ruhsatının da bulunması sebebiyle avukatlık mesleğinin kazancına göre maddi zararının hesaplanması gerektiğini, ailesinin yaptığı yol masrafları ile ceza yargılamasında ödemiş olduğu vekâlet ücretinin de tazminat miktarında dikkate alınmamasının hukuka aykırı olduğunu, bu nedenlerle kararın bozulmasını talep etmiştir. Yargıtay 12. Ceza Dairesi 14/3/2022 tarihinde kararın onanmasına karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 8/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 27/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, hakkında verilen beraat kararı sonrası ceza muhakemesi sürecinde uygulanan gözaltı ve tutuklama şeklindeki haksız koruma tedbirleri nedeniyle açtığı tazminat davasında Ağır Ceza Mahkemesince hükmedilen tazminat miktarlarının yetersiz olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, hüküm altına alınan maddi ve manevi tazminat alacağının uzun süren yargılama neticesinde enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık), mevcut başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede ise Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun iddialarının özünün hukuka aykırı gözaltı ve tutuklama tedbiri nedeniyle hükmedilen tazminatın yetersiz olmasına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurucunun şikâyetinin bu kısmının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla içtihat değişikliğine gitmiş, haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketildiğinin kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (Gülseren Çıtak, §§ 36-38).

15. Bu bağlamda yargı mercilerinin tazminat için somut olayın koşullarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre

kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından belirli ölçüde düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığı değerlendirilirken somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerekir (M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 48).

16. Bunun yanında manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren yargı mercinin karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın cereyan tarzı, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

17. Maddi zarar, zarara uğrayanın mevcut mal varlığı ile uygulanan koruma tedbiri olmasaydı bu mal varlığının olacağı durum arasındaki farktan ibarettir. Maddi zarar, mal varlığında meydana gelen fiili azalma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi yoksun kalınan kâr şeklinde de oluşabilir. Öte yandan ihlal ile zarar arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. İhlal ile zarar arasındaki illiyet bağının açık olmaması, illiyet bağının belirsiz veya spekülatif olduğu hâllerde maddi tazminata hükmedilmeyecektir. Hükmedilecek tazminat miktarının her zaman maddi zarara eşit olması gerekmez. Başvurucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilmesi de yeterli olabilir. Maddi tazminatın belirlenmesinde ağır ceza mahkemelerinin daha iyi konumda oldukları açıktır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde açıkça dayanaktan yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili mahkemelerin maddi tazminat konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz (O.O. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/64808, 23/10/2024, § 11).

18. Bu kriterler ışığında olaya bakıldığında başvurucunun beraat ettikten sonra 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açtığı tazminat davasında başvurucuya haksız gözaltına alınma ve tutuklama tedbiri nedeniyle 55.000 TL manevi tazminatın gözaltı tarihi olan 11/8/2016 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verildiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla yapılacak inceleme, bu miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarına nazaran yeterli olup olmadığının belirlenmesiyle sınırlı olacaktır. Anayasa Mahkemesi Oğuz Bülent Erol ve diğerleri ([GK], B. No: 2022/35870, 31/7/2025) kararıyla hükmedilen tazminat miktarı karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin belirlediği miktara yakın ise uygulanacak faizle birlikte tazminatın yeterli ve ölçülü olacağı tespitini yapmıştır (Oğuz Bülent Erol ve diğerleri, §§ 7-15). Buna göre hükmedilen miktar ile gözaltı tarihinden itibaren işletilecek faiz, somut olayın şartlarında ve manevi tazminatın belirlenmesine ilişkin yukarıda belirtilen kriterler çerçevesinde değerlendirildiğinde -tazminata karar veren ilk derece mahkemesinin karar tarihi itibarıyla- Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verebileceği tazminat miktarına göre manevi tazminat yeterli görülmüştür (Anayasa Mahkemesinin gözaltının hukukiliği ile ilgili iddialarda bir günlük gözaltı süresi için hükmettiği tazminat miktarı ilk derece mahkemesinin karar tarihi olan 2021 yılı için asgari 600 TL'dir. Anayasa Mahkemesinin tutuklamanın hukukiliğiyle ilgili iddialarda hükmettiği tazminat miktarı ilk derece mahkemesinin karar tarihi olan 2021 yılı için asgari 30.000 TL'dir).

19. Öte yandan maddi tazminat miktarının yeterli olup olmadığının da incelenmesi gerekir. Başvurucu; maddi tazminat miktarının belirlenmesinde mesleğinin ve ailesinin ceza infaz kurumunda kendisini ziyarete gelmek için yaptığı masrafların dikkate alınmadığını, bu masrafların maddi tazminatın hesaplanmasında gözönünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi 15/8/2016 tarihli ve 673 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. maddesine atıfta bulunarak başvurucunun mesleğinden çıkarıldığı ayı takip eden aya ilişkin ödemenin yapıldığını ve meslekten çıkarıldıktan sonra maaş alamamasının hukuki sebebinin gözaltı ve tutuklama tedbirinden kaynaklanmadığını, meslekten çıkarılması şeklindeki idarenin kararı olduğunu belirterek asgari ücret üzerinden hesaplama yapmıştır (bkz. § 6). Benzer şekilde ailesinin ceza infaz kurumuna ulaşım masraflarına ilişkin harcamalarının hayatın olağan akışında yapılması gereken harcamalar olması sebebiyle maddi tazminat kapsamında değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesinin yaptığı değerlendirmeler sonucunda bu yöndeki maddi tazminat taleplerini reddetmesinin keyfî olduğu, açık ve bariz takdir hatası içerdiği söylenemeyecektir. Sonuç olarak avukata ödendiği ileri sürülen ücret dışında maddi tazminat miktarı yeterli görülmüştür.

20. Başvurucu ayrıca beraat ettiği davada avukatına ödediği vekâlet ücretinin maddi tazminat kapsamında karşılanması gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun beraat ettiği davada avukatına verdiği vekâlet ücretinin maddi tazminat kapsamında kendisine ödenmesi gerektiği yönündeki talebi, başvurucu lehine maktu vekâlet ücretine hükmolunduğu, maktu vekâlet ücretini aşan ve serbest meslek makbuzuyla ispatlanan kısmın ise başvurucu ile avukatı arasındaki hukuki ilişkiye dayandığı, bu nedenle koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davasında bu bedelin maddi zarar kapsamında değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle reddedilmiştir (bkz. § 6).

21. Başvurucunun beraat ettiği davada avukatla temsil edildiği açıktır. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinde avukatlık asgari ücret tarifesi altında vekâlet ücreti kararlaştırılamayacağı, ücretsiz dava alınması hâlinde durumun baro yönetim kuruluna bildirileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla avukatlık ücretinin ödenmesinin kural olduğu, istisna olarak bunun ücretsiz olabileceği ve bu durumun da baroya bildirilmesi gerektiği görülmektedir. Nitekim başvurucu, beraat ettiği davada avukatına ücret ödediğini söylemiş, ödediği vekâlet ücretine ilişkin makbuzları Ağır Ceza Mahkemesine sunmuştur (bkz. § 4).

22. 1136 sayılı Kanun'un 164. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesinde, dava sonunda kararla tarifeye dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücretinin avukata ait olduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin anılan hükmün iptali talebiyle yapılan başvuruda söz konusu hükmün emredici değil tamamlayıcı nitelikte bir hukuk kuralı olduğundan kişilerin özgür iradeleriyle düzenleyecekleri avukatlık sözleşmelerinde ücreti kararlaştırırken dava sonunda karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücretinin avukatlık ücretine dâhil edilip edilmeyeceği hususunu gözeterek düzenleme yapmalarının mümkün olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2017/154, K.2019/18, 10/4/2019, § 16). Diğer bir deyişle bu vekâlet ücreti hukuki yardım alanla avukat arasındaki vekâlet ücretine ilişkin sözleşmede aksi kararlaştırılmadığı sürece avukata aittir. Dolayısıyla beraat ettiği davada başvurucu lehine maktu vekâlet ücretine hükmedilmesi başvurucunun maddi zararının karşılandığı anlamına gelmeyebilir. Bu noktada ilk derece mahkemesinin başvurucu ile avukatı arasındaki vekâlet sözleşmesinde başvurucu ve avukatının ücreti kararlaştırırken maktu vekâlet ücretini avukatlık ücretine dâhil edip etmediklerini araştırması gerekir (Siyami Hıdıroğlu, § 39).

23. Bununla birlikte bu maktu vekâlet ücretinin başvurucuya ödendiği kabul edilse bile bu miktarı aşan kısmın neden maddi zarar kapsamında değerlendirilmeyeceği, haksız gözaltı ve tutuklama tedbiriyle arasında illiyet bağı olup olmadığı, illiyet bağı varsa talep edilen bu ücretin gerekli ve makul olup olmadığı, avukatın bu ücreti gerçekten alıp almadığı, almış ise muhasebecisine bu miktar hakkında beyanda bulunup bulunmadığı, ödemenin ne şekilde yapıldığı kararda açıklanmamıştır (benzer mahiyette bkz. Siyami Hıdıroğlu, § 39).

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Öte yandan yukarıda ulaşılan sonuca bağlı olarak başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu ayrıca tazminat davasının uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

29. Başvurucunun ceza infaz kurumundayken eksik açık görüş yaptırılması, özel soruşturma usulüne rağmen bu duruma riayet edilmeden soruşturma yürütülmesi nedeniyle haberleşme hürriyeti ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013) kararı doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 200.000 TL maddi ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir (Oğuz Bülent Erol ve diğerleri, § 29).

32. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Nevşehir 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2021/133, K.2021/226) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN GÜLAÇTI

B. No: 2022/73088 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/73088

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN GÜLAÇTI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/73088)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Hasan GÜLAÇTI

Vekili : Av. Nazmi KÜÇÜKOSMANOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; icra müdürlüğünce yapılan ihalenin feshi için açılan dava sonunda ihale bedelinin %10'u oranındaki para cezasının Hazineye irat kaydına karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yürütülen yargılama süreci ve sonucu nedeniyle de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 13/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, Yıldız Eker ([GK], B. No: 2015/18872, 22/11/2018) kararında mahkemeye erişim hakkı yönünden inceleme yapmış ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda, mahkemelerin somut durumun özelliklerini gözönünde tutmasına izin vermeyen ve hâkime herhangi bir takdir yetkisi de tanımayan kanun hükmüne dayalı olarak uygulanan para cezasının miktarının başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği ve

bu durumun başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kıldığı sonucuna varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucu; dava konusu edilen ihalenin usule uygun yapılmadığını, bu kapsamda mahkemeye sunulan delillerle ilgili yeterli inceleme ve araştırma yapılmadan karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Başvurucunun yargılama sürecine ve sonucuna ilişkin iddialarının hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

6. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam [2. B.] B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

7. Başvurucunun belirtilen iddialarının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu ve yargı mercilerinin kararlarının bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik de içermediği anlaşılmıştır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

9. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

10. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Bununla birlikte eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucunun maddi zararlarının giderilmesi gerekir. Olayda başvurucu aleyhine verilen ve ihale bedelinin %10'u olan 1.822.500 TL para cezasının hükmün kesinleşmesinden sonra tahsili amacıyla ilgili vergi dairesine gönderilmek üzere harç tahsil müzekkeresi düzenlenmiştir. Dosyada para cezasının tahsil edildiğine ilişkin bir bilgi ve belge olmadığı gibi başvurucu tarafından bu hususta yapılan bir bildirim de bulunmamaktadır. Bu itibarla icra hukuk mahkemesince düzenlenen 14/6/2022 tarihli harç tahsil müzekkeresinin -her ne kadar müzekkerede 182.250 TL yazılmış ise de icra hukuk mahkemesinin 15/10/2021 tarihli ek kararıyla davalının talebi üzerine maddi hata 1.822.500 TL olarak düzeltilmiştir- ilgili vergi dairesince gereğinin yerine getirilmesini önleyecek şekilde iptali ve ilgili mahkemesine iadesi yeterli bir giderim sağlayacaktır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla harç tahsil müzekkeresinin iptali ve ilgili kurumdan geri çekilmesi için İstanbul 24. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2021/1100, K.2021/1474) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KIFAH SELLO

B. No: 2022/75941 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/75941

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KIFAH SELLO BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/75941)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Kıfah SELLO

Vekili : Av. Duygu DOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Gaziantep İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 12/2/2022 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı etme kararı verilmiştir. Sınır dışı etme kararında, başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakıncalı olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle başvurucunun gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucunun bu kararın iptali talebiyle açtığı dava Gaziantep 1. İdare Mahkemesi tarafından 6/7/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 7/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 5/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Göç İdaresi Başkanlığının 12/6/2025 tarihli yazısında yer alan bilgilere göre başvurucunun 6/2/2023 tarihinde meydana gelen doğal afette vefat ettiği, buna istinaden de ölüm kaydı işlendiği anlaşılmıştır. Başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 23/6/2025 tarihli müzekkere gönderilmiş ancak başvurucu vekili müzekkereye cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda da yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; iç savaşın devam ettiği ülkesine gönderilmesi hâlinde yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edileceğini, ayrıca sınır dışı edilmesi hâlinde eşi ve çocuklarının Türkiye'de kalacağını, bu nedenle aile hayatına saygı hakkının da ihlal edileceğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde

başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ÜRKÜT (2)

B. No: 2022/77032 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/77032

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ÜRKÜT BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/77032)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Ali ÜRKÜT

Vekili : Av. Mehdi ÖZDEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; soruşturma dosyasında kısıtlılık kararı verilmesi dolayısıyla savunma yapılamaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, koruma tedbiri sebebiyle açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle de karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. 11/7/2019 tarihinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) üyeliğine seçilmiş olan başvurucu 2014 yılında Halkların Demokratik Partisi (HDP) Merkez Yürütme Kurulu (MYK) üyeliği de yapmıştır.

3. Kobani olayları veya 6-7 Ekim olayları hakkında Anayasa Mahkemesinin Gülser Yıldırım (2) ([GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 21-27) başvurusunda ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

4. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından 6/10/2014-7/10/2014 tarihlerinde başlayıp sonraki günlerde birçok şehre yayılan ve çok sayıda kişinin hayatını kaybettiği veya yaralandığı şiddet olayları dolayısıyla 9/10/2014 tarihinde bir (2014/146757 sayılı)

soruşturma başlatılmıştır. Bu soruşturma kapsamında Cumhuriyet savcısı 26/11/2015 tarihinde başvurucunun şüpheli olarak ifadesini almıştır.

5. Başsavcılık, daha sonraki tarihlerde delil toplama işlemlerine devam etmiştir. Bu kapsamda 1/10/2015 tarihinde bazı HDP'li milletvekillerinin beyanları ve HDP'nin resmî sosyal medya hesabından yapılan açıklamaları içeren 20/9/2014 tarihli tutanak soruşturma dosyasına eklenmiş, şüpheli olarak bulunan kişilerin ifadelerinin temin edilmesi amacıyla 2015-2017 yılları arasındaki süreçte çeşitli yazışmalar yapılmış, olaylar sırasında meydana gelen ölüm ve yaralanma vakalarına ilişkin otopsi raporları, adli muayene raporları, mala zarar verme eylemlerine ilişkin olay yeri krokileri ve görgü tespit tutanakları ile tüm bu olaylara yönelik yapılan soruşturmalar kapsamında elde edilen deliller ve soruşturma dosyaları, başvurucunun da aralarında bulunduğu kişilerin PKK/KCK terör örgütüyle bağlantılarına dair inceleme tutanağı ayrıca bu kişilerin olay tarihinde kullandıkları mobil telefonların HTS kayıtları getirtilerek Başsavcılık dosyasına eklenmiş, başvurucunun da aralarında bulunduğu 25 şüphelinin milletvekilliği ve dokunulmazlıkları konusunda bilgi sorulmuştur. Başsavcılık ayrıca HDP'nin resmî sosyal medya hesabından yapılan çağrı ve aralarında başvurucunun da bulunduğu HDP'li milletvekili ve parti yöneticilerinin açıklamaları üzerine 6-7 Ekim olaylarına katıldıklarını başka soruşturma kapsamında beyan eden şüphelilerin ifadeleri ile 6-7 Ekim olaylarına PKK/KCK terör örgütünün baskısıyla katıldıklarını beyan eden şüphelilerin savunmalarını 27/2/2019 tarihinde soruşturma dosyasına dâhil etmiştir.

6. Başvurucu, 25/9/2020 günü saat 07.30'da Diyarbakır'da yakalanarak gözaltına alınmıştır. Başsavcılığın talebi ile aynı gün Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararıyla aralarında başvurucunun da bulunduğu şüphelilerin yakalandıklarında yirmi dört saat süreyle müdafi ile görüşmelerinin kısıtlanmasına karar verilmiştir.

7. Başsavcılık soruşturma dosyasının kapsamının geniş olması, şüpheli sayısının fazlalığı, birçok şüphelinin il dışından getirilmiş olması, delillerin toplanmasındaki güçlük nedeniyle aralarında başvurucunun da bulunduğu şüphelilerin gözaltı süresinin uzatılmasını talep etmiştir. 28/9/2020 tarihinde Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği başvurucu dâhil şüphelileri dinlemesinden sonra 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 13. maddesi ile değişik 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 19. maddesi gereğince şüpheliler hakkındaki gözaltı süresinin 29/9/2020 tarihinden geçerli olmak üzere dört gün süreyle birinci kez uzatılmasına karar vermiştir. Başvurucu vekilinin aynı gün uzatma kararına yaptığı itiraz reddedilmiştir.

8. 29/9/2020 tarihinde vekillerinin de katılımı ile Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde alınan ifadesinde başvurucu; olayın altı yıl önce meydana geldiğini, dört yıl önce Cumhuriyet savcısına ifade verdiğini, susma hakkını kullanarak savcılık huzurunda ifade vermek istediğini belirtmiştir. İfade öncesi başvurucuya devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymaya veya devletin bağımsızlığını zayıflatmaya ya da birliğini bozmaya veya devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelik eylem veya faaliyetlerde bulunma, PKK/KCK terör örgütü üyesi olma, PKK/KCK terör örgütü içinde eylem veya faaliyetlerde bulunma, terör örgütü adına eylem biçimleri tasarlama, eylem için hazırlık yapma, örgütün amaç ve stratejisi doğrultusunda toplantı düzenleme, organize etme veya örgütün propagandasını yapma, suç işlemeye tahrik ve azmettirme, suçu ve suçluyu övme, kasten öldürmeye azmettirme suçlamaları yöneltilmiştir.

9. Başvurucu, Başsavcılıkta verdiği 1/10/2020 tarihli ifadesinde özetle 6/10/2014 tarihinde HDP MYK üyesi olarak MYK toplantısına katıldığını ve toplantı sonucunda Kobani kentinde PYD ile DEAŞ arasındaki çatışmalara ilişkin bir çağrı yapılmasına karar verildiğini belirterek bu çağrının şiddete teşvik amacı taşımadığını ileri sürmüştür.

10. Başvurucu, anılan soruşturma kapsamında 1/10/2020 tarihinde tutuklanması talebiyle Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk edilmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği 2/10/2020 tarihinde "Şüpheliler... Ali ÜRKÜTün üzerine atılı bulunan Devletin Birligini ve Ülke Bütünlüğü Bozma, Bir Suçu Gizlemek veya Başka Bir Suçun Delillerini Gizlemek ya da Yakalanmamak Amacıyla Öldürme, Bir Suçu Gizlemek veya Başka Bir Suçun Delillerini Gizlemek ya da Yakalanmamak Amacıyla Öldürmeye Teşebbüs, var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak, yol kesmek suretiyle suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla gece vakti silahla birden fazla kişi ile yağma, Cebir Tehdit veya Hile Kullanarak Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma eylemlerine azmettirme suçlarına ilişkin olarak; çağrı üzerine ülkenin 32 ilinde yollara barikatlar kurmak suretiyle yolların kesildiği, uzun namlulu silah, molotof kokteyli, havai fişek, taş ve sopa kullanılmak suretiyle kamu binalarına, kamu araçlarına, vatandaşların ikametlerine, iş yerlerine ve araçlarına zarar verildiği, çok sayıda vatandaşın ve kolluk kuvvetinin yaralandığı, bazı illerde vatandaşların ve yabancı uyruklu vatandaşların hayatlarını kaybettiğinin tespit edildiği iddia olunan olaylara ilişkin olarak şüphelilerin savunmaları, taraf beyanları, teşhis tutanakları, sosyal medya paylaşımına ilişkin inceleme tutanakları, video görüntüleri, müşteki beyanları, olay görüntülerini içeren tutanaklar, dijital inceleme tutanakları, bir kısım şüphelilerin çağrıda bulunan oluşum içerisinde yer aldıklarına ilişkin belirleme ve bu yöndeki bir kısım kabul beyanları, arama ve el koyma tutanakları, örgütsel irtibata ilişkin e-mail içerikleri ve tüm dosya kapsamına göre atılı suçların işlendiğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunduğu, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu dışındaki suçların katalog suçlardan olduğu, soruşturmanın henüz tamamlanmadığı, şüphelilerin salıverilmesi halinde dosya kapsamında ifadelerine başvurulan tarafların beyanlarına etki edilmesi ihtimalinin varlığı, atılı suçlar için kanunda öngörülen cezanın alt ve üst sınırı dikkate alındığında hayatın olağan akışına göre kaçma şüphesinin oluştuğu gibi yazılı suçlar yönünden haklarında soruşturma yürütülen şahısların yasa dışı yollardan kolaylıkla yurt dışına kaçtıkları da dikkate alındığında adli kontrol tedbirlerinin yetersiz kalacağı, tutuklama tedbirinin ise ölçülülük ilkesine uygun olduğu kanaatiyle CMK'nun 100. maddesi ile ilgili düzenlemeler ile AİHS 5. maddesindeki tutuklama şartları kapsamında isnat olunan suçlar ile orantılı olarak tedbir kapsamında şüphelilerin CMK.nun 101. maddeleri uyarınca ayrı ayrı TUTUKLANMALARINA... [karar vermiştir.]" Başvurucunun tutuklama kararına yaptığı itiraz reddedilmiştir.

11. 30/12/2020 tarihli iddianame ile başvurucunun devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, bir suçu gizlemek veya başka bir suçun delillerini gizlemek ya da yakalanmamak amacıyla öldürme ve öldürmeye teşebbüs etme, kasten yaralama, kamu malına zarar verme, hırsızlık, birden fazla kişi ile birlikte gece vaktinde suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla yağma, devletin egemenlik alametlerini aşağılama, çalışma hürriyetini ihlal etme ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından cezalandırılması talep edilmiştir.

12. Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi 7/1/2021 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır. İddianame ve tensip zaptı başvurucuya 18/1/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 2/4/2021 tarihinde yapılan duruşmada suçlamalara ilişkin savunmasını sözlü olarak yapmıştır. Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi

16/5/2024 tarihinde başvurucunun devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan 13 yıl 4 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, hükmen tutukluluk hâlinin devamına, suç işlemeye tahrik etme suçundan 3 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Dosya istinaf incelemesi aşamasındadır.

13. Öte yandan başvurucu 4/11/2020 tarihinde gözaltı ve tutuklama tedbirlerinin hukuki olmaması ile soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. 2020/35464 numaralı bu başvuruyu görüşen Anayasa Mahkemesi 8/2/2024 tarihinde gözaltı tedbirinin hukuka aykırı olması ve makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

14. Başvurucu; yakalama, gözaltı ve tutuklamanın hukuka aykırı olduğunu, gözaltı ve tutuklama süresinin uzun olduğunu, soruşturma dosyasında kısıtlılık kararı verilmesi sebebiyle savunma yapamadığını, aynı suçlamayla ilgili daha önceden ifadesinin alınmasına rağmen ikinci kez ifadenin Cumhuriyet savcısı yerine kolluk görevlilerince alındığını, tutukluluk ve itiraz incelemelerinin matbu gerekçelerle reddedildiğini ifade ederek 24/12/2020 tarihinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. ve 142. maddeleri uyarınca maddi ve manevi zararlarının giderilmesi istemiyle tazminat davası açmıştır.

15. Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından 2/4/2021 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Davacı Ali Ürküt'ün RTÜK üyesi olduğu, ve halen maaşını almaya devam ederek maddi bir zararının oluşmadığı, ilgili soruşturma nedeniyle 26 Kasım 2015 tarihinde ifadesinin alındığı, 25 Eylül 2020 tarihinde gözaltına alınarak 2 Ekim 2020 tarihinde tutuklandığı, incelenen dosyamızda davacının tutukluluk incelemelerinin süresinde ve usulüne uygun şekilde yapıldığı, sırasıyla 02/10/2020- 30/10/2020- 27/11/2020- 02/12/2020- 25/12/2020 tarihlerinde tutukluluk incelemelerinin yapıldığı, 07/01/2021 tarihinde ise tensip zaptının hazırlanarak davacının tutukluluk halinin devamına ilişkin karar verildiği,

Davacı vekilinin dilekçesinde belirttiği 27 Kasım tarihli dilekçeye istinaden tekrar bir tutukluluk incelemesinin yapıldığı ve 30 Aralık tarihine ilişkin dilekçeye dair işlem yapılmak üzere Sulh Ceza Hakimliği tarafından ilgili dosyanın 30/12/2020-11/01/2021-21/01/2021 tarihlerinde defaten ilgili dosyanın istendiği ancak ilgili dosyanın 30/12/2020 tarihinde iddianamesi düzenlendiğinden tutukluluk devam kararının mahkeme tarafından tensip zaptıyla incelendiğinin kabulü gerektiği;

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler şeklindeki madde incelendiğinde tazminat isteme sebeplerinin tahdidi olarak sayıldığı, incelenen dosya ve davacı vekilinin dilekçesi değerlendirildiğinde koruma tedbirleri nedeniyle herhangi bir zararının dosyamıza yansımadığı, bu nedenle davacının davasının reddine karar verilmekle

reddedilen kısım üzerinden vekalet ücretine hükmedilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurmak gerekmiştir..."

16. Başvurucu, Ağır Ceza Mahkemesinin kararına karşı 7/5/2021 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 28/4/2022 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

17. Başvurucu, nihai kararı 10/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 30/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu; Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşüne karşı sunmuş olduğu 26/5/2025 tarihli cevap dilekçesinde tutuklanmasına dayanak teşkil eden soruşturma dosyası üzerinde gizlilik kararı bulunduğunu, bu nedenle tutukluluk durumuna etkili bir şekilde itiraz edemediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

21. Başvurucu 26/5/2025 tarihli dilekçesinde ilk başvuru formunda söz etmediği yeni ihlal iddialarını ileri sürmüştür. Başvurucunun otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra verdiği cevap dilekçesinde dile getirdiği iddiaların bireysel başvuruda değerlendirilmesi sorununun öncelikle incelenmesi gerekir.

22. Başvurucunun -başvuru formunda öz itibarıyla dile getirmiş olması kaydıyla- şikâyetlerini sonradan vereceği dilekçelerle detaylandırmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte somut olayda başvurucu, başvuru formunda soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması sebebiyle tutukluluk durumuna etkili bir şekilde itiraz edemediği şikâyetini öz itibarıyla dahi olsa ileri sürmemiştir. Bu açıdan başvurucunun otuz günlük başvuru süresinden sonra verdiği dilekçede ilk kez ileri sürdüğü şikâyetlerin dikkate alınması ve incelenmesi mümkün değildir (Sinan Oğan [2. B.], B. No: 2017/32685, 2/6/2020, § 28).

23. Aksinin kabulü hâlinde başvuru formunda sadece Anayasa maddelerine atıf yapılarak sonraki süreçte başvuru sonuçlandırılıncaya kadar ek dilekçelerle farklı ve bağımsız ihlal iddialarının dile getirilmesi mümkün olacaktır. Bu da bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük süre kuralını anlamsız hâle getirecektir (benzer yöndeki karar için bkz. Ümüt Demir [2. B.], B. No: 2012/1000, 18/9/2014, § 31).

24. Eldeki olayda 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesince iddianamenin kabul edildiği 7/1/2021 tarihi itibarıyla kısıtlılık kendiliğinden sona ermiş ve dosyaya erişim imkânı sağlanmıştır. İddianame ve tensip zaptı başvurucuya 18/1/2021 tarihinde tebliğ edilmiş, bu tebliğ ile birlikte başvurucu

soruşturma dosyasına getirilen kısıtlamanın kalktığını öğrenmiştir. Başvurucu 2/4/2021 tarihli duruşmada sözlü savunmasını yapmıştır. Dolayısıyla başvurucunun dosyaya erişimin kısıtlanmasına yönelik başvurusunu 18/1/2021 tarihinden itibaren otuz gün içinde yapması gerekmektedir. Otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 30/5/2022 tarihinde yapılan bireysel başvuruda süre aşımı bulunduğu anlaşılmıştır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Alparslan Altan (2) [2. B.], B. No: 2018/22191, 9/5/2019, §§ 48-51).

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu; yakalama ve gözaltının hukuki olmadığı, aynı suçlamayla ilgili olarak daha önce ifadesinin alınmasına rağmen ikinci kez ifadenin Cumhuriyet savcısı yerine kolluk görevlilerince alınması, tutukluluk itiraz incelemelerinin matbu gerekçelerle reddedilmesi ile gözaltı ve tutukluluk süresinin makul olmaması şikâyetlerini de barındıran koruma tedbiri sebebiyle tazminat davasının koruma tedbirlerinden dolayı dosyaya yansıyan zarar bulunmadığından bahisle reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

28. Başvurucunun iddialarının temelinde koruma tedbirleri nedeniyle açtığı tazminat davasında talebi konusunda bir karar verilmemesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple belirtilen ihlal iddiaları mahiyeti itibarıyla karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

30. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "adil yargılanma hakkı" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] metne dâhil" edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu ibaresinin eklenmesinin amacı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (Sözleşme) düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almaktır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğinin Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

31. Anayasa'nın 36. maddesinin ikinci fıkrasında ise hiçbir mahkemenin görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamayacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı, kişilere davanın görüldüğü mahkemeden uyuşmazlığa ilişkin bir karar verilmesini isteme güvencesini de sağlar (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Filiz Fırat [1. B.], B. No: 2014/10305, 5/12/2017, § 28).

32. Adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkeme hakkı; mahkemeye erişim, karar ve kararın icrası haklarını içerir. Karar hakkı genel itibarıyla mahkeme önüne getirilen uyuşmazlığın karara bağlanmasını isteme hakkını ifade eder. Bununla birlikte karar hakkı bireylerin sadece yargılama sonucunda şeklî anlamda bir karar elde etmelerini güvence altına almaz. Bu hak aynı zamanda dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı taleplerin yargı mercince bir sonuca bağlanmasını da gerektirir (Filiz Fırat, § 29).

33. Başvurucu; tazminat davasına ilişkin dilekçesinde yakalama ve gözaltının hukuka aykırı olduğunu, gözaltı süresinin makul olmadığını, aynı suçlamayla ilgili daha önceden ifadesinin alınmasına rağmen ikinci kez ifadenin Cumhuriyet savcısı yerine kolluk görevlilerince alındığını, tutukluluk itiraz incelemelerinin matbu gerekçelerle reddedildiğini ve tutukluluk süresinin makul olmadığını belirterek 5271 sayılı Kanun'un 141. ve 142. maddesi uyarınca tazminat taleplerinin bulunduğunu açıkça belirtmiştir (bkz. § 14). Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun talepleri tutukluluk incelemelerinin süresinde ve usulüne uygun şekilde yapıldığı, 27 Kasım tarihli tutukluluğun devamı kararına itiraz dilekçesi üzerine yeniden tutukluluk incelemesinin gerçekleştirildiği ve 30 Aralık tarihli tutukluluk hâlinin devamı kararına itiraz dilekçesinin incelemesinin ise tensip zaptıyla karara bağlandığı, RTÜK üyeliğinden dolayı maaş aldığından başvurucunun maddi zararının bulunmadığı, koruma tedbirleri nedeniyle dosyaya zarar yansımadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir (bkz. § 15). Dolayısıyla Ağır Ceza Mahkemesince başvurucunun şikâyetleri tutukluluk incelemesinin süresinde ve usulüne uygun yapılıp yapılmadığı ile sınırlandırılmıştır. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi sadece maddi tazminatı konu etmemekte, bununla birlikte manevi tazminatı da kapsamaktadır. Başvurucu da dilekçesinde maddi zararlarının yanında manevi zararlarının da giderilmesini talep etmiştir (bkz. § 14). Buna karşılık Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun manevi zararlarının giderilmesi şikâyeti yönünden bir değerlendirme yapılmamıştır.

34. Sonuç olarak başvurucunun tazminat davasında açık ve somut bir şekilde ileri sürdüğü yakalama ve gözaltının hukuki olmadığına, gözaltı süresinin makul süreyi aştığına, aynı olayla ilgili olarak ikinci ifadesinin kolluk tarafından alınmasına, tutukluluk incelemelerinin matbu gerekçelerle reddedilmesine, uzun tutukluluk süresine ve manevi zararının olduğuna yönelik iddiaları Ağır Ceza Mahkemesi tarafından değerlendirilmemiş ve bu şikâyetler yönünden olumlu ya da olumsuz bir hüküm kurulmamıştır. Bu durumda başvurucunun yargılama sonucunda karar elde etme hakkından yoksun bırakıldığı kanaatine ulaşılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucu ayrıca suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, tutuklama kararının gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbire dayanarak açtığı tazminat davasının reddedilmesinden şikâyet etmiştir. Başvurucu, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve bu hakla bağlantılı olarak Sözleşme'nin 17. ve 18. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucu, aynı ihlal iddialarıyla daha önce bireysel başvuru yapmıştır. Anayasa Mahkemesi söz konusu başvuruda bu iddialar hakkında kabul edilemezlik kararı vermiştir (bkz. § 13). Dolayısıyla başvurucunun buna ilişkin şikâyeti diğer başvuruda incelendiğinden ayrıca bu iddialarının değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

37. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 500.000 TL manevi tazminat

talebinde bulunmuştur.

38. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

39. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2021/1, K.2021/267) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GALİP USLU

B. No: 2022/78236 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/78236

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GALİP USLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/78236)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Galip USLU

Vekili : Av. Sümeyye YILDIZ SABIR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamudaki görevine iade edildikten sonra daha önceki yöneticilik görevine devam ettirilmesi talebinin reddine ilişkin işleme karşı açılan davada sonuca etkili iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. İstanbul'da bir ilkokulda okul müdürü, görevlendirme ile de ilçe millî eğitim şube müdür vekili olarak görev yapan başvurucu 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (675 sayılı KHK) ile kamu görevinden çıkarılmıştır. Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun (OHAL Komisyonu) 18/6/2018 tarihli kararı gereğince görevine iade edilen başvurucunun 19/7/2018 tarihinde öğretmen olarak açıktan ataması yapılmıştır.

3. Başvurucu 25/3/2021 tarihinde atama işleminin düzeltilerek 675 sayılı KHK ile kamu görevinden çıkarılmadan önceki yöneticilik görevine iade edilmesi talebinde bulunmuştur. Dilekçesinde yöneticilik görevinde bulunmaktayken kamu görevinden çıkarılanların atamalarında söz konusu yöneticilik görevlerinden önce bulundukları kadro ve pozisyon ünvanlarının dikkate alınacağı yönündeki düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 24/12/2019

tarihli ve E.2018/159, K.2019/93 sayılı kararıyla iptal edildiğini, dolayısıyla OHAL Komisyonu tarafından göreve iade edilenlerin önceki kadroya atanabileceklerini, yöneticilik kadrosuna atanması konusunda bir engel bulunmadığını belirtmiştir. İstanbul Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü 13/4/2021 tarihli kararıyla başvurucunun talebini reddetmiştir. Kararda 21/6/2018 tarihli ve 30455 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumlarına Yönetici Görevlendirme Yönetmeliği'ne (Yönetmelik) göre eğitim kurumlarında ifa edilen müdürlüğün ikinci görev niteliğinde olduğu, bu nedenle göreve iade talebine ilişkin işlem tesis edilemediği ifade edilmiştir.

4. Başvurucunun anılan işlemin iptali istemiyle açtığı davada İstanbul 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 31/12/2021 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, OHAL Komisyonu kararı gereğince görevine iade edilen ancak sınıf öğretmeni olarak göreve başlatılmasına ilişkin idari işlemde kullanılan takdir yetkisinin görevinde başarısızlığı, disiplinsizliği veya liyakaten yetersiz olduğuna dair hukuken kabul edilebilir herhangi bir durumun tespitiyle birlikte değerlendirilmesi gerektiği fakat bu hususta herhangi bir somut tespit ve değerlendirme yapılmadan işlem tesis edildiği belirtilmiştir. Bu durumda idareye tanınan takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılmadığı sonucuna varıldığından başvurucunun görevden alınma gerekçesinin OHAL Komisyonu kararı ile hukuki dayanaktan yoksun olduğunun tespiti üzerine eski pozisyonunda göreve iade edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

5. İdarenin, başvurucunun Yönetmelik hükümlerine göre ikinci görev kapsamında yürüttüğü göreve atanmasında takdir yetkisinin olduğu, önceden görev yaptığı eğitim kurumuna doğrudan müdür olarak görevlendirme zorunluluğunun bulunmadığı vurgulanarak anılan karara karşı yaptığı istinaf başvurusu İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesi (Daire) tarafından 9/6/2022 tarihinde oyçokluğuyla kabul edilerek Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir.

6. Kararın gerekçesinde, mevzuat ve Anayasa Mahkemesinin kararları hatırlatıldıktan sonra 18/6/2018 tarihinde kamu görevine iade edilirken asıl kadrosu olan öğretmenlik görevine atanan başvurucunun, öğretmen olarak atama ve/veya yönetici pozisyonunda görevlendirilmeme işlemlerinin iptali talebiyle dava açmadığı belirtilmiştir. Eğitim kurumlarının yönetici pozisyonlarında görev yapmaktayken kamu görevinden çıkarılıp ilgili Komisyon marifetiyle göreve iadesine karar verilen ve bu karar uyarınca öğretmen olarak ataması yapılan tüm ilgililerin doğrudan ikinci görev kapsamında olan yönetici pozisyonlarında görevlendirilmeleri konusunda idarelerin hukuki bir yükümlülüğünün bulunmadığı, Yönetmelik'te yer verilen usuller uygulanmaksızın doğrudan yönetici olarak görevlendirilmesinin zorunlu olmadığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda idarenin başvurucuyu ikinci görev kapsamında yürüttüğü okul müdürlüğü görevine doğrudan atama zorunluluğu bulunmayıp başvuru tarihinde yürürlükte olan Yönetmelik hükümlerinde öngörülen ilke ve kurallar çerçevesinde değerlendirme yapması gerekeceğinden başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir. Karşıoy gerekçesinde ise ilgili mevzuatta yer alan kararın kaldırılma gerekçelerinin bulunmadığı, istinaf başvurusunun reddedilmesi gerektiği açıklanmıştır.

7. Başvurucu, nihai kararı 12/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 10/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; OHAL Komisyonunun göreve iade kararının terör örgütleriyle irtibat ve iltisakının olmadığı anlamına geldiğini, dolayısıyla meslekten çıkarma işleminin sebep unsurunun ortadan kalktığını, bu nedenle önceki göreviyle aynı pozisyonda bir göreve atanması gerektiğini vurgulamıştır. Mahkemenin hukuka ve hakkaniyete uygun karar vermesine rağmen Dairenin makul bir gerekçe belirtmeden kararı kaldırmasının hakkaniyete aykırı olduğunu belirterek adil yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından verilen 14/2/2022 tarihli ve E.2022/1, K.2022/4 sayılı Bölge İdare Mahkemesi Kararları Arasındaki Aykırılığın Giderilmesi İstemi Hakkında Karara yer verilmiştir. Anılan kararda "1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair 7075 sayılı Kanun uyarınca, yöneticilik görevlerinden önce bulundukları kadro unvanları dikkate alınarak tesis edilen atama işlemleri kesinleşenlerin, Anayasa Mahkemesinin iptal kararına dayanarak eski yöneticilik görevlerine atama taleplerinde bulundukları belirtilmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin verdiği iptal kararının geriye yürümezliğinin hukuki uyuşmazlıkla ilgisi olmadığı ancak iptal kararı sonucunda yeni bir hukuki durumun ortaya çıktığı, bu durumda başvuruların ileriye dönük olarak, ilgili mevzuat, başvuruculların atanma yeterliliğini taşıyıp taşımadığı ve boş kadro durumu yönlerinden değerlendirmesi ve haklarında işlem tesis etmesi gerekirken; işin esası hakkında değerlendirme yapılmaksızın başvuruların zımnen ya da Anayasa Mahkemesi kararlarının geriye yürümeyeceği gerekçesiyle reddedilmesinde hukuki isabet görülmediği" ifade edilmiştir. Bakanlık anılan karar ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarından hareketle Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürümeyeceğinin açık olduğu, olay tarihi itibarıyla yürürlükte olan düzenlemeyi tespit ederek olaya uygulandığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, adil yargılanma hakkının bir unsuru olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına

yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 10. maddesinin 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesiyle müdür yardımcısı veya daha üstü ile bunlara eş değer yöneticilik görevinde bulunmaktayken kamu görevinden çıkarılanların atamalarında, söz konusu yöneticilik görevlerinden önce bulundukları kadro ve pozisyon ünvanlarının dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa Mahkemesi 24/12/2019 tarihinde anılan düzenlemeyi Anayasa'ya aykırı olduğunu belirterek iptal etmiştir.

15. Başvurucunun OHAL Komisyonunun göreve iade kararından sonra işlem tarihinde yürürlükte olan 7075 sayılı Kanun'un anılan düzenlemesine göre 19/7/2018 tarihinde öğretmen olarak atamasının yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak başvurucunun anılan atamanın iptali istemli bir dava açmadığı ve idari işlemin kesinleştiği, Anayasa Mahkemesinin 7075 sayılı Kanun ile ilgili iptal kararına dayanarak 25/3/2021 tarihinde yönetici olarak eski görevine iade talebinde bulunduğu görülmüştür. Bu talebin ise Yönetmelik kapsamında değerlendirilerek reddedildiği, bireysel başvurunun da anılan bu ret kararına ilişkin yargı yolunun tüketilmesinden sonra yapıldığı gözetildiğinde somut olayda 7075 sayılı Kanun'un iptal edilen hükümlerine göre işlem yapılmadığı söylenebilir.

16. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 7075 sayılı Kanun'a ilişkin iptal kararında, yönetici pozisyonundayken kamu görevinden çıkarılan ve OHAL Komisyonu kararı sonrasında yeniden kamu görevine dönen kişilerin atanmasında yöneticilik görevlerinden önce bulundukları kadro ve pozisyon ünvanlarının dikkate alınmasını öngören kuralın bu kişilerin üyelik, mensubiyet, aidiyet, iltisak veya irtibatlarına dair şüphelerin tam olarak ortadan kalkmadığı izlenimini oluşturacağı vurgulanmıştır (AYM, E.2018/159, K.2019/93, 24/12/2019, §§ 29-31). Bununla birlikte göreve iade edilenlerin eski görevlerine atama zorunluluğunun olmadığı, idarenin güncel mevzuat çerçevesinde yöneticilik kadrosuna atamada geniş takdir yetkisinin mevcut olduğu kabul edilebilir. Ancak anılan yetkinin sınırsız olmadığı, idarenin yetkisini hukuka ve hizmetin gereklerine uygun kullanması gerektiği açıktır. Bu bağlamda yargı makamlarından da kişinin sicili, hizmetin gereklilikleri ve kadro durumu gibi hususları güncel mevzuat ile birlikte değerlendirerek anılan yetkinin kullanımının denetlendiğini gösterecek nitelikte gerekçe sunması beklenir. Somut olaya uygun yeterli gerekçe ortaya konulmaması durumunda terör örgütüyle ilgisi olmadığı belirlenerek göreve iade edilen kişilerle ilgili yukarıda vurgulanan sakıncanın gündeme geleceği aşikardır.

17. Başvuru konusu olayda başvurucunun kamu görevinden çıkarılmadan önceki yöneticilik kadrosuna atama talebinin reddine ilişkin işlemde somut bir gerekçeye yer verilmediği, bu işlemin kişiye özgü gerekçe sunulmadığı tespit edilerek Mahkeme tarafından iptal edilmesine karar verilmiştir. Daire ise başvurucunun ikinci görev kapsamında olan yönetici pozisyonlarında görevlendirilmesi konusunda idarenin hukuki bir yükümlülüğünün bulunmadığını, Yönetmelik'te yer verilen usuller uygulanmaksızın doğrudan yönetici olarak görevlendirilmesinin zorunlu olmadığını vurgulayarak idari işlemi hukuka uygun bulmuştur. Ancak Dairenin benimsediği yaklaşımda başvurucunun neden tekrar yönetici olamayacağına

dair sicil durumu ile hizmetin gereklilikleri gibi hususlar da gözetilerek yeterliliği ve kadro durumu kapsamında bir değerlendirme yapılmadığı, idarenin takdir yetkisini hukuka uygun kullandığına dair yeterli gerekçe sunmadığı görülmüştür. Bu durumda Daire tarafından başvurucunun terör örgütüyle iltisak veya irtibatına dair şüphenin tam olarak ortadan kalkmadığı izlenimini doğurmayacak nitelikte bireyselleştirilmiş bir gerekçe ortaya konulduğu söylenemez.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesine (E.2022/440, K.2022/1150) iletilmek üzere İstanbul 3. İdare Mahkemesine (E.2021/1067, K.2021/2126) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ULAŞ ÖZEL

B. No: 2022/82055 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/82055

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ULAŞ ÖZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/82055)

Karar Tarihi: 3/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 21/9/2026 - 33377

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucu : Ulaş ÖZEL

Vekili : Av. Ayşe Gizem TAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işe iade talebiyle açılan davanın ara bulucuya başvurulmadığı gerekçesiyle dava şartı yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, bir güvenlik şirketi bünyesinde özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaktayken iş akdinin feshedilmesi üzerine İzmir 11. İş Mahkemesinde (Mahkeme) işe iade davası açmıştır.

3. Mahkeme; davanın kabulüne, davalı alt işverence yapılan feshin geçersizliğine ve başvurucunun işe iadesine karar vermiştir. Ayrıca başvurucunun yasal süresi içinde başvurmasına rağmen davalı işverence süresi içinde işe başlatılmaması hâlinde ödenmesi gereken tazminat miktarının başvurucunun dört aylık ücreti olan brüt 11.772 TL olarak tespitine, kararın kesinleşmesine kadar en çok dört aylık ücret ve diğer hakları için brüt ücret tutarı olan 12.067,76 TL'nin başvurucuya ödenmesi gerektiğinin tespitine, varsa ödenen ihbar ve kıdem tazminatının bu alacaklardan mahsubuna, davalılar arasında hizmet

alım işinin niteliğine göre asıl işveren-alt işveren ilişkisi olduğu gerekçesiyle mali haklardan birlikte sorumlu olduklarına hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucuya işveren tarafından 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 22. maddesindeki düzenleme uyarınca usulüne uygun olarak görev yeri değişikliğinin ve yeni görev yerindeki özlük haklarının bildirilmediğini belirtmiştir. Buna göre iş akdinin işveren tarafından feshinin geçerli olmadığını ifade etmiştir.

4. Davalı alt işveren ve asıl işveren tarafından bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 15. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) davalıların istinaf başvurusunun kabulü ile Mahkeme kararının kaldırılmasına ve dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, 2/6/2018 tarihli ve 30439 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 23. maddesinin (3) numaralı fıkrasında başvurunun dilekçe ile veya bürolarda bulunan formların doldurulması suretiyle yahut elektronik ortamda yapılabileceğinin düzenlendiği belirtilmiştir. Başvuru formu uygulamasının başladığı 2/6/2018 tarihinden sonraki başvurularda hangi alacak veya tazminat kalemleri konusunda anlaşma sağlandığını veya sağlanamadığını açıkça belirtmeyen son tutanağa göre dava şartının gerçekleştiğinin kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince Yönetmelik'in yürürlük tarihinden sonraki dönemde yapılan başvuruda işe iade talebinin ara buluculuğa konu edilmediği, formda bulunan işe iade seçeneğinin işaretlenmediği açıklanmıştır. Anlaşamama tutanağında başvurucu vekilinin ara buluculuk müracaatında belirttiği hususlardan birinin "...g. adamı işe iade b..." olduğunu vurgulayarak davalı tarafın katılımının olmaması nedeniyle anlaşamama tutanağının düzenlenmesini talep etmiş ise de davada başvurucunun gemi adamı olmadığına, anlaşamama tutanağında belirtilen "...g. adamı işe iade b..." ifadesinin ara buluculuk başvuru formunda belirtilen "...g. adamı iaşe b..." olarak anlaşılması gerektiğine değinilmiştir. Başvuruda, işe iade talebinin ara buluculuğa konu edilmediği, başvurucunun işe iade talebi yönünden zorunlu ara buluculuk dava şartını yerine getirmediği değerlendirmesinde bulunulmuştur.

5. Başvurucu, nihai kararı 19/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 18/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; ara buluculuk son tutanağında uyuşmazlık konuları arasında işe iade belirtilmesine rağmen Bölge Adliye Mahkemesinin işe iade talebinin ara buluculuk sürecine konu edilmediği gerekçesiyle esasını incelemeksizin davayı reddettiğini ifade ederek adil yargılanma hakkının, mahkemeye erişim hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

7. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak

arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

10. İşe iade davasının dava şartı yokluğundan reddedilmesi suretiyle uyuşmazlığın esasının incelenmemesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir. Hak arama özgürlüğüne yapılan bu müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara (kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama) uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

11. Başvuru konusu uyuşmazlıkta ara bulucuya başvurma dava şartının karşılanmadığı gerekçesiyle verilen usulden ret kararıyla yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı, karar gerekçesinde dayanılan 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesinden anlaşılmıştır. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, ara bulucuya başvurulmuş olması dava şartı olarak düzenlenmiştir. 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ara bulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verileceği kurala bağlanmıştır. İş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların daha kısa sürede, daha az masrafla, işçi ve işverenin eşit bir düzeyde tatmini sağlanarak yargıya taşınmadan çözümlenmesi için ara buluculuğun dava şartı olarak düzenlenmesinin meşru bir amacı olduğu açıktır. Bu itibarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

12. Başvurucu, ara buluculuk son tutanağında uyuşmazlık konuları arasında işe iade belirtilmesine rağmen Bölge Adliye Mahkemesinin işe iade talebinin ara buluculuk sürecine konu edilmediği gerekçesiyle esasını incelemeksizin davayı reddetmesinden yakınmıştır.

13. Yargıtay süregelen içtihatlarında, başvuru formu uygulamasının başladığı 2/6/2018 tarihine kadar arabuluculuk anlaşamama tutanağında arabuluculuğa konu alacaklar tek tek belirtilmeden işçilik alacakları veya işçi-işveren uyuşmazlığı gibi soyut ifadeler kullanılmışsa da taraflar arasındaki işçilik alacaklarının tamamının ara buluculuğa konu edildiğini benimsemiştir. Başvuru formu uygulamasının başladığı 2/6/2018 tarihinden sonraki başvurularda ise hangi alacak veya tazminat kalemleri konusunda anlaşma sağlandığını ya da sağlanamadığını açıkça belirtmeyen son tutanağa göre dava şartının gerçekleştiği kabul edilmemektedir (Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 14/5/2024 tarihli ve E.2024/4484, K.2024/8260; 22/5/2024 tarihli ve E.2024/4291, K.2024/8934 sayılı kararları).

14. Söz konusu uyuşmazlıkta başvurucu, iş akdinin feshedilmesi üzerine 18/2/2020 tarihinde ara buluculuk başvuru formunu İzmir Arabuluculuk Bürosuna sunmuştur. Anılan formda dava türü ve işçi alacakları [işçi ile işveren ilişkisinden kaynaklanan (nispi), ücret alacağı, yol parası, yemek parası, asgari geçim indirimi (AGİ), fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücreti (UBGT), alacak/tazminat, g. adamı iaşe b., boşta geçen süre, işe başlatmama tazminatı, yıllık izin ücreti, kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, haksız fesih tazminatı] olarak belirtilmiştir.

15. Taraflar arasındaki uyuşmazlık için ara bulucu seçildikten sonra ara buluculuk görüşmeleri yürütülmüştür. 24/2/2020 tarihli ilk oturum/açılış tutanağında davalı işverenlerin toplantıya katılmadığı, ara buluculuğun temel ilkeleri, ara buluculuk süreci ve bu süreç sonunda hazırlanan arabuluculuk son tutanağının hukuki ve mali yönlerden bütün

sonuçları hakkında başvurucuya bilgi verildiği ifade edilmiştir. Görüşmeler sonucunda başvurucu ile ara bulucu tarafından imzalanan 24/2/2020 tarihli hukuk uyuşmazlıklarında dava şartı ara buluculuk son tutanağında karşı tarafın katılmaması sebebiyle anlaşmanın gerçekleşmediği belirtilmiştir. Başvurucu vekili görüşmede arabuluculuk müracaatında belirttiği hususları son tutanakta yer aldığı şekliyle "ücret alacağı, yol parası, yemek parası, AGİ, fazla çalışma, hafta tatili, UGBT, g. adamı işe iade b., boşta geçen süre, işe başlatmama tazminatı, yıllık izin ücreti, kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, haksız fesih tazminatı" olarak beyan etmiştir.

16. 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesi kapsamında kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatına ilişkin olarak açılacak davalarda ara bulucuya başvurulmuş olması dava şartı olarak öngörülmüştür. Ara buluculuğa başvurma zorunluluğunun kişilerin hak aramalarını imkânsız hâle getiren veya aşırı derecede zorlaştıran etkisiz ve sonuçsuz bir sürece neden olmadıkça hak arama hürriyetini sınırladığı söylenemez. Dava şartı olmanın bir sonucu olarak ara buluculuğa başvurma bir zorunluluk arz etmekte ise de bu zorunluluk yalnızca ara buluculuğa başvuru ile sınırlı olup ara buluculuk sürecinin işleyişi ve sonucu üzerinde taraf iradelerinin egemen olduğu açıktır. Taraflar istedikleri zaman süreci sonlandırabilecekleri gibi süreç sonunda anlaşmaya varıp varmama konusunda da tercih hakkına sahiptir. Anlaşmaya varılamaması hâlinde ise uyuşmazlığın çözümü için yargı yoluna başvurulması mümkündür. Bu bakımdan Kanun'un ara buluculuk süreci ve sonucu yönünden taraf iradelerini esas aldığı görülmektedir (AYM, E.2017/178, K.2018/82, 11/7/2018, § 24).

17. 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 17. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ara buluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşamadıklarının tutanak ile belgelendirileceği ve bu belgenin ara bulucu tarafından düzenlenerek ara bulucu, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanacağı hüküm altına alınmıştır. Öte yandan 6325 sayılı Kanun'un bireysel başvuru tarihi itibarıyla yürürlükteki hâli olan 17. maddesinin (3) numaralı fıkrasında arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına tarafların karar vereceği, ara bulucunun bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapacağı kuralına yer verilmiştir.

18. Bu kurala göre son tutanağın tarafların beyanına göre oluşturulması esastır. Ara buluculuğun sonuçlandığını ve ne şekilde tamamlandığını gösteren son tutanakta tarafların işe iade konusunda anlaşamadıklarının imza altına alınması dava şartı olan ara buluculuğa başvurunun yerine getirildiğinin ispatı niteliğindedir. Bu çerçevede düzenlenen 24/2/2020 tarihli son tutanakta işe iade ara buluculuk görüşmelerine konu edilen bir husus olarak belirtilmiştir. Başvurucunun gerek son tutanakta işe iade hususunun müzakere konusu olduğuna dair irade beyanının bulunması gerekse de feshin geçersizliğine bağlanan mali sonuçlar olarak işe iade kararına rağmen işçinin işe başlatılması zorunluluğunu yerine getirmeyen işverenin ödemekle yükümlü olduğu işe başlatmama tazminatı ve boşta geçen zamana ait ücreti talep etmesi dikkate alındığında işe iadenin ara buluculuk görüşmelerine dâhil edilmediğinden söz etmek mümkün değildir.

19. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde söz konusu uyuşmazlık değerlendirildiğinde 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinde öngörülen dava şartı olarak ara buluculuğa başvuru zorunluluğunun gerçekleşmediğine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının başvurucunun dava açmasını zorlaştırdığı ve ara buluculuk şartına ilişkin kurallar bakımından aşırı şekilci bir yaklaşım sergilediği anlaşılmıştır.

20. Dolayısıyla Bölge Adliye Mahkemesinin işe iade talebi yönünden dava şartı olan ara buluculuğa başvurulmadığına ilişkin yorumunun mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olduğu, bu yorumun başvurucu üzerinde ağır bir külfete sebebiyet verdiği ve bu suretle başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçlarla karşılaştırıldığında ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 15. Hukuk Dairesine (E.2022/858, K.2022/1252) iletilmek üzere İzmir 11. İş Mahkemesine (E.2020/115, K.2022/29) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama

giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.B.

B. No: 2022/91046 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/91046

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.B. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/91046)

Karar Tarihi: 3/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 21/9/2026 - 33377

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : A.B.

Vekili : Av. Şule YALINBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, devlet memurluğundan çıkarılmaya ilişkin disiplin cezasının iptali talebiyle açılan davada sonuca etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Polis memuru olarak görev yapan başvurucu hakkında dolmuş şoförüne sigara aldırma olayına karıştığı gerekçesiyle ceza soruşturması başlatılmıştır. Ceza soruşturması sonucu açılan kamu davasında Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi 26/6/2012 tarihinde başvurucunun görevi kötüye kullanma suçundan hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir.

3. Ceza davasına konu davranışları nedeniyle başlatılan disiplin soruşturması sonucunda ise Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) 15/3/2013 tarihinde 24/4/1979 tarihli ve 16618 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün (Tüzük) 8. maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendinde yer alan

"yetkisini veya nüfuzunu kendisine veya başkalarına çıkar sağlamak amacıyla veya kin veya dostluk nedeniyle kötüye kullanmak" disiplin suçu kapsamında başvurucunun meslekten çıkarılmasına karar vermiştir. Kararda, başvurucu ve bazı polislerin karıştığı iddia edilen olayın tetkikinde yetki ve nüfuzlarını kötüye kullandıklarının sabit olduğu belirtilmiştir. Ayrıca başvurucu hakkında görevi kötüye kullanma suçuyla ilgili olarak HAGB kararı verildiği, dosya muhteviyatından Disiplin Kurulunun verdiği meslekten çıkarma cezasının doğruluğunun anlaşıldığı ifade edilmiştir.

4. Başvurucu, anılan işlemin iptali talebiyle Ankara 4. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; hakkında verilen HAGB kararının hukuki sonuç doğurmaması gerektiğini, disiplin cezası verilebilmesi için suç oluşturan davranışın somut olarak ortaya konulmasının zorunlu olduğunu, lehine olan tanık anlatımları dikkate alınmadan sadece kamera kayıtlarına göre eksik inceleme ile karar verildiğini belirtmiştir. Mahkeme 30/12/2013 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda, Disiplin Kurulu kararı ve ceza yargılamasına ilişkin süreç ve olay anlatılmıştır. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...davacı hakkında isnat edilen fiillerle ilgili olarak adli yönden yapılan yargılama sonucunda Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararı ile davacının görevi kötüye kullanma suçunu işlediği hususunun sabit olduğu gerekçesiyle hapis cezası ile cezalandırıldığı ve hakkında belirlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği görülmektedir. Bu durumda, soruşturma raporu, alınan ifadeler ile diğer bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden; davacı hakkında ileri sürülen iddiaların Mahkeme kararı ile sübuta erdiği, davacının yetkisini veya nüfuzunu kendisine çıkar sağlamak amacıyla kullandığı anlaşıldığından, davacının Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü uyarınca meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır..."

5. Bu karara yönelik olarak temyiz başvurusunda başvurucu; sadece kamera kayıtlarına dayanan ve lehine tanık anlatımlarını gözetmeyen Disiplin Kurulu kararının eksik incelemeye dayandığını, tanıkların beyanlarının neden gözetilmediğinin gerekçelendirilmediğini, HAGB kararının memuriyete engel teşkil etmediğini, hukuki sonuç doğurmayacağı inancıyla HAGB uygulamasını kabul ettiğini vurgulayarak disiplin suçunun unsurlarının oluşmadığını belirtmiştir. Danıştay Beşinci Dairesince (Daire) başvurucunun temyiz başvurusu 14/12/2017 tarihinde, karar düzeltme başvurusu ise Danıştay İkinci Dairesinin 13/9/2022 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Anılan kararlarda, disiplin suçuyla ilgili kararın hukuka ve usule uygun olduğu ifade edilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 30/9/2022 tarihinde öğrendikten sonra 13/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; meslekten çıkarmaya gerekçe olan olay hakkında yargılandığını ve sonuçta HAGB'ye karar verildiğini, mevzuatta HAGB kararının hukuki sonuç doğurmayacağının açıkça belirlendiğini, dolayısıyla memuriyete engel bir mahkûmiyetinin olmadığını belirtmiştir. Ancak iptal davasında yargı makamlarının HAGB ile sonuçlanan ceza

yargılamasını esas alarak lehine olan tanık anlatımlarını gözetmeden, yeterli araştırma yapmadan, gerekçesiz ve hukuka aykırı olarak davasının reddedildiğini vurgulayarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26). Hakkında HAGB verilen kişinin suç işlediğinin sabit olduğundan bahsedilemez (Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022). Ancak burada kritik olan mesele, hakkında HAGB kararı olan bireylerin masumiyet karinesinin ihlal edilmemesi için idarenin veya yargı makamlarının ceza mahkemesinin henüz açıklanmamış ve kesinleşmemiş suçluluğa dair hükmüne dayanmaksızın kendilerinin olay ve olguları yorumlayarak idari anlamda bir sonuca ulaşmaları gerekliliğidir (birçok karar arasından bkz. Enez Ersöz [1. B.], B. No: 2018/19673, 31/3/2022, § 44; Salih Taş [2. B.], B. No: 2019/15835, 11/1/2023, § 39; Onurhan Demirkol [1. B.], B. No: 2019/27344, 8/2/2024, § 30). Bununla birlikte ceza yargılamasına konu maddi olay ve olguların disiplin hukuku esasları çerçevesinde diğer kamu makamlarınca (idari/adli) ayrıca değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda ulaşılacak kanaate göre işlem/karar tesis edilmesi mümkündür (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 48).

15. Bu bağlamda mahkemeler tarafından gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususlar, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulmalıdır. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli olmayıp gerekçenin aynı zamanda makul olması şartı da aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmada kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır (Onurhan Demirkol, § 33).

16. İncelenen olayda başvurucunun eyleminin Tüzük'te meslekten çıkarma nedenleri arasında yer alan yetkisini veya nüfuzunu kendisine veya başkalarına çıkar sağlamak amacıyla veya kin veya dostluk nedeniyle kötüye kullanma disiplin suçunu oluşturduğu kabul edilerek meslekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Anılan düzenlemenin 31/1/2018 tarihli ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un "Disiplin cezası verilecek fiiller" başlıklı 8. maddesinde meslekten çıkarma cezası gerektiren fiiller arasında aynı şekilde yer aldığı görülmüştür. Bu durumda aktarılan mevzuatta disiplin cezasının kişilerin fiillerine bağlandığı, doğrudan bir ceza yargılamasının sonucuna dayanılmadığı gözetildiğinde idarenin ve yargı makamlarının başvurucunun işlediği iddia edilen fiilin söz konusu veya başka bir disiplin suçu kapsamında olup olmadığını disiplin hukuku çerçevesinde somut olayı ve delilleri tartışmak suretiyle ortaya koyması önem arz etmektedir.

17. Başvuru konusu olayda ise başvurucunun disiplin suçu oluşturan eylemi işlemediğini, sadece kamera kayıtlarına dayanıldığını, lehine olan tanık anlatımlarına neden itibar edilmediğine dair bir gerekçe sunulmadığını, HAGB'nin hukuki sonuç doğurmaması gerektiğini vurgulayarak Disiplin Kurulu raporu ve kararının eksik incelemeye dayandığı yönünde maddi olaya ve değerlendirilmesine ilişkin iddiaları yargı makamları önünde ileri sürdüğü görülmüştür. Buna rağmen Mahkemenin ceza yargılamasında görevi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilen olayları ve süreci tekrarlamakla ve ceza yargılaması kapsamındaki değerlendirmeye katılmakla yetindiği, fiili ve delilleri disiplin hukuku çerçevesinde irdeleyerek masumiyet karinesini de gözetmek suretiyle sonuca ulaştığını ortaya koyacak şekilde yeterli gerekçe sunmadığı anlaşılmıştır.

18. Kural olarak ilk derece mahkemesi kararında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe olması hâlinde temyiz merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. İlk derece mahkemesi kararında gerekçenin yeterli olmadığı hâllerde ise başvurucular tarafından ileri sürülen esaslı itirazların temyiz mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Ancak başvurucunun ileri sürdüğü esaslı iddiaların Mahkeme ve Dairece karşılanmadığı görülmüştür. Bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı değerlendirilmiştir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Ayrıca gerekçede kullanılan dilin masumiyet karinesine uygun olmadığı yönündeki iddiaların gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilerek yeniden yargılama öngörülmesi ve yapılacak yargılamada giderilebilecek olması nedeniyle masumiyet karinesine ilişkin kabul edilebilirlik ve esas yönünden bir inceleme yapılmasının gerek

olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 4. İdare Mahkemesine (E.2013/1001, K.2013/1784) GÖNDERİLMESİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEYEN EL MUHAMMED

B. No: 2022/91430 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/91430

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEYEN EL MUHAMMED BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/91430)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Beyen EL MUHAMMED

Vekili : Av. Mehmet Yusuf GÜNAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararının aile bütünlüğünü bozması nedeniyle aile hayatına saygı hakkının, bu karara karşı açılan davanın haksız gerekçelerle reddedilmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı başvurucu hakkında Kilis İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 20/6/2022 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri uyarınca sınır dışı etme ve aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında altı ay süreyle idari gözetim kararı alınmıştır. Sınır dışı etme kararında, başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakıncalı olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvurucunun gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucunun anılan kararın iptali istemiyle açtığı dava Gaziantep 1. İdare Mahkemesi tarafından 15/9/2022 tarihinde 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi yönünden kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 12/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 14/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Göç İdaresi Başkanlığının cevabi yazı ve eklerinde yer alan bilgilere göre başvurucu 29/8/2024 tarihinde Kilis Öncüpınar Kara Hudut Kapısı'ndan gönüllü geri dönüş kapsamında Türkiye'den çıkış yapmıştır. Gönüllü geri dönüş formunun başvurucunun anladığı dilde ve Türkçe olarak düzenlendiği, formda başvurucunun yanı sıra tercüman ve kurum veya kuruluş yetkilisinin (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği yetkilisi, Kızılay temsilcisi, ulusal/uluslararası sivil toplum kuruluşu temsilcisi veya Valilik İnsan Hakları ve Eşitlik Birimi görevlisi) de imzasının bulunduğu görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; sınır dışı kararının hukuki dayanağı olmadığını, bu kapsamda somut bir delil olmaksızın yalnızca Millî İstihbarat Teşkilatı raporuna istinaden suç isnadı yapıldığını, işlemediği bir suçtan dolayı mağduriyet yaşadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca altı yaşında bir çocuğu olduğunu, sınır dışı edilmesi hâlinde çocuğunun ortada kalacağını, bu nedenle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçları ve/veya bu kararın iptali için açılan davayla ilgili yargı sürecine yönelik iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. M.L. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/20735, 28/12/2021, § 23).

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde de düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

11. Başvurucu, resmî makamlarca düzenlenen forma göre kendi rızasıyla menşe ülkesine gitmiştir. Başvurucu da ülkesine dönüşünün iradesine aykırı olduğuna ilişkin herhangi bir iddia ileri sürmemiştir. Bu nedenle sınır dışı etme kararının başvurucu hakkında uygulanması söz konusu değildir. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MESUT SARAÇ

B. No: 2022/102955 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/102955

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MESUT SARAÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/102955)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mesut SARAÇ

Vekili : Av. Zuhal KILINÇ SARAÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, süreli olarak avukatlık mesleğinden çıkarma disiplin cezasına karşı açılan davada kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasının esas alınması ve gerekçeli kararda suçluluğu ima eden ifadeler kullanılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. İstanbul Barosuna (Baro) kayıtlı avukat olarak görev yapan başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kamu davası açılması üzerine Baro tarafından başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin soruşturmasında başvurucu hakkında yürütülen ceza yargılaması bekletici mesele yapılmıştır.

3. Trabzon 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 25/3/2019 tarihinde başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma suçunu işlediği gerekçesiyle 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiş ve hükmün açıklanmasını geri bırakmıştır (HAGB). Karara karşı itiraz edilmemesi nedeniyle 2/4/2019 tarihinde karar kesinleşmiştir.

4. Ağır Ceza Mahkemesi kararının kesinleşmesi üzerine ceza yargılamasına konu eylem

nedeniyle Baro Disiplin Kurulu 24/2/2020 tarihinde başvurucunun 1 yıl 6 ay süre ile işten çıkarma cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Karara karşı itiraz edilmesi üzerine Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu 25/12/2020 tarihinde itirazı reddederek Baro Disiplin Kurulu kararını onamıştır. Anılan kararın, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün 12/3/2021 tarihli kararıyla onaylanması üzerine 24/5/2021 tarihinde iptal davası açılmıştır.

5. İstanbul 12. İdare Mahkemesince 11/6/2021 tarihinde davanın yetki yönünden reddine ve dava dosyasının yetkili Ankara İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Kararda en son onayın Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü tarafından verildiği ve kurumun Ankara'da bulunduğu ifade edilmiştir.

6. Ankara 4. İdare Mahkemesince (Mahkeme) 22/11/2021 tarihinde dava reddedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu durumda, Trabzon 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin E:2017/179 sayılı yargılama sonucunda davacının terör örgütüne üye olma eylemi sabit görülmüş olup, söz konusu eylemi 1136 sayılı Kanunun 5/1-a maddesi kapsamında olmakla birlikte, davalı idarece davacının eylemi 1136 sayılı Kanun'un disiplin cezasına ilişkin hükümleri kapsamında değerlendirilerek, Trabzon 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 25/3/2019 gün ve K:2019/140 sayılı hükmün açıklanmasının geri bırakılması yolundaki kararı da dikkate alınmak suretiyle bir alt ceza ile cezalandırılmasına karar verildiği anlaşıldığından, davacının 1 yıl 6 ay süreyle işten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

7. Başvurucu, karara karşı 19/12/2021 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesince (Bölge İdare Mahkemesi) 24/3/2022 tarihinde istinaf başvurusu reddedilmiştir. Karar temyiz kanun yolu açık olarak verilmiştir.

8. Başvurucu, karara karşı 9/5/2022 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Sekizinci Dairesince 15/9/2022 tarihinde temyiz istemi incelenmeksizin reddedilmiştir. Kararda dava konusu işlemin süresiz olarak meslekten çıkarılma sonucunu doğuran disiplin cezası niteliğine sahip olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle Bölge İdare Mahkemesi kararının 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 46. maddesi uyarınca -temyiz yolu açık olmayan- kesin nitelikteki kararlardan olduğu ifade edilmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 1/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 30/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, hakkında HAGB kararı verilmesi ve herhangi bir mahkûmiyet söz konusu olmaması nedeniyle avukatlığa engel bir durumun bulunmadığını belirtmiştir. HAGB değerlendirilirken masumiyet karinesinin gözönünde tutulması gerektiğini ifade etmiştir. Ancak idari yargı mercileri tarafından HAGB'nin değerlendirilme şekli sonucunda davasının haksız ve hukuka aykırı olarak reddedilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Mahkeme kararının başvurucunun ceza hukuku anlamında suçlu olduğunu ifade veya ima eden bir anlama sahip olmadığı belirtilmiştir. Diğer bir ifadeyle Mahkeme somut olayda kararını sadece idari alanda dolayısıyla

başvuranın ileri sürdüğü masumiyet karinesine yabancı bir alanda verdiğini ifade etmiştir. Başvurucunun masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği hususu incelenirken bu hususun dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca idari yargı mercilerinin başvurucunun davasıyla ilgili olarak maddi olay ve olgular ile delilleri değerlendirdiklerini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiklerini dile getirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47). Bu aşamada önemle hatırlatılması gerekir ki ceza mahkemesine yansıyan olguların idarece veya yargı makamlarınca değerlendirilmesi sonucu hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü bulunmayan kişi hakkında idari işlem ve yaptırım uygulanması veya bu idari işlem veya yaptırımın hukuka uygun bulunması doğrudan masumiyet karinesini ihlal etmez. Ancak burada kritik olan mesele, idarenin veya yargı makamlarının ceza mahkemesinin suçluluğa dair henüz kesinleşmemiş hükmüne dayanmaksızın kendilerinin olay ve olguları yorumlayarak idari anlamda bir sonuca ulaşmaları gerekliliğidir. Temel olarak masumiyet karinesi kişilerin suçlu muamelesi görmemesini hedefler (Salih Taş [2. B.], B. No: 2019/15835, 11/1/2023, § 39).

14. HAGB, erteleme ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar gibi hükmün ve cezanın bireyselleştirilmesi kurumlarından biridir. Hâkim, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurmakla beraber hükmü açıklamamakta ve sanığı belirli bir süre denetim altında tutmaktadır. Sanık, denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemediği ve mahkemece öngörülen denetimli serbestlik tedbirine uygun davrandığı takdirde açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılmaktadır (Enez Ersöz [1. B.], B. No: 2018/19673, 31/3/2022, § 35). Hüküm, açıklanması hâlinde kanun yolu denetimine tabi olacağından mahkemenin sanığın suçlu olduğuna dair söz konusu kanaatinin kanun yolu mercilerinde bozulması ve buna bağlı olarak kişinin isnat edilen suçtan beraat etmesinin de mümkün olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle denetim sürecinde kişinin suçluluğunun sabit olmadığı, dolayısıyla suçlu sayılamayacağı, masum olduğu açıktır (Enez Ersöz, § 36).

15. Diğer taraftan idari uyuşmazlığın çözümüne esas teşkil etmesi bakımından salt kişinin yargılanmış olmasından ve HAGB'ye dair karardan söz edilmesi masumiyet karinesinin ihlal edildiğinden bahsedebilmek için yeterli değildir. Bu kapsamdaki değerlendirmede kararın gerekçesinin bütün hâlinde dikkate alınması ve nihai kararın münhasıran HAGB'ye karar verilen fiillere dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerekir (Hüseyin Şahin [GK], B. No: 2013/1728, 12/11/2014, § 40).

16. Başvurucu hakkında yürütülen ceza yargılaması neticesinde HAGB kararı verilmesi nedeniyle başvurucunun masumiyeti devam etmektedir. Bu nedenle ceza davasından sonraki süreçte idari ve yargısal makamların başvurucunun masumiyetine halel veren

yaklaşım sergileyip sergilemedikleri, bir başka deyişle masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin ikinci yönünün ihlal edilip edilmediğinin incelenmesi gerekir. Bu bağlamda yukarıda yer verilen ilkeler uyarınca masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği incelenirken yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği, ceza yargılaması kararını sorgulayıp sorgulamadığı ve münhasıran ceza yargılaması sonucunda verilen hükme dayanıp dayanmadığı değerlendirilmelidir (Enez Ersöz, § 43). Başvurucu hakkında HAGB kararı verilmesine karşın idari yargı mercileri başvurucunun işlediği suçu sabit görmüş ve açıklanması geri bırakılan hapis cezası süresi kadar avukatlık mesleğinden çıkarma cezasını hukuka uygun kabul etmiştir.

17. Mahkeme gerekçesinde "Trabzon 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin E:2017/179 sayılı yargılama sonucunda davacının terör örgütüne üye olma eylemi sabit görülmüş olup" ifadesiyle HAGB kararına atıfla Baro tarafından verilen disiplin cezası değerlendirilmiştir. Kararın gerekçesinde; bir yandan kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasında verilen karara dayanıldığı, bir yandan da kullanılan ifadelerde başvurucunun üzerine atılı suçları işlediği izleniminin oluşmasına sebebiyet verildiği görülmüştür. Bu durumda verilen HAGB kararı anlamsız hâle gelmiş ve başvurucunun masumiyetine gölge düşürülmüştür. Ayrıca yapılan bu değerlendirmenin HAGB kurumunun hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağına yönelik amacı ile bağdaştığı da söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Kader Uzun Madenkuyu [1. B.], B. No: 2019/19294, 19/1/2023, § 38).

18. Öte yandan Mahkeme kararında başvurucu hakkında verilen HAGB aktarılmakla birlikte herhangi bir şekilde değerlendirilmemiştir. Kararda yalnızca başvurucu hakkında HAGB verildiği bilgisine yer verilmiştir. Ancak Ağır Ceza Mahkemesi kararına atıfta bulunulması yeterli olmayıp ceza yargılamasına konu olay ve olguların da Mahkeme tarafından irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni, ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulmalıdır (Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 34).

19. Ceza yargılamasında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin başvurucunun almış olduğu disiplin cezasına olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel bulunmamaktadır. Mahkeme tarafından ceza yargılamasında yer alan verilerin avukatlık mesleğinden süreli olarak çıkarılma cezasına olan etkisinin ortaya konulması gerekmektedir. Olaya bakıldığında ise Mahkeme tarafından ceza yargılaması esas alınmakla birlikte ceza yargılamasında yer alan olgular irdelenmemiştir (Diren Taş, § 35).

20. Sonuç olarak Mahkeme kararının gerekçesinde kullanılan ifadeler ve Ağır Ceza Mahkemesinin açıklanması ertelenen hükümlerine dayanılması nedeniyle başvurucunun ceza yargılamasına konu eylemleri işlediği ve suçlu olduğu inancının yansıtıldığı anlaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin masumiyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 4. İdare Mahkemesine (E.2021/1273, K.2021/2067) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BEYAZSO VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/107762 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/107762

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BEYAZSO VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/107762)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucular : 1. Ahmet BEYAZSO 2. Azad MATUR 3. Caner MATUR 4. İsmail MATUR

Vekilleri : Av. Mehmet ÖZBEY Av. Emrah BARAN 5. Diyar YILMAZ 6. İbrahim ÖZTÜRK Av. Nuri TAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kişilerin katıldığı nevruz etkinliğinde "Devrim Çarkı" ve "Dağlıca" isimli marşları söylemeleri dolayısıyla terör örgütünün propagandasını yapma suçundan tutuklanmaları ve tutukluluk incelemelerinin süresinde yapılmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. 19/3/2022 günü Kocaeli'nin Gebze ilçesi Mevlana Kapalı Pazar Alanı'nda düzenlenen nevruz etkinliği esnasında başvurucuların PKK/KCK silahlı terör örgütünün marşı olan "Çerxa Şoreşe" (Devrim Çarkı) (anılan marşın içeriği için bkz. Meki Katar [GK], B. No: 2015/4916, 3/10/2019, § 12) ve "Oramar" (Dağlıca) isimli örgüt ile özdeşleşmiş marşları söyledikleri iddiasıyla Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından haklarında terör örgütünün propagandasını yapma suçundan soruşturma başlatılmıştır.

3. Nevruz etkinliği sırasında alınan kamera kayıtlarının incelenmesi neticesinde başvuruculuların etkinliğe katılarak halay çekerken marş söylediği, bu kapsamda

başvurucuların "Devrim Çarkı" marşını, başvurucular Caner Matur, İsmail Matur, Azad Matur, Ahmet Beyazso ve Diyar Yılmaz'ın ise "Dağlıca" marşını söyledikleri yönünde Kocaeli Emniyet Müdürlüğünce yapılan tespitler üzerine evlerinde arama yapılmış; 25/11/2022 tarihinde ise başvurucular gözaltına alınmıştır.

4. Başvurucular Caner Matur, İsmail Matur, Azad Matur ve Ahmet Beyazso'nun Kocaeli Emniyet Müdürlüğünde müdafi huzurunda yaptıkları 27/11/2022 tarihli savunmaların ilgili kısmı şu şekildedir:

Caner Matur savunmasında özetle şunları söylemiştir;

"... Bana Avukat huzurunda sormuş olduğunuz etkinliğe Azad MATUR, İsmail MATUR ve Ahmet BAYEZSO isimli arkadaşlarım ile birlikte katıldım. Bana Avukat huzurunda Tespit Tutanağındaki göstermiş olduğunuz şahıs benim ancak bu marşı ben söylemedim. Nevruz kutlamasına katılmam için beni İsmail aradı. Nevruz alanı benim evimin yanındadır. Ben bu kutlamaya eğlenmek amacıyla gittim. Bana mitingde örgütsel içerikli şarkılar söylemem yada söylememem konusunda hiç kimse talimat vermedi. Miting sırasında bu şarkının söylendiğini duydum bu şarkının söylenmesi için bir kişinin öncülük ettiğini biliyorum. Ancak alanda kimlerin bu şarkıyı söylediğini bilmiyorum.

Bana göstermiş olduğunuz tespit tutanağında ki şahıs benim. Ben Mitingde Halay Çektim bu halayı çekerken Oramar isimli şarkıya eşlik ettiğimi hatırlamıyorum. Ancak sessiz eşlik etmiş (ağızımı oynatmış) olabilirim. Ben bu şarkının anlamını bilmiyorum. Ben yukarıda söylediğim gibi Nevruza eğlenmek amacıyla gittim. Bu şarkıyı söylemişsem de örgütsel bir amacım yoktur. Bana bu şarkıyı söylemem yada söylemem konusunda hiç kimseden talimat almadım. Halay çektiğim şahıslar tutanakta gösterildiği gibi İsmail MATUR, Azat MATUR ve Ahmet BEYAZSO isimli şahıslardır. Bu şahısların Oramar şarkısını söylediğini duydum."

Azad Matur savunmasında özetle şunları söylemiştir;

"... Tespitleri yapılan şarkıları Tiktok üzerinden rast geldim dinledim ve telefonuma yükledim. Bu şarkıları rast geldiği için dinledim ve telefonuma kayıt ettim. Bunda örgütsel bir amacım yoktur.

Ben 19/03/2022 tarihinde Gebze ilçesinde düzenlenen Nevruz kutlamasına katıldım. Bana göstermiş olduğunuz görüntü net olmadığından bu şahsın benim olup olmadığımı anlamadım. Cerşa Soresê isimli şarkıyı söylemedim. Bu şarkının sözlerini bilmiyorum. Nevruza katılmamız ve örgütsel içerikli marş söyleyip söylememiz konusunda hiç kimseden talimat almadım. Gebze de düzenlenen ve katılmış olduğumuz nevruz kutlamasını sosyal medyadan öğrendim. Ben nevruz etkinliğinde bu şarkının söylendiğini duymadım. Bu şarkıyı kimlerin söylediğini bilmiyorum.

Ben çok iyi Kürtçe bilmem. Ben bu şarkıyı söyleyip söylemediğimi hatırlamıyorum. Bu şarkının içeriğini neden yazıldığını bilmiyordum. Ben bu şarkıyı söyleyip söylememem konusunda hiç kimseden talimat almadım. Birlikte halay çektiğimizi tam olarak hatırlamıyorum yanımda şahısların kimler olduğunu bilmiyorum."

İsmail Matur savunmasında özetle şunları söylemiştir;

"...Bu görüntüler benim internet ortamında merak edip baktığım görüntülerdir. Bu görüntüler sosyal medya üzerinden diğer insanların paylaştığı görüntüler olabilir ve ben bu görüntüleri oradan görmüş olabilirim. Bu görüntülerin telefonumda olduğundan haberim yoktur. Ben bu görüntüleri telefonuma indirmedim. Benim telefonumu bildiğim kadarıyla

benden başka kullanan yoktur. Ben bu filmi internette sosyal medya paylaşımlarından gördüm ve merak edip telefonuma indirip o dönem yaşanan çatışmaların nasıl olduğu hakkında bilgi almak amacıyla seyrettim. Bu filmi seyretmemin örgütsel bir amacı yoktur.

Ben bu videoyu tiktok hesabımda paylaşarak daha çok takipçi elde etmek amacıyla çektirmiştim. Bu videoyu yukarıda bahsettiğim açıp kapattığım tiktok hesabımda paylaştım. Sonrasında bu hesabımı kapattım.

Ben 19 Martta Gebzede düzenlenen Nevruz mitingine katıldım. Görüntüdeki şahıs benim. Miting alanında bu marş söylenmeye başladı bende diğer herkes gibi bu marşı söyledim. Bu marşın söylenmesinin suç olduğunu bilmiyordum. Ben Gebze'de Nevruz kutlaması olacağını facebook'ta paylaşım yapan arkadaşlarımdan/akrabalarımdan gördüm ve nevruza katıldım. Nevruz kutlamasına katılmam ve bu marşı söylemem konusunda kimseden talimat almadım. Benimle birlikte bu marşı söylediğini bildiğim benimle birlikte yakalanan Azad MATUR, Caner MATUR'dur.

Görüntüdeki şahıs benim. Oramar isimli şarkıyı biliyorum. Bu şarkının örgütsel bir şarkı olduğunu biliyorum ancak ben bu şarkıyı söylerken örgütsel bir amacım yoktur. Ben bu şarkıyı söylemem konusunda hiç kimseden talimat almadım. Bu şarkıyı o anki heyecanla söyledim. Benimle birlikte bu şarkıyı kimlerin söylediğini bilmiyorum. Benimle birlikte halay çeken şahısları tanımıyorum."

Ahmet Beyazso savunmasında özetle şunları söylemiştir;

"... Benim yaklaşık olarak 1 yıldan beri kullanmış olduğum kendi adıma kayıtlı bulunan instagram hesabım vardır. Bu görüntüleri oradan görüp indirmiştim. Tespiti yapılan görüntülerin ne olduğunu bilmiyorum. Ben Kürtçe biliyorum ancak şarkıları anlayacak kadar Kürtçe bilmiyorum. Tespiti yapılan şarkıların örgütsel içerikli olup olmadığını anlamıyorum. Ben bu şarkıları kulağa hoş geldiği için dinliyorum başka bir amaçla dinlemiyorum.

Bana göstermiş olduğunuz video'yu ben çektim ancak İsmail'in söylediği şarkının sözlerini hatırlamıyorum. Bu görüntüyü sadece anı kalsın diye çektik. Bunun örgütsel bir amacım yoktur.

Ben 19 Mart'ta Gebze'de düzenlenen Nevruz kutlamasına katıldım. Bu kutlamaya Caner MATUR, Azad MATUR, İsmail MATUR isimli şahıslarla birlikte eğlenmek amacıyla katıldık. Bana avukatlar huzurunda göstermiş olduğunuz görüntüdeki şahıs ben değilim. Mitingde ben tespiti yapılan şarkıyı söylemedim. Bulunduğum alanda bu şarkının söylendiğini de hatırlamıyorum. Bu şarkının kimler tarafından söylendiğini de bilmiyorum. Gebzede düzenlenen Nevruz kutlamasını facebook üzerinden öğrendim. Benim tarihini hatırlamadığım dönemde açmış olduğum facebook hesabım vardır. Ben Nevruza katılmam konusunda ve nevruz alanında örgütsel içerikli şarkı söyleyip söylemem konusunda hiç kimseden talimat almadım. Nevruz kutlamasına katılmamızın örgütsel bir amacı yoktur. Sadece eğlence amacıyla katıldım.

Bana avukatlar huzurunda göstermiş olduğunuz tutanaktaki şahıs ben değilim. Ben miting alanında hiç halay çekmedim. Oramar isimli şarkıyı söylemedim. Benim bulunduğum alanda Oramar şarkısının söylenip söylenmediğini bilmiyorum. Oramar isimli şarkıyı kimlerin söylediğini de bilmiyorum."

5. Başvurucular, anılan soruşturma kapsamında 28/11/2022 tarihinde tutuklanmaları talebiyle Kocaeli 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sulh Ceza Hâkimliği) sevk edilmiştir.

Başvurucular Caner Matur'un, İsmail Matur'un, Azad Matur'un, Ahmet Beyazso'nun Sulh Ceza Hâkimliğinde yaptığı savunmalar şu şekildedir:

"ŞÜPHELİ AHMET BEYAZSO SORGUSUNDA: C. Savcılığı'nın tutuklama talebini kabul etmiyorum. Üzerime atılı suçlamayı anladım. Ben emniyette ifade vermiştim. Bu ifadelerimi aynen tekrar ederim. 19/03/2022 günü Gebze ilçesinde yapılan nevruz etkinliğine katıldım. Ancak bu etkinlikte söylendiği iddia olunan devrim çarkı isimli marşı söylemedim. Görüntülerdeki şahıs ben değilim. Ben ayrıca Oramar isimli şarkıyı da söylemedim. Bana göstermiş olduğunuz Oramar isimli şarkı söylenirken tespiti yapıldığı belirtilen görüntülerdeki şahıs benim. Ancak ben Oramar şarkısını söylemedim. Dijital materyalimde yapılan tespitlerle ilgili Emniyette yapılan teşhisler doğrudur, ancak ben bunların suç olduğunu bilmiyordum. Serbest bırakılmamı talep ederim dedi.

Şüphelinin evrak içerisindeki ifadesi okundu, soruldu: Doğrudur, tekrar ederim dedi.

...

ŞÜPHELİ AZAD MATUR SORGUSUNDA: C. Savcılığı'nın tutuklama talebini kabul etmiyorum. Üzerime atılı suçlamayı anladım. Ben emniyette ifade vermiştim. Bu ifadelerimi aynen tekrar ederim. 19/03/2022 günü Gebze ilçesinde yapılan nevruz etkinliğine katıldım. Ancak bu etkinlikte söylendiği iddia olunan Devrim çarkı isimli marşı söylemedim. Ben Oramar isimli şarkıyı söylemedim. Dijital materyallerimde ele geçirilen görüntülere ilişkin Emniyette vermiş olduğum beyanım doğrudur. Örgütsel bir amacım yoktur. Serbest bırakılmamı talep ederim dedi.

Şüphelinin evrak içerisindeki ifadesi okundu, soruldu: Doğrudur, tekrar ederim dedi.

...

ŞÜPHELİ CANER MATUR SORGUSUNDA: C. Savcılığı'nın tutuklama talebini kabul etmiyorum. Üzerime atılı suçlamayı anladım. Ben emniyette ifade vermiştim. Bu ifadelerimi aynen tekrar ederim. 19/03/2022 tarihinde Gebze de yapılan etkinliğe katıldım. Ancak devrim çarkı isimli marşı söylemedim. Aynı zamanda oramar isimli şarkıyı da söylemedim. Görüntülerdeki bana gösterilen şahıs benim. Serbest bırakılmamı talep ederim dedi.

Şüphelinin evrak içerisindeki ifadesi okundu, soruldu: Doğrudur, tekrar ederim dedi.

...

ŞÜPHELİ İSMAİL MATUR SORGUSUNDA: C. Savcılığı'nın tutuklama talebini kabul etmiyorum. Üzerime atılı suçlamayı anladım. Ben emniyette ifade vermiştim. Bu ifadelerimi aynen tekrar ederim. 19/03/2022 tarihinde Gebze ilçesinde yapılan etkinliğe katıldığım doğrudur. Devrim çarkı isimli marşı söyledim ancak içeriğini bilmiyordum. Bu nedenle suç olduğunu da bilmiyordum. Yine aynı etkinlikte oramar isimli şarkıyı da söyledim onunda içeriğini bilmiyordum. Kürtçe lehçeleri aynı olmadığı için içeriğini bilmiyordum. Suç olduğunu da bilmiyordum. Dijital materyallerimde yapılan tespitlerde belirtilen fotoğrafları ben görmemiştim. Nasıl telefonuma geldiğini bilmiyorum. Ahmet Beyazso'nun telefonunda yapılan incelemede tespit edilen görüntü kaydındaki kişi benim. Bu videoyu Tiktok da takipçi kazanmak amacıyla çok kısa bir süre paylaşıp sildim. Paylaşmam bir saatten fazla sürmemiştir. Yine inşaat işi yaparken söylediğim tespit olunan videoda aynı amaçla söylediğim bir şarkıdır, suç olduğunu bilmiyordum. İnşaat işi yaparken söylediğim şarkıya ilişkin videoyu hiç bir yerde paylaşmadım. Serbest bırakılmamı talep ederim dedi.

Şüphelinin evrak içerisindeki ifadesi okundu, soruldu: Doğrudur, tekrar ederim dedi."

6. Sulh Ceza Hâkimliği başvurucuların atılı suçtan tutuklanmalarına karar vermiştir. Tutuklama kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"Şüpheliler AHMET BEYAZSO, AZAD MATUR, [B.Ş.], CANER MATUR, DİYAR YILMAZ, [E.C.], [F.Y.], İBRAHİM ÖZTÜRK, [M.F.Ç.] VE İSMAİL MATUR'un, soruşturma konusu Terör Örgütü Propagandası Yapmak suçu bakımından; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 2021/3991 esas, 2021/11272 karar sayılı ilamı " ... gerçekleşen eylemde PKK/KCK terör örgütünün sözde marşlarından olan Çerksa Şeroşe (Devrim Çarkı) marşını söylediğinin şüpheye yer bırakmayacak şekilde tespit edildiği, söz konusu marşın içerik itibarı ile terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da teşvik edecek mahiyette olduğu ve 3713 sayılı Kanunun 7/2 maddesinde yazılı silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçunu oluşturacağı..." ve Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 2016/1263 esas, 2017/3432 karar sayılı ilamı "... 21.03.2012 tarihli Nevruz etkinliğinde çalınan ve PKK terör örgütünün cebir ve şiddet içeren eylemlerini övücü nitelikte bulunan Oramar isimli marşa sözle ve alkış tutmak suretiyle eşlik eden sanığın eyleminin atılı suçu oluşturacağı..." doğrultusunda devrim çarkı ve oramar isimli marşların terör örgütü propagandasına vücut vermesi, 19/03/2022 tarihinde Gebze ilçesinde HDP tarafından düzenlenen 2022 yılı nevruz etkinliği sırasında tüm şüphelilerin devrim çarkı isimli marşı söylediklerine ilişkin ve şüphelilerden Caner Matur, Diyar Yılmaz, Azad Matur, İsmail Matur ve Ahmet Beyazso'nun Oramar isimli marşı söyledikleri yönünde yapılan kolluk tespiti, kamera kayıtları gibi bilgi ve belgelere dayalı olarak suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması, suç ve şüpheli hakkında delillerin henüz toplanamamış olması, bu nedenle şüphelinin kişiler üzerinde baskı girişiminde bulunması hususlarında kuvvetli şüphenin doğması, bu kapsamda delillerin karartılması şüphesinin mevcudiyeti ya da kaçabileceği şüphesinden soruşturmaya konu suçun CMK.nun 100/3. maddesinde açıkça sayılan suçlar arasında yer almasından dolayı tutuklama nedeninin oluşması, soruşturmaya konu suç için kanunda öngörülen cezanın üst haddi, verilmesi muhtemel ceza ile işin önemi, şüphelinin suç ve suçtan sonraki davranışlarına göre adli kontrol uygulamasının bu aşamada yetersiz kalacağı ve iş bu tedbirin ölçülü olduğu hususları hep birlikte değerlendirildiğinde, tutuklama koşullarının oluştuğu kabul edilerek; CMK.nun 100. ve devamı maddeleri gereğince ayrı ayrı TUTUKLANMALARINA..."

7. Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 1/12/2022 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamenin başvurucular Caner Matur, İsmail Matur, Azad Matur ve Ahmet Beyazso ile ilgili kısmı şu şekildedir:

"...4-ŞÜPHELİ CANER MATUR HAKKINDAKİ TESPİTLER

*19.03.2022 günü Kocaeli ili Gebze İlçesi Mevlana Kapalı Pazar yerinde Halkların Demokratik Partisi (HDP) tarafından düzenlenen 2022 yılı Nevruz etkinliği esnasında, Miting Alanı Kamera 2 isimli videonun 08.36 saniyesinde şüpheli Caner MATUR'un Terör Örgütünün sözde marşını söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

*00038 MTS isimli Videonun 00.00.51 saniyesinde şüpheli Caner MATUR'un Oramar isimli örgütsel Şarkıyı söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

*00038 MTS isimli Videonun 00.00.45 saniyesinde şüpheli Caner MATUR'un Oramar isimli örgütsel Şarkıyı söylerken görüntülendiklerinin tespit edildiği,

...

Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 25/11/2022 tarihli Dijital Materyal inceleme raporunda;

F:\export\samsung\2022-11-25.17-48-17 klasöründe Kendisinin bizzat slogan attığı/attırdığı videonun tespit edildiği anlaşılmıştır.

Videonun içeriğinin aşağıdaki şekilde olduğu,

Biji serhildana geleqe / Yaşasın halkların başkaldırısı/isyanı

Biji berxwadane zindana / Yaşasın zindan direnişi

Biji berxwadane geleqe / Yaşasın halkların direnişi

Biji berxwadane geleqe Kürt / Yaşasın Kürt halklarının direnişi

...

8-ŞÜPHELİ AZAD MATUR HAKKINDAKİ TESPİTLER

*19.03.2022 günü Kocaeli ili Gebze İlçesi Mevlana Kapalı Pazar yerinde Halkların Demokratik Partisi (HDP) tarafından düzenlenen 2022 yılı Nevruz etkinliği esnasında, Miting Alanı Kamera 2 isimli videonun 08.36 saniyesinde Azad MATUR (T.C:60355182202) isimli şahısın Terör Örgütünün sözde marşını söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

*Miting Alanı Kamera 2 isimli videonun 09.22 saniyesinde şüpheli Azad MATUR'un Terör Örgütünün sözde marşını söyledikten hemen sonra birlikte görüntülendiğinin tespit edildiği,

*00038 MTS isimli Videonun 00.00.51 saniyesinde şüpheli Azad MATUR'un Oramar isimli örgütsel şarkıyı söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

*00038 MTS isimli Videonun 00.00.45 saniyesinde şüpheli Azad MATUR'un Oramar isimli örgütsel şarkıyı söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

...

Tem Şube Müdürlüğünce düzenlenen 26/11/2022 tarihli Dijital Materyal inceleme raporunda;

* D:\AZAD_MATUR_EXPORT\NOTE_8_PRO\Xiaomi_M1906G7G Redmi Note 8 Pro -Sesler Klasörü içerisinde HOZAN SERHAT GERILLA ROJBAŞ FULL VERSIYON 1080P 2019.m4a isimli Müzikte PKK/KCK Silahlı terör örgütü ve terör örgütü mensubu TERÖRİSTLERİ övücü/Özendirici ve Terör Örgütünün Propagandasının yapıldığı örgütsel şarkı olduğunun tespit edildiği,

*D:\AZAD_MATUR_EXPORT\NOTE_8_PRO\Xiaomi_M1906G7G Redmi Note 8 Pro -Sesler Klasörü içerisinde Koma Awazê Çiya- Partîzan- Klîp(_M8TUs_aYR30_).m4a isimli Müzikte PKK/KCK Silahlı terör örgütü ve terör örgütü mensubu TERÖRİSTLERİ övücü/Özendirici ve Terör Örgütünün Propagandasının yapıldığı örgütsel şarkı olduğunun tespit edildiği,

*D:\AZAD_MATUR_EXPORT\NOTE_8_PRO\Xiaomi_M1906G7G Redmi Note 8 Pro -Sesler Klasörü içerisinde 6150eb0f5577b315c46a57e9b8617d45.mp3 isimli Müzikte PKK/KCK Silahlı terör örgütü ve terör örgütü mensubu TERÖRİSTLERİ övücü/Özendirici ve Terör Örgütünün Propagandasının yapıldığı örgütsel şarkı olduğunun tespit edildiği,

*D:\AZAD_MATUR_EXPORT\NOTE_8_PRO\Xiaomi_M1906G7G Redmi Note 8 Pro -Sesler Klasörü içerisinde 8d02255190599e65e42c7f87f9dbf6eb.mp3 isimli Müzikte PKK/KCK

Silahlı terör örgütü ve terör örgütü mensubu TERÖRİSTLERİ övücü/Özendirici ve Terör Örgütünün Propagandasının yapıldığı örgütsel şarkı olduğunun tespit edildiği,

*D:\AZAD_MATUR_EXPORT\NOTE_8_PRO\Xiaomi_M1906G7G Redmi Note 8 Pro -Sesler Klasörü içerisinde Destana Zape.m4a isimli Müzikte PKK/KCK Silahlı terör örgütü ve terör örgütü mensubu TERÖRİSTLERİ övücü/Özendirici ve Terör Örgütünün Propagandasının yapıldığı örgütsel şarkı olduğunun tespit edildiği,

*D:\AZAD_MATUR_EXPORT\NOTE_8_PRO\Xiaomi_M1906G7G Redmi Note 8 Pro -Sesler Klasörü içerisinde ROTİNDA LEXIN GERİLLA.m4a isimli Müzikte PKK/KCK Silahlı terör örgütü ve terör örgütü mensubu TERÖRİSTLERİ övücü/Özendirici ve Terör Örgütünün Propagandasının yapıldığı örgütsel şarkı olduğunun tespit edildiği,

*D:\AZAD_MATUR_EXPORT\NOTE_8_PRO\Xiaomi_M1906G7G Redmi Note 8 Pro -Sesler Klasörü içerisinde Koma Kendal ü Ciwan Dılemın zagrose (Kurdish Sub) (_wvQBX3wwHhg_).m4a isimli Müzikte PKK/KCK Silahlı terör örgütü ve terör örgütü mensubu TERÖRİSTLERİ övücü/Özendirici ve Terör Örgütünün Propagandasının yapıldığı örgütsel şarkı olduğunun tespit edildiği,

*D:\AZAD_MATUR_EXPORT\NOTE_8_PRO\Xiaomi_M1906G7G Redmi Note 8 Pro -Sesler Klasörü içerisinde Kürtçe Damar Gerilla Sarkisi © Weylo, Bermal (MUTLAKA DINLE).m4a isimli Müzikte PKK/KCK Silahlı terör örgütü ve terör örgütü mensubu TERÖRİSTLERİ övücü/Özendirici ve Terör Örgütünün Propagandasının yapıldığı örgütsel şarkı olduğunun tespit edildiği,

...

9-ŞÜPHELİ İSMAİL MATUR HAKKINDAKİ TESPİTLER

*19.03.2022 günü Kocaeli ili Gebze İlçesi Mevlana Kapalı Pazar yerinde Halkların Demokratik Partisi (HDP) tarafından düzenlenen 2022 yılı Nevruz etkinliği esnasında, Miting Alanı Kamera 2 isimli videonun 08.36 saniyesinde şüpheli İsmail MATUR'un Terör Örgütünün sözde marşını söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

*Miting Alanı Kamera 2 isimli videonun 09.22 saniyesinde şüpheli İsmail MATUR'un Terör Örgütünün sözde marşını söyledikten hemen sonra birlikte görüntülendiğinin tespit edildiği,

*00038 MTS isimli Videonun 00.00.51 saniyesinde şüpheli İsmail MATUR'un Oramar isimli örgütsel şarkıyı söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

*00038 MTS isimli Videonun 00.00.45 saniyesinde İsmail MATUR'un Oramar isimli örgütsel şarkıyı söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

...

Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 25/11/2022 tarihli Dijital Materyal inceleme raporunda;

*RESİMLER Başlığı altında yapılan inceleme ve tespitlerde; PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG terör örgütü tarafından düzenlendiği değerlendirilen etkinlikte çekilen terör örgütünün bayrak/flamaları ile süslenmiş alanda terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet gösteren açık kimlikleri tespit edilemeyen ellerinde kaleşnikof marka otomatik tüfek bulunan erkek teröristlere ait terör örgütünün propagandası amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen elinde kaleşnikof marka otomatik silah bulunan kadın teröriste/teröristlere ait terör örgütünün propagandası amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen kadın teröristlere ait terör örgütünün propagandası amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun görüldüğü,

*PKK/KCK terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen erkek teröriste/teröristlere ait terör örgütünün propagandası amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün üst düzey yöneticilerinden sözde KCK Yürütme Kurulu Üyesi Duran KALKAN'a ait görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen elinde kaleşnikof marka otomatik silah bulunan kadın teröristlere ve terör örgütü elebaşı Abdullah ÖCALAN'a ait terör örgütünün propagandası amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen ellerinde otomatik silah bulunan teröristlere ait, terör örgütü adına silahlı faaliyet yürütürken çekildiği değerlendirilen, görüntünün sağ üst köşesinde terör örgütünün amblemi bulunan terör örgütünün propagandası amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen elinde kaleşnikof marka otomatik silah bulunan kadın teröriste ait terör örgütünün propagandası amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun görüldüğü,

*PKK/KCK terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürütürken 2007 yılında Güvenlik Güçlerimiz ile girmiş olduğu silahlı çatışmada ölen/öldürülen terör örgütü tarafından propaganda amacıyla terör örgütünün simgeleştirdiği Delila (K) Şenay GÜÇER isimli elinde kaleşnikof marka otomatik silah bulunan kadın teröriste ait terör örgütünün propagandası amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG terör örgütünün üst düzey yöneticilerinden Suriye uyruklu Mazlum Kobane (K) Ferhat Abdi ŞAHİN isimli teröristin Güvenlik Güçlerimiz tarafından Irak'ın ve Suriyenin kuzeyinde konuşlanmış terör unsurlarına karşı yürütmüş olduğu Pençe – Kılıç operasyonu ile ilgili yapmış olduğu açıklamalarla ilgili habere ait terör örgütünün propagandası amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten elinde kaleşnikof marka otomatik tüfek bulunan açık kimliği tespit edilemeyen erkek teröriste ait terör örgütü tarafından propaganda amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten elinde kaleşnikof marka otomatik tüfek bulunan açık kimlikleri tespit edilemeyen teröristlere ait terör örgütü tarafından propaganda amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten elinde kaleşnikof marka otomatik tüfek bulunan açık kimliği tespit edilemeyen kadın teröristlere ait terör örgütü tarafından propaganda amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün ve uzantılarının silahlı faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen kadın teröriste ait terör örgütü tarafından propaganda amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen erkek teröriste ait terör örgütü tarafından propaganda amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün üst düzey yöneticilerinden sözde KCK Yürütme Kurulu Üyesi Duran KALKAN'a ait görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG terör örgütünde eğitim aldıktan sonra terör örgütne katılmak amacıyla düzenlenen yemin töreninde çekildiği değerlendirilen açık kimlikleri tespit edilemeyen erkek teröristlere ait görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün ve uzantılarının silahlı faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen elinde güdümlü füze bulunan erkek teröriste ait terör örgütü tarafından propaganda amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı PYD/YPG terör örgütünün propagandası amacıyla sözde Kobane Direnişi'nin anlatıldığı terör örgütünün amaç ve faaliyetleri doğrultusunda hazırlandığı/çekildiği değerlendirilen filmin tanıtımıyla alakalı hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün ve uzantılarının silahlı faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen elinde güdümlü füze bulunan kadın teröristlere ait terör örgütü tarafından propaganda amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun tespit edildiği,

*PKK/KCK terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürüten açık kimliği tespit edilemeyen erkek teröriste ait terör örgütü tarafından propaganda amacıyla hazırlanmış görüntü olduğunun görüldüğü,

*VİDEOLAR Başlığı altında yapılan inceleme ve tespitlerde; PKK/KCK Silahlı terör örgütü tarafından ülkemizin doğu ve güney doğu illerinde sözde özerklik oluşturmak amacıyla gerçekleştirdikleri Hendek Barikat olayları olarak bilinen silahlı eylemler kapsamında Diyarbakır Sur ilçesinde Güvenlik Güçlerimize girişmiş oldukları silahlı eylemleri konu alan Suriye'nin kuzeyinde sözde Rojava bölgesinde terör örgütünün amaç ve faaliyetleri doğrultusunda ülkemiz ve güvenlik güçlerimiz aleyhine ulusal ve uluslararası arenada kara propaganda yapmak amacıyla çekilen terör örgütünü, teröristleri, terör örgütü elebaşını, terör örgütünün silahlı eylemlerini öven, özendiren, terörist faaliyetlerini meşrulaştıran Ji Bo Azadiye (Özgürlük İçin) isimli 2 saat 22 dakikadan oluşan filmin 22.19 dakikalık bölümü olduğunun tespit edildiği,

WEB GEÇMİŞİ başlığı altında yapılan inceleme ve tespitlerde; PKK/KCK terör örgütünün silahlı kanadında faaliyet yürütürken 2007 yılında Güvenlik Güçlerimiz ile girmiş olduğu silahlı çatışmada ölen/öldürülen terör örgütü tarafından propaganda amacıyla terör örgütünün simgeleştirdiği Delila (K) Şenay GÜÇER isimli şahıs hakkında araştırma/sorgulama yaptığının tespit edildiği,

C:\Users\172356\Desktop\2022-11-25.17-05-30\Apple iOS Full File system isimli klasör içerisinde videolar bölümünde; Şüphelinin olduğu tespit edilen

Kızlı erkekli gençler ellerinde keleşler,

Kan kusturur TC’ye Kürdistanlı yiğitler

Kızlı erkekli gençler ellerinde keleşler,

Kan kusturur TC’ye Kürdistanlı yiğitler

Kürt halkı uyanmış özgürlüğü alacak,

Kürdistan TC’ye Vallah mezar olacak,

İçerikte örgütsel şarkıyı söylediğinin tespit edildiği,

*Dosyamız şüphelisi Azad MATUR'un kendi sesiyle söylediği örgütsel içerikli şarkı/Türkü olduğunun tespit edildiği,

Ez Kurdistanım buqa cihanım,

Şere gıranım ciye me ranım

Ez Kurdistanım Şere gıranım

Ciye me ranım Şere gıranım

Bawer ya jine ware he bune

Be hebi avame berxudane me

Ware he bune ciye me rane

Yukarıda yazılı bulunan örgütsel içerikli şarkının Türkçe çevirisinin aşağıdaki şekilde olduğunun tespit edildiği,

"KÜRDİSTANIM BEN

Kürdistanım ben dünyanın geliniyim

Yiğitlerin meskeni zor bir savaşım

Varolma sebebimdir hayat kaynağım

Bekliyorum, size güneşi sunacağım

Sahibiyim lider bayrak ve partinin

Petrol altın ve gümüş hepsinin

Atasıyım mazlum kemal ve hayrinin

Direnişimizdir güneşin savaşçıları

Kürdistanım ben dünyanın geliniyim

Yiğitlerin meskeni zor bir savaşım

Varolma sebebimdir hayat kaynağım

Bekliyorum, size güneşi sunacağım"

Olduğunun tespit edildiği,

...

10-ŞÜPHELİ AHMET BEYAZSO HAKKINDAKİ TESPİTLER

*19.03.2022 günü Kocaeli ili Gebze İlçesi Mevlana Kapalı Pazar yerinde Halkların Demokratik Partisi (HDP) tarafından düzenlenen 2022 yılı Nevruz etkinliği esnasında, Miting Alanı Kamera 2 isimli videonun 08.36 saniyesinde şüpheli Ahmet BEYAZSO'nun Terör Örgütünün sözde marşını söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

*Miting Alanı Kamera 2 isimli videonun 09.22 saniyesinde şüpheli Ahmet BEYAZSO'nun Terör Örgütünün sözde marşını söyledikten hemen sonra diğer şüphelilerle görüntülendiğinin tespit edildiği,

*00038 MTS isimli Videonun 00.00.51 saniyesinde şüpheli Ahmet BEYAZSO'nun Oramar isimli örgütsel şarkıyı söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

*00038 MTS isimli Videonun 00.00.45 saniyesinde şüpheli Ahmet BEYAZSO'nun Oramar isimli örgütsel şarkıyı söylerken görüntülendiğinin tespit edildiği,

...

Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 25/11/2022 tarihli Dijital Materyal inceleme raporunda;

C:\Users\172356\Desktop\2022-11-25.17-05-30\Apple iOS Full File system isimli klasör içerisinde videolar bölümünde;

*Bir grup PKK/KCK Terör örgütü üyesinin, terör örgütünü daha sempatik göstermek, terör örgütün hedef, amaç ve idealleri doğrultusunda propagandasını yapmak amacıyla örgütsel içerikli şarkı/türkü söyledikleri videonun bulunduğunun tespit edildiği,

*Şüphelilerden İsmail MATUR'un kendi sesiyle söylediği örgütsel içerikli şarkı/Türkü olduğunun tespit edildiği, şarkının sözlerinin aşağıdaki şekilde olduğu,

Kızlı erkekli gençler ellerinde keleşler,

Kan kusturur TC’ye Kürdistanlı yiğitler

Kızlı erkekli gençler ellerinde keleşler,

Kan kusturur TC’ye Kürdistanlı yiğitler

Kürt halkı uyanmış özgürlüğü alacak,

Kürdistan TC’ye Vallah mezar olacak,

*Şüphelilerden Azad MATUR'un kendi sesiyle söylediği örgütsel içerikli şarkı/Türkü olduğunun sözlerinin aşağıdaki şekilde olduğunun tespit edildiği,

Ez Kurdistanım buqa cihanım,

Şere gıranım ciye me ranım

Ez Kurdistanım Şere gıranım

Ciye me ranım Şere gıranım

Bawer ya jine ware he bune

Be hebi avame berxudane me

Ware he bune ciye me rane

Şüphelinin söylediği örgütsel içerikli şarkının Türkçe çevirisinin aşağıdaki şekilde olduğunun tespit edildiği,

KÜRDİSTANIM BEN

Kürdistanım ben dünyanın geliniyim

Yiğitlerin meskeni zor bir savaşım

Varolma sebebimdir hayat kaynağım

Bekliyorum, size güneşi sunacağım

Sahibiyim lider bayrak ve partinin

Petrol altın ve gümüş hepsinin

Atasıyım mazlum kemal ve hayrinin

Direnişimizdir güneşin savaşçıları

Kürdistanım ben dünyanın geliniyim

Yiğitlerin meskeni zor bir savaşım

Varolma sebebimdir hayat kaynağım

Bekliyorum, size güneşi sunacağım

*Bir grup PKK/KCK Terör örgütü üyesinin, terör örgütünü daha sempatik göstermek, terör örgütün hedef, amaç ve idealleri doğrultusunda propagandasını yapmak amacıyla örgütsel içerikli şarkı/türkü söyledikleri video olduğunun tespit edildiği,

Ses dosyası içerisinde yapılan incelemelerde;

Terör örgütünü sempatik göstermek, terör örgütün hedef, amaç ve idealleri doğrultusunda propagandasını yapmak amacıyla söylenen çok sayıda örgütsel içerikli şarkı/türkü olduğunun tespit edildiği..."

8. Başvurucular 1/12/2022 tarihinde tutuklama kararına itiraz etmiştir. 7/12/2022 ve 12/12/2022 tarihlerinde Sulh Ceza Hâkimliği başvurucular hakkında Kocaeli 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Ağır Ceza Mahkemesi) dava açılarak iddianamenin kabulüne karar verildiğini, itirazı inceleme yetkisinin Ağır Ceza Mahkemesinde olduğunu belirterek itirazın incelenmek üzere Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

9. Ağır Ceza Mahkemesi 6/12/2022 tarihli tensip zaptı ile başvuruculaların tutukluluk hâllerinin devamına karar vermiştir. Kocaeli 3. Ağır Ceza Mahkemesi 14/12/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

10. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/107949 numaralı başvurunun süresinde yapılan 2022/107762 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir.

11. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

12. Ağır Ceza Mahkemesi 21/12/2022 tarihinde her bir başvurucunun terör örgütünün propagandasını yapma suçundan onar ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ve hükümle beraber tahliyelerine karar vermiştir. Söz konusu karar 19/1/2023 tarihinde itirazın reddi ile kesinleşmiştir.

13. 17/2/2023 tarihinde başvurucular Ahmet Beyazso, Azad Matur, Caner Matur ve İsmail Matur hükmün açıklanması kararına karşı Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yaparak ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. 2021/12334 numaralı bu başvuruyu görüşen Anayasa Mahkemesi 23/10/2024 tarihinde Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararına atıfta bulunarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine, başvuruculaların değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddialarının incelenmesine gerek olmadığına, kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

14. Anayasa Mahkemesi kararının Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesi üzerine Ağır Ceza Mahkemesi 3/2/2025 tarihinde, 21/12/2022 tarihli kararının İsmail Matur, Ahmet Beyazso, Azad Matur ve Caner Matur yönüyle kaldırılmasına karar vererek başvurucular hakkında yeniden yargılama yapmıştır.

15. Ağır Ceza Mahkemesi yargılama sırasında nevruz etkinliğine ilişkin kamera görüntülerini Adli Tıp Kurumuna göndererek Ahmet Beyazso'nun, Azad Matur'un, Caner Matur'un ve İsmail Matur'un dosyada bulunan fotoğraflarının incelenmesi suretiyle sanıkların söz konusu etkinlikte marş söyleyip söylemediklerine ilişkin rapor düzenlenmesini talep etmiştir. Adli Tıp Kurumu yaptığı inceleme neticesinde birden fazla kişinin aynı anda marş söylediğini, seslerin senkron olarak aynı frekans aralığında olduğunu, seslerin birbirinden ayrıştırılamadığını belirterek konuşmacı tanımlama analizi yapılamayacağını bildirmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi 26/11/2025 tarihinde Adli Tıp Kurumu raporuna işaret ederek başvuruculaların savunmalarının aksine yargılamaya konu marşı söylediklerine dair delil bulunmaması sebebiyle Cumhuriyet savcısının mahkûmiyet yönündeki mütalaasına karşıt olacak şekilde başvuruculaların beraatlerine karar vermiştir. Bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla dava Cumhuriyet savcısının karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi önünde istinaf incelemesi aşamasındadır.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

a. Başvurucular Diyar Yılmaz ve İbrahim Öztürk Yönünden

16. Başvurucular, suç işlendiğine dair kuvvetli suç şüphesi ve tutuklama nedeni bulunmadığını, tedbirin ölçülü olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvuruculaların şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla

başvuruculaların iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

18. Anayasa Mahkemesi tutuklamaya konu davanın kesinleşmiş olması hâlinde başvuruculaların tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddiasına yönelik olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat davası açabileceğini belirtmiş ve anılan iddiayı başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur (Reşat Ertan [1. B.], B. No: 2013/5700, 15/4/2015, § 26; Ömer Köse [2. B.], B. No: 2014/12036, 16/11/2016, § 34; Eyyüp Güneş [GK], B. No: 2017/28308, 21/10/2021, § 88; Murat Ağırel ve diğerleri [GK], B. No: 2020/11655, 7/4/2022, §§ 23-26; Abdulhalim Tepret [1. B.], B. No: 2021/33907, 16/11/2023, § 12). Başvurucular, PKK/KCK silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçundan tutuklanmıştır. Yapılan yargılama sonucunda başvuruculaların anılan suçtan mahkûmiyetlerine karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiştir. Somut olayda kesinleşmiş bir hüküm bulunduğundan başvuruculaların tutuklama tedbiri açısından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen tazminat yoluna başvurabilmesi mümkündür.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Başvurucular Ahmet Beyazso, Caner Matur, Azad Matur ve İsmail Matur Yönünden

20. Başvurucular; suç işlendiğine dair kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedeni bulunmadığını, tedbirin ölçülü olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin ve AİHM'in verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetlerini tekrar etmiştir.

21. Başvuruculaların şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvuruculaların iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

22. Olayda öncelikle başvuruculaların tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucular, PKK/KCK silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucular hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

23. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

24. Bu kapsamda başvuruculaların tutuklanmasına dayanak teşkil eden "Devrim Çarkı" ve "Dağlıca" isimli marşların niteliği konusunda değerlendirme yapılması gerekir.

25. Anayasa Mahkemesi "Devrim Çarkı" marşının bir toplantıda söylenmesini değerlendirdiği Meki Katar kararında; marş vasıtasıyla kamuya aktarılan görüşlerin başkaları açısından değersiz, yararsız, kışkırtıcı veya rahatsız edici görülse bile kişilerin subjektif değerlendirmelerinden bağımsız olarak ifade özgürlüğünün korumasında olduğunu vurgulamış; öznel değerlendirmeler veya varsayımlarla kişilerin cezalandırılmasının ve

düşünce açıklamalarına bu şekilde müdahale edilmesinin temel hakkı ihlal edeceğini ifade etmiştir. Kararda ayrıca bahse konu marş ve sloganın şiddeti yaymasının muhtemel olduğunu, bunun hızla yayıldığını doğrulayan ve potansiyel olarak tehlikeli bir etkisi olduğunu gösteren bir delil de gösterilmediğini ve şiddete teşvik edecek nitelikte de olmadığını belirtmiştir (Meki Katar, §§ 65, 72, 73).

26. Başvuruculaların söylediği "Dağlıca" marşı ise Dağlıca Jandarma Karakoluna 21/10/2007 tarihinde PKK terör örgütünce gerçekleştirilen baskının övülerek anlatıldığı bir marştır. Söz konusu marşta anlatılan Dağlıca baskını sonucunda on iki askerin şehit olduğu, sekiz askerin ise terör örgütünün kamplarına kaçırıldığı bilinmektedir.

27. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin "Dağlıca" marşıyla ilgili 25/12/2023 tarihli ve E.2021/15579, K.2023/11167 sayılı kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... PKK terör örgütünün yayın organı olduğu bilinen -fıratnews- isimli internet sitesi üzerinden yapılan katılım çağırısı üzerine -8 Mart Kadın Özgürlüğü- adı altında tertiplenen ve örgütün propagandasına dönüşen eyleme sanığın ses ve saz sanatçısı olarak davet edildiği, adı geçen eylemde sahnede -Oramar- isimli şarkıyı seslendirdiği, anılan şarkı hakkında düzenlenen tercüme tutanağında şarkıda geçen sözlerin bir çok askerimizin şehit edildiği örgüt tarafından gerçekleştirilen Dağlıca baskınını anlatan ve baskını yapan örgüt üyelerini öven yücelten ayrıca eylemlerini yeniden teşvik eder nitelikte olduğunun anlaşılması karşısında, PKK terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren, öven ve teşvik edecek şekilde silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçunu işlediği kabul edilen İlk Derece Mahkemesi hükmünde isabetsizlik görülmemiştir...."

28. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin "Dağlıca" marşı ile ilgili 13/12/2022 tarihli ve E.2022/29461, K.2022/9307; 28/12/2021 tarihli ve E.2021/5089, K.2021/11345; 27/12/2021 tarihli ve E.2021/4309, K.2021/11251; 23/12/2021 tarihli ve E.2021/3259, K.2021/11394 sayılı kararları da benzer yöndedir.

29. Anayasa Mahkemesi "Dağlıca" marşını Erhan Urak ([1. B.], B. No: 2016/10657, 9/6/2021) kararında değerlendirerek söz konusu marşın nevruz etkinliği sırasında söylenmesinin grubu yönlendirmek şeklindeki eylemin terör örgütünün şiddet ve tehdit yöntemlerini meşru gösterdiğini veya övdüğünü ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik ettiğini belirtmiştir. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, başvurucunun terör örgütünün propagandasını yapma suçundan cezalandırılmasının Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal etmediğine karar vermiştir (Erhan Urak, §§ 67-73). Anayasa Mahkemesinin "Devrim Çarkı" ve "Dağlıca" marşlarıyla ilgili bu kararları ile Yargıtayın "Dağlıca" marşıyla ilgili kararları karşısında başvuruculaların tutuklanmasına sebep olan "Dağlıca" marşı yönünden değerlendirme yapılması gerekmektedir.

30. Soruşturma mercileri başvurucular hakkındaki tutuklama kararında ve iddianamede esasen Yargıtay kararlarına işaret ederek "Devrim Çarkı" ve "Dağlıca" isimli marşların terör örgütü propagandasına vücut verdiği tespitinden sonra başvuruculaların söz konusu marşları söylediği yönündeki kolluk tespiti, kamera kayıtları gibi bilgi ve belgelere dayanmıştır (bkz. §§ 6, 7). Anayasa Mahkemesinin "Devrim Çarkı" ile ilgili kararı karşısında başvuruculaların "Devrim Çarkı" marşını söylemeleri nedeniyle tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin mümkün olduğu söylenemeyecektir. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin "Dağlıca" marşı ile ilgili tespitleri, Yargıtay kararları ile marşın yazılış amacı dikkate alınarak bu marşın söylenmesinin terör örgütünün

propagandasını yapma suçu yönünden tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak esas alınması keyfî olarak kabul edilemeyecektir.

31. Bu kapsamda yargı mercilerinin başvuruculara ait "Dağlıca" isimli marşı söylediğine yönelik tespitleriyle (bkz. § 7) birlikte başvuruculara ait vekillerinin katılımı ile vermiş oldukları beyanları, Kocaeli Emniyet Müdürlüğü ve Sulh Ceza Hâkimliği sorgusundaki itirafları (bkz. §§ 4, 5), başvuruculara ait kolluk görevlilerince tespit edilen görüntüde yer alan kişilerin kendileri olmadığına yönelik iddialarının bulunmaması bir bütün olarak gözetildiğinde, soruşturma makamlarının dayanmış olduğu delillerin tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir.

32. Diğer taraftan başvurucular hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmede tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar gözardı edilmemelidir.

33. Sulh Ceza Hâkimliğince başvuruculara ait tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan terör örgütü propagandası yapma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, kaçma şüphesine ve delillerin karartılması ihtimaline ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanılmıştır.

34. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucular yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine ve -delillerin toplanmamış olmasına atfen- kişiler üzerinde baskı girişiminde bulunmasına yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 60; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

35. Başvuruculara ait tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır.

36. Başvuruculara ait terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklanması dikkate alındığında Sulh Ceza Hâkimliğinin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvuruculara ait hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tutukluluk İncelemelerinin Süresinde Yapılmadığına İlişkin İddia

38. Başvurucular; tutuklama kararına karşı yaptıkları 1/12/2022 tarihli itirazın incelenmek üzere süresi içinde asliye ceza Mahkemesine gönderilmediğini, itirazlarının incelenmediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

39. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin ve AİHM'in verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği

ifade edilmiştir. Başvuruculaların bir kısmı, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetlerini tekrar etmiştir.

40. Başvuruculaların şikâyetinin özü, tutukluluk incelemelerinin süresinde yapılmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvuruculaların iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

41. Anayasa Mahkemesince tutuklu bulunan kişilerin ilgili yargı makamlarına sunmuş oldukları tahliye taleplerinin makul bir süre içinde değerlendirilmeyerek sonuçsuz bırakılması ve tutukluluğun gözden geçirilmesi kararlarının tebliğ edilmemesi nedenleriyle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası kapsamında güvence altına alınan serbest bırakılmayı isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialar birçok kararda incelenmiş; bu kararlarda söz konusu iddiaların 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca tazminat talebinde bulunulmadan bireysel başvuru konusu yapıldığından başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır (Cafer Yıldız [2. B.], B. No: 2014/9308, 9/1/2018, §§ 37-40; Yaşar Saçlı [1. B.], B. No: 2014/9311, 24/1/2018, §§ 37-40). Başvuruculaların 21/12/2022 tarihinde tahliye edildiği, ayrıca mahkûmiyetlerine karar verilmiş olduğu dikkate alındığında anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

42. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucular Diyar Yılmaz ve İbrahim Öztürk Yönünden

43. Başvurucular, ifade özgürlüğü kapsamındaki eylemlerin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

44. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin ve AİHM'in verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

45. Anayasa Mahkemesi Yalçın Düzgün ([GK], B. No: 2021/23140, 29/5/2024, §§ 23, 24) kararında, koruma tedbirleri sonucu kişisel hakkın ihlal edildiği iddiasıyla açılan manevi tazminat davasında, koruma tedbirinin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ile hak ihlali ve/veya ihlallerin ağırlığının ceza mahkemesince dikkate alınabileceğini değerlendirmiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi; beraat kararı sonrasında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılan tazminat davasında yargı mercince, uygulanan koruma tedbirinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik bir müdahale niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmemesinin ve takdir edilecek tazminat miktarında bu durumun gözetilmemesinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiği sonucuna varmıştır.

46. Başvurucular Diyar Yılmaz ve İbrahim Öztürk'ün tutuklamanın hukuki olmadığına dair şikâyeti incelenerek haklarında kesinleşmiş bir hüküm bulunduğundan başvuruculaların tutuklama tedbiri açısından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen tazminat yoluna başvurabilmesinin mümkün olduğu sonucuna ulaşılmıştır (bkz. § 18). Bu kapsamda başvuruculaların tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasıyla 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi gereğince açacakları davada Yalçın Düzgün

kararında belirtildiği üzere tazminat miktarı belirlenirken tutuklamaya neden olan eylemlerin ifade özgürlüğü kapsamında kaldığının tespit edilmesi hâlinde, haksız tutuklamadan dolayı miktar belirlenirken bu hususun gözetilebileceği açıktır. Başvurucular tazminat yolunu tüketmeden bireysel başvuruda bulunmuştur.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucular Ahmet Beyazso, Caner Matur, Azad Matur ve İsmail Matur Yönünden

48. Başvurucular, ifade özgürlüğü kapsamındaki eylemlerinin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

49. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin ve AİHM'in verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetlerini tekrar etmiştir.

50. Başvurucular Ahmet Beyazso'nun, Caner Matur'un, Azad Matur'un ve İsmail Matur'un tutuklanmasının hukuki olmadığı iddiası incelenirken mahkemelerin olayda tutuklama nedeninin ve başvuruculaların suç işlemiş olabileceğine ilişkin inandırıcı delillerin bulunduğuna, ayrıca tutuklamanın ölçülü olduğuna ilişkin gerekçelerinin ilgili ve yeterli olduğu, kararın keyfî bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (bkz. §§ 20-37). Bu kapsamda yapılan değerlendirmeler dikkate alındığında başvuruculaların yalnızca ifade özgürlüğü bağlamında kalan eylemleri nedeniyle soruşturmaya maruz kaldığı ve tutuklandığı iddiası yönünden farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmamaktadır (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 185-187).

51. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Diyar Yılmaz ve İbrahim Öztürk yönünden tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucular Diyar Yılmaz ve İbrahim Öztürk yönünden tutukluluk incelemelerinin süresinde yapılmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Başvurucular Ahmet Beyazso, Caner Matur, Azad Matur ve İsmail Matur yönünden tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Başvurucular Ahmet Beyazso, Caner Matur, Azad Matur ve İsmail Matur yönünden tutukluluk incelemelerinin süresinde yapılmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Başvurucular Diyar Yılmaz ve İbrahim Öztürk yönünden ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Başvurucular Ahmet Beyazso, Caner Matur, Azad Matur ve İsmail Matur yönünden ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruculaların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE KIRŞAN

B. No: 2022/107867 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/107867

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE KIRŞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/107867)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucu : Ayşe KIRŞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işe iade davasının ara buluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren süresinde açılmadığından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, özel bir şirket bünyesinde Anadolu Üniversitesinde güvenlik görevlisi olarak çalışmaktayken iş sözleşmesi güvenlik kartının iptali nedeniyle feshedilmiştir. Başvurucu, zorunlu ara buluculuk başvurusunda bulunmuş; 10/4/2018 tarihli tutanakla başvurucu ile işveren arasındaki ara buluculuk görüşmeleri anlaşamama ile sonuçlanmıştır.

3. Başvurucu 26/4/2018 tarihinde Eskişehir 2. İş Mahkemesinde (Mahkeme) işe iade davası açmıştır. Mahkeme, davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; özel güvenlik görevlisinin çalışma izninin iptal edilmesi ve kimliğine el konulması hâlinde işçinin özel güvenlik görevlisi olarak çalıştırılmasının mümkün olmadığını, bu durumun yeterlilik ile elverişlilik sorununu ortaya çıkardığını vurgulayarak işveren açısından yapılan feshin geçerli olduğunun kabulünün gerektiğini belirtmiştir.

4. Başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 26/10/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine, Mahkeme kararının kamu düzenine aykırılık sebebiyle kaldırılmasına karar

vermiş ve yeniden hüküm kurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi, işe iade davasının ara buluculuk son tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren iki haftalık hak düşürücü sürede açılmaması nedeniyle davanın usulden reddine kesin olarak hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde; 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesinin birinci fıkrasında iş sözleşmesi feshedilen işçinin fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca ara bulucuya başvurmak zorunda olduğu, anlaşmaya varılamadığına dair ara buluculuk son tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren iki hafta içinde dava açılması gerektiğinin kurala bağlandığı belirtilmiştir. Bir aylık ara bulucuya başvurma süresi ve ara buluculuk son tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren iki hafta içinde dava açma süresinin hak düşürücü nitelikte olduğu ve yargılamanın her aşamasında resen dikkate alınacağı ifade edilmiştir. Son tutanak tarihinin 10/4/2018 olduğu, davanın 24/4/2018 tarihine kadar açılması gerektiği, davanın yasal iki haftalık süre geçtikten sonra 26/4/2018 tarihinde açıldığı ifade edilerek yasal süresi içinde açılmayan davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

5. Başvurucu, nihai kararı 13/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 12/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu, ara buluculuk sürecinde görüşmenin telekonferans yoluyla yapıldığını, bu durumda ara bulucunun son tutanağı düzenledikten sonra imzalanması için taraflara göndermesi gerektiğini, dava açma süresi olan iki haftalık hak düşürücü sürenin ıslak imzalı son tutanağın kendilerine ulaşması ile başlayacağını belirtmiştir. Başvurucu; taraflarca imzadan imtina edilmediği hâlde son tutanağın sadece ara bulucu tarafından imzalandığını, tutanağın görüşmeden sonra defalarca istenmesine rağmen imzalanmak üzere kendilerine gönderilmediği gibi ara bulucu tarafından imzalanan ıslak imzalı tutanağın aslının veya onaylanmış bir örneğinin de kendilerine gönderilmediğini ancak Mahkemece istenmesi üzerine 26/3/2021 tarihinde kendilerine ulaşmak üzere kargoya verildiğini ifade etmiş ve adil yargılanma hakkı ile hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

13. Söz konusu uyuşmazlıkta işe iade talebiyle açılan davanın hak düşürücü süre içinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilerek esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir. Hak arama özgürlüğüne yapılan bu müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

14. Başvurucunun işe iade davasını hak düşürücü süre içinde açmadığı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının 4857 sayılı Kanun'un "Fesih bildirimine itiraz ve usulü" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasına dayandığı görülmektedir. Fıkrada iş sözleşmesi feshedilen işçinin fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle 7036 sayılı Kanun'un hükümleri uyarınca ara bulucuya başvurmak zorunda olduğu, ara buluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabileceği kurala bağlanmıştır. Bu kapsamda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

15. Dava açmanın bir süreye bağlanmasının meşru amacı incelendiğinde ise hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olmasının hukuk devletinin unsurları olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmayacağı sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulmasına yönelik ve anayasal açıdan meşru bir amaca dayalı olduğu değerlendirilmiştir. Bu itibarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

16. Ölçülülük ilkesi; öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını ve bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin kişiyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin ölçülü olduğundan söz edilemez (Mehmet

Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

17. Dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen yargı mercilerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili olarak yargı mercilerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın koşulları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46). Mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

18. Anılan uyuşmazlıkta başvurucunun ara buluculuk bürosuna başvurduğu, büroca görevlendirilen ara bulucu tarafından taraflara toplantı gün ve saatini bildiren davetiyelerin gönderildiğinin belirtildiği, tarafların katıldığı görüşmenin 10/4/2018 tarihinde telefon yoluyla gerçekleştirildiği, ara buluculuk faaliyetinin anlaşmama ile sonuçlandığı, 10/4/2018 tarihli ara buluculuk son tutanağının düzenlendiği ve ara bulucu tarafından imzalandığı görülmüştür. Bölge Adliye Mahkemesi, kararında son tutanak tarihinin 10/4/2018 olduğunu belirtmiştir (bkz. § 4).

19. Yargı mercince dava açma süresinin tespitinde son tutanağın düzenlenme tarihinin saptanması belirleyici rol oynamaktadır. Uyuşmazlığın esası telefon aracılığıyla gerçekleştirilen ara buluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde son tutanağın düzenlendiği tarihin belirlenmesi ve bununla bağlı olarak 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinde işe iade talebiyle dava açmak için öngörülen iki haftalık dava açma süresinin başlangıcının tespitine ilişkindir.

20. 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 8. maddesinde ara bulucunun, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebileceği ve iletişim kurabileceği düzenlenmiştir. Öte yandan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ara bulucunun, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebileceği ve bu amaçla her türlü iletişim aracını kullanabileceği kuralına yer verilmiştir.

21. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi konuya ilişkin olarak Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Arasındaki Uyuşmazlığın Giderilmesi İstemine Dair 16/6/2025 tarihli ve E.2025/1242, K.2025/5080 sayılı kararında ara buluculuk son tutanağının düzenlendiği tarihin, son tutanaktaki tüm imzaların tamamlandığı veya tamamlanmış sayıldığı tarih olduğuna karar vermiştir. Karar gerekçesinde; anlaşamamaya ilişkin son görüşmenin yapılıp tutanağın ara bulucu tarafından düzenlendiği tarihin son tutanağın düzenlendiği tarih olarak kabul edilmesinin ara buluculuk son tutanağının aslı veya ara bulucu tarafından onaylanmış bir sureti elinde olmayan davacı bakımından hak arama hürriyetinin ihlaline, mahkemeye erişim hakkının kısıtlanmasına ve hak kaybına neden olacağını belirtmiştir. Bakanlık Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığının Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Kitapçığında da "ara buluculuk sürecinin tüm imzaların tamamlanması ile sona ereceği" ve dava açma süresinin "son tutanaktaki son imzanın tamamlanması ile başlayacağı" hususlarının belirtildiği ifade edilmiştir.

22. Başvurucu, imzadan imtina edilmemesine rağmen ara bulucu tarafından son tutanağın

imzalanmak üzere taraflara gönderilmediği ve talep edilmesine rağmen sadece ara bulucu tarafından imzalandığı belirtilen son tutanağın aslının veya onaylı suretinin de kendisine verilmediği iddiasında bulunmuştur.

23. 6325 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca ara buluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaştıkları, anlaşamadıkları veya ara buluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığına ilişkin tutanağı düzenleme görevi ara bulucuya aittir. Bu belgenin taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmaması hâlinde sebebi belirtilmek suretiyle sadece ara bulucu tarafından imzalanacağı da söz konusu fıkrada düzenlenmiştir. Buna göre ara buluculuk faaliyeti sonunda düzenlenecek belgede usulüne uygun olarak imza koşulunun tamamlanması ara bulucunun sorumluluğundadır.

24. Olayda ara buluculuk son tutanağının sadece ara bulucu tarafından imzalandığı, taraflarca imzalanmamasına ve bunun sebebine dair tutanakta herhangi bir açıklamaya yer verilmediği görülmüştür. Yargı mercince bu duruma ilişkin ayrıca ve açıkça bir değerlendirme yapılmadığı saptanmıştır. Ara buluculuk görüşmesinin telefon aracılığıyla yapıldığı dikkate alındığında son tutanağın ara bulucu tarafından düzenlendiği tarihin, son tutanağın düzenlendiği tarih olarak kabul edilmesi ve bu suretle davanın 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen dava açma süresi içinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının başvurucunun dava açmasını zorlaştırdığı ve ara buluculuk şartına ilişkin kurallar bakımından aşırı şekilci bir yaklaşım sergilediği anlaşılmıştır. Bu itibarla başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçlarla orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesine (E.2022/694, K.2022/3885) iletilmek üzere Eskişehir 2. İş Mahkemesine (E.2018/207, K.2021/1316) GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FUAD ELNAYİF

B. No: 2023/9150 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/9150

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FUAD ELNAYİF BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/9150)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Fuad ELNAYİF

Vekili : Av. Şeyma Ayça ALP

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme nedeniyle yaşam hakkının, kötü muamele yasağının, aile hayatına saygı hakkı ile sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine uyulmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Edirne İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 1/8/2022 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) ve (h) bentleri uyarınca sınır dışı etme, 2/8/2022 tarihinde ise aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında idari gözetim kararı verilmiştir. Sınır dışı etme kararında, başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakıncalı olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvurucunun gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucunun anılan kararın iptali talebiyle açtığı dava Edirne İdare Mahkemesi tarafından 4/1/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 6/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 3/2/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Göç İdaresi Başkanlığının cevabi yazı ve eklerinde yer alan bilgilere göre başvurucu 6/2/2025 tarihinde kendi isteğiyle Türkiye'den ayrılarak Suudi Arabistan'a çıkış yapmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşılan yabancı uyruklu başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu, ülkesinde yaşanan iç savaş nedeniyle sınır dışı edilmesi hâlinde yaşamının tehlikeye gireceğini veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunduğunu belirterek yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca ailesi ve eşinin Türkiye'de bulunması nedeniyle sınır dışı etme işleminin aile hayatına müdahale oluşturması nedeniyle aile hayatına saygı hakkının, sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine riayet edilmemesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçları ve/veya bu kararın iptali için açılan davayla ilgili yargı sürecine yönelik iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. M.L. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/20735, 28/12/2021, § 23).

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde de düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

12. Başvurucu 6/2/2025 tarihinde kendi isteğiyle Türkiye'den ayrıldığı için başvuruya konu edilen sınır dışı etme kararının uygulanma olanağı kalmamıştır. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle

DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADİYE AKKAYA

B. No: 2023/18712 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/18712

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADİYE AKKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/18712)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Sadiye AKKAYA

Vekili : Av. Halil ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, istinaf başvuru süresinin gerekçesi açıklanmayan kararın tefhim edildiği tarihten başlatılarak istinaf talebinin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu tarafından açılan ihalenin feshi davasında Ordu İcra Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 19/10/2022 tarihinde davanın esastan reddine karar vermiştir. Mahkemenin kısa kararında "gerekçesi ayrıntılı kararda açıklanacağı üzere" şeklinde açıklama ile kararın taraflardan yüze karşı verilen açısından tefhim, yokluğunda verilen açısından tebliğinden itibaren on günlük süre içinde istinaf kanun yolu açık olmak üzere verildiği belirtilmiştir.

3. Başvurucu 31/10/2022 tarihinde kararın tebliği üzerine anılan kararı 7/11/2022 tarihinde istinaf etmiştir. Mahkeme ek kararla başvurucunun istinaf talebini kararın tefhim edildiği tarihten itibaren süresi içinde yapılmadığını belirterek reddetmiştir. Başvurucu, söz konusu ek kararı istinaf etmiştir. İstinaf mahkemesi başvurucunun ek karara ilişkin istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 3/3/2023 tarihinde öğrendikten sonra 13/3/2023 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Anayasa Mahkemesi, somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Rüstem Gül ([2. B.], B. No: 2021/26038, 22/11/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi; gerekçesi açıklanmamış bir hükmün tefhim edilmiş bir hüküm olarak sayılmayacağını, gerekçeli karar tebliğ ya da tefhim edilmeden kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi; başvurucunun kısa kararla birlikte kararın gerekçesini öğrenemediği, dolayısıyla karar gerekçesini bilmeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemenin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği, bu durumda kanun yolu merciinin somut olayın şartlarında istinaf süresini, ilk derece mahkemesi kararının gerekçesi açıklanmadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumunun öngörülemez nitelikte olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 41, 42). Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 200.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

10. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesine (E.2022/3745, K.2023/582) iletilmek üzere Ordu İcra Hukuk Mahkemesine (E.2022/252, K.2022/339) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AZİZE CANSAĞ BAĞLI (2)

B. No: 2023/30342 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/30342

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AZİZE CANSAĞ BAĞLI BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/30342)

Karar Tarihi: 3/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 5/8/2026 - 33331

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Azize CANSAĞ BAĞLI

Vekili : Av. Veysi BAĞLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

2. Başvurucu 10/3/2023 tarihinde tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Başvurucu aynı zamanda adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucu, adli yardım talebine ilişkin olarak fakirlik belgesi sunmuştur. Ayrıca avukatının kendisinden ücret almadığını, avukatı ile anne oğul olduklarını, ücretsiz dava alındığına ilişkin hususu vekilinin baroya bildireceğini belirtmiştir.

3. Batman 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada 13/3/2023 tarihli ara kararı ile adli yardım talebinin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun adli yardım talebi ekinde mal varlığı olmadığına ilişkin yeterli bilgi ve belge sunmadığı, başvurucunun banka hesaplarının olduğu, davanın konusu da dikkate alındığında başvurucunun adli yardımdan yararlanabilecek derecede fakir olmadığı

vurgulanmıştır.

4. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde Mahkemenin kendisine ait Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) bilgilerini sorguladığını, adına kayıtlı taşınır ve taşınmaz olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu, dilekçe ekine üzerine kayıtlı mal olmadığına ilişkin olarak e-Devlet'ten aldığı ekran görüntüsünü sunmuş; avukatının kendi oğlu olduğunu, avukata para veremediği için daha önce bu davayı açamadığını beyan etmiş ve vekilinin vekâleti ücretsiz aldığına dair baroya verdiği bildirim dilekçesini iletmiştir. Banka hesaplarının varlığıyla ilgili olarak geçmişte farklı işyerlerinde çalıştığı için birden fazla banka hesabı olduğunu, banka hesabı olmasının tek başına adli yardım talebinin reddi gerekçesi olamayacağını iddia etmiştir. Başvurucu, bunların yanında fakirlik belgesini de ibraz etmiştir.

5. Batman 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 21/3/2023 tarihli kararıyla itiraz reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde fakirlik belgesinin her zaman düzenlenebileceği, bu belgenin somut araştırma ve verilere dayanmadığı, adli yardım talebinin dayanağının bulunmadığı, Mahkemenin de resen araştırma yükümlülüğü olmadığı belirtilmiştir.

6. Başvurucu 24/3/2023 tarihinde tekrar adli yardım talebinde bulunmuştur. Mahkeme 27/3/2023 tarihli ara kararı ile başvurucunun adli yardımdan yararlanmasını gerektirir durumunda değişiklik olmadığı gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Başvurucu 5/4/2023 tarihli dilekçesiyle adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle gider avansı ve harçları yatıramadığını, bu sebeple dosyanın karara çıkarılmasını talep etmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 22/3/2023 tarihinde öğrendikten sonra 7/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Dava Süreci

8. Mahkeme 23/10/2023 tarihli kararı ile gider avansının yatırılmadığı gerekçesiyle davayı dava şartı yokluğundan reddetmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini, yargılama harç ve giderlerini ödeyebilme gücünden yoksun olduğunu, üzerine kayıtlı malı olmadığını, Mahkemenin SGK bilgilerini sorgulayarak geliri olmadığını tespit ettiğini ileri sürmüştür. Ayrıca adli yardım talebinin gerekçesiz olarak reddedildiğini, etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

11. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen

veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

14. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

15. Başvurucunun açtığı davada adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulduğu görülmüştür. Bu nedenle söz konusu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

16. Mahkemenin adli yardım talebini reddederken 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 336. maddesinin (2) numaralı fıkrasına dayandığı, dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu anlaşılmıştır.

17. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade eder. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle, bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvuruculların harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvuruculların harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 45).

18. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

19. Mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında ilk değerlendirilmesi gereken husus elverişlilik kriteridir. Başvuruculların harç ve yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasının gereksiz yere dava açılmasını önleme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu açıktır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir

Beğim, § 50).

20. İkinci olarak müdahalenin gereklilik kriterini sağlayıp sağlamadığı incelenmelidir. Gereklilik, mahkemeye erişim hakkını en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Yargısal başvurularda ilgililerin harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkını kısıtladığı tartışmasızdır. Bununla birlikte harç ve yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün doğduğu ana göre müdahalenin derecesi değişebilmektedir. İlgilinin daha yargılamanın başında yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınması ile yargılamanın sonunda yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmesi arasında müdahalenin ağırlığı bakımından önemli farklılık bulunmaktadır. Yargılama giderlerinin dava şartı olarak öngörülmesinin davanın esası karara bağlandıktan sonra kişinin yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmasına nazaran mahkemeye erişim hakkına daha ağır bir müdahale teşkil edeceği kuşkusuzdur. Bu sebeple yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün yargılamanın sonuna ötelenmesinin hakka daha hafif bir müdahale teşkil etmesi sebebiyle tercihe şayan bir yöntem olduğu söylenebilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 51).

21. Bununla birlikte yargılama giderlerinin yargılamanın sonunda ödenmesinin harç yükümlülüğünü anlamsız hâle getirmesi riski taşıdığının altı çizilmelidir. Harcın yargılamanın sonunda ödenmesi ile başında ödenmesi arasında gereksiz davaların açılmasından caydırma bakımından fark vardır. Harcın yargılamanın sonucunda ödeneceği düşüncesi, kişinin gereksiz yere dava açma isteğini kırma özelliğini belli ölçüde zayıflatabilir. Bu husus gözetildiğinde kamu makamlarının harcın ödenmesinin yargılamanın sonuna ertelenmesi biçiminde bir aracı tercih etme yükümlülüğü altında oldukları söylenemez. Kanun koyucunun harç ödeme yükümlülüğünün doğduğu safhayı belirleme konusunda belli ölçüde takdir yetkisine sahip olduğu kabul edilmelidir. Nitekim kanunda başvuru ve nispi karar harcının dörtte birinin peşin olarak, nispi karar harcının kalan kısmının ise yargılamanın sonunda ödenmesi öngörülmek suretiyle kamu yararı ile mahkemeye erişim hakkı arasında adil bir denge kurulmaya çalışılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 52).

22. Ne var ki mali imkânları elverişli olmayan kişilerin başvuru harcını ve nispi karar harcının dörtte birini ödeme gücünden yoksun olmaları söz konusu olabilir. Bu kişilerin sözü edilen harçları davanın başında ödeme yükümlülüğü altına sokulması mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirebilir veya önemli ölçüde zorlaştırabilir. Kanun koyucu ödeme gücü bulunmayan bu gibi kişilerin mahkemeye erişebilmelerini temin etmek için adli yardım mekanizması öngörmüştür. Buna göre mali gücü bulunmayan kişilerin bu durumlarını belgelendirmeleri ve davalarının açıkça temelsiz bulunmaması hâlinde yargılamanın sonuna kadar yargılama gideri ödemekten muaf tutulmaları öngörülmüştür. Ayrıca bu kişilerin yargılamanın sonucunda haksız bulunması sebebiyle yargılama giderinin aleyhlerine hükmedilmesi hâlinde yargılama giderlerini taksitle ödemelerine imkân sağlanmıştır. Son olarak haksız çıksalar bile aleyhlerine yargılama giderine hükmedilmesinin mağduriyetlerine neden olacağının açıkça anlaşılması hâlinde bu kişilerin yargılama gideri ödemekten tamamen muaf tutulmasına da hükmedilebilir. Tüm sayılan bu imkânlar mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi hafifleten araçlardır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 53).

23. Yargılama giderlerini ödeme gücünün bulunmadığını iddia eden kişilerin yargılama giderlerinden geçici muafiyet sağlanması imkânını ifade eden adli yardımdan faydalandırılmaları mahkemeye erişim hakkından yararlanabilmeleri için oldukça önemlidir.

Ödeme gücü zayıf olan kişilerin yargılamanın sonuçlanmasından sonra yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmeleri gibi daha hafif bir müdahale aracı yerine yargılamanın başında harç ve diğer yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmaları en az zedeleyici aracın seçilmesi yükümlülüğünün ihlaline yol açabilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 54).

24. Söz konusu uyuşmazlıkta başvurucu tapu iptali ve tescil davası açmış ve adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebi Mahkeme ve itiraz mercii tarafından reddedilmiştir. Mahkeme adli yardım talebini reddederken başvurucunun mal varlığı olmadığına ilişkin yeterli bilgi ve belge sunmamasını, banka hesapları olmasını ve davanın konusunu gerekçe olarak göstermiştir. İtiraz mercii de fakirlik belgesinin her zaman düzenlenebilir nitelikte olduğu, başvurucunun yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna ilişkin inandırıcı deliller sunmadığı gerekçelerine dayanmıştır. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunurken fakirlik belgesi ibraz etmiş; itiraz dilekçesi ekine de mal varlığı olmadığına ilişkin olarak e-Devlet'ten aldığı ekran görüntülerini sunmuştur. Yargılama makamları başvurucunun yargılama giderlerini ödemesi hâlinde kendisinin ve ailesinin geçimini önemli ölçüde güçleştireceği iddiasını desteklemek için ibraz ettiği belgeleri değerlendirmemiştir. Yargılama makamları davanın konusunun tapu iptali ve tescil davası olduğuna ve başvurucunun banka hesaplarının bulunduğuna işaret ederek adli yardımdan faydalanmasına engel olacak şekilde katı ve kategorik bir yorum yapmıştır. Bu şekildeki kategorik yaklaşım adli yardım kararı verilmesinde ilgililerin gerçek mali durumlarının dikkate alınmasını önlemektedir.

25. Dolayısıyla uyuşmazlığa konu olayın özelliği dikkate alındığında davanın konusunun tapu iptali ve tescil davası olması ve başvurucunun banka hesaplarının bulunduğu gerekçesiyle adli yardım talebi reddedilerek dava açma imkânının ortadan kaldırılması suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin gözetilen meşru amaca ulaşma bakımından gerekli ve orantılı olmadığı, başvurucu üzerinde aşırı bir yük oluşturduğu, bu açıdan müdahalenin ölçüsüz olduğu anlaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 20.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Batman 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2023/118, K.2023/491) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TERCAN YÜCE

B. No: 2023/31425 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/31425

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TERCAN YÜCE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/31425)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Tercan YÜCE

Vekili : Av. Barış YÜCE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, aleyhe açılan tazminat davasında adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

2. Başvurucu aleyhine 13/6/2014 tarihinde maddi ve manevi tazminat davası açılmıştır. İstanbul Anadolu 30. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada Mahkeme 1/11/2022 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Başvurucu ve davacı bu karara karşı adli yardım talebiyle istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

3. 23/12/2022 tarihli istinaf dilekçesinin adli yardım talebiyle ilgili bölümünde başvurucu; istinaf harçları ile giderlerini ödeyecek ekonomik gücü bulunmadığını, bu hususun bölge adliye mahkemesi tarafından resen yapılacak ekonomik ve mali durum araştırması sonucunda da tespit edileceğini ileri sürmüştür. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 27/3/2023 tarihli ara kararı ile adli yardım talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucu vekilinin adli yardım dilekçesi ekinde adli yardıma dayanak mali durumunu gösterir nitelikte hukuken geçerli bir belge sunmamış

olması ve özel vekâletname gereğince atanmış vekil olması hususlarına değinilmiştir.

4. Başvurucu, bu karara 31/3/2023 tarihli dilekçesi ile itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde; istinaf harç ve giderlerini ödeyemeyecek durumda olduğunu, bunun Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi'nden sorgulama ve araç sorgulaması yapılması hâlinde görülebileceğini, ceza infaz kurumunda bulunduğunu, vekilini 2/9/2014 tarihinde görevlendirdiğini, yargılamanın istinaf aşamasına kadar dokuz sene sürdüğünü, bu süre boyunca bir kişinin maddi durumunun stabil kalamayacağını ileri sürmüştür. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi 6/4/2023 tarihli kararı ile itirazı reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 17/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 4/5/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Yargılaması Süreci

6. Bölge Adliye Mahkemesi 17/5/2023 tarihli kararı ile başvurucunun istinaf kanun yoluna başvuru harcını ve nispi istinaf karar harcını kanunda öngörülen bir haftalık kesin süre içinde tamamlaması, aksi hâlde istinaf başvurusundan vazgeçilmiş sayılacağı konusunda muhtıra çıkartılması, süresinde harcın yatırılmaması hâlinde dosya yönünden istinaf başvurusunun yapılmamış sayılmasına karar verilmesi hususunda dosyanın geri çevrilmesine karar vermiştir.

7. Mahkeme 26/5/2023 tarihli muhtırayı çıkarmıştır. Bu muhtırada istinaf kanun yoluna başvuru harcı için 492 TL, istinaf nispi karar harcı için 2.259,89 TL, istinaf avansı için 400 TL yatırılması istenmiştir. Başvurucu 26/5/2023 tarihinde harçları ve masrafları yatırmıştır.

8. Dosya Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi tarafların istinaf başvurularını 5/7/2023 tarihli kararla esastan reddetmiştir. Başvurucu, kararı adli yardım talepli olarak temyiz etmiştir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 27/5/2024 tarihli kararı ile adli yardım talebini reddetmiş ve başvurucunun kısıtlandığına işaret ederek başvurucu vekilinin vasi tarafından verilmiş vekâletnamesini sunması için dosyanın geri çevrilmesine karar vermiştir.

9. Başvurucu vekili, vasi tarafından düzenlenmiş vekâletnameyi sunmuş ve adli yardım talebinin reddine ilişkin karara itiraz etmiştir. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi 9/10/2024 tarihli kararı ile itirazı reddetmiştir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 4/11/2024 tarihli kararı ile başvurucunun adli yardım talebinin reddine karşı yapmış olduğu itirazın reddedildiğine işaret ederek temyiz harç ve masraflarının yatırılması hususunda muhtıra çıkarılması için dosyanın geri çevrilmesine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi temyiz harçlarının yatırılması hususunda 9/12/2024 tarihli muhtıra çıkarmıştır. Başvurucu 13/12/2024 tarihinde temyiz harçlarını ve masraflarını yatırmıştır. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 7/7/2025 tarihli kararla Mahkeme kararını bozduğu, dosyanın Mahkemeye gönderildiği görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; yargılama harç ve giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını, bu hususun resen yapılacak ekonomik ve mali durum araştırması sonucunda tespit edilebileceğini, üzerine kayıtlı mal varlığı bulunmadığını ileri sürmüştür. Ayrıca müebbet

hapis cezası aldığını belirtmiştir. Sırf vekille temsil ediliyor olmasının adli yardım talebinin reddine gerekçe olamayacağını, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

14. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

15. Somut olayda başvurucu aleyhine açılan tazminat davasında başvurucunun adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına müdahale yapıldığı görülmektedir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

16. Bölge Adliye Mahkemesinin adli yardım talebini reddetmesinin nedenini 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 336. maddesinin (2) numaralı fıkrasına dayandırdığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmektedir.

17. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle, bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvurucuların harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvurucuların harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 45).

18. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi

elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

19. Mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında ilk değerlendirilmesi gereken husus elverişlilik kriteridir. Başvuruculara harç ve yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasının gereksiz yere dava açılmasını önleme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu açıktır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 50).

20. İkinci olarak müdahalenin gereklilik kriterini sağlayıp sağlamadığı incelenmelidir. Gereklilik, mahkemeye erişim hakkını en az zedeleyen aracın seçilmesini ifade etmektedir. Yargısal başvurularda ilgililerin harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkını kısıtladığı tartışmasızdır. Bununla birlikte harç ve yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün doğduğu ana göre müdahalenin derecesi değişebilmektedir. İlgilinin daha yargılamanın başında yargılama giderlerini ödemekle yükümlü tutulması ile yargılamanın sonunda yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmesi arasında müdahalenin ağırlığı bakımından önemli farklılık bulunmaktadır. Yargılama giderlerinin dava şartı olarak öngörülmesinin davanın esası karara bağlandıktan sonra kişinin yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmasına nazaran mahkemeye erişim hakkına daha ağır bir müdahale teşkil edeceği kuşkusuzdur. Bu sebeple yargılama giderlerini ödeme yükümlülüğünün yargılamanın sonuna ötelenmesinin hakka daha hafif bir müdahale teşkil etmesi sebebiyle tercihe şayan bir yöntem olduğu söylenebilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 51).

21. Bununla birlikte yargılama giderlerinin yargılamanın sonunda ödenmesinin harç yükümlülüğünü anlamsız hâle getirmesi riskini taşıdığının altı çizilmelidir. Harcın yargılamanın sonunda ödenmesi ile başında ödenmesi arasında gereksiz davaların açılmasından caydırma bakımından fark bulunmaktadır. Harcın yargılamanın sonucunda ödeneceği düşüncesi, kişinin gereksiz yere dava açma isteğini kırma özelliğini belli ölçüde zayıflatabilir. Bu husus gözetildiğinde kamu makamlarının harcın ödenmesinin yargılamanın sonuna ertelenmesi biçiminde bir aracı tercih etme yükümlülüğü altında oldukları söylenemez. Kanun koyucunun harç ödeme yükümlülüğünün doğduğu safhayı belirleme konusunda belli ölçüde takdir yetkisine sahip bulunduğu kabul edilmelidir. Nitekim kanunda başvuru ve nispi karar harcının dörtte birinin peşin olarak, nispi karar harcının kalan kısmının ise yargılamanın sonunda ödenmesi öngörülmek suretiyle kamu yararı ile mahkemeye erişim hakkı arasında adil bir denge kurulmaya çalışılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 52).

22. Ne var ki mali imkânları elverişli olmayan kişilerin başvuru harcını ve nispi karar harcının dörtte birini ödeme gücünden yoksun olmaları söz konusu olabilir. Bu kişilerin sözü edilen harçları davanın başında ödeme yükümlülüğü altına sokulması mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirebilir veya önemli ölçüde zorlaştırabilir. Kanun koyucu ödeme gücü bulunmayan bu gibi kişilerin mahkemeye erişebilmelerini temin etmek için adli yardım mekanizması öngörmüştür. Buna göre mali gücü bulunmayan kişilerin bu durumlarını belgelendirmeleri ve davalarının açıkça temelsiz bulunmaması hâlinde bunların

yargılamanın sonuna kadar yargılama gideri ödemekten muaf tutulmaları öngörülmüştür. Ayrıca bu kişilerin yargılamanın sonucunda haksız bulunması sebebiyle yargılama giderinin aleyhlerine hükmedilmesi hâlinde yargılama giderlerini taksitle ödemelerine imkân sağlanmıştır. Son olarak haksız çıksalar bile aleyhlerine yargılama giderine hükmedilmesinin mağduriyetlerine neden olacağının açıkça anlaşılması hâlinde bunların yargılama gideri ödemekten tamamen muaf tutulmasına da hükmedilebilir. Tüm sayılan bu imkânlar mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi hafifleten araçlardır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 53).

23. Yargılama giderlerini ödeme gücünün bulunmadığını iddia eden kişilerin yargılama giderlerinden geçici muafiyet sağlanması imkânını ifade eden adli yardımdan faydalandırılmaları mahkemeye erişim hakkından yararlanılabilmesi için oldukça önemlidir. Ödeme gücü zayıf olan kişilerin yargılamanın sonuçlanmasından sonra yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilmeleri gibi daha hafif bir müdahale aracı yerine yargılamanın başında harç ve diğer yargılama giderini ödemekle yükümlü kılınmaları en az zedeleyici aracın seçilmesi yükümlülüğünün ihlaline yol açabilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 54).

24. Söz konusu uyuşmazlıkta başvurucu; ceza infaz kurumunda olduğunu, çalışamadığını, herhangi bir gelirinin ya da gelir getiren mal varlığının bulunmadığını, bu nedenle istinaf kanun yoluna başvurması için gerekli olan masrafları karşılama imkânından yoksun olduğunu ileri sürerek adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucu, adli yardım talebiyle ilgili olarak dosyaya ekonomik durumunu ortaya koyan bir belge sunmamıştır. Adli yardım talebine konu yargılamada başvurucunun davalı olduğu, istinaf aşamasına kadar herhangi bir masrafta bulunmadığı ve davada vekil ile temsil edildiği anlaşılmıştır.

25. Başvurucunun bir avukatla temsil edilmiş olması adli yardım talebinin reddi için tek başına yeterli bir gerekçe olamaz. Bu şekildeki kategorik yaklaşım ilgililerin gerçek mali durumlarının hesaba katılmasını önlemektedir. Başvurucunun sırf avukat tutmasından hareketle -avukata ücret ödediğine dair bir tespit de yapılmadan- mali gücünün yargılama giderlerini karşılayacak düzeyde olduğu sonucu çıkarılamaz. Bölge Adliye Mahkemesinin bu yaklaşımı başvurucuyu, fakirlik durumunu kanıtlayarak kanunla tanınan yargılama giderlerini ödeme hususunda geçici muafiyetten yararlanma imkânından mahrum bırakmıştır. Somut olayın koşullarında başvurucunun mahkemeye erişim hakkına en az müdahale teşkil eden aracın seçilmediği sonucuna varılmıştır.

26. Bunun yanında istinaf başvurusunun yapıldığı dönemde 3.151,89 TL'lik istinaf harcı ve gider avansının ceza infaz kurumunda olan ve hiçbir geliri bulunmayan başvurucu açısından istinaf kanun yoluna başvurmasını zorlaştıracak nitelikte bir miktar olduğu kabul edilmelidir. Adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli olan belgeleri sunma konusunda fiili imkânsızlığı olan başvurucunun ekonomik ve sosyal durumuyla ilgili olarak mahkemelerin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden ya da başka vasıtalarla gerekli belgeleri elde edebilmesinin mümkün olduğu gözetilmelidir. Ayrıca Bölge Adliye Mahkemesi tarafından adli yardım talebiyle ilgili olarak gerekli belgeleri sunması için başvurucuya süre verilmemiş, bu konuda imkân tanınmamıştır. Dolayısıyla olayın özelliği dikkate alındığında ekonomik ve sosyal durumuna ilişkin belge ibraz etmediği gerekçesiyle başvurucunun adli yardım talebi reddedilerek istinaf kanun yoluna başvurma imkânının ortadan kaldırılması suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin gözetilen meşru amaca ulaşma bakımından gerekli ve orantılı olmadığı, başvurucunun üzerinde aşırı bir yük oluşturduğu, bu açıdan müdahalenin ölçüsüz olduğu anlaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. İstinaf başvurusunun esastan incelendiği gözetilerek başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ YALÇIN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/34020 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/34020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ YALÇIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/34020)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Ali YALÇIN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (D) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda, başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Komisyon ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların 2023/34020 numaralı başvuru ile birleştirilmesine, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla

kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Mevcut başvuruda yargı makamları tarafından başvurucular hakkındaki ByLock tespitlerinin -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen byLock tespit ve değerlendirme tutanakları yerine yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna veya Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmaktadır.

6. Buna karşın Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından -somut olayda da olduğu gibi- sadece CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir [birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları] (benzer yönde bkz. Mehmet Ayko [1. B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2. B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1. B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

7. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender (GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

8. Neticede başvuruculara ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı, dolayısıyla Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı anlaşılmıştır.

9. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuruculardan iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

12. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok Anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvuruya konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Öte yandan başvuruculardan bir kısmı, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvuruda da varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculaın benzer ihlal iddiaları yönünden Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

18. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde talepte bulunan başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (G) sütununda belirtilen harçların listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAŞAR GÜNDÜZALP

B. No: 2023/46603 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/46603

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAŞAR GÜNDÜZALP BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/46603)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Yaşar GÜNDÜZALP

Vekili : Av. Müslüm BARAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahsup talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Cumhurbaşkanı'na hakaret ve terör örgütü propagandası yapma suçlarını işlediği iddiasıyla 24/5/2017 tarihinde gözaltına alınmış; 29/5/2017 tarihinde de her iki suçtan tutuklanmıştır.

3. Şanlıurfa 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 18/7/2017 tarihli kararıyla başvurucunun Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan 1 yıl 5 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tahliyesine karar verilmiştir. Kararda suç tarihi 23/7/2015 şeklinde belirtilmiştir.

4. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi 31/10/2017 tarihinde başvurucunun istinaf başvurusunu reddetmiş, mahkûmiyet hükmü kesinleşmiştir. Kesinleşme üzerine hükmün infazına başlanmıştır. 24/11/2017-29/1/2019 tarihleri arasında Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan verilen hüküm infaz edilmiştir.

5. 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun'un 29. maddesi uyarınca Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan verilen kesin nitelikteki kararlar bakımından temyiz kanun yolu açılmıştır.

Başvurucu, bu kapsamda temyiz kanun yoluna müracaat etmiştir. Şanlıurfa 2. Asliye Ceza Mahkemesi de 28/10/2019 tarihinde infazın durdurulmasına karar vermiştir.

6. Diğer yandan terör örgütü propagandası yapma suçundan açılan davada Şanlıurfa 6. Ağır Ceza Mahkemesi 29/5/2019 tarihinde başvurucunun 4 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tahliyesine karar vermiştir. Hükmün temyiz kanun yolunda onanıp 24/6/2021 tarihinde kesinleşmesi üzerine infazına başlanmıştır.

7. Başvurucu hakkında terör örgütü propagandası yapma suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün infazı kapsamında düzenlenen 5/4/2023 tarihli müddetnameye göre başvurucunun 24/5/2017-29/5/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı 5 gün ile 29/5/2017-24/11/2017 ve 29/1/2019-29/5/2019 tarihleri arasında tutuklu kaldığı 299 günün terör örgütü propagandası yapma suçundan verilen hapis cezası süresinden mahsup edildiği görülmüştür.

8. Başvurucu, müddetnamenin hatalı tanzim edildiğini zira Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan verilen hükmün infazı kapsamında 24/11/2017-29/1/2019 tarihleri arasında ceza infaz kurumunda geçirdiği sürenin de kesinleşen terör örgütü propagandası yapma suçundan verilen ceza süresinden mahsup edilmesi gerektiğini ileri sürerek Şanlıurfa İnfaz Hâkimliğine müracaat etmiştir.

9. Şanlıurfa İnfaz Hâkimliği 9/5/2023 tarihinde mahsup talebinin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... 5237 sayılı TCK 63. maddesinde mahsup hususu düzenlenmiş ve "hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsi hürriyeti sınırlama sonucu doğuran bütün haller nedeniyle geçirilmiş sürelerin hükmolunan hapis cezasından indirilir." hükmü getirilmiştir. Yargıtay uygulamaları da göz önüne alındığında şahsi hürriyeti sınırlama sonucu doğuran hallerin mahsubu için tutuklu kalınan suçtan beraat edilmesi halinde bu beraat kararı kesinleşmeden önce işlenen suçtan dolayı alınan cezalardan mahsubun mümkün olduğu tutuklu kalınan suçtan verilen kararın kesinleşmesinden sonra işlenen suçtan dolayı önceki tutukluluğun mahsubunun mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. (YCG 2006/1-4.2006/7 Sayılı kararı) Buna göre hükümlü vekilinin talebi incelendiğinde; hükümlü hakkında her ne kadar 24.11.2017-29.01.2019 tarihleri arasındaki sürenin mahsubu talep edilmiş ise de hükümlünün bu süreler zarfında Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen 06.11.2018 tarih ve 2017/13298 dosya numaralı müddetname ile Şanlıurfa 2. Asliye Ceza Mahkemesi 2017/1000 Esas sayılı dosyada kesinleşmiş olan 1 yıl 5 ay 15 günlük hapis cezasını infaz ettiğinin anlaşıldığı, hapis cezasının infazından sayılan bu sürelerin tekrardan mahsup edilmesi durumunda mükerrer mahsup sonucu doğuracağından şartları oluşmayan talebinin reddine dair karar verilmiştir..."

10. Başvurucu karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan verilen hükmün temyiz incelemesinin devam ettiğini ve bu nedenle 24/11/2017-29/1/2019 tarihleri arasındaki infaz süresinin mahsup edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

11. Şanlıurfa 1. Ağır Ceza Mahkemesi 18/5/2023 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir.

12. Başvurucu, nihai kararı aynı tarihte öğrendikten sonra 2/6/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Devam eden süreçte Yargıtay 3. Ceza Dairesi, Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan

başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün onanmasına 6/3/2025 tarihinde karar vermiştir.

14. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu, Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi üzerine 24/11/2017-29/1/2019 tarihleri arasında ceza infaz kurumunda cezanın infaz edildiğini, ilgili kanuni düzenlemeyle mezkûr suça yönelik temyiz kanun yolunun açılması üzerine temyize müracaat ettiğini ve infazın durdurulduğunu, sürecin devamında infazda geçen bu sürenin kesinleşen terör örgütü propagandası yapma suçundan verilen hapis cezası süresinden mahsup edilmesi talebinde bulunduğunu ancak talebinin hukuka aykırı bir şekilde reddedildiğini ifade ederek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvurucunun şikâyeti, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Mahsup, bir hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve kişi hürriyetini sınırlama sonucu doğuran hâller sebebiyle geçirilmiş sürelerin hapis cezasından indirilmesidir. Bir suç nedeniyle de olsa henüz hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmayan bir kimsenin hürriyetinden mahrum edilmek suretiyle ortaya çıkan haksızlığı telafi etmek amacıyla mahsup müessesesine başvurulmaktadır. Özgürlükten yoksun kalınan sürelerin mahkûmiyetten indirilmesiyle bu haksızlık giderilmektedir. Mahsup kurumu adalet ve hakkaniyet duygusunun gereği olarak özgürlüğü kısıtlanmış bir kişi bakımından denkleştirme görevi görmektedir (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, § 41).

19. Dolayısıyla mahsup kurumu Anayasa'da güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ceza hukuku alanında gerçekleştirmeye yönelik bir kurum olarak kabul edilebilir. Türk hukuk sisteminde 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 63. maddesindeki "Hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsi hürriyeti sınırlama sonucunu doğuran bütün haller nedeniyle geçirilmiş süreler, hükmolunan hapis cezasından indirilir." şeklindeki genel hüküm ile mahsubun mecburiliği sistemi kabul edilmiştir. Bu sisteme göre mahkûm kusuru ile tutuklu kalmış olsa dahi tutukluluk süresinin verilen cezadan indirilmesi zorunludur (Burhan Yaz (3), § 42).

20. Kişi hürriyetini sınırlama sonucunu doğuran hâller nedeniyle geçirilmiş sürelerin mahkûmiyetten mahsup edilmesine ilişkin kararlar, hapis cezasının kapsamını belirlemekte; dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını temelden etkilemektedir. Zira mahsup kurumu ceza infaz kurumunda kalınması gereken süre ile doğrudan ilgilidir. Bu gerekçelerle Anayasa Mahkemesi mahsubun Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında bir güvence olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır (Burhan Yaz (3), §§ 43, 44).

21. Kişinin şartları oluştuğu hâlde mahsup talebinin reddedilmesi, mahsup talep ettiği ceza bağlamında hapiste kalma süresinin uzaması, kişinin hukuk sistemince belirlenenden daha

fazla bir süre hürriyetinden yoksun kalması, dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmesi sonucunu doğuracaktır (Ramazan Özgün [2. B.], B. No: 2016/3932, 24/6/2020, § 37).

22. 5237 sayılı Kanun'un 63. maddesinde hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen ve kişinin hürriyetini kısıtlayan bütün hâller nedeniyle geçirilen sürelerin hükmolunan hapis cezasından indirileceği öngörülmektedir. Bu düzenlemeden yargı organlarına mahsuba ilişkin bir takdir yetkisinin tanınmadığı anlaşılmaktadır. İlgili yargı organları mahsuba ilişkin incelemelerinde mahsup şartlarının bulunup bulunmadığını incelemekle ve mahsup şartları oluşmuşsa mahsup kararı vermekle yükümlüdür. Yargıtay kararlarında da ifade edildiği üzere tutuklu kalınan sürenin mahkûmiyetten mahsup edilebilmesi için tutukluluğun mahsup yapılacak suça konu mahkûmiyete ait olması gerekmemektedir. Mahsubun uygulanması bakımından burada önemli olan husus, mahsuba konu mahkûmiyete ait suçun tutuklu kalınan suçtan verilen hükmün kesinleşmesinden önce işlenmesidir. Tutuklu kalınan suçtan verilen hükmün kesinleşme tarihinden önce bir başka suç ya da suçların işlenmesi yeterli olup tutuklu kalınan suçun beraat veya mahkûmiyetle sonuçlanmasının önemi bulunmamaktadır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Ercan Bucak (2) [1. B.], B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 49).

23. Somut olayda başvurucu hakkında Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi üzerine başvurucunun 24/11/2017-29/1/2019 tarihleri arasında ceza infaz kurumunda cezasının infaz edildiği, ilgili kanuni düzenlemeyle mezkûr suça yönelik temyiz kanun yolunun açılmasına istinaden başvurucunun hükme karşı temyiz kanun yoluna müracaat ettiği ve infazın durdurulduğu görülmüştür.

24. Başvurucunun ceza infaz kurumunda geçirdiği bu sürelerin başka cezasından mahsup edilebilir olup olmadığının belirlenmesi açısından 7188 sayılı Kanun'la getirilen düzenlemelerin dikkate alınması gerekir. 7188 sayılı Kanun'un 29. maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 286. maddesine eklenen (3) numaralı fıkra kapsamındaki suçlarla (Cumhurbaşkanı'na hakaret suçu da dâhil) ilgili olarak daha önce bölge adliye mahkemeleri ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar bakımından sonradan temyiz kanun yolu açılmıştır. 7188 sayılı Kanun'un 31. maddesinde ise temyiz imkânı uygulandığı hâlde cezası infaz edilmekte olan hükümlülerin 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutukluluğunun devam edip etmeyeceği hususunun hükmü veren ilk derece mahkemesince değerlendirileceği ifade edilmiştir. Bu hükümden anılan düzenleme kapsamında temyize başvuracak kişinin hükümlü sıfatının kaldırılıp sanık hâline getirildiği, tutulmasının da tutukluluk gibi değerlendirildiği anlaşılmaktadır (Aytekin Gezici [2. B.], B. No: 2022/3121, 4/2/2025, §§ 26, 27).

25. Başvurucu hakkında Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan verilen hapis cezasının infazının durdurulmasına 28/10/2019 tarihinde karar verilmiş ve başvurucu bu suç bakımından tekrar sanık statüsüne geçmiştir. Başvurucunun Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan aldığı hapis cezasının infazı kapsamında ceza infaz kurumunda geçirdiği sürelerin -mahsup talebinde bulunduğu tarih itibarıyla- mahkûmiyet hükmünün infazı şeklinde değerlendirilemeyeceği ve başvurucunun talebinin bir mahkûmiyetin infazında geçen sürelerin başka bir mahkûmiyetten mahsup edilmesi olarak görülemeyeceği belirtilmelidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Aytekin Gezici kararında; Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan kesinleşmiş bulunan mahkûmiyet hükmünün kanuni düzenleme kapsamında temyize tabi kılındığını ve temyiz incelemesinin devam ettiğini, bu nedenle Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan verilen mahkûmiyetin infazında geçen sürelerin

mahsubu talebinin kesinleşmiş bir mahkûmiyetin başka bir mahkûmiyetten mahsubu şeklinde görülemeyeceğini ifade etmiştir (Aytekin Gezici, § 27). Bununla birlikte somut olayda Yargıtay 3. Ceza Dairesi 6/3/2025 tarihinde Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar vermiş ve böylelikle başvurucunun mahsup talebine konu olan 24/11/2017-29/1/2019 tarihleri arasındaki süre, kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmünün infazı mahiyetini almıştır. Dolayısıyla inceleme tarihi itibarıyla başvurucunun hukuk sistemince belirlenenden daha fazla bir süre hürriyetinden yoksun kaldığı söylenemeyecektir.

26. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHARREM KAYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/50524 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/50524

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHARREM KAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/50524)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Muharrem KAYA ve diğerleri [bkz. ekli listenin (D) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda, başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Komisyon ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların 2023/50524 numaralı başvuru ile birleştirilmesine, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla

kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender (GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

6. Neticede başvuruculaın ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı, dolayısıyla Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı anlaşılmıştır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvuruculaın bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

10. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok Anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvuruya konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Öte yandan başvuruculaın bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların

öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvuruda da varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvurucuların benzer ihlal iddiaları yönünden Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

14. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

15. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

16. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde talepte bulunan başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (G) sütununda belirtilen harçların listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMAD BAKEER

B. No: 2023/54458 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/54458

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMAD BAKEER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/54458)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Ahmad BAKEER

Vekili : Av. Ertuğrul YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme işlemine karşı yargı yoluna başvurulması beklenmeden rızaya aykırı olarak sınır dışı edilme nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında üç günlük zorlama hapsine mahkûm edilen Suriye uyruklu başvurucu, tahliyesinin ardından hakkında gerekli işlemlerin yapılması için İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi) teslim edilmiştir. Göç İdaresi 19/5/2023 tarihinde başvurucu hakkında 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) uyarınca sınır dışı etme ve idari gözetim kararı almıştır. Sınır dışı etme kararında başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakınca olduğu tespit edilmiş, bu nedenle güvenli üçüncü bir ülkeye gönderilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucu 23/5/2023 tarihinde parmak izi basmak suretiyle gönüllü geri dönüş formunu imzalamıştır. Ayrıca bir başka belgede başvurucunun kendi isteğiyle ülkesine dönmek istediği, sınır dışı etme ve idari gözetim kararlarına karşı başvuru yollarından feragat ettiği ifade edilmiştir. Tercüman ve başvurucu belgeyi imzalamıştır. Başvurucu, gönüllü geri dönüş formuna istinaden 24/5/2023 tarihinde Kilis Öncüpınar Kara Hudut Kapısı'ndan çıkış yapmış; Göç İdaresi de 31/5/2023 tarihinde sınır dışı etme kararını kaldırmıştır.

4. Başvurucu 25/5/2023 tarihinde sınır dışı etme kararının iptali talebiyle İzmir 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde gönüllü geri dönüş formunun bilgilendirme yapılmadan imzalatıldığını, geri dönüş için makul bir gerekçesi olmamasına rağmen forma parmak basmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, Türk vatandaşı olan çocuklarının mağdur olduğunu belirterek işlemin iptalini talep etmiştir.

5. İdare Mahkemesi başvurucunun Türkiye'den çıkış yaptığı, Göç İdaresinin de sınır dışı kararını kaldırdığı gerekçesiyle 20/6/2023 tarihinde davanın konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına kesin olarak karar vermiştir.

6. Başvurucu 21/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşılan yabancı uyruklu başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Yaşam Hakkı ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; ülkesinde terör olaylarının devam ettiğini, yeterli bilgilendirme yapılmadan gönüllü dönüş formunun zorla imzalatılarak sınır dışı edilmesi nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında iddialarını yinelemiştir.

11. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmış, yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. Anayasa'nın “Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” başlıklı 15. maddesinde ise savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeleri gösterdiği hâllerde sınır dışı işleminin icrası kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, §§ 55, 56). Dolayısıyla bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede öldürüleceği veya kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşılaşacağına inanılması için esaslı gerekçeler bulunması durumunda devlet, bu yabancıyı sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır

(Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64).

12. Sınır dışı etme işleminin icra edilmesi hâlinde anılan yükümlülüğün ihlal edileceğine ilişkin bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin başvurucuya sağlanıp sağlanmadığını tespit etmektir. Bu güvenceler; sınır dışı etme kararlarının bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesini, bu denetim süresince sınır dışı etme kararlarının icra edilmemesini ve yargılama sürecine başvurucunun etkili katılımının sağlanmasını içerir. Anayasa Mahkemesi, usul güvencelerinin sağlanmadığını değerlendirdiğinde ikincillik ilkesi gereği kural olarak yeniden yargılama yapılması amacıyla ihlal kararı verir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda ise geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski olup olmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir. Bu durumda yabancının sınır dışı edilmesi hâlinde devletin kötü muamele yasağı kapsamındaki sınır dışı etmeme yükümlülüğünü ihlal edip etmeyeceği de ayrıca incelenir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., §§ 62, 71, 72).

13. İdari makamlar başvurucunun menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görerek gidebileceği güvenli bir üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar vermiş ancak başvurucu -6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının “Yabancının rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.” şeklinde son cümlesine rağmen- hakkında verilen sınır dışı etme kararının iptali istemiyle açtığı dava derdestken menşe ülkesine sınır dışı edilmişse başvurucunun kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin başvurucuya sözü edilen yargılamada sağlandığı söylenemez. Zira açılan dava, sınır dışı işlemlerini durduramamıştır. Dolayısıyla başvurucu, rızasına aykırı olarak menşe ülkesine gönderilmişse (sınır dışı edilmişse) devlet, başvurucunun sınır dışı edildiği tarihte yükümlülüğünü ihlal etmiştir. Bu tarihten sonra idari yargı mercilerince yapılan yargılamanın sınır dışı işlemine karşı başvurucuya koruma sağlaması mümkün değildir. Sözü edilen yükümlülüğün ihlal edilmesi karşısında başvurucunun etkisini kaybetmiş yargılamanın sonucunu beklemesinde hukuki yararı bulunmamaktadır (İ.İ. [1. B.], B. No: 2024/29600, 26/2/2025, §§ 19, 20).

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

15. Başvurucu 24/5/2023 tarihinde gönüllü dönüş formuna istinaden Türkiye'den çıkış yapmıştır. Başvurucunun bu tarih itibarıyla sınır dışı işlemini öğrendiği açıktır. Başvurucunun başvuruyu en geç 23/6/2023 tarihinde yapması gerekirken bu süreden sonra 21/7/2023 tarihinde yaptığı başvuruda süre aşımı olduğu sonuca varılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının yabancıların ülkeye girişleri, ülkede kalışları ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin uyuşmazlıkların suç isnadı ya da medeni hak ve yükümlülük kapsamında olmaması nedeniyle Aıgul Mavlıanova ([1. B.], B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 27) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle, idari gözetim altında tutmanın hukuka aykırı olması sebebiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının idari gözetimin sona ermiş olması ve tazminat yolunun tüketilmemesi nedeniyle B.T. ([GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017, § 73) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının bu hakkın Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanına girmemesi nedeniyle Serkan Acar ([1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 22-25) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının ise söz konusu iddianın yargılama sürecinde ileri sürülmemesi nedeniyle Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FERAYİ TÜLCÜ

B. No: 2023/62522 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/62522

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERAYİ TÜLCÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/62522)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Ferayi TÜLCÜ

Vekili : Av. Hasan Selçuk KÖSEOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

2. Başvurucu 1/7/2016 tarihinde aile konutu şerhi konulması talebinin reddi işleminin iptaline ilişkin idare aleyhine dava açmıştır. Denizli 3. Aile Mahkemesinde (Aile Mahkemesi) görülen davada Mahkeme 12/12/2016 tarihinde idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 18/10/2018 tarihli kararı ile başvurucunun istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. İdare mahkemesinde açılan dava da adli yargının görevli olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Uyuşmazlık Mahkemesi 25/11/2019 tarihli kararı ile adli yargının görevli olduğuna karar vermiştir.

3. Uyuşmazlık, Aile Mahkemesinde yeni esas alarak yeniden görülmeye başlamıştır. Başvurucu 8/8/2020 tarihinde aynı taşınmaza ilişkin olarak Denizli 5. Aile Mahkemesinde tapu iptal ve tescil davası açmıştır. Mahkeme 1/3/2021 tarihinde verdiği kararla dosyanın

bireysel başvuruya konu dava ile birleştirilmesine karar vermiştir.

4. Aile Mahkemesi 25/3/2021 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 23/2/2023 tarihinde Aile Mahkemesinin verdiği kararı kaldırmıştır. Kararın gerekçesinde, birleşen tapu iptal ve tescil davası hakkında karar verilmediğini ve bu davaya yönelik nispi harcın tamamlanmadığını vurgulamıştır.

5. Aile Mahkemesi 14/3/2023 tarihinde kaldırma kararı doğrultusunda taşınmazın değerinin tespiti amacıyla keşif yapılmasına ve keşif masraflarının başvurucu tarafından karşılanmasına karar vermiştir. Başvurucu 29/3/2023 tarihinde adli yardım talep etmiştir. Aile Mahkemesi 30/3/2023 tarihinde adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. Başvurucu, bu karara itiraz etmiştir. Denizli 4. Aile Mahkemesi 13/4/2023 tarihli kararla itirazı reddetmiştir.

6. Aile Mahkemesi 22/5/2023 tarihli ara kararıyla taşınmazın değeri üzerinden 38.369,97 TL harcın yatırılmasına karar vermiştir. Bu ara kararı başvurucuya 28/5/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 1/6/2023 tarihinde yeniden adli yardım talebinde bulunmuştur. Aile Mahkemesi 1/6/2023 tarihli ara kararı ile adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. Bu karar başvurucuya 11/6/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu bu karara 12/6/2023 tarihinde itiraz etmiştir. Denizli 4. Aile Mahkemesi aynı tarihli kararı ile itirazın reddine karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 13/6/2023 tarihinde öğrendikten sonra 5/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Dava Süreci

8. Aile Mahkemesi 7/7/2023 tarihli duruşmada harçların yatırılmadığı gerekçesiyle birleşen davada dosyanın işlemden kaldırılmasına karar vermiştir. 11/10/2023 tarihli duruşmada birleşen tapu iptal ve tescil davasına ilişkin dosyanın tefrikine ve ayrı bir esasa kaydedilmesine karar vermiştir.

1. Tefrik Edilen Tapu İptal ve Tescil Davası Yönünden

9. Aile Mahkemesi, tefrik edilen tapu iptal ve tescil davasında 11/10/2023 tarihinde davanın açılmamış sayılmasına karar vermiştir. Başvurucu, karara karşı adli yardım talebiyle istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi başvurucunun adli yardım talebini reddetmiştir. Başvurucu bu karara itiraz etmiştir. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi itirazı kabul etmiş ve başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar vermiştir. Bunun üzerine Bölge Adliye Mahkemesi istinaf başvurusunu esastan incelemiş ve Denizli 4. Aile Mahkemesinin 12/6/2023 tarihli ret kararı sonrasında başvurucuya süre verilerek belirlenen nispi harcı yatırması istenmesi gerekirken doğrudan dosyanın işlemden kaldırılmasına ve sonrasında da davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesinin usul ve kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle kararı kaldırmıştır. Ayrıca dava konusu taşınmazın adına kayıtlı olduğu kişinin davaya dâhil edilmesi gerektiğine işaret etmiştir.

10. Aile Mahkemesi, başvurucunun adli yardım talebini tefrik edilen tapu iptal ve tescil davası yönünden 1/7/2024 tarihinde kabul etmiştir. Mahkeme 21/5/2025 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu, kararı istinaf etmiş olup Bölge Adliye Mahkemesi 13/10/2025 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Dava dosyası

bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla temyiz aşamasındadır. Asıl dava olan aile konutu şerhi konulması davasında ise bu davanın sonucunun beklendiği görülmüştür.

2. Aile Konutu Şerhi Konulması Davası Yönünden

11. Aile Mahkemesi 11/10/2023 tarihli duruşmada başvurucudan tebligat gideri olarak 1.170 TL gider avansı yatırmasına karar vermiştir. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Mahkeme adli yardım talebi ile ilgili karar vermeden başvurucu 16/1/2024 tarihinde gider avansını yatırmıştır. 17/1/2024 tarihli duruşmada başvurucu gider avansını yatırdığını bildirmiştir. Aynı duruşmada Aile Mahkemesi adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. Başvurucu bu karara itiraz etmemiştir. Aile Mahkemesi davayı esastan görmeye devam etmiş ve 2/1/2026 tarihli duruşmada tefrik edilen tapu iptal ve tescil davasının sonucunun beklenmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; ortağı olduğu firmaların 2007 yılından beri gayrifaal olduğunu, emekli maaşından başka geliri olmadığını, inceleme yapılmadan adli yardım talebinin reddedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruya ilişkin olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgeleri göndermiştir. Başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki şikâyetlerini yinelemiştir.

14. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

16. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

…

c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması.

…"

17. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.], B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

18. Somut olayda başvurucunun birleşen ve sonra tefrik edilen tapu iptal ve tescil davasına ilişkin adli yardım talebi önce reddedilmiş, bireysel başvuru yaptıktan sonra 1/7/2024 tarihinde kabul edilmiştir. Aile konutu şerhi konulmasına ilişkin davada ise bireysel

başvurudan sonra Aile Mahkemesi tarafından istenen gider avansı yatırılmış ve davanın görülmesine devam edilmiştir. Bu itibarla başvurucunun adli yardım talebinin kabul edildiği ve davasının esasının incelendiği görülmekle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendine göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalktığı kanaatine varılmıştır.

19. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması ile başvurunun incelenmesini gerekli kılan başkaca bir nedenin bulunmaması nedeniyle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OĞUZHAN DEMİRBAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/68916 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/68916

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OĞUZHAN DEMİRBAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/68916)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Zehra GAYRETLİ

Başvurucular : Oğuzhan DEMİRBAŞ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (F) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda, başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Komisyon ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların 2023/68916 numaralı başvuru ile birleştirilmesine, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculaların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla

kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Mevcut başvuruda yargı makamları tarafından başvurucular hakkındaki ByLock tespitlerinin -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen byLock tespit ve değerlendirme tutanakları yerine yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna veya Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmaktadır.

6. Buna karşın Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından -somut olayda da olduğu gibi- sadece CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir [birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları] (benzer yönde bkz. Mehmet Ayko [1. B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2. B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1. B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

7. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender (GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

8. Neticede başvuruculaların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı, dolayısıyla Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı anlaşılmıştır.

9. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvuruculaların bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuruculaların iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

12. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok Anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvuruya konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Öte yandan başvuruculardan bir kısmı, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvuruda da varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculaın benzer ihlal iddiaları yönünden Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

18. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde talepte bulunan başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SELAHATTİN TAZ

B. No: 2023/75921 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/75921

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELAHATTİN TAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/75921)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Selahattin TAZ

Vekili : Av. Abdulhekim GİDER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işçilik alacağının ödenmesine karar verilmesi talebiyle açılan davanın dava şartı yokluğu gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, bir kısım alacak kalemlerinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, işçi olarak çalışmaktayken işveren Siirt Belediye Başkanlığı aleyhine 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107. maddesi gereğince fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak işçilik alacakları için 12/8/2016 tarihinde Siirt 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (iş mahkemesi sıfatıyla) (Mahkeme) dava açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde toplu iş sözleşmesi hükümleri (TİS) gereğince zamlı ücret alacağı, fazla çalışma ve fazla sürelerle çalışma alacağı, hafta tatili ücret alacağı, yemek yardımı ücret alacağı talep etmiştir. Her bir alacak için ayrı ayrı 100 TL istemiştir.

3. Mahkeme 27/4/2017 tarihli duruşmada dosyanın hesap bilirkişisine gönderilmesine karar vermiştir. 16/11/2017 tarihinde dosyaya sunulan bilirkişi raporunda başvurucunun 3.912,44 TL zamlı ücret alacağı, 32.481,62 TL fazla çalışma alacağı olduğu tespit edilmiştir. Hafta tatili alacağı ve yemek yardımı alacağı ile ilgili ise hesaplama yapılmamıştır. 16/11/2017

tarihli duruşmada Mahkeme, taraflara raporu inceleyip beyanda bulunmaları ayrıca başvurucuya talep artırımında bulunması için bir haftalık süre vermiştir.

4. Başvurucu, bilirkişi raporuna itiraz etmiştir. 21/11/2017 tarihinde ise bedel artırım dilekçesi sunmuştur. Bu dilekçede zamlı ücret alacağını 2.738,31 TL'ye, fazla çalışma alacağını ise 22.737,13 TL'ye yükseltmiştir. 29/11/2017 tarihli duruşmada Mahkeme, davayı kısmen kabul etmiştir. Mahkeme, ıslah dilekçesi doğrultusunda artırılan tutarlar üzerinden alacağa hükmetmiş; yemek yardımı ve hafta tatili alacağını ise reddetmiştir. Başvurucu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

5. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesinin (Bölge Adliye Mahkemesi) 1/11/2019 tarihli kararı ile Mahkeme kararı kaldırılmıştır. Kararın gerekçesinde, eksik araştırma yapıldığı ve bilirkişi raporunun yetersiz olduğu vurgulanmıştır. Yemek yardımı alacağı ile ilgili olarak ise bu tutarın TİS ile belirlendiği, belirsiz alacak davasına konu olup olamayacağının kararda tartışılması gerektiği değerlendirmesinde bulunulmuştur.

6. Mahkeme 14/1/2020 tarihinde dosyanın yeniden hesap bilirkişisine gönderilmesine karar vermiştir. 8/6/2020 tarihinde dosyaya sunulan bilirkişi raporunda başvurucunun 12.244,40 TL ücret fark alacağı, 945,16 TL yemek yardımı alacağı olduğu tespit edilmiştir. Başvurucunun hafta tatili alacağı ile fazla mesai alacağının ise olmadığı değerlendirilmiştir. Mahkeme 15/9/2020 tarihinde tarafların rapora itirazlarını reddetmiş ve başvurucuya 6100 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince talebini tam ve kesin olarak bildirmesi için süre vermiştir. Başvurucu 21/9/2020 tarihinde bedel artırım dilekçesi sunmuştur. Bu dilekçede ücret fark alacağını 12.244,40 TL'ye, yemek ücreti fark alacağını 945,16 TL'ye yükseltmiştir. Mahkeme 3/11/2020 tarihinde zamlı ücret alacağı ile yemek yardımı alacağının hukuki yarar yokluğundan reddine, fazla çalışma alacağı ile hafta tatili alacağının ise esastan reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, hukuki yarar yokluğundan reddedilen alacak kalemleri ile ilgili olarak Yargıtay (kapatılan) 22. Hukuk Dairesinin bir kararına atıf yapılmış ve TİS'ten kaynaklanan alacakların belirsiz alacak davasına konu olamayacağı değerlendirmesinde bulunulmuştur. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

7. Bölge Adliye Mahkemesi 21/5/2021 tarihli kararı ile istinaf başvurusunu temyiz kanun yolu açık olmak üzere reddetmiştir. Başvurucu, kararı temyiz etmiştir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 13/9/2021 tarihli kararı ile kararın bozulmasına karar vermiştir. Kararda, başvurucunun hukuki yarar yokluğundan reddedilen alacak kalemlerine ilişkin itirazları reddedilmiştir. Fazla mesai alacağı yönünden ise yeniden hesaplama yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

8. Siirt İş Mahkemesi (İş Mahkemesi) 22/10/2021 tarihinde dosyanın yeniden bilirkişiye gönderilmesine karar vermiştir. Ek raporda başvurucunun 1.537,86 TL fazla çalışma alacağı olduğu tespit edilmiştir. Başvurucuya, İş Mahkemesi tarafından talebini tam ve kesin olarak bildirmesi için muhtıra gönderilmiştir. Başvurucu 3/1/2022 tarihinde bedel artırım dilekçesi sunmuştur. Bu dilekçeye göre fazla mesai alacağını 22.737,13 TL'ye, gece ücret zam farkı alacağını 12.244,40 TL'ye yükseltmiştir. İş Mahkemesi 11/1/2022 tarihinde zamlı ücret alacağı ile yemek yardımı alacağının hukuki yarar yokluğundan reddine, hafta tatili alacağının esastan reddine, fazla çalışma ücreti olarak net 1.537,86 TL'nin ise davalıdan tahsiline karar vermiştir. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 30/9/2022 tarihli kararla istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Başvurucu, kararı temyiz etmiştir. Yargıtay; ilk bozmada İş Mahkemesi kararının bozulduğu,

İş Mahkemesinin sonraki kararı üzerine dosyanın Yargıtaya gönderilmesi gerekirken sehven Bölge Adliye Mahkemesi tarafından incelendiği değerlendirmesini yaparak Bölge Adliye Mahkemesi kararının ortadan kaldırılmasına, İş Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 2/8/2023 tarihinde öğrendikten sonra 17/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; Bölge Adliye Mahkemesinin yalnızca yemek yardımı alacağı bakımından davanın belirsiz alacak davası olarak açılıp açılamayacağı yönünde kaldırma kararı verdiğini, zamlı ücret alacağı yönünden böyle bir değerlendirme olmadığını, dolayısıyla usuli kazanılmış hak doğduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca hukuki yarar yokluğundan reddedilen alacak kalemlerinin belirlenebilir nitelikte olmadığını, Yargıtay Daireleri arasında içtihat farklılığı olduğunu beyan etmiştir. Başvurucu; fazla çalışma alacağı yönünden bilirkişinin hatalı değerlendirme yaptığını, yemek yardımı alacağı yönünden ise hiçbir zaman kendisine yemek verilmediğini, dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu, alacak kalemlerinin reddedilmesinden dolayı mülkiyet hakkının, yargılamanın makul sürede bitirilmemesinden ötürü makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; davalı Siirt Belediyesinden elden edilen bilgi ve belgeler sunulmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü hususları tekrarlamıştır.

A. Zamlı Ücret Alacağı ve Yemek Yardımı Alacağı Yönünden Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, somut başvuruya benzer nitelikteki iddiaları İsmail Avcı ([1. B.], B. No: 2019/12190, 22/2/2022) kararında incelemiştir.

15. Anayasa Mahkemesi anılan kararında özetle başvuru konusu olaya dair verilen dava şartı yokluğundan usule ilişkin kısmen ret kararı ile yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığının karar gerekçesinde dayanılan kanun maddelerinden anlaşıldığını, davanın kısmen usulden reddedilmesinin mahkemelerin hukuken yarar elde edilemeyecek davalarla meşgul edilmesinin önlenmesi ve kişilerin medeni hakkıyla ilgili uyuşmazlığın karara bağlanması hususunda daha elverişli olan dava yoluna başvurmaya zorlanması şeklinde meşru bir amacı olduğunu belirtmiş, başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve bu sınırlamayla başvurucuya ağır bir külfet yüklenip yüklenmediği hususlarını değerlendirmiştir.

16. Bu bağlamda ölçülülük yönünden müdahale için seçilen aracın amaca ulaşılmasını sağlayıp sağlamadığı incelenmiş, genel eda davası olarak açılması gerekirken belirsiz alacak davası şeklinde açılan davanın usulden reddedilmesinin medeni hakla ilgili uyuşmazlığın

çözümü için en etkili olan davanın açılmasını temin etme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu değerlendirilmiştir. Ancak müdahalenin ölçülü olabilmesi için bu aracın son çare olması gerektiğine işaret edilmiştir.

17. Kararda 6100 sayılı Kanun'un usule aykırı olarak düzenlenen dava dilekçelerinin usulüne uygun hâle getirtilmesine yönelik olarak davacının maddi hakkının birtakım şekil eksiklikleri sebebiyle usule feda edilmesinin önlenmesi ve bu suretle mahkemeye erişim hakkından yararlanmasının sağlanması amacıyla hâkime güçlü yetkiler verdiği belirtilmiş, hatalı olarak belirsiz alacak davası biçiminde açıldığının düşünülmesi hâlinde davanın genel eda davası olduğu kabul edilerek başvurucunun talep sonucunu netleştirmesi için başvurucuya süre verilmesinin davanın usulden reddi biçimindeki ağır bir müdahaleden kaçınılmasını sağlayacak bir araç olduğu ifade edilmiştir.

18. Dolayısıyla davanın hukuki yarar yokluğundan reddedilmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalede, medeni hakla ilgili uyuşmazlığın karara bağlanması yönünden en etkili olan davanın açılmasını sağlama amacına ulaşılması için daha hafif müdahale teşkil eden aracın seçilmesi yerine başvurucunun mahkemeye erişimini imkânsız kılan ağır bir aracın tercih edilmesinin gereklilik şartına uygun olmadığı belirtilerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Somut başvuruda da anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucu, mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüşse de mahkemeye erişim hakkı yönünden ulaşılan sonuç gözetilerek başvurunun bu kısmı bakımından söz konusu ihlal iddiası yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Hafta Tatili Ücreti ve Fazla Çalışma Ücreti Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

22. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dahildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

23. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28). Dolayısıyla

Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37).

24. Diğer taraftan yargı mercileri önünde hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların yargı mercilerince kesin olarak reddedildiği durumlarda açık bir keyfîlik olmadığı veya bariz takdir hatası içermediği sürece meşru bir beklentinin bulunduğu sonucuna varılamaz (Yusuf Dilekçi [2. B.], B. No: 2014/12026, 21/9/2017, § 48).

25. İncelenen olayda başvurucu diğer bazı işçilik alacakları yanında hafta tatili ve fazla çalışma alacağının ödenmesi talebiyle dava açmıştır. İş Mahkemesi, dosyadaki belgeleri ve bilirkişi raporunu dikkate alarak hafta tatili alacağı yönünden alacağın tamamını reddetmiş; fazla çalışma alacağı yönünden ise talep edilen alacağın bir kısmı olan 1.537,86 TL'ye hükmetmiştir. Kesinleşmiş bir mahkeme hükmüne dayanan icra edilebilir her türlü alacak, mülkiyet hakkının kapsamındadır. Başvurucu ise İş Mahkemesince hüküm altına alınmayan kısım yönünden bireysel başvuruda bulunmuştur. Dolayısıyla başvurucunun davanın reddine karar verilen kısım yönünden mülkünün veya meşru bir beklentisinin bulunduğunu ortaya koyması gerekir. İş Mahkemesi kararının dosyadaki delillere dayandığı ve karar gerekçesinde bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun da bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda hafta tatili alacağının tamamen, fazla çalışma alacağının ise kısmen reddi yönünden başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamında bir mülkünün veya somut ve yeterli bir hukuki temele dayalı olarak mülkiyeti elde etme yönünde meşru bir beklentisinin bulunduğunu kanıtlayamadığı sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

33. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Zamlı ücret alacağı ve yemek yardımı alacağı yönünden mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Hafta tatili ücreti ve fazla çalışma ücreti yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Siirt İş Mahkemesine (E.2021/533, K.2022/1) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERKAN KARAARSLAN (2)

B. No: 2023/80578 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/80578

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERKAN KARAARSLAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/80578)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Erkan KARAARSLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, manevi tazminat talebiyle açılan davada adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

2. Başvurucu, G.D. isimli kişiye karşı adli yardım talepli manevi tazminat davası açmıştır. Adli yardım talebinin gerekçesi olarak tutuklu olmasını, sabit bir gelirinin bulunmamasını göstermiştir. Ankara 16. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada Mahkeme 2/8/2023 tarihli ara kararı ile adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun adli yardım talebine kanıt olabilecek herhangi bir belge sunmadığı hususuna değinmiştir.

3. Başvurucu, karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, tutuklu bulunduğu için belge sunamadığını beyan etmiş ve dilekçe ekinde e-Devlet Kapısı'ndan temin ettiği mal varlığı olmadığına ilişkin belgeleri sunmuştur. İtirazı inceleyen Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesi 21/8/2023 tarihli kararı ile itirazı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...yapılan UYAP sgk sorgusunda davalının 4b kapsamında serbest meslek sahipleri ve bir iş

yerine bağlı çalışmayan bağımsız çalışanların prim ödediği sigorta şeklinde kendini sigorta ettirdiği ve başka bir ifade ile davalının harç ve masraflarını karşılayabilecek ekonomik gücünün bulunduğu..."

4. Başvurucu 28/8/2023 tarihinde yargılama harçlarını ödemiştir.

5. Başvurucu, adli yardım talebinin reddine ilişkin nihai kararı 21/8/2023 tarihinde öğrendikten sonra 29/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Yargılama Süreci

6. Mahkeme 1/7/2024 tarihinde istinaf kanun yolu açık olmak üzere davanın reddine karar vermiştir. Yargılama giderleri başvurucu üzerine bırakılmıştır. Karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; tutuklu ve dolayısıyla kısıtlı durumda olduğunu, Anayasa Mahkemesinin birçok başvuruda sırf tutuklu olması nedeniyle adli yardım talebini kabul ettiğini, tutukluluk süresi boyunca primleri ödemediğini, bu nedenlerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

…

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

..."

11. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca Anayasa Mahkemesince saptanan herhangi bir gerekçeden dolayı başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvuru hakkında düşme kararı verilebilir (Cemil Pınarbaşı [1. B.], B. No: 2020/22227, 18/10/2022, § 13).

12. Somut olayda başvurucu, adli yardım talepli olarak manevi tazminat davası açmış ve başvurucunun adli yardım talebi reddedilmiştir. Başvurucu daha sonra yargılama giderlerini yatırmış ve davanın esası incelenerek reddine karar verilmiştir. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince adli

yardım kararından dolayı ertelenen tüm yargılama giderleri ile devletçe ödenen avansların dava sonunda haksız çıkan kişiden tahsil olunacağı hüküm altına alınmıştır. Başvurucunun yargılama sırasında yargılama giderlerini yatırdığı, davanın esasının incelenmesi neticesinde reddine karar verildiği ve yargılama giderlerinin de bu nedenle başvurucunun üzerine bırakıldığı gözetildiğinde İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığı sonucuna varılmıştır.

13. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MÜŞERREF GEÇER

B. No: 2023/82305 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/82305

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MÜŞERREF GEÇER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/82305)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Müşerref GEÇER

Vekili : Av. Lokman ÇETİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ve tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Patnos Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Patnos Belediyesine ait olan ve özel bir şirket tarafından işletilen asfalt üretim tesisinde meydana gelen bir kaza sonucunda işçi M.Ç.nin vefat etmesi üzerine taksirle ölüme neden olma ve kamu kurum ve kuruluşlarının ihalesine fesat karıştırma suçlarından soruşturma başlatmıştır.

3. Patnos Belediyesi başkan yardımcısı olan başvurucu, anılan soruşturma kapsamında 8/6/2023 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. Başsavcılık, başvurucuyu kamu kurum ve kuruluşlarının ihalesine fesat karıştırma suçundan tutuklanması istemiyle Patnos Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Başvurucu; sorgusunda asfalt üretim tesisinin özel şirkete kiralanmasına dair evraka diğer belediye çalışanlarına duyduğu güvenle imza attığını, söz konusu tesise yönelik ihale işlemi yapılmadığını ve suçlamaları kabul etmediğini belirtmiştir.

5. Hâkimlik 12/6/2023 tarihinde başvurucunun atılı suçtan tutuklanmasına karar vermiştir.

Tutuklama kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Kamu kurum veya kuruluşlarının ihalesine fesat karıştırmak suçundan şüpheliler E.K., Müşerref Geçer, U.L., R.D. ve E.Y.nin savunmaları, meydana gelen kamu zararının miktar bakımından tespitinin henüz yapılamadığı, şüphelilerin konumu gereği zarar tespitini önlemeye yönelik suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme ile tanıklar ve başkalarının üzerinden baskı kuracakları hususunda kuvvetli şüphe bulunması, atılı suç sonucu kamu kaynağında artışa engel olunduğu, korunan hukuki yararın kamu idaresine duyulan güven ve itibarın olması, şüpheliler R.D. ve E.Y.nin SGK Başkanlığının evraklarını ve imza incelemesine dair kriminal rapor karşısında ihale koşullarında aralarında anlaşma yaparak TCK 40/2 maddesi uyarınca suça iştiraklerinin bulunduğu dosya kapsamında bulunan beyanlar ve mevcut tutanaklar dikkate alındığında şüphelilerin üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesi gösteren somut olguların bulunduğu, şüphelilerin üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti ve bu suça ilişkin cezanın alt ve üst haddi dikkate alındığında açıklanan nedenlerle tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu, adli kontrol tedbirinin de yetersiz kalacağı anlaşıldığından, şüphelilerin CMK.nun 100 ve devamı maddeleri gereğince ayrı ayrı tutuklanmasına... [karar verildi.]"

6. Başvurucu, tutuklama kararına itiraz etmiş; itiraz Patnos 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 18/6/2023 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

7. Devam eden süreçte başvurucu tutukluluğunun devamına yönelik kararlara müteaddit defa itiraz etmiş; son olarak Hâkimliğin tutukluluk hâlinin devamına dair 8/8/2023 tarihli kararına karşı itirazı Patnos 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 11/8/2023 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

8. Bu karar başvurucuya 19/8/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 4/9/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Hâkimlik haftanın belirli günleri kolluk görevlilerine imza verme ve yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirleri uygulamak suretiyle 6/9/2023 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

10. Başsavcılık 16/10/2023 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik, resmî belgeyi bozma, yok etme veya gizleme ile kamu kurum veya kuruluşlarının ihalesine fesat karıştırma suçlarından cezalandırılması istemiyle aynı yer asliye ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. İddianamede, 12/6/2019 tarihinde asfalt üretim tesisinin işletilmesine ilişkin ihale yapıldığı ve bu ihaleyi kazanan şirketle kira sözleşmesinin akdedildiği belirtilerek ihale sürecinin sahte belgelerle usulsüz bir şekilde icra edildiği ve başvurucunun da bu süreçte yer aldığı ileri sürülmüştür. İddianamede, suçlamalara esas alınan temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. Başsavcılık, 5/1/2023 tarihli bilirkişi raporuna göre ihale için gerekli evrak temin edilmeden ve pazarlık yapılmadan asfalt üretim tesisinin işletmesinin doğrudan şirkete verildiğinin tespit edildiğini ifade etmiştir.

ii. Başsavcılık, başvurucunun da imzasının bulunduğu kira sözleşmesinde E.Y.nin isminin geçtiğini ancak yapılan araştırmada bu isimde bir kişinin bulunmadığının ve vatandaşlık numarasının sahte olduğunun belirlendiğini, ilgili mevzuat uyarınca ihaleyi yapan kurumda bulunması gereken ihale evrakının da mevcut olmadığını vurgulamıştır.

iii. Başsavcılık, başvurucunun ihale sürecinde sorumluluğu bulunduğuna yönelik şüpheli

U.L.nin beyanına dayanmıştır. U.L.nin beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"...Ben Patnos Belediye Başkanlığında 2019 yılının 6. Ayında P. Şirketinin müdürü olarak göreve başladım. Görev başladığım sürede ilk defa bu işi yaptığımdan dolayı usulü işlemleri tam olarak bilmiyordum. Bana sormuş olduğunuz ihaleye hatırladığım kadarıyla 2 firma katılmıştı. Bu iki firma bildiğim kadarıyla ihaleye girmişti. İhalenin sonucunda hangi şirketin ihaleyi kazandığını dahi bilmiyorum. İhale aşamasını tam olarak hatırlamıyorum. İhale evraklarını kimin hazırladığını dahi bilmiyorum. Bizim belediyemizde herhangi bir şekilde ihale komisyonu dahi yoktur. İhale komisyonu başkanı belediye başkanı ve başkan yardımcısıdır. Ben ve altımdaki çalışanların herhangi bir şekilde ihale evrakları hazırlamadık. Bu olay tamamıyla belediye başkan ve başkan yardımcısı [başvurucu] dahilinde oldu. Bütün işlemleri kendileri yaptılar ben olay tarihinde zaten tecrübesiz olduğum için bu işlemlerin hiç birine katılmadık..."

11. Patnos 2. Asliye Ceza Mahkemesi iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

12. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

13. Komisyon tarafından adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

14. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

17. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, kamu kurum veya kuruluşlarının ihalesine fesat karıştırma suçundan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

18. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

19. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede Patnos Belediyesine ait olan asfalt üretim tesisinin işletilmesine ilişkin ihale sürecinin sahte belgelerle usulsüz

bir şekilde icra edildiği ve başvurucunun da bu süreçte yer aldığı iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 5, 10).

20. Başvurucunun ihale sürecinde sorumluluğu bulunduğuna yönelik şüpheli U.L.nin beyanı (bkz. § 10), ihale için gerekli evrak temin edilmeden ve pazarlık yapılmadan asfalt üretim tesisinin işletmesinin doğrudan şirkete verildiği tespitlerini içeren bilirkişi raporu, başvurucunun da imzasının bulunduğu kira sözleşmesinde ismi geçen E.Y.nin gerçekte var olmayıp vatandaşlık numarasının sahte olduğuna ve ilgili mevzuat uyarınca ihaleyi yapan kurumda olması gereken ihale evrakının bulunamamasına ilişkin hususlar bir bütün olarak gözetildiğinde sayılan olguların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Berk Eroğlu [1. B.], B. No: 2024/10939, 5/11/2025, §§ 7, 18).

21. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

22. Eldeki olayda Hâkimlik tarafından başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken; işlendiği iddia olunan kamu kurum veya kuruluşlarının ihalesine fesat karıştırma suçunun niteliğine, kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına ve başvurucunun konumu gereği kamu zararının tespitini önlemeye yönelik olarak suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme ile tanıklar ve başkalarının üzerinden baskı kurabileceği hususunda kuvvetli şüphe bulunmasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. § 5).

23. Dolayısıyla başvuru konusu olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde tutuklandığı tarih itibarıyla belediye başkan yardımcısı olan başvurucu yönünden özellikle suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme ile tanıklar ve başkalarının üzerinden baskı kurabileceği şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir.

24. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, § 151).

25. Olayda Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

26. Açıklanan gerekçelerle tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

27. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği

tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak [2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek [1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). İncelenen olayda 6/9/2023 tarihinde tahliye edilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEVDET DÜNDAR

B. No: 2023/85087 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/85087

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEVDET DÜNDAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/85087)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Cevdet DÜNDAR

Vekili : Av. Hüseyin ÇEKEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 3/9/2023 tarihinde başvurucu ile H.K. ve A.K.nın araçlarından inerek kavga ettikleri ve bu sırada başvurucunun eşinin silah ateşlenmesi sonucu yaralandığı ihbarı üzerine soruşturma başlatmıştır.

3. Gözaltına alınan başvurucu 4/9/2023 tarihli Başsavcılık ifadesinde; trafikte seyir hâlindeyken tekerlekli sandalyedeki engelli bir kişiye yol vermek amacıyla aracını durdurduğunu, bu esnada arkasında bulunan aracın yanında durduğunu ve camı açan şüpheli H.K.nın kendisine "Bilmiyorsan araç kullanma senin karını sinkaf ederim." dediğini, kendisinin "Terbiyesizlik yapma yanımda eşim var bu laflar sana yakışmıyor." şeklinde karşılık vermesi üzerine H.K.nın aracından indiğini, kapısını zorla açarak kendisini darbetmeye başladığını, H.K.nın elinde bıçağa benzer bir cisim olduğunu gördüğünü, kendisini korumak amacıyla ruhsatlı silahını torpido gözünden çıkardığını, silahı gören H.K.nın kendisini araçtan çıkardığını, silahının kabzasıyla H.K.nın başına birkaç kez vurduğunu, H.K.nın silahını elinden almaya çalıştığını, bu sırada silahın ateş aldığını,

birlikte yere düştüklerini, H.K.nın silahı almak için mücadeleye devam ettiğini ve silahın ikinci kez ateşlendiğini, daha sonra birinin "Kadın vuruldu." dediğini duyduğunu, H.K.nın oğlu şüpheli A.K.nın da kendisini yerde tekmelemeye başladığını, bu sırada yerden kalkarak eşinin yanına koştuğunu ve silahı aracının içine attığını ifade etmiştir. Başvurucu; kendini koruma amacıyla silahını çıkardığını, kimseyi vurma amacının olmadığını, istese olayın başlangıcında ve eşinin vurulmasından sonraki süreçte silahıyla yakın mesafeden diğer şüphelileri vurabileceğini ancak böyle bir eylemde bulunmadığını ileri sürmüştür. Başvurucunun müdafii ise 5/9/2023 tarihinde başvurucunun eşinin cenaze töreninin yapılacağını ve başvurucunun cenaze törenine katılmak istediğini belirterek başvurucunun adli kontrol kararıyla serbest bırakılması gerektiğini söylemiştir.

4. Başsavcılık, olası kastla öldürme suçundan tutuklanmaları istemiyle başvurucu ve diğer şüpheli H.K.yı 4/9/2023 tarihinde Ankara 6. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

5. Başvurucu, sorgusunda Başsavcılıkta verdiği ifadesini tekrarlamıştır. Başvurucunun müdafii de başvurucunun eşinin 5/9/2023 tarihinde defin töreninin yapılacağını belirterek başvurucunun 70 yaşında olduğunu ve tutuklama talebinin reddinin gerektiğini ifade etmiştir. Şüpheli H.K. ise sorgusunda "Ben ateş etmedim, karşı taraf ya 2 ya da 3 kez ateş etti, ben hakaret etmedim, silahım yoktur. Cevdet isimli şahsın silahını almaya çalıştık. O bana yol vermedi, benim oğlum kornaya bastı, sonrasında Cevdet isimli şahıs durdu arabadan indi, bize silah çekti, iner inmez bize ateş etti, ben ateş etmedim, oğlum A.K. da yanımdaydı, oğlum Cevdet'e 'dur artık yengeyi vurdun' dedi, ben bizzat eşini vurup vurmadığını görmedim, üzerime atılı suçlamayı kabul etmiyorum." şeklinde beyanda bulunmuştur.

6. Hâkimlik, başvurucu ve diğer şüpheli H.K.nın isnat edilen suçtan tutuklanmalarına karar vermiştir. 4/9/2023 tarihli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Şüphelilerin üzerine atılı bulunan Olası Kast ile Kasten Öldürmek suçunu işlediklerine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren; şüphelilerin savunma içerikleri ile bilgi alma tutanakları, ölü muayene tutanağı ve 03/09/2023 tarihli tutanak içeriği ile ifadeli görüntülü inceleme ve teşhis tutanağı ve dosya kapsamında kuvvetli suç şüphesini gösterir somut delillerin bulunması, atılı suçun CMK'nın 100/3-a maddesinde sayılan katalog suçlardan olması, olay yeri inceleme raporunun ve olay anına ilişkin güvenlik kamera görüntü kayıtlarına ilişkin çözümleme raporunun henüz dosyaya kazandırılmamış oluşu ile soruşturmanın devam ediyor oluşu nazara alındığında mevcut delil durumuna göre şüphelilerin kaçma ve delilleri karartma ihtimallerinin bulunduğu, bu nedenlerle adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı CMK'nun 100. maddesi ile ilgili düzenlemeler ile AİHS 5. maddesindeki tutuklama şartları kapsamında isnat olunan suç ile orantılı olarak tedbir kapsamında şüphelilerin CMK.nun 101. maddeleri uyarınca AYRI AYRI TUTUKLANMASINA... [karar verildi.]"

7. Başvurucu müdafii; olaya ilişkin görüntü kayıtlarını, başvurucunun devam eden prostat, diabetik nöropati ve kalp hastalıklarına ilişkin raporları, başvurucunun eşinin vefatı sonrasında başvurucuya yapılan ve ciddi düzeyde kötü çıktığını belirttiği tahlillerin sonuçlarını ve başvurucunun gecikilmeksizin bir hastanenin kardiyoloji servisinde müşahede altına alınması gerektiğine ilişkin uzman görüşünü dilekçesine ekleyerek anılan karara itiraz etmiştir. Başvurucu müdafii, itiraz dilekçesinde başvurucunun vücudunda H.K. ve A.K. tarafından darbedilmesine bağlı oluşan yaralanmalara dair muayene raporu ile diğer şüphelilerin aracında yapılan aramada iki adet bıçak bulunduğu hususunun itiraz merci

tarafından dikkate alınması gerektiğini ifade etmiş; ayrıca başvurucunun tahliye edilerek eşinin cenaze törenini takip eden taziye sürecine katılmak istediğini de vurgulamıştır. Bu itiraz Ankara 8. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 13/9/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Ret kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Şüpheli Cevdet DÜNDAR'ın Ankara 6. Sulh Ceza Hâkimliği'nin 04/09/2023 tarih ve 2023/548 Sorgu sayılı kararı ile Üstsoy'dan Akrabayı Kasten Öldürmek suçundan dolayı tutukluluk kararı verildiği, verilen karara şüpheli müdafii tarafından itiraz edildiği, ilgili Hakimlik tarafından itiraz yerinde görülmediğinden reddine karar verilerek itirazın incelenmesi için mahkememize gönderildiği anlaşılmakla; şüphelinin üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, atılı suçun işlendiğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren delillerin bulunması, atılı suç için kanunda öngörülen cezanın alt ve üst sınırları, bu aşamada adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı ve şüphelinin tutuklu kaldığı süre gözetilerek Ankara 6. Sulh Ceza Hakimliği'nin itiraza konu tutuklamaya ilişkin kararında usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığından şüpheli müdafinin Ankara 6. Sulh Ceza Hâkimliği'nin 04/09/2023 tarih ve 2023/548 Sorgu Sayılı tutukluluk kararına ilişkin itirazlarının reddi ile şüphelinin TUTUKLULUK HALİNİN DEVAMINA... [karar verildi.]"

8. Bu karar, başvurucuya 14/9/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 12/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başsavcılık 22/1/2024 tarihli iddianameyle başvurucu ile diğer şüpheliler H.K. ve A.K. hakkında kasten öldürme suçundan cezalandırılmaları istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

10. Başsavcılık, ilk olarak başvurucu ile diğer şüpheliler H.K. ve A.K. arasında vuku bulan olaya ilişkin bilgi verdikten sonra ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı kemik kırıkları ve iç organ yaralanmalarından gelişen iç kanama sonucu başvurucunun eşinin ölümünün gerçekleştiğini, olay yerinde bulunan üç adet boş kovanın ve maktulü yaralayan merminin de başvurucuya ait silahtan atıldığının Ankara Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğü tarafından tespit edildiğini belirtmiştir. İddianamede, suçlamalara esas alınan diğer temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. Başsavcılık olaya ilişkin tanık beyanlarına dayanmıştır. Tanık R.G.; olay anında karşı yoldan bağırma sesleri duyduğunu, iki aracın yan yana durmuş olduğunu, üç erkek şahsın arasında arbede yaşandığını, daha sonra iki el silah sesi duyduğunu ancak silahın hangi şahsın elinde olduğunu görmediğini belirtmiştir. Tanık T.D. ise olay tarihinde ikametinde bulunduğunu, dışardan sesler gelmesi üzerine balkona çıktığını, yol üzerinde iki aracın durduğunu, üzerinde renkli bir tişört bulunan erkek şahsın belinde silah olduğunu ve şahsın elini beline attığını gördüğünü ancak silahı çıkarıp çıkarmadığını göremediğini, olayın devamında üç el silah sesi duyduğunu ve daha sonra bir kadının yere düştüğünü ifade etmiştir.

ii. Başsavcılık, olaya ilişkin video görüntülerine yönelik bilirkişi raporu almıştır. 25/10/2023 tarihli raporda; başvurucunun kullandığı beyaz renkli araç ile diğer şüphelilere ait aracın yan yana durduğu, H.K.nın araçtan indiği ve koşarak başvurucuya doğru sol elini kaldırdığı ve başvurucunun aracının kapısını açmaya çalıştığı, A.K.nın da araçtan inerek başvurucunun aracının sağ ön bölümüne tekme attıktan sonra başvurucunun bulunduğu tarafa yöneldiği, H.K.nın aracın sol ön kapısını açtığı ve A.K. ile birlikte başvurucuyu çekerek araçtan çıkardıkları, başvurucunun sağ elinde silah bulunduğu, H.K. ve A.K.nın başvurucuya birçok kez elleriyle vurdukları, başvurucunun da sağ elinde bulunan silahla H.K.nın kafasına iki kez

vurduğu, taraflar arasında arbedenin devam ettiği esnada başvurucunun müteveffa eşinin araçtan indiği, tarafları ayırmaya çalıştığı, A.K. ile başvurucu arasındaki arbedenin devam ettiği, A.K.nın başvurucunun yüzüne vurduğu, başvurucunun aldığı darbenin etkisiyle dengesini kaybettiği ve aracın açık olan kapısına çarptığı, daha sonra sağ eliyle A.K.ya doğru hamle yaptığı, başvurucu ile A.K.nın birbirlerine dönük vaziyette oldukları ve maktulün şüphelilerin arasında bulunduğu, bir el silah sesinin duyulduğu, bu esnada kayıt yapan tanığın telefon kamerasını aşağıya doğru indirmesiyle görüntü alınamadığı, silah sesinin duyulmasından sonra başvurucunun arkasını dönerek aracın önünde bulunan H.K.ya doğru koştuğu, görüntü alınamadığı sırada iki el daha silah sesi duyulduğu, başvurucunun H.K.ya doğru koşarak silahla kafasına vurduğu, daha sonra tarafların boğuşur vaziyette sarılarak yere düştükleri, H.K.nın başvurucunun üstünde kaldığı, A.K.nın koşarak başvurucunun elindeki silahı aldığı ve silahı sağ eliyle arkasında tuttuğu, görüntünün devamında başvurucu ve A.K.nın yerde yatan maktulün yanına gittikleri ifade edilmiştir. Raporda, tarafların kayıt cihazlarına uygun açı ve pozisyonda bulunmaması nedeniyle silahla ateş edilme anları, maktulün vurulma anı, tarafların birbirlerine yönelik eylemleri ile olay esnasında kullanılan silahın dışında başka bir suç aleti olup olmadığı hususlarına ilişkin olarak ayrıntılı tespit yapılmasının mümkün olmadığı da vurgulanmıştır.

iii. Başsavcılık, başvurucu ve diğer şüphelilerden alınan el svaplarının Ankara Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğü tarafından incelendiğini ancak üç şüpheliye ait svapta da atış artıklarının tespit edilemediğini belirtmiştir.

11. Ankara 33. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

12. Mahkeme 28/2/2024 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri uygulanması suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

13. Yargılama sonunda Mahkeme 5/11/2025 tarihinde başvurucu hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiş olup bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla dava istinaf kanun yolu aşamasında derdesttir.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de mevcut olmadığını, tutuklama kararı ile bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini, sağlık koşullarının gözetilmediğini ve tutukluluk hâli nedeniyle eşinin cenaze törenine katılamadığını belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ve yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir.

17. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

18. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla

başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, olası kastla öldürme suçundan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

21. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

22. Başvurucunun eşinin ölümüyle sonuçlanan olaya ilişkin tanık beyanları, video görüntülerine yönelik bilirkişi raporu ile diğer bulgular (bkz. § 10) isnat edilen suçun vasfının değişme ihtimalinden bağımsız bir şekilde ve bir bütün olarak gözetildiğinde tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir.

23. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının ve ölçülülüğünün birlikte değerlendirilmesi gerekir.

24. Başvuru konusu olayda Hâkimlik tarafından başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan olası kastla öldürme suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. § 6). Tutuklama kararına itirazın reddine yönelik kararda da aynı gerekçeye dayanılmıştır (bkz. § 7).

25. Diğer yandan başvurucu müdafiinin 5/9/2023 tarihinde başvurucunun eşinin cenaze töreninin yapılacağını ve başvurucunun cenaze töreni ile taziyeye katılmak istediğini Başsavcılıktaki ifade ve Hâkimlikteki sorgu aşamalarında müteaddit defa belirttiği, ayrıca başvurucunun devam eden prostat, diabetik nöropati ve kalp hastalıklarına yönelik raporları, başvurucunun eşinin vefatı sonrasında yapılan ve ciddi düzeyde kötü çıktığını belirttiği tahlillerin sonuçlarını ve başvurucunun gecikmeksizin bir hastanenin kardiyoloji servisinde müşahede altına alınması gerektiğine ilişkin uzman görüşünü dilekçesine ekleyerek tutuklama kararına itiraz ettiği ve dilekçesinde başvurucunun vücudunda H.K. ve A.K. tarafından darbedilmesine bağlı oluşan yaralanmalar ile başvurucunun yaşının (70) ve genel sağlık durumunun itiraz merci tarafından dikkate alınması gerektiğini ifade ettiği görülmüştür. Bununla birlikte tutuklama ve tutuklama kararına itirazın reddi kararında tutuklama nedenlerinin mevcudiyeti ve tutuklama tedbirinin ölçülülüğü açısından yukarıda belirtilen hususlara ilişkin olarak yargı mercilerince bir değerlendirme yapılmadığı tespit edilmiştir.

26. Buna göre başvurucunun eşini kaybettiği olayın özel koşullarına, başvurucunun yaşına, sağlık durumuna ve eşinin ölümü sonrasındaki cenaze ve taziye süreçlerine katılım talebine yönelik olarak yargı mercilerinin kararlarının tutuklama nedenleri ve tutuklama tedbirinin ölçülülüğü açısından yeterli gerekçe ihtiva etmediği sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile toplam 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Yargılandığı dava kapsamında başvurucu hakkında tahliye kararı verilmiş ve böylelikle başvurucunun tutukluluk statüsü sona ermiştir (bkz. § 12). Dolayısıyla hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

30. Öte yandan olayda ihlalin tespit edilmesinin başvurucunun uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 250.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 250.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 33. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2024/52) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜLENT GÖKTUNA

B. No: 2023/108043 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/108043

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜLENT GÖKTUNA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/108043)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Bülent GÖKTUNA

Vekili : Av. Burhan Asaf ŞAFAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinin hukuka aykırı olması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), Türkiye Varlık Fonunu (TVF) zarara uğrattığı iddiasıyla başvurucu hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, soruşturma kapsamında 20/6/2023 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucu; ifadesinde iş adamı olduğunu, şirketinin TVF ile yapmış olduğu sözleşme kapsamındaki taahhütlerini yerine getirdiğini ve dolandırıcılık suçlamasını kabul etmediğini ileri sürmüştür.

4. Başsavcılık, başvurucuyu kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan tutuklanması istemiyle İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

5. Hâkimlik 21/6/2023 tarihinde başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... dosyada mevcut bilgi ve belgeler, Devlet Denetleme Kurulu'nun 05/09/2022 tarih ve 72419889-663.07/44-1 sayılı TVF Yönetimi A.Ş.'nin 2016 yılındaki tahvil ihraç programı kapsamında tespit edilen hususların hukuki ihtilaf boyutunu aştığı ve suç teşkil ettiği düşüncesinden hareketle Mineks International Limited'in yönetim kurulu başkanı Bülent GÖKTUNA ile Türkiye Varlık Fonu Yönetimi A.Ş. eski genel müdürü ve yönetim kurulu başkanı [M.B.] hakkında soruşturma yürütülmesi gerektiği sonucunu havi rapor içeriği, rapor kapsamında tespit edilen hesap hareketleri, şüphelilerin savunmaları ve tüm dosya kapsamından şüphelilerin üzerlerine atılı suçu işlediklerine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösterir somut deliller bulunduğu, atılı suç için Türk Ceza Kanununda öngörülen ceza miktarı göz önünde bulundurulduğunda şüphelilerin kaçma ihtimali bulunduğundan tutuklama tedbirinin yerinde ve ölçülü olacağı, adli kontrol tedbirlerinin yeterli olmayacağı, şüpheliler yönünden herhangi bir tutuklama engeli bulunmadığı gözetilerek şüpheliler Bülent GÖKTUNA ve [M.B.] nin CMK'nın 100 ve devamı maddeleri uyarınca AYRI AYRI TUTUKLANMALARINA... [karar verildi.]"

6. Başvurucunun anılan karara itirazı İstanbul 28. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 23/6/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

7. Başvurucu, tutukluluğun devamına yönelik kararlara müteaddit defa itiraz etmiş ancak başvurucunun itirazları reddedilmiştir. Son olarak İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliği tutuklama kararındaki benzer gerekçeyle 9/11/2023 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

8. Devam eden süreçte İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliği 1/12/2023 tarihinde konutu terk etmeme ve yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirleri uygulanması suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... İncelenen dosya kapsamında, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Zararına Dolandırıcılık suçundan şüpheli hakkında İstanbul 8. Sulh Ceza Hakimliğinin 21/06/2023 tarih 2023/476 sorgu sayılı tutuklama kararına karşı şüpheli müdafii tarafından sunulan dilekçesi ile tahliye talebinde bulunulduğu, hakimliğimizce yazılan müzekkerede mütalaa talep edilmiş olup, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 01/12/2023 havale tarihli yazısında; tutuklu kalınan süre, sağlık durumu gözetilerek tahliye talebinin kabulü ile CMK 109/3-j maddesi uyarınca adli kontrol tedbiri uygulanması yönünde mütalaa verildiği görülmekle, soruşturmanın gelmiş olduğu aşama, şüphelinin ceza infaz kurumunda tutuklu bulunduğu süre, şüpheli müdafininin dilekçesinde belirttiği şüphelinin hastalıkları ve şüphelinin yaşı da dikkate alındığında, tüm bu hususları birlikte değerlendirildiğinde şüphelinin adli kontrol tedbirleri kapsamında CMK'nın 109/3 maddesi "j" ve "a" bentleri uyarınca serbest bırakılmasına... [karar verildi.]"

9. Başvurucu, adli kontrol tedbirlerine ilişkin karara itiraz etmiştir. İstanbul 11. Asliye Ceza Mahkemesi 6/12/2023 tarihinde bu itirazı kesin olarak reddetmiştir.

10. Ret kararı başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir. Başvurucu 18/12/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başsavcılık 23/5/2024 tarihli iddianame ile suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklamak ve kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçlarından cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

12. İddianamede suçlamalara esas alınan temel olgular özetle şöyledir:

i. Başsavcılık, TVF'ye yönelik olarak Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığınca hazırlanan rapora değinerek TVF'nin kurulmasından sonra aralarında başvurucuya ait olan şirketin de bulunduğu konsorsiyum ile TVF'nin 75.000.000.000 Amerikan doları tahvil ihracını içeren bir sözleşme akdettiğini, sözleşme kapsamında danışmanlık ücreti olan 25.000.000 Amerikan doları tutarındaki ödemenin sözleşmeye göre adına fatura kesme yetkisi bulunan diğer bir şirkete yapılması gerekirken paranın başvurucuya ait olan şirketin hesabına yediemin hesap olmaksızın yatırıldığını, bununla birlikte danışmanlık ücreti ödenmiş olmasına rağmen konsorsiyuma dâhil şirketlerce tahvil ihracının gerçekleştirilmediğini ve ödenen danışmanlık ücretinin yalnızca 6.000.000 Amerikan doları tutarındaki kısmının TVF'ye iade edildiğini vurgulamış ve kurumun zarara uğratıldığını ileri sürmüştür.

ii. Başsavcılık, başvurucu hakkında Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) tarafından tanzim edilen rapora göre başvurucunun ve yönetim kurulu başkanı da olduğu şirketinin şüpheli para transfer işlemleri yaptığının tespit edildiğini belirtmiştir. Buna göre Başsavcılık, 22/12/2016 tarihinde TVF hesabından başvurucuya ait şirkete 25.000.000 Amerikan doları gönderilmesinden sonraki süreçte anılan şirketin 2016-2021 yılları arasında başvurucunun avukatı olan B.A.Ş. adlı şüpheliye toplamda 4.820.947 Amerikan doları ve 9/6/2017 tarihinde başvurucunun hesabına 50.000 Amerikan doları olmak üzere para transferleri yaptığını, aynı şekilde başvurucunun da kendi hesabından 22/12/2016 tarihinden sonra yurt dışındaki banka hesaplarına toplam 64.801.343 Amerikan doları tutarında para transferi yaptığını ifade etmiştir.

13. İstanbul 40. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiştir.

14. Mahkeme; yargılamanın sonunda 12/6/2025 tarihinde başvurucunun suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçundan beraatine, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan ise 6 yıl 8 ay hapis cezası ve 111.150.000 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme; hükümle birlikte başvurucu hakkındaki konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinin kaldırılmasına, yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin ise devamına karar vermiştir. Başsavcılık ve başvurucu karara karşı istinaf kanun yoluna müracaat etmiştir.

15. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 34. Ceza Dairesi 23/12/2025 tarihinde mahkûmiyet hükmünün bozulmasına karar vermiş olup bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla dava ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

16. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Konutu Terk Etmeme Şeklindeki Adli Kontrol Tedbirinin Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

17. Başvurucu, şartları oluşmadığı hâlde konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirine karar verildiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile seyahat hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

19. Başvurucunun şikâyetinin özü, adli kontrol tedbirinin hukuki olmadığına ilişkindir.

Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesi konutu terk etmeme tedbirinin niteliği, uygulanış şekli ve özellikleri itibarıyla hareket serbestîsi üzerindeki sınırlayıcı etkisinin derece ve yoğunluk olarak seyahat özgürlüğüne göre oldukça ileri bir boyutta olduğu, dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale teşkil ettiği ve bu tedbir yönünden tutuklama tedbirinin hukukiliğine benzer şekilde inceleme yapılacağı sonucuna varmıştır (Esra Özkan Özakça [GK], B. No: 2017/32052, 8/10/2020, §§ 68-76).

21. Başvurucu, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesi uyarınca adli kontrol tedbirine tabi tutulmuştur. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan adli kontrol tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

22. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan adli kontrol tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce ön koşul olarak suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

23. Soruşturma makamları TVF'nin kurulmasından sonra aralarında başvurucuya ait olan şirketin de bulunduğu konsorsiyum ile TVF'nin tahvil ihracını içeren bir sözleşme akdettiğini, sözleşme kapsamında danışmanlık ücreti olan 25.000.000 Amerikan doları tutarındaki ödemenin sözleşmeye göre adına fatura kesme yetkisi bulunan diğer bir şirkete yapılması gerekirken paranın başvurucuya ait olan şirket hesabına yediemin hesap olmaksızın yatırıldığını, bununla birlikte danışmanlık ücreti ödenmiş olmasına rağmen konsorsiyuma dâhil şirketlerce tahvil ihracının gerçekleştirilmediğini, ödenen danışmanlık ücretinin yalnızca 6.000.000 Amerikan dolarlık kısmının TVF'ye iade edildiğini ve kurumun zarara uğratıldığını, diğer yandan başvurucu hakkında MASAK tarafından tanzim edilen rapora göre de başvurucu ile yönetim kurulu başkanı olduğu şirketinin şüpheli para transfer işlemleri yaptığının tespit edildiğini belirtmiştir. Buna göre başvurucu hakkındaki adli kontrol kararında açıkça belirtilmeyen ancak tutuklama kararında, iddianamede ve tutukluluğun devamına ilişkin kararlarda yer alan tüm bu hususların adli kontrol tedbirinin uygulanmasında da suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (tutuklama tedbiri yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. Yalçın Kaplan [1. B.], B. No: 2016/3927, 19/2/2019, § 43).

24. Öte yandan başvurucu hakkında uygulanan adli kontrol tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

25. Hâkimlik tarafından başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken suçun kanunda öngörülen cezasının alt ve üst sınırı ve atılı suç yönünden başvurucunun alabileceği ceza miktarı gözetilerek kaçma şüphesine yönelik tutuklama nedenlerinin bulunduğu sonucuna varıldığı görülmektedir (bkz. § 5). Başvurucunun tutukluluğun devamına ilişkin kararlarda da belirtilen gerekçeye dayanılmıştır (bkz. § 7).

26. Başvuru konusu olayda olduğu üzere yurt dışı ayağı olan ve teknik incelemeyi gerektiren dolandırıcılık suçlarına ilişkin soruşturma ve kovuşturmaların güvenlik içinde yürütülebilmesi ve özellikle kişilerin kaçmalarının engellenmesinde tutuklama tedbiri ile konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri dışındaki koruma tedbirlerinin yetersiz kalabileceği akılda tutulmalıdır. Ayrıca başvurucunun tutuklandığı ve sonrasında konutu terk etmeme suretiyle adli kontrol altına alındığı kamu kurum ve kuruluşlarının zararına

dolandırıcılık suçu Türk hukuk sistemi içinde ağır cezai yaptırım öngörülen suç tipleri arasında olup isnat edilen suça ilişkin olarak kanunda öngörülen cezanın ağırlığı kaçma şüphesine işaret eden durumlardan biridir (silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. Hüseyin Burçak [2. B.], B. No: 2014/474, 3/2/2016, § 61; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

27. Son olarak başvurucu hakkında uygulanan adli kontrol tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Tedbirin -Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında- ölçülülüğünün belirlenmesinde olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır.

28. İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliği; başvurucunun sağlık durumunu, yaşını ve tutuklulukta geçirdiği süreyi gözetmiş ve tahliye talebinin kabulüyle başvurucunun konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri altına alınmasına karar vermiştir (bkz. § 8).

29. Konutu terk etmeme tedbirinin tutuklamaya göre temel hak ve özgürlükler üzerinde daha hafif bir etki oluşturduğunun kabul edilmesi gerekir. Zira konutta kesintisiz olarak bulunmak zorunlu olsa da kişilerin konutta yaşayan ya da konuta gelen diğer kişilerle sosyal hayatını devam ettirmesinde veya her türlü bireysel ya da kitlesel iletişim araçlarını kullanmasında bir engel bulunmamaktadır. Ayrıca tedavi olma vb. kimi durumlarda kişilerin izinli sayılarak konutunu terk etmesine izin verilebilmektedir. Söz konusu tedbirin bu niteliği ölçülülük bakımından gözetilmelidir (Özlem Gümüştaş [1. B.], B. No: 2021/8574, 8/2/2023, § 37).

30. Buna göre İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliğinin yaşını ve hastalıklarını gözeterek başvurucunun özgürlüğünü tutuklamaya nazaran daha az sınırlayıcı nitelikte olan konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirine karar vermesinin ölçülü olduğu değerlendirilmiştir.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

32. Başvurucu, soruşturma dosyasında gizlilik kararının bulunması nedeniyle hakkındaki suçlamaları ve bu suçlamalara dayanak delilleri öğrenemediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

34. 5271 sayılı Kanun'un 260. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 267. maddesi uyarınca hâkim kararları ile Kanun'un gösterdiği hâllerde mahkeme kararlarına karşı ilgililer itiraz kanun yoluna gidebilecektir. Soruşturma dosyasına şüpheli ve/veya müdafilerin erişiminin engellenmesi sonucunu doğuran ve 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları ile 157. maddesine dayalı olarak alınan kararların da bu yönüyle itiraz kanun yoluna tabi olduğu görülmektedir (Adnan Erol [1. B.], B. No: 2020/27934, 15/3/2022, § 69).

35. Diğer yandan itiraz kanun yolunun inceleme konusu şikâyet açısından müdahalenin ortadan kaldırılması imkânı sunmadığına dair bir durum da tespit edilememiştir. Zira şüpheli ve/veya müdafiler itiraz kanun yoluna başvurduğunda itiraz mercii 5271 sayılı Kanun'un 260. maddesine bağlı olarak itirazı yerinde görebilecek ve müdahale konusu kararı ortadan kaldıracak nitelikte yeni bir karar alabilecektir (Adnan Erol, § 70).

36. İncelenen olayda başvurucunun soruşturma dosyasına erişimin engellenmesine ilişkin karara itiraz ettiğine dair herhangi bir açıklamada bulunmayıp bu durumla ilgili bilgi/belge sunmadığı görülmüştür. Buna göre başvurucunun olağan kanun yollarını tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinin hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MERAJEDDIN HAKIMI

B. No: 2024/26189 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/26189

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERAJEDDIN HAKIMI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/26189)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Merajeddın HAKIMI

Vekili : Av. Ayşe Nur Sevinç METİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının, bu karara karşı açılan davanın haksız gerekçelerle reddedilmesi nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Afganistan İslam Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 28/9/2023 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendi (ikamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler) uyarınca sınır dışı etme ve aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında altı ay süreyle idari gözetim kararı alınmıştır. Sınır dışı etme kararında başvurucunun 6458 sayılı Kanun'un 52. maddesi kapsamında menşe ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

3. Başvurucunun anılan kararın iptali amacıyla açtığı dava Ankara 26. İdare Mahkemesi tarafından 13/3/2024 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 27/3/2024 tarihinde öğrendikten sonra 26/4/2024 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Bölüm 2/5/2024 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu vekili Ayşe Nur Sevinç Metin 3/7/2025 havale tarihli dilekçesiyle bireysel başvurudan feragat ettiğini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda da yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; ülkesinde Taliban yönetimi öncesinde askerlik mesleğini icra etmesi nedeniyle ülkesine gönderilmesi hâlinde öldürülme riski olduğunu ve kötü muameleye maruz kalacağını, ayrıca sınır dışı etme kararına karşı açtığı davanın haksız gerekçelerle reddedildiğini belirterek yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrasında davadan feragat hâlinde düşme kararı verileceği ifade edilmiştir. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi hâlinde düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

10. Başvurucunun vekili Ayşe Nur Sevinç Metin 3/7/2025 tarihli dilekçesiyle başvurudan açıkça feragat etmiştir (bkz. § 6). Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMOUD MUSELMANI

B. No: 2024/46106 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/46106

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMOUD MUSELMANI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/46106)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Mahmoud MUSELMANI

Vekili : Av. Melis Burcu OCAKTAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle yaşam hakkının, kötü muamele yasağının, aile hayatına saygı hakkının ve sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine aykırı davranılması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 26/4/2022 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı etme ve aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında altı ay süreyle idari gözetim kararı alınmıştır. Sınır dışı etme kararında, başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakınca bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle başvurucunun gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucunun anılan kararın iptali talebiyle açtığı dava Ankara 26. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 28/6/2024 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 17/7/2024 tarihinde öğrendikten sonra 6/8/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Bölüm 22/8/2024 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu vekili Melis Burcu Ocaktan 24/7/2025 tarihli dilekçeyle bireysel başvurudan feragat ettiğini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşılan yabancı uyruklu başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; ülkesinde iç savaş hâkim olduğunu, bu nedenle ailesiyle birlikte Türkiye'ye sığındığını belirtmiştir. Sınır dışı edilmesi hâlinde yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edileceğini ileri süren başvurucu, ayrıca İdare Mahkemesinin herhangi bir araştırma yapmaksızın davayı reddetmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ifade etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrasında davadan feragat hâlinde düşme kararı verileceği ifade edilmiştir. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi hâlinde düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

10. Başvurucunun vekili Melis Burcu Ocaktan 24/7/2025 tarihli dilekçeyle başvurudan açıkça feragat etmiştir (bkz. § 6). Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ve Adalet Bakanlığına

GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MESUT YAŞAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/69117 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/69117

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MESUT YAŞAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/69117)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucular : Mesut YAŞAR ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (D) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda, başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Komisyon ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların 2024/69117 numaralı başvuru ile birleştirilmesine, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla

kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruda öncelikle kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi, esasa ilişkin olarak ise Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvuruculların bir kısmı, Bakanlık görüşüne karşı formdaki iddialarını tekrarlamıştır.

6. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender (GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

7. Neticede başvuruculların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı, dolayısıyla Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı anlaşılmıştır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvuruculların bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Başvuruculların iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

11. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok Anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculların ihlal iddiaları ve başvuruya konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle

kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Öte yandan başvuruculaların bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvuruda da varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculaların benzer ihlal iddiaları yönünden Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

16. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

17. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculaların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde talepte bulunan başvuruculaların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (G) sütununda belirtilen harçların listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BURHANETTİN KARADELİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/843 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/843

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURHANETTİN KARADELİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/843)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : Burhanettin KARADELİ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (F) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kat karşılığı inşaat sözleşmesi nedeniyle açılan tapu iptali ve tescil davasına konu taşınmaz üzerindeki ihtiyati tedbirin uzun süre devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuruculların da aralarında bulunduğu davalılara karşı 25/8/2014 tarihinde, arsa sahibi tarafından kat karşılığı inşaat sözleşmesinin feshi ile tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Kayseri 4. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 26/8/2014 tarihinde, dava konusu taşınmazların tapu kaydına üçüncü kişilere devir ve temliki önler nitelikte ihtiyati tedbir şerhi koymuştur.

3. Mahkeme 30/5/2019 tarihinde, davanın kabulüne başvurucular adına kayıtlı taşınmazların tapu kayıtlarının iptali ile davacı adına tesciline karar vermiştir.

4. Başvurucular, yargılama devam ederken 24/12/2019 ve 24/7/2020 tarihlerinde sırasıyla 2020/843 ve 2020/27351 numaralı bireysel başvurularda bulunmuştur.

5. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesi 10/11/2022 tarihinde, başvuruculların

istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, temyiz isteminde bulunanların itirazlarının Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunca verilen 16/5/2025 tarihli ve E.2024/1, K.2025/2 sayılı içtihadı birleştirme kararı uyarınca yeniden değerlendirilmesi için ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına 3/7/2025 tarihinde karar vermiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede yargılamanın ve ihtiyati tedbirin devam ettiği anlaşılmıştır.

6. Başvurucu Ahmet Sayan, başvurunun devamı sırasında 9/6/2021 tarihinde vefat etmiş, mirasçıları olan Semiha Sayan, Fatih Sayan ve Yılmaz Sayan 2/5/2025 tarihli dilekçeleriyle başvuruyu devam ettirmek istediklerini bildirmiştir.

7. Komisyon; 2020/843 numaralı başvuruda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Ayrıca 2020/27351 numaralı başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. 2020/27351 numaralı başvurunun 2020/843 numaralı başvuruyla birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular, ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ediyor olmasından yakınmıştır.

10. Başvurular, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer (B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 26/8/2014 tarihli mahkeme kararıyla konulan ihtiyati tedbirin devam ettiği görülmüştür. On bir yılı aşkın süredir devam eden ihtiyati tedbirin, süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmı hakkında Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucular Niyazi Metin ve Abdullah Gümüş 2020/27351 numaralı başvuruda yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini

iddia etmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

15. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden 2020/27351 numaralı başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri, B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2020/27351 numaralı başvuru yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Ekli listenin (G) sütununda yer alan manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ekli listenin (E) sütununda yer alan harçların ve (H) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Kayseri 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/250, K.2019/284) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT KELEŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/17391 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/17391

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT KELEŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/17391)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucular : Murat KELEŞ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (D) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında başvurucuların karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Komisyon, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Ekli listenin (B) sütununda belirtilen başvurular konu bakımından ilgisi nedeniyle 2020/17391 başvuru numaralı dosya ile birleştirilmiş ve inceleme bu dosya üzerinden yapılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

4. Başvurucuların bir kısmı, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânlarının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuşlardır. Ödeme gücünden yoksun

olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Başvurucular; başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delilere ve yapılan değerlendirmelere karşın davanın esasına etkili olarak ileri sürdükleri itirazlarının karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların bu iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

6. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda, kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda; başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bir iddia olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle, başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

7. Neticede başvuruculların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle, başvuruculların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinden Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedenleriyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

9. Başvuruculardan bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin Mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı

sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvurucuların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle, başvurucuların Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvuruculara iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

14. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculara ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvuruculara Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

18. Başvurucular; maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculara taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvuruculara taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile (G) sütununda belirtilen harçların listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH ATAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/19019 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/19019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH ATAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/19019)

Karar Tarihi: 4/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 19/6/2026- 33285

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucular : 1. Abdullah ATAŞ 2. Aydın BAŞ 3. Harun BOLAT 4. Mete HACIARİFOĞLU 5. Oğuzhan SAĞLAM 6. Selami ULUTAŞ 7. Yusuf YILMAZ

Vekili : Av. Serhat MENZİLCİOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular 24/4/2013 tarihinde Ankara 10. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (İdare) aleyhine kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davası açmıştır.

3. Başvurucular; dava dilekçesinde, hissedarı oldukları Ankara'nın Yenimahalle ilçesi, Susuz Mahallesi, 44744 ada ve 1 No.lu parselde kayıtlı taşınmaza İdare tarafından yüksek gerilim hattı yapılmak suretiyle fiilen el atıldığını ileri sürmüştür.

4. İdarenin cevap dilekçesinde; enerji nakil hattıyla direk yerlerinin dava konusu imar parselinin altlığını oluşturan 1957 No.lu kadastro parselinden geçtiği, bu iki enerji hattı ve direk yerleriyle ilgili olarak 1957 yılında kamulaştırma yapıldığı bedelin o zamanki maliklerine ödendiği belirtilmiştir. Ayrıca bu kadastro parselinin imar uygulaması sonucu

44744 ada ve 1 No.lu parsel olduğu, başvurucuların da bu imar parselinden hisse satın aldıkları, kadastro parseli zamanında kamulaştırma işleminin yapılarak bedelin o zamanki hak sahiplerine ödendiği ifade edilmiştir.

5. Mahkemece 17/3/2015 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Karar gerekçesinde; dava konusu imar parselinin altlığını oluşturan 1957 No.lu kadastro parselinden enerji nakil hatlarıyla direk yerlerinin geçirildiği, bu kadastro parselinin 1996 yılında ifraz görerek 3633, 3634, 3635, 3637 ve 3638 No.lu kadastro parsellerinin oluştuğu, direk yeri bakımından kamulaştırılan yerler için İdare adına 3633 ve 3634 No.lu parselin tescil edildiği, 3638 No.lu parsel üzerinden de enerji nakil hatlarının geçirildiği ve İdarece o tarihteki maliklere ödeme yapılarak İdare lehine 3638 No.lu parsel üzerinden daimî irtifak hakkı tesis edilip tapuya tescil edildiği belirtilmiştir. Gerekçede ayrıca 3616 ve 3638 No.lu parsellerin imar uygulamasına tabi tutulması sonucu dava konusu 44744 ada ve 1 No.lu imar parselinin oluştuğu, başvuruculların ise bu parselden 2013 yılında hisse satın alarak malik oldukları, 3638 No.lu parsel üzerinden geçen irtifak haklarının imar parseline aynen 1995 ve 1996 yıllarında aktarıldığı, başvuruculların da aktarılan bu irtifak haklarını görerek imar parselinden 2013 yılında hisse satın aldıkları, bu bağlamda kamulaştırmasız el atma durumunun söz konusu olmadığı, başvuruculara yeniden ödeme yapılmasının mükerrer ödemeye sebep olacağı belirtilmiştir.

6. Başvurucular, hükmü temyiz etmiştir. Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Daire) 24/5/2016 tarihinde dosyanın geri çevrilmesine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde dava konusu taşınmaz üzerinde dört irtifak hakkı tesis edildiği, buna karşın Mahkemece yapılan keşifte iki ayrı enerji nakil hattı geçirildiğinin anlaşıldığı, fen bilirkişisi krokili raporuna göre de 15.343,95 m²lik bölümün tapu kaydında 26.007 m² olarak gösterilen Kayabaşı-Ankara 2 Sincan enerji nakil hattı, 7.423,04 m²lik bölümün ise tapu kaydında 26.526 m² olarak gösterilen Ankara 2 Sincan Sanayi Bölgesi enerji nakil hattı olduğunun belirtildiği açıklandıktan sonra tapu kaydında 1996 yılında İdare lehine 26.007 m² olarak tesis edilen irtifak hakkı ile aynı yıl yine İdare lehine 26.526 m² olarak tesis edilen irtifak hakkına dayanak kamulaştırma belgelerinin davalı idareden, kamulaştırma işlemlerinin o tarihteki maliklerine tebliğine ilişkin tebliğ mazbatalarının ilgili noterlik ve davalı idareden, kamulaştırma bedelinin ödendiğine ilişkin belge ve tutanakların ise ilgili banka ve davalı İdareden getirtildikten sonra dosyanın gönderilmesi gerektiği belirtilmiştir.

7. Mahkemece eksiklikler giderildikten sonra dosya Daireye gönderilmiştir. Daire tarafından 4/4/2017 tarihinde dosyanın ikinci kez geri çevrilmesine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde dosya içindeki fen bilirkişi krokili raporunda, kök parsel olan 1957 No.lu parselin, 25/3/1996 tarihinde gördüğü ifraz neticesi oluşan kısmen 3638 No.lu parselin 170.397 m² şuyulanması sonucu oluşan dava konusu taşınmazda 3638 No.lu parselde 11486/264466 pay sahibi kooperatif adına kayıtlıyken başvuruculların 5/4/2013 ve 10/4/2013 tarihlerinde satın alma yoluyla malik oldukları ve tapu kaydına 1996 yılında İdare lehine tesis edilen 26.526 ve 26007 m² irtifak hakkı kamulaştırmaları kök parsel olan 1957 parselken yürütüldüğünden kooperatifin 3638 parseldeki 11486/264466 payı kimlerden edindiği, edinme tarihi ve sebebini gösterir dayanak belgeleriyle birlikte, 1957 parselin ve gittisi olan 3638 parselin tapu kaydının ilgili Tapu Müdürlüğünden getirtildikten sonra dosyanın gönderilmesi gerektiği belirtilmiştir.

8. Mahkemece eksiklikler giderildikten sonra dosya Daire'ye gönderilmiştir. Daire tarafından 8/5/2018 tarihinde önceki maliklerin irtifak haklarına ilişkin olarak ferağ verdiklerinin anlaşıldığı belirtilerek hükmün onanmasına karar verilmiştir.

9. Başvurucular, Dairenin onama kararına karşı karar düzeltme yoluna müracaat etmiştir. Daire tarafından 8/7/2019 tarihinde yeniden geri çevirme kararı verilmiştir. Kararın gerekçesinde dava konusu Susuz Mahallesi 3638 parsel No.lu taşınmazda davalı İdare lehine 15/5/1996 tarihli ve 3511 yevmiye sayılı, 22/5/1996 tarihli ve 3760 yevmiye sayılı, 3636 parsel No.lu taşınmazda 15/5/1996 tarihli ve 3511 yevmiye sayılı ve 3938 parsel No.lu taşınmazda 4/6/1996 tarihli ve 4133 yevmiye sayılı işlemler ile tesis edilen irtifak hakkına ilişkin tüm dayanak resmî belgelerin ayrıca dava konusu kök 44744 ada ve 1 parsel No.lu taşınmazda Yenimahalle Belediye Encümeninin 30/4/2014 tarihli ve 715 sayılı kararı ve Ankara Büyükşehir Belediye Encümeninin 3/7/2014 tarihli ve 1779 sayılı kararıyla onaylanan 84184/ ek-2 parselasyon planı gereğince başvurucular adına oluşan yeni tapu kayıtlarının ilgili tapu müdürlüklerinden getirtildikten sonra dosyanın gönderilmesi gerektiği belirtilmiştir.

10. Mahkemece eksiklikler giderildikten sonra dosya Daireye gönderilmiştir. Daire 27/2/2020 tarihinde karar düzeltme talebinin reddine karar vermiştir.

11. Başvurucular, nihai hükmü 19/3/2020 tarihinde öğrendikten sonra 7/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun ile COVID-19 pandemisi nedeniyle yargı alanındaki süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durdurulduğundan başvurunun süresinde olduğu anlaşılmıştır.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucular, usulüne uygun kamulaştırma işlemi yapılmaksızın ve bedeli ödenmeksizin maliki oldukları taşınmazlara el atılmasından yakınarak kamulaştırmasız el atma nedeniyle açtıkları tazminat davasının haksız olarak reddedildiğini ileri sürmüştür. Başvurucular; irtifak bedelinin kendilerine yahut önceki maliklere ödenmediğinin bilirkişi raporunda vurgulandığını, ilgili kurumun cevabi yazısında ferağ belgelerine rastlanılmadığının belirtildiğini, aynı taşınmaza ilişkin farklı hissedarlar tarafından açılan davalarda derece mahkemesinin usulüne uygun kamulaştırma yapılmadığına ve İdarenin kamulaştırmasız el atmada bulunduğuna dair verilen kararların temyiz incelemesinde onandığını ifade ederek mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

14. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Başvuruculara göre kamulaştırma yapılmaksızın el atılan, İdareye göre ise usulüne uygun kamulaştırma işlemleri yapılan taşınmazın mülk teşkil ettiği ve yapılan işlemin mülkiyet hakkına müdahale niteliğinde olduğu tartışmasızdır.

17. Anayasa’nın 13. ve 35. maddelerine göre mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

18. Anayasa’nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddesinin birinci fıkrasında “Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hâllerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek

şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.” denilmektedir. Devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılabilmesi, kamu yararının bulunması, kamulaştırma kararına ilişkin kanunda gösterilen esas ve usullere uyulması, gerçek karşılığın kural olarak peşin ve nakden ödenmesi kamulaştırmanın anayasal ögeleridir (AYM, E.2018/156, K.2019/22, 10/4/2019, § 29). Gerçek karşılığın peşin olarak ödenmesi, Anayasa'nın 46. maddesiyle maliklerin lehine olarak getirilen özel bir güvence mahiyetindedir.

19. Başvuruya konu olayda uyuşmazlığın esası, önceki maliklerin ferağ belgesi verip vermediği noktasında toplanmaktadır. Başvurucular, ferağ belgesinin bulunmadığını ileri sürmüş; ilgili tapu müdürlüğü de cevabi yazısında ferağ belgelerine rastlanılmadığını bildirmiştir. Ayrıca başvurucular, aynı taşınmaza ilişkin farklı hissedarlar tarafından açılan davalarda derece mahkemelerinin usulüne uygun kamulaştırma yapılmadığına ve İdarenin kamulaştırmasız el atmada bulunduğuna dair verilen kararların temyiz incelemesinde Daire tarafından onandığını ifade ederek ilgili kararları da bireysel başvuru dosyasına sunmuştur. Nihayetinde başvurucular, dava konusu taşınmaza fiilen el atıldığını ve önceki maliklerin ferağ vermediklerini ileri sürerek iddialarını yeterli derecede temellendirerek somut verilere dayandırmıştır. Uyuşmazlığa ilişkin Daire kararında ise sadece önceki maliklerin ferağ verdiklerinin anlaşıldığı belirtilmiş, bu sonuca nasıl ulaşıldığı hususunda ayrıca bir değerlendirme yapılmamıştır. Kararda konuya ilişkin ilgili ve yeterli bir gerekçe sunulmamıştır.

20. Sonuç olarak yargısal sürecin bütününe bakıldığında mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği, başvurucuların bu güvencelerden yararlandırılmadığı anlaşılmıştır. Bu sebeple başvurucuların mülkiyet hakkı ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvurucular aleyhine bozulmuş olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talep etmiştir.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne veya reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında

olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 10. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/225, K.2015/118) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MENŞURE İŞLER

B. No: 2020/23865 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/23865

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MENŞURE İŞLER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/23865)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Menşure İŞLER

Vekili : Av. Tamer SELÇUK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tapu sicil müdürlüğünün ihtiyati tedbir şerhini işlememesi sonrasında aile konutu olarak kullanılan taşınmazın satılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/7/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1973 doğumlu olup Aydın'ın Buharkent ilçesinde ikamet etmektedir.

6. Bir kredi sözleşmesi kapsamında başvurucunun eşi M.İ. 19/2/2007 tarihinde H.Bankası (Banka) lehine maliki olduğu taşınmaz üzerinde ipotek tesis etmiştir. Banka 1/8/2012 tarihinde borçlu şirket ve ipotek veren M.İ. aleyhine ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla icra takibi başlatmıştır.

7. Başvurucu 20/2/2013 tarihinde aile konutu olan bağımsız bölüm üzerinde ipotek tesis edilirken muvafakati alınmadığını belirterek taşınmaza 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 194. maddesi uyarınca aile şerhi konulması ve Banka lehine tesis edilen ipoteğin kaldırılması için eşine ve Bankaya karşı dava açmıştır. Başvurucu, ayrıca 21/2/2013 tarihli ikinci arttırımda taşınmazın satışının engellenmesi için ihtiyati tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.

8. Nazilli Aile Mahkemesi (Mahkeme) davanın açıldığı aynı gün taşınmazın tapu kaydına üçüncü kişilere devrinin önlenmesi amacıyla teminatsız olarak ihtiyati tedbir şerhi konulmasına, buna ilişkin Buharkent Tapu Müdürlüğüne (Tapu Müdürlüğü) müzekkere yazılmasına, başvurucu vekiline elden takip yetkisi verilmesine karar vermiştir. Mahkeme aynı gün Tapu Müdürlüğüne hitaben ihtiyati tedbir şerhi konulmasına ilişkin müzekkere yazmıştır.

9. Nazilli 2. İcra Müdürlüğü 19/3/2013 tarihinde, ipoteğe konu bağımsız bölümün 28/2/2013 tarihinde 80.100 TL bedelle Bankaya ihale edildiğini, 7/3/2013 tarihinde ihalenin kesinleştiğini belirterek söz konusu taşınmazın tapu kaydı üzerindeki tüm sınırlamaların kaldırılıp Banka lehine tescil edilmesini Tapu Müdürlüğüne bildirmiştir.

10. Tapu Müdürlüğünün Mahkemeye gönderdiği 27/3/2013 tarihli yazıda; taşınmaza 21/2/2013 tarihinde ihtiyati tedbir şerhinin işlendiğini, Nazilli 2. İcra Müdürlüğünü 19/3/2013 tarihli satış müzekkeresi gereğince taşınmazın ihale alıcısı Banka adına cebrî satış yoluyla tescil edildiğini açıklamıştır.

11. Banka 16/4/2013 tarihinde başvurucu ile eşine taşınmazın boşaltılması isteğini içeren bir tahliye emri göndermiştir.

12. Başvurucu 9/4/2013 tarihinde önceki ihtiyati tedbir kararının Tapu Müdürlüğünce tapu kaydına işlenmediğinden dava konusu taşınmazın davalı Bankaya mülkiyetinin geçtiğini belirterek dava sonuna kadar taşınmazın üçüncü kişilere devrini engelleyecek şekilde yeni bir ihtiyati tedbir kararı verilmesini Mahkemeden talep etmiştir. Mahkeme, cebri icra satışı sonucunda taşınmazın mülkiyetinin davalı Bankaya geçtiğinden ihtiyati tedbir kararı verilmesine yasal imkân bulunmadığına temyiz yolu açık olmak üzere 22/4/2013 tarihinde karar vermiştir.

13. Başvurucu; yargılamanın son celsesindeki beyanında dava konusu taşınmazın mülkiyetinin cebri icra satışı sonucunda davalı Bankaya geçtiğini, açtığı davanın ipoteğin terkini ve taşınmazın tapu kaydına aile konutu şerhi konulması iken bu aşamadan sonra tapu iptal ve tescili davasına dönüştüğünü, bu aşamada açıklayacağı başka bir husus olmadığını açıklamıştır.

14. Mahkeme 27/12/2013 tarihinde davanın konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir. Kararda, taşınmazın mülkiyetinin ihalenin kesinleşmesi neticesinde davalı Bankaya geçtiğini belirterek aile konutu olarak kullanılıyor olsa dahi tapu kaydına aile konutu şerhi konulamayacağını ve ipotek tesisinin başvurucunun rızasına bağlı olmaktan çıktığını açıklamıştır. Mahkeme ayrıca yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına ve başvurucunun davalı Bankaya vekâlet ücreti ödemesine karar vermiştir.

15. Başvurucu 19/1/2015 tarihinde kararı temyiz etmiştir. Temyiz dilekçesinde; ihtiyati tedbir kararına ilişkin müzekkerenin Tapu Müdürlüğüne teslim edildiğini, söz konusu müzekkerenin yevmiye defterine işlendiğini ancak müzekkere gereğinin Tapu Müdürlüğünde görevli olan kişilerce yerine getirilmediğini ve bunun sonucunda da ihtilafa konu taşınmazın davalı Bankaya satıldığını belirtmiştir. Başvurucu, her ne kadar taşınmazın satılmış olması nedeniyle davanın konusuz kaldığından bahisle karar verilmesine yer olmadığına ilişkin hüküm kurulmuşsa da taşınmazı cebri icra yoluyla yine davalı Bankanın satın aldığını ifade etmiştir. Buna bağlı olarak davada husumet ve taraf sıfatı yönünden bir değişiklik olmadığından davanın esasına girilerek hüküm kurulması gerektiğini ileri sürmüştür.

16. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi (Yargıtay Dairesi) 25/6/2015 tarihinde davanın açıldığı tarih itibarıyla tarafların haklılık durumlarının değerlendirilmesi suretiyle yargılama giderlerine hükmedilmesi gerektiğini belirterek bu yönden kararı bozmuştur. Bunun dışında kalan temyiz itirazlarının ise reddi ile bozma kapsamı dışında kalan temyize konu kısmın onanmasına karar vermiştir.

17. Mahkeme 12/2/2019 tarihinde aile konutu şerhi konulması ve ipoteğin terkini yönünden önceki kararın onanıp kesinleştiğinden bu hususlar hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir. Mahkeme, aile konutu niteliğinde olan taşınmazda başvurucunun rızası dışında ipotek tesis edildiğinden başvurucunun başlangıçta davalılar aleyhine dava açmakta haklı olduğunu belirterek yargılama giderleri ve vekâlet ücretinden davalıları müştereken ve müteselsilen sorumlu tutmuştur.

18. Davalı Banka 12/3/2019 tarihinde başvurucunun kredi kullanan şirketin ortağı olduğunu ve ipoteğin rızası dışında tesis edildiği iddiasının yersiz olduğunu belirterek kararı temyiz etmiştir. Yargıtay Dairesi 18/9/2019 tarihinde davalının temyiz itirazlarını reddederek hükmü onamıştır.

19. Banka 1/10/2019 tarihinde davaya konu taşınmazı M. oğlu B.İ.ye satmıştır.

20. Yargıtay Dairesi 18/3/2020 tarihinde davalı Bankanın karar düzeltme istemini reddetmiştir.

21. Başvurucu, nihai hükmü 20/6/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

22. 4721 sayılı Kanun'un "Aile konutu" başlıklı 194. maddesi şöyledir:

"Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.

Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir.

Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir.

Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş

diğeri ile müteselsilen sorumlu olur."

23. 4721 sayılı Kanun'un "Aile konutu ve ev eşyası" başlıklı 240. maddesi şöyledir:

"Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır.

Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine, konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir.

Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır."

24. 4721 sayılı Kanun'un "İptal veya boşanma hâlinde" başlıklı 254. maddesi şöyledir:

"Evliliğin iptal veya boşanma kararıyla sona erdirilmesi hâlinde, ailenin ortak kullanımına özgülenmiş ve eşler arasında eşit olarak paylaşma konusu olan konutta kalmaya ve ev eşyasını kullanmaya hangisinin devam edeceği konusunda eşler anlaşabilirler. Konutta kalma hakkını elde eden eş, bu hakkın tapu kütüğüne şerh edilmesini isteyebilir.

Eşlerin aile konutunda kimin kalmaya ve ev eşyasını kimin kullanmaya devam edeceği konusunda anlaşamamaları hâlinde, hakkaniyet gerektiriyorsa hâkim, olayın özelliklerini, eşlerin ekonomik ve sosyal durumlarını ve varsa çocukların menfaatlerini göz önünde bulundurarak bu hakka hangisinin sahip olacağına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verir; bu kararında kalma ve kullanma süresini belirleyerek tapu kütüğüne şerhi için tapu memurluğuna bildirir.

Hâkim aksine karar vermedikçe hak, belirlenen sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer. Ancak, bu süre sona ermeden yararlanan tarafın durumunda değişiklik olması hâlinde, diğer taraf hâkimden, kararın gözden geçirilmesini isteyebilir.

Eşler konutta kira ile oturuyorlarsa hâkim, gerektiğinde konutta kiracı sıfatı taşımayan eşin kalmasına karar verebilir. Bu durumda, kiralayanın sözleşmeden doğan haklarını güvenceye almak için gerekli düzenleme yapılmasına iptal veya boşanma kararıyla birlikte re'sen karar verilir."

25. 4721 sayılı Kanun'un "Aile konutu ve ev eşyası" başlıklı 279. maddesi şöyledir:

"Eşlerin birlikte yaşadıkları konut veya ev eşyası ortaklık mallarına dahil ise, sağ kalan eş, payına mahsuben bunların mülkiyetinin kendisine verilmesini isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eş veya ölenin diğer yasal mirasçılarının istemiyle bunlar üzerinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınabilir.

Mal ortaklığı rejiminin ölüm dışındaki bir sebeple son bulması hâlinde, eşlerden her biri, üstün bir yararının varlığını ispat etmek suretiyle aynı istemleri ileri sürebilir."

26. 4721 sayılı Kanun'un "Aile konutu ve ev eşyasının sağ kalan eşe özgülenmesi" kenar başlıklı 652. maddesi şöyledir:

"Eşlerden birinin ölümü hâlinde tereke malları arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; sağ kalan eş, bunlar üzerinde kendisine miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya mirasbırakanın diğer yasal mirasçılarından birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

Mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek ve sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde, sağ kalan eş bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır."

2. Yargıtay İçtihadı

27. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15/4/2015 tarihli ve E.2013/2-56, K.2015/1201 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; ipotek işleminin davacı ve ipotek veren davalı ile aynı çatı altında oturan müşterek çocukların kullandığı krediye teminat teşkil etmek üzere kurulmuş bulunmasına göre, bu hususun davacının ipotek işleminden haberdar olup bu işleme muvafakat ettiği anlamına gelip gelmediği noktasında toplanmaktadır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 194/1. maddesine göre, 'Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.'

Bu madde hükmü ile aile konutu şerhi konulmuş olmasa da eşlerin birlikte yaşadıkları aile konutu üzerindeki fiil ehliyetleri sınırlandırılmıştır. Sınırlandırma aile konutu şerhi konulduğu için değil, zaten var olduğu için getirilmiştir. Bu sebeple tapuya aile konutu şerhi verilmese bile o konut aile konutu özelliğini taşır. Anılan madde hükmü ile getirilen sınırlandırma, emredici niteliktedir. Dolayısıyla bu haktan önceden feragat edilemeyeceği gibi eşlerin anlaşmasıyla da ortadan kaldırılamaz ve açık rıza ancak 'belirli olan' bir işlem için verilebilir.

TMK'nın 193. maddesi ile eşlerin birbirleri ve üçüncü kişilerle olan hukuki işlemlerinde özgürlük alanı tanınmış olmakla birlikte TMK'nın 194. madde hükmü ile eşlerin aile konutu ile ilgili bazı hukuksal işlemlerinin diğer eşin rızasına bağlı olduğu kuralı getirilerek eşlerin hukuki işlem özgürlüğü, 'aile birliğinin' korunması amacıyla sınırlandırılmıştır. Buna göre, eşlerden biri diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez ve aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.

Bu cümleden hareketle, aile konutunun maliki olan eş aile konutundaki yaşantıyı güçlüğe sokacak biçimde, aile konutunun ipotek edilmesi gibi tek başına bir ayni hakla sınırlandıramaz. Bu sınırlandırma ancak diğer eşin açık rızası alınarak yapılabilir.

TMK'nın 194. maddesi yetkili eşin izni için bir geçerlilik şekli öngörmemiştir. Bu nedenle sözkonusu izin bir şekle tabi olmadan, sözlü olarak dahi verilebilir. Ancak maddenin ifadesinden de anlaşılacağı üzere, iznin 'açık' olması gerekir (GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Türk Medeni Kanununun Getirdiği Yeni Şerhler; Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, Birinci Basıdan İkinci Tıpkı Bası, 41-42 sh.).

Her ne kadar ipotek doğrudan doğruya aile konutundan faydalanma ve oturma hakkını engellemiyorsa da, hak sahibi eşin kötüniyetli ve muvazaalı işlemleri ile aile konutunun

elden çıkarılma tehlikesi nedeniyle ipotek işlemine diğer eşin açık rızası şarttır.

Somut olayda, davalı eş dava konusu aile konutu üzerinde diğer davalı banka lehine ipotek tesis etmiş, bu işlem sırasında davalı banka tarafından davacı eşin açık rızası alınmamıştır.

Yukarıda açıklanan kurallar çerçevesinde ipotek işleminin, davacı ve davalı eş ile aynı çatı altında oturan müşterek çocukların kullandığı krediye teminat teşkil etmek üzere kurulmuş bulunmasının da önemi bulunmamaktadır. Bu durumda, TMK'nın 194/1 maddesi eşin açık rızasını aradığından, yapılan işlemin geçerli olduğunu kabul etmek imkansızdır."

28. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 21/10/2015 tarihli ve E.2014/2-2096, K.2015/2322 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş tarafından, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmemesi halinde, işlem tarafı iyiniyetli üçüncü kişinin 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 1023. maddesi hükmünden yararlanacağı kabul edilmektedir (HGK. 24.04.2013, E. 2012/2-1567, K. 2013/579). Bu durum aile konutu olarak kullanılan taşınmazın tapu kaydında, konutun bu niteliğini gösteren şerh olmaması hali ile ilgilidir ve taşınmazın aile konutu olduğunu bilmeyen ya da bilemeyecek durumda olan üçüncü kişinin tapuya güven ilkesinden yararlanması asıldır. Tapuda aile konut şerhi olmasa da bunu bilebilecek durumda olan veya bilen kişinin iyiniyetinin bulunduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Nitekim benzer ilkeler Hukuk Genel Kurulunun 15.04.2015 gün ve 2013/2-2056 ve 2015/1201, 19.06.2015 gün ve 2015/2-528, 2015/1713 sayılı kararlarında da kabul edilmiştir.

Somut olay gelince, dava konusu taşınmazın tapu kaydında ipotek tesis edildiği tarihte aile konutu şerhi bulunmadığı açıktır. Ne var ki, davalı banka tarafından düzenlettirilen değerlendirme raporunda dava konusu taşınmazın vasfı ve kullanımının mesken olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitlere rağmen aile konutu olan taşınmaz üzerinde davalı banka lehine ipotek tesis edilmiş, bu işlem sırasında davalı Banka tarafından davacı eşin açık rızası alınmamıştır. Bu durumda, TMK'nın 194/1 maddesi eşin açık rızasını aradığından, yapılan işlemin geçerli olduğunu kabul etmek imkansızdır.

Hal böyle olunca, mahkemece yukarıda açıklanan yasal düzenleme ve ilkelere uygun değerlendirme yapılarak davanın kabulüne karar verilmesi ve bu kararda direnilmesi usul ve yasaya uygun olup; direnme kararının onanması gerekir."

29. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 11/2/2021 tarihli ve E.2018/2-511, K.2021/69 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“II. UYUŞMAZLIK

10. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davacı eşin açık rızası alınmadan tesis edilen ipotek nedeniyle, davalılar arasında gerçekleşen icra takibi sonucunda, aile konutu olarak kullanılan dava konusu taşınmazın, ipotek alacaklısı davalı bankaya, alacağına mahsuben cebri ihale yolu ile intikal etmesi karşısında, Türk Medeni Kanunu’nun 194. maddesi uyarınca tapu kaydının iptali ile davalı eş adına tesciline karar verilip verilemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

11. Uyuşmazlığın çözümü bakımından ilgili yasal düzenleme ve kavramların açıklanmasında

yarar görülmektedir.

12. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 'Eşlerin hukuki işlemleri' başlıklı 193. maddesi 'Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşlerden her biri diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukukî işlemi yapabilir.' şeklindedir.

13. Aynı Kanun'un 194. maddesinin birinci fıkrasına göre 'Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz' hükmü düzenleme altına alınmıştır. Anılan maddenin gerekçesine göre aile konutu; eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantısına buna göre yön verdiği, acı ve tatlı günleri içinde yaşadığı anılarla dolu bir alan olarak tanımlanmıştır.

14. TMK'nın 193. maddesi dikkate alındığında kural olarak eşlerin birbirleri ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlem yapma serbestîsi kabul edilmişken, aynı Kanun'un 194. maddesi ile bu kurala istisna getirilmiş ve aile konutu üzerindeki hakların sınırlandırılması esası kabul edilmiştir. Bu düzenleme ile malik olmayan eşe, aile konutu ile ilgili tapu kütüğüne şerh verilmesini isteme hakkı tanınmış, eşlerin aile konutu ile ilgili bazı hukuksal işlemlerinin diğer eşin rızasına bağlı olduğu kuralı getirilerek eşlerin hukuki işlem özgürlüğü 'aile birliğinin' korunması amacıyla sınırlandırılmıştır. Tapu kaydında aile konutu şerhi bulunmasa dahi aile konutuna ilişkin olarak; eşlerden biri diğer eşin açık rızası bulunmadıkça aile konutuyla ilgili kira sözleşmesini feshedemeyecek, aile konutunu devredemeyecek ve aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamayacaktır. Malik olmayan eşin izni için şekil şartı bulunmamakla birlikte, iznin açık olması gerekmektedir. Açık rızanın varlığını ispat yükü ise aile konutu ile ilgili tasarrufta bulunana aittir.

15. TMK'nın 194. maddesinde öngörülen sınırlandırma, taşınmazın tapu kaydına aile konutu şerhi konulduğu için değil, konut aile konutu vasfı taşıdığı için getirilmiştir. Bu sebeple taşınmazın tapu kaydında aile konutu şerhi bulunmasa bile o konut aile konutu özelliğini taşır. Nitekim aile konutu şerhi kurucu değil açıklayıcı niteliktedir. Aksi düşünce ile tasarruf yetkisine ilişkin sınırlamanın şerh ile başlayacağı kabul edilmiş olur. Anılan madde hükmü ile getirilen sınırlandırma, emredici niteliktedir. Dolayısıyla bu haktan önceden feragat edilemeyeceği gibi eşlerin anlaşmasıyla da bu vasıf ortadan kaldırılamaz ve açık rıza ancak 'belirli olan' bir işlem için verilebilir.

16. Eş söyleyişle aile konutunun maliki olan eş, aile konutundaki yaşantıyı güçlüğe sokacak biçimde tek başına aile konutunu ayni bir hakla sınırlandıramaz. Bu sınırlandırma ancak diğer eşin açık rızası alınarak yapılabilir. Nitekim bu ilkeler Hukuk Genel Kurulu'nun 24.05.2017 tarih, 2017/2-1604 E. ve 2017/967 K. sayılı kararında da aynen benimsenmiştir.

17. Mülkiyet hakkının kazanılması ve yolsuz tescil ile ilgili hukuki düzenlemelere gelince; TMK'nın 705. maddesine göre 'Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması tescille olur. Miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır' hükmü ile mülkiyet hakkının hangi durumlarda iktisap edileceği belirlenmiştir.

18. TMK'nın 'İyiniyetli üçüncü kişilere karşı' başlıklı 1023. maddesi ise; 'Tapu kütüğündeki tescile iyiniyetle dayanarak mülkiyet veya bir başka aynî hak kazanan üçüncü kişinin bu kazanımı korunur' hükmüne haiz olup, bu düzenleme ile tapu kütüğüne güven ilkesine dayalı olarak yapılan iyi niyetli iktisap koruma altına alınmıştır. Düzenleme altına alınan

hüküm ile tapu sicilinde ismi geçen kişinin gerçek hak sahibi olduğuna inanan veya kendinden beklenen tüm özeni göstermesine rağmen gerçek malik olmadığını, tapu sicilinde yolsuzluk bulunduğunu bilmesi imkânsız olan kişinin iktisabının korunması amaçlanmıştır. Üçüncü şahıs, yolsuz tescil ile ilgisi bulunmayan, yolsuz işleme taraf olarak katılmamış olan kişidir. Üçüncü şahıs yolsuz kayda dayanarak ayni hak iktisap ederken, tescilin yolsuzluğunu bilmemeli ve bilebilecek durumda olmamalıdır (Kılıç, H., Son Değişikliklerle Gayrimenkul Davaları, Ankara 2007, 4. Baskı, 4. Cilt, s. 4416). Ne var ki; tapulu taşınmazların intikallerinde huzur ve güveni koruma, toplum düzenini sağlama uğruna, tapu kaydında ismi geçmeyen ama asıl malik olanın hakkı feda edildiğinden iktisapta bulunan kişinin, iyi niyetli olup olmadığının tam olarak tespiti büyük önem taşımaktadır. Sözü edilen iyi niyet, aynı Kanun'un 3. maddesinde deyimini bulan sübjektif iyi niyettir. Madde uyarınca, üçüncü kişinin iyi niyetinin varlığı tek başına kazanımın korunması için yeterli olmayıp, yasadaki diğer koşulların da bulunması gerekmektedir. TMK'nın 1023. maddesinin uygulanabilmesi için 'kazananın üçüncü kişi olması', 'üçüncü kişinin sicildeki yolsuz bir tescile dayanmış olması', 'üçüncü kişinin bir aynî hak kazanmış olması', 'üçüncü kişinin aynî hakkı iyi niyetle kazanmış olması' ve 'üçüncü kişinin kazanımında tasarruf yetkisi dışında diğer geçerlilik unsurlarının mevcut olması' şartlarının varlığı aranır (Sirmen. A.L., Eşya Hukuku, Ankara 2017, s. 196-201). TMK'nın 1023. maddesinde korunan iyi niyet, sadece tasarruf yetkisinin bulunmamasının yarattığı eksikliği gidermektedir. Bu hâlde iyi niyet, tapudaki kaydın doğru olduğuna yöneliktir. İyi niyetli üçüncü kişinin kendi kazanımının korunması, aynî hak üzerinde tasarrufta bulunan kişinin bu konudaki yetkisizliği dışında, diğer bütün unsurlarının geçerli olmasına bağlıdır. Diğer bir anlatımla, üçüncü kişinin kazanımını sakatlayacak sebepler bulunmamalıdır. Üçüncü kişi adına yapılan tescil de yolsuz tescil niteliğinde ise aynî hakkın kazanılması, iyi niyet bulunsa bile mümkün olmayacaktır.

19. Öte yandan aynı Kanunun 'İyi niyetli olmayan üçüncü kişilere karşı' başlıklı 1024. maddesiyle de; 'Bir aynî hak yolsuz olarak tescil edilmiş ise, bunu bilen veya bilmesi gereken üçüncü kişi bu tescile dayanamaz. Bağlayıcı olmayan bir hukukî işleme dayanan veya hukukî sebepten yoksun bulunan tescil yolsuzdur. Böyle bir tescil yüzünden aynî hakkı zedelenen kimse, tescilin yolsuz olduğunu iyi niyetli olmayan üçüncü kişilere karşı doğrudan doğruya ileri sürebilir' hükmü düzenleme altına alınmıştır. Madde ile yolsuz tescil tanımlanmış olup, yolsuz tescili bilen veya bilmesi gereken üçüncü kişinin bu tescille aynî hak kazanamayacağına vurgu yapılmıştır.

20. Bilindiği üzere; tapu sicilinin tutulması prensiplerinden ilki tescil, ikincisi sicilin aleniliği (güvenilirliliği), üçüncüsü sicilin tutulması nedeniyle hazinenin kusursuz sorumluluğu ve sonuncusu ise sicilin, bir başka ifade ile tescilin, geçerli bir işleme dayalı olması yani sicilin illetten mücerret olmamasıdır.

21. Türk hukuk sisteminde tapu kayıtlarının oluşumunda 'illilik', diğer bir anlatımla 'hukuki sebebe bağlılık' prensibi esas alınmış olup, bu prensip uyarınca tescilin geçerli ve haklı bir sebebe dayanması zorunluluğu bulunmaktadır. Hukuki sebebe dayanmayan işlemler geçerli değildir. TMK'nın 1024. maddesi bu tescili yolsuz tescil olarak ifade eder.

22. Bu durumda; Türk Medeni Kanunu'nun 194. maddesi uyarınca malik olan eş tarafından diğer eşin açık rızası alınmadan aile konutu üzerindeki hakların sınırlandırılması durumunda yapılan bu işlemin 'geçerli' kabul edilemeyeceği emredici hüküm gereğidir. Diğer eşin geçerli olmayan işlemin iptali için dava açabileceği kuşkusuzdur.

23. Diğer yandan taşınmazın aile konutu niteliği; gerek iradi temliklerle, gerekse cebri icra sonucu (ihale yoluyla) mülkiyetin bir başkası tarafından edinilmesiyle kaybedilmektedir. Ne var ki bu durum geçersiz olan işleme 'geçerlilik' kazandırmayacaktır. Başka bir ifade ile 'ölü işlem' diriltilemeyecektir. Aynı ilkelere Hukuk Genel Kurulu'nun 13.12.2017 tarihli ve 2017/2-2906 E., 2017/1723 K. ile 28.11.2019 tarihli ve 2019/2-318 E., 2019/1238 K. ile sayılı kararında da yer verilmiştir.

24. Öyleyse, 'geçersiz' bir işlemin icra takibine konu edilmesi ve buna bağlı olarak yapılan cebri ihale sonucu taşınmazın mülkiyetinin işlemin tarafı olan kişiye intikal etmesi hâlinde; ihale edilen kişinin işlemin geçersiz olduğunu bilmesi durumunda lehine oluşan tescilin de yolsuz olduğunu bilen veya bilmesi gereken durumunda olacağı da tartışmasızdır. Nitekim hukukî sebebe bağlı taşınmaz iktisabı ile tapu sicilinin doğru ve düzgün tutulması kamu düzeninden olup, bu işlevin yerine getirilmesi devletin aslî ve temel sorumluluğundadır. Yukarıda anlatılan TMK'nın 705, 1023 ve 1024 maddelerinin tamamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde; gerek hak sahiplerinin gerekse üçüncü kişi alacaklıların korunması ve mahkeme hükmüyle sabit olan aynî hakkın muhafazası ile takip hukukunun amacının gerçekleşmesine hizmet ederken, aynı Kanun'un 2. maddesiyle 'Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.' şeklinde düzenleme altına alınan dürüst davranma kuralına aykırılık teşkil edilmeyeceğinden de şüphe duyulmamalıdır.

25. Yapılan açıklamalar çerçevesinde somut olaya gelince; dava konusu taşınmazın satın alındığı tarihten itibaren aile konutu olarak kullanıldığı, davalılardan malik eşin dava dışı şirketin borçlarına karşılık dava konusu taşınmaz üzerinde diğer davalı banka yararına 02.10.2010 tarihinde ipotek tesis ettirdiği, işlem sırasında diğer eşin açık rızasının alınmadığı, sonrasında banka tarafından ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla başlatılan icra takibi sonucunda dava konusu taşınmazın alacağına mahsuben davalı bankaya ihale edildiği ve ihalenin kesinleşerek tapuya tescil edildiği anlaşılmıştır. Bu noktada basiretli bir tacir gibi davranması gereken davalı bankanın iyi niyet savunmasının dinlenemeyeceği tartışmasızdır. Davalı bankanın, aile konutu niteliği taşıyan taşınmaz üzerinde malik olmayan eşin açık rızasını almayarak TMK'nın 194. maddesinde öngörülen emredici hükme aykırı şekilde kendi lehine ipotek tesis ederek ve sonrasında da işlem temeli geçersiz ipoteğe bağlı olarak yaptığı icra takibi sonucunda taşınmazın mülkiyetini alacağına mahsuben cebri ihaleyle kendi adına geçirmiş olması karşısında TMK'nın 1023. maddesinin korumasından yararlanamayacağı açıktır. Nitekim illilik prensibi gereğince asıl işlem olan ipotek baştan itibaren geçersiz olduğu için buna bağlı olarak banka adına cebri ihale sonucu yapılan tescil de yolsuz tescil niteliğinde olduğundan davalı koca tarafından açılan ihalenin feshi davasının reddedilmiş olmasının da sonuca bir etkisi olmayacaktır.

26. Bu itibarla, aile konutu niteliğinde olduğu hususunda duraksama bulunmayan taşınmaz için davacının açık rızası alınmadan, TMK'nın 194/1. maddesine aykırı olarak tesis edilen ipotek işleminin bağlayıcılığı bulunmadığından cebri icra sonucu davalı banka adına ihale edilen taşınmazın tapu kaydının iptali ile davalı eş Ş. adına tesciline karar verilmesi anılan maddenin amacına da uygundur.

27. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, dava konusu taşınmazın yargılama aşamasında kesinleşen ihale ile banka adına tescil edildiği, 2004 sayılı İcra ve iflas Kanunu'nun 134. maddesi ile düzenleme altına alınan hükümlere göre İcra Mahkemelerinin ihalenin feshine ilişkin kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil

edeceği, bu noktada kesinleşen ihalenin feshinin reddine ilişkin kararla mülkiyet aktarımının sağlanması nedeniyle yolsuz tescilin artık tartışılamayacağı, açıklanan nedenlerle direnme kararının bozulması gerektiği yönünde görüş bildirilmiş ise de bu görüş yukarıda açıklanan sebeplerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

28. O hâlde, yukarıda açıklanan ilkeler ve genişletilmiş gerekçelerle direnme kararı usul ve yasaya uygun olup onanması gerekmektedir."

30. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 27/4/2016 tarihli ve E.2016/3670, K.2016/8496 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“Davacı, davalı eşinin malik olduğu aile konutu üzerine diğer davalı banka lehine ipolek tesis ettirmiş olduğunu, bu işleme rızasının bulunmadığını belirterek ipoteğin kaldırılmasını istemiştir. İpotek 10.9.2007 tarihinden tesis edilmiş dava 14.01.2014 tarihinde açılmıştır. İpotek tesis edilen taşınmaz ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan takip sonucu 05.05.2011 tarihli ihale ile cebri icra sonucu davalı bankaya satılmıştır. Davalı N. tarafından ihalenin feshi istemi ile İzmir 1. İcra Hukuk Mahkemesinde 12.5.2011 tarihinde açılan davada 25.08.2011 tarihinde verilen ret kararı, 28.10.2014 tarihinde kesinleşmekle, satış işlemi kesinleşmiştir. Türk Medeni Kanununun 705. maddesinde "taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur. Miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma halleri ile kanunda öngörülen diğer hallerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır" hükmü yer almakladır. Dava konusu taşınmaz cebri icra sonucu satılmakla, davalı erkek adına kayıtlı olmaktan çıkmış, davalı bankanın mülkiyeline geçmiştir. Türk Medeni Kanununun 194. maddesi uyarınca işlem diğer eşin rızasına bağlı olmaktan çıkmış, temyize konu bu dava konusuz hale gelmiştir. Açıklanan sebeple konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına şeklinde karar verilerek, davanın açılış tarihindeki tarafların haklılık durumu nazara alınarak, yargılama gideri ve vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerekmiştir."

31. Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 6/5/2010 tarihli ve E.2010/4471, K.2010/5347 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“... Anayasa’nın 40 ncı maddesinin 3. fıkrasında 'kişinin resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da kanuna göre Devletçe tazmin edilir.' hükmü öngörülmüş, 129 ncu maddenin 5 nci fıkrasında ise; 'memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının ancak idare aleyhine açılabileceği...' açıklanmıştır. M.K.nun 1007 nci maddesi bu bağlamda yorumlandığında, tapu sicillerinin tutulmasından ve bundan doğan zararlardan devletin sorumlu olacağı ilkesinin benimsendiği anlaşılmaktadır. Yasanın bu açık hükmünün kaynak olduğu devletin sorumluluğu tapu sicilinin tutulması sırasında, sicil memurunun hukuka aykırı işlemi ile sonuç arasında nedensellik bağının varlığı gerekli ise de eylem yada işlemin kusura dayanması gerekmez. Zira devletin sorumluluğu kusursuz sorumluluktur. Anılan ilke 27.3.1957 tarih ve 1/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile benimsenmiş, BK.nun 55 nci maddesindeki sorumluluğun kusura dayanmadığı 22.6.1966 tarih 7/7 sayılı İnançları Birleştirme kararı ile de tekrarlanmıştır. Adam çalıştıran (somut olayda devlet) objektif özen eksikliğinin doğurduğu zarardan sorumludur. Çalışanın seçiminde, talimat vermede ve denetlenmesindeki eksiklik yada bozukluk nedeniyle çalışan çevre ve ilgililer için hakların kazanılması ve kullanılması açısından özel bir tehlike oluşturur. Kusursuz sorumluluk, tapu siciline bağlı çıkarların ve ayni hakların yanlış tescil sonucu sicile güven ilkesi yönünden değişmesi yada yitirilmesi bu haklardan yoksun kalınması temeline dayanır. Çünkü sicillerin

doğru tutulmasını üstlenen ve taahhüt eden devlet, aykırı kayıtlardan doğan zararları da ödemeyi taahhüt etmektedir. Dayanıksız ya da hukuksal duruma uymayan kayıtlar düzenlemek taşınmazın niteliğinde yanlışlıklar yapmak da aynı kapsamda düşünülmelidir.

Diğer taraftan Tapu Sicil memurlarının sicilin hatalı tutulmasından sorumlu bulunacakları ilkesi yanında, sicilde yapılması gereken işlemi yapmamaları suretiyle ortaya çıkan olumsuz eylemlerin de aynı kapsamda düşünülmesi gerekeceğinde kuşku yoktur."

B. Uluslararası Hukuk

32. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

33. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında mülkiyet hakkının kapsamı konusunda mevzuat hükümlerinden ve derece mahkemelerinin bunlara ilişkin yorumundan bağımsız olarak özerk bir yorum esas almaktadır (Depalle/Fransa [BD], B. No: 34044/02, 29/3/2010, § 62; Anheuser-Busch Inc./Portekiz [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, § 63; Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 124; Broniowski/Polonya [BD], B. No: 31443/96, 22/6/2004, § 129). Maddi mülkler gibi varlıkları teşkil eden diğer bazı hak ve menfaatleri mülkiyet hakkı kapsamında mülk olarak değerlendirebilmektedir (Iatridis/Yunanistan [BD], B. No: 31107/96, § 54; Beyeler/İtalya [BD], B. No. 33202/96, § 100).

34. Komisyonun S./Birleşik Krallık (kk, B. No: 11716/85, 14/5/1986) kararına konu olayda başvurucu kadın, yerel idareye ait bir evde kiracı sıfatıyla oturan bir kadınla uzun süre evlilik dışı birlikte yaşamıştır. Başvurucunun söz konusu ev üzerinde kendisine ait bir kiracılık ilişkisi veya başkaca bir hakkı yoktur. Birlikte yaşadığı kişinin vefatı sonrasında yerel idare başvurucuya dava açmış ve başvurucunun tahliyesini emreden bir mahkeme kararı almıştır. Komisyon, başvurucu ile yerel idare arasında sözleşmeye dayalı bir ilişki olmadığını kaydetmiş; başvurucunun söz konusu evde herhangi bir yasal sıfat olmaksızın belirli bir süredir ikamet etmiş olmasının Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin anlamında mülk olarak görülemeyeceğine karar vermiştir.

35. AİHM, Chiragov ve Diğerleri/Ermenistan ([BD], B. No: 13216/08, 16/6/2015) kararında ekonomik bir menfaati temsil edip güçlü ve korunan bir hak olmasından dolayı konutları ve araziyi -geçici ve sürekli- kullanım hakkının mülk oluşturduğuna karar vermiştir (aynı kararda bkz. § 147). Maharramov/Azerbaycan (B. No: 5046/07, 30/3/2017) kararında, dükkanın üzerine inşa edildiği arsa için başvurucunun emlak vergisi ödemesi arsanın kullanım hakkını kanıtlamasını sağlamıştır. AİHM, başvurucunun söz konusu arsanın en azından yasal kullanıcısı olduğuna ve burada bulunan taşınmazın maliki olması nedeniyle arsayı gelecekte kendi mülkiyetine geçirme olasılığı bulunduğuna karar vermiştir (Maharramov/Azerbaycan, § 54).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Anayasa Mahkemesinin 4/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

37. Başvurucu, aile konutunun satılması sonucunda maddi ve manevi olarak zor günler geçirdiğini açıklamış; 80.100 TL karşılığında taşınmazı satın alan Bankanın 2019 yılında 163.730,40 TL bedelle üçüncü bir kişiye satmasının dahi maddi zararı gösterdiğini iddia etmiştir. İhtiyati tedbir kararı verilmesine rağmen bu kararın Tapu Müdürlüğü kayıtlarına işlenmemesi sonucunda ikamet ettiği aile konutunun cebrî icra yoluyla satıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Bakanlık görüşünde; ihtiyati tedbir kararının tapu kaydına işlenmediği iddiası yönünden 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi uyarınca başvurucunun tazminat davası açabileceği, sonraki ihtiyati tedbir talebinin reddedilmesine karşı bireysel başvuruda bulunmadığı belirtilerek başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu ve yargılamada ihtiyati tedbir ile taşınmazın satışının engellenmesine ilişkin değerlendirmelerin gerekçeli olarak derece mahkemelerince açıklandığı kaydedilmiştir.

2. Değerlendirme

i. Mülkün Varlığı

39. Başvurucu, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun şikâyetinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenebilmesi için öncelikle Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında bir mülkü olup olmadığı değerlendirilmelidir.

40. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumu değerlendirilmelidir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

41. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsar (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

42. Mülkiyet hakkı, özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlam ve kapsamı olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorum ile ele alınmalıdır (Hüseyin Remzi Polge [2. B.], B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, § 51).

43. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı -kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun- Anayasa'yla

korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54).

44. Meşru beklenti, objektif temelden uzak olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikte bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde ileri sürülen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, § 37).

45. Somut olayda üzerinde ipotek tesis edilen taşınmaz, başvurucunun eşi adına tapuda kayıtlı iken önce icra dosyası kapsamında gerçekleştirilen satış sonucu Banka adına, sonrasında ise 1/10/2019 tarihinde satış yoluyla B.İ. adına tapuda tescil edilmiştir. Bu haliyle tapuda adına kayıtlı başvurucuya ait mevcut bir mülkün varlığından söz edilemez. Bununla birlikte taşınmazın aile konutu olarak tespit edilmiş olmasının başvurucuya Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında maddi bir menfaat sağlayıp sağlamadığı belirlenmelidir. Söz konusu belirlemenin yapılabilmesi için bir taşınmazın aile konutu kabul edilmesinin malik olmayan eş yönünden ortaya çıkardığı mal varlığı değerine ilişkin haklar incelenecektir.

46. 4721 sayılı Kanun'un 194. maddesine göre diğer eşin rızası olmadıkça eşlerden biri aile konutunu devredemeyecek veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamayacaktır. Bu bağlamda rıza alınmaksızın aile konutu üzerinde ipotek tesis edilmesi hâlinde eş tarafından ipoteğin kaldırılması davası açılabilmektedir. Yargıtay da eşin rızasının olmadığının tespit edilmesi hâlinde ipoteğin kaldırılması yönünde içtihat oluşturmuştur. Yargıtay, lehine ipotek tesis edilen bankalar açısından taşınmaz üzerinde aile konutu şerhi bulunmasa dahi taşınmazın kullanım durumunu gözetmesi gereken bankaların özen yükümlülüğü çerçevesinde diğer eşin rızasını almaksızın ipotek tesis etmesi işleminin geçerli olduğunun kabul edilmesinin mümkün olmadığı belirtmektedir. Bunun da ötesinde Yargıtayın açık rıza alınmadan aile konutu üzerinde tesis edilen ipoteğin bağlayıcılığı bulunmadığından cebrî icra sürecinde davalı bankaya ihale edilen taşınmazın tapu kaydının iptal edilerek davalı eş adına tesciline karar verilmesini uygun bulduğu kaydedilmelidir. Dolayısıyla Yargıtay içtihadı dikkate alındığında bir taşınmazın aile konutu vasfında olmasının malik olmayan eş yönünden ipotek işleminin kaldırılması ile tapu iptal ve tescil davasını açabilme imkânını sağladığı görülmektedir.

47. Evliliğin sona ermesine bağlı olarak eşler arasındaki mal rejimlerine ilişkin düzenlemelerin de taşınmazın aile konutu olmasına hukuki sonuçlar bağladığı görülmüştür. Bu kapsamda 4721 sayılı Kanun'un edinilmiş mallara katılma rejimine dair 240. maddesine göre ölen eşe ait olmakla birlikte yaşadıkları konut üzerinde sağ kalan eşe intifa, oturma veya mülkiyet hakkı tanınabilecektir. Anılan Kanun'un paylaşımlı mal ayrılığı kısmında yer

alan 254. maddesinde ailenin ortak kullanımına özgülenip eşler arasında eşit olarak paylaşma konusu olan konutta kalmaya devam edeceği konusunda eşlerin anlaşabilecekleri, anlaşamamaları durumunda bu konuda hâkimin karar vereceği ve konutta kalma hakkının tapu kütüğüne şerh edilebileceği düzenlenmiştir. Yine 4721 sayılı Kanun'un 279. maddesiyle mal ortaklığı rejimi çerçevesinde eşlerin birlikte yaşadıkları konutun ortaklık mallarına dâhil olması hâlinde sağ kalan eş, payına mahsuben mülkiyet hakkının kendisine verilmesini isteyebilecek veya bunun yerine intifa veya oturma hakkı kendisine tanınabilecektir. Söz konusu düzenlemeler gözetildiğinde eşler arasındaki mal rejimi hükümlerinin bir taşınmazın aile konutu vasfında olmasına malik olmayan eş yönünden maddi içerikli menfaatler bağladığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla aile konutu olan taşınmazın eşin mal varlığı içinde tutulmasının diğer eş yönünden evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da mülkiyet hakkının sağladığı yetkileri kullanma imkânı tanıdığı kaydedilmelidir.

48. Miras hukuku kapsamında mirasın paylaşılması bahsinde eşlerin birlikte yaşadıkları konutun sağ kalan eşe özgülenmesine 4721 sayılı Kanun'un 652. maddesinde yer verilmiştir. Buna göre sağ kalan eş, eşlerin birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilecek, bunun yanında haklı sebeplerin varlığı hâlinde sağ kalan eş mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasını da talep edebilecektir. Bu hâliyle aile konutu ile ilgili olarak yasal mirasçı olan eş lehine miras hukuku bakımından da birtakım maddi haklar sağlandığı anlaşılmaktadır.

49. Anayasa Mahkemesi Melahat Karkin ([GK], B. No: 2014/17751, 13/10/2016) kararında sadece eşlerden birinin mülkiyetinde olsa bile aile konutunun tüm aile bireylerince kullanıldığını yani tüm aile bireylerinin aile konutu üzerinde birlikte zilyetliklerinin söz konusu olduğunu belirtmiştir. Ailenin sosyal ve ekonomik yaşamı açısından son derece önemli bir yere sahip olan aile konutu, eşlerin mutluluğu ve çocukların geleceği için bir güvence, evlilik kurumunun ve aile hayatının bir arada sürmesini sağlayan ve aileyi bir çatı altında toplayan en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir (Melahat Karkin, § 52). Bu bağlamda eşin mülkiyetinde olan bir evde eşlerin bir arada yaşaması, özellikle mülkiyeti eşlerden birine ait olmayan bir konutta kira ödeyecekleri de gözetildiğinde bir taşınmazın aile konutu olarak nitelendirilmesinin aile ekonomisi açısından önem arz ettiği açıktır.

50. Somut olayda da yargılama sürecinde cebrî icra yoluyla davalı Bankaya satılan taşınmazın bir aile konutu olduğu mahkeme ve Yargıtay Dairesi kararlarıyla tespit edildiği belirtilmelidir. Sonuç olarak yukarıda belirtilen kanun hükümleri ve Yargıtay içtihadı gözetildiğinde davaya konu edilen taşınmazın aile konutu niteliğinde olmasının başvurucuya Anayasa'nın 35. maddesi bağlamında korunması gereken maddi bir menfaat sağladığı kabul edilmelidir.

ii. Başvuru Yollarının Tüketilmesi

51. Başvurucu, yargılama sürecinde aile konutu niteliğindeki taşınmazın satılmaması için ihtiyati tedbir kararı verilmesine rağmen Tapu Müdürlüğünün görevini yerine getirmeyerek tapu kaydına söz konusu tedbiri işlememesi nedeniyle taşınmazın cebrî icra sonucunda satılmasından yakınmıştır.

52. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte de dava ve başvurusunu takip etmek için

gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17). Başvurucunun başvuru yollarının tüketilmesi noktasında kendisinden beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediği başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmelidir (S.S.A. [1. B.], B. No: 2013/2355, 7/11/2013, §§ 27, 28). Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağının veya etkili olmadığının anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (Şehap Korkmaz [2. B.], B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33).

53. Başvuru yollarının tüketilmesi gereğinden söz edilebilmesi için öncelikle hukuk sisteminde hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişinin başvurabileceği idari veya yargısal bir hukuki yolun öngörülmüş olması gerekir. Ayrıca bu hukuki yol, iddia edilen ihlalin sonuçlarını giderici, etkili ve başvurucu açısından makul bir çabayla ulaşılabilir nitelikte olmalı; sadece kâğıt üzerinde kalmayıp bu hukuki yolun fiilen de işlerliği olmalıdır. Olmayan bir hukuki yolun tüketilmesi başvurucudan beklenemeyeceği gibi hukuken veya fiilen etkili olmayan, ihlalin sonuçlarını düzeltici bir vasıf taşımayan veya aşırı ve olağan olmayan birtakım şeklî koşulların öngörülmesi nedeniyle fiilen erişilebilir ve kullanılabilir olmaktan uzaklaşan başvuru yollarının tüketilmesi zorunluluğu yoktur (Fatma Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 39).

54. Tapu sicilinin tutulması işlemleri nedeniyle zarar görenler 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi gereğince zararlarının tazmini için 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 146. maddesi uyarınca on yıllık zamanaşımı süresinde Hazine aleyhine adli yargıda dava açabilecektir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Nazmiye Akman [1. B.], B. No: 2013/1012, 16/4/2013, § 25; Halil İbrahim Köktepe [1. B.], B. No: 2014/12521, 19/4/2017, § 58; Mahmut Koç [2. B.], B. No: 2014/1724, 1/2/2017, § 37).

55. Başvurucunun Tapu Sicil Müdürlüğünün ihtiyati tedbir kararını tapu kaydına işlememesi nedeniyle zarara uğradığına ilişkin iddiasının 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine dayalı olarak bir tazminat davasında ileri sürebileceği, söz konusu yargısal yolun etkili ve erişilebilir olduğu konusunda tereddüt yoktur. Bununla birlikte somut olayda başvurucunun 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine dayanarak tazminat davası açtığına dair herhangi bir bilgi veya belgeyi bireysel başvuru dosyasına sunmadığı görülmektedir.

56. Diğer taraftan Yargıtayın aile konutunun cebrî icra yoluyla satılması karşısında taşınmazı edinen ilgili bankaya karşı yolsuz tescil hükümlerine dayalı malik olmayan eşin açtığı tapu iptal ve tescil davasının kabulüne ilişkin içtihadına dikkat çekmek gerekir. Yine taşınmazın mülkiyetini edinen, iyi niyetli olmayan üçüncü kişiye karşı yolsuz tescil hükümlerine dayanılarak tapu iptal ve tescili davası açılabileceği hatırlatılmalıdır. Başvuruya konu olayda davanın aile konutu şerhi konulması ve ipoteğin kaldırılması talebiyle açıldığı kaydedilmelidir. Davanın açıldığı tarihten sonra taşınmazın mülkiyetinin satış yoluyla davalı Bankaya geçmesinin ardından başvurucunun davasını yolsuz tescil hükümlerine dayalı tapu iptal ve tescili davası olarak devam etme imkânına sahip olduğu belirtilmelidir. Her ne kadar başvurucu, yargılama aşamasında davanın tapu iptal ve tescil davasına dönüştüğünü beyan etmişse de başvurucunun bu beyanın ötesinde sonraki yargılama aşamalarında iddiasının takibi hususunda gerekli özeni gösterdiği söylenemeyecektir. Bunun yanında yine taşınmazın Bankanın mülkiyetinden çıkması hâlinde başvurucu, açtığı davayı tazminat davasına dönüştürerek iddialarını ileri sürebilme imkânına sahiptir.

57. Sonuç olarak mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında uğranılan zararın giderilmesi

şikâyeti yönünden başvuru yollarının usulünce tüketildiği söylenemez. Dolayısıyla etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan bu hukuk yoluna başvurulmaksızın yapılan başvurunun incelenmesi, bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir.

58. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

59. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesinden şikâyet etmiştir.

60. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

61. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

R.T.M.S.H.

B. No: 2020/32715 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/32715

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

R.T.M.S.H. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/32715)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : R.T.M.S.H

Vekili : Av. Sefer Sani GÜLCÜ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının, idari gözetim altında tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine aykırı davranılması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/10/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Bölüm 2/11/2020 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, 1975 doğumlu bir Irak Cumhuriyeti vatandaşıdır.

7. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının DAEŞ silahlı terör örgütü yanlısı faaliyetlerde bulunan kişilerin tespitine yönelik kurumlarla yürüttüğü koordineli çalışmalar kapsamında, hakkında DAEŞ terör örgütü mensubu olduğuna dair bilgiler bulunan başvurucu 30/12/2019 tarihinde gerçekleştirilen operasyon neticesinde yakalanmıştır. Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce bilgi sahibi sıfatıyla ifadesi alınan başvurucu; DAEŞ terör örgütü mensubu olmadığını, Irak'ın Telafer şehrinde, genellikle Şii nüfusun yaşadığı, Darel Muallemin denilen bölgede ikamet ettiğini ve burada fotoğraf çekimi yapılan dükkânları işlettiğini, DAEŞ'in 2014 yılı Haziran ayında Telafer'e gelmesinin ardından fotoğraf çekimini yasaklaması nedeniyle işyerini kapatmak zorunda kaldığını, bu sebeple Türkiye'ye kaçtığını beyan etmiştir. Başvurucu; kardeşi, amcası ve uzaktan akrabasının DAEŞ tarafından düzenlenen saldırılarda yaşamlarını kaybettiğini, bazı akrabalarının ise söz konusu örgüte katıldığını ifade etmiştir.

8. Başvurucu, Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde alınan ifadesinin ardından idari işlemlerin tesisi için Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi) gönderilmiştir. Göç İdaresi 4/1/2020 tarihinde 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi (terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar) ve (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) uyarınca başvurucunun sınır dışı edilmesine, aynı Kanun’un 57. maddesi kapsamında idari gözetim altına alınmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu; 10/1/2020 tarihinde sınır dışı etme işlemi kapsamında hakkında alınan idari gözetim kararının hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, geri gönderme merkezindeki tutulma koşulları nedeniyle de kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla 2020/3153 başvuru numaralı dosyayla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi 13/4/2022 tarihinde başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

10. Göç İdaresi devamında zaruret görülmemesi nedeniyle idari gözetimi 1/4/2020 tarihinde sonlandırmıştır.

11. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle Ankara 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde 2014 yılında yaşadığı yerin DAEŞ tarafından ele geçirildiğini, aile bireylerinde yaşadığı can kayıplarının da yarattığı psikolojik bunalımla baskıya ve zulme daha fazla dayanamayıp Türkiye'ye geldiğini, huzur ve sükûnu bozan herhangi bir davranışı olmadığını, hakkında somut iddia, bilgi veya belge gözetilmeksizin sınır dışı kararı alındığını, mensubu olduğu aşiretin DAEŞ'e karşı olduğu bilindiğinden ülkesine iadesi hâlinde can güvenliğinin olmayacağını ileri sürmüştür.

12. İdare Mahkemesi 10/9/2020 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Geçmişteki hangi fiili veya durumları nedeniyle ülkesine iadesi halinde zulme maruz kalacağı konusunu maddi gerekçelere dayandıramayan davacının, geri gönderilmesi durumunda zulme uğrayacağına ilişkin somut bilgi ve belge de bulunmadığından, kötü muameleye maruz kalma konusunda 'gerçek bir risk' ile karşı karşıya olmadığı...

[anlaşılmıştır.]"

13. Başvurucu, nihai kararı 14/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. İlgili ulusal ve uluslararası mevzuat, içtihat ve belgeler için bkz. N.S.M.M. [1. B.], B. No: 2020/18122, 17/7/2024, §§ 12-20.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 4/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

16. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shari ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları

17. Başvurucu, yaşadığı bölgede mensubu olduğu aşiretin terör örgütlerinin karşısında ve devletinin yanında olduğu bilindiğinden ülkesine gönderilmesi hâlinde başta DAEŞ ve YPG olmak üzere çeşitli terör örgütleri tarafından kötü muameleye maruz kalabileceğini hatta öldürülebileceğini, Irak'ın hâlen başta DAEŞ ve YPG olmak üzere muhtelif terör örgütlerinin etkisi altında olduğunu, ayrıca geri gönderilmesi hâlinde yıllar önce Türkiye'ye gelerek geride bıraktığı hiçbir şeye sahip olamayacağını, açlık ve ölüme terk edileceğini belirterek yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

18. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

20. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

21. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmış, bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. maddede ise savaş, seferberlik hâli veya olağanüstü hâllerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeleri gösterdiği hâllerde sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur. Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., §§ 55, 56; Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsamaktadır (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

22. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

23. Yabancı; sınır dışı edileceği ülkedeki kamu makamlarının etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyor ise uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler olduğunu ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığını ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarını kanıtlamalıdır. Bununla birlikte sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

24. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve başvurucunun bu külfetten doğan yükümlülüğü yerine getirdiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, yabancının sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, kişisel durumu ve uğrayacağını iddia ettiği muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

25. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

26. Sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan ve başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeleri gösterdiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmektir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski olup olmadığı ayrıca değerlendirilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., § 71). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

27. Anayasa Mahkemesi N.S.M.M. başvurusunda Iraklı başvurucunun esas olarak DAEŞ terör örgütünün neden olduğu tehlikeye, ülkedeki iç karışıklığa ve Sünni olması nedeniyle Haşdi Şabi'nin tehdidine dikkat çekerek geri gönderilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağına ilişkin iddiasını incelemiştir. Anayasa Mahkemesi yaptığı incelemede konuyla ilgili bazı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile sözü edilen kararlara yansıyan uluslararası kuruluş raporlarına işaret edip Irak güvenlik güçlerinin 2017 yılı Aralık ayında DAEŞ terör örgütünü yenilgiye uğratmasının ülkedeki genel şiddet seviyesinin azalmasına olumlu katkı sağladığına değinerek başvurucu hakkında sınır dışı etme kararının alındığı dönemde veya sonrasında -başvurucunun daha önce yaşamını sürdürdüğü ve bir dönem DAEŞ'in kontrolünde olan Enbar bölgesi dâhil olmak üzere- Irak'ın genel güvenlik durumunun geri gönderilmesi hâlinde bir kişi için kötü muamele yasağı kapsamında gerçek bir risk oluşturacak seviyede olmadığı sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 32, 33). Bu tespit ve değerlendirmeler bu başvuru için de geçerlidir. Dolayısıyla başvurucunun geri gönderilmesi hâlinde menşe ülkede karşılaşacağı riskin gerçekliği kişisel durumu incelenerek belirlenmelidir.

28. Başvurucu, Sünni olması nedeniyle Haşdi Şabi'nin tehdidi altında olduğu iddiasının değerlendirildiği N.S.M.M. başvurusundan farklı olarak kötü muamele riskiyle karşı karşıya kalma korkusunu terör örgütlerinin varlığına dayandırmıştır. Başvurucu, mensubu olduğu aşiretin DAEŞ karşıtı olduğunun bilinmesi nedeniyle DAEŞ'in hedefinde olduğunu ileri sürmüş ise de DAEŞ terör örgütü 2017 Aralık ayında Irak güvenlik güçlerince yenilgiye uğratılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun geri gönderilmesi hâlinde menşe ülkede karşılaşacağı riskin gerçek bir risk oluşturacak seviyede olduğu söylenemez. Başvurucu, mensubu olduğu aşiret nedeniyle YPG'nin hedefinde olduğunu da ileri sürmüşse de sınır dışı kararının iptali davası sürecinde bu iddiasını dile getirmemiş; ayrıca YPG terör örgütü yönünden kişisel risk altında olduğuna dair herhangi bir bilgi veya belge de sunmamıştır.

29. Sonuç olarak başvurucunun geri gönderilmesi hâlinde menşe ülkesinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir kişisel riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu, idari gözetim altında tutulmasının hukuka aykırı olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenebilecek şekilde hareket serbestliği kısıtlanan bir kişinin tutmanın hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yaptığı bireysel başvuru, esas olarak sözü edilen kişinin serbest kalmasını amaçlar. Kişi bireysel başvuru öncesinde zaten serbest kalmışsa başvurunun amacı hiç şüphesiz haksız tutmadan doğan zararların tazminidir (Veli Saçılık (3) [2. B.], B. No: 2018/27473, 29/3/2023, § 13).

33. Başvurucunun idari gözetimi 1/4/2020 tarihinde yani başvuru tarihinden önce idarece sonlandırılmıştır (bkz. § 10). Başvurucu hakkında verilen idari gözetim kararından doğan zararlarının tazmini için dava açmadan başvuru yapmıştır. Bu nedenle başvurucu, başvuru yollarını tüketmeden başvuru yapmıştır. Uyuşmazlık Mahkemesine göre bu dava, adli yargıda açılmalıdır (birçok karar arasından bkz. Uyuşmazlık Mahkemesinin 31/10/2022 tarihli ve E.2022/473, K.2022/517; 19/6/2023 tarihli ve E.2023/176, K.2023/482 sayılı kararları).

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu, sınır dışı etme kararının somut bir gerekçeye dayanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır ancak anılan işlemlerin Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür (A.A. ve A.A., § 54).

37. Sınır dışı işlemleri, suç isnadı veya medeni hak ve yükümlülükle ilgili olmadığından adil yargılanma hakkının konusuna girmemektedir (Aıgul Mavlıanova [1. B.], B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 27).

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurucunun kimliğinin başvurunun niteliği gereği RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

C. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele

yasağının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

E. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE,

H. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMİRHAN UYSAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/9138 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/9138

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMİRHAN UYSAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/9138)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucular : Emirhan Uysal ve Diğerleri [ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun oldukları anlaşılan başvurucuların bu taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

3. 2021/11454, 2021/14705, 2021/15839, 2021/16359, 2021/17947, 2021/17959, 2021/19655, 2021/20351, 2021/21419, 2021/21658, 2021/21659, 2021/22064, 2021/26061, 2021/40564, 2021/61224, 2021/64671, 2021/9388, 2021/9459, 2021/11930, 2021/11970, 2021/12003, 2021/12064, 2021/12084, 2021/12122, 2021/12365, 2021/18204, 2021/18226, 2021/18235, 2021/22478, 2021/22480, 2021/22476, 2021/20169, 2021/20171, 2021/20172, 2021/20173, 2021/22438, 2021/22446, 2021/22448, 2021/22475, 2021/19820, 2021/19787,

2021/19764, 2021/13482, 2021/13489, 2021/13492, 2021/13502, 2021/13505, 2021/13525, 2021/13733, 2021/18244, 2021/18759, 2021/18770, 2021/18778, 2021/18786, 2021/19624, 2021/19673, 2021/20038, 2021/22049, 2021/11661, 2021/11892, 2021/11896, 2021/11917, 2021/13026, 2021/13043, 2021/13051, 2021/13057, 2021/13355 numaralı başvuruların 2021/9138 numaralı başvuruyla birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucular Melik Erik, Kadir Baskin ve Murat Uysal Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvuru yapıldıktan sonra başvuruculardan Kadir Baskin 15/6/2025, Melik Erik 8/8/2025 ve Murat Uysal 22/11/2025 tarihinde vefat etmişlerdir.

5. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Melik Erik, Kadir Baskin ve Murat Uysal yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Osman Kızılcan ([GK], B. No: 2021/11655, 28/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede evvela süregelen müdahalelerde zarar konusu olay için somut bir tarih belirlenemeyeceği vurgulanmıştır. Ardından 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun'un 6. maddesinde belirtilen sürelerin müdahalenin kesildiği tarihten itibaren başlatılması gerektiğine, aksi yorumun başvurucunun müdahalenin başlangıcının altmışıncı gününden sonra her gün Zarar Tespit Komisyonuna başvurması sonucunu doğuracağına işaret etmiştir. Sonuç olarak Zarar Tespit Komisyonuna başvuru süresine ilişkin yorumun makul olmayan, zarar konusu

olayın âdeta her yıl kesintiye uğrayarak tekrarlandığını kabul eden, aşırı şekilci olan ve başvurucunun 5233 sayılı Kanun ile getirilen tazminat imkânından yararlanmasını zorlaştıran katı bir yorum olduğunu değerlendirerek Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

8. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

9. Somut başvuruda mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden bu aşamada diğer ihlal iddiaları yönünden ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama ile tazminat taleplerinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Melik Erik, Kadir Baskin ve Murat Uysal yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

D. Diğer başvuruculaların mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

E. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

F. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

G. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

H. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

İ. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

J. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ASLIHAN ŞAHİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/16059 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/16059

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASLIHAN ŞAHİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/16059)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yücel ARSLAN

Başvurucular : 1. Aslıhan ŞAHİN

Vekili : Av. Sinan POLAT 2. Müslüme YILDIRIM ÇINAR

Vekili : Av. Bedia BORAN BULUT 3. Hülya ÖZEVİN

Vekili : Av. Erkan ŞENSES

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu görevinden çıkarılma sonrasında Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun kararı ile aynı göreve iade edildikten sonra açılan manevi tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 1/3/2021, 26/1/2022 ve 20/6/2022 tarihlerinde yapılmıştır. Başvuruların konu bakımından irtibat nedeniyle birleştirilerek incelenmesine, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ile eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucular, öğretmen olarak görev yapmaktayken 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (670 sayılı KHK) ve 672 sayılı Olağanüstü Hal (OHAL) Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname (672 sayılı KHK) ekindeki listede isimlerine yer verilmek suretiyle 17/8/2016 ve 1/9/2016 tarihlerinde kamu görevinden çıkarılmıştır.

6. Başvurucular, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) kararıyla göreve iade edilmiş ve sırasıyla 19/8/2019, 1/9/2020 ve 7/5/2021 tarihlerinde görevlerine başlamıştır. Göreve iade edilmeleri üzerine başvurucular, idare mahkemelerinde manevi tazminat davası açmıştır. Dava dilekçelerinde; kamu görevinden çıkarma işleminin hukuka aykırı olduğunun iade kararıyla birlikte tespit edildiğini, uzun bir süre boyunca görevlerinden haksız yere uzaklaştırılmalarından kaynaklanan elem, keder ve iç dünyalarında meydana gelen tahribatla sosyal çevrelerinde yaşadıkları itibar kaybı nedeniyle kısmen de olsa manevi zararlarının giderilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurucular, sırasıyla 50.000 TL, 30.000 TL ve 100.000 TL tutarında tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Davalar İstanbul 14. İdare Mahkemesi, Ankara 2. İdare Mahkemesi ve Ankara 5. İdare Mahkemesi tarafından görülmüş ve mahkemeler tazminat davalarını 12/10/2020, 22/2/2021, 31/1/2022 tarihli kararlarla reddetmiştir.

8. İdare mahkemeleri karar gerekçelerinde; 31/7/2018 tarihli ve 30495 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 22. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişikliğe yer vermiştir. İdare mahkemeleri; söz konusu değişiklikle kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişiği kesilenlere ilişkin başvurunun kabulü hâlinde bu kapsamda göreve başlayanlara kamu görevinden çıkarılma tarihlerini takip eden ay başından göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal haklarının ödeneceğinin ve bu kişilerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarının belirtildiğini ifade etmiştir. Söz konusu hüküm uyarınca idare mahkemeleri; kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişiği kesilenlerin göreve iadeleri hâlinde kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı tazminat talebinde bulunamayacaklarını belirterek manevi tazminat taleplerini reddetmiştir.

9. Başvuruculaların karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmaları üzerine Ankara ve İstanbul Bölge İdare Mahkemeleri, istinaf taleplerini reddetmiş ve kararlar kesinleşmiştir.

10. Nihai kararlar, başvuruculara sırasıyla 2/2/2021, 8/1/2022 ve 8/6/2022 tarihlerinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

11. Anayasa'nın 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.

...

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

12. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"İdari dava türleri şunlardır:

...

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları..."

13. 7075 sayılı Kanun'un Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararıyla iptal edilen 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz."

14. 31/10/2018 tarihli ve 7150 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Ekli (2) sayılı listede yer alan kişiler, ilgili kanun hükmünde kararnamenin kabulüne ilişkin kanunun eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır. İlgili kanun hükmünde kararnamenin kabulüne ilişkin kanunun hükümleri, bu fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz (Beşinci cümle Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. Bkz. aşağıda § 16, AYM, E.2025/134, K.2025/114, 3/6/2025). Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür."

B. Yargı Kararları

15. Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...452. Kural OHAL KHK'sıyla doğrudan kamu görevinden çıkarılıp Komisyon tarafından görevine iade edilenlerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

453. Kural kapsamında Komisyon tarafından kamu görevine iade edilen kişilerin görevden çıkarılmaları nedeniyle uğradıkları zararın giderilmesi için herhangi bir idari ya da yargı merciine başvurma imkânı tanınmamasının, Anayasa'nın farklı maddelerinde güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin giderim aracının ortadan kaldırılması sonucunu

doğurmaktadır. Dolayısıyla kuralın, temel hak ve özgürlükleri ihlal edildiğini iddia eden kişilerin yetkili makamlara başvurmasını güvence altına alan Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı çerçevesinde incelenmesi gerekir.

454. Anayasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasında Anayasa ile tanınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip olduğu, üçüncü fıkrasında da kişinin, resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararın kanuna göre devletçe tazmin edileceği belirtilmiştir.

455. Anılan maddede güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlamaktadır. Bunun için söz konusu başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması ve başvurulan makamın ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gereklidir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilmesi, devam etmekteyse sonlandırabilmesi veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilmesi ve bunun için uygun bir giderim sunabilmesi hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad, B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 60, 61; Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 26; Filiz Aka, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 39).

456. Bu bağlamda, kamu makamlarının hukuka aykırı fiilleri nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğradığını iddia eden bireylere zararların giderilmesi için idari ve yargısal mercilere başvurma imkânının tanınması Anayasa'nın 40. maddesi gereğidir.

457. Olağanüstü hâl tedbirleri kapsamında terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı oldukları değerlendirilen kişiler liste usulüyle kamu görevinden çıkarılmışlardır. Komisyonca tedbire ilişkin şartların oluşmadığı gerekçesiyle başvurunun kabulüne karar verilerek kişilerin göreve iade edilmesi, tedbirin sebep unsurunun gerçekleşmediği, başka bir deyişle bu kişilerin herhangi bir örgüt ya da yapıya aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatlarının belirlenemediği ve hukuka aykırı olarak kamu görevinden çıkarıldıklarının idare tarafından tespit edildiği anlamına gelmektedir.

458. Komisyon kararıyla kamu görevine iade edilen kişilerin tedbir süreci nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğramaları söz konusu olabilir. Dolayısıyla OHAL kapsamında hukuka aykırı bir şekilde haklarında tedbir uygulanan kişilerin uğrayabilecekleri maddi ya da manevi zararların giderilmesi için gerekli idari ve yargısal yollara başvurma imkânını tanıması gerekmektedir.

459. Kural kapsamında göreve iade edilenlerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacakları öngörülmekle bu kişilerin tedbir işleminin haksız uygulanmasından dolayı uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararları giderme fırsatını ortadan kaldırılmaktadır. Kamu makamlarının hukuka aykırı uygulamaları nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilere dava açma imkânı verilmemesi, devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili giderim mekanizması sağlama yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

460. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 40. maddesine aykırıdır. İptali gerekir..."

16. Anayasa Mahkemesinin 3/6/2025 tarihli ve E.2025/134, K.2025/114 sayılı kararının ilgili

kısmı şöyledir:

"4. İtiraz konusu kural, OHAL KHK'sıyla doğrudan kamu görevinden çıkarılıp başka bir OHAL KHK'sı ile görevine iade edilenlerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarını hükme bağlamaktadır...

6. Anayasa Mahkemesi 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararında OHAL KHK'sıyla doğrudan kamu görevinden çıkarılıp Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (Komisyon) tarafından görevine iade edilenlerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarını öngören hükmü iptal etmiştir...

9. Söz konusu değerlendirmeler sonrasında Anayasa Mahkemesi, Komisyon kararıyla kamu görevine iade edilen kişilerin tedbir süreci nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğrayabileceklerini ve OHAL kapsamında hukuka aykırı bir şekilde haklarında tedbir uygulanan kişilerin uğrayabilecekleri maddi ya da manevi zararların giderilmesi için gerekli idari ve yargısal yollara başvurma imkânının tanınması gerektiğini vurgulamıştır (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 458).

10. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, göreve iade edilenlerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacaklarının öngörülmesiyle bu kişilerin tedbir işleminin haksız uygulanmasından dolayı uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararları giderme imkânının ortadan kaldırıldığı, kamu makamlarının hukuka aykırı uygulamaları nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilere dava açma imkânı tanınmamasının, devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili giderim mekanizmasını sağlama yükümlülüğüyle bağdaşmadığını ifade ederek hükmün Anayasa'nın 40. maddesine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, §§ 459, 460; ayrıca bkz.E.2024/191, K.2024/191, 4/12/2024, § 10).

11. İtiraz konusu kural bakımından da söz konusu karardan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 4/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

18. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan üçüncü başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

19. Başvurucular; OHAL KHK'larıyla kamudaki görevlerinden ihraç edildiklerini, OHAL Komisyonunun kararıyla söz konusu ihraç işleminin haksız olduğunun teyit edildiğini, görevlerinden uzak kaldıklarını, bu durum nedeniyle -yaşadıkları bireysel sıkıntılarını da belirterek- elem ve ıstırap çektiklerini, sosyal çevrelerinde itibarlarının zedelendiğini, ilgili mevzuat gereğince tazminat talep etme hakları bulunmadığı gerekçesiyle açtıkları davaların reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucular; söz konusu yargı kararları nedeniyle mahkemeye erişim hakkı, mülkiyet hakkı, özel hayata saygı hakkı, masumiyet karinesi ve diğer bazı anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Bakanlık görüş yazısının ekinde Millî Eğitim Bakanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgeler, başvuruculara şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere gönderilmiştir. Görüş yazısında, başvuruculara temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı sundukları cevap dilekçelerinde önceki beyanlarını yinelemiş ve Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararına değinerek göreve iade edilenlerin tazminat talep edemeyeceklerine dair hükmün iptal edildiğini belirtmiştir. Üçüncü başvurucu dava tarihinde talep ettikleri tazminat tutarının enflasyonist ortamda yetersiz kaldığını ve idari yargıda ıslah imkânı da olmadığından ihlal kararı verilmesinin yanında tazminata da hükmedilmesini talep etmiştir.

2. Değerlendirme

21. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir..."

22. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

...

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir."

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculara şikâyetinin kamu görevlerinden haksız yere çıkarılmış olmalarından ve belirli bir süre mesleklerini yapamamalarından kaynaklanan manevi zararlarının giderilmemesine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla somut başvurudaki şikâyetin özünün, kısa sayılamayacak bir süre boyunca görevlerinden uzak kalmalarının başvuruculara itibarlarını zedelemesine, yaşadıkları sürecin sonuçları itibarıyla özel hayata saygı haklarına olan yansımalarından kaynaklanan manevi zararların idari ve yargı mercilerince giderilmemesine yönelik olduğu görülmektedir. Başvuru yönünden esas değerlendirmesi gereken hususun başvuruculara söz konusu iddialarını ve taleplerini etkili bir şekilde inceleyecek ve çözüme kavuşturacak bir yargılama sürecinin var olup olmadığına ilişkin olduğu söylenebilir. Bu bakımdan başvuru bir bütün olarak özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. Önder Soylo [1. B.], B. No: 2021/4654, 16/7/2025, § 15).

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruculara özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

25. Etkili başvuru hakkı, anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47).

26. Kişilerin etkili başvuru hakkı açısından sahip oldukları güvencenin kapsamı, ihlal iddiasına konu edilen hakkın niteliğine göre değişmektedir. Fakat genel olarak ifade edilmelidir ki Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca sağlanması gereken başvuru yolunun hem teoride hem de uygulamada ileri sürülen ihlali önleme, ihlal devam etmekteyse sonlandırma veya gerçekleşip sona ermiş ihlallere yönelik olarak da makul bir tazmin imkânı sunma açısından etkili olması gerekmektedir (K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 71). Bu nitelikte bir başvuru yolu yoksa etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılacaktır (Mahfuz Güleryüz [1. B.], B. No: 2020/25276, 9/1/2024, § 48).

27. Bunun yanında adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarının makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartının yerine getirilmesi gerekmektedir. Yargılama makamlarının bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri yargılamalarda yeterli derinlik ve özenle bir inceleme yapıp yapmadıklarının ya da ne ölçüde yaptıklarının da Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira yargılama makamları tarafından bu konuda gösterilecek hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer hak ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Fatma Kılıç ve İbrahim Haldız [1. B.], B. No: 2017/37387, 21/4/2021, §§ 31-37; Greta Madeleine Kocaoğlu [2. B.], B. No: 2020/814, 19/7/2023, § 13).

28. Etkili yargısal koruma sağlamada mağdurların kendi inisiyatifleriyle hukuk veya idare mahkemesinde açtıkları dava yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp bu yolun uygulamada fiilen de etkili olması ve başvurulan makamın ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gereklidir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilmesi, devam etmekteyse sonlandırabilmesi veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilmesi ve bunun için uygun bir giderim sunabilmesi hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 26; Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 39).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

29. Somut olayda, başvurucular OHAL ilan edilen dönemde KHK ile kamu görevinden çıkarılmışlar, akabinde OHAL Komisyonuna yaptıkları başvuruları kabul edilerek görevlerine iade edilmişlerdir. Başvuruculaların kamu görevinden uzak kaldıkları dönemde yaşadıkları elem ve ıstırap nedeniyle bu hukuka aykırılığa dayanarak açmış oldukları manevi tazminat talebine ilişkin davalar reddedilmiştir. Bu durumda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, hukuka aykırı bir idari işlemin varlığı da dikkate alınarak başvuruculara yeterli bir giderim sağlanıp sağlanmadığı ile sınırlı olacaktır (benzer yöndeki karar için bkz. İlker Arslan [2. B.], B. No: 2019/36858, 23/11/2022, §§ 41-44).

30. Bu bağlamda başvuruculaların isimlerine KHK ekindeki listelerde yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmalarıyla başlayan ve OHAL Komisyon kararıyla görevlerine iade edilmelerine kadar geçen sürecin sırasıyla üç, dört ve beş yıl sürdüğü anlaşılmaktadır.

Başvurucuların yaşanan süreç içinde manevi olarak zarara uğradıklarına ilişkin temel iddialar bulunmasına ve başvurucuların kamu görevinden çıkarılmalarına ilişkin işlemin hukuka aykırı olduğunun OHAL Komisyon kararıyla tespit edilmesine rağmen başvurucuların manevi tazminat talebinin 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan ve Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararıyla iptal edilen "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz.” şeklindeki düzenlemeye atıfla reddedildiği görülmektedir.

31. Kamudaki görevlerinden OHAL KHK'larıyla ihraç edilen başvurucular OHAL Komisyonunun kararıyla görevlerine geri dönmüştür. Akabinde başvurucular söz konusu ihraç kararlarının hukuka uygun olmadığının iade kararıyla ortaya konulduğunu belirterek görevlerinden uzak kaldıkları süreçte ortaya çıkan manevi zararlarının tazmin edilmesini talep etmiştir. Bu durumda devlet tarafından başvurucuların özel hayatlarına müdahale boyutunda sonuçlar içeren süreçten kaynaklanan zararlarına yönelik taleplerini ileri sürebilecekleri etkili bir hukuk yolunun ve çözümün sunulması gereklidir. Bununla birlikte anılan idari işlemin başvurucuların özel hayatlarında doğurduğu sonuçların başvurucular tarafından başvuru öncesi süreçte ortaya konulduğu da gözetildiğinde idarenin hukuka aykırı işleminden kaynaklanan zararlara ilişkin giderimin sağlanmadığı sonucuna ulaşmak mümkün hâle gelmektedir. Bilhassa somut olayda yargılama makamlarınca yapılan yorumun idarenin işleminden kaynaklanan zararlara yönelik giderimin sağlanmasını ve oluştuğu iddia edilen zararların tazmin edilmesini kategorik olarak engelleyecek mahiyette olduğuna işaret etmek gerekmektedir.

32. Nitekim Anayasa Mahkemesi, kamu görevinden çıkarıldıktan sonra tekrar görevlerine iade edilenlerin tazminat talebinde bulunamayacaklarına ilişkin kuralı incelemiş ve ilgili kuralın iptaline -bireysel başvuruya konu yargısal süreçlerin kesinleşmesinden sonra- karar vermiştir (bkz. §§ 15,16). Anılan kararda, OHAL KHK’larıyla doğrudan kamu görevinden çıkarılan ancak sonrasında OHAL Komisyonu kararıyla görevine iade edilen kişilerin tazminat talebinde bulunamayacağına ilişkin düzenlemenin Anayasa’da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlali bakımından önemli sorunlar doğurduğu belirtilmiştir. Bu düzenlemenin söz konusu kişilerin uğradıkları zararlara ilişkin olarak idari veya yargısal mercilere başvuru imkânını ortadan kaldırdığı ve dolayısıyla Anayasa’nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkını zedelediği ifade edilmiştir (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, §§ 452-459)

33. Söz konusu iptal kararında özetle Anayasa’nın 40. maddesinin, hakları ihlal edilen bireylere yetkili makamlara başvurma ve uğranılan zararların devlet tarafından tazmin edilmesini isteme hakkı tanıdığı, bu hakkın yalnızca hukuken mevcut bir yolun varlığını değil aynı zamanda bu yolun fiilen ulaşılabilir, ihlali ortadan kaldırmaya elverişli ve yeterli giderim sağlayabilecek nitelikte bir yolun varlığını da gerektirdiği belirtilmiştir. Bu nedenle, kamu makamlarının hukuka aykırı fiilleri nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilere idari ve yargısal başvuru yollarının kapatılmasının Anayasa’ya aykırılık teşkil ettiği, nitekim OHAL Komisyonu tarafından kamu görevine iade edilen kişiler bakımından aslında haklarında tesis edilen tedbirin sebep unsurunun gerçekleşmediği, diğer bir ifadeyle KHK'larda tanımlanan herhangi bir örgütle bağlantılarının bulunmadığının kabul edildiği vurgulanmıştır. Bu durumda, söz konusu kişilerin hukuka aykırı şekilde görevden çıkarıldıkları idarenin kendi tespitiyle ortaya konulduğundan görevden çıkarma tedbiri sebebiyle uğranan maddi ve manevi zararların giderilmesine yönelik iddiaların esasının

incelenmesi anayasal bir zorunluluk olduğunun altı çizilmiştir.

34. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde kamu görevinden çıkarıldıktan sonra göreve iade edilenlerin tazminat talebinde bulunamayacağı şeklindeki gerekçelerle tam yargı davalarının reddine karar verilmesi, davaların esasının incelenmediğini, giderilmesi talep edilen manevi zararın kaynağı konusunda dayanağı olan açık iddiaların karşılanmadığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında başvuruculara mesleki itibarının zarar görmesine ve manevi elem yaşamalarına neden olan sürecin başvuruculara atfedilebilecek bir durumdan kaynaklanmadığı da vurgulanmalıdır.

35. Sonuç olarak, göreve iade edilen başvuruculara tazminat talep etme haklarının ortadan kaldırılması, hem uğradıklarını iddia ettikleri manevi zararların giderilmesini engellemekte hem de devletin etkili giderim sağlama yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır. Bu yönüyle ilgili düzenleme, Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkına aykırılık teşkil ettiğinden -yargılama bir bütün hâlinde incelendiğinde- yargı makamlarınca ulaşılan sonucun tam yargı davası müessesesinin pratikte etkisiz hâle gelmesine, başvuruculara doğan manevi zararlarına ilişkin iddialarının esasının incelenmemesine ve zararların giderilmemesine yol açtığı değerlendirilmiştir. Bu durumda özel hayata saygı hakkı bağlamında oluşan zararlarının tazmini konusunda başvuruculara asgari güvenceleri içerecek şekilde etkili bir hukuk yolu sunulduğu söylenemeyecektir.

36. Açıklanan gerekçelerle başvuruculara özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

37. Başvurucular; ihlalin tespitine ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur. Ayrıca birinci başvurucu 100.000 TL maddi ve manevi tazminat, üçüncü başvurucu da 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

38. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

39. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculardan Hülya ÖZEVİN'in adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin

iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla İstanbul 14. İdare Mahkemesine (E.2019/1780, K.2020/1344), Ankara 2. İdare Mahkemesine (E.2021/1625, K.2022/120) ve Ankara 5. İdare Mahkemesine (E.2020/1927, K.2021/218) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 1. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucu Aslıhan ŞAHİN'e ÖDENMESİNE,

2. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucu Müslime Yıldırım ÇINAR'a ÖDENMESİNE,

3. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucu Hülya ÖZEVİN'e ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara Bölge İdare Mahkemesi 7. İdari Dava Dairesine (E.2021/2352 ve E.2022/999) ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesine (E.2020/2395) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SİNEM İLKER

B. No: 2021/18671 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/18671

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SİNEM İLKER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/18671)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucu : Sinem İLKER

Vekili : Av. Levent ÖZÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, askıya alınmış olan pilot lisansının askı süresinin uzatılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığı emrinde pilot olarak görev yapmakta iken mecburi hizmet süresini tamamlayarak 29/1/2014 tarihinde emekli olmuştur.

3. 15 Temmuz darbe girişiminin akabinde kabul edilen 25/8/2017 tarihli ve 30165 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 694 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (694 sayılı KHK) 37. maddesiyle 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na ek geçici 98. madde eklenmiştir. Bu madde ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayrılan pilot subayların yükümlülük süreleri on sekiz yıla çıkarılmış ve bu kapsamdaki pilotlar kamu görevlerine geri çağrılmıştır. Söz konusu düzenleme 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 35. maddesiyle aynen kabul edilmiştir.

4. Başvurucu, anılan düzenleme kapsamında muvazzaf subaylığa nasbedilecekler kapsamına

alınmış ancak göreve katılım sağlamamıştır. Bunun üzerine Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün (İdare) 7/12/2018 tarihli işlemiyle yasal süre içinde görev yerine katılım yapmadığı gerekçesiyle başvurucunun TR-A-1... numaralı havayolu nakliye pilot lisansı (pilot lisansı) 926 sayılı Kanun'un ek geçici 98. maddesi uyarınca 13/5/2023 tarihine kadar askıya alınmıştır.

5. Devam eden süreçte 926 sayılı Kanun'un 113. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "Pilotaj eğitimini (pilot adaylarına verilen uçuş eğitimi) bitirenlerin yükümlülük süresi üç yıl ... daha uzatılır" hükmündeki “üç yıl” ibaresi 21/2/2019 tarihli ve 7166 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle “altı yıl” şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklikle pilotaj eğitimini bitirenler için getirilen ilave üç yıllık yükümlülük üzerine İdarenin 1/4/2019 tarihli işlemiyle başvurucunun pilot lisansında bulunan askı süresi de uzatılarak bitiş tarihi 13/5/2026 olarak belirlenmiştir.

6. Başvurucu, bu işlemin iptali talebiyle Antalya 3. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; nasbedildiği muvazzaf subaylığa katılım sağlamadığını, getirilen ilave yükümlülüğün muvazzaf subay statüsünde olan pilotlara yönelik olduğunu, İdarenin ise bu düzenlemeyi yanlış yorumlayıp pilot lisansının üzerindeki askı süresini uzattığını ve bu işlemin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte başvurucu muvazzaf subaylığa icabet etmemesinin müeyyidesi olarak zaten 13/5/2023 tarihine kadar pilot lisansının askıya alınması suretiyle işsiz kaldığını vurgulamıştır. Anılan mahkemenin yetkisizlik kararı vermesi üzerine yargılamaya Ankara 18. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) devam edilmiştir.

7. İdare Mahkemesi 30/12/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, göreve tekrar çağrılan ve katılım yapmayan başvurucunun askıya alınan pilot sertifikasının askıya alınma süresinin getirilen ek yükümlülük nedeniyle uzatılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

8. Başvurucu; bu karara karşı sunduğu istinaf başvuru dilekçesinde 2018 yılında muvazzaf subaylığa geçiş yapmamasının müeyyidesi olarak İdarenin 7/12/2018 tarihli işlemiyle pilotluk lisansının 13/5/2023 tarihine kadar zaten askıya alındığını, bundan sonra istese de muvazzaf subaylığa katılım sağlayamayacağını, askı süresinin üç yıl daha uzatılmasının hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olduğunu belirtmiştir. İdare Mahkemesinin yanlış değerlendirmeyle davanın reddine karar verdiğini ifade eden başvurucu, kararın kaldırılarak dava konusu işlemin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

9. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Daire) 14/4/2021 tarihli kararıyla İdare Mahkemesi kararının usule ve hukuka uygun olduğunu ve kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığını belirterek istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 4/5/2021 tarihinde öğrendikten sonra 5/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; 2018 yılında muvazzaf subaylığa nasbedildiğini ancak ailevi şartlarının elvermemesi nedeniyle katılım sağlayamadığını, bunun yaptırımı olarak da 13/5/2023

tarihine kadar pilot lisansının askıya alındığını, bu müeyyideyle askerlik hayatı sonlanmış kişi statüsüne geldiğini belirtmiştir. Bu statüye girdikten sonra istese de tekrar muvazzaf subay olma imkânına sahip olmadığını buna rağmen yükümlülük süresinin uzamasına bağlı olarak pilot lisansının askı süresinin uzatılması nedeniyle mesleğini yapamadığını, bu durumun hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olduğunu vurgulamıştır. Pilot lisansının askıya alınma süresinin uzatılmasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada hukuk kurallarının yanlış yorumlandığını ifade eden başvurucu, anılan kararlar nedeniyle özel hayata saygı hakkının, çalışma hakkının, mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerinin incelenmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvurucunun iddialarının, askıya alınmış olan pilot lisansının askıya alma süresinin uzatılmasına ilişkin işleme karşı açılan iptal davasının reddedilmesine ve bu suretle sivil havacılıkta devam eden mesleki kariyerinin sona erdirilmesine ilişkin olduğu görülmektedir. Kişilerin mesleki hayatlarının onların özel hayatlarıyla sıkı ilişkisinin olduğu ve meslek hayatına yönelik müdahalelerde özel hayata saygı hakkının gündeme geldiği yadsınamaz. Bununla birlikte öncelikle bu tür müdahalelerin hangi durumlarda özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmeye uygun olduğu veya başvuru konusu edilen uyuşmazlıkların hangilerinin bu bağlamda uygulanabilir kabul edileceği hususlarında belirlenen ölçütler dikkate alınarak değerlendirmeler yapılması gerekmektedir (Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, § 82; Erdal Erbayram [1. B.], B. No: 2019/25121, 7/6/2023, § 22).

15. Anayasa Mahkemesi, önceki birçok kararında özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata yönelen müdahalelerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için gerekli olan koşulların neler olduğuna ilişkin detaylı değerlendirmelerde bulunmuştur (söz konusu koşullar için bkz. Tamer Mahmutoğlu, §§ 84-90; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110).

16. Başvurucunun askıda olan pilot lisansının askı süresinin uzatılması nedeniyle sivil havacılık alanında pilotluk mesleğini icra edemediği dikkate alındığında bu durumun mesleki hayatına ve sosyal çevresiyle olan ilişkilerine etki ettiği söylenmelidir. Başvurucu hakkında gerçekleştirilen bahse konu işlem, özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte müdahalenin başvurucunun mesleki faaliyetlerinin aksamasına, kariyer planlarının değişmesine, sosyal çevresiyle olan ilişkilerine önemli derecede etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirilmiştir. Bu durumda sonuca dayalı nedenlerle başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu kanaatine varılmış ve başvurucunun iddiaları bir bütün hâlinde özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmiştir (Barış Bayrı [2. B.], B. No: 2020/21660, 2/5/2024, § 25).

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Özel hayata saygı hakkına yönelik negatif ve pozitif yükümlülükler arasındaki sınırların

kesin biçimde tanımlanması ve birbirinden ayrılması her zaman mümkün değildir. Devlet için öngörülen negatif yükümlülükler, her durumda özel hayata saygı hakkına keyfî surette müdahaleden kaçınmayı gerekli kılar. Pozitif yükümlülükler de özel hayata saygı hakkının korunmasını ve bireyler arası ilişkiler alanında olsa da özel hayata saygının güvencelerini sağlamaya yönelik olaya özgü tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 32; Ömür Kara ve Onursal Özbek [2. B.], B. No: 2013/4825, 24/3/2016, § 46; Tamer Mahmutoğlu, § 98).

19. Başvurucunun askıda olan pilot lisansının askı süresinin İdare tarafından uzatılarak sivil havacılık alanında pilotluk yapmasının engellendiği, yargısal makamların da bu işlemin iptali talebiyle açılan davayı reddettiği dikkate alındığında başvurunun devletin negatif yükümlülükleri bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Başvurucunun askıda olan pilot lisansının askı süresinin uzatılması şeklinde tesis edilen idari işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddedilerek kesinleşmesi, bu suretle mesleğini yapma imkânından mahrum bırakılması nedeniyle başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulduğu sonucuna varılmıştır (Barış Bayrı, § 25).

20. Yukarıda belirlenen müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa’nın 20. maddesini ihlal edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığı belirlenmesi gerekmektedir (R.G. [GK], B. No: 2017/31619, 23/7/2020, § 82; Halil Berk [1. B.], B. No: 2017/8758, 21/3/2018, § 49; Süveyda Yarkın [2. B.], B. No: 2017/39967, 11/12/2019, § 32; Şennur Acar [1. B.], B. No: 2017/9370, 27/2/2020, § 34). Bu bağlamda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı incelenmelidir.

21. Anayasa uyarınca temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların öncelikle kanunla öngörülmüş olması gerekir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan kanunilik ölçütünün karşılanması için müdahale şekli anlamda bir kanuna dayanmalıdır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 31; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 75; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 65). Bununla birlikte temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada kanunun niteliği önem kazanmaktadır. Kanunla sınırlama ölçütü sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade etmekte; böylece uygulayıcının keyfî davranışlarının önüne geçtiği gibi kişinin hukuku bilmesine de yardımcı olmakta ve bu yönüyle hukuk güvenliği teminatı sağlamaktadır (Halime Sare Aysal [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 62; Fatih Saraman, § 66; Tamer Mahmutoğlu, § 104).

22. Ayrıca müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğunun söylenebilmesi için yargı organlarınca müdahalelere dayanak olarak gösterilen kanuni düzenlemelerin erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte olup olmadığı irdelenmeli ve ilgili kanuni düzenlemeler anılan çerçevede kalınarak genişletici bir yoruma tabi tutulmadan öngörülebilir şekilde uygulanmalıdır (Tamer Mahmutoğlu, §§ 103-108).

23. Somut olayda başvurucu; göreve geri çağrılması sonrasında bu çağrıya icabet etmemiş ve kanuni düzenleme gereğince başvurucunun pilot lisansı ilk olarak yükümlülük süresince,

yani 13/5/2023 tarihine kadar askıya alınmıştır. Belirtmek gerekir ki başvurucu bu işlemle ilgili olarak herhangi bir şikâyette bulunmamakta bilakis bu durumun muvazzaf subaylığa geri dönmemesinin müeyyidesi olduğunu vurgulamaktadır. Nitekim 694 sayılı KHK'nın 37. maddesiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılan pilot subaylar için getirilen yükümlülükle birlikte kanun koyucu bu yükümlülüğe uymayanlar için yükümlülük süresince ilgililerin sivil pilot sertifikalarının iptal edileceğine ilişkin bir yaptırım düzenlemiştir. İlk etapta yükümlülük ile birlikte düzenlenen bu yaptırımın ise öngörülebilir ve kesin nitelikte olduğu söylenmelidir.

24. Başvurucunun çağrıya uyulmaması hâlinde pilot lisansının askıya alınacağını ve askı süresini bilerek bu yaptırıma katlanmayı göze aldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu yaptırım henüz bitmeden yaptırımın bir yorum ile uzatılması durumu öngörülebilirlik açısından değerlendirilmesi gereken esas konudur. Nitekim başvurucunun şikâyetine konu edilen husus, devam eden süreçte yükümlülük süresinin üç yıl daha uzatılması nedeniyle 13/5/2023 tarihine kadar askıda olan pilot lisansının askı süresinin de ilave üç yıl uzatılmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda askı süresinin 13/5/2026 tarihine kadar uzatılmasına ilişkin İdarenin 1/4/2019 tarihli işlemi 926 sayılı Kanun'un ek geçici 98. maddesinde belirtilen pilot sertifikalarının iptal edileceğine ilişkin hükmün kapsamının aynı Kanun'un 113. maddesindeki değişikle getirilen ilave üç yıl yükümlülükle birlikte uzadığına ilişkin yoruma dayanmaktadır. Yargısal makamlar tarafından da 926 sayılı Kanun kapsamında yapılan bu yorumdan kaynaklı olarak tesis edilen işlemin hukuka uygun bulunduğu görülmektedir (aynı yönde değerlendirme için bkz. Barış Bayrı, § 38).

25. 926 sayılı Kanun'un 113. maddesiyle getirilen ilave üç yıl yükümlülükle birlikte Kanun koyucu daha önce göreve çağrılmış olup da bu çağrıya icabet etmeyenlerin yeniden muvazzaf subaylığa katılım sağlayabilmelerine yönelik bir düzenleme yapmamıştır. Bu bağlamda ilgililere yeni bir imkân sunulmadan ilave bir yaptırım uygulanması öngörülebilir değildir. Aksi durumun kabulü ise bir kez göreve çağrılmaya icabet etmeme şeklinde ortaya çıkan bir eylemin yükümlülük süresinin uzatılması ile birlikte ucu açık bir yaptırımla karşı karşıya kalınması anlamına gelecektir. Kanun koyucunun ise böyle bir amaç güttüğünü kabul etmek mümkün değildir. Bu duruma rağmen genişletici ve öngörülemez bir yorumla başvurucunun askıda olan pilot lisansının askı süresinin 13/5/2026 tarihine kadar uzatılmasına karar verilmiş, yargısal makamlar tarafından da başvurucunun iddialarına rağmen aksi yönde bir değerlendirmede bulunulmamıştır (aynı yönde değerlendirme için bkz. Barış Bayrı, § 39).

26. Neticede yükümlülük süresinin uzatılması ile birlikte başvurucunun pilot lisansının askıda kalma süresinin de uzatılarak göreve geri çağrılmaya icabet etmemesinden kaynaklı ikinci kez yaptırıma uğraması şeklinde ortaya çıkan sonuç, kanuni düzenlemelerin genişletici ve öngörülemez bir yoruma tabi tutulmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı değerlendirilmektedir.

27. Yukarıda yer verilen tespitler uyarınca başvuruya konu müdahalenin kanunilik koşulunu sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

III. GİDERİM

29. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesine ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 18. İdare Mahkemesine (E.2019/1474, K.2020/2244) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HACI MEHMET ŞAHİN

B. No: 2021/28709 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/28709

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HACI MEHMET ŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/28709)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Hacı Mehmet ŞAHİN

Vekili : Av. Mehmet GÜLERMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamudaki görevine iade edilirken atamanın önceki göreve yapılmaması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Gazi Üniversitesi Teknoloji Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmakta iken 2/1/2017 tarihli ve 686 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (686 sayılı KHK) kapsamında kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucu, kamu görevinden çıkarılma işlemine karşı Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonuna (Komisyon) başvurmuş; Komisyon başvurucunun talebini kabul ederek kamu görevine iadesine karar vermiştir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Yürütme Kurulu başvurucunun Karabük Üniversitesine atanmasına karar vermiştir.

3. Başvurucu, anılan atama işleminin iptali talebiyle Ankara 16. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmış ise de Mahkeme 18/10/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiş; kararda 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 685 sayılı Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) "Kararların uygulanması" başlıklı 10. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hâl İşlemleri

İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasına atıf yapmıştır. Anılan mevzuatta YÖK tarafından yapılacak yeniden atama işleminin Ankara, İstanbul, İzmir dışında ve 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarına öncelik verilmek kaydıyla, kamu görevinden çıkarıldığı yükseköğretim kurumu haricinde tespit edilecek yükseköğretim kurumlarından birine önceki kadro ünvanına uygun olarak on beş gün içinde yapılacağını vurgulamıştır. Sonuç olarak kanuni düzenlemeler karşısında başvurucunun Karabük Üniversitesine atanmasının belirtilen kanun kapsamında gerçekleştirildiğini ve bu kapsamda idarece tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını açıklamıştır.

4. Başvurucu, hakkında verilen karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) usul ve hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle 15/4/2021 tarihinde istinaf başvurusunun kesin olarak reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 4/6/2021 tarihinde öğrenmiş; 1/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; 686 sayılı KHK ile ihraç edildikten sonra Komisyon tarafından görevine iadesine karar verildiğini, kamu görevinden çıkarılmadan önce Gazi Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak görev yaptığını, Komisyon tarafından kamu görevine iade edilmesi sonrasında YÖK tarafından Karabük Üniversitesine atandığını belirtmiştir. Söz konusu atama nedeniyle şehir değiştirmek zorunda bırakıldığını, çalışma hayatı başta olmak üzere özel hayatının bu durumdan olumsuz biçimde etkilendiğini belirterek hukuk devleti ve eşitlik ilkelerinin, masumiyet karinesinin, adil yargılanma, etkili başvuru, çalışma, şeref ve itibarın korunması, kamu hizmetlerine girme, özel hayata ve aile hayatına saygı haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayların kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceki iddialarını yinelemiştir.

8. Anayasa Mahkemesi benzer bir şikâyeti Mertihan Kurdoğlu ([2. B.], B. No: 2020/5774, 15/11/2023) kararında ele almış; kararda, başvurucunun kamudaki görevine iade edilirken kamu görevinden çıkarılmadan önce üniversitedeki görevine atanmasının engellenmesi şeklindeki mesleki hayatına yönelik alınan tedbirin özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanmadığı ancak bu tedbirin başvurucunun özel hayatını ciddi şekilde etkilediği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığını belirterek sonuca dayalı yaklaşım kapsamında başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu kanaatine varmıştır (Mertihan Kurdoğlu, § 25; benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Abdulkadir Tuncay [2. B.], B. No: 2019/35343, 30/3/2022, § 39). Bu bağlamda eldeki başvurunun da özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruda özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi Mertihan Kurdoğlu kararında, daha önce görev yaptığı üniversiteye

atanmasının engellenmesi şeklindeki tedbirin başvurucunun meslek hayatında üçüncü kişilerle ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflatabileceğini, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlar doğurabileceğini belirterek özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulduğu sonucuna varmıştır (Mertihan Kurdoğlu, § 27). Somut olayda da bu sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu belirlemeden sonra ilk olarak başvuru konusu müdahalenin kanunilik ölçütünü karşılayıp karşılamadığı değerlendirilmelidir.

11. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun daha önce üniversitedeki görevine atanmasının engellenmesine dayanak olarak gösterilen 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının dördüncü cümlesinin "…Ankara, İstanbul, İzmir illeri dışında ve 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarına öncelik verilmek kaydıyla, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından kamu görevinden çıkarıldığı yükseköğretim kurumu haricinde tespit edilecek yükseköğretim kurumlarından birine…" kısmını yapılan iptal başvurusu üzerine norm denetimi yoluyla incelemiş; bahsi geçen kısmın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir (AYM, E.2018/137, K.2022/86, §§ 420-423).

12. Anayasa Mahkemesi; iptal kararında, kuralda kamu görevine iade edilen her bir öğretim elemanı yönünden kamu hizmetinin gerekleri de gözetilerek bu kişilerin daha önce görev yaptıkları yükseköğretim kurumunda çalışıp çalışamayacakları hususunda idareye herhangi bir değerlendirme yetkisi tanınmadığını, ayrıca bu kişilerin kamu görevinden çıkarılmadan önce görev yaptıkları yerlere atanmalarının kategorik olarak yasaklanmasını gerektirecek hukuki ve fiilî zorunlulukların neler olduğunun gösterilmediğini, dolayısıyla kuralın kamu yararının sağlanması amacı bakımından gerekli olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca bu kişilerin atamalarının Ankara, İstanbul ve İzmir dışında öncelikli olarak 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarına yapılacağı öngörülmüşse de söz konusu ihtiyacın genel, objektif ve kabul edilebilir ölçütler belirlenerek tüm öğretim elemanlarını kapsayacak bir sistem oluşturulmadan yalnızca görevlerine iade edilen öğretim elemanlarıyla sınırlı tutularak karşılanmasının kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir biçimde yürütülmesi amacını gerçekleştirmek bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediğini belirtmiştir. Bu itibarla görevlerine iade edilen öğretim elemanlarının önceki görev yerleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir'de bulunan yükseköğretim kurumlarına atanmalarına kategorik yasak getiren ve öncelikli olarak 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarında istihdam edilmelerini öngören kuralla kişilerin özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olmadığı sonucuna varmıştır (AYM, E.2018/137, K.2022/86, §§ 420-423).

13. Nitekim Anayasa Mahkemesi Mertihan Kurdoğlu kararında, anılan iptal kararının gerekçesini de gözeterek özel hayata müdahale içeren 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin muhataplarını yetki aşımına ve keyfîliğe karşı koruyabilecek nitelikte ve açıklıkta olmadığı gerekçesiyle müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığını vurgulayarak özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Mertihan Kurdoğlu, §§ 36-38). Eldeki başvuru yönünden de Mertihan Kurdoğlu kararında yer alan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığı için diğer ihlal iddiaları yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 16. İdare Mahkemesine (E.2019/121, K.2020/2291) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HEKMAT AL ZAIM

B. No: 2021/29101 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/29101

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HEKMAT AL ZAIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/29101)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucu : Hekmat AL ZAIM

Vekili : Av. Abdulmecit YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı edilme kararı nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Fransız ve Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlıkları bulunan başvurucu, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak bir okulda öğretmenlik yapan Suriye uyruklu M.A. ile evlenerek yasal yollardan ülkemize giriş yapmıştır. Ardından 13/8/2020 tarihinde ikamet izni müracaatında bulunan başvurucuya 12/8/2021 tarihine kadar kısa dönemli ikamet izni verilmiştir.

3. Başvurucu 28/11/2020 tarihinde Suriye uyruklu M.G. ve F.G.nin evine gitmiştir. Bu sırada İzmir Emniyet Müdürlüğüne söz konusu adreste diş doktorluğu yapıldığına ilişkin ihbarda bulunulması üzerine kolluk kuvvetlerince adrese gidilmiş ve ilgililer polis merkezine getirilmiştir. Olay Yeri Tespit Tutanağı'na göre başvurucu, polislere kapıyı açmış ve kendisine içeriden gelen seslerin sorulması üzerine diş tedavisi yaptıklarını beyan etmiştir. Başvurucu, söz konusu tutanağı "iş yerinde çalıştığını beyan eden" kaydıyla imzalamıştır. Ayrıca anılan tutanak doğrultusunda M.G.nin izinsiz yabancı çalıştırdığına ilişkin Kolluk Tespit Tutanağı tanzim edilmiştir.

4. Başvurucu polis merkezinde alınan ifadesinde; M.G.nin diş hekimliği yaptığını bildiğini, bu kişinin yanında çalışmadığını ve yalnızca uzaktan akrabası olan F.G.yi ziyaret amacıyla ilgili adreste bulunduğunu beyan etmiştir. Diş tedavisi için adreste bulunan F.B. ise başvurucunun kendisini içeriye aldığını ve Türkçe bilmemesi nedeniyle eliyle oturmasını işaret ettiğini belirtmenin haricinde başvurucu hakkında herhangi bir beyanda bulunmamıştır. Nihayetinde başvurucu, polis merkezindeki işlemlerinin ardından Harmandalı Geri Gönderme Merkezine teslim edilmiştir.

5. Bu durumun İzmir Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (İdare) bildirilmesi üzerine başvurucunun resmî izin olmadan çalıştığı gerekçesiyle hakkında 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendi uyarınca sınır dışı etme ve terke davet kararı alınmıştır.

6. Başvurucu 4/12/2020 tarihinde İzmir 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Başvurucu dilekçesinde; öncelikle polis baskını sırasında evinde bulunduğu M.G.nin yanında çalışmadığını ve olay günü F.G. bulaşık yıkadığından nezaketen kapıyı açtığını belirtmiştir. Bunun yanında kamuda öğretmen olarak beş yıldır çalışan eşiyle aile birliğini sağlamak amacıyla Türkiye'ye geldiğini ve sınır dışı edilmesi hâlinde bu birliğin bozulacağını ifade etmiştir. Ayrıca herhangi bir suça karışmadığını, mevcut olayın derhâl sınır dışı işlemini gerektirmediğini ve adli sürecin tamamlanmadan bu şekilde karar verilmesinin masumiyet karinesinin ihlali anlamına geldiğini vurgulamıştır.

7. Mahkeme, yukarıda açıklanan tutanak ve ifadeler ile başvurucu ve diğerleri hakkında 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun kapsamında iddianame düzenlendiği bilgisine yer verdiği 27/5/2021 tarihli kararıyla davayı kesin olarak reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 15/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 2/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Öte yandan başvurucu hakkında 1219 sayılı Kanun'a muhalefet ettiği iddiası ile kamu davası açılmış ise de İzmir 18. Asliye Ceza Mahkemesi, başvurucunun bu suçu işlediğine dair her türlü şüpheden uzak kesin inandırıcı delil elde edilemediği gerekçesiyle 21/10/2021 tarihinde beraatine karar vermiştir.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; dava dilekçesinde (bkz. § 6) belirttiği hususları yinelediği başvuru formunda ayrıca savaş nedeniyle Suriye'ye dönemeyeceğini, Fransa'da ise mesleği olmayan, kimseyi tanımayan ve hamile -doktor raporu mevcut- biri olarak yaşamasının mümkün olmadığını ifade etmiştir. Nihayetinde somut olayda özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ve masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki beyanlarını tekrarlamıştır.

12. Anayasa'nın 20. maddesiyle güvence altına alınan aile hayatı, hâlihazırda mevcut,

gerçek, fiilen yakın ve kişisel bağların kurulduğu aile birlikteliklerini içermektedir (Oksana Chicheishvili [1. B.], B. No: 2014/19023, 20/12/2017, § 31).

13. Sınır dışı veya yurda giriş yasağı nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarını içeren başvuruların incelenmesinde çözümlenmesi gereken ilk husus, sınır dışı işleminin tesis edildiği tarihte yabancı kişinin bulunduğu ülkede bir özel ve/veya aile hayatının mevcut olup olmadığının ortaya konulmasıdır (Peri Kırık [2. B.], B. No: 2015/19795, 9/1/2019, § 32; A.A.A. [1. B.], B. No: 2018/36516, 15/3/2022, § 43).Sınır dışı etme ve ülkeye kabul ile ilgili başvurularda aile kavramının çekirdek aile olarak yani çiftler arasındaki ilişkiler ile ebeveyn ve küçük çocuklar arasındaki ilişkileri kapsayacak şekilde ele alınması gerekmektedir. Yetişkin çocukların ise aileye bağımlı ve muhtaç olduklarının ispat edilebildiği ölçüde aile kavramına dâhil edilebilmeleri mümkündür (Sherapat Yagmyrova [2. B.], B. No: 2017/11905, 21/7/2020, § 39). Yabancının bu şekilde özel ve/veya aile hayatının mevcut olduğunun tespit edilmesi durumunda ülkeden sınır dışı edilmesi/yurda giriş yasağı uygulanması özel ve/veya aile hayatına müdahale teşkil edecektir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Somut olayda başvurucunun uzun süredir Türkiye'de yaşayan ve kamuda öğretmen olarak görev yapan Suriye uyruklu M.A.nın yanına evlenerek aile birliğini sağlama amacıyla geldiği gözetildiğinde Türkiye'den sınır dışı edilmesine karar verilmesinin aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil ettiği görülmektedir.

16. Anılan müdahale, çalışma izni yokluğu gerekçe gösterilerek 6458 sayılı Kanun çerçevesinde yapılmıştır. Dolayısıyla düzenlemenin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve kamu düzeninin korunması, ülkenin ekonomik refahı, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasının sağlanmasına yönelik meşru amacının bulunduğu açıktır. Bu belirlemenin ardından müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı yönünden inceleme yapılacaktır (ilgili hukuk ve kriterlerin detayları için bkz. Peri Kırık, §§ 18-27,39-48; A.G. [2. B.], B. No: 2018/6143, 16/12/2020, §§ 18-31, 45-54; Gulnura Toktomambetova [1. B.], B. No: 2018/29906, 15/3/2022, §§ 62, 63; A.A.A., §§ 48-53; Demet Hussen Najem [2. B.], B. No: 2019/438, 27/7/2022, §§ 41, 42).

17. Devletlerin uluslararası hukuktan kaynaklanan yabancıların ülkeye giriş yapmasını ve ikamet etmesini kontrol etme ve gerektiğinde ülkedeki yabancıları sınır dışı etme konusunda geniş takdir yetkileri bulunmaktadır. Devletin egemenliğinden kaynaklanan anılan denetleme yetkisi bu konuyla ilgili konulmuş kanun hükümlerine aykırı davrananlara caydırıcı yaptırımlar uygulanmasını da doğal olarak içermektedir. Bununla birlikte yabancının ülkede aile hayatının varlığının ve/veya özel hayata ilişkin güçlü bağlarının mevcut olduğunun ortaya konulduğu durumlarda aile ve özel hayatı ile sınır dışı veya yurda giriş işleminin uygulanması bağlamında gözetilen kamusal menfaat arasında adil bir denge kurulması gerekmektedir (Peri Kırık, §§ 47,48; A.G., §§ 50, 51; A.A.A., §§ 53, 54).

18. Bununla birlikte yargı makamlarının temel hak ve özgürlüklerin keyfîliğe karşı gerçekten ve etkili şekilde korunmasını sağlama görevleri gereği kamu makamlarınca müdahale ile ilgili olarak ileri sürülen sebepleri inceleyerek konuyla ilgili beyanların neden kabul edildiği veya reddedildiğine dair gerekçelerini kararlarında göstermeleri zorunludur (Nargıza Gulamova [1. B.], B. No: 2020/33373, 30/3/2023, § 22; A.G., §§ 50-54; A.A.A., §§ 50-57).

19. Somut olayda müdahaleyi yapan İdarenin ve bu müdahalenin hukuka uygunluğunu denetleyen Mahkemenin gerekçeleri dikkatli bir şekilde ele alınmıştır. İdare gerekçesinde, kolluk kuvvetlerinden gelen bildirim doğrultusunda işlem tesis ettiğini belirtmenin haricinde herhangi bir açıklamada bulunmamıştır (bkz. § 5). Mahkeme gerekçesinde ise başvuru dosyasına yansıyan beyanlara ve başvurucu hakkında iddianame düzenlendiği bilgisine yer vermenin haricinde herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır (bkz. § 7).

20. Başvuru konusu müdahalenin başvurucunun izinsiz bir şekilde çalışması nedeniyle yapıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla olayın çözümünde başvurucunun ilgili adreste hangi sıfatla veya amaçla bulunduğunun net olarak belirlenmesi elzemdir. Bu konuda başvurucunun tercümanla alınan ifadesi ile polis tutanağındaki -beyanının tercüman eşliğinde kaydı bulunmayan- farklı olduğu görülmektedir. Ancak gerek İdare gerekse Mahkeme somut olayın esasını doğrudan etkileyebilecek söz konusu farklılığa (bkz. §§ 3, 4) ve başvurucunun süreç boyunca ısrarla ilgili adreste çalışmadığını iddia etmesine rağmen bu hususa ilişkin herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır. Bu nedenle anılan mercilerin şu hâlde bahse konu beyanların neden kabul edildiği veya reddedildiğine dair gerekçelerini kararlarında gösterme yükümlülüklerine uygun hareket ettiklerini kabul etmek mümkün olamamıştır (bkz. § 18).

21. Bunun yanında başvurucu, beş yıldır bir devlet okulunda Suriyeli çocuklara öğretmenlik yapan eşiyle aile birliğini sağlamak amacıyla Türkiye'ye geldiğini ve bundan dolayı müdahalenin aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmesine rağmen (bkz. § 6) anılan husus Mahkeme kararında tartışılmamıştır. Bu nedenle somut olayda sınır dışı işleminin başvurucunun aile hayatı üzerinde doğuracağı etkiler bakımından bir inceleme ve dengelemenin yapılmış olduğu da söylenemez. Ayrıca kararda başvurucu hakkında düzenlenen iddianameye atıfta bulunulmuşsa da ilgili iddianamenin başvurucunun izinsiz çalışmasından ziyade yasa dışı dişçilik faaliyetiyle ilgili olduğu ve yargılama sürecinin beraatle neticelendiği gözetildiğinde (bkz. § 9) bu yönden de Mahkemenin ilgili ve yeterli gerekçe sunma yükümlülüğünü yerine getirmediği değerlendirilmiştir.

22. Sonuç olarak somut olayda Mahkeme tarafından müdahalenin başvurucunun aile hayatı üzerinde doğuracağı etkiler yönünden bir incelemenin yapılmadığı ve başvurucunun bu konudaki talep ve itirazlarının karşılanmadığı kanaatine varılmıştır. Bunun yanında idari ve yargısal kararların aile hayatına saygı hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olmadığı gibi kamu düzeninin korunması hususundaki kamusal menfaat ile başvurucunun aile hayatına saygı hakkı arasında bir dengelemeyi sağlamadığı değerlendirilmiştir (benzer yöndeki kararlar için bkz. K.A. [2. B.], B. No: 2017/38596, 19/10/2021; N.O. [1. B.], B. No: 2018/36798, 17/11/2021; Musa Polat [2. B.], B. No: 2021/2290, 27/11/2024).

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Somut olayda aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığı için masumiyet karinesi yönünden ayrıca inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu, ihlalin tespitine ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Masumiyet karinesine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 1. İdare Mahkemesine (E.2020/1569, K.2021/886) GÖNDERİLMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için YASAL FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERDOĞAN AKAR

B. No: 2021/40627 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/40627

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERDOĞAN AKAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/40627)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Erdoğan AKAR

Vekili : Av. Selim GEZER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kimlik sorulması nedeniyle başlayan tartışmada polis memurlarının fiziksel şiddete başvurması sonucunda meydana gelen yaralanma ve bu olay hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkili olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Bir grup polis memuru 9/3/2020 tarihinde saat 19.30 sularında Siirt'in merkezinde yer alan bir kıraathanede bulunan kişilerin kimlik sorgusunu yapmaya başlamıştır. Polis memurları kıraathanenin üst katına çıktığı esnada 1995 doğumlu olan başvurucu da üç akrabası ile birlikte oyun oynayarak vakit geçirmektedir. Başvurucunun olayların olduğu dönemde izinli olarak Siirt'te bulunduğu, izin haricî zaman diliminde ise "Barış Pınarı Harekâtı" kapsamında Suriye'de uzman çavuş olarak görevli olduğu anlaşılmaktadır.

3. Olayın oluş biçimi ile ilgili olarak kolluk kuvvetleri tarafından düzenlenen bir tutanağa rastlanılmamıştır. Başvurucunun Siirt Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) nezdinde müşteki sıfatıyla 10/3/2020 tarihinde alınan beyanına göre kimlik sorgusu esnasında bir polis memurunun başvurucunun akrabalarından birisi olan Y.A.ya yönelik olarak "Her yerini arayabilirim, buna yetkim var." şeklinde söylemde bulunduğu, bunun üzerine yaşanan sözlü

münakaşada başvurucunun ayağa kalkarak "Abi, sakin ol! Ben de uzman çavuşum, buna gerek yok.'' şeklinde araya girmek istediği anlaşılmaktadır. Yine başvurucunun beyanına göre başvurucunun sözlü müdahalesi üzerine iri yapılı diğer bir polis memurunun başvurucuyu boğazından tutarak duvara vurduğu, daha sonra başvurucunun yere yatırılarak elleri arkasından kelepçelenerek polis arabasına götürüldüğü, polis otosuna bindirilirken polis memurunun sağ dizi ile vurması sonucu başvurucunun sol gözünden yaralandığı iddia edilmiştir. Başvurucunun müşteki sıfatıyla verdiği İfade Tutanağı'nda ayrıca "...hastahaneye darp raporu almak üzere gittik. Hastahaneden emniyete götürüldük. Bu polis 'Şimdi git, savcılıkta ifade ver' diyerek beni ve akrabalarımı serbest bıraktılar." şeklinde beyanda bulunmuştur. Diğer taraftan başvurucunun kardeşi olan A.A. da olaya engel olmak istemesi üzerine kıraathanenin dışında elleri arkasından kelepçeli hâlde tutulduğunu, sol kulağına bilerek zarar verildiğini Başsavcılık nezdinde dile getirmiş ve şikâyetçi olmuştur.

4. Yürütülen soruşturmada kıraathanenin güvenlik kamerası görüntüleri ile işletme sahibinin beyanlarının bilgi veren sıfatıyla alınması Başsavcılık tarafından ilgili bir polis merkezinden 10/3/2020 tarihinde istenmiştir. Siirt İl Emniyet Müdürlüğünden kimlik kontrolü yapan polis memurlarının kimlik bilgileri de istenmiştir.

5. Kimlik kontrolü yapan polis memurlarının kimlik bilgileri 20/3/2020 tarihli yazıyla gönderilmiştir. Buna göre bir komiser yardımcısı ve on iki polis memurunun kimlik kontrolü yaptığı anlaşılmıştır. Kamera görüntüleri de DVD formatında 4/6/2020 tarihinde Başsavcılığa teslim edilmiştir.

6. Başsavcılık, Siirt İl Emniyet Müdürlüğünden görüntülerin tutanağa bağlanmasını istemiştir. İki polis memuru tarafından 28/12/2020 tarihinde düzenlenen CD izleme tutanağı dosyaya sunulmuştur. Burada tartışmanın büyüyerek masadaki şahıslar ile polisler arasında itişmelerin olduğu, bir şahsın yere yatırılarak etkisiz hâle getirildiği ve ayağa kaldırılarak polis memurları eşliğinde kollarından tutularak iş yerinden ayrıldıkları, toplanan kimliklerin sahiplerine geri verildiği belirtilmektedir.

7. Başsavcılık, başvurucu ile başvurucunun kardeşi olan A.A.nın en yakın devlet hastanesine sevklerinin sağlanmasını 29/1/2021 tarihinde Siirt İl Jandarma Komutanlığından istemiştir. Bu kapsamda "olay tarihli olmak kaydıyla" kati hekim raporlarının aldırılmasını talep etmiştir.

8. Başvurucunun aynı zamanda kardeşi olan diğer müşteki A.A. hakkında kati hekim raporu alınabilirken başvurucunun Suriye'de görevli olması nedeniyle hastaneye sevk edilemediği hususu bir tutanağa bağlanmıştır. A.A. hakkında düzenlenen adli raporda ise kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu belirtilmektedir.

9. Başsavcılık tarafından basit yaralama suçu kapsamında asayiş şube polisleri hakkında 3/3/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Bu kapsamda kararın ilgili kısımları şu şekildedir:

"Olay günü şüpheli polis ekiplerinin ... isimli işyerine ait 09/03/2020 tarihindeki saat 19:30-21:00 sıralarında rutin kontrol yaptıkları esnada müştekiler ile görevli polis memurları arasında münakaşa yaşandığı, münakaşa neticesinde müştekilerin fiilen direnmesi ile de şüphelilerin müştekilerin direncini kırarak eylemlerine devam etmesini engelledikleri, şüphelilerin eylemi neticesinde müşteki [A.A.].nın basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralandığı, bir diğer müştekinin ise piyade uzman çavuş olarak

Barış Pınarı Harekatı Kapsamında Suriye'de olması nedeniyle olay tarihinden bu yana adli raporunun alınamadığı, meydana gelen olay nedeniyle müştekilerin şikayetçi olduğu olay ile ilgili Cumhuriyet Başsavcılığımızca soruşturma işlemlerine başlanılmış ise de;

... bu kapsamda kendilerine fiziken ve sözlü olarak direnen müştekiye yetkileri çerçevesinde ve orantılı olarak kullandıkları cebir neticesinde müştekinin basit tıbbi müdahale ile giderilecek şekilde yaralandığı ve ve yukarıda bahsedilen gerekçelerle yetkileri çerçevesinde cebir kullanan şüphelilerin üzerine atılı suçun yasal unsurları oluşmadığı anlaşılmakla; Yukarıda bahsedilen nedenlerle unsurları oluşmayan suç açısından şüpheliler hakkında KAMU ADINA KOVUŞTURMA YAPILMASINA YER OLMADIĞINA, ... itirazı kabil olmak üzere karar verildi."

10. Başvurucu, söz konusu karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, direnmenin mevcut olmadığını ifade ederek kamera görüntülerinden bahsetmiş ve darp olayından hemen sonra hastaneden alınan ve dosyada sunulan adli raporda darp sonucunda vücudunda izler oluştuğunun sabit olduğunu belirtmiştir.

11. Başvurucunun itirazı neticesinde Siirt Sulh Ceza Hâkimliğince (Hâkimlik) 25/3/2021 tarihinde soruşturmanın genişletilmesine ve kararında belirtilen eksiklikler giderildikten sonra itiraz hakkında karar vermek üzerine dosyanın Hâkimliğe gönderilmesine dair karar verilmiştir. Bu kapsamdaki gerekçesinde CD İnceleme Tutanağı'nda olay anına ilişkin görüntülerin bulunmadığı, tutanağın polis memurlarının anlatımlarından ibaret olduğuna vurgu yapılmış; şüphelilerin eylemlerinin zor kullanma yetkisi sınırları dâhilinde olup olmadığının belirlenebilmesi amacı ile tarafsız bir bilirkişi raporu alınması istenmiştir.

12. Söz konusu karara istinaden yeni bir soruşturma kaydı oluşturulmuştur. Bu soruşturma dosyası kapsamında 6/4/2021 tarihinde Siirt İl Jandarma Komutanlığı nezdinde görevli iki uzman çavuş tarafından CD İnceleme Tutanağı düzenlenmiştir. Başsavcılık tarafından Hâkimliğe 20/5/2021 tarihinde bilgi verilerek ve olay yeri görüntülerinin incelenmesi neticesinde herhangi bir suç unsuruna rastlanılmadığı belirtilerek yapılan itirazın değerlendirilmesi talep edilmiştir.

13. Hâkimlik; yeniden düzenlenen Görüntü İnceleme Tutanağı'nda şüphelilerin eylemlerinin incelenmesi neticesinde suç unsuruna rastlanıldığına dair tespitin bulunmadığı, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek 24/5/2021 tarihinde itirazı reddetmiştir.

14. Başsavcılık, yaşanılan hukuki süreci aktararak ikinci kez açılan soruşturma dosyası kapsamında 25/5/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair kesin olarak karar vermiştir.

15. Başvurucu, Başsavcılığın 25/5/2021 tarihli kararına ilişkin olarak 30/6/2021 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasının gerekmesi nedeniyle kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan başvurunun Bölüme gönderilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

16. Eldeki başvuru yönünden bazı eksiklikler olduğunun tespit edilmesi üzerine başvurucuya Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 66. maddesi uyarınca eksiklik bildiriminde bulunulmuştur. Bu yazıda bildirimin tebliğinden itibaren on beş gün içinde eksikliklerin tamamlanması gerektiği ifade edilerek tespit edilen eksikliklerin geçerli bir mazeret olmaksızın süresinde tamamlanmaması durumunda başvurunun reddedileceği açıklanmıştır. Bu kapsamda başvurucudan istenen hususlar şu şekildedir:

"1.Başvurucu Erdoğan AKAR hakkında alınmış adli raporların tümünün (geçici veya kat'i vs. fark etmeksizin) sunulması gerekmektedir. Dosya içeriğinde sadece [A.A.] adına alınmış adli rapor bulunmaktadır.

2.Meydana gelen olay nedeniyle başvurucunun kolluk kuvvetleriyle bulunduğu yerden bir yere götürülüp götürülmediği, bir yerde tutulup tutulmadığı, tutulduysa süresi, gözaltına alınıp alınmadığı, gözaltına alındıysa gözaltına alınması sırasında ve serbest bırakılması öncesinde doktor raporunun bulunup bulunmadığı ile başvurucu hakkında yürütülen adli bir işlem olup olmadığı konularında bilgi vermeniz ve elinizde varsa ilgili belgeleri sunmanız gerekmektedir.

3.Siirt Cumhuriyet Başsavcılığının 25/5/2021 tarihli ve S.2021/3209, K. 2021/2745 sayılı kararına ilişkin tebellüğ belgesinin sunulması gerekmektedir.

4.Sunulan DVD içeriğinde video kaydın bulunmadığı, DVD içeriğinin boş olduğu anlaşılmakla video kayıtlarını gösteren dijital materyalin sunulması gerekmektedir.

5. İki jandarma uzman çavuş tarafından hazırlanan 6/4/2021 tarihli kamera inceleme tutanağının içerisinde eksik ya da yanlış olduğunu düşündüğünüz bir husus var ise bunları bu yazıya sunacağınız belgelerle birlikte belirtmeniz gerekmektedir."

17. Yapılan eksiklik bildirimi 1/9/2025 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir. Ancak başvurucunun anılan eksikliklerin bir kısmını tamamlamadığı görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiğini, bir direnmenin söz konusu olmadığını, kamera görüntülerinde darp olayının gerçekleştiğinin sabit olduğunu, hastaneden alınan darp raporunun dosyada mevcut olduğunu, polis memurlarının yetkilerini aştığını, kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Somut olayda başvurucu, her ne kadar hastaneden alınan raporun dosyada mevcut olduğunu belirtse de başvuru formunun ekindeki belgelerde herhangi bir hekim raporu bulunmamaktadır. Bu durum da dikkate alınarak başvurucuya hitaben düzenlenen eksiklik bildirim yazısı 1/9/2025 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, bir, üç ve dört numaralı eksiklikler hakkında 12/9/2025 tarihinde beyanda bulunmuş; hakkında herhangi bir adli rapora rastlanılmadığını belirtmiş ve DVD örneğini de yazının ekinde sunmuştur. Ancak diğer eksiklikler hakkında Anayasa Mahkemesine herhangi bir bilgi vermemiş ve açıklama yapmamıştır.

20. Başvuru evrakındaki eksikliklerin tamamlanmasıyla ilgili mevzuat hükümleri şöyledir:

i. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" başlıklı 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde Anayasa Mahkemesi Yazı İşleri Birimi, eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline on beş günü geçmemek üzere bir süre verir ve geçerli bir mazeret olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceğini bildirir.

ii. Anayasa Mahkemesi, İçtüzük'ün "Form ve Eklerinin Ön İncelemesi ve Eksiklikler" başlıklı 66. maddesi uyarınca başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi hâlinde bunların tamamlattırılması için başvurucuya, varsa avukatına veya kanuni

temsilcisine on beş günü geçmemek üzere kesin bir süre verilir. Eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda, başvurucuya verilen kesin sürede eksiklikleri geçerli bir mazereti olmaksızın tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir. Tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar başraportörü tarafından başvurunun reddine karar verilir ve bu durum başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.

21. İçtüzük'te eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde başvurunun Komisyonlar başraportörü tarafından reddedileceği belirtilse de eksikliklerin süresinde tamamlanıp tamamlanmadığı bireysel başvurunun her aşamasında resen gözetilmesi gereken bir husustur. Bu bağlamda eksikliklerin süresinde tamamlanması başvurunun esastan incelenebilmesi için ön şarttır (Mehmet Encu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11864, 24/2/2016, § 36).

22. Bireysel Başvuru Bürosu önünde yapılan inceleme sonrasında ilgili bilgi ve belgeler, eksikliklerin giderilmesi için en az on beş gün süre verilerek başvurucudan istenebilir. Başvurunun esasını ilgilendirmesi hâlinde daha sonra ilgili evrak yine aynı şekilde başvurucudan talep edilebilir. Özellikle dosya içeriğinin incelenmesi sonucu tespit edilemeyen ya da başvuru formunun ekinde mevcut olmayan belgeler başvurucu tarafından ibraz edilmelidir. Dolayısıyla Bölüm nezdinde incelemenin devam ettiği sırada da başvurucudan özel olarak istenilen belgelerin verilen süre zarfında tamamlanması gerekir. Başvurucu, istenilen belgeleri herhangi bir nedenle sunamayacak ise bunun gerekçelerini belirterek varsa buna ilişkin bilgi ve belgeleri eklemesi gerekmektedir.

23. Anılan tespit ve değerlendirmeler çerçevesinde somut başvuruya dönüldüğünde; eksiklik bildirim yazısını 1/9/2025 tarihinde tebliğ alan, başvuruda tespit edilen eksiklikleri tamamlaması için kendisine on beş günlük süre verilen ve eksiklik bildirim yazısının tebliğinden itibaren on beş gün içinde mazeret olmaksızın bildirilen eksikliklerin giderilmemesi hâlinde başvurunun reddine karar verileceği hususu kendisine ihtar edilen başvurucu, verilen kesin süre 16/9/2025 tarihinde dolmasına rağmen iki ve beş numaralı eksiklikler için istenilen bilgileri beyan etmemiştir. Bu konuda herhangi bir açıklama yapmadığı gibi konuyla ilgili hiçbir belge de sunmamıştır.

24. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların Kanun'a ve İçtüzük'te belirtilen düzenlemelere uygun olarak yapılması zorunludur. Başvurucu, eksiklik bildirim yazısına beyanda bulunmuş olmasına karşın anılan süre içinde eksikliklerin bir kısmını tamamlamadığı gibi bu süre içinde herhangi bir mazeret de ileri sürmemiştir. Bu durumda başvurucu vekilinin, eksiklik bildiriminin tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş günlük kesin sürede geçerli bir mazeret olmaksızın başvurunun incelenmesi için gerekli ve temel nitelikteki eksik belgeleri sunmadığı anlaşılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurunun reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Geçerli mazeret olmaksızın bildirilen bazı eksikliklerin süresinde giderilmemesi nedeniyle başvurunun REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 4/3/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.Y. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/52104 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/52104

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.Y. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/52104)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. A.Y. 2. E.Y. 3. N.Y. 4. N.Y 5. R.Y 6. S.Y

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, polis memurunun ateşli silahla ateş etmesi sonucu meydana gelen yaralanmadan doğan zararların tazmini istemiyle açılan tam yargı davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ve yargılama giderinin davacılar üzerinde bırakılması nedeniyle de mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/10/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla temin edilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucular Nu.Y. ve Na.Y.nin oğlu, diğer başvurucuların ise kardeşi olan başvurucu A.Y. 9/11/2008 günü saat 14.00 sıralarında Adana'nın Şakirpaşa Mahallesi'nde ateşli silahla vurularak yaralanmıştır.

A. Ceza Soruşturması Süreci

6. Adana Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) olaya ilişkin olarak resen soruşturma başlatmıştır.

7. Başvurucu A.Y.nin konuya ilişkin ifadesi kaldırıldığı sağlık kurumunda kolluk görevlileri tarafından mağdur sıfatıyla alınmıştır. Başvurucu 10/11/2008 tarihli ifadesinde olay günü internet kafeye gitmek üzere bir arkadaşının kullandığı, diğer bir arkadaşının ise yolcu olarak bulunduğu motosiklete üçüncü kişi olarak bindiğini, seyir hâlindeyken bir silah sesi duyduğunu ve sonrasında motorla birlikte yere düştüğünü, arkadaşlarının motosikleti olay yerinde bırakarak kaçtıklarını, kendisine ateş eden kişilerin motosiklet kullandığını ve muhtemelen iki kişi olduklarını beyan etmiştir.

8. Soruşturma kapsamında Şehit Özer Özkaya Polis Merkezi Amirliğinde polis memuru olarak görev yapan M.Y.nin ifadesi şüpheli sıfatıyla alınmıştır. Şüpheli M.Y. 10/11/2008 tarihli kolluk ifadesinde bir önceki gün işe gitmek için evden çıktığında arkadaşına ait olan ancak emaneten kendisinde bulunan R. marka motosikletin yerinde olmadığını fark ettiğini, bunun üzerine 155 ihbar hattını aradığını, görüştüğü görevlinin yönlendirmesiyle Şakirpaşa Polis Merkezi Amirliğine giderek ihbarda bulunduğunu beyan etmiştir. M.Y. devamında kendisiyle aynı yerde görev yapan polis memuru arkadaşı S.B.nin motosikletle yanına geldiğini, çalınan motosikleti bulmak için S.B. ile dolaşmaya başladıklarını, bu sırada motosikleti kendisinin kullandığını ve S.B.nin de arkasında oturduğunu ifade etmiştir. M.Y. bu şekilde seyir hâlinde bulundukları sırada S.B.nin çalınan motosikleti gördüğünü ve 155 ihbar hattını arayarak durumu bildirdiğini, sonrasında çalıntı motora yaklaşarak üzerindeki üç kişiye polis olduklarını söyleyerek üç kez "Dur!" ihtarında bulunduklarını, bu kişilerin ikaza rağmen hızlarını arttırarak kaçmaya başladığını, S.B.nin uyarı amacıyla havaya iki defa ateş açtığını, üç kişinin motosikletle kaçmaya devam etmesi üzerine S.B.nin bir kez daha ateş ettiğini, bu kişilerin bir süre görüş açılarından çıktığını, daha sonra motosikleti devrilmiş şekilde gördüklerini, üzerindeki iki kişinin kaçmış olduğunu ve yerde yatan bir kişinin yaralı olduğunu fark ettiklerini beyan etmiştir. Öte yandan Polis Merkezi Amirliğince düzenlenen görev listesine göre M.Y. olay tarihi olan 9/11/2008 günü saat 08.00-19.30 aralığında görevlidir.

9. Şüpheli S.B. alınan 10/11/2008 tarihli kolluk ifadesinde özetle olay günü görev değişimi sonrasında evinde istirahat ettiği sırada motosiklet ile M.Y.nin bulunduğu Şakirpaşa Polis Merkezi Amirliğine gittiğini, çalıntı motosikleti bulmak amacıyla beraber dolaşmaya başladıklarını, bu sırada motosikleti M.Y.nin kullandığını, bir süre sonra çalıntı motosikleti gördüğünü ve 155 ihbar hattını arayarak durumu bildirdiğini beyan etmiştir. Şüpheli S.B. ifadesinin devamında üzerinde üç kişi bulunan çalıntı motosiklete yaklaşarak "Dur, polis!" şeklinde üç defa uyarıda bulunduklarını, bu kişilerin hızlarını arttırarak kaçması üzerine beylik tabancasıyla havaya iki defa uyarı ateşi açtığını, bu kişilerin motosikletle kaçmaya devam etmeleri üzerine herhangi bir hedef gözetmeksizin uyarı amacıyla bir defa daha ateş ettiğini beyan etmiştir.

10. Olay yerinde bulunan iki adet kovan ile şüpheliler S.B. ve M.Y.nin tabancaları üzerinde yapılan inceleme neticesinde düzenlenen 10/11/2008 tarihli uzmanlık raporunda mermi kovanlarının S.B.ye ait tabancadan ateşlendiği tespitine yer verilmiştir. Yine olaydan sonra üçüncü kişilerce bulunarak kolluk görevlilerine teslim edilen bir adet kovana ilişkin düzenlenen 17/11/2008 tarihli uzmanlık raporunda da mermi kovanının S.B.ye ait tabancadan atıldığı belirtilmiştir.

11. İlgili kurumdan temin edilen kayıtların incelenmesi neticesinde düzenlenen 11/11/2008 tarihli "Kayıt Çözümü" isimli tutanağa göre polis memuru S.B. olay günü saat 14.02'de, polis memuru M.Y. ise hemen akabinde saat 14.03'te 155 polis ihbar hattını arayarak çalıntı motosikleti takip ettiklerini bildirmiştir. Yine anılan tutanağa göre aynı gün saat 14.03'te ihbar hattını arayan bir erkek şahıs olay yerinde yaralı bir kişinin olduğunu belirterek ambulans talep etmiştir. "Kayıt Çözümü"nde belirtildiği hâliyle polis memuru M.Y.nin 155 ihbar hattı operatörüyle gerçekleştirdiği görüşme şöyledir:

"Operatör: 155 Polis İmdat

Arayan: Abi biz az önce sabahleyin anons ettirmiş olduğumuz motor vardı ya

Operatör: Evet

Arayan: Onu bulduk şeyin üzerinde neydi Salı Pazarının ordan seyir halinde kaçtılar önümüzde şu an Salı Pazarından şey istikametine kaçtılar ıı yalnız durmadılar

Operatör: Durmadılar siz dur dediniz mi dur ihtarınıza mı uymadılar

Arayan: Dur ikazı çektik abi durmadılar

Operatör: Kaç kişiler

Arayan: Üç kişi motorun üzerindeler abi

Operatör: Üç kişi tamam

Arayan: Şu an onları kovalıyoruz abi

Operatör: Anlaşıldı plakanız kaç kodunuz

Arayan: Abi hayır hayır bizim kodumuz yok

Operatör: Ya

Arayan: Ben Polis Memuruyum benim sabahleyin motorum çalındı da

Operatör: Sen kendi arabanla mı peşine gidiyorsun

Arayan: He kendi arabamla peşine gidiyorum abi

Operatör: Tamam sen bilgi ver yine tamam mı

Arayan: Tamam abi"

12. Şüpheli S.B.nin ifadesi 20/11/2008 tarihinde Başsavcılıkta yeniden alınmıştır. S.B. ifadesinde öncekinden farklı olarak uyarı amacıyla havaya doğru iki kez ateş ettikten sonra üçüncüsünde dengesini kaybettiği için tabancanın namlusunun ileriye doğru yönelmiş olabileceğini ancak hedef gözetmeden uyarı amacıyla ateş ettiğini beyan etmiştir. S.B. aynı gün yapılan sorgunun ardından kasten yaralama suçundan tutuklanmıştır.

13. Olayı gören ve olay yerindeki boş kovanları kolluk görevlilerine teslim eden tanık U.E.

26/11/2008 tarihli savcılık ifadesinde yavaş şekilde seyreden her iki motosiklet arasında 3-4 metre mesafe bulunduğunu, daha sonra motosikletlerin gittiği istikametten bir patlama sesi duyması üzerine yola çıktığını, öndeki motosikletin en arkasındaki şahsın "Vuruldum!" şeklinde bağırdığını, bu sırada her iki motosiklet arasındaki mesafenin 10-15 metre kadar olduğunu, arkadaki motosikletten bir kişinin indiğini ve havaya doğru iki el ateş ettiğini beyan etmiştir.

14. Olay sırasında başvurucu A.Y. ile birlikte aynı motosiklette bulunan kişilerin kimlikleri tespit edilerek tanık sıfatıyla ifadeleri alınmıştır. Tanık Ş.K. 28/11/2008 tarihli savcılık ifadesinde özetle E.A.nın kullandığı motosikletle çok ağır şekilde hareket hâlinde oldukları sırada üzerinde sivil giyimli iki kişinin bulunduğu bir motosikletin yaklaştığını, arkadaki şahsın bir buçuk metre mesafede elindeki tabancayı çıkararak "Yat!" şeklinde bağırdığını ve sonrasında ateş ettiğini beyan etmiştir. Aynı tarihte dinlenen diğer tanık E.A. ise motosikletle durdukları sırada üzerinde iki sivil şahsın bulunduğu motosikletin yarım metre kadar yaklaşarak durduğunu, arkadaki şahsın herhangi bir şey söylemeden bir metrelik mesafeden ateş ederek başvurucu A.Y.yi yaraladığını beyan etmiştir.

15. Başsavcılık S.B.nin silahla kasten yaralama suçundan, M.Y.nin ise silahla kasten yaralama suçuna yardım etmekten cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir. 2/12/2008 tarihli iddianamenin kabulüyle açılan dava Adana 15. Asliye Ceza Mahkemesince (Asliye Ceza Mahkemesi) görülmüştür. Asliye Ceza Mahkemesi eylemin kasten öldürmeye teşebbüs suçunu oluşturabileceği değerlendirmesiyle görevsizlik kararı vermiştir. Bu karar sonrasında yargılamaya Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesinde (Ağır Ceza Mahkemesi) devam edilmiştir.

16. Adana Çukurova Devlet Hastanesince düzenlenen 2/3/2009 tarihli sağlık kurulu raporunda yaralanma nedeniyle başvurucu A.Y.nin vücut fonksiyonlarını %92 oranında kaybettiği belirtilmiştir. Yine Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Kurulunun 30/10/2009 tarihli raporunda yaralanmanın kişinin hayatını tehlikeye soktuğu ve olaya bağlı gelişen nörolojik tablonun iyileşme olanağı bulunmayan hastalık niteliğinde olduğu tespitlerine yer verilmiştir.

17. Ağır Ceza Mahkemesi 8/7/2014 tarihinde sanık M.Y.nin beraatine, sanık S.B.nin kanun hükmünü yerine getirirken sınırı aşmak suretiyle gerçekleştirdiği yaralama eylemi nedeniyle 7.500 TL adli para cezasıyla mahkûmiyetine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık [S.B.nin] hırsızlığa konu motosikleti kullanan [E.A.yı] yakalamak ve durmasını sağlamak amacıyla kendi kontrolünde bulunmayan motosikletin arkasında oturan mağdur katılanı rast gele yaptığı atış sırasında yaraladığı, ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerden olan ve TCK.nun 24. maddesinde düzenlenen kanunun hükmünü yerine getirirken Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun 16. maddesine göre doğan silah kullanma yetkisini taksirle aştığı anlaşılmakla, sanığın TCK.nun 24. maddesi delaletiyle 27/1 maddesi gereğince TCK.nun 89/1, 89/3-a, 27/1, 62, 50 maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiştir."

18. Yargıtay 1. Ceza Dairesi 15/3/2016 tarihinde sanık M.Y. hakkında verilen beraat hükmünün onanmasına, diğer sanık S.B. hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün ise bozulmasına karar vermiştir. Anılan kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun Ek 4 ve 16. maddeleri kapsamında TCK.nun 24. maddesinin uygulanma olanağı bulunmadığı, sanığın özel iş kapsamında çalınan motosikleti aramaya çıktığı nazara alındığında takip ettiği motosiklette bulunan mağdurun isabet alıp

yaralanabileceğini öngörmesine rağmen kayıtsız kalarak rastgele yaptığı atış üzerine isabet alan mağdurun yaralanması fiilini olası kast altında işlediği ve TCK'nun 86/1-3-e, 87/2-a, 21/2, 62 maddelerine göre cezalandırılması gerektiği gözetilmeden yanılgılı değerlendirme sonucu TCK'nun 27. maddesine yer verilmek suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması, [bozmayı gerektirmiştir.]"

19. Bozma kararına uyarak yargılamaya devam eden Ağır Ceza Mahkemesi 27/9/2016 tarihinde sanık S.B.yi ise olası kasıtla silahla kasten yaralama suçundan 5 yıl hapis cezasına mahkûm etmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... [M.Y.nin] olay günü kendisine ait motosikletin evinin önünden çalınması nedeni ile resmi mercilere başvuru yaptıktan sonra sanık [S.B.nin] temin ettiği motosiklet ile çalınan motosikletini aramaya başladığı, [M.Y.nin] kullandığı motosikletin arka kısmına sanık [S.B.nin] oturduğu, araştırma sırasında [M.Y.nin] kaybettiği motosikletin [E.A.] tarafından kullanıldığını gördükleri, motosiklette [E.A.nın] arkasında sırasıyla [Ş.K.] ve katılan [A.Y.nin] oturduğu, sanığın 'dur polis' şeklinde ikazda bulunması ve havaya 2 el ikaz atışı yapmasından sonra, [E.A.nın] motosikletin hızını artırarak kaçmaya çalıştığı, bu sırada hedef gözettiği yönünde yeterli delil bulunmayan sanığın rastgele ateş etmesi sonucu katılanın sırt bölgesi skapula altından isabetle yaralandığı olayda;

Tüm dosya kapsamı ve deliller değerlendirildiğinde, sanık [S.B.nin] motosiklette bulunan katılanın isabet alıp yaralanabileceğini öngörmesine rağmen kayıtsız kalarak rastgele atış yaparak katılan [A.Y.nin] olası kastla yaralanmasına sebebiyet verdiği anlaşılmakla, hakkında TCK.nun 86/1-3-e, 87/2-a, 21/2, 62 maddeleri uygulanmak suretiyle cezalandırılmasına karar verilmiştir.

Sanığın özel iş kapsamında çalınan motosikleti aramaya çıktığı anlaşılmakla, hakkında Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun Ek 4 ve 16. maddeleri kapsamında TCK.nun 24. maddesinin uygulanma olanağının bulunmadığı kanaatine varılmıştır."

20. Ağır Ceza Mahkemesinin olası kasıtla yaralama suçundan kurduğu mahkûmiyet hükmü Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 30/11/2017 tarihli kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

B. Tam Yargı Davası Süreci

21. Başvurucular olaydan kaynaklanan maddi ve manevi zararlarının tazmini için İçişleri Bakanlığına yaptıkları başvurunun reddedilmesi üzerine Adana 2. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde idarenin hizmet kusuruna dayanarak tam yargı davası açmıştır. Başvurucular 13/7/2010 tarihli dava dilekçelerinde özetle görevli polis memurunun haksız ve hukuka aykırı eylemi sonucu başvurucu A.Y.nin %92 oranında engelli hâle geldiğini, idarenin yeterli eğitim ve donanım sağlamadan polisliğe kabul ettiği kişinin kusurlu davranışıyla meydana gelen zarardan sorumlu olduğunu belirterek toplam 805.723,76 TL maddi ve manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir. Başvurucular anılan dilekçelerinde ayrıca yargılamanın duruşmalı olarak yürütülmesi talebinde bulunmuştur.

22. İdare Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonrasında düzenlenen 9/6/2011 tarihli bilirkişi raporunda davacıların olay nedeniyle uğradıkları maddi zararın toplam 425.957,59 TL olduğu belirtilmiştir.

23. İdare Mahkemesi 29/12/2011 tarihinde yaralama eyleminin görevi başında olmayan polis memurunca gerçekleştirilmesi nedeniyle davanın reddine karar vermiştir. Söz konusu kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... [D]avacı hakkındaki disiplin raporu ve Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 29.04.2010 günlü ve E.2009/54, K:2010/199 sayılı kararı dikkate alındığında, yaralama olayının polis memuru [S.B.] görevliyken meydana gelmediği, ilgilinin görevi dışında ve arkadaşının kullanımında olan bir motosiklete yönelik hırsızlık olayının, polis memurluğu sıfatı dışında ve kendisinin mesai sonrası istirahatta olduğu dönemde kişisel takibinin yapıldığı sırada meydana geldiği, bir başka anlatımla eylemin kamu görevlisinin görevi dışında ve özel yaşamı sırasında suç teşkil eden kişisel davranışından meydana geldiği, idarece yürütülen emniyet hizmetiyle ilgisi bulunmayan yaralama olayında idarenin sorumluluğunun bulunmadığı dolayısı ile de zararın davalı idarenin herhangi bir işlemi ya da eyleminden doğmadığı anlaşıldığından davacılarının tazminat taleplerinin reddi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Ayrıca, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun Ek 4. maddesinin, 1. fıkrasında; 'Polis, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tesbit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkilidir.' hükmünün yer aldığı Mahkememizce görülse de, dava konusu olayda; anılan polis memurunun, görevli olmadığı bir zamanda doğrudan bir suçla karşılaşmasının değil de arkadaşına ait bir araca yönelik hırsızlık olayının kişisel takibinin yapılmasının ve bu eylemi sırasında suç teşkil eden bir eyleminin söz konusu olduğu, yani bahsi geçen yaralama olayının, anılan Kanun maddesi kapsamında bulunmadığı yönünde kanaat oluşmuştur."

24. Başvurucular bu karara karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Başvurucular temyiz dilekçesinde özetle polis memurlarının eyleminin idari nitelikte olduğunu ve İdare Mahkemesinin duruşmasız olarak yürüttüğü yargılama neticesinde verdiği kararın hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

25. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 19/10/2015 tarihli kararıyla yasal koşulları oluşmasına rağmen duruşma yapılmaksızın karar verildiği gerekçesiyle İdare Mahkemesi kararını bozmuştur.

26. Bozma sonrası yargılama sonunda İdare Mahkemesi, ceza yargılaması sürecinde Yargıtay 1. Ceza Dairesince verilen 15/3/2016 tarihli bozma kararına değinmek suretiyle davanın reddine karar vermiştir. İdare Mahkemesi 3/5/2016 tarihli kararında genel hatlarıyla bozma öncesindeki kararını tekrarlamıştır.

27. Başvurucular bu karara karşı dava konusu eylemin idari nitelikte olduğu iddiasıyla temyiz talebinde bulunmuştur. 10/6/2016 tarihli temyiz dilekçelerinde başvurucular, idari mercilere bildirilmiş ve soruşturma konusu olmuş hırsızlık suçunu araştıran iki polis memurunun birlikte gerçekleştirdikleri eylemin idari nitelikte olduğunu, olay sırasında 155 ihbar hattının arandığını ve tüm kolluk birimlerinin suçluların takibi ve yakalanmasına yönelik faaliyete katıldığını beyan etmiştir. Başvurucular S.B.nin mesaisi bitmesine rağmen hırsızlık olayının araştırılması kapsamında görevine devam ettiğini ve bu kapsamda mesaisi devam etmekte olan M.Y. ile birlikte hareket ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucular ayrıca 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun ek 4. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca suçüstü hâlinde olaya müdahale eden polis memurlarının eylemlerinin görevde olmadıkları gerekçesiyle şahsi eylem olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığını öne sürmüştür. Başvurucular son olarak idarenin yeterli eğitim ve donanım sağlamadan polisliğe kabul ettiği kişinin kusurlu davranışıyla meydana gelen zarardan sorumlu olduğunu belirtmiştir.

28. Daire, yaralanma olayının polis memuru S.B.nin mesleki görevinin neden ve etkisine bağlı olarak gerçekleştiği ve anılan polis memurunun kendisine zimmetli demirbaş tabancasını kullanırken sergilediği dikkatsiz ve özensiz tutum nedeniyle hizmet kusurunun oluşmasına neden olduğu gerekçesiyle İdare Mahkemesi kararını bozmuştur. 15/2/2017 tarihli bozma kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 1. maddesinde; polisin, asayişi, kamu güvenliğini ve mesken masuniyetini, halkın ırz, can ve malını koruyacağı hüküm altına alınmış olup; aynı Yasanın 3233 sayılı Yasanın 7. maddesiyle değişik Ek-4 maddesinde de polisin, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tespit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkili olduğu, bu madde hükmü gereğince bir suça müdahale eden polise karşı işlenen suçların görevli memura karşı işlenmiş suç; müdahalede bulunan polisin işlediği suçların ise görevli memurun işlediği suç sayılacağı kurala bağlanmış, Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün Ek-6 maddesinde ise; silahıyla dikkatsizlik, tedbirsizlik veya ihmal sonucu yaralamaya sebebiyet veren, kendisini yaralayan ya da bu fiillerin başkaları tarafından işlenmesine neden olan memura 10 ay kısa süreli durdurma cezası verileceği belirtilmiştir.

...

Ayrıca, kamu görevlilerinin idari bir tasarruf yaparken, mevzuatın, üstlenilen ödevin ve yürütülen hizmetin kural, usul ve gereklerine aykırı olarak, kendilerine izafe edilebilecek boyutta ve biçimde, ancak yine de resmi yetki, görev ve olanaklardan yararlanarak, yaptıkları eylem ve kusurların, idareden ayrılamaması nedeniyle görevle ilgili olarak işlenen 'görev kusuru' niteliğinde hizmet kusurunu oluşturmaktadır.

Dosyanın incelenmesinden; ... kovalamaca esnasında polis memuru [S.B.nin] görevi nedeniyle kendisine zimmetli demirbaş tabancası ile üç el ateş ettiği, mermilerden birinin çalınan motosikletin üzerindeki üç şahıstan biri olan ve arkada oturan davacılardan [A.Y.ye] isabet ettiği, ... polis memurları [S.B.] ve [M.Y.nin] motosikletin çalındığını kolluk birimlerine bildirmelerinin yanı sıra tüm arama ve takip aşamalarında 155 Polis İmdat telefonu üzerinden bilgilendirme yaptıkları ve bu bilgilendirmeler üzerine merkezden birimlere çalıntı motosiklete ilişkin anonslar geçildiği, davacılar tarafından [A.Y.nin] ağır yaralanması nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen zarara karşılık ... 805.723,76 TL tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idarece ödenmesine karar verilmesi istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı; polis memurları [S.B.] ve [M.Y.] hakkında yürütülen disiplin soruşturması neticesinde [S.B.nin] Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün Ek-6 maddesi gereğince on ay kısa süreli durdurma cezası ile tecziye edildiği, olay hakkında yürütülen ceza kovuşturması neticesinde ise Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 27/09/2016 tarih ve E:2016/200, K:2016/318 sayılı kararı ile polis memuru [S.B.nin] yaralama suçundan mahkumiyetine karar verilmekle birlikte kararın henüz kesinleşmediği anlaşılmaktadır.

... dosya içerisinde yer alan bilgi, belge, ifade tutanakları, olayın gelişimi, 2559 sayılı Yasanın 1. maddesinin polise yüklemiş olduğu sorumluluk, Ek 4. maddesinde sözü edilen 'hizmet branşı, yeri ve zamana bakılmaksızın bir suçla karşılaşıldığında' müdahale etmesi gerektiğini ve bu madde hükmü gereğince bir suça müdahalede bulunan polisin işlediği suçların görevli memurun işlediği suç sayılacağını öngören kural birlikte değerlendirildiğinde; davacılardan [A.Y.nin] yaralanmasının polis memuru [S.B.nin] mesleki

görevinin neden ve etkisine bağlı olarak gerçekleştiği, anılan polis memurunun kendisine zimmetli demirbaş tabancasını kullanırken dikkatsiz ve özensiz tutumları nedeniyle hizmet kusurunun oluşmasına sebebiyet verdiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, İdare Mahkemesince, davacılardan [A.Y.nin] yaralanması olayı nedeniyle idarenin hizmet kusurunun varlığı kabul edilerek hüküm kurulması gerekirken, belirtilen hususlar dikkate alınmaksızın verilen kararda hukuki isabet bulunmamaktadır."

29. Davalı idare bozma kararına karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Daire 19/3/2018 tarihinde söz konusu talebin reddine karar vermiştir.

30. Bozma sonrası yargılamada İdare Mahkemesi 3/5/2016 tarihli kararında ısrar ederek davanın reddine karar vermiştir. Başvurucular 25/5/2018 tarihli ısrar kararına karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Başvurucular 5/7/2018 ve 12/7/2018 tarihli dilekçelerinde daha önceki temyiz başvurularında dile getirdikleri hususların yanı sıra mesleği gereğince sahip olduğu silahla ateş eden polis memurunun idarenin soruşturduğu bir olay kapsamında görevi devam eden diğer polis memuruyla aynı amaçla hareket etmesi nedeniyle yaralama olayının idari nitelikte olduğunu ileri sürmüştür. İdare Mahkemesi ayrıca 946,20 TL tutarındaki yargılama giderinin davacılar üzerinde bırakılmasına ve davalı idarenin yaptığı 89,20 TL tutarındaki masrafın davacılar tarafından ödenmesine karar vermiş ancak davalı idare lehine vekâlet ücreti ödenmesi konusunda hüküm kurmamıştır.

31. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (Kurul) 30/9/2018 tarihinde yaptığı inceleme neticesinde "Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, temyiz dilekçesinde ileri sürülen iddialar kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir." şeklindeki gerekçeyle ısrar kararının onanmasına oyçokluğuyla (beş oya karşı altı oy) karar vermiştir.

32. Başvurucular vekilinin onama kararına yönelik karar düzeltme talebi Kurul tarafından 8/7/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

33. Başvurucular, nihai kararı 5/10/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

34. 2559 sayılı Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Polis, asayişi amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder."

35. 2559 sayılı Kanun'un ek 4. maddesi şöyledir:

"Polis, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tesbit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkilidir.

Bu madde hükmü gereğince bir suça müdahale eden polise karşı işlenen suçlar görevli memura karşı işlenmiş suç; müdahalede bulunan polisin işlediği suçlar ise görevli memurun işlediği suç sayılır."

36. 24/4/1979 tarihli ve 16618 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün ek 6. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Silahıyla dikkatsizlik, tedbirsizlik veya ihmal sonucu yaralamaya sebebiyet veren, kendisini yaralayan ya da bu fiillerin başkaları tarafından işlenmesine neden olan memura 10 ay kısa süreli durdurma cezası, silahıyla dikkatsizlik, tedbirsizlik veya ihmal sonucu ölüme

sebebiyet veren ya da bu fiilin başkaları tarafından işlenmesine neden olan memura ise 24 ay uzun süreli durdurma cezası verilir. Ancak fiilin işleniş şekli, durumunun ağırlığı ya da zararın derecesine göre; 10 ay kısa süreli durdurma cezasını gerektiren halde 24 ay uzun süreli durdurma cezası, 24 ay uzun süreli durdurma cezasını gerektiren halde ise meslekten çıkarma cezası da verilebilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Anayasa Mahkemesinin 4/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

38. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak, geçimlerini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkıyla Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

39. Başvurucular, iki polis memurunun idari mercilere bildirilmiş ve hakkında soruşturma başlatılmış bir hırsızlık olayını araştırdıkları sırada gerçekleştirdikleri ve idari nitelikte olduğu hususunda kuşku bulunmayan yaralama eyleminden kaynaklanan zararlarının tazmini talebiyle açtıkları davanın reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkı, adil yargılanma hakkı, etkili başvuru hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

40. Bakanlık görüşünde; öncelikle somut başvurunun kabul edilebilirlik koşullarını karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde esasa ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

a. Başvurucu A.Y. Yönünden

41. Başvuruya konu olayda başvurucunun hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmasına neden olan polis memuru S.B. olay anında resmî olarak görevde değildir. Başvuruya konu tam yargı davasında da zararın davalı idarenin herhangi bir işlemi ya da eyleminden doğmadığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Bu durumda başvurucu A.Y.nin tam yargı davasının detaylı bir incelemeye tabi tutulmadığına ilişkin iddiasının hangi bağlamda ele alınacağının tespiti öncelikle devletin S.B.nin eyleminden sorumlu olup olmadığının tespitine bağlıdır. Zira devlet ancak görevlilerinin görevlerini yerine getirirken yürüttüğü eylemlerinden kaynaklanan insan hakları ihlallerinden dolayı sorumludur. Devletin, görevlilerinin resmî görevleri dışında gerçekleştirdikleri hukuka aykırı eylemlerden sorumlu tutulup tutulamayacağının belirlenmesi ise sözü edilen görevlinin davranışının niteliği de dâhil olayın gerçekleşme koşullarının tümünün değerlendirilmesini gerektirir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince yapılan benzer değerlendirme için bkz. Sašo Gorgiev/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti, B. No: 49382/06, 19/4/2012, §§ 47, 48).

42. Tam yargı davası sürecinde idari yargı mercilerinin yaralama olayının gerçekleşme koşullarına ilişkin kabulü ceza yargılaması kapsamında verilen mahkûmiyet kararındaki

tespitlere dayanmaktadır. Buna göre emaneten kendisinde bulunan motosikletin çalındığı hususunda resmî yollardan şikâyetçi olan polis memuru M.Y., aynı yerde görev yapan arkadaşı S.B. ile birlikte çalıntı motosikleti aramaya başlamıştır. Bir süre sonra çalıntı motosikleti gören polis memurları 155 ihbar hattını arayarak durumu ilgili birimlere bildirmiş ve hareket hâlindeki çalıntı motosikleti takip etmiştir. Anılan polis memurları bu esnada motosikletin üzerindeki kişilere "Dur, polis!" şeklinde uyarıda bulunmuştur. Bu kişilerin kaçmaya devam etmesi üzerine S.B. uyarı amacıyla havaya ateş açmak isterken başvurucu A.Y.yi vurarak ağır şekilde yaralamıştır.

43. Somut olayda İdare Mahkemesinin davanın reddi kararı, temel olarak polis memuru S.B.nin mesai sonrasında istirahatte bulunduğu sırada gerçekleştirdiği kişisel nitelikteki eylemin idarece yürütülen emniyet hizmetiyle ilgisinin bulunmadığı şeklindeki kabule dayanmaktadır. Bununla birlikte yaralama eylemini gerçekleştiren polis memuru S.B.nin, hakkında soruşturma başlatılmış olan bir hırsızlık suçuna konu motosikletle karşılaştığında 155 ihbar hattını aradığı, ihbar hattında görevli operatörün takibe son vermeleri yönünde bir uyarıda bulunmadığı, aksine konuya ilişkin bilgi vermeye devam etmelerini istediği, bu aramadan sonra motosikleti takip ederek hırsızlık suçu şüphelilerini polis olduğunu bildirmek suretiyle durdurmaya çalıştığı, durmayan şüphelilere yine üstlendiği kamu görevi nedeniyle kendisine verilen tabancayı kullanarak yaralama eylemini gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Somut olayın kendine has koşulları gözetildiğinde olay esnasında polis memuru gibi davranan S.B.nin silahlı güç kullanımının salt kişisel nitelikte bir eylem olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla başvurucu A.Y.nin polisin silahlı güç kullanımı nedeniyle hayati tehlike geçirecek şekilde yaralandığı ve devletin bu eylemden sorumlu olduğu kabul edilmelidir.

44. Ölümün gerçekleşmediği bazı hâllerde de başvuru; kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ile türü, güç kullanımının ardında yatan niyet ve amaç ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gibi hususlar birlikte değerlendirilerek yaşam hakkı kapsamında incelenebilir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 110). Somut olayda başvurucu A.Y. S.B.nin ateşlediği mermi nedeniyle hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmıştır. Öyleyse başvurunun yaşam hakkı ve/veya bu hakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmesi mümkündür.

45. Kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucu meydana gelen ölüm olayları hakkında yürütülmesi gereken soruşturma şüphesiz cezai niteliktedir (Okan Göçer [2. B.], B. No: 2017/29596, 13/1/2021, § 58). Öte yandan anılan durum, tamamlayıcı bir giderim yolu olarak tazminat davasının da öngörülmesine engel değildir. Hatta Anayasa’nın 40. maddesi yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğünün ihlali nedeniyle oluşan maddi ve manevi zararların tazmin edilmesini sağlayacak yargısal mekanizmalar ihdas edilmesini zorunlu kılmaktadır. Nitekim 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. ve 13. maddeleri uyarınca açılacak tam yargı davası bu tür durumlarda tazminata hükmetme imkânı sağlamaktadır. Bu itibarla kamu görevlilerinin güç kullanması sonucu meydana gelen ölümler sebebiyle uğranılan zararın tazmini için açılan tam yargı davası sürecine ilişkin şikâyetlerin Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa’nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında bireysel başvuruya konu edilmesi mümkündür (kötü muamele yasağı yönünden yapılan aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Abdullah Yaşa [GK], B. No: 2015/12486,

5/11/2020, § 46). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin etkili başvuru hakkı yönünden inceleme yapabilmesi için ya yargılama makamlarının kamu görevlilerinin güç kullanımının Anayasa'nın 17. maddesini ihlal ettiğini en azından özü itibarıyla tespit etmeleri ya da ceza soruşturması üzerine süresi içinde yapılmış bir başvuruda söz konusu ihlalin Anayasa Mahkemesince saptanması gerekir (Aslı Leman Atlı [2. B.], B. No: 2018/4065, 5/10/2022, § 67).

46. Somut başvuruya konu olayla ilgili olarak yürütülen ceza yargılaması neticesinde polis memuru S.B. olası kastla silahla kasten yaralama suçundan 5 yıl hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, devletin S.B.nin eyleminden sorumlu olduğuna kanaat getirmiştir (bkz. § 43). Bu durumda S.B.nin eyleminden doğan zararların tazmini için açılan tam yargı davasının özenli ve detaylı bir incelemeye tabi tutulmadığına ilişkin iddia yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmelidir.

47. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

''Herkes, yaşama... hakkına sahiptir."

48. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde esas alınacak "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

(a) Genel İlkeler

50. Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlar. Bunun için sözü edilen başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması, eş ifadeyle başarı şansı sunması gerekir. Bununla birlikte bir başvuru yolunun gerek hukuken gerekse uygulamada genel anlamda etkili olması, somut olay bakımından etkili başvuru hakkına ilişkin bir müdahale bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine engel değildir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad [2. B.], B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 60, 61). Ayrıca etkili başvuru hakkı bakımından inceleme yapılabilmesi kural olarak Anayasa'da teminat altına alınan ve ihlal edildiği yönündeki hakkın, özgürlüğün ya da yasağın ihlal edildiğine önceden

karar verilmesi şartına bağlı değildir (Abdullah Yaşa, § 64).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

51. Başvurucu, bireysel başvuruda bulunurken olayın gelişimine ilişkin olarak adli ve idari yargı mercilerinin yukarıda özetlenen kabulüne yönelik herhangi bir itirazda bulunmamıştır. Bununla birlikte başvurucu gerek tam yargı davası sürecinde gerekse bireysel başvuru kapsamında söz konusu yaralama eyleminin hizmet kusuru nedeniyle meydana geldiğini ileri sürmüştür. Bu nedenle somut başvuruda söz konusu iddianın idari yargı mercilerince yaşam hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının gerekliliklerine uygun olarak incelenip incelenmediği değerlendirilecektir.

52. Başvurucunun gerek dava dilekçesinde gerekse temyiz taleplerinde idarenin yeterli eğitim ve donanım sağlamadan polislik mesleğine kabul ettiği kişinin kusurlu davranışıyla meydana gelen zarardan sorumlu olduğunu iddia etmiş olmasına rağmen yargısal süreçte adı geçen polis memurlarının gerekli eğitim ve donanımlara sahip olup olmadığı konusunda araştırma yapılmadığı gibi verilen hiçbir kararda bu iddiaya ilişkin herhangi bir değerlendirmeye de yer verilmediği görülmektedir.

53. Başvuruya konu olayda İdare Mahkemesinin yukarıda belirtilen değerlendirmesinin S.B.nin ateş etme eylemiyle sınırlı olarak ve bu kişinin olay sırasında istirahatli olduğu olgusu esas alınarak yapıldığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle davanın reddine ilişkin kararlarda görev listesine göre olay sırasında görevi başında olduğu anlaşılan (bkz. § 8) polis memuru M.Y.nin yaralanmanın meydana gelmesine olan etkisine ve her iki polis memurunun 155 ihbar hattıyla gerçekleştirdikleri görüşmelere dair herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği anlaşılmaktadır. Oysaki ceza yargılaması sürecinde dinlenen müşteki beyanları ile şüpheli ve tanıkların ifade tutanakları adı geçen polis memurlarının yaralama anına kadar birlikte hareket ettiklerini ortaya koymaktadır. Gerçekten de polis memuru S.B.nin hırsızlık suçuna konu motosikleti araştırmak ve sonrasında kesintisiz olarak takip etmek şeklindeki eylemleri polis memuru M.Y. ile birlikte yaptığı ve bu sırada iletişim kurdukları 155 ihbar hattından aksi yönde bir talimat gelmediği hususunda herhangi bir kuşku bulunmamaktadır. Dahası polis memuru S.B.nin kamu görevi nedeniyle sahip olduğu tabancasını ateşleyerek başvurucuyu yaraladığı sırada M.Y.nin kullandığı motosikletin arka tarafında oturduğu yine adı geçen polis memurlarının ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bütün bu hususlar birlikte gözetildiğinde başvurucunun temyiz taleplerinde davaya konu iddianın her iki polis memurunun eylemleri birlikte ele alınarak değerlendirilmesi gerektiğine yönelik itirazlarına rağmen olay sırasında görev yaptığı karakolda olması gereken, izinli veya istirahatli olduğu hususunda herhangi bir tespit bulunmayan polis memuru M.Y.nin yaralanma olayına ve dolayısıyla hizmet kusuruna etkisinin değerlendirilmemesi önemli bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

54. Sonuç olarak İdare Mahkemesi; başvurucunun davanın sonucuna etki edebilecek bazı iddia ve itirazlarına yönelik herhangi bir değerlendirmede bulunmadan, olayın gerçekleşme koşullarının tümünü dikkate almadan, sadece ateş eden polis memurunun eylemiyle sınırlı bir inceleme yaparak ve hizmet kusuruna ilişkin iddiayı oldukça katı bir biçimde yorumlamak suretiyle davanın reddine karar vermiştir. İdare Mahkemesi böylece başvurucunun maddi ve manevi tazminata ilişkin iddiaları yönünden teoride ve uygulamada etkili olan tam yargı davası yolunu etkisiz kılmıştır.

55. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının

ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Diğer Başvurucular Yönünden

56. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar; başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edilmesi, bu ihlalden dolayı kişinin kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesidir. Bir başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilebilmesi için başvurucunun mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp iddia edilen ihlalden doğrudan etkilendiğini, bir başka ifadeyle mağduriyetini kanıtlaması gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi mağdurluk statüsünün kabulü için yeterli değildir (aktarılan ilkeler için bkz. Fetih Ahmet Özer [1. B.], B. No: 2013/6179, 20/3/2014; Ayşe Hülya Potur [2. B.], B. No: 2013/8479, 6/6/2014).

57. Başvuru konusu olayda ihlal iddiası A.Y.nin polis memurunca açılan ateş sonucu yaralanması temelinde ileri sürülmüştür. İhlal iddiasına konu eylemin mağduru doğrudan şu anda hayatta olan A.Y.dir. Bu bağlamda hak ihlali iddiasına temel olan yaralanmanın doğrudan mağduru olmayan diğer başvuruculaların yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı yönünden mağdur statüsünün bulunmadığı açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Borlukan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/40402, 23/10/2024, §§ 14-16).

58. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın A.Y. dışındaki başvurucular yönünden kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

59. Başvurucular, davanın reddi kararıyla yargılama giderleri ile aleyhe vekâlet ücreti ödemek zorunda bırakılmaları nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

60. Bakanlık görüşünde; öncelikle somut başvurunun kabul edilebilirlik koşullarını karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Esasa ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

61. Somut olayda başvuruculaların iddiaları bir bütün olarak mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

62. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında anayasal açıdan önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan hükümle anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Dolayısıyla diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa

hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile Kanun'da belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul edilemez bulunabilecektir (K.V. [GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016, § 55).

63. Kanun'da anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki koşul öngörülmüştür. Anayasal önem olarak adlandırılabilecek olan birinci koşul başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması, kişisel önem olarak adlandırılabilecek olan ikinci koşul ise başvurucunun önemli bir zarara uğramamasıdır (K.V., § 57).

64. Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından önem taşıma unsurunun başta Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yoluyla daha önce yorumlamadığı meseleleri kapsadığında kuşku bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bir meseleyle ilgili olarak daha önce Anayasa'nın ilgili hükümlerini yorumlamış olsa bile değişen durumları dikkate alarak yeniden yorumlama ihtiyacı duyabilir. Bu durumda da o meseleye ilişkin başvurunun anayasal öneminin bulunduğunu kabul etmek gerekir. Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma unsurunda ise Anayasa hükümlerinin uygulanması açısından başvurunun önem taşıdığının söylenebilmesi için kamu makamları ve derece mahkemelerinin belli bir meseleye ilişkin uygulamalarının Anayasa Mahkemesi yorumlarından farklı olması ve bu farklılığın da önemli olması gerekir. Kişisel önemin bulunması koşulu ise -başvurucunun içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere- her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilir (K.V., §§ 63-67).

65. Somut olayda Anayasa Mahkemesinin sıklıkla uygulanmış açık bir içtihadının bulunduğu mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun genel bir soruna işaret etmediği gibi Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından da önem taşımadığı sonucuna varılmıştır.

66. Diğer taraftan somut olayda başvurucular aleyhine toplam 1.035,40 TL yargılama masrafının ödenmesine hükmedilmiş, aleyhe vekâlet ücretine ise hükmedilmemiştir. Başvurucular, içinde bulundukları kişisel koşullara göre söz konusu tutarın kendilerine ciddi anlamda zarar verdiği ve kendileri için ne denli önemli olduğu hususunda herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu tutarın nispeten düşük olduğu gözetildiğinde başvurunun bu kısmının başvurucular açısından kişisel önemi olduğu kanaatine ulaşılamamıştır.

67. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

68. Başvurucu A.Y., ihlalin tespiti ve ortadan kaldırılması ile birlikte 200.000 TL maddi ve 200.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

69. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

70. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

71. Yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvuruculların kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Başvurucu A.Y. yönünden yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Tüm başvurucular yönünden mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Yaşam hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 2. İdare Mahkemesine (E.2018/466, K.2018/468) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucu A.Y.nin tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucu A.Y.ye ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucu A.Y.nin Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATİH ŞÜKRÜ KAYA

B. No: 2021/54480 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/54480

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATİH ŞÜKRÜ KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/54480)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Fatih Şükrü KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, eczane ile yapılan sözleşmenin feshedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Ankara'nın Altındağ ilçesinde 1998 yılından beri faaliyet gösteren eczanenin sahibi ve mesul müdürü olarak çalışmaktadır. 20/10/2016 tarihinde eczanenin erişebileceği Medikal Ulak (Medula) sistemi Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından kapatılmıştır. Daha sonra SGK Başkanlığının 1/12/2016 tarihli yazısı ile eczane sözleşmesinin bir ay sonra feshedileceği başvurucuya bildirilmiştir.

3. Başvurucu, fesih işleminin iptali için 26/12/2016 tarihinde Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Dava dilekçesinde, tip sözleşmenin hangi hâllerde feshedileceğinin SGK Kapsamındaki Kişilerin Türk Eczacıları Birliği Üyesi Eczanelerden İlaç Teminine İlişkin Protokol’ün (Protokol) 5.1. maddesinde düzenlendiğini ancak SGK tarafından gönderilen yazıda anılan maddede sayılan sebeplerden hiçbirine yer verilmemesi nedeniyle savunma hakkının engellendiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, sözleşmenin feshini gerektirecek nitelikte hakkında herhangi bir soruşturma veya kovuşturma yürütülmediğini ve disiplin cezası da uygulanmadığını vurgulamıştır.

4. Mahkeme 11/4/2019 tarihli kararıyla, SGK ile eczane arasında imzalanan Protokol'ün

feshine dair işlemin iptaline hükmetmiştir. SGK'nın istinaf başvurusu üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (İstinaf Mahkemesi) 30/9/2020 tarihinde ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak, davanın reddine karar vermiştir. Gerekçede, SGK tarafından davaya konu sözleşmenin tek taraflı olarak feshedildiğinin yazılı olarak bildirildiğini, nitekim Protokol'ün 5.1. maddesinde yer alan "Taraflar bir ay önceden yazılı bildirimde bulunmak şartıyla sözleşmeyi her zaman feshedebilir." hükmü gereğince somut olaya konu işlemin Protokol hükmüne uygun olduğu ifade edilmiştir. İstinaf Mahkemesi kararı temyizden geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 9/11/2021 tarihinde öğrenmiş; 30/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; somut hiçbir neden bulunmaksızın gerçekleştirilen fesih işleminin hukuka aykırı olduğunu, yargı mercilerince soyut ve genel geçer ifadeler ile ret kararı verildiğini belirtmiştir. Medula sisteminin kapatılması nedeniyle ilaç satışı yapamadığını ifade eden başvurucu, gelirinin tamamına yakınını kaybettiği gibi şahsi ve mesleki itibarının da zedelendiğini vurgulayarak gerekçeli karar hakkının, çalışma hakkının, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının yapılacak kabul edilebilirlik incelemesinde dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Başvuru, özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Mesleki hayata yönelik tedbirlerin ya da müdahalelerin hangi durumlarda özel hayat bağlamında uygulanabilir olduğu hususunda belirlenen ölçütler C.A. (3) ([GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 90-96) kararında açıklanmıştır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi Mustafa Akyıldız ([2. B.], B. No: 2020/23302, 2/10/2024, §§ 29-30) kararında SGK ile yapılan Protokol kapsamında tip sözleşmesinin feshedilmesi şeklindeki uygulamanın başvurucunun mesleği çerçevesinde ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânının önemli ölçüde zayıflamasına, mesleğini devam ettirebilmesi, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlar doğurmasına yol açacağı kabulüyle iddiayı özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenebilir bulmuştur. Somut başvuruda da anılan tespitten ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı anlaşılmıştır.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşıldığından özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesinin Mustafa Akyıldız kararında; tip sözleşmesinin feshedilmesinin özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturduğu, müdahalenin 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 73. maddesi ile 25/1/1956 tarihli ve 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu'nun 39. maddesi temelinde kanuni dayanağının olduğu, ayrıca millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda meşru amacının bulunduğu kabul edilmiştir (Mustafa Akyıldız, §§ 34-38).

12. Anayasa Mahkemesi; başvuru konusunu incelediği anılan kararda eczacılık faaliyetinin özünde bir serbest meslek olmasına rağmen sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesine aracılık etmesi itibarıyla bu faaliyetin kamusal yönünün de olduğunu, mesleğin belirtilen özelliği nedeniyle diğer mesleklerden farklı kurallar ve denetleme yöntemlerine tabi olmasının olağan olduğunu kabul etmiştir. Bununla beraber her durumda mesleğin ifasına ilişkin kuralların, uygulamaların ve tedbirlerin esaslarının açıkça mevzuatta düzenlenmesi gerektiğini, mesleğin ifasının imkânsız hâle getirilmesi ya da meslek sahibine ölçüsüz külfet yüklenmesi hâlinde mesleğe yapılan müdahalenin somut olaya göre temel hak ve özgürlükleri ihlal edebileceğini vurgulamıştır (Mustafa Akyıldız, § 48).

13. Anayasa Mahkemesi, tip sözleşmesi ve Medula sisteminin niteliğini irdeleyerek özünde serbest meslek olan eczacılığın esasen bu sözleşmeler çerçevesinde etkili şekilde ifa edilebilir bir meslek olduğu ve Medula sistemine erişimin eczanelerin ticari faaliyetlerinin devamı için elzem olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sonuç olarak gerek fesih işlemini gerçekleştiren SGK tarafından verilen kararda gerekse yargı mercilerince verilen kararlarda fesih yönünde kullanılan takdir yetkisinin kanuni dayanaklarının gösterilmesi, müdahalenin nedenlerine ve başvurucunun mesleği üzerindeki etkilerine ilişkin bireyselleştirilmiş ilgili ve yeterli gerekçe sunulmasının gereklilik arz ettiği vurgulandıktan sonra somut olayda bu gerekliliğin yerine getirilmediği tespit edilerek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (Mustafa Akyıldız, §§ 49-51).

14. Somut olayda, SGK tarafından başvurucuya gönderilen 1/12/2016 tarihli yazıda, Protokol'ün 5.1. maddesi uyarınca, yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay sonra sözleşmenin feshedileceği bildirilmiştir. Mahkemeler, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin Protokol'ün 5.1. maddesi uyarınca yalnızca bir ay önceden bildirimde bulunulmak suretiyle ve herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin feshedilebileceği sonucuna ulaşmıştır. Ne var ki, Protokol'ün 5. maddesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvurucudan takdire bağlı olmaksızın savunma alınmasını öngören düzenlemelerin bulunduğu, ayrıca maddenin devamında hangi hâllerde fesih işleminin uygulanacağı ve hangi durumlarda cezai yaptırım öngörüldüğüne ilişkin ayrıntılı hükümlerin yer aldığı görülmektedir. Buna rağmen yargı mercilerince fesih işleminin dayanağı olan usul ve gerekçeler tartışılmamış, idarenin sahip olduğu takdir yetkisinin keyfî biçimde kullanılmasını önleyecek bir yargısal denetim mekanizması işletilmemiştir.

15. Sonuç olarak gerek mahkemelerce gerekse fesih işlemini gerçekleştiren SGK tarafından takdir yetkisini denetlemeye elverişli olacak şekilde müdahalenin nedenlerine ve başvurucunun mesleği üzerindeki etkilerine ilişkin bireyselleştirilmiş ilgili ve yeterli gerekçe sunma konusundaki gerekliliklerin yerine getirilmediği görülmüştür. Dolayısıyla Mustafa Akyıldız kararında varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu

ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da başka bir karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesine (E.2019/1998, K.2020/1429) iletilmek üzere Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/553, K.2019/374) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için YASAL FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSA DEDEKELOĞLU

B. No: 2021/61646 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/61646

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSA DEDEKELOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/61646)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Musa DEDEKELOĞLU

Vekili : Av. Ahmet Mirşad DURDU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, çeşitli uyarılara rağmen kaçmaya devam eden kişinin yakalandığı esnada kolluk kuvvetinin fiziksel şiddetine maruz kalması ve bu olay hakkında etkili soruşturma yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, inşaat işçisi olduğunu belirtmektedir. 28/7/2019 tarihinde saat 09.30 sıralarında Gaziantep'in kırsalında yer alan petrol boru hattında meydana gelen adli vaka nedeniyle başvurucunun sürücüsü olduğu ticari araç bölgede görev yapan jandarma ekiplerince durdurulmak istenmiştir. Bu esnada başvurucu "Dur!" ihtarına, siren ve anonslara uymamış, havaya uyarı atışı yapılmasına rağmen aracını sürmeye devam etmiştir. Kovalamaca esnasında başvurucu, aracıyla keskin bir virajı alamayarak S.K.ya ait çiftliğin duvarına ve elektrik direğine çarpmıştır. Bunun üzerine başvurucu araçtan inmiş, yaralı olarak söz konusu kişiye ait tarlaya doğru kaçmaya çalışmıştır.

3. Kamu görevlilerinin düzenlediği tutanaktan yapılan takip sonucunda kaza yapan aracın bulunduğu noktaya yaklaşık 150-200 metre uzaklıkta başvurucunun iki memur tarafından yakalandığı, başvurucunun direnmesi üzerine kendisine zor kullanıldığı ve kelepçelenerek etkisiz hâle getirildiği anlaşılmaktadır. Buna göre kuvvet kullanıldığı esnada başvurucuya

müdahale eden söz konusu görevli memurlar da yaralanmıştır. Bunun yanında başvurucunun trafik kazası sonrasında vücudunun çeşitli bölgelerinde bulunan açık yaralar nedeniyle devriye aracına bindirileceği sırada geçici baygınlık geçirerek kafasını yere vurduğu ve ilgili memurlar tarafından hastaneye kaldırıldığı da tutanağa bağlanmıştır.

4. Nöbetçi Cumhuriyet savcısının emrine istinaden başvurucu gözaltına alınmış ve başvurucunun sürücüsü olduğu araçta arama yapılmıştır. Arama sonucunda toplam 11.156 paket hologramsız sigara ele geçirilmiştir. Ayrıca söz konusu olayla ilgili olarak trafik ekibi çağrılmıştır. Aynı tarihte saat 11.30'da düzenlenen trafik raporuna göre trafik kazası tek taraflı ve yaralanmalı olarak meydana gelmiştir.

5. Olayın ardından başvurucu, Nurdağı İlçe Devlet Hastanesine muayene için götürülmüş, burada başvurucu hakkında genel adli muayene raporu da düzenlenmiştir. Başvurucunun alkolsüz olduğu anlaşılmıştır. Başvurucu hakkında düzenlenen geçici raporda; trafik kazası ve darp, cebir yaralanması ile gelen başvurucunun bilincinin açık, oryante koopere olduğu ve genel durumunun iyi olduğu belirtilmiştir. Söz konusu belgede başvurucunun başında 3x4 cm'lik ekimoz, sağ kaşın altında 2x4 cm'lik ekimoz, sağ gözünün altında 2x3 cm'lik ekimoz, sol alt göz kapağında 4x4 cm'lik şişlik, sol parietal (kafanın yan kısımları) bölgede 3 cm'lik laserasyon (yırtık) olduğu kayıtlıdır. Bunun yanında başvurucunun sol el başparmağıyla ilgili bir ibare olduğu anlaşılmasına rağmen ilgili kısma doktor kaşesinin denk gelmesi nedeniyle cümle tam olarak okunamamıştır. Buna yönelik olarak özel bir açıklama yapılmamakla birlikte başvuru formunda başvurucunun sol el başparmağına dikiş atıldığı bilgisi verilmiştir.

6. Başvurucuya müdahale eden iki jandarma personeli başvurucudan şikâyetçi olmuştur. Söz konusu kamu görevlilerinin uzman çavuş olarak istihdam edildiği görülmektedir. Olay günü saat 11.00'de müşteki sıfatıyla alınan ifadelerinde; başvurucunun kaçtıktan sonra direndiğinden, buna bağlı olarak kendilerinde oluşan yaralanmalardan, başvurucunun araca bindirilmesi esnasında geçici baygınlık geçirmesi nedeniyle düşüp kafasını yere vurmasından bahsetmişlerdir. Bu kişiler hakkında düzenlenen geçici raporlarda her iki personelin de basit tıbbi müdahale ile giderilemez şekilde elinden yaralandığı, sağ ve sol parmaklarında çatlak ile çeşitli ölçülerde laserasyon olduğu bilgisi yer almaktadır. Bu ifadenin alındığı zaman diliminde trafik kazası nedeniyle başvurucuya bilgisayarlı tomografi çektirildiği ve çıkacak raporun acil olarak beklendiği anlaşılmaktadır.

7. Gözaltında bulunan başvurucunun ifadesi aynı gün akşam saatlerinde müdafi eşliğinde alınabilmiştir. Başvurucuya 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca isnatta bulunulmuştur. Başvurucu, kollukta alınan ifadesinde araçta kaçak sigara olduğu için jandarmadan kaçtığını kabul etmiştir. Jandarma tarafından darbedilerek yaralandığı için hastaneye kaldırıldığını, bu olay nedeniyle herhangi bir kimseden şikâyetçi olmadığını dile getirmiştir. Başvurucu, Başsavcılık nezdinde alınan ifadesinde ise üzerine atılı suçlamaları reddederek jandarma ekibi ile güvenlik koruculari tarafından darbedildiğini beyan etmiştir. Bu kapsamda yüzünü görmediği bir şahsın botuyla eline basıp parmağını ezdiğini, suratına vurduklarını, o esnada dişinin kırıldığını, kafasına silahın dipçiği ile vurduklarını, kendisine hakaret ettiklerini ileri sürmüştür. Bu kişilerin kim olduğunu bilmediğini belirtmiştir.

8. Başvurucu hakkında başlatılan soruşturmada, Başsavcılığın talebi doğrultusunda ve Nurdağı Sulh Ceza Hâkimliğinin 28/7/2019 tarihli kararıyla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesi kapsamında başvurucunun adli kontrol altına

alınarak yurt dışına çıkmamak ve hâkim tarafından belirlenen yerlere belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak şeklindeki yükümlülüklere tabi tutulmasına karar verilmiştir.

9. Başsavcılığın emrine istinaden başvurucu hakkında kati rapor düzenlenmesi için başvurucunun polis memurları tarafından Gaziantep 25 Aralık Devlet Hastanesine sevkinin sağlandığı, burada beyin ve sinir cerrahisi uzmanı ile plastik cerrahi uzmanı hekimler tarafından 29/7/2019 tarihinde muayene edildiği anlaşılmaktadır. Beyin ve sinir cerrahisi uzmanı tarafından düzenlenen raporda özetle yaralanmanın darp ve cebir nedeniyle oluştuğu, yaralanmanın hayati fonksiyonlara etkisinin hafif derecede olduğu ve basit tıbbi müdahaleyle giderilebileceği belirtilmiştir. Bu raporda plastik cerrahi ile diş hekimliği görüşünün alınmasının uygun olacağı da ifade edilmiştir. Plastik cerrahi uzmanı tarafından düzenlenen raporda ise yaralanmanın trafik kazası, darp ve cebir nedeniyle oluştuğu belirtilerek adli tıp uzmanı tarafından hastanın değerlendirilmesi istenmiştir.

10. Başsavcılık; başvurucunun verdiği beyanlar doğrultusunda olay tarihinde başvurucu hakkında işlem yapan, yol kontrol devriyesinde görevli personelin tespiti ile ilgili şahısların şüpheli olarak savunmalarının alınması talimatını 7/11/2019 tarihinde vermiştir.

11. Başvurucuya müdahale eden uzman çavuşlar, üzerilerine atılı suçlamaları kabul etmemiştir. Bu kapsamda şüpheliler ifadelerinde özetle başvurucunun iddia ettiği şekilde bir olay yaşanmadığını, müşteki olarak verdikleri ilk ifadelerinde olduğu gibi başvurucunun direnmesi nedeniyle orantılı bir şekilde güç kullanarak başvurucuyu etkisiz hâle getirdiklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca başvurucunun araca bindirilmesi sırasında baygınlık geçirerek başını asfalt zemine vurduğunu da yine beyan etmişlerdir. Olaylar sırasında devriye komutanı olarak görev yapan kişinin ise bilgisine başvurulmuştur. Bu kapsamda devriye komutanı; başvurucunun araca bindirilmesi esnasında bir anda kendini yere bırakması sonucunda kafasını asfalt zemine çarptığını, 112 Acil'i aradıklarını, bu esnada bulunduğu araçla vakit kaybetmeden yola çıktıklarını ifade etmiştir. İfadesinin devamında 112 Acil ekipleri ile yolda karşılaşma düşüncesiyle yola devam ettiklerini, yoldaki süre boyunca başvurucunun bilincinin açık olduğunu ve konuşabildiğini, 112 Acil ekipleri gelmeden de hastaneye intikal ettiklerini beyan etmiştir. Ayrıca olay yerine vardığı sırada herhangi bir personelin başvurucuya vurduğunu görmediğini belirtmiştir. Diğer taraftan güvenlik korucusu olan şahsın ifadesi başka bir tarihte Başsavcılık tarafından doğrudan alınmış ve bu kişi de üzerine atılı suçlamayı reddetmiştir. Başvurucunun kaçak sigaralarla yakalanması nedeniyle kendisine iftira attığını ileri sürmüştür.

12. Başvurucu hakkında 5607 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan iddianame düzenlenirken ifadesine başvurulan kişiler hakkında 30/11/2019 tarihinde hakaret ve basit yaralama suçları kapsamında ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Ayrıca görevi yaptırmamak için direnme suçuna ilişkin olarak dosyada tefrik kararı verilmiş ve bilahare başvurucu hakkında anılan suç kapsamında da iddianame düzenlenmiştir. Ek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

" ...

Başsavcılığımız tarafından yapılan tahkikat sonucunda kaçak sigara taşıyan araçla kaçan şüphelinin bahse konu araçla elektrik direğine hızlı bir şekilde çarpmak suretiyle durduğu, akabinde araçtan inen şahsın kaçmaya devam ettiği, belli bir müddet sonra kolluk görevlileri tarafından yakalandığı göz önüne alındığında; müştekinin yaralanmasının geçirdiği kaza nedeniyle oluşabileceği, yine şüphelilerin beyanlarının dikkate alınabileceği,

kolluk görevlilerinin görevlerini icra ederken orantısız ve ölçüsüz kuvvet kullandıklarına dair herhangi bir delil ve iz bulunamadığı, yine şüphelilere atfedilen hakaret suçu yönünden ise herhangi bir delil veya emare bulunamadığı anlaşılmakla;

Müştekinin başvurusu üzerine girişilen tahkikat sonucunda, toplanan delil, bilgi ve belgelerden;

Soyut iddia dışında, şüphelilerin yüklenen suçları işlediklerini gösterir, dava açmaya yeter kanıt ve emare bulunmadığı anlaşılmıştır."

13. Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmesi üzerine yapılan değerlendirme sonucunda İslahiye Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) tarafından 20/4/2020 tarihinde soruşturmanın genişletilmesine karar verilmiştir. Bu kapsamda olay sırasında trafik kazası meydana gelmişse buna ilişkin olay yeri fotoğrafları, araçta oluşan hasara ilişkin tespitlerin yapılması, müştekinin ilk adli muayene raporunun okunaklı ve vücut çizelgesinde belirlenmiş hâliyle temin edilmesi, şüphelilerin şüpheli sıfatıyla ifadelerinin varsa dosyaya eklenmesi, yoksa alınması gerektiği belirtilmiştir.

14. Bunun üzerine başvurucunun tam teşekküllü bir sağlık kuruluşuna sevk edilmesi sağlanmış ve kati rapor istenmiştir. Başvurucu, Gaziantep Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi Adli Tıp Polikliniğindeki bir adli tıp uzmanınca 1/7/2020 tarihinde muayene edilmiştir. 10/9/2020 tarihinde düzenlenen raporda, başvurucuda yaralanma ile oluştuğu bildirilen yumuşak doku travması arızalarının basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu mütalaası verilmiştir. Bu raporda vertekste (üst kısımda) 1 cm'lik nedbe (iz), sol başparmakta 1 cm'lik nedbe alanı olduğu hususları da yer almaktadır. Ayrıca başvurucuda ek olarak haricî travmatik lezyon izlenmediği ve nörolojik eksiklik tespit edilmediği belirtilmiştir. Düzenlenen rapora göre başvurucunun hâlihazırda tıbbi bir şikâyetinin olmadığını ve darbedildiğini beyan ettiği anlaşılmıştır. Hâkimlik kararında belirtilen diğer ilgili belgeler soruşturma dosyasına alınmıştır.

15. Hâkimlik, soruşturmanın genişletilmesi kararı sonrası dosyanın ne aşamada olduğunu 5/7/2021 tarihinde Başsavcılık makamına sormuştur. İstenen hususların yerine getirildiği bilgisi Başsavcılık tarafından Hâkimliğe iki gün sonra verilmiş ve ilgili evrak aynı yazının ekinde sunulmuştur.

16. Hâkimlik tarafından yapılan değerlendirme sonucunda ek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 16/8/2021 tarihinde itiraz reddedilmiştir.

17. Nihai karar, başvurucuya 29/9/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

18. Başvurucu 28/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

19. Bu süreçte başvurucu hakkında 5607 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan yürütülen yargılama -çeşitli birleştirme kararları sonrası- ilk derece mahkemesi nezdinde derdesttir. Diğer taraftan görevi yaptırmamak için direnme suçu kapsamında başvurucunun hapis cezası ile mahkûmiyetine karar verilmiş olup istinaf incelemesi devam etmektedir.

II. DEĞERLENDİRME

20. Başvurucu; teslim olduğu hâlde personele ait tabancanın kabzası ile kafasına vurulduğunu, yere düştüğü sırada tekmelerle dişlerinin kırılmasına, sırt ve suratında

yaralanmaya sebebiyet verildiğini iddia etmiştir. Ekip arabasına götürülürken yumruk atılmaya devam edildiğini ve kendisine hakaret edildiğini belirtmiştir. Ayrıca olay yerinde bulunan köy korucusunun da kendisini tekmelediğini ve botuyla ellerinin üzerine bastığını ve botunun topuk kısmını elinin üzerinde çevirerek başparmağını parçaladığını ileri sürmüştür. Başvurucu, uğradığı saldırının ağırlığının trafik kazası ile açıklanamayacağını belirtmiştir. Bunun yanında görevli personelin kendisini darbettiği esnada parmağının incindiğinden, bu olay nedeniyle kendisi hakkında iddianame düzenlendiğinden bahsetmiştir. Mezkûr olay neticesinde vücudunda meydana gelen ekimozlar ve darp neticesinde dişlerinin kırıldığına ilişkin fotoğrafları olayla ilgili kanaat edinebilmesi amacıyla iddia makamına ibraz etmesine rağmen iddia makamının trafik kazası nedeniyle bu yaralanmaların gerçekleştiğine itibar ettiğini, olayı gören tanık H.Y.nin ifadesinin de alınmadığını belirtmiştir. Adalet Bakanlığı görüşünde kötü muameleye ilişkin genel ilkeler hatırlatıldıktan sonra İçişleri Bakanlığından temin edilen bilgi ve belgeler sunulmuştur. Söz konusu yazının ekindeki belgelerde başvurucunun iddialarının yersiz olduğu vurgulanmıştır.

21. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

22. Anayasa’nın 17. maddesi, “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa’nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

23. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde bile güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 81, 82).

24. Güç kullanımına ilişkin bu ilkeler, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin hukuka uygun olarak verdikleri emre karşı etkin (aktif) veya edilgin (pasif) direniş gösterilmesi hâlinde de geçerlidir (Oğulcan Yiğit Özdemir [1. B.], B. No: 2020/16726, 17/9/2024, § 19; ayrıca bkz. Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, §§ 51, 52).

25. Yakalama gerektiren durumlarda, özellikle yakalamaya karşı direnmenin olduğu hâllerde şüphesiz ki kolluk makamlarının bedensel güç uygulaması anayasal yönden sorun oluşturmamaktadır. Aynı şekilde gerekli olmadığı sonradan anlaşılan hâllerde yapılan

yakalamalarda dahi yakalanmasına çalışılan kişinin direnmesi kolluk makamlarının zor kullanma yetkisini kullanmasını gerektirebilir (Nergiz Şen ve diğerleri (2) [2. B.], B. No: 2017/17702, 4/7/2022, § 50).

26. Başvurucu, başvuru formunda jandarma ekiplerinin idaresindeki aracın hiçbir teknik ve fiziki takip olmaksızın önüne kırma manevrasıyla kendisini durdurmaya çalışması üzerine korktuğunu ve köy yoluna saptığını, kaza sonrası herhangi bir yara almadan araçtan indiğini, aracın patlama riski ve görevlilerin olay mahalline intikal etmesi neticesinde kaçmaya başladığını ileri sürmüştür. Ancak başvurucunun şikâyetçi olduğu kişilerin düzenlediği tutanakta başvurucunun "Dur!" ihtarına uymadığı, anonslara ve havaya ateş açılmasına rağmen aracını sürmeye devam ettiği, kaza sonucunda başvurucuda açık yaraların oluştuğu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra trafik ekipleri tarafından tanzim edilen raporda da tek taraflı bir şekilde meydana gelen trafik kazası neticesinde başvurucunun yaralandığı yer almaktadır. Üstelik başvurucu hakkında düzenlenen tıbbi belgelerde de başvurucunun trafik kazası neticesinde yaralandığı sabittir. Bu sebeple başvurucunun araçtan yaya olarak indiği sırada yaralı olduğunun kabul edilmesi gerekir. Dolayısıyla başvuru formunda olgulara dayanmayan çelişkili açıklamalar yapılmıştır.

27. Başvurucu, müdafi eşliğinde alınan ilk ifadesinde herhangi bir şikâyeti olmamasına rağmen aynı gün Başsavcılık nezdinde alınan ifadesinde görevli personel hakkında şikâyetçi olduğunu belirtmiştir. Burada yüzünü görmediği bir şahsın botuyla eline basıp parmağını ezdiğini belirtmesine karşın sürecin ilerleyen aşamasında köy korucusunun söz konusu eylemi gerçekleştirdiğini, başvuru formunda da başparmağının parçalandığını ileri sürmüştür. Başvurucu hakkında düzenlenen kati raporda ise başvurucunun başparmağının parçalanması gibi bir husus yer almamakta olup sadece başparmağında 1 cm'lik iz kaldığı bilgisi yer almaktadır. Bunun yanında başvurucu, tekme atılması sonucunda dişinin kırıldığını iddia etmiştir. Hem geçici raporda hem de adli tıp uzmanınca düzenlenen kati raporda başvurucunun dişlerine yönelik bir açıklama yapılmamıştır. Başvurucu, yaralanmalarını göstermesine rağmen doktorun bu durumu kayıt altına almadığını da iddia etmemiştir. Üstelik başvurucunun iddiasının aksine Başsavcılığa sunulan herhangi bir fotoğraf ya da video kaydına rastlanmamıştır. Başvuru formunun ekinde buna yönelik bir doküman da bulunmamaktadır.

28. Diğer taraftan başvurucunun yakalanması sırasında iki jandarma personelinin basit tıbbi müdahaleyle giderilemez biçimde yaralandığı, her iki kişinin sağ ve sol parmaklarında çatlak ile yırtık olduğu sabittir. Tutanaklarda bu durumun başvurucunun direnmesine bağlı olarak geliştiği yer almasına karşın başvuru formunda kötü muamele kastı ile hareket edilmesi sırasında görevli personelin parmağının incindiği, kafanın üst kısmına kolluk kuvvetleri tarafından silahın kabzasıyla vurulduğu iddia edilmiştir. Başvurucuya bilgisayarlı tomografi çekildiği ve acil olarak bunun raporlanmasının istendiği dikkate alındığında başvurucunun kafa bölgesinde bir travma olup olmadığına bakılmıştır. Söz konusu şüpheye yol açan faktörler trafik kazası nedeniyle oluşabileceği gibi başvurucunun araca bindirilmesi esnasında yere düşmesi ve kafasını zemine vurmasına da dayanabilir. Nitekim görevli personel şikâyetçi sıfatıyla alınan ilk beyanlarında dahi başvurucunun baygınlık geçirerek yere düştüğünü özel olarak belirtmiştir. Ayrıca Olay Yeri Tutanağı'nda bu durum yine açıklanmaktadır. Devriye komutanı olan kişi de başvurucunun bir anda kendisini bıraktığını ve kafasını yere vurduğunu belirterek bu hususu teyit etmiştir. Başvurucunun eylemlerine ve yapılan açıklamalara bir bütün olarak bakıldığında başvurucunun bu konudaki iddialarının olgulara dayanmayan, yetersiz açıklamalar olduğu kanaatine varılmıştır. Bu

durumda başvuru dosyasındaki hiçbir unsur başvurucunun iddialarını desteklememektedir. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun kafa bölgesinde ve başparmağında oluşan yaralanmaların orantısız bir müdahale sonucunda meydana geldiği söylenemez.

29. Başvurucunun kötü muamele yasağının usul boyutuyla ilgili iddialarının değerlendirilmesine gelince Başsavcılık, konuyla ilgili olarak yapılan şikâyetin hemen akabinde soruşturma başlatmıştır. Bu kapsamda başvurucunun kati raporunun ivedilikle temin edilmesi için çaba sarf etmiştir (bkz. § 9). Olayda görev alan kolluk görevlilerinin ve köy korucusunun beyanlarını da bizzat ya da kolluk marifetiyle almıştır. Soruşturmanın genişletilmesi kararı sonrasında da elde ettiği tüm delilleri değerlendiren Başsavcılık, kolluk görevlilerinin güç kullanımının gerekli ve orantılı olduğunu kabul etmiş; başvurucu tarafından ileri sürülen kötü muamele iddialarının doğrulanmadığını değerlendirmiştir. Diğer taraftan olayın tek görgü tanığının H.Y. olduğu, bu kişinin korkutulduğu başvuru formunda ileri sürülmesine karşın H.Y.nin olay sırasında nerede olduğu ve olayı nasıl gördüğü ifade edilmemiş, bu kapsamda bir açıklama bile yapılmamıştır. Dolayısıyla Başsavcılığın olayın gerçekleşme koşullarını aydınlatma isteğinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir neden bulunmadığı ve başvuruya konu edilen soruşturmanın somut olayın koşullarında soruşturmanın etkililiğinin değerlendirilmesinde esas alınan ölçütleri karşıladığı sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 4/3/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Çeşitli uyarılara rağmen kaçmaya devam eden kişinin yakalandığı esnada kolluk kuvvetinin fiziksel şiddetine maruz kalması ve bu olay hakkında etkili soruşturma yürütülmemesi nedeniyle yapılan bireysel başvuruda Mahkeme çoğunluğunca başvurucunun Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine dair iddianın açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez bulunması gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Karardaki olay ve olgular kısmında bireysel başvuru ile ilgili yapılan açıklamalarda da görüleceği üzere başvurucu Gaziantep kırsalında yer alan petrol boru hattında meydana gelen adli vaka nedeniyle başvurucunun sürücüsü olduğu ticari araca yönelik "Dur!"

ihtarına, siren ve anonslara uymayan ve havaya uyarı atışı yapılmasına rağmen aracını sürmeye devam eden başvurucu kovalamaca esnasında aracıyla keskin bir virajı alamayarak özel bir kişiye ait çiftliğin duvarına ve elektrik direğine çarpmıştır.

3. Kolluk görevlilerince düzenlenen tutanağa göre akabinde başvurucunun araçtan inip yaralı olarak kaçarken yapılan takip sonucunda kaza yapan aracın bulunduğu noktaya yaklaşık 150-200 metre uzaklıkta iki memur tarafından yakalandığı, direnmesi üzerine kendisine zor kullanıldığı ve kelepçelenerek etkisiz hâle getirildiği ifade edilmektedir. Yine başvurucunun trafik kazası sonrasında vücudunun çeşitli bölgelerinde bulunan açık yaralar nedeniyle devriye aracına bindirileceği sırada geçici baygınlık geçirerek kafasını yere vurduğu ve ilgili memurlar tarafından hastaneye kaldırıldığı da tutanakta belirtilmiştir.

4. Süreçte başvurucu Gaziantep 25 Aralık Devlet Hastanesine sevk edilmiş, burada beyin ve sinir cerrahisi uzmanı ile plastik cerrahi uzmanı hekimler tarafından muayene edildikten sonra beyin ve sinir cerrahisi uzmanı tarafından düzenlenen raporda özetle yaralanmanın darp ve cebir nedeniyle oluştuğu, yaralanmanın hayati fonksiyonlara etkisinin hafif derecede olduğu ve basit tıbbi müdahaleyle giderilebileceği belirtilmiş ve plastik cerrahi ile diş hekimliğinin görüşünün alınmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Plastik cerrahi uzmanı tarafından düzenlenen raporda ise yaralanmanın trafik kazası, darp ve cebir nedeniyle oluştuğu belirtilerek adli tıp uzmanı tarafından hastanın değerlendirilmesi istenmiştir. Dosyadaki verilere göre diş hekiminin görüşü ise alınmamıştır.

5. Başsavcılık tarafından konumuzla ilgili yürütülen soruşturma kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararla sonuçlandırılmıştır.

6. Başvurucu yaptığı bireysel başvuruda teslim olduğu hâlde personele ait tabancanın kabzası ile kafasına vurulduğunu, yere düştüğü sırada tekmelerle dişlerinin kırılmasına, sırt ve suratında yaralanmaya sebebiyet verildiğini iddia etmiştir.

7. Anayasa Mahkemesine göre bu süreçte bireyin, bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa’nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması halinde, Anayasa’nın 17. maddesi, “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmi bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Yürütülen bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında bazen tek başına soruşturma yapılmamış olması yahut da yeterli soruşturma yapılmamış olması da kötü muamele teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla, şartlar ne olursa olsun, yetkililer resmi şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmelidirler. Şikâyet yapılmadığında bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli kesin belirtiler olduğunda soruşturma açılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda soruşturmanın derhal başlaması, bağımsız biçimde, kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi ve bir bütün olarak etkili olması gerekir. Yürütülen ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edebilmek için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Dolayısıyla, kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde, hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı ve soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdırlar. (Bkz.: Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103).

8. Mahkememiz çoğunluğu ihlal iddiaları ile ilgili olarak açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemezlik sonucuna ulaşırken Başsavcılığın konuyla ilgili olarak başvurucunun şikâyetinin hemen akabinde soruşturma başlatmış olduğunu, başvurucunun kati raporunun ivedilikle temin edilmesi için çaba sarf ettiğini, olayda görev alan kolluk görevlilerinin ve köy korucusunun beyanlarını da bizzat ya da kolluk marifetiyle aldığını, kolluk görevlilerinin güç kullanımının gerekli ve orantılı olduğunu, olayın gerçekleşme koşullarını aydınlatma isteğinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir neden bulunmadığını ve başvuruya konu edilen soruşturmanın somut olayın koşullarında soruşturmanın etkililiğinin değerlendirilmesinde esas alınan ölçütleri karşıladığını ifade etmiştir (bkz.: § 29).

9. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki ihlal iddiaları ile ilgili başvurularda Mahkememizin aradığı yukarıda zikredilen standardı ortaya koymayan başvurularda başvuruculaların kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlaline karar verilmesi gerekmektedir. Mahkememizin bu yerleşik içtihadı ortada iken çoğunluk kararı bununla açıkça çelişmektedir.

10. Zira somut başvuruya konu eldeki dosyada halen bazı usul eksiklikleri bulunmaktadır. Bu bağlamda başvurucunun kırılan dişleri ile ilgili olarak Gaziantep 25 Aralık Devlet Hastanesindeki kati raporda beyin ve sinir cerrahisi uzmanı tarafından diş hekimliği görüşünün alınmasının uygun olacağı belirtilmesine rağmen bu doktor görüşü alınmamıştır.

11. Yine başvurucudaki yaralanmaların hangilerinin trafik kazası sonucu ve hangilerinin iddia edildiği şekilde asfalta düşmeden kaynaklanan darp ve cebir nedeniyle meydana geldiğini ortaya koyacak bir bilirkişi raporu alınması yoluna başvurulmamıştır.

12. Öte yandan bireysel başvuru konusuyla ilgili olay yeri fotoğrafları, araçtaki hasarlara ilişkin fotoğrafların elde edilmesi ve yine olayı açıklığa kavuşturmaya yarayacak tanıklıklar dahil başka delil olup olmadığına ilişkin başvurucunun talepleri soruşturmada karşılanmamıştır.

13. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği gerekçesiyle çoğunluğun başvurunun açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez bulunması gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne

katılmamaktayım.

2. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

3. Başvurucu olay tarihinde bölgede görev yapan görevlilerce durdurulmak istenilmiştir. Dur ihtarına uymamıştır. Kovalamaca sonucu aracı kaza yapmış, yaralı olarak kaçarken görevlilerce yakalanmıştır. Olay sırasında alınan raporlar kararda izah edilmiştir. Başvurucu hakkında iki jandarma personeli şikayetçi olmuştur. Bu şikayet ve olay nedeniyle Cumhuriyet savcılığınca soruşturma yürütülmüştür. Başvurucunun şikayeti ile ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Başvurucu bu süreci Anayasa Mahkemesine taşımıştır.

4. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

5. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

6. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

7. Anayasa'nın 17. maddesi "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında, bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili

olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

8. Olası cezai sorumluluğun tespiti adına yürütülen soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmişse bu aşamanın da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olması gerekir (Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 100).

9. Bireylerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunları incelemek, bireysel başvuruya konu edilen yargısal süreçte şüpheli ya da sanık sıfatını taşıyan kişilerin suçlu veya suçsuz olduğuna karar vermek ya da söz konusu yargısal süreçte sanıklara verilen cezaların miktarını belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 76; Umut Tamaç [2. B.], B. No: 2014/13514, 18/7/2018, § 98). Anayasa Mahkemesinin incelediği husus, devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki sorumluluğudur (Cezmi Demir ve diğerleri, § 96; Aysel Gezer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2021/9961, 2/11/2023, § 147).

10. Somut olayda, başvurucu kolluk görevlilerinin uyarılarına uymayarak aracı ile kaçmış ve tek taraflı bir kaza yapmıştır. Kaza nedeniyle yaralanmıştır. Kolluk görevlileri ayrıca başvurucunun kafasını asfalta çarptığını beyan etmiştir. İki jandarma personelinin ellerinden yaralandığı da sabittir. Öte yandan başvurucu hakkında düzenlenen bazı raporlarda darp ve cebir izi sonucu oluşan yaralanmadan söz edilmiştir. Tıbbi öneriye rağmen diş hekiminin görüşü alınmamıştır. Başvurucu da meydana gelen yaralanmaların başvurucunun iddiaları ile uyumlu olup olmadığı, bu yaralanmaların hangilerinin trafik kazası sonucu oluştuğu, iddia edildiği gibi asfalta düşme sonucu oluşabilecek yara olup olmadığı konularında gerekli olmasına rağmen bilirkişi raporu alınmamıştır. Sulh ceza hakimliğince belirtilen olay yeri fotoğrafları araçta meydana gelen hasara ilişkin tespitler cumhuriyet savcılığınca karşılanmamıştır. Tarafsız tanıklar ile ilgili herhangi bir araştırma yapılmamıştır.

11. Başvurucunun yaralanmalarının kazadan ötürü mü yoksa darp ve cebir izi nedeniyle mi oluştuğu sağlık raporu ile açıkça ortaya konulmamıştır. Sulh ceza hakimliğinin kararında belirtilen eksiklikler bütünüyle giderilip netleştirilmemiştir. Olaya açıklığa kovuşturulabilecek tanık dahil başka delillerin olup olmadığı başvurucunun beyanlarına rağmen araştırılmamıştır. Kovuşturmaya yer olmadığı kararında belirtilen eksiklikler giderilmeden sonuca ulaşıldığı için kötü muamele yasağının ihlali sonucuna ulaşılmalıdır.

12. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Üye Selahaddin MENTEŞ

ÇETİN HİÇYILMAZ

B. No: 2021/62471 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/62471

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇETİN HİÇYILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/62471)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Çetin HİÇYILMAZ

Vekili : Av. Tarhan BİCEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir polis merkezinde kemik kırılmasına neden olacak şekilde meydana gelen yaralanma şikâyeti hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkili olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/12/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

A. Bireysel Başvuru Öncesi Olaylar

5. Polis memurlarının düzenlediği ve başvurucunun da imzaladığı 15/3/2021 tarihli ve 20.10 saatli tutanakta iki ekibin saat 19.50 sularında devriye görevini yapmakta oldukları, başvurucunun yürümekteyken ekip otolarını görmesi üzerine tedirgin hareketlerde bulunduğu ve bunun üzerine durdurulduğu belirtilmiştir. Başvurucunun üzerinde nüfus cüzdanı bulunmadığından kendi beyanıyla Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını verdiği, yapılan sorgulamada aranan şahıslardan olmadığı anlaşılmıştır. Yine tutanaktan başvurucuya üzerinde suç unsuru olup olmadığının sorulması üzerine başvurucunun montunun cebinden çıkararak polis memurlarına kendi rızasıyla teslim ettiği ve peçeteye sarılmış uyuşturucu olduğu tahmin edilen maddenin muhafaza altına alındığı anlaşılmıştır. Bunun üzerine yasal hakları okunduktan sonra gerekli işlemlerin yapılması amacıyla başvurucu ilgili polis merkezine götürülmüştür.

6. Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesinde aynı gün düzenlenen genel adli muayene raporundan başvurucuda darp ve cebir izinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Şüpheli sıfatıyla ifadesinin alınmasından önce başvurucuya kanuni haklarının hatırlatılarak anlatılıp açıklandığı, başvurucunun müdafi talep etmediği görülmektedir. Başvurucunun ifadesi aynı gün saat 21.51'de tamamlanmıştır. Başvurucu özetle polis ekibini gördüğünü, o esnada sokakta bulunan tanımadığı iki-üç kişinin kaçtığını, kaçarlarken yere beyaz bir şey attıklarını, attıkları şeyin ne olduğunu merak edip eline aldığını, peçete kâğıdını açıp bakarken polislerin geldiğini ifade etmiştir. Polis memurlarının kendisini kontrol etmek istediklerini, üzerinde herhangi bir suç unsuru olup olmadığını sorduklarında, yerden aldığı ve cebine koyduğu peçete kâğıdını içindekiyle birlikte rızasıyla polislere teslim ettiğini belirtmiştir. Polis merkezine getirilmesi üzerine peçete kâğıdı içindeki şeyin uyuşturucu olduğunu öğrenince psikolojisinin bozulduğunu, polislerle kısa süre tartışma yaşadığını, biraz bağırıp çağırdığını beyan etmiştir. Bu davranışı için üzgün olduğunu, bu tartışmadan dolayı şikâyetinin olmadığını, bulduğu şeyi polislere kendisinin verdiğini ancak uyuşturucu maddenin kendisine ait olmadığını, bu maddeyi kabul etmediğini dile getirmiştir.

7. Bunun üzerine Cumhuriyet savcısının talimatıyla başvurucudan kan ve idrar örneği alınması için Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesine götürüldüğü, gerekli örneklerin alındığı ve aynı gün başvurucunun salıverildiği anlaşılmıştır. Dosya evrakından gözaltı çıkış raporuna rastlanmamıştır.

8. Başvurucu olaydan sonra 25/3/2021 tarihinde aynı polis merkezine gitmiştir. Kolunda rahatsızlık olduğunu, kolundaki rahatsızlığın on gün önce polis merkezinde yaşadığı olaydan dolayı meydana geldiğini söyleyerek şikâyetçi olmak istemiştir. Bunun üzerine Cumhuriyet savcısına bilgi verilmiştir. Cumhuriyet savcısının talimatı tutanağa bağlanmıştır. Buna göre başvurucu ile olaya karışan kamu görevlilerinin şüpheli-müşteki sıfatıyla ifadesinin alınması, ayrıca olaya tanık olan kamu görevlilerinin bilgi veren sıfatıyla ifadelerinin alınması, polis merkezinin güvenlik kamera kayıtlarının incelenmesi istenmiştir. Başvurucunun aynı yerde ifadesi alınmıştır. Bu kapsamda başvurucu; kendi imkânlarıyla 24/3/2021 tarihinde aldığı doktor raporunu sunarak kolunda rahatsızlık bulunduğunu, kolunun kırılmasına neden olduğunu ileri sürdüğü komiserden şikâyetçi olduğunu belirtmiştir. Bu aşamada başvurucuya isnat edilen suçun görevi yaptırmamak için direnme olduğu anlaşılmasına rağmen suça konu eylemin ne olduğunun İfade Tutanağı'nda açıklanmadığı görülmüştür.

9. Başvurucu, Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) yazılı olarak müracaat ederek suç duyurusunda da bulunmuştur. 29/3/2021 tarihli dilekçede karakol amiri tarafından kolunun kırıldığını ve darbedildiğini ileri sürmüştür. 15/3/2021 tarihinde saat 20.30 sıralarındaki kamera kayıtlarının izlenmesini istemiştir. Ayrıca üzerine iftira atıldığını,

kimseyi darbetmediğini ve polis memurlarına direnmediğini belirtmiştir. Başvurucunun aynı gün Başsavcılık nezdinde ifadesi alınmıştır. Başvurucunun ifadesi şu şekildedir:

"15/03/2021 tarihinde saat 20:30 sularında ... Karakolunda başka bir olay nedeniyle şüpheli olarak göz altında bulunduğum sırada, bana yapılan haksız[lık] sebebiyle polis merkezinde bulunan camlı odada cama 2 kez vurdum, amacım camı kırmak değildi zaten cam da kırılmadı, bu sırada burada bulunan ismini bilemediğim görsem tanıyabileceğim erkek komiser beni görerek benim üzerime gelip kolumu arkama doğru kıvırdı, ben kelepçe takacağını zannediyordum, sol kolum birden acımaya başladı, kolumun kırıldığını anladım, canım acıyordu, bunun üzerine ben de bağırdım, canımın acıması nedeniyle hakaretlerde bulundum, komiserin talimatıyla ismini bilemediğim görsem tanıyabileceğim birkaç polis memuru tarafından ters kelepçe takıldı, kolumun kırıldığını söylediysem de kimse dinlemedi. Daha sonra hakkımdaki dosya nedeniyle Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesine kan ve idrar örneklerim alınması için götürüldüm. Burada doktora infazım olduğundan, polis merkezinde yapmış olduğum davranışlar sebebi ile hakkımda bir işlem yapılması durumunda infazım yanacağından kolumun kırılmasıyla ilgili herhangi bir beyanda bulunmadım.

24/03/2021 tarihinde ağrım devam edince de aynı gün Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesine gittim. Doktora olanları anlatınca adli rapor düzenlendi, sol kolumda kırık ve çatlak olduğunu öğrendim. Doktor kati rapor için beni ... Polis merkezine yönlendirdi. Burada da şikayetime konu olayla ilgili olarak şikayette bulundum. Beyanımın bir suretini dilekçeme ekledim. Doktor raporlarımı aldım, suretlerini dilekçeme ekledim.

Bu şekilde beni yaralayan 15/03/2021 saat 20:30 sularında... Karakolunda görev yapan ismini bilemediğim erkek komiserden şikayetçiyim. Bana kelepçe takan polis memurlarından bir şikayetim yoktur. Bu olaylara bir tanığım yoktur, ancak karakolun güvenlik kamerası görüntüleri alındığında olay görünecektir.."

10. Başsavcılık aynı gün içinde güvenlik kamerası kayıtlarının ya da olay yerini gösterir varsa başka güvenlik kamerası kayıtlarının temin edilerek CD'ye aktarılmasını, şüphelinin açık kimlik ve adres bilgilerinin tespit edilerek suç tarihi itibarıyla görevli olduğuna dair görev belgesinin bir suretinin evraka eklenmesini, şüphelinin atılı suçtan ifadesinin alınmasını, olayla ilgili varsa tanıkların ayrı ayrı ayrıntılı şekilde beyanlarının alınmasını polis merkezi amirliğinden istemiştir.

11. Ertesi gün başvurucu, Başsavcılığa bir dilekçe sunmuştur. Dilekçenin içeriğinden isimleri ve adresleri belirtilen dört tanığın dinlenilmesinin talep edildiği anlaşılmıştır. Bunlardan dinlenmesi istenen iki kişi, başvurucunun annesi ve babasıdır. Diğer iki kişi ise başvurucunun kardeşi ve başvurucunun 2024 yılında evlendiği kişidir.

12. Başvurucunun kolunun ağrıması şikâyetiyle gittiği Çiğli Bölge Hastanesinde anlattığı olaylara istinaden 24/3/2021 tarihinde adli olgu bildirir rapor düzenlenmiştir. Başsavcılık söz konusu rapora istinaden başvurucunun hastaneye sevkinin sağlanarak kesin hekim raporunun alınmasını, ayrıca başvurucunun anne ve babasının ifadesinin alınarak olay tarihinde ve saatinde ilgili Polis Merkezi Amirliğinde bulunup bulunmadığının, şikâyete konu edilen olayla ilgili görgüsünün olup olmadığının sorulmasını Bayraklı İlçe Emniyet Müdürlüğünden 6/4/2021 tarihinde istemiştir. Aynı tarihte Çiğli Emniyet Müdürlüğünden de dinlenilmesi talep edilen diğer iki kişinin ifadesinin alınması istenmiştir.

13. Başvurucu vekilinin bu sırada dosyanın incelenmesi için talepte bulunduğu anlaşılmıştır.

14. Olay tarihinde komiser yardımcısı olarak görev yaptığı anlaşılan A.G.nin kasten yaralama suçu kapsamında şüpheli sıfatıyla ifadesi 2/4/2021 tarihinde alınmıştır. Şüpheli; ifadesinde ekiplerin düzenlediği Olay Tutanağı'nı imzaladıktan sonra başvurucunun agresif bir tutum içine girdiğini fark ettiğini, başvurucunun duvardaki kolona ve camlı olan odanın kapısına hızla vurduğunu, kapının ardına kadar açıldığını, sonrasında kapı yanındaki cam bölüme dirseği ve koluyla defalarca vurduğunu, vururken de parmağını kendisine doğru sallayarak bağırdığını ifade etmiştir. Kamu malına zarar vermesini ve yaralanmasını önlemek için başvurucuyu omuz kısmından ittirdiğini, camlı bölümden 2-3 metre ötedeki güvenli alana doğru uzaklaştırdığını, görüntülerden görüleceği üzere başvurucunun yanına diğer görevli personel gelince bir adım geride kaldığını dile getirmiştir. Görevli polis memurları tarafından orantılı bir şekilde bedensel güç kullanılarak kelepçeyle başvurucunun kontrol altına alındığını belirtmiştir. Elleri arkadan kelepçeli olduğu hâlde kırık olduğunu iddia ettiği kolu ile cebinden çıkardığı telefonu kulağına kadar arkadan getirip telefon görüşmesi yaptığını da söylemiştir. Polis merkezinden ayrıldıktan 10 gün sonra iftirada bulunduğunu, kendisinden şikâyetçi olduğunu beyan etmiştir. Aynı polis merkezinde görevli üç polis memurunun da beyanları alınmış ve olaya dair anlatımlarının benzer içerikte olduğu anlaşılmıştır. İfadeler başvurucunun şikâyetçi olduğu A.G. yanında olayın gerçekleştiği polis merkezinde görevli diğer polis memurları tarafından alınmıştır.

15. Başvurucu hakkında bir adli tıp uzmanı tarafından düzenlenen 20/4/2021 tarihli kati rapora göre sol dirsekte meydana gelen yaralanmanın kişinin yaşamını tehlikeye sokmadığı, basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olmadığı, vücuttaki kemik kırıklarının hayat fonksiyonlarına etkisinin orta derecede olduğu, duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflaması ya da yitirilmesi niteliğinde olup olmadığı hususunun olay tarihinden altı ay sonra yapılacak muayene ile değerlendirilebileceği bildirilmiştir.

16. Süreç içinde başvurucunun isimlerini ve adreslerini belirttiği dört kişinin beyanları ilgili polis memurları tarafından alınmıştır. Başvurucunun annesi; oğlunun kendisini aradığını ve durumunu anlattığını, polis merkezine vardıklarında başvurucunun hastanede olduğunu, eve gittikleri sırada yaşadıklarını anlattığını, polis memurlarının şikâyetçi olmamasını istediğini, aksi durumda "infazının yanacağını" aktardığını belirtmiştir. Kolunda kırık olduğunu öğrenince başvurucunun şikâyetçi olduğunu ifade etmiştir. Diğer kişiler ise olayı ilk olarak başvurucunun annesinin telefon etmesiyle duyduğunu beyan etmiş olup ifadelerinin benzer nitelikte olduğu görülmektedir.

17. Olayların geçtiği yerde görevli bir polis memuru tarafından polis merkezinin iç kısmını gösteren kamera kaydı görüntüleri 10/5/2021 tarihinde tutanağa bağlanmış ve CD örneği dosyaya sunulmuştur.

18. Başvurucunun şikâyeti üzerine başlatılan kasten yaralama suçu ile başvurucu hakkında yürütülen görevi yaptırmamak için direnme suçuna ilişkin soruşturmalar 8/6/2021 tarihinde birleştirilmiştir. Diğer taraftan başvurucu hakkında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçu nedeniyle Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığınca 16/6/2021 tarihinde iddianame düzenlenmiştir.

19. Karşıyaka Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan değerlendirme sonucunda soruşturmaya konu her iki suç yönünden kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verilmiştir. Kararda; başvurucunun şikâyet dilekçesi ve ifadesi (bkz. § 9) özetlenmiş, başvurucu hakkında alınan geçici ve kati raporlara (bkz. § 15) yer verilmiş, 15/3/2021 tarihli doktor

raporunda darp ve cebir izinin bulunmadığı hususu altı çizilerek gösterilmiştir. Ayrıca olay tarihinde görevli komiser yardımcısının ifadesine doğrudan yer verildikten sonra diğer polis memurlarının beyanlarının alındığı da belirtilmiştir. Daha sonra Olay Yeri CD İnceleme Tutanağı'ndaki tespitlere yer verilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun yapılan işlemler öncesinde ve yasal işlemler sırasında kamu görevlisi olan güvenlik görevlilerine yönelik olarak görevlerini yapmalarını engellemek amacıyla cebir veya tehdit kullanmadığı gerekçesiyle görevi yaptırmamak için direnme suçundan kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verilmiştir. Kasten yaralama suçu yönünden yapılan değerlendirme ise şu şekildedir:

"Çetin Hiçyılmaz'ın 15.03.2021 tarihinde Örnekköy Polis Merkezi Amirliğinde ... sicil numarasıyla Komiser Yardımcısı (Grup Amiri) olarak görev yapan [A.G.].nin kötü ve fena muamelesine maruz kalarak sol kolunun kırıldığına dair, Çetin Hiçyılmaz'ın şikayet anlatım, beyan ve iddiası dışında herhangi bir suç durumunun ve suç delilinin bulunmadığı belirlendiğinden, [A.G.] hakkında KOVUŞTURMA YAPILMASINA YER OLMADIĞINA,"

20. Başvurucu söz konusu karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde özetle uyuşturucu madde ile ilgili olarak polis merkezinde düzenlenen ve kendisini suçlayıcı nitelikteki tutanağı okumadan imzaladığını, tutanaktaki hususların doğru olmadığını anlaması üzerine tepki gösterdiğini, camı kırmadığını ancak kendisine tokat atıldığını ve kolunun kıvrılarak üzerine gelindiğini, CD İnceleme Tutanağı'nın taraflı bir şekilde hazırlandığını, şikâyetçi olmaması için tembihlendiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun itirazı Karşıyaka 2. Sulh Ceza Hâkimliğince 15/11/2021 tarihinde reddedilmiştir.

21. Başvurucu nihai kararı 23/11/2021 tarihinde öğrenmiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Gelişen Olaylar

22. Başvurucu, kanun yararına bozma yoluna gidilmesi için 22/12/2021 tarihinde Bakanlığa başvuru yapmıştır.

23. Bakanlığın 27/12/2022 tarihli yazısı ile kanun yararına bozma yoluna gidilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından talepte bulunulmuştur. Bu kapsamda polis memuru tarafından düzenlenen CD Tutanağı ile olay anına ait görüntülerin birbiriyle örtüşmediği belirtilmiştir. Bakanlık yazısında şu hususlara da yer verilmiştir:

"... müştekinin kolunun kırılması ile gerçekleşen olayda, müştekiye ait 20/04/2021 tarihli Çiğli Eğitim Araştırma Hastanesi tarafından düzenlenen doktor raporunun şüpheli tarafından ya da diğer soruşturma dışı polis memurlarının iştirakiyle işlenip işlenmediği hususu ile illiyet bağının Adli Tıp Kurumundan alınacak bir raporla saptanıp bahse konu kamera görüntüleri ile ilgili tekrar inceleme yapılarak şüphelinin hukuki durumunun bu kapsamda tekrar değerlendirilip belirlenmesinde zorunluluk bulunması karşısında, eksik soruşturmaya dayalı olarak verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yönelik itiraz üzerine soruşturmanın genişletilmesine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde itirazın reddine karar verilmesinde isabet görülmemiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi uyarınca Karşıyaka 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 15/11/2021 tarihli ve 2021/4766 değişik iş sayılı kararının bozulmasının istenilmesi arz ve dosya birlikte takdim olunur."

24. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının istemi üzerine de Yargıtay 1. Ceza Dairesi tarafından değerlendirme yapılmıştır. Dairenin 3/4/2023 tarihinde yaptığı inceleme

sonucunda Karşıyaka 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin itirazın reddine ilişkin kararı kanun yararına bozulmuştur. Bu kapsamda başvurucunun kolluk güçlerince alınan ayrıntılı anlatımları, kamera görüntülerine ilişkin CD içeriği ile adli muayene raporlarında tespit edilen yaralanma bulguları dikkate alınmıştır. Buna göre kamera görüntüleri ile ilgili olarak tekrar inceleme yaptırılması ve görüntülerin de gönderilerek şüphelinin başvurucuya yönelik eylemi ile başvurucunun kolunun kırılmasına neden olacak nitelikteki yaralanma arasında illiyet bağı bulunup bulunmadığının belirlenmesi için adli raporun alınmasından sonra şüphelinin durumunun değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

25. Yargıtay tarafından yapılan tespitler dikkate alınarak Karşıyaka 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yapılan itiraz 8/7/2024 tarihinde kabul edilmiştir. Kararda gösterilen eksiklikler giderildikten sonra sonucuna göre değerlendirme yapılması istenmiştir.

26. Başsavcılık, İzmir Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığı nezdinde kayıtlı bir bilirkişinin yardımıyla CD'nin çözümünün yapılmasına karar vermiştir. Ayrıca Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesinden eylem ile başvurucunun kolunun kırılmasına neden olacak nitelikteki yaralanma arasında illiyet bağı bulunup bulunmadığının tespiti için adli heyet raporu istenmiştir.

27. Bilirkişi raporu 8/11/2024 tarihinde teslim edilmiştir. Raporda başvurucunun dirseğiyle cam bölmeye üç kez vurduğu, görüntülerde birinci polis olarak belirtilen görevlinin başvurucunun havada duran sol koluna sertçe vurduğu ve birlikte kamera açılarından çıktıkları tespit edilmiştir. Devamında arbede yaşandığı, başvurucunun elleri arkasından kelepçelenmiş hâlde görüntüye yansıdığı, yaklaşık 12 dakika sonra kelepçesinin çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan adli heyet raporu da 1/5/2025 tarihinde dosyaya sunulmuştur. Raporda özetle tarif edilen kola alınan darbenin kırık ile uyumlu olmadığı, başvurucunun ellerinin arkasından kelepçelenmesi için kolun bükülmesi sonucunda kırılmasının beklenen bir durum olmadığı, görüntülerin izlenmesi neticesinde sol dirsek ulna koronoid (olekranon) kırığı meydana gelmesine neden olabilecek bir travma mekanizmasını açıklayabilecek bir kaydın ayırt edilemediği, saptanan kırığın başvurucunun kamera görüş açısı dışına çıktığı sırada yaşanan arbedede veya sol dirseğinde ağrı şikâyeti ile sağlık kuruluşuna başvurduğu tarihe kadar geçen dokuz gün içinde meydana gelmiş olabileceği ancak mevcut bilgi ve belgelerle bu hususun tıbben bilinemeyeceği belirtilmektedir.

28. Gelen belgelerden sonra Başsavcılık tarafından 1/5/2025 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Kararda; şikâyet edilen polis memurunun başvurucuya yönelik kolunun kırılmasına sebebiyet verecek şekilde darp ve cebir uyguladığına veya uygulattırdığına dair hakkında kamu davası açılmasını gerektirir nitelik, değer ve yeterlilikte suç delilinin bulunmadığı belirtilmiştir.

29. Başvurucunun itirazı aynı Hâkimlik tarafından 30/5/2025 tarihinde reddedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Anayasa Mahkemesinin 4/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

31. Başvurucu; polis merkezinde başta komiser yardımcısı tarafından olmak üzere orantısız bir şekilde kendisine müdahalede bulunulduğunu ve kötü muameleye maruz kaldığını ileri

sürmüştür. Bu kapsamda kendisine tokat atıldığını, kolu kırılacak kadar abartılı güç kullanımıyla kolunun kıvrıldığını, acı içinde kıvranırken yere yatırılarak kendisine ters kelepçe takıldığını iddia etmiştir. Ayrıca adil yargılanma hakkı kapsamında bilirkişi raporuna itiraz etme şansının olmadığını, aynı kurumun çatısı altında ve eylemi gerçekleştiren memurun mevki olarak altı konumundaki bir meslektaşına CD çözümünün yaptırılmasının mantık dışı bir uygulama olduğunu belirtmiştir. Bakanlık görüşünde öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri hatırlatılmış, kötü muamele yasağına ilişkin genel ilkeler açıklandıktan sonra İçişleri Bakanlığından temin edilen bilgi ve belgeler -bir açıklama yapılmaksızın- yazının ekinde sunulmuştur. Bu kapsamda başvurucunun şikâyetçi olduğu komiser yardımcısı hakkında disiplin soruşturmasının da başlatıldığı, başvuruya konu edilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karardaki tespitler dikkate alınarak disiplin soruşturması sonucunda bir ceza verilmediği anlaşılmıştır.

B. Değerlendirme

32. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

33. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

34. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

35. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

36. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama

getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

37. Etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Cezmi Demir ve diğerleri, § 113).

38. Bireysel başvuru sonrası gelişen olaylar nedeniyle Başsavcılığın gerçekleştirdiği işlemlere bir bütün olarak bakmak gerekmiştir. Bu kapsamda kanun yararına bozma yoluna gidilmesi nedeniyle alınan adli rapor ile bağımsız bir bilirkişinin yardımıyla düzenlenen CD Çözüm Tutanağı gözönünde bulundurularak verilen ikinci kovuşturmaya yer olmadığına dair karar da dikkate alınmıştır.

39. Somut olayda başvurucu kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçu şüphesiyle polis merkezine götürülmüş ve başvurucunun ifadesi alınmıştır. Başvurucu, tutanaktaki ifadeleri okumadan tutanağa imza attığından bahisle tepki göstermiş ve cam bölmeye dirseğiyle birkaç kez vurmuştur. Bunun üzerine komiser yardımcısı tarafından başvurucunun hem yaralanmasını hem de kamu malına bir zarar gelmesini önlemek adına müdahalede bulunulduğu, bu müdahale sırasında başvurucunun sol koluna sertçe vurulduğu, bu sırada diğer polis memurlarının da olaya dâhil olduğu, bir arbede yaşandığı ve başvurucunun daha sonra ters kelepçe ile bir süre tutulduğu, sakinleştikten sonra kelepçenin çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

40. Başvurucunun bu olaydan yaklaşık dokuz gün sonra sol kolundaki şikâyet nedeniyle gittiği Çiğli Bölge Hastanesinde anlattığı olaylara istinaden 24/3/2021 tarihinde adli olgu bildirir raporun düzenlendiği ve ertesi gün başvurucunun ifadesi alınarak şikâyet dilekçesini de Başsavcılığa sunduğu görülmüştür.

41. Başsavcılık, başvurucunun şikâyetine istinaden aynı gün CD İnceleme Tutanağı'nın bir örneğinin gönderilmesini polis merkezinden istemiştir. Ayrıca A.G.nin kasten yaralama suçundan şüpheli sıfatıyla ifadesinin alınması istenmiştir. Ertesi gün başvurucunun sunduğu dilekçeye dayanılarak başvurucunun belirttiği kişilerin beyanları da sonradan dosyaya girmiştir. Soruşturma dosyasına yansıyan CD İnceleme Tutanağı, şüpheli ifadesi, başvurucunun beyanları, hekim raporları, aynı polis merkezinde görevli diğer polis memurlarının beyanları dikkate alınarak kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Başvurucunun itirazı reddedildikten sonra bireysel başvuru yapılmıştır.

42. Bireysel başvuru incelemesi devam ederken kanun yararına bozma yoluna gidildiği, Yargıtay kararındaki tespitlere istinaden yapılan değerlendirme sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yapılan itirazın kabul edilerek dosyadaki eksikliklerin giderilmesinin istendiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda yapılan incelemede Başsavcılık tarafından öncelikle güvenlik kamerası görüntülerine yansıyan CD'nin tekrar çözümlemesi için polis memuru olmayan bir kişi aracılığıyla bilirkişi raporu alınmıştır. Bu sırada ayrıca görüntü kayıtları incelenerek eylem ile başvurucunun kolunun kırılmasına neden olacak nitelikteki yaralanma arasında illiyet bağı bulunup bulunmadığının tıbbi açıdan tespiti için aralarında ortopedi uzmanlarının da olduğu bir heyetten rapor istenmiştir. Gelen raporlara istinaden kamu davasını açmaya yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle ikinci kez kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Başvurucunun itirazı, itiraz mercii

tarafından yine reddedilmiştir.

43. Başvurucu, kendisine tokat atıldığını belirtmesine karşın CD Çözümleme Tutanaklarında buna yönelik bir tespit bulunmamaktadır. Başvurucunun olayın üzerinden geçen dokuz günden sonra kolundaki ağrı sebebiyle öncelikle hastaneye başvurduğu da açıktır. Eldeki tüm bilgi ve belgelere göre Başsavcılık tarafından başvurucunun sol kolunun ne zaman ve nasıl kırıldığı konusunda bir belirleme yapılamamıştır. Nitekim başvurucunun yakalanması ve salıverilmesi arasında geçen süreçte darbedildiğini gösterir bir adli rapor da dosyada bulunmamaktadır. Ayrıca başvurucu, mevcut olmasına rağmen fiziki bulguların adli raporlara yazılmadığı yönünde bir iddiada bulunmamış ve salıverilmesinin akabinde rapor alma yoluna gitmemiştir.

44. Başvurucunun saldırgan bir tavırla dirseğiyle cam bölmeye üç kez vurması sonrasında A.G.nin başvurucunun tutumuyla orantılı bir şekilde başvurucuya müdahalede bulunduğu, sonrasında da başvurucunun kamu malına zarar vermesinin önlenmesi için makul bir tedbir olarak başvurucunun ellerinin arkadan kelepçelendiği, kelepçenin 12 dakika sonra çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Başvurucu bu esnada kolunun kırıldığını iddia etse de adli raporda bu yönde bir bulgu yer almamaktadır. Ayrıca 24/3/2021 tarihli adli raporda kırıktan söz edilse de içinde adli tıp uzmanının da bulunduğu bilirkişi heyetinden alınan raporda kamera görüntülerine yansıyan A.G.nin başvurucunun koluna vurması olayı ile kırığın uyumlu olmadığı, başvurucunun ellerinin arkasından kelepçelenmesi için kolun bükülmesi sonucunda kırılmasının beklenen bir durum olmadığı, kırığın meydana gelmesine neden olabilecek bir travma mekanizmasını açıklayabilecek bir kaydın ayırt edilemediği açıklanmıştır. Bu durumda, başvurucunun kolundaki kırığın kolluk görevlilerinin müdahalesinin ürünü olduğu sonucuna makul şüphenin ötesinde varılamaz. Bu sebeple kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

45. Diğer taraftan bireysel başvuru öncesindeki soruşturma sürecinde ifade alma, görüntü kayıtlarını inceleyip tutanağa bağlama gibi önemli soruşturma işlemleri, olayın gerçekleştiği polis merkezine bırakılmıştır. Ne var ki kanun yararına bozmadan sonra görüntü kayıtları tarafsızlığından şüphe duyulmayacak bir bilirkişiye inceletilmiş, başvurucuda meydana gelen kırığın kolluk görevlilerinin eylemlerinin sonucu olup olmadığına dair bilirkişi raporu alınmıştır. Bu bakımdan soruşturmanın bağımsız yürütülmesi konusundaki eksiklikler sonradan toplanan delillerle giderilmiştir.

46. Başvurucunun ailesinin olayın gerçekleştiği sırada polis merkezinde olmaması ve başvurucunun beyanına göre bilgi sahibi olmaları nedeniyle sonradan alınan ifadelerine itibar edilmemesi makul bir sebebe dayanmaktadır. Ayrıca başvurucuda meydana gelen yaralanmanın başvurucunun kamera görüş açısı dışına çıktığı sırada yaşanmış olan arbede sırasında veya sol dirseğinde ağrı şikâyetiyle sağlık kuruluşuna başvurduğu tarihe kadar geçen dokuz gün içinde meydana gelmiş olabileceği, mevcut bilgi ve belgelerle bu hususun tıbben bilinemeyeceği şeklindeki tespitler karşısında dosyaya yansıyan tüm bilgi ve belgelere göre yargı organlarının yeterli bir araştırma ve değerlendirme yapmadığı, usul yükümlülüğünün yerine getirilmediği söylenemez. Bu sebeple usul boyutu da ihlal edilmemiştir.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KADİR AÇIKEL

B. No: 2021/63256 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/63256

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KADİR AÇIKEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/63256)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Kadir AÇIKEL

Vekili : Av. Berkan EMEKCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, polis memurunun silahından çıkan kurşun sonucu meydana gelen yaralanmadan doğan zararların tazmini istemiyle açılan tam yargı davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/12/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Hakkında kesinleşmiş hapis cezasına hükmolunduğu hâlde kaçak olan ya da haklarında yakalama kararı bulunan sanık yahut şüpheli konumundaki şahısların yakalanması maksadıyla yurt genelinde başlatılan operasyonlar kapsamında 22/2/2017 tarihinde sabah 07.00 sularında Kocaeli İl Emniyet Müdürlüğü tarafından belirlenen adreslerde Cumhuriyet

başsavcılığı talimatı ve mahkeme kararları doğrultusunda arama işlemi yapılmıştır. Arama işleminin icra edildiği yerlerden birisi de denetimli serbestlik hükümlerine riayet etmemesi nedeniyle 1 yıl 3 ay hapis cezasına mahkûm edilen ve kesinleşmiş bu cezanın infazı için hakkında yakalama emri çıkarılan başvurucunun ikamet ettiği konuttur.

5. Başvurucu 1976 yılında doğmuştur. Yakalama kararının icra edilmesi amacıyla ikametgâhına beş polis memuru tarafından gelinmiştir. Avlusu olan taşınmazın içinde başvurucu ile birlikte başvurucunun oğlu ve eşi de bulunmaktadır. Taşınmazın bahçe giriş kapısının tel ile çevrili olduğu, bahçe içinde köpek kulübesi olduğu, bahçe kapısını açmaya çalıştıklarında iki tane köpeğin bahçe kapısına doğru gelerek saldırmaya başladığı, köpeklerin tehlikeli olması nazara alınarak ve başvurucunun ailesinin köpekleri kontrol altına almaması üzerine ilgili Belediyeye haber verildiği anlaşılmıştır. Yaklaşık yarım saat veteriner hekimlerin gelmesi beklenmiştir. Başvurucunun oğlunun köpeklerden birini polislerin ikametgâha girmemeleri için evin kapısının önüne aldığı da anlaşılmaktadır. Teslim olması yönündeki uyarılara rağmen başvurucunun "Yaklaşmayın, ya şehit olursunuz ya da beni öldürürsünüz, kesinlikle teslim olmayacağım cezaevine gitmeyeceğim, gelmeyin üstüme yoksa köpeği üzerine salarım, alabiliyorsanız gelin şimdi alın." şeklinde bağıran başvurucu pitbull terrier cinsi köpeğiyle birlikte kolluk güçlerinden kaçmaya çalışmıştır.

6. Kaçış esnasında polis memurları başvurucuyu koşarak takip etmiştir. Durum telsizle ekip arkadaşlarına iletilmiştir. Kovalamaca sırasında yaklaşık 200 metre sonra başvurucunun durması için polis memuru H.G. tarafından havaya bir el ateş edilmiştir. Başvurucunun durmaması üzerine devam eden takipte başvurucu ile polis memuru H.G.nin çıkmaz bir sokağa girdikleri, bu sırada başvurucunun oğlunun da bir şekilde başvurucunun yanına geldiği, başvurucunun yanındaki teller aracılığıyla yaklaşık 150 santimetre yüksekliğindeki istinat duvarından atlamak isterken polis memuru tarafından tutulduğu anlaşılmaktadır. Bu sırada köpeğin zinciriyle birlikte başvurucunun oğluna verildiği, bu kişinin de polis memuruna elindeki köpeği salacağına dair beyanda bulunduğu iddia edilmektedir. Başvurucunun tırmanırken polis memurundan bir şekilde sıyrılarak duvardan atlaması üzerine polis memuru da arkasından atlamış ve ikisi arasında bir boğuşma yaşanmıştır. Bu esnada polis memurunun elindeki silah patlamıştır. Polis memurunun elindeki tabancadan çıkan mermi ile başvurucunun sol şakak kısmından yaralandığı ve bu yaralanma neticesinde başvurucunun % 91 oranında engelli kaldığı görülmektedir.

7. Meydana gelen olay neticesinde hemen adli soruşturma başlatılmıştır. Diğer taraftan başvurucunun da idarenin eylemi neticesinde meydana gelen olay kapsamında tam yargı davası açtığı görülmektedir.

A. Ceza Soruşturması Neticesinde Polis Memuru Hakkında Açılan Kamu Davası

8. Polis memuru H.G.nin ateşli silah ile meydana getirmiş olduğu yaralama eylemi sonrasında H.G. gözaltına alınmış, gözaltı sonrasında adli kontrol tedbiri ile salıverilmiştir. Bu arada başvurucunun oğlu, eşi ve kızının ifadeleri alınmıştır. Başvurucunun hastaneye kaldırılması sonucunda ifadesi ilk etapta alınamamıştır. Olay Tutanağı'na bakıldığında silahın şarjörünün başvurucu ile polis memurunun ilk düştükleri yerde olduğu, namluda başka bir mermi olmadığı anlaşılmaktadır. Ceza soruşturması kapsamında elde edilen bilgilere göre duvar ile yaralanmanın gerçekleştiği yer arasında yaklaşık 3 metre mesafe bulunmaktadır. Başvurucunun elbisesi üzerinde yapılan kriminal incelemede yaka kısmında atış artığı tespit edilmiştir. Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığınca bilinçli taksirle bir kişinin yaralanmasına neden olma kapsamında polis memuru hakkında 18/5/2017 tarihinde

iddianame düzenlenmiştir. Aynı iddianamede, başvurucu ile başvurucunun oğlu hakkında görevli memura direnme, uyuşturucu ve uyarıcı madde bulundurma, hayvanı tehlike yaratacak şekilde serbest bırakma suçlarından soruşturmanın devam ettiği belirtilmiştir.

9. Başvurucu ile başvurucunun oğlu N.A.nın beyanları ve yaralanmanın boyutu gözönüne alınarak olası kast ile kasten öldürmeye teşebbüs suçunun oluşma ihtimalinin bulunduğu gerekçesiyle Kocaeli 2. Asliye Ceza Mahkemesince 10/9/2019 tarihinde görevsizlik kararı verilmiştir. İtirazın reddedilmesi üzerine dosya Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi) gönderilmiştir.

10. Yürütülen yargılama sırasında Cumhuriyet savcısının yaralanma eyleminin taksirle gerçekleştiğine yönelik mütalaa vermesi üzerine ara kararla dosyanın Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı Uzlaştırma Bürosuna gönderilmesine karar verilmiştir.

11. Uzlaştırmanın gerçekleşmemesi üzerine Ağır Ceza Mahkemesince 20/1/2021 tarihinde hüküm verilmiştir. Polis memuru H.G. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 89. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile aynı Kanun'un 89. maddesinin (2) numaralı fıkrasının b) bendi çerçevesinde takdiren adli para cezası ile cezalandırılmıştır. Daha sonra sınırın taksirle aşılması gözetilerek 5237 sayılı Kanun'un 27. maddesi kapsamında cezada takdiren 1/3 indirim yapılmış, ayrıca aynı Kanun'un 62. maddesi gereğince yine takdiren 1/6 oranında indirim yapılmıştır. Bu şekilde polis memuru H.G.nin neticeten 166 gün karşılığı olmak üzere 3.320 TL adli para cezasına mahkûm edilmiştir.

12. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... [P]olis memuru olan sanığın 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunun 16/7-c maddesinde polise 'hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde verilen silah kullanma yetkisini, aynı kanunun 16/8 maddesinde belirtildiği şekilde kullandığı, 5237 sayılı TCK.nun 24. maddesinin birinci bendinde “Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez' denilmek suretiyle kanunun hükmünü yerine getirme bir hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmiş, somut olayda sanık kendisine kanun ile verilen ve hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilen bu yetkisini TCK 27/1 maddesinde düzenlendiği şekilde kast olmaksızın taksirle aştığı anlaşılmış olup sanığın eylemi sonucunda katılanın yaralanmasına sebebiyet vermesi nedeniyle katılanın vücudunda meydana gelen sonuçlara göre sanığın sabıkasız geçmişi göz önünde bulundurularak TCK 89/1, 89/2.b-e maddeleri gereğince taksirle yaralama suçundan cezalandırılmasına, sanığın kanundan doğan silah kullanma yetkisini taksirle aşmış olması nedeniyle takdir edilen cezadan TCK 27/1 maddesi gereğince indirim yapılmasına karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm oluşturulmuştur. "

13. Tarafların kanun yoluna başvurması üzerine Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi tarafından 24/9/2021 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir. Bu karar başvurucu vekili tarafından 25/10/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

B. Ceza Soruşturması Neticesinde Başvurucu Hakkında Açılan Kamu Davası

14. Başvurucu ve başvurucunun oğlu hakkında görevi yaptırmamak için direnme, hayvanı tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakma, ruhsatsız ateşli silahlarla mermileri satın alma, taşıma veya bulundurma, 12/6/1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun'a aykırılık suçlarından dolayı 30/10/2017 tarihinde iddianame düzenlenmiştir.

15. Kocaeli 4. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun görevi yaptırmamak için direnme suçundan 5237 sayılı Kanun'un 265. maddesi kapsamında 1 yıl 3 ay hapis cezasıyla mahkûmiyetine, diğer suçlardan ise beraatine karar verilmiştir.

16. Sanıkların istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi tarafından çeşitli sebeplerle hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

17. Bozma sonrası devam eden yargılamada aleyhe bozma yasağına uyularak başvurucunun neticeten görevi yaptırmamak için direnme suçundan 1 yıl 3 ay hapis cezasıyla mahkûmiyetine karar verilmiştir. Hüküm istinaf incelemesinden geçerek 2/11/2022 tarihinde kesinleşmiştir. Bu arada başvurucunun oğlu hakkında tüm suçlamalardan beraat kararı verilmiştir.

C. İdari Eylem Nedeniyle Açılan Tam Yargı Davası

18. Başvurucu 20/6/2019 tarihinde İçişleri Bakanlığına başvuru yaparak tazminat talebinde bulunmuştur. Talebin zımnen reddedilmesi üzerine 70.000 TL manevi tazminat ile fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 10.000 TL maddi tazminat istemiyle 20/8/2019 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde özetle; duvardan atlayacağı esnada polis memuru tarafından yakın mesafeden başından vurulmak suretiyle yaralandığını, yoğun bakımda 28 gün tedavi gördüğünü, kafatasında mermi ile yaşadığını, günlük hayatını tek başına yürütemediğini, engelli raporunun bulunduğunu, ceza davasında polis memuru hakkında bilinçli taksirle yaralama kapsamında mütalaa verildiğini ve çalışma gücünü ciddi ölçüde kaybettiğini ifade etmiştir.

19. İdarenin cevap dilekçesinde müştekilerin ifadeleri arasında çelişki olduğu, kusur konusuna ilişkin genel açıklamalar yapıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca polis memurunun mevzuattan doğan yetki ve görevini yerine getirdiği, idareye herhangi bir hizmet kusurunun atfedilemeyeceğini ve açılan davanın reddedilmesi gerektiği belirtilmektedir.

20. Başvurucu, savunmaya cevap vermeyeceğini belirtmiştir. Daha sonra bir ara kararla davalı idareden olayla ilgili her türlü tespiti içeren bilgi ve belgelerin bir örneğinin gönderilmesi istenmiştir. Ayrıca disiplin soruşturması yapılıp yapılmadığı ile disiplin cezası verilip verilmediği konusunda bilgi istenmiştir. Yine aynı tarihli başka bir ara kararla polis memuruna dava ihbar edilmiştir.

21. Gelen bilgi ve belgelerden polis memuru hakkında 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 682 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında 1/3/2017 tarihinde disiplin soruşturmasına başlanıldığı anlaşılmıştır. Disiplin soruşturması sonucunda başvurucunun tel örgüden atlaması üzerine yine polis memuruna mukavemette bulunduğu ve aralarında boğuşma olduğu, boğuşma esnasında H.G.nin elinde bulunan silahın yere düşmesi neticesi ateş aldığı ve başvurucunun hayati tehlike geçirecek şekilde yaralandığı kabul edilmiştir. Meydana gelen yaralanmanın müdahale sonucu gerçekleşmesi, olayın tamamen görevle ilgisi olması nedeniyle isnat edilen suçun sübuta ermediği gerekçesiyle silahla dikkatsizlik, tedbirsizlik veya ihmal sonucu yaralamaya sebebiyet verme, kendisini yaralamak ya da bu fiillerin başkaları tarafından işlenmesine neden olma kapsamında Kocaeli Valiliği İl Polis Disiplin Kurulu tarafından 17/1/2019 tarihinde disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair karar verilmiştir.

22. Davaya müdahil olmak isteyen polis memuru H.G.nin 2/1/2020 tarihli yazılı beyanında özetle; olay sırasında ateş etmediğini, silahın boğuşma esnasında patladığını, eline

müdahale edilmek istenirken silahın tetiğine başvurucunun basmış olabileceğini, yargılamasının Ağır Ceza Mahkemesinde devam ettiğini ifade etmiştir.

23. Usul işlemlerinin tamamlanmasının ardından Kocaeli 1. İdare Mahkemesince davanın reddine 16/2/2021 tarihinde karar verilmiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun iddialarına, ilgili mevzuat hükümlerine yer verildikten sonra zararla idari işlem veya eylem arasında uygun illiyet bağının bulunması gerektiği belirtilmiştir. Daha sonra polis memurunun yargılandığı ceza dosyasında yer alan kararın içeriğine aynen yer verildikten sonra İdare Mahkemesi tarafından şu tespitler yapılmıştır (altı çizili koyu puntolar kararın orijinalinde yer almaktadır):

"...

Bakılan davada, hakkında yakalama kararı bulunan davacının elinde köpekle ikametinden çıkıp kaçmaya başladığı, polis memurunun davacıyı yaklaşık 1.5 km civarında kovaladığı, polis memurunun bir el havaya uyarı atışında bulunduğu, birlikte çıkmaz sokağa girdiklerinde davacının sokağın sonundaki duvardan aşağı atladığı, polis memurunun da davacının peşinden duvarın üzerinden atladığı, duvarın arkasında polis memuru ile davacının boğuşmaya başladığı, dosya kapsamında yer alan adli muayene raporlarından aralarında boğuşmanın yaşandığının anlaşıldığı, dosya kapsamından davacının aksi sabit olmayan savunmasına göre bu boğuşma esnasında polis memurunun elinde bulunan silahın ateş aldığı ve davacının yaşamını tehlikeye düşürecek, hayati fonksiyonlarını ağır derece etkileyecek kafatası kırığına sebebiyet verecek derecede başından yaralandığı şeklinde somut olayın gerçekleştiği görülmektedir.

Olayda, polis memurunun 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunun 16/7-c maddesinde belirtilen 'hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde verilen silah kullanma yetkisini, aynı kanunun 16/8 maddesinde belirtildiği şekilde kullandığı' kendisine kanun ile verilen ve hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilen bu yetkisini TCK 27/1 maddesinde düzenlendiği şekilde kast olmaksızın taksirle aştığı ancak davacının zararın doğmasına, kusurlu davranışı ile neden olduğu ve polis memurunun kasıtlı olmaksızın davrandığı dikkate alındığında idareye atfedilebilecek ağır bir hizmet kusurun bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Bu durumda, meydana gelen olayda, davalı idarenin kusur veya kusursuz sorumluluk hallerinden biri bulunmadığından, davacının talep ettiği maddi ve manevi zararların, idarece tazmin edilmesi isteminin kabulüne hukuken imkan bulunmamaktadır."

24. Başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde özetle; kusura ve maluliyete ilişkin değerlendirme yapılmadığını, ceza mahkemesinin mahkûmiyet hükmünün sanki beraat hükmüymüş gibi değerlendirdiğini, operasyon için hazırlık yapılmadığını ve tecrübesi olmayan polis memurunun katıldığını, yaya olarak kaçtığını, ölçüsüz bir müdahale gerçekleştiğini, kararın kendi içinde çeliştiğini, yaşam hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

25. Başvurucunun istinaf istemi, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Dokuzuncu Dava Dairesi tarafından 23/11/2021 tarihinde reddedilmiştir.

26. Başvurucu, nihai kararı 2/12/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Anayasa Mahkemesinin 4/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip

gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

28. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkıyla Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiği İddiası

1. Başvurucunun İddiaları ve Adalet Bakanlığı Görüşü

29. Başvurucu; hiçbir tehlike arz etmeksizin yaya olarak kaçtığını, operasyon eğitimi almış bir polis memuru tarafından birçok farklı yöntemle yakalanabilecekken elinde ateşlenmeye hazır silahla arkadan yakalayan, bu şekilde boğuşmaya giren polis memurunun silahından çıkan kurşunla başından yaralandığını, öldürmeye yönelik eylem nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Diğer taraftan karşı tarafın polis olması nedeniyle kollandığını ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini, orantısız müdahale nedeniyle kötü muamele yasağının da ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca adil yargılanma hakkı kapsamında tam yargı davasında kusur araştırması yapılmadığını, istinaf başvurusunun gerekçesiz olarak reddedilmesinden yakınmıştır. Öte yandan %91 oranında engelli hâle geldiğini, çalışamadığını, çalışma hakkının da ihlal edildiğini şikâyet konusu etmiştir. Bakanlık görüşünde, olay ve olgular anlatılarak İdare Mahkemesinin gerekçesi hatırlatılmış; ceza davasında sanığa orantılı bir ceza verildiği, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına da hükmedildiği, başvurucunun usuli güvencelerden yararlandığı dile getirilmiştir. Ayrıca İçişleri Bakanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgeler sunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında önceki şikâyetlerini yinelemiştir.

2. Değerlendirme

30. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı uyarınca ölüm gerçekleşmese dahi bazı hâllerde başvurunun yaşam hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkündür (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20) ve bu hâllerde başvurunun yaşam hakkı kapsamında incelenip incelenmeyeceğinin tespitinde diğer faktörlerle birlikte kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ve türü de değerlendirilir (Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69). Başvurucunun şikâyetlerinden birisi kolluk görevlisinin ateşli silah kullanımı sonucu hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmasına ilişkindir. Başvurucu, kolluk görevlisine ait silahın patlaması sonucu başından vurulmuştur. Adli tıp raporuna göre yaralanma hayati fonksiyonlarını ağır derecede etkileyecek niteliktedir. Kurşunun isabet ettiği yer ve yaralanmanın niteliği dikkate alındığında yaralanmaya ilişkin iddialara dair değerlendirmenin yaşam hakkı kapsamında yapılmasının uygun olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

31. Başvurucu, polis memurunun silahından çıkan kurşunla yaralanmış ve bu olay hakkında yürütülen ceza yargılaması sona ermiştir. Başvuru formundan başvurucunun güç kullanımına ve polis memuru hakkındaki yargılamaya yönelik de bazı hususlardan şikâyetçi olduğu anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesinin güç kullanımına ilişkin şikâyetleri ceza soruşturması üzerinden incelediği, tam yargı davası sürecinin başvuru süresi üzerinde etki etmediği, konuyla ilgili ceza yargılaması sırasında verilen nihai hükmün başvurucunun vekili tarafından 25/10/2021 tarihinde öğrenildiği ve süresi içinde bir başvuru yapılmadığı açıktır. Bununla birlikte İdare Mahkemesi, tazminat taleplerini reddetmiş; hüküm istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Bu durumda başvurucunun tazminat taleplerinin reddine ilişkin şikâyetin yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında

incelenmesi gerekmektedir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

33. Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlar. Bunun için sözü edilen başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması, eş ifadeyle başarı şansı sunması gerekir. Bununla birlikte bir başvuru yolunun gerek hukuken gerekse uygulamada genel anlamda etkili olması, somut olay bakımından etkili başvuru hakkına ilişkin bir müdahale bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine engel değildir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad, [2. B.], B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 60, 61). Ayrıca etkili başvuru hakkı bakımından inceleme yapılabilmesi kural olarak Anayasa'da teminat altına alınan ve ihlal edildiği yönündeki hakkın, özgürlüğün ya da yasağın ihlal edildiğine önceden karar verilmesi şartına bağlı değildir (Abdullah Yaşa [GK], B. No: 2015/12486, 5/11/2020, § 64).

34. Kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucu meydana gelen ölüm olayları hakkında yürütülmesi gereken soruşturma, şüphesiz ceza soruşturmasıdır (Okan Göçer [2. B.], B. No: 2017/29596, 13/1/2021, § 58) ve tam yargı davasının başvuru süresine bir etkisi yoktur (Nevzat Koçak [1. B.], B. No: 2015/11217, 9/10/2019, § 42). Bununla beraber bu durum, hukuka aykırı güç kullanımı yönünden tamamlayıcı bir giderim yolu olarak tazminat davasının öngörülmesine engel değildir. Hatta Anayasa’nın 40. maddesi böyle durumlarda, oluşan maddi ve manevi zararların tazmin edilmesini sağlayacak yargısal mekanizmalar ihdas edilmesini zorunlu kılmaktadır. Nitekim 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 2. ve 13. maddeleri uyarınca açılacak tam yargı davası, bu tür durumlarda tazminata hükmetme imkânı sağlamaktadır. Bu itibarla hukuka aykırı güç kullanımı sebebiyle uğranılan zararın tazmini için açılan tam yargı davası sürecine ilişkin şikâyetlerin Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvenceye bağlanan yaşam hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa’nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında bireysel başvuruya konu edilmesi mümkündür (Kötü muamele yasağı yönünden yapılan benzer değerlendirme için bkz. Abdullah Yaşa, § 46). Diğer taraftan Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkıyla bağlantı olarak etkili başvuru hakkı yönünden inceleme yapabilmesi için ya soruşturma veya yargılama makamlarının kamu görevlilerinin kasıtlı kötü muameleleri nedeniyle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğini en azından öz itibarıyla tespit etmeleri ya da ceza soruşturması üzerine süresi içinde yapılmış bir başvuruda söz konusu ihlalin Anayasa Mahkemesince saptanması gerekir. Ayrıca Abdullah Yaşa kararında negatif yükümlülüğün ihlal edildiğinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararıyla tespit edildiği belirtilerek tazminat davasına ilişkin şikâyetler etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir (Kötü muamele yasağı yönünden

yapılan benzer değerlendirme için Aslı Leman Atlı [2. B.], B. No: 2018/4065, 5/10/2022, §§ 66, 67).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

35. Somut olayda başvurucu, ceza soruşturması sonunda iddianamede yer verilen hususları ve hakkında tanzim edilen engellilik raporunu dikkate alarak yaralanmasından kaynaklanan zararlarının tazmini için tam yargı davası açmıştır. Ceza yargılaması neticesinde başvurucunun yaralanmasına neden olan eylem nedeniyle polis memurunun 166 gün karşılığı olmak üzere 3.320 TL adli para cezasıyla mahkûm edildiği anlaşılmakla sanığın taksirle yaralanmaya neden olduğu sonucuna varılmıştır. Ceza yargılaması sonucunda verilen karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Bu hâliyle boğuşma sırasında tabancadan çıkan mermi nedeniyle polis memurunun kusurlu olduğu sonucuna varılmıştır. Başvurucunun iddiaları; %91 oranında engelli hâle gelmesinde idarenin hizmet kusurunun olduğu, bir başka ifadeyle yaşam hakkı yönünden negatif yükümlülüğün ihlal edildiğinin tespit edilmesine rağmen tazminat taleplerinin reddedilmesine ilişkindir.

36. İdare Mahkemesi; idarenin hizmet kusurunun bulunması için zarar ile eylem arasında illiyet bağının bulunması gerektiğini, olayda başvurucunun zararın doğmasına kusurlu davranışı nedeniyle sebep olduğu ve polis memurunun kastının bulunmadığı gerekçesiyle tazminat taleplerini reddetmiştir.

37. Başvurucunun yaralanmasında idarenin bir kusurunun olup olmadığı yönünden yapılan değerlendirme sırasında polis memuru hakkında Ağır Ceza Mahkemesinin verdiği karardan İdare Mahkemesinin haberdar olduğu görülmektedir. İdare Mahkemesi, idareye atfedilebilecek ağır hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna varmakla idarenin kusurunun bulunmadığını kabul etmektedir. Buna ilişkin gerekçede, başvurucunun kusuruyla olayın meydana geldiğinin tespit edilmesine ve olayda kasti bir tutumun olmadığına dayanılmaktadır. Ancak ceza mahkemesinde yürütülen yargılamada polis memurunun taksirle yaralamadan mahkûm edildiği ve silah kullanımıyla ilgili olarak sınırı aştığına karar verildiği gözetildiğinde polis memurunun taksirle yaralanmaya neden olduğu sabittir. Dolayısıyla polis memurunun kusurunun olduğu Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tespit edilmiştir. Polis memurunun görevi sırasında başvurucuyu yaralaması karşısında illiyet bağının bulunmadığı da söylenemeyecektir.

38. Olayda başvurucunun kusurunun bulunması ve/veya polis memurunun kastının bulunmaması, idarenin olayın meydana gelmesinden sorumlu tutulmayacağı anlamına gelmemektedir. Salt olarak bu husus, yaralanma ile idari hizmet arasında illiyet bağını kesmemektedir. Bu durum karşısında gerçekleşen yaralanma olayı sonucu açılan davada idarenin herhangi bir kusurunun bulunmaması nedeniyle davanın tamamen reddedilmesi, Ağır Ceza Mahkemesinin tespitlerinden farklı sonuçlar doğurmaktadır. İdare Mahkemesi, sınırın aşılmasına değer vermemesine bağlı olarak sadece başvurucunun eylemlerini gözönünde tutmuştur.

39. Elbette ki başvurucunun görevi yaptırmamak için direnme suçundan mahkûm edildiği dikkate alındığında başvurucunun kusurunun da değerlendirilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Nitekim elinde ateşlenmeye hazır silahla polis memurunun başvurucuya doğru bir süre koştuğu ve daha sonra yakalama maksadıyla başvurucuyla boğuştukları açık olup yaşanılan atmosfer içerisinde başvurucunun bu konudaki tutumunun kaçmanın ötesinde olduğu konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Fakat eylemin hukuka aykırılığı ceza mahkemesi tarafından tespit edildiği hâlde davanın tamamen reddedilmesi, açılan tam

yargı davasını somut olayda anlamsız hâle getirmektedir.

40. Açıklanan sebeplerle sadece başvurucunun kusurunun değerlendirilmesi, olayın kast yerine taksirle gerçekleşmiş olmasının kusur değerlendirmesine engel olmadığı gözönüne alındığında, yaralanma olayında ceza mahkemesinin vardığı sonuçtan bağımsız şekilde uygun giderim sağlanmaması nedeniyle yaşam hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerin uygulamada etkili bir şekilde işletilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesi çerçevesinde güvence altına alınan yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

V. GİDERİM

42. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 150.000 TL manevi tazminat ve miktar belirtmeksizin maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

43. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

44. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 1. İdare Mahkemesine (E.2019/954, K.2021/282) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Z.A.

B. No: 2022/7389 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/7389

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Z.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/7389)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Z.A.

Vekili : Av. İhsan AKTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözaltında fiziksel ve sözlü şiddete maruz kalma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan yürütülen soruşturma kapsamında 2/3/2021 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmış; 12/3/2021 tarihinde adli kontrol tedbiri uygulanarak serbest bırakılmıştır.

3. Başvurucu 6/3/2021 tarihinde Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezine başvurarak gözaltında tutulduğu 5/3/2021 tarihinde görevli polis memurları tarafından elleri arkadan kelepçelenmek suretiyle itirafçı olmaya zorlandığını, darbedildiğini, makatına yabancı cisim sokulduğunu ve testislerinin sıkıldığını, bu esnada kendisine sinkaflı küfürler edilerek kötü muameleye maruz kaldığını ileri sürmüş; eşkâllerini detaylı şekilde verdiği şüphelileri teşhis edebileceğini belirtmiştir. Aynı iddialarını 8/3/2021 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna da bildirmiştir. Başvurucu, soruşturma sürecinde Terörle Mücadele Biriminde görevli iki polis memurunun sicil numarasını bildirerek bunlardan birinin kendisine kötü muamelede bulunan şüpheli olabileceğini belirtmiştir.

4. Başsavcılık, başvurucunun şikâyeti üzerine derhâl soruşturma başlatmıştır. İhbar dilekçeleri üzerine yürütülen diğer soruşturmalar da başvurucuya ilişkin soruşturma

dosyasıyla birleştirilmiştir.

5. Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne (Emniyet Müdürlüğü) yazılan ve 11/3/2021 tarihinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden havale edilen müzekkereyle, başvurucunun gözaltına alındığı andan itibaren bulunduğu şube ve nezarethaneye ilişkin tüm kamera kayıtlarının temin edilmesi, şikâyet dilekçesinde adı geçen ve eşkâli bildirilen polis memurlarının açık kimlik bilgilerinin tespit edilmesi talep edilmiştir. Emniyet Müdürlüğü 27/4/2021 tarihli tutanakla kamera kayıtlarının otuz gün süreyle muhafaza edildiğini, belirtilen tarihlere ait görüntülere bu süre geçtiği için ulaşılamadığını bildirmiştir. Emniyet Müdürlüğü, başvurucunun eşkâlini bildirdiği polis memurlarının kimlik bilgilerinin tespitine ilişkin talebe bir cevap vermemiştir.

6. Ankara Gazi Mustafa Kemal Devlet Hastanesince başvurucu hakkında düzenlenen 2/3/2021 tarihli gözaltı giriş raporunda darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtilmiş, başvurucunun gözaltında bulunduğu her gün aynı hastanede düzenlenen genel adli muayene raporları ile 5/3/2021 ve 9/3/2021 tarihli kontrol muayenelerine ilişkin raporlarda da benzer şekilde darp ve cebir bulgusuna rastlanmadığı tespit edilmiştir.

7. Başsavcılığın 17/3/2021 tarihli müzekkeresi üzerine başvurucu 19/3/2021 tarihinde Adli Tıp Kurumuna sevk edilmiştir. Adli Tıp Kurumunun aynı tarihli raporunda, başvurucunun sol bacağı alt üçte bir ön yüzde 0,6x0,2 cm boyutunda iyileşmekte olan sıyrık ile sol ayak bileğinde hassasiyet saptanmıştır. Genital muayenede travmatik bulguya rastlanmamış, yaralanmaların basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu belirtilmiştir. Ayrıca anal mukoza ve sfinkter (dışkılama kontrolünü sağlayan kaslar) tonusunun doğal olduğu, olayın koşulları itibarıyla travmatik bulgu oluşmaksızın livata eyleminin meydana gelmesinin tıbben mümkün olduğu, bu nedenle kişinin livataya maruz kalıp kalmadığına ilişkin kesin bir tıbbi kanaate varılamadığı ifade edilmiştir.

8. Başsavcılık; yürütülen soruşturma sonucunda 21/5/2021 tarihinde başvurucunun gözaltına alınmadan önce ve gözaltı süresince düzenli olarak doktor muayenesinden geçirildiği, raporlarda darp ve cebir izine rastlanmadığı, nezarethanelerin kamera sistemiyle 24 saat kaydedildiği ancak kayıtların saklama süresinin dolması nedeniyle görüntülere ulaşılamadığı, Adli Tıp Kurumu raporunda tespit edilen bulguların hafif nitelikte olduğu ve livata iddiasının tıbben doğrulanamadığı, bu nedenle başvurucunun iddiasını destekleyen, kamu davası açılmasını haklı kılacak ve yeterli şüphe oluşturacak nitelikte delil elde edilemediği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

9. Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığı kararına itirazı Sulh Ceza Hâkimliğince 1/11/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 30/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 28/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; gözaltında tutulduğu 5/3/2021 tarihinde kolluk görevlilerinin fiziksel ve sözlü şiddetine maruz kaldığını, ayrıca cinsel taciz eylemlerine uğradığını ileri sürmüştür. Bu iddialarına dayanak olarak Adli Tıp Kurumu tarafından 19/3/2021 tarihinde düzenlenen raporda vücut bütünlüğüne müdahalede bulunulduğunun tespit edilmesini göstermiştir.

Başvurucu, söz konusu eylemleri gerçekleştiren kişilerin Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde görevli personel olduğunu ve bu kişileri teşhis edebileceğini belirtmesine rağmen teşhis işlemi yapılmadığını, şüphelilerin ifadesine başvurulmadığını, olay hakkında bilgi sahibi olabilecek tanıkların araştırılmadığını ifade etmiştir. Ayrıca Başsavcılığın gerekli özeni göstermemesi nedeniyle kamera kayıtlarına da ulaşılamadığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa, mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâllerinde veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

16. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı; kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

17. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

18. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların

gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

19. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğu yönünde yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili olarak bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm delilleri toplamalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

20. Somut olayda başvurucu, gözaltında tutulduğu 5/3/2021 tarihinde görevli polis memurlarınca darbedildiğini, cinsel tacize uğradığını, bu esnada sinkaflı küfürlere maruz kaldığını ileri sürmüş; bu iddialarını gözaltı süreci devam ederken Başsavcılık, Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu nezdinde ayrıntılı olarak dile getirmiştir. Başvurucu, şüphelilerin eşkâllerini tarif ederek teşhis yapabileceğini belirtmiş; soruşturma sürecinde Terörle Mücadele Biriminde görevli iki polis memurunun sicil numarasını bildirmiştir. Başsavcılık başvurucunun şikâyeti üzerine ceza soruşturması başlatmış ve bazı işlemler yapmışsa da ilgili birimde görev yapan personelin kimliklerini tespit etmemiş, sicil numaraları bildirilen görevliler yönünden özel bir araştırma yürütmemiş, başvurucuya teşhis imkânı tanımamış, olaya karıştığı ileri sürülen kamu görevlileri ile aynı dönemde gözaltında tutulan kişileri tanık olarak dinlememiştir. Emniyet Müdürlüğü 27/4/2021 tarihli tutanakla nezarethane ve şube içi kamera kayıtlarının otuz gün süreyle saklandığını, ilgili tarih aralığına ait görüntülere bu sürenin dolması nedeniyle ulaşılamadığını bildirmiştir. Başvurucunun gözaltına alındığı tarih, kayıtların saklama süresi ve müzekkere tarihi birlikte değerlendirildiğinde kötü muamele iddialarının aydınlatılması bakımından önemli bir delil niteliği taşıyan kamera kayıtlarının zamanında muhafaza altına alınmasının mümkün olduğu, buna rağmen Başsavcılıkça Emniyet Müdürlüğüne yöneltilen talebin akıbetinin yeterli özenle takip edilmediği anlaşılmıştır.

21. Diğer taraftan Adli Tıp Kurumu raporunda sol bacak alt üçte bir ön yüzde iyileşmekte olan sıyrık ile sol ayak bileğinde hassasiyet tespit edildiği, genital ve anal bölgede travmatik bulgu saptanmadığı, yaralanmanın basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu, olayın koşulları itibarıyla travmatik bulgu oluşmaksızın livata eyleminin tıbben mümkün bulunduğu belirtilmiş; raporda yaralanmanın oluş zamanı ve sebebi hakkında belirleyici bir değerlendirme yapılmamıştır. Başsavcılık bu tıbbi tespitleri somut olayın koşullarıyla ilişkilendirmemiş, başvurucunun ayrıntılı beyanları ile tıbbi bulgular arasındaki olası

bağlantıyı tartışmamış ve ek bir tıbbi inceleme yaptırmamıştır.

22. Sonuç olarak kamera kayıtlarının zamanında muhafaza altına alınmaması, eşkâli hatta sicil numaraları bildirilen polis memurları hakkında araştırma yapılmaması, olayın potansiyel tanıklarının belirlenip dinlenmemesi ve Adli Tıp Kurumu raporuyla tespit edilen yaralanmanın oluş zamanına ve sebebine ilişkin belirsizliğin ek adli tıbbi incelemelerle giderilmemesi nedeniyle yürütülen ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının gerektirdiği şekilde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya imkan verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Somut olayda Adli Tıp Kurumu raporunda tespit edilen yaralanmanın oluş zamanı ve sebebi netleştirilemediğinden bu yaralanmaya neden olduğu iddia edilen eylemlerin başvurucunun gözaltında bulunduğu sırada gerçekleşip gerçekleşmediği kesin olarak belirlenememiştir. Olayın maddi yönü bu belirsizlikler nedeniyle yeterince aydınlatılamadığından kötü muamele yasağının maddi boyutu bakımından ayrı bir değerlendirme yapılması mümkün görülmemiştir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

27. İhlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 165.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele

yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor No: 2021/52283) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 165.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAKUP KARACAN

B. No: 2022/23245 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/23245

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAKUP KARACAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/23245)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Yakup KARACAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, ceza kovuşturması sonunda verilen müsadere kararının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında orman alanlarının işgali, ormandan faydalanma ve orman içinde yerleşilmesi suçundan Düzce Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

3. Başsavcılık tarafından iddianame düzenlenerek başvurucunun orman alanlarının işgali, ormandan faydalanma ve orman içinde yerleşilmesi suçundan cezalandırılması, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca suçun işlenmesinden elde edilen ağaçların ve betonarme evin müsadere edilmesi talep edilerek kamu davası açılmıştır.

4. Düzce 1. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) başvurucunun orman alanlarının işgali ve faydalanma suçunu işlediği gerekçesiyle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 93. maddesi uyarınca cezalandırılmasına; 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), beş

yıl süreyle sanıkların denetime tabi tutulmasına, suça konu arazi üzerinde bulunan evin ve ağaçların 6831 sayılı Kanun'un 93. maddesinin üçüncü fıkrası ve 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesinin birinci fıkrası uyarınca müsadere edilmesine karar vermiştir.

5. Başvurucu; hatalı karar verildiğini, HAGB kararı ile birlikte verilen müsadere kararının itiraz kanun yoluna tabi olduğunu, istinaf kanun yoluna başvurma imkânının elinden alındığını belirterek HAGB kararına itiraz etmiştir.

6. Düzce 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) itirazın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; HAGB kararı uygulanmasının koşullarının gerçekleştiği, suçun vasıflandırılmasında ve delillerin değerlendirilmesinde, kurulan hükümde maddi ve usuli hata bulunmadığı belirtilmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 1/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; suçun unsurlarının oluşmadığını, tanık dinletme taleplerinin yerine getirilmediğini, HAGB kararının itiraz incelemesinin şeklî olarak yapılması nedeniyle kararın esasının değerlendirilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. HAGB kararına yapılan itirazın reddi kararı, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından HAGB koşullarının oluştuğu hususuna dayandırılmıştır.

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvuruculların ifade özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

13. Anayasa Mahkemesi Atilla Yazar ve diğerleri kararında; sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine, ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca yerel mahkemelerce izlenen usul

ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığını belirtmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

14. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi ayrıca itiraz mercilerinin genel olarak HAGB itirazları üzerine verdikleri kararların dosya üzerinden yeknesak bir şekilde ve sadece şeklî şartlar yönünden, ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığını ve bu nedenle de itirazın reddedildiğini bildiren bir cümleden ibaret gerekçelerden oluştuğunu belirtmiştir. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz mercilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşmıştır (Atilla Yazar ve diğerleri, § 155).

15. Nitekim Anayasa Mahkemesi 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânını sağlamadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

16. Anayasa Mahkemesi HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada, 5271 sayılı Kanun’un 231. maddesine 6/12/2006 tarihli ve 5560 sayılı Kanun’un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ile cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceğini öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

17. Anayasa Mahkemesinin HAGB ile ilgili iptal ve ihlal kararı birlikte değerlendirildiğinde başvurucu hakkındaki yargılamanın adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen iptal ve ihlal kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu; müsadere kararının esasının denetlenmediğini, itiraz incelemesi sonunda verilen kararda müsadere hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadığını, askıda bir hüküm olması nedeniyle infaz edilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz kanun yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında- başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Anayasa Mahkemesi, müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve HAGB kararının koşullarının oluşup oluşmadığıyla ilgili olarak sınırlı denetim yapılması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

25. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesinin önüne geçilmesi gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

26. Anayasa Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığı, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığı, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığı belirtilmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de

müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

27. Nitekim 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Beşinci fıkrada HAGB'nin -müsadereye ilişkin hükümler hariç- kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan on ikinci fıkrada aynı Kanun'un 272. maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

28. Anayasa Mahkemesi 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirildikten sonra 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki kuralı inceleyerek kuralın iptaline karar vermiştir. Kararda, kanun koyucunun 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde 7499 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte müsadere bakımından farklı bir usul öngördüğünü, yine anılan değişiklik sonrasında HAGB'nin uygulanması sanığın kabulüne bağlı değilse de kuralın da yer aldığı maddenin on ikinci fıkrasında HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmek suretiyle esasa ilişkin hukuka aykırılık iddiaları yönünden de kanun yolunda denetim imkânının getirildiğini, bu bağlamda sanığın kanun yolundan ve adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden feragat etmesini gerektirir bir hükme yer verilmediğini vurgulamıştır (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, § 58).

29. Bununla birlikte anılan kararda, iptal kararında belirtildiği şekilde HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığı, bu hususta yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlemenin yapılmadığı, kuralın iptal edilen hükümle kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi anlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar yönünden aynı sonuçları doğuracağı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu faillere fiilleriyle orantılı cezalar verilmesi ve mağdurlar açısından uygun giderimin sağlanması şeklindeki usul yükümlülüğüyle bağdaşmadığı ve Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğundan iptaline, ayrıca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, § 59).

30. Sonuç olarak başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği

sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Düzce 1. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2021/113, K.2021/682) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CİHAN AVDAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/53474 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/53474

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CİHAN AVDAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/53474)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Cihan Avdan ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) ve (D) sütunları]

Vekilleri : bkz. ekli tablo (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların bu taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri

sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaların iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

4. Mevcut başvurularda yargı makamları tarafından başvurucular hakkındaki ByLock tespitlerinin, -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanakları yerine, yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna veya Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmaktadır.

5. Buna karşın, Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından somut olaylarda da olduğu gibi- sadece CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları] (benzer yönde bkz. Mehmet Ayko, [1.B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2.B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1.B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

6. Diğer yandan, Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

7. Neticede başvuruculaların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddialar Yönünden

9. Başvuruculardan bir kısmı, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı

sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60-61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvurucuların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle, aşağıda listelenen başvurucuların Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

12. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvurucuların iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2.B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

14. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvurucuların ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde; bir kısım başvurucuların Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1.B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

18. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat

taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculaların taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvuruculaların taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile (G) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZEKİ ALTAN

B. No: 2022/59215 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/59215

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZEKİ ALTAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/59215)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Zeki ALTAN

Vekili : Av. İpek ALTAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ön alım hakkından kaynaklanan tapu iptali ve tescil davası sırasında depo edilen bedelin nemalandırılmaması sonucunda enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, farklı tarihlerde Manisa'nın Alaşehir ilçesi Kurtuluş Mahallesi'nde bulunan taşınmazdan hisse satın almıştır. Taşınmazın hissedarlarından olduğunu ileri süren bir şirket 16/11/2018 tarihinde başvurucu aleyhine Alaşehir 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Asliye Hukuk Mahkemesi) ön alım hakkından kaynaklanan tapu iptali ve tescil davası açmıştır.

3. Yargılama sırasında davacı 2/3/2020 tarihinde Asliye Hukuk Mahkemesi veznesine 707.933,40 TL ön alım bedelini yatırmıştır.

4. Asliye Hukuk Mahkemesi 4/3/2020 tarihinde davanın kabulüne, taşınmazda başvurucu adına kayıtlı hissenin tapusunun iptali ile davacı adına tapuya kayıt ve tesciline ve karar kesinleştiğinde depo edilen ön alım bedelinin başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Başvurucunun istinaf talebi İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 22. Hukuk Dairesince (Bölge

Adliye Mahkemesi) 4/3/2022 tarihinde reddedilmiştir. Bu karar sonrası taraflar temyizden feragat ettiğinden 31/3/2022 tarihinde karar kesinleşmiştir.

5. Başvurucu 1/4/2022 tarihinde kesinleştirme işlemlerinin yapılmasını ve ardından şufa bedeli olarak davacı tarafından yatırılan 707.933,40 TL'nin banka hesabına yatırılmasını talep etmiştir. 25/4/2022 tarihinde başvurucunun talep ettiği hesaba ön alım bedelinin yatırıldığı anlaşılmıştır.

6. Başvurucu 25/4/2022 tarihinde yapılan ödeme sonrasında 5/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Birinci Bölüm İkinci Komisyon 31/5/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, bedelin geç depo edilmesi ve depo edilen bedelin de nemalandırılmaması nedeniyle değer kaybına uğratılarak ödendiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

9. Başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut olayda başvurucunun uyuşmazlığa konu taşınmaz payını tapuda satın aldığı dikkate alındığında Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkün mevcut olduğu kuşkusuzdur.

12. Anayasa Mahkemesi, icra iflas dairelerinin borçlulardan tahsil ettiği paranın durumunu incelediği Fatma Yıldırım ([1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017) kararında borçludan tahsil edilen bedelin alacaklıya ödendiği ana kadar borçlunun veya alacaklının para üzerinde tasarrufta bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkânı olmadığına dikkat çekmiştir. Borçludan tahsil edilen bedelin bu süreçte henüz icra müdürlüğünün kontrolü altında olduğunu, dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olanın da para üzerinde tasarrufta bulunma kudretini elinde bulunduran icra dairesi olduğunu belirtmiş; tahsil edilen paranın alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolunun da bunun nemalandırılması olduğunu ifade etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60, 61). Anayasa Mahkemesi, sonuç olarak cebri icra organlarının tahsil ettiği parayı bir mevduat hesabına yatırması biçiminde alacağı basit bir

tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin borçlu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememesinin mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğurduğunu kabul etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60-63).

13. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 36. maddesinin birinci fıkrasının iptali talebi hakkındaki norm denetimi kararında; yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit etmiş ve hükmün iptaline karar vermiştir. Kararda borçludan tahsil edilen paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önlemeye yönelik bir tedbir olarak vadeli mevduat hesabına yatırılması neticesinde elde edilen nemanın Hazineye irat kaydedilmesinin karşılıksız yararlanma hükmünde olduğunu ve herhangi bir haklı temelinin bulunmadığını vurgulamıştır. Kararda ifade edildiği üzere devletin zorlayıcı nedenler olmaksızın özel bir kişinin mal varlığından karşılıksız yararlanması düşünülemez. Devletin sunduğu yargı ve takip hizmetleri karşılığında zaten harç alınmakta, ayrıca yapılan yargılama ve takip giderleri de ilgili taraflardan tahsil edilmektedir. Bu durumda bankaya yatırılan paranın nemasının Hazineye irat kaydedilmesinin sunulan yargı ve takip hizmetlerinin giderinin kısmen ilgililere yükletilmesi amacı taşıdığı da söylenemez. Kararda netice itibarıyla icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı belirtilmiş ve itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğundan iptaline hükmedilmiştir (AYM, E.2023/48, K.2023/72, 5/4/2023, § 19).

14. Anayasa Mahkemesi Muharrem Pınarbaşı ([1. B.], B. No: 2020/91, 4/10/2023) ve Alaettin Menteşe ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/10979, 3/10/2024) kararlarında nemalandırılan bedellerin Hazineye aktarılmasına ilişkin şikâyetleri incelemiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunun tespit edildiğini ve hükmün iptaline karar verildiğini belirtmiştir. İptal kararında icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı vurgulanmıştır. Sonuç olarak ise borçludan tahsil edilen paranın nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin meşru bir amacı olmadığından bu durumun Anayasa'nın 35. maddesini ihlal ettiğine karar verilmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi, ön alım bedelinin enflasyon karşısında uğradığı değer kaybına ilişkin şikâyetleri de karara bağlamıştır. Buna göre ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescili davalarında mahkeme, ön alım bedelinde oluşan değer kaybı şikâyeti yönünden dava açıldıktan sonra makul bir süre içinde ön alım bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde basit tedbirle yargı sürecinin hızlı işlememesinin kişiler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânına sahiptir. Ancak mahkemenin bu tedbirleri almamış olması, mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğurmaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 71).

16. Somut olayda Asliye Hukuk Mahkemesi davanın açıldığı 16/11/2018 tarihinde ön alım bedelini depo ettirmemiş ve 2/3/2020 tarihinde depo edilen bedeli de nemalandırmamıştır. Depo edilen bedel başvurucuya nemalandırılmadan ödenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2018 yılı Kasım ayındaki 100 TL'nin, ön alım bedelinin ödenmesinin mümkün hâle geldiği -kararın kesinleştiği- 2022 yılının Mart ayındaki karşılığı 213,32 TL olup arada geçen sürede gerçekleşen enflasyon oranı %113,32'dir. Bu durumda

başvurucuya ödenen 707.933 TL'nin 2022 yılı Mart ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 1.510.166,37 TL’dir. Yukarıdaki verilere göre başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 707.933 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark 802.233,37'dir. Bedelin nemalandırılmaması nedeniyle değer kaybına uğradığı anlaşılmaktadır.

17. Dolayısıyla Asliye Hukuk Mahkemesi, dava açıldığında ön alım bedeline ilişkin depo kararı verebileceği ve depo edilen bedelin nemalandırılmasını sağlayabileceği hâlde başvurucunun alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğramasına yol açmıştır. Mahkeme, bu tutumu sonucunda basit bir tedbir almayarak yargı sürecinin hızlı işlememesinin başvurucu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânını kaçırmış ve mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlaline neden olmuştur.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 500.000 TL maddi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamakta olup başvurucunun uğradığı maddi kaybın tazmin edilmesi yeterli bir giderim oluşturacaktır. Bu kapsamda yapılması gereken iş, Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun olarak başvurucuya tazminat ödenmesinden ibarettir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle başvurucunun uğradığı zarar miktarı, mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen alacağının uğradığı değer kaybı bedelidir. Bu kapsamda başvurucuya talebi dikkate alınarak 500.000 TL maddi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 500.000 TL maddi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞÜKRÜ YILMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/59962 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/59962

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞÜKRÜ YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/59962)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucular : Şükrü YILMAZ ve diğerleri [ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Mehmet Akın OKYAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsil imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Bireysel başvuru sonrasında başvurucular Emir Bay 24/6/2024 tarihinde, Cemalettin Demirtaş 1/10/2023 tarihinde ve Lütfi Al 22/1/2023 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ekli listenin (B) sütununda belirtilen başvuruların 2022/59962 numaralı başvuruyla birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucular Emir Bay, Cemalettin Demirtaş ve Lütfi Al Yönünden

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde

bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün üzerilerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle anılan başvuruların işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Fatime Sezgin Yönünden

6. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermesi gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

7. Başvurucu, ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunda bulunmamıştır. Başvurucunun istinaf başvurusunda bulunmaması nedeniyle temyiz isteminin de reddine karar verilmiştir. Başvurucunun olağan kanun yollarını tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvurucular Yönünden

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili

başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için teorik düzeyde etkili bir yol olduğu tespit edilen dava yolu, yapılan kanuni düzenleme nedeniyle pratikte başarı sunma kapasitesini yitirmiştir. Kanuni düzenleme nedeniyle başvurucuların iddialarının esasına ilişkin bir inceleme yapılmamıştır. Bu itibarla başvurucuların iddialarının esasının değerlendirilmesi ancak yeniden yargılama ile mümkün olduğundan yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

11. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurunun başvurucular Emir Bay, Cemalettin Demirtaş ve Lütfi Al yönünden İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 1. Başvurucu Fatime Sezgin yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda yer alan mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (F) sütununda belirtilen harçların listede gösterildiği şekilde diğer başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. 40.000 TL vekâlet ücretinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERALP OTOMOTİV SAN. VE TİC. LTD.ŞT

B. No: 2022/60081 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/60081

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERALP OTOMOTİV SAN. VE TİC. LTD.ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/60081)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Eralp Otomotiv San. ve Tic. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Tahir SAYIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, haczedilerek icra veznesine yatırılan bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. A. Faktoring A.Ş. (Alacaklı), G.P. İş Mak. San. Ltd. Şti. (Borçlu) aleyhine İstanbul 11. İcra Müdürlüğünde (İcra Müdürlüğü) icra takibi başlatmıştır. İcra takibi sırasında alacaklının talebi üzerine ve istinabe yoluyla başvurucu Şirkete ait işyerinde 10/12/2015 tarihinde haciz işlemi yapılmış ve 13.000 TL para ile bazı eşyalar haczedilmiştir. Eşyalar yediemin olarak başvurucuda bırakılırken 13.000 TL dosyaya yatırılmak üzere alınmıştır. Başvurucu, istihkak iddiasında bulunmuştur.

3. İcra Müdürlüğü, başvurucunun istihkak iddiası nedeniyle alacaklı tarafa İcra Mahkemesinde istihkak davası açmak üzere yedi günlük süre vermiştir.

4. Alacaklı, başvurucu ve Borçlu aleyhine 5/1/2016 tarihinde şikâyet yoluyla İstanbul 2. İcra Hukuk Mahkemesinde (İcra Mahkemesi) dava açmış ve icra memur muamelesini şikâyet ve istihkak talebinde bulunmuştur. İcra Mahkemesi 16/6/2022 tarihinde davayı feragat nedeniyle reddetmiştir. Bu karar başvurucuya 29/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiş ve

tarafların yasa yoluna başvurmaması nedeniyle 5/8/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, dava devam ederken 27/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu vekilinin talebi üzerine İcra Müdürlüğü 27/6/2022 tarihinde dosyadaki mevcut 13.000 TL'nin başvurucu vekilinin bildirdiği hesaba yatırılmasına karar vermiştir.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, istihkak davası sonuçlanmadığı için bedeli geri alamadığını ve bu süreçte bedelin nemalandırılmadığı için değer kaybına uğradığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut olayda başvurucudan haczedilen paranın mülk teşkil ettiği açıktır.

13. Anayasa Mahkemesi, icra iflas dairelerinin borçlulardan tahsil ettiği paranın durumunu incelediği Fatma Yıldırım ([1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017) kararında borçludan tahsil edilen bedelin alacaklıya ödendiği zamana kadar borçlunun veya alacaklının para üzerinde tasarrufta bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkânı olmadığına dikkat çekmiştir. Borçludan tahsil edilen bedelin bu süreçte henüz icra müdürlüğünün kontrolü altında olduğunu, dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olanın da para üzerinde tasarrufta bulunma kudretini elinde bulunduran icra dairesi olduğunu belirtmiş; tahsil edilen paranın alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolunun da bunun nemalandırılması olduğunu ifade etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60, 61). Anayasa Mahkemesi, sonuç olarak cebri icra organlarının tahsil ettiği parayı bir mevduat hesabına yatırması biçiminde alacağı basit bir tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin borçlu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememesinin mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğurduğunu kabul etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60-63).

14. Anayasa Mahkemesi ön alım bedelinin enflasyon karşısında uğradığı değer kaybına ilişkin şikâyetleri de karara bağlamıştır. Buna göre ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescili davalarında mahkeme, ön alım bedelinde oluşan değer kaybı şikâyeti yönünden dava açıldıktan sonra makul bir süre içinde ön alım bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde basit tedbirle yargı sürecinin hızlı işlememesinin kişiler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânına sahiptir. Ancak mahkemenin bu tedbirleri almamış olması, mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğurmaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 71).

15. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 36. maddesinin birinci fıkrasının iptali talebi hakkındaki norm denetimi kararında; yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit etmiş ve hükmün iptaline karar vermiştir. Kararda borçludan tahsil edilen paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önlemeye yönelik bir tedbir olarak vadeli mevduat hesabına yatırılması neticesinde elde edilen nemanın Hazineye irat kaydedilmesinin karşılıksız yararlanma hükmünde olduğu ve herhangi bir haklı temelinin bulunmadığı vurgulanmıştır. Kararda ifade edildiği üzere devletin zorlayıcı nedenler olmaksızın özel bir kişinin mal varlığından karşılıksız yararlanması düşünülemez. Devletin sunduğu yargı ve takip hizmetleri karşılığında zaten harç alınmakta, ayrıca yapılan yargılama ve takip giderleri de ilgili taraflardan tahsil edilmektedir. Bu durumda bankaya yatırılan paranın nemasının Hazineye irat kaydedilmesinin sunulan yargı ve takip hizmetlerinin giderinin kısmen ilgililere yükletilmesi amacı taşıdığı da söylenemez. Kararda netice itibarıyla icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı belirtilmiş ve itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğundan iptaline hükmedilmiştir (AYM, E.2023/48, K.2023/72, 5/4/2023, § 19).

16. Son olarak Anayasa Mahkemesince Muharrem Pınarbaşı ([1. B.], B. No: 2020/91, 4/10/2023) ve Alaettin Menteşe ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/10979, 3/10/2024) kararlarında nemalandırılan bedellerin Hazineye aktarılmasına ilişkin şikâyetler incelenmiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi tarafından yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35.

maddesine aykırı olduğunun tespit edildiği ve hükmün iptaline karar verildiği belirtilmiştir. İptal kararında icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı vurgulanmıştır. Sonuç olarak ise borçludan tahsil edilen paranın nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin meşru bir amacı olmadığından bu durumun Anayasa'nın 35. maddesini ihlal ettiğine karar verilmiştir.

17. Somut olayda başvurucudan 10/12/2015 tarihinde haczedilen bedelin nemalandırılmadığı ve 27/6/2022 tarihine kadar da ödenmediği anlaşılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2015 yılı Aralık ayındaki 100 TL'nin 2022 yılı Haziran ayındaki karşılığı 362,80 TL olup arada geçen sürede gerçekleşen enflasyon oranı %262.80'dir. Bu durumda başvurucuya ödenmesi gerekli 13.000 TL'nin 2022 yılı Haziran ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 47.164,43 TL’dir. Yukarıdaki verilere göre başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 13.000 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark 34.164,43 TL'dir. Bedelin nemalandırılmaması nedeniyle değer kaybına uğradığı anlaşılmaktadır.

18. Dolayısıyla İcra Müdürlüğü, haczedilen bedelin nemalandırılmasını sağlayabilecekken enflasyon karşısında değer kaybına uğramasına yol açmıştır. İcra Müdürlüğü, bu tutumu sonucunda basit bir tedbir almayarak yargı sürecinin hızlı işlememesinin başvurucu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânını kaçırmış ve mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlaline neden olmuştur.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu, ihlalin tespiti, mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle 80.000 TL maddi, makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle de 20.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamakta olup başvurucunun uğradığı maddi kaybın tazmin edilmesi yeterli bir giderim oluşturacaktır. Bu kapsamda yapılması gereken iş, Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun olarak başvurucuya tazminat ödenmesinden ibarettir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle başvurucunun uğradığı zarar miktarı, mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen alacağının uğradığı değer kaybı bedelidir. Bu kapsamda başvurucuya 34.164,43 TL maddi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Belirtilen maddi tazminat miktarı yeterli giderim sağladığından tazminata ilişkin diğer taleplerin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle başvurucuya net 34.164,43 TL maddi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATİH BAYDAN

B. No: 2022/82433 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/82433

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATİH BAYDAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/82433)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Fatih BAYDAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanun hükmünde kararnameyle kapatılan eğitim kurumunca yapılan taşınmaz satış işleminin muvazaalı olduğu tespit edilerek taşınmazın mülkiyetinin Hazineye geçirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Düzce ili, Dereli Mahallesi, Elmalık mevkiinde bulunan 289 parsel sayılı taşınmazı 1/2 hisse oranında akrabası E.B. ve 1/2 hisse oranında kendisi olmak üzere E. Eğitim Dershanecilik Araştırma Ticaret Anonim Şirketinden (Şirket) 24/12/2015 tarihinde satın almıştır.

3. Düzce Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY) ile irtibatlı olduğu iddiasıyla Şirket ortakları hakkında yapılan soruşturma kapsamında Düzce Sulh Ceza Hâkimliğinin 18/4/2016 tarihli kararı ile Şirkete kayyım atanmıştır. Kayyım tarafından Şirketin ortakları ile kayyım atanmadan önceki Yönetim Kurulunun, Şirkete ait taşınmazları muvazaalı olarak yakınlarına satmış gibi gösterip Şirketi zarara uğrattıkları gerekçesiyle Şirket yöneticisi A.A. hakkında Başsavcılığa suç duyurusunda bulunulmuştur.

4. Kayyım tarafından ayrıca Şirkete ait 289 parsel sayılı taşınmazın muvazaalı olarak başvurucu ve yakınına satıldığı iddiasıyla satışın iptali ile taşınmazın davacı Şirket (kayyım

yönetiminde olan) adına tesciline karar verilmesi istemiyle 10/5/2016 tarihinde Düzce 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) dava açılmıştır.

5. Başvurucu; cevap dilekçesinde, varsayıma dayalı olarak muvazaa nedeniyle iptal davası açıldığını, satış bedelinin Şirketin banka hesabına yatırıldığını, muvazaalı işlem yapılmasının mümkün olmadığını, taşınmazın 170.000 TL bedel karşılığında satıldığının tapu senedinde belirtildiğini, satış işleminin muvazaalı değil gerçek bir işlem olduğunu, taşınmazı satın alabilecek mali güce sahip olduklarını, taşınmaz bedelinin ödendiğine ilişkin dekontların bulunduğunu ileri sürmüştür.

6. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. OHAL 19/7/2018 tarihinde son bulmuştur. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç, OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-20, 47-66) kararında yer almaktadır.

7. OHAL tedbirleri kapsamında çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerle, terör örgütleriyle bağlantılı görülen eğitim kurumları, öğrenci yurtları ve dershanelerin faaliyetlerine son verilmiştir. Bu çerçevede 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendiyle Şirkete ait eğitim kurum ve kuruluşları kapatılmıştır. Aynı maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca, kapatılan kurum ve kuruluşlar ile öğrenci yurtlarına ve pansiyonlara ait taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiştir.

8. 29/10/2016 tarihinde yürürlüğe giren 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 12. maddesi "... olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurtları ve pansiyonlarının faaliyetlerinin sürdürüldüğü dönemde üzerlerinde bulundukları, mülkiyeti kapatılanların sahibi gerçek veya tüzel kişilere ait taşınmazlardan 1/1/2014 tarihi ila bahse konu yerlerin kapatılma tarihleri arasında üçüncü kişilere devri yapılmış olan ve üzerinde kapatılanlar tarafından aynı faaliyete kapatılma tarihi itibarıyla devam edilen taşınmazların devir işlemleri muvazaalı kabul edilir ve tapuda ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak resen tescil edilir" şeklinde düzenlenmiştir.

9. Mahkemede yargılama devam ederken 675 sayılı KHK'nın 12. maddesi uyarınca taşınmazın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmiş, söz konusu taşınmaz 10/11/2016 tarihinde Hazine adına tescil edilmiştir.

10. Davacı Şirket (kayyım yönetiminde olan) vekili 19/1/2017 tarihli dilekçesi ile 667 sayılı KHK ile Şirketin her türlü mal varlığının alacak ve haklarıyla birlikte Hazineye devredildiğini, davayı takip yetkisinin de Hazineye geçtiğini belirterek vekillikten çekildiğini beyan etmiştir.

11. Mahkemece davacı Şirketin KHK kapsamında her türlü mal varlığı, alacak ve hakları ile birlikte Hazineye devredildiği belirtilerek davaya Hazinenin davacı sıfatıyla devam etmesine karar verilmiştir.

12. Mahkeme 24/1/2017 tarihinde dava konusu taşınmazın OHAL kapsamında Hazineye

devrinin gerçekleşmesi nedeniyle konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Mahkeme, kararın gerekçesinde Şirket yöneticileri tarafından Şirketi zarara uğratmak ve mal kaçırmak amacıyla muvazaalı olarak yapılan dava konusu taşınmazın satış işleminin iptali ile taşınmazın Şirket (kayyım yönetiminde olan) adına tesciline karar verilmesinin talep edildiğini, 667 sayılı KHK ile OHAL kapsamında FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı nedeniyle Şirket bünyesinde yer alan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve hakları ile belge ve evrakın Hazineye devredildiğinin ilan edildiğini, dava konusu taşınmazın ise OHAL kapsamında 10/11/2016 tarihinde Hazineye devrinin gerçekleştiğini, bu nedenle davanın konusuz kaldığını belirtmiştir.

13. Başvurucu, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde taşınmazın mülkiyetinin herhangi bir mahkeme kararı olmaksızın, mülkiyet değişikliğine ilişkin açılmış hâlihazırda bir dava varken sonucu beklenmeden idari bir işlemle mülkiyet değişikliği yapılarak Hazine adına tescil edilmesinin mevzuata aykırı olduğunu, kanun ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini, taşınmazı muvazaalı olarak satın almadığını, rayiç bedel üzerinde bir fiyatla satın aldığını, ödemeleri banka kanalıyla yaptığını iddia etmiştir.

14. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 23/9/2020 tarihinde konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığı yönündeki kararda bir isabetsizlik görülmediğini, mahkeme kararının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek istinaf başvurusunun reddine temyiz yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Anılan karar temyiz incelemesi sonucu Yargıtayca 20/6/2022 tarihinde onanarak kesinleşmiştir.

15. Başvurucu, nihai hükmü 1/8/2022 tarihinde öğrendikten sonra 10/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Komisyon tarafından başvurucunun makul sürede yargılanma hakkına ilişkin şikâyeti başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği şikâyetine ilişkin olarak başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu; 667 sayılı KHK ile Şirkete ait okulların ve yurtların kapatılarak mevcut tüm mal varlıklarına el konulduğunu, terör örgütü ile iltisakı tespit edilerek kayyım atanan Şirket ile bağlantısının olmadığını, kayyım atanan Şirket tarafından muvazaaya dayalı olarak aleyhine tapu iptali ve tescil davası açıldığını, rayiç bedel ile satın aldığı taşınmazın bedelini ödediğine ilişkin banka dekontlarının bulunduğunu, satış işleminin muvazaalı olmadığını, karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilerek uyuşmazlığın esasının incelenmediğini, esas hakkında karar elde etme imkânının kalmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu, taşınmaz satış işleminin muvazaalı olmadığı hâlde taşınmazın Hazineye devredildiğini, dava konusu taşınmazın KHK kapsamında olmadığını, dava dosyasının OHAL inceleme Komisyonuna devredilmesi talebinin reddedildiğini, idari işlemle mülkiyet değişikliği yapıldığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca dava süreci devam ederken Şirkete ait okul ve yurtların kapatılarak usulüne uygun şekilde satın aldığı taşınmazının 675 sayılı KHK'nın 12. maddesi uyarınca Hazineye devredildiğini, taşınmazı satın aldığı dönemde Şirketin terör örgütü ile bağlantısını ortaya koyan bir mahkeme kararı bulunmadığını, öngöremeyeceği bu durum nedeniyle hukuki belirlilik ve güvenlik ilkelerinin zedelendiğini, uyuşmazlık konusu taşınmazın mülkiyetinin değiştirilerek dezavantajlı konuma

düşürüldüğünü, Mahkemece davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialara ve delillere ilişkin ayrı ve açık bir gerekçe gösterilmediğini belirterek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkının, mahkemeye erişim hakkının, mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Hazine ve Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğünden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin ekte gönderildiği, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

19. Başvurucunun şikâyetlerinin özünün Mahkemece devir işleminin muvazaalı olup olmadığının incelenmediği, davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair karar verildiği şeklinde olduğu gözetildiğinde başvurucunun şikâyetlerinin Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

20. Somut olayda başvurucunun 24/12/2015 tarihinde yapmış olduğu taşınmaz alım işleminin muvazaalı olduğu iddiasıyla Şirket (kayyım yönetiminde olan) tarafından işlemin iptali ile taşınmazın Şirket adına tesciline karar verilmesi istemiyle dava açılmış, yargılama devam ederken dava konusu taşınmazın mülkiyeti idari işlemle 675 sayılı KHK'nın 12. maddesi gereğince devir işleminin muvazaalı olduğu kabul edilerek Hazine adına tescil edilmiştir.

21. Mahkeme dava konusu taşınmazın mülkiyetinin Hazineye devredildiğini belirterek karar verilmesine yer olmadığına dair karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde 667 sayılı KHK ile FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı nedeniyle Şirket bünyesinde yer alan kurum ve kuruluşlara ait olan her türlü mal varlığının Hazineye devredildiğinin ilan edildiğini, dava konusu taşınmazın ise OHAL kapsamında 10/11/2016 tarihinde Hazineye devrinin gerçekleştiğini, bu nedenle davanın konusuz kaldığını belirtmiştir.

22. Başvurucu, aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasında devir işleminin muvazaalı olmadığını ileri sürmüş; aynı iddialarını istinaf ve temyiz dilekçelerinde de iddia etmiştir. Ancak Mahkemenin davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair kararı usul ve kanuna uygun olduğu değerlendirilerek kesinleşmiştir.

23. Mahkemenin davanın konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına dair karar vermesinin gerekçesi dava konusu taşınmazın mülkiyetinin Hazineye geçirilmesi olup mülkiyetin Hazineye geçirilmesi bir idari işlemle gerçekleştirilmiştir. Söz konusu idari işlem Şirketin taşınmazını başvurucuya muvazaalı olarak devrettiği gerekçesiyle 675 sayılı KHK'nın 12. maddesine dayanılarak yapılmıştır.

24. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle yargılama makamlarının gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (bazı farklarla birlikte bkz. Necati Gündüz ve Recep Gündüz [1. B.], B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19, 20; Güher Ergun ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/13, 2/7/2013,

§ 26).

25. Başvuru yollarının tüketilmesi gereğinden söz edilebilmesi için öncelikle hukuk sisteminde, hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişinin başvurabileceği idari veya yargısal bir hukuk yolu öngörülmüş olmalıdır. Ayrıca bu hukuk yolunun iddia edilen ihlalin sonuçlarını giderici, etkili ve başvurucu açısından makul bir çabayla ulaşılabilir nitelikte ve sadece kâğıt üzerinde kalmayıp fiilen de işlerliği olmalıdır. Olmayan bir hukuki yolun tüketilmesi başvurucudan beklenemeyeceği gibi hukuken veya fiilen etkili bulunmayan, ihlalin sonuçlarını düzeltici bir vasıf taşımayan veya aşırı ve olağan olmayan birtakım şeklî koşulların öngörülmesi nedeniyle fiilen erişilebilir ve kullanılabilir olmaktan uzaklaşan başvuru yollarının tüketilmesi zorunluluğu yoktur (Fatma Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 39). Bununla birlikte norm düzeyinde makul bir başarı sunma kapasitesi bulunan bir yolun uygulamada başarıya ulaşmayacağına dair şüphe, o başvuru yolunun tüketilmemesini haklı kılmaz (Sait Orçan [1. B.], B. No: 2016/29085, 19/7/2017, § 36).

26. Başvurucunun başvuru yollarının tüketilmesi noktasında kendisinden beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediğinin başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmesi gerekir (S.S.A. [1. B.], B. No: 2013/2355, 7/11/2013, §§ 27, 28). Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağının veya etkili olmadığının anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (Şehap Korkmaz [2. B.], B. No:2013/8975, 23/7/2014, § 33). Öte yandan başvuru yollarının tüketilmesi, çok katı olarak uygulanması gereken mutlak bir kural değildir. Teorik düzeyde var olan bir başvuru yolunun tüketilmesinin somut olayın koşullarında başvurucuya aşırı külfet yüklemesi hâlinde bu yolun tüketilmesinin gerekli olmadığına karar verilebilir (Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019, § 38).

27. Anayasa Mahkemesi Adem Yılmaz ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2016/15230, 10/1/2024) kararında; kanun hükmünde kararnameyle kapatılan eğitim kurumundan yapılan taşınmaz satımına ilişkin işlemin muvazaalı olduğu tespit edilerek taşınmazın mülkiyetinin Hazineye geçirilmesi işleminin yargısal olarak denetlenmesine engel olduğu iddia edilen 675 sayılı KHK'nın 12. maddesinin kanunlaştıktan sonra norm denetimi yoluyla iptal edildiğini vurgulamıştır. Anılan kararda, Anayasa Mahkemesinin iptal kararındaki gerekçeler de dikkate alındığında oluşan yeni hukuki durum çerçevesinde başvurucunun iddialarına yönelik olarak başarı şansı sunan, etkili bir hukuk yolunun mevcut olduğu ifade etmiştir (Adem Yılmaz ve diğerleri, §12). Öte yandan belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesi çeşitli kararlarında bir hukuk yolunun sonradan oluşması durumunda da etkili kabul edilebileceğini, aksine bir sonuca varılmasının bireysel başvurunun ikincilliği ilkesiyle bağdaşmayacağını vurgulamıştır (bkz. Ferat Yüksel [2. B.], B. No: 2014/13828, 12/9/2018; Murat Emrah Emre [2. B.], B. No: 2018/1275, 30/10/2018).

28. Bu bilgiler ışığında somut olay değerlendirildiğinde, başvurucunun temel şikâyetinin devrin muvazaalı olmadığına dair iddiasının taşınmazın mülkiyetinin Hazineye geçtiği gerekçesiyle incelenmemesi olduğu vurgulanmalıdır. Gerçekten de Mahkemece dava konusu taşınmazın mülkiyetinin Hazineye geçirilmesi üzerine Hazinenin davacı sıfatıyla yargılamaya devam etmesine karar verilmiş; ardından taşınmazın Hazineye ait olması nedeniyle davanın konusuz kaldığı, karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durumda Mahkemece taşınmazın mülkiyetinin Hazineye devrine dayanak olarak gösterilen 675 sayılı KHK'nın 12. maddesinde yer alan muvazaa koşullarının bulunup bulunmadığının tartışılmadığı söylenebilecektir. Öte yandan tapu iptali ve tescil davasının Şirket (kayyım yönetiminde olan) tarafından açıldığı gözden kaçırılmamalıdır. Taşınmazın mülkiyetinin

kamuya geçirilmesi işlemi söz konusu dava sonuçlanmadan önce İdarece gerçekleştirilmiş, Mahkemece bu idari işlem nedeniyle Şirket tarafından açılan tapu iptali ve tescil davasının konusuz kaldığı sonucuna varılmıştır.

29. İdare tarafından gerçekleştirilen mülkiyetin Hazineye devri işleminin İdare Mahkemesinde iptal davasına konu edilebileceğine dikkat çekmek gerekmektedir. Somut olayda başvurucu, esas itibarıyla muvazaalı işlemle aldığı iddia edilen taşınmazın mülkiyetinin Hazineye geçirilmesinden dolayı davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden ve muvazaa iddiasının esasının denetlenmediğinden yakınmaktadır. Ancak başvurucu; satış işleminin muvazaalı olmadığına yönelik iddia ve itirazlarının tartışılabileceği, mülkiyetin Hazineye devri şeklinde gerçekleştirilen idari işlem nedeniyle herhangi bir yargı yoluna başvurmamıştır.

30. Başvurucunun bireysel başvuruya konu idari işlem nedeniyle iptal davası açma imkânını kullanmaksızın bireysel başvuruda bulunduğu dikkate alındığında yargısal başvuru yollarının tamamını bireysel başvuru yapmadan önce tüketmiş olduğundan söz edilemeyecektir.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

S.N.

B. No: 2022/102062 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/102062

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

S.N. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/102062)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : S.N.

Vekili : Av. Mehmet Akif ÖZBULUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İran İslam Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Eskişehir İl Göç İdaresince (Göç İdaresi) 6/6/2022 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) gereğince sınır dışı etme kararı alınmıştır.

3. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle Eskişehir 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmış; İdare Mahkemesi 11/10/2022 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 3/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, Bölüm ise 2/12/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

6. 11/2/2014 tarihinde uluslararası koruma başvurusunda bulunan başvurucunun gerekli kriterleri taşıdığının tespit edilmesi üzerine Göç İdaresi Genel Müdürlüğünce 30/6/2016 tarihinde başvurucuya şartlı mülteci statüsü tanınmıştır. Amerika Birleşik Devletleri tarafından kabul edilen başvurucunun 28/3/2023 tarihinde Türkiye'den çıkış yapması üzerine Göç İdaresi 6/4/2023 tarihinde 6458 sayılı Kanun'un 85. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca şartlı mülteci statüsünün sona ermesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, İran'daki muhabirlik faaliyetleri ve Güney Azerbaycan Millî Özgürlük Hareketine mensubiyeti sebebiyle ülkesinde idam cezası alma ve kötü muameleye uğrama riski olduğunu belirterek yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçları ve/veya bu kararın iptali için açılan davayla ilgili yargı sürecine yönelik iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. M.L. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/20735, 28/12/2021, § 23).

9. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde de düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

10. Başvurucu 28/3/2023 tarihinde kendi isteğiyle Türkiye'den ayrıldığı için başvuruya konu edilen sınır dışı etme kararının uygulanma olanağı kalmamıştır. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun kimliğinin başvurunun niteliği gereği RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALAF ELNEMLE

B. No: 2022/104737 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/104737

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALAF ELNEMLE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/104737)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Halaf ELNEMLE (Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı)

Vekili : Av. Sait BİÇER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yaşamının tehlikeye gireceği ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle yaşam hakkının, bu karara karşı açılan davanın süre aşımından reddi nedeniyle yaşam hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının, idari gözetim kararının hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve bu hakla bağlantılı ayrımcılık yasağının, ayrıca sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine aykırı davranılması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu, 28/9/2022 tarihinde kimlik ve adres bilgilerini güncellemek için Şanlıurfa İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi) başvurmuştur. Göç İdaresince GÖÇ-NET kurumsal yazılım sistemi üzerinden yapılan sorgulamada başvurucu hakkında G-87 (genel güvenlik) tahdit kodu tesis edildiği tespit edilmiştir.

3. Göç İdaresince 28/9/2022 tarihinde başvurucu hakkında 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) uyarınca sınır dışı etme, 29/9/2022 tarihinde ise aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında altı

ay süre ile idari gözetim kararı verilmiştir. Sınır dışı etme kararında başvurucunun menşe ülkesine sınır dışı edilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakıncalı olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvurucunun gönderilebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

4. Sınır dışı etme kararı 3/10/2022 tarihinde Türkçe ve Arapça (başvurucunun anladığı dilde) düzenlenen tebliğ formu aracılığıyla, tercüman eşliğinde başvurucuya bildirilmiştir. Başvurucu, formu parmak izini basmak suretiyle tebellüğ etmiştir. Tebliğ formunda başvurucu hakkında alınan sınır dışı etme kararının gerekçesine, bu karara karşı kararın tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabileceğine, idare mahkemesinin başvuruyu on beş gün içinde sonuçlandıracağına ve verilen kararın kesin olduğuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca formda bir suretinin başvurucuya verildiği ve talep edilmesi hâlinde avukatlık hizmeti sağlanacağı belirtilmiştir.

5. Başvurucu, hakkında alınan sınır dışı etme kararına karşı 12/10/2022 tarihinde Şanlıurfa İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde, her ne kadar sınır dışı etme kararının kendisine tebliğ edildiği iddia edilse de kararın bir örneğinin kendisine verilmediğini, bu kapsamda herhangi bir hukuki bilgilendirme yapılmadığını, bu nedenle sınır dışı etme kararının tebliği usule aykırı olup davanın süresinde açıldığının kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ayrıca sınır dışı etme kararının hukuki dayanaktan yoksun olduğunu, siyasi savaş ve rejim karmaşası sonrası zulüm gördüğü ülkesini terk etmek zorunda kaldığını, sınır dışı edilmesi hâlinde yaşamının tehlikeye gireceğini iddia etmiştir.

6. İdare Mahkemesi 30/11/2022 tarihinde davanın süre aşımı nedeniyle kesin olarak reddine karar vermiş; karar gerekçesinde dava konusu işlemin 28/9/2022 tarihinde başvurucuya tercüman eşliğinde tebliğ edildiğini, bu nedenle davanın en geç 5/10/2022 tarihinde açılması gerekirken 12/10/2022 tarihinde açıldığını belirtmiştir. Başvurucu, nihai kararı 12/12/2022 tarihinde öğrendikten sonra aynı gün bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurucunun hakkında alınan idari gözetim kararının hukuka aykırı olduğu iddiasıyla sulh ceza hâkimliğine yaptığı itiraz başvurusu, idari gözetim kararında usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle 13/1/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu anılan karara karşı 18/1/2023 tarihinde 2023/6729 başvuru numarasıyla bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu hakkındaki idari gözetim kararı, Sulh Ceza Hâkimliğince 20/6/2023 tarihinde sona erdirilmiştir.

8. Komisyon, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Bölüm 13/12/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/6729 numaralı bireysel başvuru dosyasının 2022/104737 numaralı başvuru dosyasıyla birleştirilerek birlikte incelenmesine karar verilmesi gerekir.

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

10. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların

adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shari ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkıyla Bağlantılı Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, sınır dışı edilmesi hâlinde Suriye'nin güncel güvenlik durumu nedeniyle yaşamının tehlikeye gireceğini ileri sürerek yaşam hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca yabancı olması nedeniyle kanunları bilmediğini ve anlayamadığını, bu nedenle süresinde dava açamadığını ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların değerlendirilmesinde Anayasa'nın 17. maddesinin, 6458 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı ile birlikte somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı ve "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası ile "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Madde 5:

Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

Madde 17:

Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Madde 40:

Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

..."

14. Başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde yaşamının tehlikede olacağına ilişkin şikâyetleri Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan yaşam hakkı, yabancı olması nedeniyle mevzuatı anlayamayıp süresinde dava açamadığı yönündeki şikâyetleri ise anılan maddeyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında görülmüştür. Somut olayda öncelikli olarak etkili başvuru hakkı bakımından bir inceleme yapılacaktır. Bu incelemenin sonucuna göre yaşam hakkı yönünden ayrıca değerlendirme yapılıp yapılmayacağına karar verilecektir.

15. Anayasa’nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı anayasal bir

hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlar. Bunun için sözü edilen başvuru yollarının sadece hukuken mevcut olması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması, başarı şansı sunması gerekir. Bununla birlikte bir başvuru yolunun gerek hukuken gerekse uygulamada genel anlamda etkili olması, somut olay bakımından etkili başvuru hakkına ilişkin bir müdahale olup olmadığının değerlendirilmesine engel değildir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad [2. B.], B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 60, 61). Ayrıca etkili başvuru hakkı bakımından inceleme yapılabilmesi kural olarak bu hakla arasında bağlantı kurulan hakkın, özgürlüğün ya da yasağın ihlal edildiğine önceden karar verilmiş olmasına bağlı değildir (Abdullah Yaşa [GK], B. No: 2015/12486, 5/11/2020, § 64).

16. Anayasa Mahkemesi içtihatlarına göre kötü muamele yasağı kapsamında inceleme yapılabilmesi için sıkı ispat kriterleriyle donatılmış, savunulabilir nitelikte bir iddianın varlığı aranırken anılan yasakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğinin makul şekilde açıklanması inceleme için yeterli görülebilir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad, § 63). Bu değerlendirme, yaşam hakkı bağlamında dile getirilen iddialar için de geçerlidir.

17. Somut olayda sınır dışı etme kararı başvurucuya hem Türkçe hem de başvurucunun anladığı dil olan Arapça düzenlenen tebliğ formu aracılığıyla ve tercüman eşliğinde bildirilmiştir. Tebliğ formunda kararın gerekçesi, itiraz süresi, başvuru yapılabilecek merci ve hukuki yardım hakkına açıkça yer verilmiş; başvurucu, formu parmak izini basmak suretiyle tebellüğ etmiştir. Ayrıca tebliğ formuna göre formun bir sureti başvurucuya verilmiştir. Bu hususlar dikkate alındığında başvurucunun kararın içeriğini ve başvuru yollarını anlayabilecek durumda olduğu ve sınır dışı kararına karşı etkili başvuru yapma imkânından yoksun bırakıldığının söylenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, sınır dışı edilmesi hâlinde ülkesinde yaşanan savaş nedeniyle yaşam hakkının ihlal edileceğini ileri sürmüştür.

20. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup, bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

21. Bir kanun yolunun tüketildiğinden söz edilebilmesi için öncelikle usulüne uygun bir başvuru yapılmalı, yapılan başvurunun sonucu beklenmeli, öngörülen yöntem, biçim, süre ve diğer koşullara inceleme süresince uygun hareket edilmelidir (Özlem Türkeş [2. B.], B. No: 2014/505, 17/7/2014, § 31).

22. Somut olayda başvurucu, hakkında alınan sınır dışı etme kararına karşı İdare Mahkemesinde iptal davası açmış ancak bu davayı süresinde açmadığından dava esasa

girilmeksizin reddedilmiştir. Dolayısıyla başvurucu, söz konusu iddiasını etkili bir yargı mercii önünde ileri sürebilecek imkâna sahip olmasına rağmen bu yola başvurmamıştır. Bu durumda başvuru yollarının usulüne uygun tüketildiğinden bahsedilemeyeceği açıktır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Ç. İdari Gözetim Kararının Hukuka Aykırı Olması Nedeniyle Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, hakkında verilen idari gözetim kararının hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa Mahkemesi B.T. ([GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017) başvurusunda idari gözetimi sona erdirilen başvurucuların hukuka aykırı olarak idari bir kararla özgürlüklerinden yoksun bırakılmaları nedeniyle uğradıklarını öne sürdükleri maddi ve manevi zararlarının karşılanması bakımından başarı şansı sunma, yeterli giderim sağlama kapasitesini haiz ve ulaşılabilir olduğu görülen tam yargı davası yolunu tüketmeden yaptıkları başvuruların incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmadığı sonucuna varmıştır (B.T., § 73; A.A. [1. B.], B. No: 2014/18827, 20/12/2017, § 37).

26. Somut olayda başvurucu hakkındaki idari gözetim kararı sona erdirilmiş olup (bkz. § 7) başvurucunun anılan kanun yoluna başvurduğuna ilişkin herhangi bir bilgi veya belge mevcut değildir.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkıyla Bağlantılı Ayrımcılık Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu, kendisiyle aynı durumda bulunan yabancılar hakkında verilen idari gözetim kararlarının kaldırılmasına rağmen kendisi hakkında idari gözetim kararının devam ettirilmesinin farklı muamele oluşturduğunu ve bu farklılığın nesnel ve makul bir gerekçeye dayanmadığını belirterek eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Anayasa'nın 10. maddesi ayrımcılık yasağı biçiminde düzenlenmemiş olsa bile eşitlik ilkesinin anayasal bağlamda her durumda dayanılacak normatif bir değer taşıması nedeniyle ayrımcılık yasağının da etkili bir şekilde hayata geçirilmesi gerekir (AYM, E.1996/15, K.1996/34, 23/9/1996). Başka bir deyişle eşitlik ilkesi somut bir ölçü norm olarak ayrımcılık yasağını da içerir (Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 108; Nurcan Yolcu [GK], B. No: 2013/9880, 11/11/2015, § 30; Gülbu Özgüler [GK], B. No: 2013/7979, 11/11/2015, § 37). Ayrımcılık yasağının Anayasa'da güvenceye bağlanan hak ve özgürlüklerden yararlanılma bağlamında bir etkisi olduğundan ayrımcılık yasağı maddi haklardan bağımsız olmayıp diğer hakların tamamlayıcısı mahiyetindedir. Ayrımcılık yasağına ilişkin güvencelerin tatbik edilmesi diğer hükümlerin ihlal edilmesini zorunlu kılmasa da ihtilaf konusu mesele Anayasa'daki diğer haklardan birinin veya birkaçının kapsamına girmedikçe bu yasağa ilişkin güvencelerin uygulanması mümkün değildir (Nuriye Arpa [2. B.], B. No: 2018/18505, 16/6/2021, § 43).

30. Bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 10. maddesi kapsamında inceleyebileceği bir meselenin varlığından söz edilebilmesi için aynı veya göreceli olarak benzer durumda olan kişilere yönelik olarak farklı muamelenin varlığı şarttır. Benzer

durumun varlığının gösterilmesi şartı kıyaslanan grupların tıpatıp olmasını gerektirmez (Nuriye Arpa, § 55).

31. Somut olayda başvurucu, kendisiyle aynı durumda bulunan yabancılar hakkındaki idari gözetim kararlarının kaldırılmasına rağmen kendi hakkında tedbirin devam ettirilmesinin ayrımcılık yasağını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte idari gözetim kararlarının yabancıların kişisel durumları ve olayın somut koşullarına göre farklılık göstermesi tek başına ayrımcılık teşkil etmez. Ayrıca başvurucu, benzer durumdaki yabancılar hakkında verilen kararların gerekçeleri ile kendi durumunu karşılaştırarak farklı muamelenin hangi somut temele dayandığını ortaya koyabilecek nitelikte bir açıklama yapmamış, herhangi bir bilgi ya da belge sunmamıştır. Bu nedenle başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

33. Başvurucu; sınır dışı etme ve idari gözetim kararlarının gerekçesiz olduğunu, savunma hakkının kısıtlandığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır ancak anılan işlemlerin Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür (A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

35. Sınır dışı işlemleri, suç isnadı veya medeni hak ve yükümlülükle ilgili olmadığından adil yargılanma hakkının konusuna girmemektedir (Aıgul Mavlıanova [1. B.], B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 27).

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

C. 1. Yaşam hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. İdari gözetim kararının hukuka aykırı olmasından dolayı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik

nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDIN TEKİNER

B. No: 2022/104739 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/104739

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN TEKİNER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/104739)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Aydın TEKİNER

Vekili : Av. Kadir PEHLİVAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddianın karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda, adil yargılanma hakkı kapsamında başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır. Başvurucu, nihai hükmü 17/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 6/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) kullanıcıların kendilerini ilgilendiren bilgi ve belgelere ulaşabildikleri, her türlü bilgi ve belge alışverişini gerçekleştirebildikleri vurgulanmıştır. Ayrıca tüm bu işlemlerin veri tabanında saklandığı ve belgeler/evrak üzerinde yapılan işlemlerin UYAP evrak işlem kütüğünde kayıt altına alındığı açıklanmıştır. Bu çerçevede UYAP evrak işlem kütüğü üzerinden yapılan incelemede başvurucunun nihai kararı açarak okuduğunun tespit edildiği tarih, nihai kararın sonucunu

öğrendiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Somut olayda Yargıtay 2. Ceza Dairesinin hırsızlık suçu yönünden vermiş olduğu 12/9/2022 tarihli nihai karara ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede, ilgili kararın başvurucuyu yargılama aşamasında temsil eden vekâletnameli müdafii M.T. tarafından ilk kez 17/10/2022 tarihinde okunduğu, başvurucunun bu tarihten itibaren otuz gün içinde ve en geç 16/11/2022 tarihine kadar bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu tarihten sonra 6/12/2022 tarihinde başvuru yaptığı ve herhangi bir mazeret de bildirilmediği anlaşılmakla başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

R.A.

B. No: 2022/106565 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/106565

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

R.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/106565)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : R.A.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Osmaniye İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 23/6/2022 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı etme kararı verilmiştir. Sınır dışı etme kararında, başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinde 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakınca bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle başvurucunun gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucunun anılan kararın iptali talebiyle açtığı dava Adana 1. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 26/10/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Kesin nitelikteki karara ilişkin elektronik tebligat evrakı 14/11/2022 tarihinde başvurucunun vekili tarafından açılmıştır.

4. Başvurucu 19/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Bölüm 21/12/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shahri ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu, iç savaşın devam ettiği ülkesine gönderilmesi hâlinde yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edileceğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi Mehmet Özcan ([1. B.], B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 27) kararında, tebligatın elektronik tebliğ yöntemiyle yapıldığı hâllerde elektronik tebligatın açıldığı tarihte başvuruculların bireysel başvuruya ilişkin gerekçeli nihai karardan haberdar olunduğunu kabul etmiş ve bireysel başvuru süresinin bu tarihten başlayacağını belirtmiştir.

10. Somut olayda bireysel başvuruya konu edilen İdare Mahkemesi kararına ilişkin tebligatın başvurucunun vekiline Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi üzerinden 14/11/2022 tarihinde ulaştığı, vekilin tebligatı aynı gün açarak içeriğini öğrendiği anlaşılmıştır. Buna göre başvurucunun elektronik tebligatın yapıldığı 14/11/2022 tarihinden itibaren otuz gün içinde, en geç 14/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu tarihten sonra 19/12/2022 tarihinde yaptığı bireysel başvuruda süre aşımı olduğu sonucuna varılmıştır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

F. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DASHTY KHALIFA

B. No: 2023/3968 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/3968

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DASHTY KHALIFA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/3968)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Dashty KHALIFA

Vekili : Av. Kemal Çağrı DEREKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu hakkında Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 16/10/2021 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı etme kararı verilmiştir. Sınır dışı etme kararında, başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakıncalı olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle başvurucunun gidebileceği güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucunun anılan kararın iptali talebiyle açtığı dava Ankara 1. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 1/12/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu vekili nihai kararı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden 12/12/2022 tarihinde açıp okumuştur.

4. Başvurucu 13/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Bölüm 17/1/2023 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shari ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu, sınır dışı edilmesi hâlinde cinsel yönelimi nedeniyle ülkesinde devlet görevlileri veya üçüncü kişiler tarafından kötü muameleye maruz kalacağını, devam eden iç savaş ve şiddet ortamı sebebiyle yaşamının ciddi tehlike altında olduğunu ve iddialarının yeterince araştırılmadığını belirterek yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) başvurusunda bireysel başvuru süresinin başlamasına ilişkin bazı ilkeler belirlemiştir. Kararda UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekili tarafından nihai kararın açılarak okunduğunun tespit edildiği tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda başvurucu vekilinin bireysel başvuruya konu edilen İdare Mahkemesi kararını UYAP üzerinden 12/12/2022 tarihinde okuduğu anlaşılmıştır. Buna göre başvurucunun 12/12/2022 tarihinden itibaren otuz gün içinde, en geç 11/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu tarihten sonra 13/1/2023 tarihinde yaptığı bireysel başvuruda süre aşımı olduğu sonucuna varılmıştır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ŞİMŞEK VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/4699 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/4699

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ŞİMŞEK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/4699)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Erdem Ender ÇINAR

Başvurucular : Mehmet ŞİMŞEK ve Diğerleri (bkz. ekli tablonun (C) sütunu)

Vekili : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, başvurucuların baro levhasına/staj listesine yazılma talebinin mahkemelerce kovuşturma sonucuna kadar bekletilmesine karar verilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucuların bir kısmının, baro levhasına/staj listesine yazılma talebiyle ilgili barolara yapmış olduğu başvurular kabul edilmişken diğer başvurucuların baro levhasına/staj listesine yazılma talebi ise reddedilmiştir. Baroların söz konusu kararları, Türkiye Barolar Birliği (TBB) tarafından uygun bulunmuştur. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) tarafından, başvurucuların baro levhasına/staj listesine yazılmasına dair TBB kararlarının tekrar görüşülmek üzere gönderilmesi üzerine TBB tarafından ilk kararlarında ısrar edilmiştir.

3. Bakanlık, başvurucuların baro levhasına/staj listesine yazılmasına ilişkin TBB kararlarının iptali talebiyle Ankara idare mahkemelerinde dava açmıştır. Bakanlık tarafından açılan davalarda başvurucular, davalı TBB yanında iptal davalarında müdahil olarak yer almıştır. Mahkemelerin gerekçelerinde başvurucular hakkında kovuşturmanın devam ettiği

belirtilmiş, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca baro levhasına/staj listesine yazılma talebinin kovuşturma süreci sona erene kadar beklenmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir.

4. Söz konusu kararlara karşı yapılan istinaf talepleri Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından reddedilmiştir. Kararların gerekçesinde, Mahkemelerce verilen kararların usule ve hukuka uygun olduğu belirtilmiştir.

5. Bir kısım başvurular istinaf başvurusu üzerine Bölge İdare Mahkemesi kararıyla, bir kısım başvurular ise temyiz başvurusu üzerine Danıştay kararıyla kesinleşmiştir. Başvurular süresi içinde yapılmıştır.

6. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Konularının aynı olması nedeniyle ekli tablonun (B) sütununda numaraları belirtilen başvuru dosyalarının aynı tablonun (1) numaralı satırında yer alan 2023/4699 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine ve incelemenin bu dosya üzerinden yapılmasına karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucuların bir kısmı başvuru harcını ödeme güçlerinin olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuşlardır. Geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan ekli tablonun (D) sütunundaki başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucular; haklarındaki kovuşturmalar gerekçe gösterilerek baro levhasına/staj listesine yazılma taleplerinin reddedilmesi nedeniyle çalışarak hayatlarını idame ettirebilmelerinin engellendiğini ve müdahalenin ölçülü olmadığını, mahkemelerin yerindelik denetimi yaptıklarını, masumiyet karinesine aykırı şekilde kararlar verildiğini, hayatlarının sonuna kadar mesleklerini icra etmekten mahrum bırakıldıklarını belirterek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Bakanlık görüşünde; idari yargı mercilerince dosyadaki bilgi ve belgeler, somut olayın kendine özgü koşulları ile başvurucuya isnat edilen fiillerin niteliği ile baro levhasına/staj listesine yazılması durumunda yürütülecek kamu hizmetinin önemi ve özelliği dikkate alınarak karar verildiği, başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup olmadığının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucuların bir kısmı tarafından Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunulmuş ve genel olarak başvuru formundaki iddialarını tamamlamışlardır.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Öncelikle belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesince yapılan değerlendirmeler, başvurulara konu olan süreçte verilen kararların gerekçelerinde yer alan tespitlere dayanmaktadır. Hukuki koşulların sonradan değişmesi ya da idari ve yargısal makamlarca başvurucuların hukuki durumlarının farklı değerlendirilmesini gerektirebilecek hususların idari ve yargısal mercilerin kesinleşen kararlarından sonra ortaya çıkması hâlleri, ikincillik ilkesi gereğince Anayasa Mahkemesince yapılan incelemede dikkate alınamaz. 1136 sayılı

Kanun’un 74. maddesinin kapsamına girebilecek nitelikte olanlar dahil olmak üzere sonradan ortaya çıkan yeni hukuki durumların değerlendirilmesi ilgili idari ve yargısal mercilerin yetki alanındadır.

13. Anayasa Mahkemesi, B.A.Y. ([GK], B. No: 2019/19788, 5/7/2022) kararı doğrultusunda yapılan değerlendirme ile Ahmet Yıldız ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2022/108393, 26/3/2025) kararında mevzuatın, hakkında kovuşturma olanların baroya kayıt talepleri yönünden baro ve TBB'ye takdir yetkisi verdiğini, kovuşturmanın varlığını doğrudan bir erteleme ya da engel olarak düzenlemediğini ve takdir yetkisinin kullanımında kovuşturmanın sonucuna bağlı olmaksızın niteliğinin gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda talep eden hakkındaki ceza kovuşturmasına dayanak olan olay ve olgular ile kovuşturmanın niteliğinin avukatlık yapmaya engel olup olmadığının değerlendirilmesinin ve kovuşturmanın niteliği, kişi hakkındaki somut olay ve olgular gibi hususlar da gözetilmek suretiyle mesleğin yapılmasına bağlı kişisel menfaat ile kamusal menfaat arasında adil denge kuracak şekilde hareket edilerek ulaşılan sonucun yeterli ve ilgili gerekçeyle ortaya konulması gerektiği kabul edilmiştir. Takdir yetkisi denetiminin hukuka uygunluk denetimi ile sınırlı olduğu gözönüne alındığında başvurucular hakkındaki kovuşturmaya neden olan somut olay ve olgular tartışılmadan erteleme yapılması gerektiği yönünde karar vermenin barolara tanınan anılan takdir yetkisinin denetiminden öte takdir yetkisini işlevsiz kılan bir sonuç doğurduğu değerlendirilmiştir (Ahmet Yıldız ve diğerleri, §§ 39, 40).

14. Ayrıca Anayasa Mahkemesi; Ömer Özcan ([GK], B. No: 2019/24047, 23/3/2023) kararında; kovuşturma altında bulunmanın avukatlık stajını erteleyebileceğine yönelik mevzuatta açık bir düzenlemenin bulunmadığını, kişi hakkında mahkûmiyet kararı verildiği takdirde staj listesinden silinme durumunun gündeme gelebileceğini, sonuç olarak hakkında devam eden kovuşturma bulunması sebebiyle başvurucunun baro staj listesine yazılmamasına ilişkin işlemin demokratik toplum gereklerine uygun ve ölçülü olmadığını kabul etmiştir (Ömer Özcan, §§ 64, 65).

15. Bu bilgiler ışığında somut başvurular incelendiğinde, başvuruculara baro levhasına veya staj listesine yazılma talepleri TBB tarafından kabul edilmesine rağmen yargılamayı gerçekleştiren mahkemelerce başvurucular hakkında kovuşturma bulunduğundan bahisle dava konusu işlemlerin iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır. Yine bir kısım başvuru yönünden ise başvuruculara baro levhasına/staj listesine yazılma talebinin reddine karar verildiği ve açılan davaların başvurucular hakkında kovuşturma bulunduğu gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmıştır. Bu durumda somut başvurularda Anayasa Mahkemesinin B.A.Y., Ahmet Yıldız ve diğerleri ile Ömer Özcan kararlarında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı değerlendirilmiş olup anılan gerekçelerle başvuruculara aleyhinde karar verilmesi nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının

gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

18. Öte yandan Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma, bunları değerlendirip sonuç çıkarma veya delilleri değerlendirme ve bu kapsamda davanın sonucunu nitelendirme konusunda takdir yetkisi ilgili mahkemelere aittir. Bununla birlikte bir kısım başvurucular hakkındaki mahkûmiyet kararlarının kesinleşmesi nedeniyle 1136 sayılı Kanun'un 74. maddesi kapsamına girebilecek ve sonradan ortaya çıkan yeni hukuki durumlar ise ilgili idari merciler ve sonrasında yargısal merciler tarafından değerlendirilmelidir.

19. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Talepte bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulmasını talep eden başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

D. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

E. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

F. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli tablonun (Ç) sütunundaki ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli tabloda gösterilen yargılama giderlerinin tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM TUNÇ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/17301 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/17301

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM TUNÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/17301)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : İbrahim Tunç ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) ve (D) sütunları]

Vekilleri : bkz. ekli tablo (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların bu taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

3. Başvurucu İdris Zorgör bireysel başvuru yapıldıktan sonra 12/2/2025 tarihinde vefat etmiş; başvurucunun mirasçıları Gönül Zorgör, İrem Zorgör, İnci Görkem Zorgör ve İzgisevde Hatice Zorgör başvuruya devam etmek istediklerine ilişkin dilekçe sunmuş ve anılan kişiler başvurucu olarak kabul edilmiştir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

6. Neticede başvuruculara ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller, terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculara Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinde Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvuruculara bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculara benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculaların Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

13. Başvuruculaın bir kısmı adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucular, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

16. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

17. Maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından başvuruculaın maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile (G) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SELAHATTİN KARAGÖZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/17489 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/17489

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELAHATTİN KARAGÖZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/17489)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Selahattin Karagöz ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) ve (D) sütunları]

Vekilleri : bkz. ekli tablo (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların bu taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculara iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar

hakkı yönünden incelenmiştir.

4. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

5. Neticede başvuruculların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinde Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvuruculların bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculların Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas

yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2.B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

12. Başvuruculaın bir kısmı adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucular, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

14. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

15. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

16. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile (G) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OĞUZ ERDOĞAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/28810 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/28810

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OĞUZ ERDOĞAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/28810)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Oğuz Erdoğan ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) ve (D) sütunları]

Vekilleri : bkz. ekli tablo (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların bu taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri

sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

4. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

5. Neticede başvuruculara ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculara Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinde Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvuruculardan bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculara benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculara Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, Anayasa'nın 36. maddesinde

güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

10. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

12. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde; bir kısım başvuruculaın Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucular, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

14. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

15. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

16. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile (G) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA ÇAĞAN

B. No: 2023/33320 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/33320

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ÇAĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/33320)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Mustafa ÇAĞAN

Vekili : Av. Şeref TİMOÇİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza kovuşturması sonunda verilen müsadere kararı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/5/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 17/3/2022 tarihinde başvurucuya ait bulundurma ruhsatlı silahı başvurucunun oğlu A.Ç.nin üzerinde taşıdığının kolluk görevlilerince tespit edilmesi üzerine 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçundan Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır. Yapılan soruşturma kapsamında 17/3/2022 tarihinde başvurucunun bilgi sahibi sıfatıyla

beyanı alınmıştır. Başvurucu, evde muhafaza ettiği ruhsatlı silahının oğlu tarafından izinsiz olarak alındığını polislerin oğlunu yakalaması sonucu öğrendiğini beyan etmiştir. Bakırköy 6. Sulh Ceza Hâkimliğince 18/3/2022 tarihinde başvurucuya ait silaha el konulmasına karar verilmiştir.

6. Başsavcılık tarafından 12/10/2022 tarihinde iddianame düzenlenerek başvurucunun oğlu A.Ç.nin 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan cezalandırılması, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca başvurucuya ait silahın müsadere edilmesi talep edilerek kamu davası açılmıştır.

7. Bakırköy 22. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 7/2/2023 tarihinde sanık A.Ç.nin 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçunu işlediği gerekçesiyle cezalandırılmasına, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), beş yıl süreyle sanığın denetime tabi tutulmasına, suça konu silahın 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesi uyarınca müsadere edilmesine karar vermiştir.

8. Anılan karar 15/2/2023 tarihinde itiraz edilmeksizin kesinleşmiştir.

9. Başvurucu 27/2/2023 tarihinde müsadere kararına itirazda bulunmuştur. Başvurucu, itirazında iyi niyetli üçüncü kişi olduğunu belirterek müsadere koşullarının oluşmadığını ileri sürmüştür. Mahkeme 6/3/2023 tarihli ek kararında talepte bulunan sıfatıyla başvurucunun itirazını değerlendirmiş; talepte bulunanın yargılama sırasında itirazını dile getirmediğini, HAGB kararına itiraz edilmeden de kararın kesinleştiğini belirterek itirazın reddine karar vermiştir.

10. Başvurucu, anılan karara 22/3/2023 tarihinde aynı gerekçelerle itiraz etmiş; itirazı inceleyen Bakırköy 13. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) 31/3/2023 tarihinde itirazın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; müsadere kararının kaldırılması hususunun itiraz mercilerince değerlendirilemeyeceği, ek kararın usul ve kanuna uygun olduğu, mahkeme kararında isabetsizlik bulunmadığı belirtilmiştir.

11. Nihai karar 9/4/2023 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

12. Konu hakkında ilgili hukuk için bkz. Süleyman Başmeydan [GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019, §§ 23-36.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Anayasa Mahkemesinin 4/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu; müsadere kararının esasının denetlenmediğini, itiraz incelemesi sonunda verilen kararın gerekçesiz olduğunu, iyi niyetli üçüncü kişi olduğunu, müsadere kararı verilmesinde kamu yararı bulunmadığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

15. Anayasa’nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

17. Somut olayda müsadereye konu silahın başvurucuya ait olduğu tartışma konusu değildir. Bu durumda söz konusu silahın ekonomik değeri yönüyle başvurucu açısından mülk teşkil ettiği hususu tartışmasızdır.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

18. Anayasa Mahkemesince müsadere veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi tedbirlerinin uygulanmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği daha önce birçok kararda kabul edilmiştir. Bu kararlarda bu türden müdahalelerin mülkten yoksun bırakma sonucuna yol açmakla birlikte mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrol edilmesi amacını gözettiği dikkate alınmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, §§ 54-58; Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 42-48). Somut olayda da başvurunun konusu müsadereye ilişkin olduğundan anılan ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmayıp müdahale, belirtilen üçüncü kural çerçevesinde incelenmiştir.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

19. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

20. Anayasa’nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahale kanuna dayanmalı, kamu yararı amacı taşımalı ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılmalıdır (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

21. Başvurucunun silahının 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesi uyarınca müsadere edilmesi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının olduğu açıktır. Müsadere ile suçla mücadelede caydırıcılığın sağlanması, yeni suçların işlenmesinin önüne geçilmesi ve tehlikelilik arz eden suça konu mülkün kullanılmasının ve dolaşımının engellenmesi hedeflenmektedir. Başvurucunun oğlu tarafından başvurucuya ait ruhsatlı silahın izinsiz olarak taşınması eyleminin 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçunu oluşturduğu kanaatine ulaşan Mahkeme silahın müsaderesine karar vermiştir. Dolayısıyla müsadere tedbirinin

uygulanmasının kamu yararına dayalı meşru bir amaç taşıdığı anlaşılmaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Başmeydan, § 54)

22. Bu durumda başvurucunun silahının müsadere edilmesi şeklinde gerçekleşen müdahalenin ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Somut olayda başvurucunun oğlu A.Ç. hakkında yapılan ceza kovuşturması sonucunda A.Ç.nin 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçunu işlediği kanaatine varan Mahkeme bu suçtan cezalandırılmasına, HAGB'ye, başvurucuya ait suça konu silahın ise müsaderesine karar vermiştir. Söz konusu karar itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

23. Başvurucu, kararın kesinleşmesinden bir süre sonra müsadere kararına itirazda bulunmuş; kendisinin iyi niyetli üçüncü kişi olduğunu ileri sürmüştür. Mahkeme ek karar ile talepte bulunanın yargılama sırasında itirazını dile getirmediği, kararın da itiraz edilmeden kesinleştiği gerekçesiyle başvurucunun itirazını reddetmiştir.

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Ünsped Paket Servisi San. ve Tic. A.Ş./Bulgaristan, (B. No: 3503/08, 13/10/2015) kararında; başvurucunun cezai yargılamalar sonunda mülküne el konulmasına etkili bir şekilde itiraz etme fırsatına sahip olması hâlinde başvurucunun makul görülebilecek bireysel bir yük altına girmiş olacağını, aksi durumda mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulacağını belirtmiştir.

25. Bu bilgiler ışığında somut olay değerlendirildiğinde; başvurucunun, oğlu A.Ç.nin sanık sıfatıyla yargılandığı ceza yargılamasında taraf sıfatı olmadığı, bu durumda başvurucunun yargılama sürecinden ve sonrasında mahkeme kararından haberdar olup olmadığı bilinmemektedir. Nitekim Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) yapılan incelemede başvurucunun A.Ç. hakkında başlatılan soruşturma sürecinde bilgi veren sıfatıyla bir kez beyanda bulunduğu ancak kovuşturma sürecinde beyanına başvurulmadığı gibi yargılamanın herhangi bir aşamasında yer almadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla suça konu silahın maliki olan başvurucunun haberdar olmadığı yargılama sürecinde itirazda bulunması ve yargılama sonunda verilen karara karşı da kanun yoluna başvurmasının beklenemeyeceği tartışmasızdır. Mahkeme, ek kararının gerekçesini başvurucunun yargılama aşamasında itirazını dile getirmemesine ve nihai karara karşı kanun yoluna başvurulmamasına dayandırmıştır. Mahkeme, başvurucunun şikâyetlerini gerekçesinde tartışmamış; bir başka deyişle başvurucunun müsadere kararının esasına dair itirazlarını değerlendirmemiştir.

26. Bu durumda başvurucunun müsaderenin keyfî veya kanuna aykırı olduğuna ya da makul biçimde uygulanmadığına yönelik itirazlarını ortaya koyabilme olanağının etkin bir şekilde tanınmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun silahının suçta kullanıldığı gerekçesiyle müsadere edilerek mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği, kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengeyi başvurucu aleyhine bozduğu, ölçülü olmadığı sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 22. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2022/603, K.2023/58) GÖNDERİLMESİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZEKERİYA CANBAL

B. No: 2023/36425 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/36425

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZEKERİYA CANBAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/36425)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Zekeriya CANBAL

Vekili : Av. Seçkin KESKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yakalama sebeplerinin bildirilmemesi, gözaltı ve tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, daha önce yargılama konusu yapılan eylemlerin tekrar soruşturmaya konu edilmesi nedeniyle aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Öncesi Yürütülen Yargılama Süreçleri

2. 3/9/2021 tarihinde kabul edilen 16/7/2021 tarihli iddianame ile başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. Çanakkale 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonunda 27/12/2023 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyetine karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... HTS tespit ve inceleme tutanağına göre sanığın irtibat numarası olarak beyan ettiği 554 272 07 95 numaralı telefon üzerinden hakkında Silahlı Terör Örgütüne Üye Olmak suçundan adli işlem tesis edilen [M.B., S.B., A.T., E.S.] vd. Olan 97 farklı şahıs ile irtibat halinde olduğu gözükse de anılan görüşmelerin ilgili dinleme kararlarına esas olmayıp ham veriye

dayandığı bu noktada içerik bilgisi bulunmadığından müsnet görüşmelerine örgütün yeniden yapılanmasına hizmet ettiği noktasında duraksama yaşanabilirse de sanığın sebebini makul düzeyde açıklayamadığı şekilde emniyet mahrem imamları olan [S.] Kod [H.T.], örgütün tepe yöneticisi firar [B.K.] ile irtibatlarının bulunması ile birlikte HTS-BAZ çakıştırması ve fiziki takip tutanağına yansır şekilde sanığın 25/03/2021 tarihinde hakkında etkin pişmanlık hükümleri tatbik olunan sanık [F.Y.] ve örgütün finans yapılanmasında olduğu sabit görülen [M.B.] ile buluşmaları, Bu kapsamda fiziki takibe yansıdığı şekilde sanık [Z.]'nın 25/03/2021 tarihinde hakkında mahkememizce etlin pişmanlık hükümleri tatbik edilen [F.Y.] ile buluştukları ve bir süre görüştükleri anlaşılmış, soruşturma ve kovuşturma aşamasında sanık [F.Y.]'ın sanık Zekeriya'nın üst seviyede bulunan İzmir'de örgüt imamı olduğunu, kendisini Yahya KOD olarak tanıdığını, yüz yüze görüştüklerini, örgütsel olarak kullandığı telefon hattını Yahya KOD sanık Zekeriya tarafından kendisine verildiğini, zaman zaman ise kargo yoluyla sanık tarafından Çanakkale ilinde dağıtılmak üzere para gönderdiğini beyan etmesi karşısında gerek HTS yansıyan gerekse fiziki takibe yansıyan görüşmelerin yeniden yapılanma kisvesi altında örgütsel saik ile yapıldığı kesin olarak kanaat edinilmiş yine dosya arasına bulunan ve İzmir 5. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2021/2850 Değişik İş sayılı kararına istinaden sanığa ait dijital materyaller üzerinde yaptırılan incelemede yeniden yapılanma mensuplarınca kullanılan Telegram isimli programa ait veriler ile 0530 540 71 38 numaralı hat sahibi ile araç kiralama ve ve o araç ile gidilecek yere öncü eskort araç ile gidileceğine dair konuşmalar ile birlikte sanık tarafından tutulan ve örgütün mali finansmanı ile ilgili olduğu açık olan "8400 TL [S.] 3 ay" , "6500 TL [E.İ.] 3 ay" , "3500 TL [H.] market 3 ay", 410, 260, 260, 260 TL DOLU HAT" vd. şeklinde notların bulunması bir bütün halinde değerlendirildiğinde sanığın terör örgütü ile yeniden yapılanma kisvesi altında organik bağını hakkında kurulan hükümden sonra da devam ettirdiği ve sanığın faaliyetlerinin Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında belirtilen süreklilik, çeşitlililik ve yoğunluk unsurlarını da taşıdığı anlaşıldığından, bu suretle sanığın üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kısa kararda belirli olgular çerçevesinde cezai müeyyide ile tecziyesine karar verilmiş..."

3. Söz konusu yargılama Yargıtay önünde derdesttir.

B. Bireysel Başvuru Süreci

4. Başvurucu, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma isnadıyla yürütülen soruşturma kapsamında 17/3/2023 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmıştır.

5. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma isnadıyla sevk edildiği İzmir 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin (Sulh Ceza Hâkimliği) 20/3/2023 tarihindeki sorgusunda isnat edilen eylemleri reddetmiş, terör örgütü üyesi olmadığını belirtmiş, başvurucu vekili de aynı gerekçelerle daha önce soruşturma yürütüldüğünü, yargılamanın Çanakkale'de devam ettiğini ifade etmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Zekeriya Canbal'ın üzerlerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediklerine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması, bu bağlamda tespit tutanakları, HTS analiz raporları, şüpheliler [F.Ç., M.Y. ve Z.C.] hakkındaki tanık beyanları, teşhis tutanakları, suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, tanıkların dinlenilmemiş olması, şüphelilere isnat edilen suçun alt ve üst haddi dikkate alındığında şüphelilerin kaçma girişiminde bulunacağı hususunda kuvvetli şüphe bulunması, tüm bu

hususlar dikkate alındığında tutuklamadan beklenen gayeye adli kontrol hükümlerinin uygulanması suretiyle ulaşılamayacağı, atılı suça nazaran tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu, adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı anlaşıldığından; İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebinin kısmen KABULÜ..

... AYRI AYRI TUTUKLANMALARINA... [karar verildi.]"

6. Başvurucu vekili 27/3/2023 tarihinde yaptığı itirazda aynı olay sebebiyle Çanakkale Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma yürütüldüğünü, bu soruşturmada başvurucunun 3 gün gözaltına alınıp serbest bırakıldığını, yargılamanın Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesinde derdest olduğunu, mükerrer soruşturma nedeniyle tutuklama kararı verildiğini, başvurucunun duruşmalara düzenli olarak katılması sebebiyle tutuklama kararının ölçüsüz olduğunu belirterek itirazın kabulüyle başvurucunun tutuklama kararının kaldırılarak serbest bırakılmasını talep etmiştir.

7. İzmir 12. Asliye Ceza Mahkemesi, yapılan itirazı 30/3/2023 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

8. Başvurucu, itirazın reddine ilişkin nihai hükmü 12/4/2023 tarihinde öğrenmesinden sonra 4/5/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

9. FETÖ/PDY'nin güncel yapılanmasına yönelik başka bir soruşturma kapsamında beyanda bulunan F.Y. ifadesinde, başvurucunun Yahya kod adını kullandığını, FETÖ içinde polislerden sorumlu olan kişinin talimatına göre polislere ödenecek paraların Yahya kod adlı kişiden geleceğini belirtmiştir.

10. Başvurucu hakkında düzenlenen 8/5/2023 tarihli iddianamede, başvurucunun adresinde yapılan aramada bulunan ajandada, para alışveriş işlemi gerçekleştiren şahısların bilgileri, para miktarı, işlem tarihleri, GSM hattı ve cep telefonu bilgileri, gönderilecek/alınacak şahıs isimleri, tarihleri, bilgisayar tamir ve malzeme alım işlemlerine harcanan tutarlar, yazılım işlemleri için harcanan tutarlar gibi kalemlerin el yazısıyla kayıt altına alındığı, HTS analiz raporu, teknik takip kayıtlarına göre Ö.Ö. aracılığıyla örgütü bilen ve/veya örgüt içinde faaliyet yürüten bir şahsa iş bulunmaya çalıştığı, FETÖ/PDY'nin yeniden yapılanma kapsamında oluşturduğu yapının içinde yer aldığı, hiyerarşide yerel yönetici sıfatıyla muavenetçi grubun faaliyetlerine iştirak ettiği ve bu şekilde örgüt üyeliği suçunu işlediği belirtilmiş ve silahlı terör örgütüne üye olma, terörizmin finansmanının önlenmesi hakkındaki kanuna muhalefet suçlarından cezalandırılması talep edilmiştir. İddianamede; başvurucunun evinden ele geçirilen ajandada yer alan bilgilere göre para transferi yapılıp yapılmadığı, yapılmış ise mahiyetinin ne olduğu konusunda açıklama yapılmamıştır.

11. İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 17/5/2023 tarihli tensip zaptı ile başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir. 13/7/2023 tarihinde İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucu hakkında yargılaması devam eden Çanakkale 2. Ağır Ceza Mahkemesindeki dosyayı inceleyerek her iki dosyada da başvurucu hakkında örgütün yeni yapılanması içinde yer aldığı, Yahya kod adını kullandığı ve hakkındaki suçlamaların F.Y.nin şahsın etkin pişmanlık kapsamındaki tanığın beyan ve teşhislerine dayandırıldığı, dolayısıyla aynı suça ilişkin ortak delillerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle dosyaların birleştirilmesine karar vermiştir.

12. Birleştirme kararını inceleyen Yargıtay 21/12/2023 tarihinde, aynı sanık hakkında aynı

suç nedeniyle iki dava olduğuna dikkat çekerek suç tarihleri ile olayların farklı olması, dosyada yer alan diğer sanıklar yönünden irtibat bulunmaması ve dosyaların örneklerinin getirilip incelenme yapılmamış olması nedenleriyle İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin birleştirmeye yönelik kararının kaldırılmasına karar vermiştir.

13. İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde kamu davasının reddine karar vermiştir. Söz konusu karar, istinaf kanun yoluna başvurulmadan 20/3/2024 tarihinde kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Sanık hakkında iş bu dosyada atılı suçlamalara ilişkin delillerin, 17.03.2023 günü yakalanan sanığın ikamet adresinde yapılan aramada ele geçirilen "Dizayn 2020 Kahverengi Ajanda" içerisinde; para alış-veriş işlemi gerçekleştiren şahıs bilgileri, para miktarı (Türk Lirası, Amerikan Doları Euro cinsinden), işlem tarihleri, GSM hattı ve Cep telefonu gönderilecek/alınacak şahıs isimleri, tarihleri, bilgisayar tamir ve malzeme alım işlemlerine harcanan tutarlar, yazılım işlemleri için harcanan tutarlar gibi kalemlerin el yazısı ile kayıt altına alındığı, ayrıca bahse konu Ajanda içerisinde bulunan; "QNB Finansbank ATM'si üzerinden 09.10.2020 tarih ve 2016 işlem numaralı TR85 0011 1000 0000 0045 0234 68 IBAN numarasına yatırılan 4.000.00TL tutarında KARTSIZ PARA YATIRMA" fişinin olduğu, yine [Ö.Ö.] isimli şahsın 01.02.2023 günü C.M.K-140 kapsamında teknik araçlarla ses ve görüntü kaydı çalışmaları kapsamında tespiti yapılan çalışmalarda; sanıkla ayaküzeri görüşme yaptığı ve Zekeriya CANBAL olduğu değerlendirilen şahsın hedef şahsa hard diske benzetilen bir materyal verdiği, ve yine hakkında C.M.K. 135 tedbiri uygulanan şüpheli [Ö.Ö.]' in yapmış olduğu 13.02.2023 tarihli sanıkla arasındaki tapelerin değerlendirilmesinde; [Ö.Ö.] isimli şahıstan muhasebe işinde çalıştırılmak üzere eleman temini yönünde görüşme olduğu, söz konusu muhasebeci olarak belirtilen şahsın muhtemelen örgütü bilen ve/veya örgüt içerisinde faaliyet yürüten bir şahsa iş bulunmasının amaçlandığı değerlendirildiği, ve [F.Y.] isimli şahsın "YAHYA (K) ZEKERİYA CANBAL, Yukarıda fotoğrafını gösterdiğiniz şahsı ben Yahya olarak bildiğim şahsı tanıyorum.Şahsın adının Zekeriya Canbal olduğunu öğrendim...22 Nisan 2021 tarihli yukarıda ekran görüntüsü alınan kısımda; Yazışma da Polislerden sorumlu ([F.]) KOD [S.Y.]'un bana gönderdiği; ([E.]) ismi geçen şahsın Polis Memuru için 2.000 TL ödeneceği, Polis Memuru ([V.]) için 800 TL Polis eşleri ile görüşen ancak KOD adını bilmediğim onun içinde ? işareti koyduğum ödenecek para miktarını söylemediği yine Polis Memuru olan ([S.]) isimli şahsın eşine 2500 TL ödendiği bu paranın bir kısmının ([V.]) kod [M.B.]'tan alınarak ismi geçen Polis ailelerine ödendiği ve İZMİR ilinden Örgüte ait Yahya KOD Zekeriya CANBAL'dan gelecek paradan ödeneceği ile alakalı yazışmadır." şeklindeki etkin pişmanlık kapsamındaki beyan ve teşhislerinden ibaret olduğu anlaşılmış,

Çanakkale 2.Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/207 esas sayılı dosyasının da incelenmesinde sanık hakkında Çanakkale C. Başsavcılığının 16/07/2021 tarih 2021/6587 sor. 2021/2063 E. 2021/345 iddianame numaralı iddianamesi ile Fetö/Pdy silahlı terör örgütüne üye olma suçundan TCK'nun 314/2 maddesi uyarınca cezalandırılmasının talep olunduğu anlaşılmış, sanık hakkında her iki dosyada örgütün yeniden yapılanması içerisinde yer aldığı, Yahya kod adını kullandığı ve hakkındaki suçlamaların [F.Y.] isimli şahsın etkin pişmanlık kapsamındaki sanık hakkında beyan ve teşhislerine dayandırıldığı, sanığın iddianame konusu eylemleri kapsayan eylemleri nedeniyle daha önce Çanakkale 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/207 Esas 2023/525 karar sayılı kararı ile sanık hakkında sabit görülen eylemlerin silahlı terör örgütüne üye olma suçunu oluşturduğuna kanaat edilip bu suçtan mahkumiyetine karar verildiğinden aynı fiil nedeniyle aynı sanık için önceden verilmiş bir

hüküm bulunması nedeniyle, 5271 sayılı CMK'nın 223/7. maddesi uyarınca iş bu davanın reddine dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir.

H Ü K Ü M ; Yukarıda açıklanan ve tartışılan nedenlerle;

1-Sanık Zekeriya Canbal hakkında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkındaki Kanuna Muhalefet ve silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği iddiasıyla Türk Ceza Kanunu 314/2, 3713 sayılı yasa 5/1 md., Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun 4/2, TCK 53,58 md. Uyarınca cezalandırılması talebiyle kamu davası açılmış ise de; sanığın iddianame konusu eylemleri kapsayan eylemleri nedeniyle daha önce Çanakkale 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/207 Esas 2023/525 karar sayılı kararı ile sanık hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkumiyetine karar verildiği anlaşılmakla aynı fiil nedeniyle aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm bulunması nedeniyle, 5271 sayılı CMK'nın 223/7. maddesi uyarınca iş bu DAVANIN REDDİNE,... [karar verildi.]"

14. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı Yönünden

1. Gözaltı Tedbirinin Hukuka Aykırı Olduğuna ve Yakalama Nedenlerinin Bildirilmediğine İlişkin İddialar

15. Başvurucu; yakalama sebeplerinin bildirilmemesi, gözaltının hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvurucunun iddialarının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Anayasa Mahkemesi, yakalama ve gözaltına alınmanın hukuka aykırı olduğu, suç isnadıyla yakalanan kişilere yakalama nedenlerinin veya suçlamaların yakalama sırasında bildirilmediği iddialarına ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 64-72; Hidayet Karaca [GK], B. No: 2015/144, 14/7/2015, §§ 53-64; Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 141-150; İbrahim Sönmez ve Nazmiye Kaya [2. B.], B. No: 2013/3193, 15/10/2015, §§ 34-47; Deniz Özfırat [2. B.], B. No: 2013/7929, 1/12/2015, §§ 42-54; Mehmet Bilal Çolak [2. B.], B. No: 2017/25971, 30/10/2018, § 87).

18. Somut olayda başvurucunun gözaltının hukuka aykırı olduğuna ve yakalama nedenlerinin bildirilmediğine ilişkin iddialarıyla ilgili olarak anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

20. Başvurucu, hakkında devam eden ve aynı suçtan tutuksuz yargılandığı bir kovuşturma bulunmasına rağmen mükerrer soruşturma kapsamında soyut gerekçelerle tutuklandığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca suç işlediğine dair kuvvetli belirti olmamasına rağmen tutuklandığını, kaçma ve delilleri karartma şüphesi bulunmadığını, tutuklama tedbirinin ölçülü olmadığını belirterek tutuklamanın hukuki olmadığını iddia etmiştir. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

21. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

22. Anayasa’nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak belirtildikten sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek kaydıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişinin özgürlük ve güvenlik hakkının kısıtlanması, ancak Anayasa’nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (Ramazan Aras [1. B.], B. No: 2012/239, 2/7/2013, § 43).

23. Bir kişinin tutuklanabilmesi, öncelikli olarak suç işlediği hususunda kuvvetli belirti bulunmasına bağlıdır. Bu, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurdur. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır (Hanefi Avcı [2. B.], B. No: 2013/2814, 18/6/2014, § 46). Ancak kişinin bir suçla itham edilebilmesi için yakalama veya tutuklama anında delillerin yeterli düzeyde toplanmış olması şart değildir. Zira tutukluluğun amacı, yürütülen soruşturma ve/veya kovuşturma sırasında kişinin tutuklanmasının temelini oluşturan şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya ortadan kaldırarak adli süreci daha sağlıklı bir şekilde yürütmektir. Buna göre suç isnadına esas teşkil edecek şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerekir (Mustafa Ali Balbay [1. B.], B. No: 2012/1272, 4/12/2013, § 73).

24. Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince tutuklama kararı verilebilmesi için kuvvetli suç şüphesinin bulunmasının yanı sıra bir tutuklama nedeninin de bulunması gereklidir. Anılan fıkrada tutuklama nedenleri “suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin kaçmasını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek” veya “bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâller” olarak gösterilmiştir. Tutuklama tedbirinin düzenlendiği 5271 sayılı Kanun’un 100. maddesinde de tutuklama nedenlerinin neler olduğu belirtilmiştir. Buna göre şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa, şüpheli veya sanığın davranışları delilleri yok etme, gizleme ya da değiştirme, tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa tutukluluk kararı verilebilecektir. Kuralda ayrıca işlendiği konusunda kuvvetli şüphe bulunması hâlinde tutuklama nedeninin varsayılabileceği suçlar bir liste hâlinde belirtilmiştir (Ramazan Aras, § 46). Kanunun tutuklama nedenlerine ilişkin bir karine öngörmesi durumunda bile kişi özgürlüğüne müdahaleyi gerektiren somut olguların varlığının objektif bir gözlemciyi ikna edecek biçimde ortaya konulması gerekir (Engin Demir [GK], B. No: 2013/2947, 17/12/2015,

§ 66).

25. Öte yandan ciddi ve ağır bir tedbir olan tutuklama, ancak daha hafif başka bir tedbirin bireyin ve kamunun yararını korumak için yeterli olmayacağının ortaya konulması hâlinde makul kabul edilebilir. Bu bağlamda kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması için suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin olması tutuklama tedbirinin uygulanabilmesi için yeterli değildir. Tutuklama tedbiri somut olayın koşulları altında gerekli de olmalıdır (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Lütfiye Zengin ve diğerleri/Türkiye, B. No: 36443/06, 14/4/2015, § 81). Bu, Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması ölçütleri arasında sayılan ölçülülük ilkesinin unsurlarından biri olan gereklilik unsurunun (AYM, E.2015/40, K.2016/5, 28/1/2016) da bir gereğidir. Tutukluluğa ilişkin kararlarda hedeflenen meşru amaçla yapılan müdahale arasında gözetilmesi gereken denge açısından öncelikle adli kontrol tedbirleri değerlendirilmeli ve adli kontrolün neden yetersiz kalacağı gerekçelendirilmelidir (Engin Demir, § 69).

26. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

27. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

28. Somut olayda yapılan tespitlere göre başvurucunun terör örgütünün güncel yapılanması içinde para gönderdiği yönündeki tanık beyanı ve teşhis, HTS analiz raporları, para transferlerine ilişkin kayıtlar, örgüt mensubuna iş bulmaya çalıştığına ilişkin telefon görüşme kayıtları bulunduğu iddianamede ifade edilmiştir (bkz. § 10). Sulh Ceza Hâkimliği tarafından söz konusu delillerden tespit tutanakları, HTS analiz raporları, tanık beyanı ve Teşhis Tutanağı'na atıfla kuvvetli suç şüphesi bulunduğu ifade edilmiş, atılı suçun vasıf ve mahiyeti, tanıkların dinlenmemiş olması, yargılama sırasında alabileceği muhtemel ceza miktarı gözetildiğinde adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı ve isnat olunan suç ile orantılı olduğu belirtilerek tutuklama kararı verilmiştir (bkz. § 5).

29. Başvurucu vekili tutuklama kararı verilmeden önce sunduğu savunmada, başvurucuya isnat edilen fiillerden dolayı başvurucunun daha önce gözaltına alınıp serbest bırakıldığını, hakkındaki yargılamanın Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesinde devam ettiğini ifade etmiştir (bkz. § 5). Sulh Ceza Hâkimliği tarafından söz konusu savunmalara rağmen başvurucu hakkındaki tespitlere dayanılarak tutuklama kararı verilmiş, bu karara yönelik itirazlar da Asliye Ceza Mahkemesi tarafından kesin olarak reddedilmiştir. Tutuklama kararına konu edilen eylemlere ilişkin daha önce başvurucu hakkında dava açılarak yargılamanın devam ediyor olması, İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından bu hususa işaret edilerek 5271 sayılı Kanun'un 223. maddesinin yedinci fıkrasına göre "Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir." hükmü uyarınca başvurucu hakkında davanın reddine karar verilmiş olması ve devam eden yargılamaya ilişkin iddianame düzenlenmesinden sonra kuvvetli suç şüphesini ortaya koyacak yeni bir delilin sunulmamış olması hususları gözönüne alındığında somut olayda başvurucunun tutuklanmasının ön koşulu olan kuvvetli suç şüphesinin ortaya konulduğu söylenemeyecektir.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına

alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Aynı Fiilden Dolayı Birden Fazla Yargılanmama veya Cezalandırılmama İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu, daha önce soruşturmaya konu edilerek gözaltı tedbirinin uygulanmasından sonra adli kontrol tedbiriyle serbest bırakıldığını, bu eylemlerle ilgili yargılamanın farklı bir mahkemede devam ettiğini belirterek aynı eylemleri nedeniyle ikinci kez soruşturma başlatılması ve tutuklanması nedeniyle aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

32. Başvurucunun iddialarının özü adil yargılanma hakkının bir güvencesi olan aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesine riayet edilmediği şikâyeti olduğundan inceleme de bu çerçevede yapılmıştır.

33. Anayasa Mahkemesi 4/11/2021 tarihli ve E.2019/4, K.2021/78 sayılı kararında konuya ilişkin uluslararası belgelerden de yararlanarak ne bis in idem ilkesini, hiç kimsenin ceza yargılamasında kesin/kesinleşmiş bir hükümle mahkûm edildiği ya da beraat ettiği bir fiilden dolayı ceza yargılaması kapsamında yeniden yargılanamayacağı veya cezalandırılamayacağı biçiminde tarif etmiştir. Söz konusu kararda bu ilkeye aykırılık sonucuna varılabilmesi için gerçekleşmesi gereken bazı koşullar; ceza ile ilgili bir yargılama sürecinin olması, bu sürecin kesin/kesinleşmiş mahkûmiyet veya beraat hükmüyle sonuçlanmış olması, ceza ile ilgili bir yargılama sürecinin birden fazla işletilmesi, farklı yargılama süreçlerinin aynı fiile ilişkin olması ve ilkenin istisnalarından birinin olmaması şeklinde sıralanmıştır (AYM, E.2019/4, K.2021/78, 4/11/2021, § 27; Çetin Doğan (3) [GK], B. No: 2021/30714, 15/2/2023, § 152).

34. Somut olayda 16/7/2021 tarihli iddianameyle Çanakkale 2. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan kamu davası, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmada gözaltı ve tutuklama tedbirinin uygulandığı 17/3/2023 ile 17/5/2023 tarihleri arasında ilk derece mahkemesi nezdinde devam etmektedir (bkz. §§ 2, 3). Anılan yargılamanın kovuşturma evresinde devam ettiği süreçte, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan soruşturma neticesinde 8/5/2023 tarihli ikinci bir iddianame düzenlenmiştir (bkz. § 10). Anılan iddianamenin kabulü ile açılan kamu davası İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından devam etmekte olan dava ile birleştirilmiştir. Yargıtayın birleştirme kararının kaldırılması üzerine İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamada, Çanakkale 2. Ağır Ceza Mahkemesinin dosyasında mahkûmiyet hükmü verilmesi dikkate alınarak 5271 sayılı Kanun'un 223. maddesinin yedinci fıkrasına göre "Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir." hükmü uyarınca başvurucu hakkında davanın reddine karar verilmiştir (bkz. § 13). Başvurucu hakkında açılan her iki soruşturmanın da ceza ile ilgili bir yargılama süreci olduğu tartışmasızdır. Ancak Çanakkale 2. Ağır Ceza Mahkemesinin yargılamasına konu dosyada mahkûmiyet hükmünün temyiz incelemesi aşamasında olduğu dönemde, İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin başvurucu hakkında açılan davanın reddine karar vermesi karşısında kesinleşmiş bir mahkûmiyet veya beraat hükmünün varlığından bahsetmek mümkün değildir.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesi altında güvence altına

alınan adil yargılanma hakkı kapsamında aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama ve cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

36. Başvurucunun olay ve olgular kısmında yer vermediği, müdahalenin dayandığı karara ve varsa itirazlarına ilişkin bilgi ya da belge sunmadığı soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin temellendirilmemiş iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması, soruşturma aşamasında karar veren sulh ceza hâkimliğinin ve yargılamayı yapan mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin şikâyetinin Hikmet Kopar ve diğerleri ([GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 101-115), Mehmet Baransu (2) ([2. B.], B. No: 2015/7231, 17/5/2016, §§ 64-78, 94-97) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

37. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 5.000.000 TL maddi ve 5.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

38. İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen davanın reddine ilişkin kararın niteliği de gözetilerek ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

39. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 250.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

40. Başvurucu, maddi zarara ilişkin bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gözaltı tedbirinin hukuka aykırı olması ile yakalama ve gözaltına alınma sebeplerinin bildirilmemesi dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 250.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer

taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İzmir 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (Sor. No: 2023/204) ve İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2022/22810) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KENAN FUAT TİRYAKİ

B. No: 2023/38121 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/38121

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KENAN FUAT TİRYAKİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/38121)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Kenan Fuat TİRYAKİ

Vekili : Av. Ayşe Sena ÖZ SANCAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, emniyet hizmetleri sınıfından genel idari hizmetler sınıfına atama yapılması sonucu bedeli ödenen zatî demirbaş tabancanın iade edilmemesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, polis memuru olarak görev yapmaktayken 22/11/2016 tarihli ve 29896 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucunun söz konusu işleme itiraz etmesi üzerine Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından yapılan inceleme sonucunda başvurucunun kamu görevine iade edilmesine karar verilmiş ancak eski görevi yerine İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü Araştırma Merkezi Müdürlüğünde genel idari hizmetler sınıfına ataması yapılmıştır.

3. Başvurucu, kamu görevine iade edilmesinin ardından görevden uzaklaştırılırken kendisinden alınan FS-92 Beretta marka zatî demirbaş tabancasının iadesi için İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğüne (İdare) başvuruda bulunmuştur. İdare tarafından talebinin reddedilmesi üzerine başvurucu, İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde işlemin iptali için dava açmıştır.

4. Mahkeme kararında; kamu görevinden çıkarıldıktan sonra başvurucunun tekrar kamu görevine iade edilmesi üzerine, İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü Araştırma Merkezine veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak atanan personelin önceki statülerinden kaynaklanan rütbe, ünvan, kimlik ve sosyal haklarını kullanamayacağı yönündeki yasal düzenleme gözönüne alındığında, kadrosu emniyet hizmetleri sınıfında yer almayan başvurucunun zatî demirbaş silahının iade edilmemesine yönelik işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

5. Mahkeme kararına karşı başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge İdare Mahkemesince başvurucunun atama işleminin dayanağı olan kanun hükmünün Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/187, K.2022/86 sayılı kararıyla iptal edildiği, davalı İdarece yeni bir işlem tesis edileceği ve bu işleme bağlı olarak işbu davanın konusu uyuşmazlığa dair yeniden işlem tesis edileceği yönünde açıklama eklenmek suretiyle istinaf isteminin reddine kesin olarak karar verilmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 10/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 3/5/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucu bireysel başvuruda bulunduktan sonra İdare, uyuşmazlığa konu FS-92 Beretta marka zatî demirbaş tabancayı 15/3/2024 tarihinde başvurucuya teslim etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; Araştırma Merkezine atanmasına yönelik işlemin dayanağı olan kuralın Anayasa Mahkemesince iptal edildiğini ve artık hukuk düzeninde yer almadığını, buna rağmen davasının muğlak ve hukuki olmayan gerekçelerle reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yargı mercilerinin dava konusu maddi olay ve olgular ile iddiaları ve delilleri değerlendirdikleri, hukuk kurallarının yorumlanmasını ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdikleri belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiş; adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" başlıklı 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" başlıklı 83. maddesi şöyledir:

"Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde incelemenin her aşamasında başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilebilir."

12. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara

sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

13. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29).

14. Somut başvuruda başvurucunun özü itibarıyla kamu görevine iade edilmesine rağmen zatî demirbaş tabancanın iade edilmemesinden yakındığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda zatî demirbaş tabancanın iade edilip edilmediği başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Bireysel başvuru sonrası İdare 15/3/2024 tarihinde uyuşmazlığa konu zatî demirbaş tabancayı başvurucuya iade etmiştir. Buna karşılık başvurucu, Anayasa Mahkemesini bu konuda bilgilendirmemiş ve 17/12/2024 tarihli Bakanlık görüşüne karşı cevap dilekçesinde tabancanın iade edildiği yönünde herhangi bir açıklamada da bulunmamıştır.

15. Başvuruya konu olayda yukarıda belirtilen ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum söz konusu olmayıp başvurucunun başvurunun değerlendirilmesiyle ilgili esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermediği görülmüştür. Başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vuku bulan ve bireysel başvurunun değerlendirilmesini etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurunun mahiyeti gözetildiğinde 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMUT PARÇALI VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/39086 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/39086

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMUT PARÇALI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/39086)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Mahmut Parçalı ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) ve (D) sütunları]

Vekilleri : bkz. ekli tablo (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri

sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

4. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

5. Neticede başvuruculların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinde Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvuruculların bir kısmı; ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculların Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, Anayasa'nın 36. maddesinde

güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

12. Başvuruculaın bir kısmı adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucular, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

14. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

15. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

16. Maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından başvuruculaın maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile (G) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TAHSİN TOPARLAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/59775 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/59775

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TAHSİN TOPARLAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/59775)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Tahsin Toparlak ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) ve (D) sütunları]

Vekilleri : bkz. ekli tablo (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların bu taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri

sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucuların iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

4. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

5. Neticede başvuruculların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinde Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvuruculların bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculların Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin Anayasa'nın 36. maddesinde

güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

10. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

12. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde; bir kısım başvuruculaın Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucular, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

14. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

15. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

16. Maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından başvuruculaın maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile (G) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHİR YILDIZ

B. No: 2023/75205 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/75205

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHİR YILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/75205)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Mahir YILDIZ

Vekili : Av. Bahar OKTAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; gözaltı ile tutuklamanın hukuki olmaması, gözaltında soruşturma konusu suçla ilgili olarak bilgilendirme yapılmaması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) PKK/KCK terör örgütüne yönelik başlatılan soruşturma kapsamında 25/4/2023 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Diyarbakır 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

4. Başvurucu, sorgusunda örgütle bir iltisakının bulunmadığını ifade etmiştir.

5. Hâkimlik başvurucunun isnat edilen suçtan tutuklanmasına karar vermiştir. 28/4/2023 tarihli kararda; başvurucunun üzerine atılı suçları işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunduğu belirtilerek suçların niteliği, suçlara ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımların ağırlığı ve suçların 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında sayılması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı

ifade edilmiştir.

6. Başvurucunun tutuklama kararına itirazı, Diyarbakır 1. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 26/5/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir.

7. Başvurucu 6/6/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Soruşturma dosyasına ilişkin olarak Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemeye göre başvurucu hakkındaki suçlamalara esas alınan olgular temel olarak şöyle özetlenebilir:

i. Soruşturma mercileri, başvurucunun PKK/KCK'nın ideolojik alan merkezi yapılanmasında "dış koordinasyon sözcüsü" sıfatıyla faaliyette bulunduğuna ve "kadro" şeklinde isimlendirilen üst düzey örgüt mensubu olduğuna ilişkin 12/1/2023 tarihli tanık beyanına dayanmıştır. Tanık Ü.A.nın beyanı şöyledir:

... (Resim 5) de bana göstermiş olduğunuz örgüt mensubunu Z.K. olarak biliyorum. Açık kimlik bilgilerini burada sizlerden; Mahir YILDIZ olarak öğrendim.

Bu şahıs KCK'ya bağlı cezaevi dış koordinasyonunda sorumlu olarak faaliyet yürüten, 2020 yılında A.Y.yi kırsal alana katılıma gönderen, Türkiye genelinde kurulan Hamle komitesinde KCK/TM de Dış Koordinasyon Sözcüsü olan, komite toplantılarına başkanlık eden üst düzey örgüt mensubudur."

...

DIŞ KOORDİNASYON: Türkiye'de faaliyet yürüten Dış Koordinasyon yapısının başında iki sözcü bulunur, bunlar şu anda Z.K. ve G.A.U. dur. Dış Koordinasyon'a bağlı faaliyet yürüten bütün kurumlar, bu şahıslardan emir ve talimat alır. Bu sözcüler Kandil'de bulunan Zindan Komitesi tarafından seçilmiş kişilerdir. Zindan Komitesi tarafından gönderilen perspektifler doğrultusunda faaliyet yürütürler.

...

T.A. ile yaptığım görüşmede kendisi ile alakalı olarak; 2014 yılında Komalen Ciwan'a bağlı Ali Çiçek Eğitim Akademisinde 6 ay örgütsel ideolojik ve silahlı/bombalı askeri eğitim aldığını, akabinde illegal yollardan Türkiye'ye gelerek YDG-H (Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi) içerisinde Ege Bölgesi Sorumlusu olarak kadro düzeyinde görevlendirilmesinin yapıldığını ve bu süreçte bombalı eylem hazırlığında iken tutuklanarak cezaevine girdiğini, cezaevinden çıkınca KCK'ya bağlı Cezaevi Dış Koordinasyonunda sorumlu olarak faaliyet yürüten Z.K.nın kendisine ulaşarak Komalen Ciwan koordinasyonu ile irtibatlandırdığını ve Komalen Ciwan koordinasyonunun talimatı ile Türkiye Gençlik Yapılanması Sorumlusu olarak görevlendirildiğini, bu süreçte Türkiye Sahasında sadece kendisinin ve Ç.M.nin kadro olarak faaliyet yürüttüğünü söyledi.

...

2020 yılı Eylül ayı içerisinde C.A.Y. ile Huzurevleri Mahallesinde bulunan Lice Çayevinde bulunduğumuz bir günde C.A.Y. bana cezaevinden koğuş arkadaşı olan A.Y.nin Ağustos ayı içerisinde cezaevinden tahliye olduğunu, tahliye olduktan sonra dış koordinasyonla görüşüp kırsal alana katılıma gitmeye karar verdiğini ve Z.K.nın talimatı ile örgütün kırsal alanına katılım yaptığını bana söyledi..."

ii. Soruşturma mercileri, tanık Ü.A.nın beyanıyla uyumlu olduğu belirtilen başka tanık beyanlarına da dayanmıştır.

- Tanık Ş.A.nın 22/12/2021 tarihli beyanı şöyledir:

“... Şubat ayının sonunda bu kadro eğitimi başladı. Eğitim alan örgüt mensupları B.K., F.A., ÖZHAN isimli örgüt mensupları idi. Bu evde kadro eğitimi veren örgüt mensupları ise D.A ve Z.K. olarak bildiğim MAHİR YILDIZ isimli örgüt mensuplarıdır. Ben bu eğitimin içeriğini bilmiyordum. AGİT kod isimli kadro örgüt mensubu bu gençleri ateşin çocukları insiyatifi adı altında fabrika ve orman yakmak için İstanbul, İzmir gibi batı illerine göndereceği için bu yönde bir eğitim verilmekte idi. Eğitim 17/18.03.2020 tarihinde bitti. Normalde eğitim daha uzun sürecekti ancak İstanbul grubu eğitime gelemediği için eğitimi 20 günde bitirdiler. Eğitim bitince AGİT kod bu gençlerden B.K. ile Özhan hemen batı illerine gönderdi, bir ay kadar sonra ise F.A. Batı illerine gitti. Bu örgüt mensupları gittikten sonra kendilerini bir daha hiç görmedim. Sadece B.K. isimli örgüt mensubu bir defa ailesini görmek için geldiğinde il merkezinde kendisini görmüştüm. Bu geldiğinde kendisi ile yaptığım konuşmada İstanbul ilinde ateşin çocukları insiyatifi adı altında örgüt içinde faaliyet yürüttüğünü, orada orman ve fabrika yakma eylemlerini gerçekleştirdiğini anlattı. Bu güvenli ev daha sonra kullanıldı mı yoksa bu kadro eğitiminden sonra boşaltıldı mı bilmiyorum. Biz eve gittiğimizde ev boştu ve evde oturan kimse bulunmuyordu..."

- Gizli tanık Uzay'ın 29/1/2018 tarihli beyanı ise şöyledir:

“Bu şahıs PKK/KCK terör örgütünün KCK yapılanmasında KENT KONSEYİ içerisinde sorumlu düzeyde faaliyet yürütmekteydi. KCK içerisinde Toplumsal alandan sorumlu üst düzey yönetici olarak faaliyet yürütmektedir. Diyarbakır il merkezinde merkez ilçelerden sorumludur. Bu şahıs 2011 tarihinde Dağkapı mevkiinde polis aracının taranarak iki polisin şehit edildiği olayı yapan şahıstır. Bu eylemi PKK/KCK terör örgütü tarafından kendisine teslim edilen bir silah ile yanında bulunan örgüt mensupları ile gerçekleştirmiştir. Bu olayla ilgili olarak cezaevine girmiştir. Daha sonra PKK/KCK terör örgütünün KCK yapılanması içerisinde CEZAEVİ KOORDİNATÖRÜ sorumlu olarak faaliyet yürütmektedir. Halen cezaevinde yatmakta olan örgüt mensupları ile KCK yapılanması içerisindeki üst düzey örgüt mensupları arasındaki irtibatı ve koordinasyonu sağlamaktadır. Cezaevinde örgütsel suçlardan yatan bir örgüt mensubu özeleştiri, yoğunlaşma veya herhangi bir iletmek istediği notu bir mektup kağıdının bir yüzüne dolma kalemi süte batırarak yazar, daha sonra kağıdın öbür yüzüne de sıradan bir şeyler yazar ve ailesine veya mektubu göndereceği kişiye iletir. Bu mektup daha sonra Z.K. kod isimli bu şahsa ulaşır ve bu şahısta bu notu KCK üst yönetimi ile cezaevlerinde yatmakta olan örgüt mensupları arasında koordinasyonu sağlamaktadır. Bu şahıs PKK/KCK terör örgütünün KCK yapılanması içerisinde GENEL KADRO olarak faaliyet yürütmektedir.”

9. Başsavcılık 5/7/2023 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında tutuklama kararına konu olan suçtan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. İddianamede, PKK/KCK terör örgütünün ideolojik alan merkezi yapılanması hakkında bilgiler verilmiş ve tanık beyanlarına dayanılarak başvurucunun bu yapılanma içinde faaliyette bulunduğu ileri sürülmüştür.

10. İddianameyi kabul eden Diyarbakır 10. Ağır Ceza Mahkemesi, 22/9/2023 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri uygulanması suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Diyarbakır 10. Ağır Ceza Mahkemesi 3/4/2024 tarihinde ise başvurucu hakkında PKK/KCK üyeliğine ilişkin başlatılan soruşturmada 20/1/2023 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini ve bu karar kaldırılmadan dava açıldığını belirterek kovuşturma şartının gerçekleşmediği gerekçesiyle durma kararı vermiştir. Bu karar itiraz edilmeden 29/5/2024 tarihinde kesinleşmiştir.

12. Devam eden süreçte 20/1/2023 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırıldığı ve Başsavcılık tarafından Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesinde başvurucu hakkında yeni bir dava açıldığı görülmüştür.

13. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

14. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ile esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

15. 5271 sayılı Kanun'un 172. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(Değişik: 2/1/2017-KHK-680/10 md.; Aynen kabul:1/2/2018-7072/9 md.) Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak yeni delil elde edilmedikçe ve bu hususta sulh ceza hâkimliğince bir karar verilmedikçe, aynı fiilden dolayı kamu davası açılamaz."

16. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/1/2020 tarihli ve E.2019/5611, K.2020/1360 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... 16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen PKK/KONGRE-GEL terör örgütünün 5. Genel Kurulunun sonuç bildirisinde ilan edilen KCK'nın, silahlı terör örgütünün elebaşısı Abdullah Öcalan'ın örgütün amacı doğrultusunda tabana yayılmasını sağlamak amacıyla ortaya koyduğu “Kent Meclisleri, Demokratik Siyaset Akademisi, Demokratik Toplum Kongresi ve Kooperatifler Hareketi” şeklindeki dört ayaklı bir paradigmadan oluştuğu, bu paradigmanın üçüncü ayağı olan Demokratik Toplum Kongresinin, sözde kurucu meclis işlevi gören bir yapılanma olduğu ve Kuzey Kürdistan Parlamentosu/Meclisi olarak nitelendirildiği, terör örgütünün hedefi olan demokratik özerklik stratejisini hayata geçirmek için örgüt elebaşısının talimatları doğrultusunda kurulduğu, KCK/TM parlamento yapısını oluşturan sözde yasama organı olduğu, genel kurul, daimi meclis, başkanlık divanı, yürütme kurulu ve komisyonlar gibi organlarının bulunduğu, çalışma usulüne ilişkin sözde iç tüzüğünün olduğu, demokratik özerkliği gerçekleştirmek amacıyla siyasi parti, dernek, sendika ve sivil toplum kuruluşlarını örgütleyerek konferans ve çalıştaylar düzenlediği, örgütlenme yapısı itibarıyla KCK ile özdeşlik gösterdiği, bileşenlerinin KCK yapılanması içinde yer alan sözde kent meclisleri, ilçe meclisleri, mahalle meclisleri ve köy komünlerinin olduğu, delege ve üyelerinin anılan bu sözde meclis üyeleri ile bazı milletvekilleri, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri olduğu, yaptığı kongre ve konferanslar sonucunda 14 Temmuz 2011 tarihinde demokratik özerklik ilan edildiği ve 27 Aralık 2015 tarihinde demokratik özerk bölgelerin oluşturulmasının istendiği ve ayrıca öz yönetim ilanlarına sahip çıkıldığı..."

17. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 17/9/2019 tarihli ve E.2018/7107, K.2019/5300 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... KCK yapısının siyasal alana yönelik yapılanması “ekoloji ve yerel yönetimler komitesi”,

“sosyal alan”, “ideolojik alan”, “ekonomik ve mali alan komitesi” şeklinde oluşmuş olup KCK Sözleşmesinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde faaliyetlerde bulunmuştur. Sosyal alan da kendi içinde sosyal komite, halk sağlığı komitesi, dil ve eğitim komitesi, emekçiler komitesi, şehit aileleri ile dayanışma ve gaziler komitesi, gençlik komitesi, kadın komitesi, özgür yurttaş komitesi, basın komitesi ve benzeri adlarla komite ve koordinasyonlar kurulup faaliyetler yürütmüşlerdir..."

18. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/3/2017 tarihli ve E.2017/158, K.2017/3633 sayılı kararıyla kısmen onanarak kesinleşen Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 14/6/2016 tarihli ve E.2015/279, K.2016/269 sayılı kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...sanıkların PKK/KCK terör örgütü adına kırsal alanda silahlı olarak faaliyet yürüten örgüt mensupları ile irtibatlı olarak, şehir merkezlerinde ÖS/YDG-H (Öz Savunma/Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi) içerisinde faaliyet yürüten ve terör örgütü tarafından KADRO olarak nitelendirilen örgüt mensuplarından oldukları, bahse konu KADRO ile kast edilenin örgütün hiyerarşik yapılanması içerisine dahil kişiler olduğu ve bu kişilerin kendilerini ve hayatlarını tamamen örgütsel eylem ve faaliyetlere göre şekillendirdiklerinin anlaşıldığı..."

19. Diğer ilgili hukuk için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89; Ayhan Bilgen [GK], B. No: 2017/5974, 21/12/2017, §§ 48-62.

III. DEĞERLENDİRME

A. Gözaltının Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

20. Başvurucu, şartları oluşmadan gözaltı tedbiri uygulandığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa Mahkemesi, yakalama ve gözaltına alınmanın hukuka aykırı olduğu iddialarına ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Hidayet Karaca [GK], B. No: 2015/144, 14/7/2015, §§ 53-64; Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 141-150; İbrahim Sönmez ve Nazmiye Kaya [2. B.], B. No: 2013/3193, 15/10/2015, §§ 34-47). Dolayısıyla başvurucunun iddiaları bakımından anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum mevcut değildir.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

23. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen daha önce suçlama konusu yapılan olgulara dayanılarak hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

25. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

26. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, silahlı terör örgütü kurma veya yönetme ile silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır.

27. Diğer taraftan başvurucu hakkında PKK/KCK üyeliğine ilişkin başlatılan soruşturmada 20/1/2023 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği ve bireysel başvuru konusu yapılan tutuklama tedbirinin uygulandığı soruşturmanın hitamında açılan davada -anılan kararın kaldırılmadan dava açılarak kovuşturma şartının gerçekleştirilmemesi gerekçesiyle- Diyarbakır 10. Ağır Ceza Mahkemesince 3/4/2024 tarihinde durma kararı verildiği ve devam eden süreçte kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılarak yeni bir kovuşturma sürecine başlandığı görülmüştür. Bu kapsamda belirtilen durumun tutuklama tedbirinin kanuniliği dairesinde incelenmesi uygun olacaktır.

28. 5271 sayılı Kanun'un 172. maddesinin (2) numaralı fıkrasında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak yeni delil elde edilmedikçe ve bu hususta sulh ceza hâkimliğince bir karar verilmedikçe aynı fiilden dolayı kamu davası açılamayacağı düzenlenmiştir. Buna göre söz konusu hüküm uyarınca hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilen bir kişi hakkında kovuşturma sürecine geçilebilmesi için yeterli şüphe teşkil edecek mahiyette yeni bir delil elde edilmesi şartıyla kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılması gerekecektir. Somut olayda tanık Ü.A.nın 12/1/2023 tarihli beyanı üzerine başvurucuya yönelik soruşturmanın başlatıldığı ve başvurucunun 28/4/2023 tarihinde tutuklandığı, ayrıca kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda da Ü.A.nın beyanına olgu olarak yer verilmediği görülmüştür. Sonuç olarak başvurucu hakkında soruşturma aşamasında tatbik edilen tutuklama tedbirinin bir kovuşturma şartı öngören 5271 sayılı Kanun'un 172. maddesinin (2) numaralı fıkrası yönünden kanuna aykırı durum oluşturmadığı değerlendirilmiştir.

29. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

30. Soruşturma mercileri başvurucu hakkındaki tutuklama kararında ve iddianamede esasen PKK/KCK silahlı terör örgütünün ideolojik alan merkezi yapılanmasına dair genel nitelikteki tespitler ile başvurucunun hakkındaki tanık beyanına, mobil telefon HTS ve baz analiz raporuna ve konutunda yasaklı yayınların ele geçirilmesine dayanmıştır (bkz. §§ 5, 8).

31. Yargı mercilerinin KCK ve bileşenlerine dair tespitleriyle (bkz. §§ 16, 17) birlikte başvurucu hakkındaki -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan ve birbirlerini teyit eden- tanık beyanları (bkz. § 8) bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun [2. B.], B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43; Zeynep Kaplan [1. B.], B. No: 2015/7311, 22/1/2019, § 52).

32. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmede tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar gözardı edilmemelidir.

33. Somut olayda Hâkimlik tarafından başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, kaçma şüphesine ve delillerin karartılması ihtimaline ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanılmıştır.

34. Dolayısıyla somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 60; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

35. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında daha önce suçlama konusu yapılan olgulara dayanıldığı iddiasıyla bağlantılı olarak tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Tedbirin -Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında- ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır.

36. Terör suçlarının soruşturulması/kovuşturulması kamu makamlarını ciddi zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adli makamlar ve güvenlik görevlilerinin -özellikle organize olanlar olmak üzere- suçlarla ve suçlulukla etkili bir şekilde mücadelesini aşırı derecede güçleştirmeye neden olabilecek şekilde yorumlanmamalıdır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

37. Somut olayda başvurucuya dair önceki tarihli suçlamaların ve uygulanan tedbirlerin çoğunlukla PKK/KCK silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin olduğu UYAP üzerinden yapılan incelemeyle tespit edilmiştir. Şikâyet konusu tutuklama tedbirinin dayandığı soruşturma ise başvurucunun PKK/KCK'nın ideolojik alan merkezi yapılanmasında "dış koordinasyon sözcüsü" sıfatıyla faaliyette bulunduğu ve "kadro" şeklinde isimlendirilen üst düzey örgüt mensubu olduğu iddiasını esas almaktadır. Soruşturma makamları, Ü.A. nın 12/1/2023 tarihli beyanına dayanarak başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğunu ileri sürmektedir.

38. Buna göre başvurucu hakkındaki şikâyet konusu tutuklama tedbirinin dayandığı soruşturma her ne kadar daha önceki soruşturma/kovuşturmalar gibi PKK/KCK kapsamında yapılsa da bu soruşturmanın dayanağının ve şikâyet konusu tutuklama tedbirine esas tutulan olgunun başvurucu hakkında yürütülen önceki tarihli suçlamaların ve uygulanan tedbirlerin dayanağından temel olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle esasen başvurucunun PKK/KCK'nın ideolojik alan merkezi yapılanmasında "dış koordinasyon sözcüsü" sıfatıyla faaliyette bulunduğu ve "kadro" şeklinde isimlendirilen üst düzey örgüt mensubu olduğu iddiasının odak alındığı işbu soruşturmanın ve bu soruşturmada verilen tutuklama kararının önceki soruşturma/kovuşturmalar ile o soruşturma/kovuşturmalarda uygulanan muhakeme işlemlerine nazaran -güncel tarihli- yeni nitelikteki olgulara dayandığı değerlendirilmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ayşegül Çağatay ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/28236, 10/3/2021, §§ 94-98; Mehmet Demir [1. B.], B. No: 2020/29965, 3/5/2023, §§ 29-33).

39. Sonuç olarak başvurucunun terörle bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklanması dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri, § 214; Devran Duran, § 64).

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Suç İsnadıyla İlgili Bilgilendirme Yapılmadığına İlişkin İddia

41. Başvurucu, gözaltına alındıktan sonra soruşturma konusu suçla ilgili olarak bilgilendirilmediğini ileri sürmüştür.

42. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendinde, yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine yazıyla veya bunun hemen mümkün olmadığı hâllerde sözle açıklanmayan kişilere tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır.

43. Anayasa Mahkemesi, yakalama nedenlerinin ve suçlamaların bildirilmemesine yönelik iddialara ilişkin olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Deniz Özfırat [2. B.], B. No: 2013/7929, 1/12/2015, §§ 52, 53).

44. Somut olayda başvurucunun iddiaları bakımından anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum mevcut değildir.

45. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

46. Başvurucu, soruşturma dosyasında gizlilik kararının bulunması nedeniyle hakkındaki suçlamaları ve bu suçlamalara dayanak delilleri öğrenemediğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

47. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

48. Somut olayda başvurucu, soruşturma dosyasında verilen kısıtlama kararına itiraz ettiğini ve itirazının Diyarbakır 4. Sulh Ceza Hâkimliğinin 28/4/2023 tarihli kesin nitelikte kararıyla reddedildiğini belirtmiştir. UYAP üzerinden yapılan incelemede kesin nitelikteki kararın başvurucuya tebliğ edildiğine dair bir bilgi/belgeye ulaşılamamakla birlikte başvurucunun tutuklama kararına itiraz ettiği 2/5/2023 tarihli dilekçeden kısıtlama kararına itirazının reddedildiğinden haberdar olduğu anlaşılmıştır.

49. Buna göre en geç 2/5/2023 tarihinden itibaren anılan müdahaleye karşı bireysel başvuru yapılabileceği ancak şikâyet konusu müdahaleye ilişkin otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 6/6/2023 tarihinde bireysel başvuru yapıldığı sonucuna varılmıştır.

50. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. 1. Gözaltının hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Suç isnadıyla ilgili bilgilendirilme yapılmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM KEMAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/104064 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/104064

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM KEMAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/104064)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucular : İbrahim KEMAL ve diğerleri (bkz. ekli tablonun C sütunu)

Vekilleri : (bkz. ekli tablonun (F) sütunu)

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi ve müsadere kararlarının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle adil yargılanma ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular hakkında ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelerce başvurucuların mahkûmiyetine ve eşyanın müsaderesine karar verilmiş ancak verilen mahkûmiyet hükümlerinin açıklanması geri bırakılmıştır.

3. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararına yapılan itiraz mahkemelerce reddedilmiştir. İtirazın reddine dair kararlarda esas olarak HAGB kararlarının usul ve kanuna uygun olduğu, kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığı ve HAGB şartlarının gerçekleştiği hususlarına dayanılmıştır.

4. Başvurular süresi içinde yapılmıştır.

5. Ekli listenin 3. sırasındaki başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne Komisyonca karar verilmiştir.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ekli listenin (A) sütununda gösterilen başvuruların 2023/104064 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucular, müsadere kararlarının HAGB'nin kesinleştirilmesiyle birlikte infaz edilmesinden dolayı mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık görüşü beklenmeden başvurunun incelenmesine karar verilmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvurular ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile birlikte müsadere kararının infazına girişilmesinin yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvurularda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucular; açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet hükümlerinin yeterli gerekçe içermediğini, savunmalarına ve lehine olan tanık beyanlarına neden itibar edilmediğinin tartışılmadığını, arama ve el koyma kararlarının hukuka aykırı olduğunu, kendilerine yüklenen suçların sabit olup olmadığı yeterince araştırılmadan varsayımlar üzerine cezalandırıldıklarını ifade etmiştir. Başvurucular, HAGB kararlarına itiraz etme hakları olsa bile itiraz mercilerinin kalıplaşmış ve soyut gerekçelerle itirazları reddettiğini, esastan bir inceleme yapmayıp yalnızca HAGB kararı verilmesinin şeklî şartlarının oluşup oluşmadığı yönünde bir değerlendirme yaptığını belirterek gerekçeli karar ve adil yargılanma hakları ile suçta ve cezada kanunilik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvuruculara şikâyetleri adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri

belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvurucuların ifade özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

15. Anayasa Mahkemesi Atilla Yazar ve diğerleri kararında, sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine, ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca yerel mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varılmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığı belirtilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

16. Ayrıca itiraz mercileri genel olarak dosya üzerinden yeknesak şekilde ve sadece şeklî şartlar yönünden inceleme yapmak suretiyle karar vermiş; bahse konu kararlar ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığına ve bu sebeple de itirazın reddedildiğine ilişkin bir cümleden ibaret gerekçelerden oluşmuştur. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz mercilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla Yazar ve diğerleri, § 155).

17. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

18. Akabinde Anayasa Mahkemesi, HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada, 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesine 30/3/2005 tarihli ve 5560 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli

hapis veya adli para cezası ile cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceği öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

19. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, HAGB kurumunun işleyişine dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri gözönünde bulundurarak kurumun temel hak ve özgürlüklere ilişkin anayasal güvencelere uygunluğunu değerlendirmiştir. Buna göre ilk olarak, HAGB kurumunun haklarında uygulanmasını yargılamanın henüz başında kabul eden sanıklar yönünden yargılamanın sonraki aşamalarında adil yargılanma hakkı güvencelerinin ilk derece mahkemesince sağlanıp sağlanmadığının denetiminin istinaf kanun yolunda denetiminin yapılamadığı ve bu durumun hak ihlallerine yol açtığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda kararda; istinaf kanun yoluna tabi olması öngörülen bir yargılamanın, sanığın HAGB kararı verilmesini kabul etmesiyle itiraz yoluna tabi hâle geldiği, hakkında HAGB kararı verilmesini kabul etmekle sanığın istinaf kanun yoluna başvurma hakkından feragat ettiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte kararda, mahkûmiyet hükmünün kurulmasından önceki bir aşamada açıklanan belirli bir kanun yolundan feragat iradesinin adil yargılanma hakkı yönünden anayasal geçerlilik koşullarını sağlamadığı sonucuna varılmıştır.

20. İptal kararı sonrasında 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun ile HAGB kurumuna ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiştir. Yapılan düzenlemeyle, sanığın kabul etmemesi hâlinde HAGB kararı verilemeyeceğine ilişkin hüküm yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece şartların oluştuğuna kanaat getirmesi hâlinde mahkemeler resen HAGB kararı verebilecektir. Ayrıca yeni düzenleme ile kural olarak HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği, istinaf mahkemesi tarafından verilen kararlar hakkında 5271 sayılı Kanun'un temyize ilişkin 286. maddesi hükümlerinin uygulanacağı; HAGB kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi hâlinde temyiz yoluna gidilebileceği kabul edilmiştir. İstinaf ve temyiz yolunda HAGB kararının usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden inceleneceği öngörülmüştür.

21. Bununla birlikte söz konusu kanun değişikliğinden önceki yargılamalara ilişkin somut başvurularda Anayasa Mahkemesinin anılan kurumla ilgili iptal ve ihlal kararları birlikte değerlendirildiğinde; başvurucular hakkındaki yargılamaların adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmaktadır. İlk olarak HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki gerekliliklere uyulmamış; mahkûmiyet hükmünün kurulmasından önceki bir aşamada açıklandığı için anayasal geçerlilik koşullarını taşımayan feragat iradesi esas alınarak anılan kurum uygulanmıştır. İkinci olarak yargılamaların bir kısmında sanıkların delil toplatma ve inceletme talepleri silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine aykırı olarak reddedilmiş, başvurucular iddia makamına nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülmüştür. Başvurucular usule ilişkin birçok imkândan yararlandırılmamıştır. Teknik bilgi gerektiren ve uzmanlık isteyen konularda başvuruculların talepleri yetersiz gerekçelerle reddedilmiştir. Gerekçeli kararlarda, başvuruculların davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddiaları ve savunmaları karşılanmamıştır. Dahası başvuru konusu olaylar bakımından HAGB kararlarına karşı itiraz yoluna başvurma imkânının mevzuatta yer alması mevcut uygulanış şekli itibarıyla yetersiz kalmış; itiraz yolu uygulamada başvuruculara iddiaları hakkında başarı şansı sunamamıştır. Başvuru konusu somut yargılamaların icra edildiği tarihlerde HAGB kararlarına karşı yapılan itiraz incelemelerinde HAGB kurumunun uygulanmasından ve bu kararla sonuçlanan yargılama sürecindeki eksikliklerden kaynaklanan adil yargılanma hakkı ihlalleri giderilmemiştir. Bu nedenle somut başvurularda da Anayasa Mahkemesinin

yukarıda izah edilen iptal ve ihlal kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Anayasa Mahkemesi, müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve HAGB kararının koşullarının oluşup oluşmadığıyla ilgili olarak sınırlı denetim yapılması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

25. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesinin önüne geçilmesi gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

26. Anayasa Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığı, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığı, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığı belirtilmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

27. Nitekim 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Beşinci fıkrada HAGB'nin -müsadereye ilişkin hükümler hariç- kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan on ikinci fıkrada aynı Kanun'un 272. maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

28. Anayasa Mahkemesi 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirildikten sonra 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki kuralı inceleyerek kuralın iptaline karar vermiştir. Kararda, kanun koyucunun 5271 sayılı Kanun’un 231. maddesinde 7499 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikle birlikte müsadere bakımından farklı bir usul öngördüğünü, yine anılan değişiklik sonrasında HAGB’nin uygulanması sanığın kabulüne

bağlı değilse de kuralın da yer aldığı maddenin on ikinci fıkrasında HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmek suretiyle esasa ilişkin hukuka aykırılık iddiaları yönünden de kanun yolunda denetim imkânının getirildiğini, bu bağlamda sanığın kanun yolundan ve adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden feragat etmesini gerektirir bir hükme yer verilmediğini vurgulamıştır (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, § 58).

29. Bununla birlikte anılan kararda, iptal kararında belirtildiği şekilde HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığı, bu hususta yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlenmenin yapılmadığı, kuralın iptal edilen hükümle kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi anlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar yönünden aynı sonuçları doğuracağı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu faillere fiilleriyle orantılı cezalar verilmesi ve mağdurlar açısından uygun giderimin sağlanması şeklindeki usul yükümlülüğüyle bağdaşmadığı ve Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğundan iptaline, ayrıca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, § 59).

30. Sonuç olarak başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (E) sütununda belirtilen harç ve (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAŞİM TÜRKER (2)

B. No: 2023/105130 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/105130

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAŞİM TÜRKER BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/105130)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Haşim TÜRKER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi aşması ve tutukluluk süresinin makul olmaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Hakkında yürütülen soruşturma kapsamında 16/7/2016 tarihinde gözaltına alınan başvurucu, 20/7/2016 tarihinde terör örgütüne üye olma ve anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçlarından tutuklanmıştır.

3. Başvurucu hakkında 28/9/2018 tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, terör örgütüne üye olma, devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal ve askerî casusluk amacıyla temin etme suçlarından (26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 328. maddesi) iddianame düzenlenmiştir. Başvurucu, Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığında mühendis olarak görev yaptığı dönemde, kurduğu paralel bir sunucu sistemi aracılığıyla istihbarat verilerini usulsüzce temin edip örgüt üyelerine aktararak casusluk yapmakla ve 15 Temmuz darbe girişimi gecesi örgüt içi haberleşme programlarından aldığı talimatlar doğrultusunda emniyet istihbarat sistemlerini, elektriği ve ağ bağlantılarını keserek sistemi işlevsiz hâle getirmeye çalışmak,

böylece darbe girişimi esnasında devleti istihbarat zafiyetine uğratarak anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçuna yardım etmekle suçlanmıştır.

4. Yapılan yargılama sonucunda Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 18/1/2021 tarihinde başvurucunun anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan 16 yıl 6 ay hapis, devletin güvenliğine ilişkin gizli kalması gereken bilgileri casusluk maksadıyla açıklama (5237 sayılı Kanun'un 330. maddesi) suçundan ise 25 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, terör örgütüne üye olma suçundan karar verilmesine yer olmadığına ve bu suçtan tahliyesine, anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etme suçundan tutukluluğunun devamına karar vermiştir.

5. 7/6/2021 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi başvurucunun istinaf başvurusunun esastan reddine ve tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

6. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 9/6/2022 tarihli ilamıyla başvurucunun anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etme suçu kapsamındaki eyleminin yardım eden yerine müşterek fail statüsünde görülmesi gerektiği, devletin güvenliğine ilişkin gizli kalması gereken bilgileri temin etme ile açıklama eylemlerinin birbirinden bağımsız iki ayrı suç olduğu gözetilmeksizin, sadece 5237 sayılı Kanun'un 328. maddesindeki devletin güvenliğine ilişkin gizli kalması gereken bilgileri casusluk maksadıyla temin etme suçundan dava açılmış olması gerekçeleriyle bozma kararı vermiştir.

7. Bozma üzerine dava Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2022/152 sayılı dosyası üzerinden devam etmiştir. Mahkeme 2/8/2022 tarihli tensip incelemesinde, 5/12/2022, 24/2/2023, 15/5/2023, 12/7/2023, 29/9/2023, 18/12/2023, 5/3/2024, 23/5/2024, 7/8/2024, 23/10/2024 tarihli duruşmalarda anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal veya askerî casusluk amacıyla temin etme suçları yönünden başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

8. 12/7/2023 tarihli duruşmada anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçu yönünden dosyanın tefrikine karar verilmiştir. Bu karar üzerine anılan suç yönünden dava Mahkemenin E.2023/89 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

9. E.2022/152 sayılı dosyada 27/10/2023 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. Başvurucu bu karara itiraz etmiştir. Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesi 14/11/2023 tarihinde itirazı reddetmiştir.

10. Başvurucu 11/12/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesince başvurucunun da aralarında bulunduğu şüpheliler hakkında Yargıtay bozma kararı doğrultusunda suç duyurusunda bulunulması üzerine, başvurucu hakkında devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal ve askerî casusluk maksadıyla açıklama suçundan (5237 sayılı Kanun'un 330. maddesi) soruşturma başlatılmıştır.

12. Başvurucu, bu soruşturma kapsamında 11/7/2024 tarihinde devletin güvenliğine ilişkin gizli kalması gereken bilgileri casusluk maksadıyla açıklama suçundan tutuklanmıştır.

13. 30/10/2024 tarihinde bu suçtan cezalandırılması istemiyle iddianame düzenlenmiştir.

14. Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve E.2024/161 sayılı dosya üzerinden kovuşturma aşaması başlamıştır.

15. Mahkeme 19/11/2024 tarihinde bu davanın Mahkemenin E.2022/152 sayılı dosyası ile

birleştirilmesine ve yargılamaya bu esas üzerinden devam edilmesine, başvurucunun devletin güvenliğine ilişkin gizli kalması gereken bilgileri casusluk maksadıyla açıklama suçundan tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

16. E.2022/152 sayılı dava kapsamında 20/11/2024 tarihinde başvurucunun devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal ve askerî casusluk amacıyla temin etme suçundan tahliyesine karar verilmiştir.

17. 2/7/2025, 22/9/2025, 3/12/2025 ve 25/12/2025 tarihli duruşmalarda ise devletin güvenliğine ilişkin gizli kalması gereken bilgileri casusluk maksadıyla açıklama suçundan başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. Başvurucu, bu suçtan hâlen tutukludur ve yargılama devam etmektedir.

18. E.2023/89 sayılı dosyada da başvurucunun anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs suçundan tutukluluğun devamına karar verilmiştir. E.2023/89 sayılı dosyada 4/12/2024 tarihli duruşmada anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etme suçundan azami tutukluluk süresinin sona ermesine kısa bir süre kalması gözetilerek başvurucunun yurt dışı çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine tabi tutularak tahliyesine karar verilmiştir.

19. Bu davada 10/12/2025 tarihinde başvurucunun anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etme suçundan müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve yurt dışı çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin devamına karar verilmiştir. Kanun yolu incelemesi devam etmektedir.

20. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu; somut dayanaktan yoksun ve basmakalıp gerekçelerle tutukluluğunun devam ettirildiğini, tutukluluk süresinin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesine aykırı olarak yedi buçuk yılı aştığını, yasal sürelerin dolduğu tarihlerden sonraki tahliye taleplerinin reddedildiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri çerçevesinde olayın kendi özel koşullarına göre değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında, bireysel başvuru dilekçesindeki iddialarını yinelemiştir.

23. Başvurucu, tutukluluğun kanunda öngörülen azami ve makul süreyi aştığını iddia etmektedir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü ve yedinci fıkrası bağlamında, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

24. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak [2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek [1. B.], B. No:

2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Ancak başvurulması hâlinde bu yol yalnızca maddi ve manevi zararların giderilmesini teminat altına almakta fakat hukuka aykırı tutulduğu tespit edilse dahi kişiye serbest bırakılma imkânı sunmamaktadır. Bireysel başvurunun esastan incelenmesinden önce tutukluluk hâli sona ermediği sürece kişinin bu yola gitmesi somut talebi açısından etkili sayılamaz, dolayısıyla bu yolun tüketilmesi gerekmez. Başvurucu, hâlen tutuklu olduğundan başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı verilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

26. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesiyle tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin getirilen kanunilik şartı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirtilmiştir. Bu bağlamda Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (Halas Aslan [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, § 55).

27. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu belirtildikten sonra zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek bu sürenin uzatılabileceği düzenlenmiştir. Kanun'da bu uzatma süresinin toplam üç yılı geçemeyeceği ifade edilmiştir. Böylelikle uzatma süreleri dâhil toplam tutukluluk süresi azami beş yıl olabilecektir (Hamit Kaya [2.B.], B. No: 2012/338, 2/7/2013, § 40). Bununla birlikte 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 141. maddesiyle -1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanun'un 136. maddesiyle de aynen kabul edilerek yasalaşmıştır- anılan fıkraya eklenen son cümle ile 5237 sayılı Kanun'un İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda uzatma süresinin beş yılı geçemeyeceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla anılan suçlara ilişkin olarak kanun koyucu azami tutukluluk süresini yedi yıla çıkarmıştır (Ömer Köse (2) [2. B.], B. No: 2017/34237, 23/10/2019, § 66).

28. Somut olayda başvurucu; yargılandığı dava sürecinde (E.2022/152) terör örgütüne üye olma, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal ve askerî casusluk amacıyla temin etme, devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal ve askeri casusluk amacıyla açıklama suçlarından tutuklanmıştır. Yargılamanın ilerleyen süreçlerinde bu suçlardan terör örgütüne üye olma, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal ve askerî casusluk amacıyla temin etme suçlarından tahliye edilmiş ise de devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal ve askerî casusluk amacıyla açıklama suçundan hâlen tutukludur.

29. Anayasa Mahkemesi kişiler hakkındaki birden fazla suça ilişkin soruşturma ve kovuşturmaların bir dosya üzerinden yürütülmesi veya bir dosyada birleştirilmiş olması hâlinde -bu soruşturma ve kovuşturmaların belli bir bütünlük içinde yürütüleceğini gözönüne alarak- uygulanan bir tutuklama tedbirinin soruşturma ve kovuşturmaların

tamamı açısından sonuç doğuracağını vurgulamış, bu itibarla da kanunda öngörülen azami tutukluluk süresinin her bir suç için ayrı ayrı değil tüm suçlar için tek bir süre olarak kabul edilmesi gerektiğine karar vermiştir (Burak Döner [2. B.], B. No: 2012/521, 2/7/2013,§§ 46-48; Abdullah Ünal [2. B.], B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 41).

30. Tutuklama tedbiri, bir yaptırım olmadığından aynı dosya kapsamındaki her bir suç için azami tutukluluk süresinin ayrı ayrı hesaplanması kabul edilemez. Zira bir kişi hakkında birden fazla suç isnadı olması hâlinde azami tutukluluk süresi her biri için ayrı ayrı hesaplandığında kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği süre öngörülemez bir şekilde uzayacaktır (Murat Narman [2. B.], B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 53). Başvurucu farklı suçlardan tutuklansa ve bu suçların bir kısmından tahliye edilse bile başvurucunun tek bir dava süreci kapsamında (E.2022/152) tutukluluğu hâlen devam ettirilmektedir. Başvurucunun yargılandığı E.2022/152 sayılı dosya kapsamındaki suçlar, 5237 sayılı Kanun'un İkinci Kitap Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümleri ile 3713 sayılı Kanun kapsamındadır. Bu itibarla farklı suç isnatları veya tahliye süreçleri söz konusu olsa bile tutuklulukta geçen süre bir bütün olarak değerlendirilmeli ve yedi yıllık azami süre esas alınmalıdır.

31. Somut olayda başvurucu 20/7/2016 tarihinde tutuklanmış, 18/1/2021 tarihinde başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Yargıtay 9/6/2022 tarihinde mahkûmiyet hükmünü bozmuştur. Bozma üzerine yargılama devam etmektedir. Kanun yolu aşamasında geçen süreler, suç isnadına bağlı tutukluluk süresinin değerlendirmesinde gözönünde bulundurulamaz. Ancak bozma kararı sonrasında bireyin durumu tekrar suç isnadına bağlı tutmaya dönüşeceğinden ilk derece mahkemesi önünde geçen süre, değerlendirmede dikkate alınacaktır (Savaş Çetinkaya [2. B.], B. No: 2012/1303, 21/11/2013, § 42).

32. Bu belirlemelere göre başvurucu; bir suç isnadına bağlı olarak 20/7/2016 ile 18/1/2021 tarihleri arasında 4 yıl 5 ay 29 gün, 9/6/2022 ile 4/3/2026 tarihleri arasında ise 3 yıl 8 ay 23 gün olmak üzere toplam 8 yıl 2 ay 22 gün süreyle hürriyetinden yoksun bırakılmıştır. Başvurucunun 20/7/2016 tarihinde tutuklandığı dikkate alındığında 5271 sayılı Kanun’un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan azami yedi yıllık tutukluluk süresi, 10/12/2024 tarihi itibarıyla dolmuştur. Başvurucunun bu tarihten sonra tutuklu bulundurulması hukuki dayanaktan yoksundur ve Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasındaki kanunilik ilkesine aykırıdır. Kanunda öngörülen azami tutukluluk süresi aşılmış olduğundan Anayasa’nın 19. maddesinin yedinci fıkrası bağlamında tutukluluk süresinin makul olduğundan da bahsedilemeyecektir.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü ve yedinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim

sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı değerlendirildiğinden başvuru yollarının tüketilmediği kanaatine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 41).

36. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

37. Başvurucu; ihlalin tespiti, tutukluluk hâlinin sonlandırılması ile 10.000.000 TL maddi ve manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

38. Somut olayda Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü ve yedinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucunun tutukluluk durumu hâlen devam etmektedir. Bu nedenle ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için kararın bir örneğinin Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesi gerekir.

39. Başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 250.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi ve makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi ve makul süreyi aşması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü ve yedinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 250.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden değerlendirme yapılmak üzere Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2022/152) GÖNDERİLMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Yargıtay 3. Ceza Dairesine ve Adalet Bakanlığına

GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ BAKİ

B. No: 2023/107440 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/107440

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ BAKİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/107440)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Ali BAKİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; mahsup edilecek sürenin hatalı hesaplanması sonucu fazladan hapis yatıldığı gerekçesiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, savcılık mütalaasının tebliğ edilmediği gerekçesiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 25/9/2018 tarihinde anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etme suçundan 12 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmıştır. Bu ceza 24/1/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

3. Başvurucu hakkında düzenlenen müddetnamede 31/7/2016 ile 4/8/2016 tarihleri (gözaltı) arasında 4 gün, 4/8/2016 ile 24/10/2016 tarihleri (tutukluluk) arasında 81 gün, 21/11/2017 ile 21/4/2022 tarihleri (tutukluluk) arasında 1.612 gün olmak üzere toplam 1.697 gün cezasından mahsup edilmiştir. Müddetnamede ceza infaz kurumuna giriş tarihi 21/4/2022 olarak gösterilmiştir.

4. Başvurucu; müddetnamede gözaltı ve tutukluluk sürelerine ilişkin hesap hataları yapıldığını, gözaltına alındığı 31/7/2016 ile tahliye edildiği 24/10/2016 arasında geçen sürenin 86 gün olmasına rağmen 85 gün olarak hesaplandığını, ayrıca 21/11/2017 tarihinden 21/4/2022 tarihine kadar tutuklu kaldığı sürenin 1.613 gün olması gerekirken 1.612 gün olarak belirlendiğini belirterek mahsup edilen sürelerdeki bu eksikliğin (2 gün) düzeltilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

5. Silifke İnfaz Hâkimliği müddetnamede bir yanlışlığın olmadığını belirterek itirazı reddetmiştir.

6. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği kararına itiraz etmiştir. Silifke Ağır Ceza Mahkemesi 1/12/2023 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir.

7. Başvurucu 20/12/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurucu 14/1/2026 tarihinde denetimli serbestlikle tahliye edilmiştir. (Müddetnamede koşullu salıverilme tarihi 8/1/2027 olarak gösterilmiştir.).

9. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; cezasından mahsup edilecek sürenin hatalı hesaplanması nedeniyle 2 gün fazladan hapis yattığını, bu fazladan alıkoymanın hukuki bir dayanağının bulunmadığını, ayrıca ceza süresinin hatalı hesaplandığına dair sunduğu belge ve dilekçelerin mahkemelerce hiçbir şekilde dikkate alınmadan ve etkili bir inceleme yapılmadan karar verildiğini belirterek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri çerçevesinde olayın kendi özel koşullarına göre değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında ihlal iddialarını yinelemiştir.

12. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Mahsup, bir hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve kişi hürriyetini sınırlama sonucu doğuran hâller sebebiyle geçirilmiş sürelerin hapis cezasından indirilmesidir. Bir suç nedeniyle de olsa henüz hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmayan bir kimsenin hürriyetinden mahrum edilmek suretiyle ortaya çıkan haksızlığı telafi etmek amacıyla mahsup müessesesine başvurulmaktadır. Özgürlükten yoksun kalınan sürelerin mahkûmiyetten indirilmesiyle bu haksızlık giderilmektedir. Mahsup kurumu adalet ve hakkaniyet duygusunun gereği olarak özgürlüğü kısıtlanmış bir kişi bakımından denkleştirme görevi görmektedir (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, § 41).

15. Dolayısıyla mahsup kurumu Anayasa'da güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ceza hukuku alanında gerçekleştirmeye yönelik bir kurum olarak kabul edilebilir. Türk hukuk sisteminde 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 63. maddesindeki "Hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsî hürriyeti sınırlama sonucunu doğuran bütün hâller nedeniyle geçirilmiş süreler, hükmolunan hapis cezasından indirilir." şeklindeki genel hüküm ile mahsubun mecburiliği sistemi kabul edilmiştir. Bu sisteme göre mahkûm kusuru ile tutuklu kalmış olsa dahi tutukluluk süresinin verilen cezadan indirilmesi zorunludur (Burhan Yaz (3), § 42).

16. Kişinin şartları oluştuğu hâlde mahsup talebinin reddedilmesi; mahsup talep ettiği ceza bağlamında hapiste kalma süresinin uzaması, kişinin hukuk sistemince belirlenenden daha fazla bir süre hürriyetinden yoksun kalması, dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmesi sonucunu doğuracaktır (Ramazan Özgün [2. B.], B. No: 2016/3932, 24/6/2020, § 37).

17. Somut olayda başvurucu 31/7/2016 tarihinde gözaltına alınmış, 4/8/2016 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucunun gözaltında geçirdiği 4 gün, doğru şekilde mahsup edilmiştir. Başvurucunun ilk tutuklama dönemi 4/8/2016-24/10/2016 tarihleri arasında sürmüştür. Başvurucu 24/10/2016 tarihinde salıverilse de bu salıverilme hemen o günün başında gerçekleşmemiştir. Bu tahliye işleminin o gün akşam 18.00 sıralarında yapıldığı anlaşılmaktadır. Gün hesabı yapılırken parçalı saatlerin lehe yorumlanmak suretiyle tam güne tamamlanması gerekir. Bu doğrultuda yapılan hesaplamada başvurucunun ağustos ayından 28 gün, eylül ayından 30 gün ve ekim ayından 24 gün olmak üzere toplam 82 gün tutuklu kaldığı sonucuna varılmıştır. Ancak mahsup 81 gün olarak yapılmıştır.

18. 21/11/2017-21/4/2022 tarihleri arasında ise başvurucunun 1.612 gün tutuklu kaldığı belirtilmiştir. Başvurucunun 21/11/2017 tarihinde başlayan tutukluluk sürecinin 21/4/2022 tarihinde hükümlü statüsüne geçilmesiyle son bulduğu ve bu kapsamda mahsup işleminin 20/4/2022 tarihi itibarıyla kesildiği anlaşılmaktadır. Yapılan hesaplamada; 2017 yılından bakiye kalan 41 gün, 2018, 2019 ve 2021 yıllarının her biri için 365 gün, şubat ayının 29 çektiği 2020 artık yılı için 366 gün ve 2022 yılının başından infazın başlangıcı sayılan tarihe kadar geçen 110 gün (20 Nisan dâhil) esas alınmıştır. Tüm bu dönemler toplandığında başvurucunun bu tarih aralığındaki toplam tutukluluk süresi, müddetnamede belirtildiği üzere doğru şekilde 1.612 gün olarak tespit edilmiştir.

19. Sonuç olarak başvurucunun 4/8/2016-24/10/2016 tarihleri arasındaki tutukluluğunun bir gün eksik mahsup edildiği değerlendirilmiştir. Başvurucunun hukuk sistemince belirlenenden daha fazla bir süre hürriyetinden yoksun kalmasının hukuki bir temeli bulunmadığından, uzayan bu tutma süresinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiası

21. Başvurucu; savcılık mütalaasının kendisine tebliğ edilmeyerek buna karşı beyanda bulunma ve savunma yapma imkânının elinden alındığını, bu durumun silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesine aykırılık oluşturduğunu ileri sürmüştür. Başvurucunun bu iddiasının Selahattin Demirtaş (4), [2. B.], B. No: 2017/27359, 10/6/2020 kararı doğrultusunda anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 12.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Ancak başvurucu tahliye olmuştur. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan

kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 3.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddiasının anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 3.000 TL manevi tazminat ödenmesine, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSA OZAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/108631 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/108631

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSA OZAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/108631)

Karar Tarihi: 4/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Serdar KAYA

Başvurucu : İsa OZAN ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) ve (D) sütunları]

Vekilleri : bkz. ekli tablo (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri

sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuruculaların iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

4. Mevcut başvurularda yargı makamları tarafından başvurucular hakkındaki ByLock tespitlerinin, -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanakları yerine yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna veya Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmaktadır.

5. Buna karşın Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından somut olaylarda da olduğu gibi- sadece CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir (birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları; benzer yönde bir karar için bkz. Mehmet Ayko [1. B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2. B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1. B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

6. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

7. Neticede başvuruculaların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvuruculardan bir kısmı, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı

sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvurucuların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvurucuların Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvuruculardan iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

14. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvurucuların ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

18. Başvurucular, maddi zarara ilişkin bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat

taleplerinin; ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculara taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvuruculara taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile (G) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Ş.G.

B. No: 2025/16250 | Karar tarihi: 04.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2025/16250

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ş.G. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2025/16250)

Karar Tarihi: 4/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 8/6/2026- 33274

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan y. : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üyeler : Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucu : Ş.G.

Vekili : Av. Simge ÖZTÜRK AKAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müşterek çocukların yurt dışında bulunan mutat meskenine iade edilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucuyla evlenme tarihinde hem Türkiye Cumhuriyeti hem de Hollanda Krallığı vatandaşı olan C.T.nin 2014 yılında yaptıkları evliliklerinden Hollanda'da dünyaya gelen 27/6/2016 doğumlu bir kız çocuklarıyla, 11/5/2017 doğumlu ikiz kız çocukları bulunmaktadır. Taraflar Hollanda'da ikamet ederken 6/8/2018 tarihinde boşanmıştır. Başvurucu, boşanma hükmünün tenfizi için 13/12/2021 tarihinde İzmir 6. Aile Mahkemesinde dava açmıştır. Tarafların boşanmalarına dair yabancı mahkeme ilamının tenfizine 19/7/2022 tarihinde karar verilmiştir. Anılan karar 30/9/2022 tarihinde kesinleşerek boşanma hükmü Türkiye'deki nüfus kayıtlarına işlenmiştir. Başvurucu, müşterek çocuklarla birlikte 23/7/2022 tarihinde Türkiye'ye gelmiştir.

3. Başvurucu, Türkiye'ye geldikten sonra çocukların babası, dönüş tarihi olarak

kararlaştırılan 5/9/2022 tarihinde başvurucunun çocuklarla birlikte Hollanda'ya dönmemesi üzerine çocukların rızası hilafına alıkonulduğu iddiasıyla ve 25/11/1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Sözleşme (Lahey Sözleşmesi) uyarınca iade işlemlerinin başlatılması talebiyle Hollanda makamlarına başvurmuştur.

4. Hollanda makamlarının ihbarı üzerine davacı babayı temsilen Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün yazısı doğrultusunda İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından İzmir 8. Aile Mahkemesinde (Mahkeme) 28/2/2023 tarihinde çocukların mutat meskene iadesi talebiyle dava açılmıştır. Davanamede müşterek çocukların anneleri tarafından tatil için Türkiye'ye getirildikleri, dönüş tarihi olarak kararlaştırılan 5/9/2022'den itibaren babanın rızası hilafına Türkiye'de alıkonulmakta oldukları belirtilerek adı geçen çocukların mutat meskeni olduğu bildirilen Hollanda'da bulunan babalarına iade edilip edilmeyecekleri konusunda karar verilmesi dava ve talep edilmiştir.

5. Davacı vekili; müşterek çocukların anneleri tarafından yurt dışından kaçırılmak sureti ile Türkiye'ye getirilip bir yıldır annenin yanında yaşadıklarını ancak babanın bu duruma rızası olmadığını, bu konuda davacının Hollanda ve Türk makamlarına gereken tüm başvuruları yaptığını, çocukların babalarına karşı kötü söylemlerle ikna edilip korkutulduğunu ve baskı gördüklerini, babanın çocuklarla iletişim kurmasını annenin engellediğini iddia etmiştir. Bunun yanında annenin davacı hakkında asılsız iddialarda bulunduğunu, yapılan soruşturma sonucunda davacı hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verildiğini belirterek müşterek çocukların iadesine karar verilmesini talep etmiştir.

6. Başvurucu, davaya ilişkin beyanında Hollanda Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından düzenlenen raporda ve İzmir 6. Aile Mahkemesinde devam etmekte olan velayetin düzenlenmesi davasında alınan sosyal inceleme raporunda çocukların baba hakkındaki beyanlarına yer verildiğini vurgulamıştır. Başvurucu; çocukların beyanlarına ve raporlardaki tespitlere dayanarak babanın çocukların yanında pornografik görüntüler/filmler izlediğini babanın hâlen ailesi ile birlikte oturduğunu, yeni çalışmaya başladığını, babanın çocuklara çıplak görüntüler izletme, ayak yalama gibi davranışlarının çocukların cinsel istismarı konusunda şüphe içeren eylemler olduğunu ifade ederek babanın çocuklara yönelik kötü davranışlarda bulunması nedeniyle çocukların kendi yanında kalması gerektiğini ileri sürmüştür.

7. Mahkeme tarafından anne, baba ve çocuklarla görüşme yapılmak suretiyle sosyal inceleme raporları hazırlanması sağlanmıştır. Raporlarda çocukların birebir bakımını sağlayan kişinin anne olduğu, çocukların özbakım başta olmak üzere gereksinimlerinin sağlıklı şekilde yerine getirildiği, çocukların anne ile sıcak bir ilişkisi olduğu, çocukların baba ile görüşmek istemediklerini beyan ettikleri, kişisel ilişki sürecinde de çocukların babaya tepkisel olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında çocukların anne yanında fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz kalabileceğine dair herhangi bir risk faktörüne ya da risk emaresine rastlanmadığı sonucuna ulaşılmakla birlikte çocukların yaşı ve devam eden eğitimleri sebebiyle anne yanında yaşamalarında sakınca görülmediği, babanın ise çocuklarla yaşam kurma hususunda belirgin bir planı olmadığı, babanın çocuklara yaklaşım konusunda bir danışmanlık desteğine ihtiyaç duyduğu, kişisel ilişki sürecinde de her iki tarafa uzman desteği sağlanarak danışmanlık tedbiri uygulanması gerektiği ifade edilmiştir.

8. Mahkeme 15/6/2023 tarihinde iade talebinin reddine karar vermiştir. Kararda müşterek çocukların sosyal hizmet uzmanıyla yaptıkları görüşmelerde anneleri ile birlikte kalmak

istediklerine dair beyanları ve "çocukların yaşı, devam eden eğitimleri sebebiyle müşterek çocukların velayetinin davalı annede kalmasında bir sakınca görülmemiştir. Müşterek çocukların anne yanında fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz kalabileceğine dair herhangi bir risk faktörüne ya da risk emaresine rastlanmamıştır. Ayrıca başka bir şekilde müsamaha edilemeyecek bir duruma düşeceği yönünde ciddi bir riske ya da risk emaresine de rastlanmamıştır." şeklindeki uzman görüşünün dikkate alındığı belirtilmiştir. Ayrıca çocukların psikososyal ve fiziksel açıdan anne sevgi ve ilgisine ihtiyaç duyacak yaşta oldukları, bu çağda annenin sevgi ve şefkatinden mahrum kalacak olmanın çocukları fiziki ve psikolojik tehlikeye maruz bırakabileceği, çocuklarla anne ve babanın yarışan menfaatleri arasında dengenin kurulması gerektiği, çocukların üstün yararı ve menfaati gereğince davanın reddine karar verildiği ifade edilmiştir.

9. Davacı baba ve İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı bu karara karşı istinaf kanun yoluna müracaat etmiştir. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 18. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) 1/2/2024 tarihinde istinaf başvurusu reddedilmiştir. Karar gerekçesinde anne ile çocukların tatil amaçlı ve babanın da onayı ile yurda geldikleri dolayısıyla kanuna aykırı şekilde getirildikleri hususunun söz konusu olmadığı, çocukların üstün yararı gereğince mutat meskene iadenin reddi şartlarının gerçekleştiği, davanın esasıyla ilgili hükme etki edecek tüm delillerin toplandığı, kanunun olaya uygulanmasında hata yapılmadığı, yeterli, denetime açık, hükme elverişli, dosya içeriğine uygun gerekçe ile karar verilmesinde usul ve kanuna aykırılık olmadığı ifade edilmiştir.

10. Anılan kararın davacı baba tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesi (Daire) tarafından 18/4/2024 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve Mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir. Kararda anne tarafından çocukların mutat meskenleri olan Hollanda'dan 2022 yaz tatili için Türkiye'ye getirildikleri, Hollanda'ya dönmeleri gereken zamanda geri dönmedikleri, annenin kanundan doğan koruma hakkını ihlal etmek suretiyle müşterek çocukları haksız olarak alıkoyduğu, davacı babanın sözleşme hükümleri uyarınca çocukların mutat meskene iadesinin temini için Hollanda merkezî makamına başvuruda bulunduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte iade isteğinin reddini gerektirecek vahim bir tehlikenin varlığı veya geri dönmenin çocukları fiziksel ve psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağı ya da başka bir şekilde müsamaha edilemeyecek bir duruma düşüreceğine dair ciddi bir riskin ve sözleşmede kabul edilen diğer iadeden kaçınma sebeplerinin varlığının kanıtlanamadığı vurgulanmıştır. Ayrıca Lahey Sözleşmesi'nde küçüğün anne yanında bulunduğu ortama alışması ve yaşı iadeden kaçınma sebebi olarak kabul edilmediğinden somut olayda çocukların mutat meskenlerine iadesinin çocuklar açısından ciddi bir risk oluşturacağının ortaya konulması gerektiğine işaret edilmiştir. Sonuçta iade isteğinin reddini gerektirecek sebeplerin somut olayda mevcut olmadığı kanaatine ulaşılarak davanın kabulüne karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

11. Mahkeme, bozma kararına uyarak davanın kabulüne ve çocukların mutat meskeni olan babasının bulunduğu Hollanda'ya iadesine karar vermiştir. Başvurucu, karara karşı temyiz yoluna başvurmuştur. Daire 20/2/2025 tarihinde usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına karar vermiştir.

12. Başvuru konusu olan çocuğun alıkonulması nedeniyle mutat meskene iadesi davası açılmadan önce İzmir 6. Aile Mahkemesince verilen tenfiz kararında çocukların velayetine ilişkin bir düzenleme bulunmadığından ve bu nedenle çocukların velayeti askıda kaldığından İlçe Nüfus Müdürlüğü tarafından velayetin düzenlenmesi için aile mahkemesine ihbarda bulunulmuştur. Yapılan yargılamada 6/6/2023 tarihinde verilen kararla çocukların

velayetlerinin anneye verilmesine ve baba ile çocuklar arasında ise refakatçi eşliğinde kişisel ilişki kurulmasına karar verilmiştir. Davalı babanın karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesi tarafından verilen 21/10/2024 tarihli kararla kararın kaldırılmasına karar verilmiştir. Kararda babanın alınan sosyal inceleme raporuna itirazları ve annenin yeni eşi hakkındaki iddialarının değerlendirilmesi için anne ve müşterek çocukların yaşadıkları yerde inceleme yapılmak suretiyle uzmanlardan oluşan üç kişilik heyetten müşterek çocukların velayetinin düzenlenmesi konusunda yeniden sosyal inceleme raporu alınıp sonucuna göre karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

13. Anılan kararın kaldırılması akabinde yapılan yargılama devam ederken taraflar ilk derece mahkemesine 12/5/2025 tarihli bir protokol sunmuştur. Belirtilen protokolde taraflar ortak velayet, iştirak nafakası miktarı, çocukların fiilen kimin yanında yaşayacakları ve kişisel ilişki kurulması hususlarında anlaşma sağlamıştır. 13/5/2025 tarihinde verilen kararda çocukların ortak velayetlerinin anne ve babaya verilmesine, ortak velayet altındaki müşterek çocukların fiilen başvurucu anne ile birlikte yaşamalarına, fiilen anne yanında kalacak olan ortak velayet altındaki müşterek çocuklar ile baba arasındaki şahsi münasebetin tarafların anlaşmaları doğrultusunda kurulmasına karar verilmiştir. Bunun yanında babanın müşterek çocukların bakım ve eğitim giderlerine katkı sağlamak amacıyla her çocuk için iştirak nafakası ödemesine karar verilmiştir.

14. Türkiye'de ikamet eden başvurucu anne 23/1/2023 tarihinde yeni bir evlilik yapmış olup bu evlilikten bir kız çocuğu dünyaya gelmiştir. Müşterek çocukların babasının ise 14/10/2024 tarihinde Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilmiş olup baba anılan tarihten itibaren sadece Hollanda Krallığı vatandaşıdır.

15. Başvurucu, nihai kararı 28/3/2025 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 7/4/2025 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

17. Anayasa Mahkemesi tarafından 30/4/2025 tarihinde başvurucunun tedbir talebinin kabulüne karar verilmiştir. Tedbir ara kararında başvurucunun 8 ve 9 yaşlarındaki kız çocuklarının Hollanda'ya iade edilmesi durumunda yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunup bulunmadığının değerlendirilebilmesi için ek bilgi ve belgelere ihtiyaç olduğuna, araştırma sürecinde iade gerçekleştirilmesi hâlinde ise telafisi imkânsız sonuçlar ortaya çıkabileceğine değinilmiştir. Bu doğrultuda ilgili bilgi ve belgeler toplandıktan sonra yeniden değerlendirilmek üzere bu aşamada tedbir talebinin kabulüne, tedbir kararının kaldırılmasına ilişkin yeni bir karar verilinceye veya başvurunun kabul edilemez olduğuna, başvurucunun hakkının ihlal edilmediğine ya da başvurunun düşmesine karar verilinceye kadar başvurucunun kızlarının Hollanda'ya iade edilmesine dair kararın geçici olarak durdurulmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; müşterek çocuklarının babasından boşandıktan sonra babanın da rızasını alarak çocuklarıyla Türkiye'de yaşadığını, çocuklarının babası ve bu kişinin ailesinin kendisini tehdit etmesi sebebiyle Hollanda'ya dönemediğini, akabinde Türkiye'de yeni bir evlilik yaptığını, bu evliliğinden bir kızı daha olduğunu, çocukların Hollanda'ya iadesine karar verildiği takdirde yeni doğan kardeşlerinden ayrı kalmalarına sebebiyet verileceğini

ifade etmiştir. Bunun yanında çocukların bulunduğu yere aidiyet geliştirdiğini, kendisinden ve kardeşlerinden ayrılmalarının psikososyal gelişimleri açısından travmatik sonuçlar doğuracağını belirterek babanın Hollanda'daki yaşam koşulları araştırılmadan karar verildiğini ve çocukların iadesi hâlinde fiziksel veya psikolojik olarak bir tehlikeye maruz kalıp kalmayacakları yönünde araştırma yapılmadığını iddia etmiştir. Anne bakımına, sevgisine ve ilgisine muhtaç, doğumlarından itibaren anne tarafından bakılan çocukların beyanlarında babanın ve babaannelerinin kendilerine yönelik davranışlarıyla ilgili olumsuzlukları belirttiklerini ancak bu beyanların ve düzenlenen sosyal inceleme raporlarındaki görüşlerin dikkate alınmadığını, çocukların Hollanda'ya iade edilmesi hâlinde ise ailesinden ayrı bir ikametgâhı bulunmayan babanın üç kız çocuğuna bakma imkânının olmadığını, bu nedenle kurum bakımına alınmalarının söz konusu olabileceğini belirten başvurucu, aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu ile eski eşinin müşterek çocukların velayeti konusunda anlaşmaya vardıkları ve ortak velayetin taraflara verildiği gözönüne alınarak mağduriyetin devam edip etmediğinin değerlendirilmesiyle başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında Anayasa Mahkemesi tarafından verilen tedbir kararının kendilerine tebliğ edilmediğini, çocukların mutat meskene iadesine ilişkin dava dosyasına gönderilen tedbir kararının diğer vekile tebliğ edildiğini, anılan tedbir kararından haberdar olmadıkları için karşı taraf ile anlaşıp ortak velayeti kabul etmek zorunda kaldıklarını bildirmiştir. Ayrıca başvurucu ortak velayet konusunda taraflar anlaşsalar da Lahey Sözleşmesi'nin uygulandığı başvuru konusu yargılamada anayasal güvencelerin gözetilip gözetilmediği noktasında değerlendirme yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

20. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

21. Lahey Sözleşmesi, yasa dışı kaçırılan veya taraf devletlerden birinde alıkonulan çocuğun ivedi şekilde iadesini ve ebeveyn tarafından gerçekleştirilen uluslararası çocuk kaçırma vakalarının çözümü hususunda hızlı bir prosedür öngörmekte ve Lahey Sözleşmesi’nde yer verilen sınırlı sayıdaki istisnai hâller dışında çocuğun bulunduğu ülkenin yetkili makamlarının çocuğu mutat ikametgâhı olan ülkesine ivedi şekilde iade etmesini zorunlu kılmaktadır (Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, §§ 46, 47).

22. Her çocuk, menfaatleri aksini gerektirmedikçe ebeveyni ile doğrudan ve düzenli olarak kişisel ilişkisini sürdürme hakkına sahiptir. Lahey Sözleşmesi de çocuğun geri döndürülmesi, çocuğu ağır fiziksel veya psikolojik zarar riskine maruz bırakmadıkça veya başka bir şekilde katlanılmaz bir duruma sokmadıkça kural olarak kaçırılan çocuğun ivedi olarak iadesini gerektirmekte ve bu şekilde aile ilişkilerinin sürdürülebilirliğini amaçlamaktadır (Marcus Frank Cerny, § 75; Levent Aşıklar [1. B.], B. No: 2014/13936, 8/3/2018, § 77). Anayasa Mahkemesi, yargılama makamları tarafından izlenen usulü denetleme ve özellikle mahkemelerin Lahey Sözleşmesi hükümlerini yorumlayıp uygularken Anayasa’nın 20. ve 41. maddelerindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini belirleme yetkisine sahiptir (Marcus Frank Cerny, § 62; Levent Aşıklar, § 68).

23. Çocukların ebeveyninden birinin velayet hakkını ihlal etmek suretiyle kaçırılmaları veya alıkonulmaları hâlinde çocukların mutat meskenlerine derhâl iade edilmesi kuraldır. Bu kuralın istisnası Lahey Sözleşmesi'nin 13. maddesine göre alıkonulan çocuğun mutat

meskeni tespit edildikten sonra ancak çocuğun iade edilmesinin çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağının veya başka bir şekilde müsamaha edilemeyecek bir duruma düşüreceğinin tespit edilmesidir (Asiye Kovancı [1. B.], B. No: 2022/25700, 6/3/2024, § 19; benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ayşegül Pervane [2. B.], B. No: 2017/37155, 30/9/2020, § 38).

24. Öncelikle çocuğun mutat meskene iadesine ilişkin davalarda tarafların koşulları ayrıntılı bir şekilde incelenmeli, tarafların çıkarları ile çocuğun yüksek menfaati arasında bir denge kurulmalı ve sonuç olarak çocuk için en iyi çözümün ne olduğu tespit edilerek karar verilmelidir. Çocuğun üstün yararına olanın ve mutat meskenin belirlenmesi sürecinde, özellikle anneye bağımlılık çağındaki çocuklar yönünden çocuğun yaşı, anneyle yaşadığı yer ve süre, annenin yaşam koşullarına alışma düzeyi ile annenin çocukla birlikte çocuğun iade edileceği ülkede yaşama olanağı olup olmadığı hususları gözetilerek iadesi hâlinde çocuğun maruz kalabileceği risklerin tespit edilmesi gerektiği söylenebilir. Bu kapsamda anneye bağımlılık çağında olan ve doğumundan itibaren anne tarafından bakılan çocukların, anne yanındayken alıştığı koşullardan ve anneden koparılarak başka bir ülkeye gönderilmesinin çocuk üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceğinin de gözetilmesi gerekir (Dilek Tsakırıdıs [1. B.], B. No: 2018/35068, 9/6/2020, § 46).

25. Bu bağlamda somut olayda hazırlanan uzman raporlarında çocukların birebir bakımını sağlayan kişinin anne olduğu, çocukların özbakım başta olmak üzere gereksinimlerinin sağlıklı bir şekilde yerine getirildiği, çocukların anneleri ile sıcak bir ilişkisinin bulunduğu, çocukların baba ile görüşmek istemediklerini beyan ettikleri, kişisel ilişki sürecinde de çocukların babaya yönelik tepkisel olduğu ortaya konmuştur. Bunun yanında çocukların anne yanında fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz kalabileceğine dair herhangi bir risk faktörüne ya da risk emaresine rastlanmadığı sonucuna ulaşılmakla birlikte çocukların yaşı ve devam eden eğitimleri sebebiyle anne yanında yaşamalarında sakınca görülmediği ifade edilmiştir. Uzman görüşünde ayrıca babanın çocuklarla yaşam kurma hususunda belirgin bir planı olmadığının belirtildiği gözetildiğinde çocuklar ile anne arasında güven ve sevgi bağının gelişmiş olması, çocukların annenin yanında yeni kurulan aile ortamı içinde yeni doğan kardeşleriyle birlikte yaşamaları, daha önce bireysel olarak yaşamadıkları bir ortamda annelerinden ve kardeşlerinden ayrı kalarak yaşamalarının ise çocukların duygusal olarak örselenerek psikososyal kimlik gelişimleri açısından travmatik sonuçlar doğurabileceği sonucuna ulaşmak mümkündür.

26. Bununla birlikte başvurucunun eski eşinin çocuklara yönelik kötü davranışlarda bulunduğuna, kendisinin tehdit alması nedeniyle Hollanda'ya dönemediğine ve eski eşinin Hollanda'daki yaşam koşullarına ilişkin iddialarda bulunduğu ancak Mahkeme tarafından çocukların babasının yaşam koşulları ve çocukların mutat meskene iadesi hâlinde fiziksel veya psikolojik olarak bir tehlikeye maruz kalıp kalmayacağı yönündeki iddialarla ilgili ayrıca bir araştırma yapılmadığı tespit edilmiştir.

27. Ayrıca somut olayda annenin yeni bir evlilik yaptığı ve bu evlilikten de bir çocuğu olduğu gözetildiğinde mevcut durumda Türkiye'de yaşamın devam etmesiyle kardeş birliğinin sağlandığı görüldüğünden iade hâlinde çocukların anneden ve kardeşleriyle birlikte yaşadığı ortamdan koparılmasının sakınca içerip içermediğinin değerlendirilmediğine, bu bağlamda Mahkemece çocukların üstün yararı ve Lahey Sözleşmesi birlikte gözönüne alınarak bir sonuca ulaşılmadığına işaret etmek gerekir.

28. Öte yandan çocukların başvurucu yanında bulunduğu ortama alışması ve yaş küçüklüğü

Lahey Sözleşmesi kapsamında tek başına iadeden kaçınma sebebi olarak kabul edilmese de anneye bağımlılık çağındaki küçüklerin anneden koparılarak mutat meskene iade edilmesi durumunda maruz kalabilecekleri fiziki veya psikolojik tehlikelerin somut olayın koşulları bağlamında gözetilmesi de çocuğun üstün yararı ilkesinin gereğidir. Özellikle çocukların iade edilmesi talep edilen mutat meskende çocukların yaşayacağı koşullar ve maruz kalabilecekleri risklerin araştırılmaması ya da tespit yapılamaması durumlarında çocukların mevcut koşullarının değiştirilmesindeki risklerin daha da önem arz edeceği vurgulanmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Asiye Kovancı, § 24). Somut olayda da başvurucu tarafından Hollanda'daki yaşam koşulları araştırılmadan çocukların iadesine karar verildiği ve bu durumun hak ihlaline yol açtığının ileri sürüldüğü görülmüştür.

29. Böylelikle çocukların yaşı gereği anneye bağımlı olduğu, doğumdan itibaren çocuklarla annenin hiç ayrılmadıkları, bu süreçte çocukların annenin Türkiye'deki koşullarına uyum sağladığı, annenin çocuklar için bir aile ortamı kurduğu, anne Türkiye'ye geldikten sonra yaptığı evlilikten bir kardeşlerinin daha doğduğu, çocukların anne yanında kardeşleriyle birlikte yaşadıkları hususları gözetildiğinde anneden, kardeşten ve alıştığı koşullardan koparılması hâlinde çocukların psikososyal kimlik gelişimi açısından nasıl sonuçlar doğacağının yargılama makamlarınca ortaya konmadığı söylenebilir. Sonuç olarak somut olayın koşulları, çocuğun üstün yararı ilkesi ve Lahey Sözleşmesi birlikte gözetilmek suretiyle aile hayatına saygı hakkı kapsamında ilgili ve yeterli gerekçeyle ve araştırmayla bir değerlendirme yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Asiye Kovancı, § 25).

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 8. Aile Mahkemesine (E.2024/380, K.2024/650) GÖNDERİLMESİNE,

E. Müşterek çocukların mutat meskene iadesiyle ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar çocukların mutat meskene İADE EDİLMEMESİNE,

F. 5.064,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 45.064,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için Yargıtay 2. Hukuk Dairesi (E.2025/1050, K.2025/1735) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 4/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.D.

B. No: 2020/37416 | Karar tarihi: 05.03.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/37416

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

E.D. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/37416)

Karar Tarihi: 5/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 7/8/2026 - 33333

GENEL KURUL

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : E.D.

Vekili : Av. Fatma Esin BATAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, isim değişikliği davası sonrasında düzeltilen isme göre üniversite diploması düzenlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, ön ismini 15/2/2016 tarihinde kesinleşen mahkeme kararıyla E. olarak değiştirmiştir. Başvurucu, ayrıca 13/12/2018 tarihinde kesinleşen mahkeme kararıyla nüfus kayıtlarında kadın olan cinsiyetini erkek olarak değiştirmiştir.

3. Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden (Üniversite) 2/7/2014 tarihinde mezun olan başvurucu, eski ismine ve cinsiyet bilgilerine göre düzenlenmiş

diplomasının yeni kimlik bilgilerine uygun şekilde yeniden düzenlenmesi talebiyle Üniversiteye başvurmuştur. Üniversitenin 30/4/2019 tarihli cevabi yazısı ile Bartın Üniversitesi Diploma, Diploma Eki ve Geçici Mezuniyet Belgelerinin Düzenlenmesine İlişkin Yönerge'de (Yönerge) kimlik bilgilerinin değişikliği durumunda yeni duruma göre diploma düzenleneceğine ilişkin bir hükmün bulunmadığı gerekçesiyle ilgilinin talep etmesi hâlinde hâlihazırdaki diplomasının uygun bir yerine isim değişikliği ile ilgili açıklama yapılabileceği bildirilmiştir.

4. Başvurucunun anılan işlemin iptali talebiyle açtığı dava Zonguldak İdare Mahkemesinin (Mahkeme) 14/2/2020 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde, öncelikle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 2/8/2011 tarihli ve 28013 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bartın Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) ve Yönerge'nin diplomaların düzenlenmesine yönelik hükümlerine yer verilmiştir. Bu kapsamda diplomaların düzenlendiği tarih itibarıyla mevcut olan hukuki ve fiilî durumu gözeten belgeler olduğu, diploma tarihinden sonra kimlik bilgilerinde oluşan değişikliklerin önceki durumu geçersiz kılmayacağı gibi diplomanın yeniden düzenlenmesini gerektiren hukuki bir neden oluşturamayacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

5. Başvurucu, karara karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesine (Bölge İdare Mahkemesi) sunduğu istinaf dilekçesinde; Mahkeme kararında anayasal gerekçelere değinilmediğini, anılan işlemin sadece Yönerge'ye uygun olduğunun tespiti ile yetinildiğini belirtmiştir. Ayrıca ismin kişinin özel hayatına ilişkin bir bilgi olduğunu, diplomasının yeni ismine göre düzenlenmesinde hukuki yarar bulunduğunu ve Üniversite açısından diplomada yapılacak bir değişikliğin kamu yararına aykırı olmayacağını vurgulamıştır.

6. Bölge İdare Mahkemesinin 22/10/2020 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararda, Mahkemece verilen kararın usul ve esas yönünden hukuka uygun olduğu ifade edilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 6/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 7/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

10. Öte yandan Danıştay Sekizinci Dairesinin başvuru konusu olaya benzer nitelikteki 13/1/2021 tarihli (E.2019/9162, K.2021/10) kararında; davacının diplomasında yer alan önceki isim ve cinsiyetine dair bilgilerin üçüncü kişilere ifşa edilmemesi gerektiği zira cinsiyet değişikliği sürecinin mevzuata uygun olarak tamamlayan ve bu durumu mahkeme kararıyla yasal koruma altına alınan davacının kanuni tanınma sonrasında tüm resmî belgelerinin değiştirilmesinin ve eski kimlik bilgilerinin üçüncü kişilerin erişimine kapalı olmasının kişinin manevi varlığı ile doğrudan ilgili olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda davacıya temel insan hakları çerçevesinde yeni kimlik bilgilerine göre düzenlenmiş bir diploma verilmesi gerektiği, aksi takdirde nüfus bilgilerinde meydana gelen değişikliklerin diploma gibi resmî evraka işlenmemesinin özel hayatın gizliliği başta olmak üzere kişinin temel hak ve özgürlüklerini ihlal edeceği ve beraberinde mağdur olacağı ifade edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; ismi mahkeme kararıyla düzeltilmesine rağmen diplomasının yeni kimlik bilgilerine göre yeniden düzenlenme talebinin Üniversite tarafından haksız olarak reddedildiğini, Mahkemenin işlemin Yönerge'ye uygunluğunu denetlemekle yetindiğini, özel hayata ilişkin anayasal güvencelerin dikkate alınmadığını ileri sürmüştür. İsminin özel hayat kapsamında yer aldığını, daha önceki isminin ve cinsiyet değişikliğinin üçüncü kişilerce bilinmemesine yönelik mahremiyet hakkı bulunduğunu, iş başvurularında diploması istendiğinden isim ve cinsiyet değişikliğinin sorgulandığını iddia etmiştir. Başvurucu, başka üniversitelerin yönergelerinde kendisinin durumunda olabilecek kişiler gözetilerek diploma değişikliğine imkân tanıyan özel düzenlemeler yapıldığını, mezun olduğu üniversitede ise bu imkânın tanınmamasının ayrımcılık oluşturduğunu öne sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevap dilekçesinde isim ve cinsiyet değişikliğinin tamamen özel hayat kapsamında kalan bilgiler olduğunu, diplomasına ilgili mahkeme kararı işlenerek yapılacak bir eklemenin özel hayatını ifşa etmek anlamına geleceğini belirtmiştir. Kendisiyle aynı durumda olan kişilerin diplomalarını değiştirmek suretiyle anayasal haklarını kullanabilirken kendisinin bu imkândan yoksun bırakılmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ifade etmiştir.

13. Özel hayata saygı hakkı kapsamında korunan hukuksal çıkarlardan biri de bireyin mahremiyet hakkıdır ancak mahremiyet hakkı sadece yalnız bırakılma hakkından ibaret olmayıp bu hak, bireyin kendisi hakkındaki bilgileri kontrol edebilme hukuksal çıkarını da kapsamaktadır. Bireyin kendisine ilişkin herhangi bir bilginin kendi rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması, bu bilgilere başkaları tarafından ulaşılamaması ve rızası hilafına kullanılamaması, kısaca bu bilgilerin mahrem kalması konusunda menfaati bulunmaktadır. Bu husus, bireyin kendisi hakkındaki bilgilerin geleceğini belirleme hakkına işaret etmektedir (AYM, E.1986/24, K.1987/8, 31/3/1987; E.2009/1, K.2011/82, 18/5/2011; K.Ş. [2. B.], B. No: 2013/1614, 3/4/2014, § 32; Serap Tortuk [1. B.], B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 32).

14. Bireyin mahremiyet alanının ve bu alanda cereyan eden eylem ve davranışlarının da kişinin özel yaşamı kapsamında olduğu açıktır. Mahremiyet hakkı ve bu alana ilişkin bilgilerin gizliliğinin korunması Anayasa Mahkemesi tarafından da Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir (AYM, E.1986/24, K.1987/8, 31/3/1987; E.2009/1, K.2011/82, 18/5/2011; K.Ş., § 37; Serap Tortuk, § 36).

15. İsim değişikliğine ilişkin uyuşmazlıklar, Anayasa Mahkemesi tarafından daha önce özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir (Hacı Ahmet Eskikanbur [2. B.], B. No: 2015/2944, 9/1/2019, § 27; Kağan Osman Karamanoğlu [1. B.], B. No: 2017/21063, 15/1/2020, § 20; H.K. [GK], B. No: 2019/42944, 17/6/2021, § 33). Somut olayda da başvurucunun diplomasının yeni ismine göre düzenlenmesi talebi reddedilmiştir. Başvurucunun isim ve cinsiyet değişikliği yaptığı, yeni isme göre diploma düzenlemenin özel hayatına ve mahremiyetine ilişkin olduğu anlaşıldığından anılan inceleme yönteminden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı değerlendirilmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucunun isim değişikliği davası sonucunda aldığı yeni isme göre diplomasının düzenlenmesi talebinin reddedilmesi özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil etmektedir (benzer yönde bkz. M.K. [2. B.], B. No: 2019/42961, 12/7/2023, § 33). Bu kapsamda söz konusu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 20. maddesinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

18. İsim değişikliği davası sonrasında alınan yeni isme göre diplomanın düzenlenmesi talebi 2547 sayılı Kanun'un 43. maddesi ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan Yönetmelik ve Yönerge hükümleri dikkate alınarak reddedilmiştir. Anılan kanun hükmünün diplomalarla ilgili esaslar konusunda hiçbir belirleme yapmadığı, konuyla ilgili düzenlemelerin yapılmasını yönetmeliklere bıraktığı, bu bağlamda anılan müdahalenin ikincil nitelikteki düzenleyici işlemlerle gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla öngörülebilirliği sağlayan çerçeve bir kanuni düzenleme bulunmaması nedeniyle incelenen olayda kanunilik ölçütünün karşılanması açısından yeterli güvenceler bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük koşulu bağlamında daha ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

19. Müdahalenin kamu gücünü kullanan idarenin kamu düzeninin korunması ile kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacını taşıdığı, bu suretle meşru amacının bulunduğu değerlendirilmiştir (benzer yönde değerlendirme için bkz. M.K., § 37).

20. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre demokratik toplum düzeninin gerekleri kavramı öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade eder (AYM, E.2016/179, K.2017/176, 28/12/2017; Ata Türkeri [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 44; Haluk Öktem [GK], B. No: 2014/13433, 13/10/2016, § 49; Erhun Öksüz [GK], B. No: 2014/12777, 13/10/2016, § 53; Salim Onur Şakar [2. B.], B. No: 2015/2711, 21/9/2017, § 35; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 114).

21. Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük kriterleri iki ayrı ölçüt olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki ölçüt arasında ayrılmaz bir ilişki vardır. Ölçülülük ilkesinin amacı, temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçülülük ilkesi; sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden gereklilik ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçüsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir (Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 106; Tevfik Türkmen [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, § 70; Bülent Kaya [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016, § 82; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 45, 48; C.A. (3), § 115).

22. Anayasa Mahkemesi benzer bir şikâyeti içeren M.K. kararında, başvurucunun ileri sürdüğü yeni kimlik bilgilerinin diplomanın arkasına şerh düşülmesi ile yetinilmesinin kendisi için yeterli olmadığına, değiştirdiği isme göre diplomanın yeniden düzenlenmesinin mensubu olduğu mesleğin icrası ve temsili açısından önemli olduğuna ve eski ismin bilinmemesi yönünde mahremiyet hakkının bulunduğuna ilişkin iddialarının idarece ve yargı

makamlarınca anayasal güvenceleri içerecek şekilde yeterli şekilde değerlendirilmemesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Anılan kararında Anayasa Mahkemesi, diplomanın yeniden düzenlenmemesinin kamusal yarar ile bireysel yarar arasındaki dengenin adil olmayacak şekilde bozulmasına neden olduğunu kabul etmiştir. Neticede başvurucunun söz konusu iddialarına ve talebine rağmen diplomanın yeniden düzenlenmesi için haklı nedenlerin oluşup oluşmadığı hususunda ilgili ve yeterli gerekçelerin ortaya konulmaması nedeniyle müdahalenin gereklilik ve ölçülülük ilkesini karşılamadığını tespit etmiştir (M.K., §§ 49-51).

23. Başvuru konusu olayda idarece ve yargı mercilerince yalnızca ikincil mevzuatta yer alan ve diplomanın yeniden tanzim edilmesini yasaklayan düzenlemelere dayanılmış, başvurucunun yeni kimlik bilgilerinin diplomanın uygun bir yerinde açıklama yapılmak suretiyle belirtilmesinin yeterli olacağı kabul edilmiştir. Başvurucu, diplomasının yeniden düzenlenmesinin gerekliliğine ve diplomanın yeni kimlik bilgilerine göre düzenlenmesine ihtiyaç duyma nedenlerine ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Bunun yanında yeni kimlik bilgisiyle ilgili olarak diplomanın uygun bir yerinde açıklama yapılması ile yetinilmesinin kendisi için yeterli olmadığını da vurgulamıştır. Başvurucunun cinsiyet değişikliği yaptığına ve ismini değiştirdiğine dair bilginin mahremiyet hakkı kapsamında kaldığı açıktır. Başvurucu, idareye ve yargı makamlarına sunduğu talep dilekçelerinde değiştirilmiş kimlik bilgilerinin gizli kalmasına yönelik mahremiyet hakkı bulunduğunu ve diplomanın yeniden düzenlenmesinin kişisel koşullar içinde neden gerekli olduğunu belirtmesine rağmen idarece ve yargı mercilerince söz konusu iddialar dikkate alınmamıştır.

24. Anılan mercilerce başvurucunun iddiaları ve talebi esaslı şekilde değerlendirilmemiş, kapsamı öngörülebilir bir kanuna dayanmayan ve yalnızca ikincil nitelikteki düzenlemelerde yer alan kuralın uygulanmasıyla yetinilmiştir. Diplomanın yeniden düzenlenmesi için haklı nedenlerin oluşup oluşmadığı hususunda idarece ve yargı makamlarınca konuyla ilgili ve yeterli kabul edilebilecek bir gerekçe açıklanmamış, kamusal yarar ile başvurucunun bireysel yararı arasındaki dengenin gözetildiğine veya tartışıldığına ilişkin bir gerekçe de gösterilmemiştir. Dolayısıyla müdahalenin gerekliliği ve orantılılığı konusunda başvurucunun mevcut koşullarını dikkate alan ilgili ve yeterli gerekçelerin ortaya konulamadığı anlaşılmıştır.

25. Sonuç olarak başvurucunun diplomasının yeni kimlik bilgileriyle düzenlenmesi talebinin reddi şeklindeki müdahalenin kamusal yarar ile bireysel yarar arasında korunması gereken dengenin başvurucu aleyhine bozulmasına neden olduğu, kamusal makamlarca müdahalenin gerekli ve orantılı olduğunun ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığı değerlendirilmiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının

gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Zonguldak İdare Mahkemesine (E.2019/476, K.2020/97) GÖNDERİLMESİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/3/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvuru, isim ve cinsiyet değişikliği davası sonrasında düzeltilen isme ve cinsiyete göre üniversite diplomasının düzenlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olup, Mahkememiz çoğunluğu tarafından, başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesindeki özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda belirttiğimiz gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başvurucu Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri

bölümünden 2 Temmuz 2014 tarihinde mezun olmuştur. Başvurucunun isim ve cinsiyet değiştirdiğini belirterek yeni nüfus bilgilerine göre diploma belgesinin yeniden düzenlenmesi yönündeki talebi Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Kurulu tarafından 30 Nisan 2019 tarihinde reddedilmiştir. Üniversite söz konusu yazısında ilgilinin talep etmesi halinde diplomanın uygun bir yerine isim değişikliği ile ilgili açıklama yapılabileceğini de belirtmiştir. Başvurucu bu işlemin iptali talebiyle açtığı Zonguldak İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde iptal davası açmıştır. İdare Mahkemesi 14 Şubat 2020 tarihinde istinaf yolu açık olmak üzere davanın reddine karar vermiş, başvurucunun istinaf talebini inceleyen Bölge İdare Mahkemesi kararı usul ve yasaya uygun bularak bistinaf talebini reddetmiş ve karar kesinleşmiştir.

Yerel mahkeme davanın reddine gerekçe olarak, diplomaların, düzenledikleri tarih itibariyle mevcut olan hukuki ve fiili durumu gözeten belgeler oldukları, davacının mezun olduğu ve diplomanın düzenlendiği tarihteki isminin K...olması nedeniyle düzenlenmiş olan diplomanın da mevcut hukuksal durumu yansıttığı, diploma tarihinden sonra kimlik bilgilerinde oluşan değişikliklerin önceki durumu geçersiz kılmayacağı gibi diplomanın yeniden düzenlenmesini gerektiren hukuki bir neden oluşturamayacağı dikkate alındığında, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varıldığını belirtmiştir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun “Lisans Düzeyinde Öğretim” kenar başlıklı 43. maddesine göre; “Yükseköğretim, harca tabi olup bu kanunda belirlenen amaç ve ana ilkelere göre aşağıdaki şekilde düzenlenir. a) Yükseköğretim kurumlarında, kuruluş özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre yapılan eğitim- öğretim ve buna dayalı olarak verilen diplomalarla ilgili esaslar her üniversitece hazırlanacak öğretim ve sınav yönetmeliğinde belirtilir...”. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 02/08/2011 tarihli ve 28013 sayılı Resmî Gazete ‘de yayımlanarak yürürlüğe giren Bartın Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin "Diploma" kenar başlıklı 19. maddesinde mezuniyet ve diplomaya ilişkin koşullar belirtilmiş olup, söz konusu maddede diploma ve geçici mezuniyet belgesine ilişkin esasların Senato tarafından belirleneceği düzenlenmiştir.

Bartın Üniversitesi Senatosunun 16/02/2012 tarihli ve 2012/06 sayılı kararıyla kabul edilen Diploma, Diploma Eki ve Geçici Mezuniyet Belgelerinin Düzenlenmesi Yönergesinin "Diplomada Yer Alan Bilgiler" başlıklı 8. maddesinin 1. fıkrasında, diplomanın ön yüzüne; a) T.C. kısaltması, b) Üniversitenin adı, c) Birimin adı, ç) Öğrencinin adı ve soyadı, d) Mezun olunan bölüm/anabilim/program adı, e) Mezuniyet tarihi, d) Birim Yöneticisi ve Rektörün adı-soyadı ve unvanı ile elektronik imzası, (Diplomalar, düzenleme tarihinde görevde bulunan Rektör ile dekan veya müdür tarafından elektronik olarak imzalanır.) g) Diploma numarası, ğ) Derece (Ön Lisans, Lisans..) yazılacağı, aynı maddenin 2. fıkrasında, diplomanın arka yüzüne ise, T.C. kimlik numarası, adı ve soyadı, baba adı, ana adı, doğum yeri ve tarihi, nüfusa kayıtlı olduğu yer, diplomanın düzenlenme tarihi, elektronik imza listesi, evrakın takip ve sayısı, diplomanın teyit bilgisini gösteren adres ve karekod yazılarak Daire Başkanı tarafından elektronik olarak imzalanacağı düzenlenmiştir.

Somut olayda, mahkeme kararlarına istinaden nüfus sicilinde kayıtlı ismini ve cinsiyetini değiştiren başvurucu, mevcut diplomasının yeni isim ve cinsiyet bilgilerine göre yeniden düzenlenmesi istemiyle mezun olduğu Bartın Üniversitesine başvurmuştur. Bartın Üniversitesinin diplomaya ilişkin 2012 tarihli Yönergesi incelendiğinde cinsiyete ilişkin bilginin diplomanın ön veya arka yüzünde yer almadığı görülmekte olup, cinsiyet değişikliği açısından diplomada değişiklik yapılması tartışma konusu değildir. İsim değişikliği açısından ise, Üniversite, mevzuatta açık bir hüküm bulunmaması nedeniyle talebi reddetmiş, ancak

ilgilinin talep etmesi halinde diplomanın uygun bir yerine isim değişikliği ile ilgili açıklama yapılabileceğini de belirtmiştir. Yani, ismini değiştiren başvurucu, bu hususa ilişkin diplomaya açıklama düşürterek diplomanın kendisine ait olduğunu ve ilgisini belgeleyebilecektir.

Türk Medeni Kanunu'nun 27. maddesinde, adın değiştirilmesinin, ancak haklı sebeplere dayanılarak hâkimden istenebileceği, adın değiştirildiği nüfus siciline kayıt ve Basın İlan Kurumunun ilan portalında ilan olunacağı, bu ilanda; hükmü veren mahkeme, kararın verildiği tarih, dosyanın esas ve karar numarası ile adının değiştirilmesine karar verilen kişinin nüfusa kayıtlı olduğu yer, doğum tarihi, ana ve baba adı, önceki adı ve soyadı, mahkeme kararıyla verilen yeni adı ve soyadı yer alacağı, adın değişmesi ile kişisel durumun değişmeyeceği düzenlenmiştir. Buna göre, adın değişmesi kişisel durumu değiştirmeyeceğinden idare mahkemesinin düzenlenmiş olan diplomanın da mevcut hukuksal durumu yansıttığı, diploma tarihinden sonra kimlik bilgilerinde oluşan değişikliklerin önceki durumu geçersiz kılmayacağı gibi diplomanın yeniden düzenlenmesini gerektiren hukuki bir neden oluşturamayacağı yönündeki gerekçesi TMK'nın 27. maddesine uygundur.

Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz." hükmü yer almaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarında; özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkının kişinin çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını içerdiği, kişilerin mesleki hayatları ile özel hayatları arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğu, kişinin mesleği ile ilgili tasarrufların özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Anayasa Mahkemesi'nin Serap Tortuk kararı, Başvuru No; 2013/9660, K. Tarihi; 21/1/2015, § 36; Yine bkz. AYM, Bülent Polat kararı, Başvuru No;2013/7666, K. Tarihi; 10/12/2015, § 62). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanmayan ve kişilerin mesleki hayatlarına ya da sosyal statülerine yönelik müdahaleler ya da tedbirler içeren her durumun doğrudan doğruya özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığını, bu türden müdahalelerin konu olduğu süreçlerin özel hayata saygı hakkının incelenmesini ve güvencelerinin harekete geçirilmesini sağlamaya elverişli olması gerektiğini, mesleki hayata ve sosyal statüye yönelik olarak gerçekleştirilen müdahalelerin ya da alınan tedbirlerin kişilerin sosyal yaşamlarına ve çevreleriyle kuracakları iletişime, dolayısıyla özel hayatlarına dolaylı da olsa bir etkisinin olacağı öngörülebilir olsa da bu kapsamdaki gerçekleşmiş ya da gerçekleşmesi muhtemel etkinin meselenin özel hayata saygı hakkı kapsamında ele alınmasını gerekli kılacak ölçüde ciddi ve asgari bir ağırlık düzeyinde olduğunun ortaya konulması gerektiğini, bu çerçevede özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata ve sosyal statüye yönelen müdahalelerin ya da tedbirlerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için muhataplarının özel hayatları üzerinde ciddi etkisinin olması veya bu düzeyde bir etkinin doğmasının muhtemel olması gerektiğini ifade etmiştir (Bkz. Anayasa Mahkemesi'nin 23.07.2024 tarihli, 2023/25 E. ve 2024/139 K. sayılı kararı, §45,46).

Yukarıda yer verilen Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca, somut olayda diplomada ad değişikliği yapılmamasının başvurucunun özel hayatı üzerinde ciddi bir etkisi olduğu ortaya konulamamış olup, adın değişmesi kişisel durumu değiştirmediğinden ve ad değişikliği kararı kural olarak ilan edileceğinden, yani üçüncü kişilerin bu değişikliği öğrenmesinde kural olarak sakınca bulunmadığı kabul edildiğinden, diploma üzerine ad değişikliği

konusunda açıklama yazılması yeterli olup, diplomadaki ismin değiştirilmemesi başvurucuya aşırı bir külfet yüklememektedir.

Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmediğinden, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye Muhterem İNCE Üye Ömer ÇINAR

MURTAZA İLHAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/9183 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/9183

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURTAZA İLHAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/9183)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Murtaza İLHAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (C) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvuruculaların Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üyelik, terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarını işledikleri sonucuna varılarak mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Gerekçeli kararlarda, bilirkişi incelemesi yaptırılmaksızın, mahkûmiyete temel olarak tek veya belirleyici delil şeklinde Bank Asya verilerine dayanılmıştır. Başvuruculaların bir kısmının bankacılık işlemlerindeki amaçları yönünden ulaşılan sonuçta tanık beyanları, çalışma kayıtları gibi deliller de değerlendirmeye alınmıştır.

3. Kararların gerekçelerinde; başvuruculaların örgüt talimatı sonrasında hesap açtırdıkları, yeni açtırdıkları ya da mevcut olan hesaplara para yatırdıkları, döviz alım satım işlemleri yaptıkları, kanun hükmünde kararnameler ile kapatılan işyerlerinde harcama yaptıklarının

kredi kartı ekstrelerinden tespit edildiği hususlarına yer verilmiştir.

4. Başvurucular hakkındaki hükümler, istinaf ve temyiz aşamasından geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır.

6. Ekli listenin (A) sütununda gösterilen dosyalar, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2019/9183 numaralı bireysel başvuru dosyasıyla birleştirilmiş ve inceleme 2019/9183 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular; alanında uzman kişilere Bank Asyadaki mutat hesap hareketleri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmadan cezalandırıldıklarını, bankacılık işlemlerini örgütsel faaliyette bulunma amacıyla gerçekleştirmediklerini, mahkûmiyet kararında bu konularda yeterli açıklamalara yer verilmediğini ileri sürmüştür. Ayrıca bir kısım başvurucu, isminin kamuya açık belgelerde gizlenmesi talebinde bulunmuştur.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculara iddialarının esas itibarıyla derece mahkemelerince verilen kararlarda delillerin değerlendirilmesinde isabet olmadığına, dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi kararlarına yer verilerek yapılacak incelemede başvurucuların ihlal iddiaları yönünden Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayların kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formlarında yer alan iddialarını tekrar etmiştir.

12. Anayasa Mahkemesi, Bank Asya verilerinin mahkûmiyette belirleyici delil olarak kabul edildiği bir yargılamanın şikâyet konusu yapıldığı başvuruda başvurucunun mutat hesap hareketlerine dayanılarak ceza verildiği yönündeki savunması hakkında mahkûmiyet kararında yeterli açıklamalara yer verilmemesini gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Gürcan Balık [2. B.], B. No: 2020/16435, 17/11/2022).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. İlgili mevzuat için bkz. Gürcan Balık, §§ 34-37. Yargıtay kararları için bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/34045, 20/7/2023, §§ 13-21; Ruhi Erginer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2023/24807, 15/4/2025, §§ 15-17).

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın

sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Anayasa Mahkemesi Gürcan Balık kararında başvurucunun Bank Asyadaki mevduatına ilişkin ileri sürdüğü iddiasının karar sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı bir iddia olduğu hâlde bunun gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 68-72). Anayasa Mahkemesi anılan kararında öncelikle ilgili Yargıtay içtihadına atıf yapmak suretiyle bahse konu Bankada parasal bir işlem yapılmasının kategorik olarak örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmediğini belirtmiştir. Nitekim Yargıtay kararlarında 22/7/2016 tarihinde faaliyet izni kaldırılıncaya kadar faaliyetlerine devam eden ve FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Bank Asyada gerçekleştirilen mutat hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir. Yargıtay önceki tarihli kararlarında mutat işlemlerin dışında kalan, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemleri suç delili olarak kabul etmiştir (ilgili kararlar için bkz. Gürcan Balık, §§ 39-47). Bununla birlikte Yargıtayın sonraki içtihadında, sanığın örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkûmiyetine karar verilmesini bozma gerekçesi yaptığı anlaşılmaktadır (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17).

18. Kişinin örgüt liderinin talimatı ile işlem yaptığının kuşkuya yer bırakmayacak biçimde tespiti bakımından Bank Asya nezdinde 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve tüm hesap hareketlerine ilişkin kayıtların dosyaya celbedilip incelenmesi, temin edilen kayıtlar üzerinde uzman bilirkişi raporu alınıp örgüt liderinin talimatından sonra ve bu talimat doğrultusunda katılım hesabı açma, döviz veya altın alma, para yatırma vb. işlemlerinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir (Yargıtay kararları için bkz. Raziye Akçay, B. No: 2019/1665, 28/6/2022, §§ 24, 27; Serkan Gölge, B. No: 2019/22453, 13/9/2022, §§ 30-39; Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 13-21).

19. Somut başvuruda, ilgili yargı mercilerinin gerekçeli kararlarında başvuruculara terör örgütüne üye olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarından mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Bir kısım başvurucu yönünden diğer deliller bulunmakla birlikte aşağıda yapılan açıklamalar da dikkate alındığında Bank Asya hesap hareketleri başvuruculara cezalandırılmasında tek ya da belirleyici delil hâlini aldığı anlaşılmıştır. Bu kararlara göre başvurucular hakkındaki Bank Asya hesap hareketleri onların FETÖ/PDY

lideri ve yöneticilerinin talimatı doğrultusunda hareket ettiğini göstermekte örgütsel saikle bankacılık işlemleri yaptıklarını ortaya koymaktadır.

20. Mahkemelerin kararlarının gerekçesinde hükme esas aldığı delillerin ağırlığı hususunda herhangi bir değerlendirmede bulunmadığı görülmüştür. Başvurucular hakkında kurulan mahkûmiyet hükümlerine dayanak olarak değerlendirilen deliller, bu delillere ilişkin anayasal güvenceler yönünden Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay içtihadı yönünden ele alınacak olursa öncelikle Yargıtay örgütün profesyonel eylemlerinin kamuoyunca bilinir hâle geldiği süreçten önce icra edilen yapılanmanın evlerinde kalmak ve sohbetlere katılmak gibi faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla silahlı terör örgütünün amacına hizmet ettiğinin somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğine karar vermiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/7057, K.2024/11904 sayılı; 21/10/2024 tarihli ve E.2022/5877, K.2024/11981 sayılı; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/24146, K.2024/1337 sayılı kararları; Yargıtay (Kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 30/10/2018 tarihli ve E.2017/3689, K.2018/3718 sayılı kararı). Anayasa Mahkemesi, sohbetlere katılma eyleminin başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılabilmesi için başvurucunun katıldığı sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 37. Ayrıca örgütsel alanda kalan sohbet toplantılarının özelliklerine ilişkin olarak bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 20). Yargıtay kararlarında, kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam etmeyen, gizlilik ve himmet vermek/toplamak gibi örgütsel özellik taşıdığı da belirlenemeyen dinî sohbetlere katılmaktan ibaret eylemlere istinaden mahkûmiyet kararı verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 10/2/2021 tarihli ve E.2019/10348, K.2021/972; 10/5/2018 tarihli ve E.2017/4179, K.2018/1541; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/01/2023 tarihli ve E.2022/39058, K.2023/114; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/1356, K.2024/1494 sayılı kararları].

21. Anayasa Mahkemesi Metin Birdal kararında ([GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019), temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilmesini incelemiştir (Metin Birdal, §§ 60-72). Anayasa Mahkemesine göre yargı mercilerince başvurucunun terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren deliller birlikte incelenmeli; temel haklar kapsamında kalan her bir delil terör örgütünün amacı, niteliği, bilinirliği, kullandığı şiddetin türü ve yoğunluğu ile somut olayın ilgili diğer şartları dikkate alınarak değerlendirilmelidir (Metin Birdal, § 72). Mahkemelerce değerlendirmeye alınan yazı ve paylaşımlar (Yargıtay birçok kararında doğrudan terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek nitelikte olup olmadığının gerekçede değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin E.2023/24095, K.2024/8203, 11/6/2024; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin E.2022/22314, K.2024/7881, 11/6/2024 sayılı kararları), toplantılara katılma bu ilkeler çerçevesinde incelenmelidir. Sadece başvuruculaların yazı ve paylaşımlarına değinilmekle yetinilmemeli, söz konusu içerikler hakkında -Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan kararlarında belirtilen ilkeler çerçevesinde- değerlendirme yapılmalıdır. Benzer şekilde kişilerin Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre örgüte müzahir kurum veya kuruluşlarda çalışmaları (tek başına örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin birçok karar arasından bkz.(Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 2/3/2021 tarihli ve E.2019/5505, K.2021/1793 sayılı kararı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/10/2022 tarihli ve E.2021/14774, K.2022/6617 sayılı kararı); örgüte müzahir otelde konaklamaları (kategorik

olarak örgütsel faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin tespitler için bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 1/3/2023 tarihli ve E.2021/ 9204, K.2023/884; 29/11/2023 tarihli ve E.2022/23978, K.2023/9667; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 29/4/2019 tarihli ve E.2019/664, K.2019/3014 sayılı kararları) anılan ilkeler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

22. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgüte bağlı dernek ve sendika üyesi olma şeklindeki eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aşan, örgüte yardım etme kastıyla hareket edildiğini ispat eden faaliyetler kapsamında değerlendirilmediği ve bu nedenle atılı suçun delili olarak kabul edilemeyeceğinin belirtildiği de anlaşılmıştır (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2021/13507, K.2022/4206 sayılı; 29/9/2022 tarihli ve E.2021/21414, K.2022/5210 sayılı kararları; ayrıca bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 17-19). Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararlarına göre başvurucuların konumları ve kişisel özellikleri nazara alınarak FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu kabul edilen dernek ve sendikaya üye olma eylemlerinin anayasal örgütlenme özgürlüğü dışında ve örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla hareket edilip edilmediğini ortaya koyan değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, § 25; Cemile Doğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2022/20577, 19/11/2024, § 18; ayrıca Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, § 56).

23. Yargıtay kararlarına göre Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen veriler mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (bkz. Sinan Bulut [1. B.], B. No: 2019/14914, 10/5/2023, §§ 27, 47; M.G. [2. B.], B. No: 2020/5305, 11/5/2023, § 32).

24. Gerekçeli kararda tanık beyanına dayanılan başvurucular bakımından tanığın başvurucuların bulunmadığı bir celsede dinlenmesi başvurucular yönünden dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeni olup olmadığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanığın verdiği beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40). Suç tipi için kanunda belirlenen cezanın ağırlığı arttıkça duruşmada hazır bulunarak savunma yapmanın da öneminin artacağı hususunda

tartışma yoktur (Mehmet Ergün [GK], B. No: 2019/34180, 25/7/2023, § 41).

25. Son olarak Yargıtay, sanıktan ele geçirilen dijital materyallerde salt ByLock kalıntısı bulunduğuna dair dijital veri raporu doğrultusunda mahkûmiyet kararı verilemeyeceğini kabul etmektedir [(Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 18/11/2019 tarihli ve E.2019/8435, K.2019/6977 sayılı kararı]. Benzer şekilde Eagle program kalıntısının sanık aleyhinde değerlendirilmeyeceğine karar veren ilk derece mahkemesi kararının onanmasına da karar vermiş (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/318, K.2023/1442 sayılı kararı); kişilerin Eagle isimli programı kullanmalarının örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin E.2021/10685, K.2022/6720, 25/10/2022; E.2021/7421, K.2022/6209, 17/10/2022 sayılı kararları).

26. Yukarıda yapılan açıklamalar sonucunda Bank Asya hesap hareketliliğine ilişkin delilin, bazı başvurucular yönünden mahkûmiyet kararlarına götüren tek bazıları yönünden ise belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekir.

27. Başvurucular; ilgili yargı mercilerindeki savunmalarında hesap hareketlerinin kredi kartı kullanımı, düğünde hediye edilen altınları hesaba para/altın olarak yatırma, para ödünç alma ya da vermeden kaynaklanan rutin bankacılık işlemleri olduğunu, hırsızlık yapılması endişesi nedeniyle altın ve paralarını konutlarında değil Bankada tuttuklarını, araç/konut satın alma amacıyla gerçekleştirdikleri işlemler olduğunu, bu durumun sicil kayıtlarından ya da bu konularda sundukları delillerden de anlaşılabileceğini, kredi başvurusunda bulunmaları nedeniyle hesap açma işlemi gerçekleştirdiklerini, kredi sözleşmesinin kritik tarihten öncesinde yapıldığını ve ödemelerinin kredi taksitlerine ilişkin olduğunu beyan etmiştir. Ayrıca ticaretle uğraştıkları, ticari işletmeleri, hac işlemleri, bireysel emeklilik, okul taksitleri için hesap açtıkları şeklinde beyanda bulunmuştur. Başvurucular konut kredisi finansman oranının miktarı, faizsiz bankacılık yapan bir banka olması, indirim ve taksit imkânları, kurumsal firmalardan yapılan alışverişlerde anlaşmalı bankalar arasında yer alması nedeniyle Bank Asyayı tercih ettiklerini, ihracat yaptıklarını, hesap hareketlerinin hesaplarına aktarılan ihracat bedelleri olduğunu, diğer bankalarla da işlemler yaptıklarını belirtmiştir. Bunlara ek olarak başvurucular; örgüt liderinin talimat tarihinden önce de bu Bankada hesap hareketleri olduğunu, Bankanın fona devri sonrasında da bankacılık işlemlerine devam ettiklerini, kritik tarihten çok önce Banka ile işlem yaptıklarını, uzun zamandır Bank Asyadaki hesaplarını kullanmadıklarını, bu nedenle para hareketlerinden haberdar olmadıklarını, hesap hareketini kendilerinin gerçekleştirmediklerini, ilgili dekontlardan ya da işlem türünden durumun anlaşılabileceğini, Banka hakkında çıkan haberler akabinde kamuda oluşan algı sonrasında yatırımlarını geri çektiklerini, hesaplarını kapattıklarını iddia etmiştir.

28. Vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucular hakkında isnat edilen terör örgütü üyesi olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarının sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (bkz. Metin Birdal, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceğinin belirlenmesi meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanında değildir (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71).

29. Somut olayda mahkeme kararlarına bakıldığında birtakım banka verileri dikkate alınarak mahkûmiyet sonucuna varıldığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle Yargıtay içtihadında yer verilen (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17) ilkelerin herhangi bir şekilde kararlarda tartışılmadığı, bu çerçevede Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen, başvuruculların örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtıklarını gösterir, kastlarını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı hususunun kararlarda yeterince değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mahkûmiyet kararlarında; başvuruculların, örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı üzerine örgütsel faaliyet kastıyla hesap açtıklarının, bankacılık işlemleri yaptıklarının yeterli gerekçeyle ortaya konulamadığı görülmüştür.

30. Bunların yanında başvuruya konu gerekçeli kararlarda 2014 yılı ve sonrasında gerçekleşen bir kısım hesap hareketine değinilmiş ancak başvuruculların Bank Asyadaki hesabının hangi tarihte açıldığına, bu hesaba ilişkin bankacılık işlemlerinin FETÖ/PDY liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı öncesindeki niteliği ve hacmine, bu talimattan sonra anılan hesabın ne şekilde kullanıldığına, aktif kullanım olarak kabul edilen işlemlerin hacminin ne olduğuna ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Diğer bir ifadeyle söz konusu bankacılık işlemlerinin neden mutat olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin yeterli bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla başvuruculların örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı sonrasındaki bankacılık işlemlerinin bu talimattan önceki dönemle uyumlu olmadığı veya olağan dışı bir hesap hareketliliği niteliğinde olduğu ortaya konulmamıştır. Dahası başvuruculların Bank Asya nezdindeki 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve hesabın ilk açıldığı tarihten itibaren tüm hesap hareketlerine ilişkin olarak alanında uzman bilirkişi marifeti ile bir inceleme de yaptırılmamıştır. Mahkûmiyet gerekçelerinde örgüt liderinin talimatı üzerine mevduat hesabında artışa gidildiği veya mutat hesap hareketleri dışında bir işlemle bankaya likidite sağlandığı gibi soyut ve genel ifadelerle dile getirilmiştir. Dolayısıyla başvuruculların suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütün amacını gerçekleştirmesine katkı sağlamak için hareket etmediklerine, söz konusu işlemlerin rutin bankacılık işlemleri olduğuna ilişkin kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı anlaşılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

32. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde, yapılacak yeniden yargılamada ilgili mahkemelerce başvuruculların yargılamanın esasına ilişkin diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından başvuruculların eldeki başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı ile Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

33. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen başvurucular, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculların iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi

gerekmektedir.

34. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen başvuruculaların suç isnadına bağlı tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32), Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020, §§ 47-70) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir. Ayrıca ekli listenin (İ) sütununda belirtilen başvuruculaların mahkûmiyete bağlı tutmanın hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 27-53) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

III. GİDERİM

35. Başvurucular ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuşlardır.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

38. Maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından başvuruculaların maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculaların taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvuruculaların taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERCAN YILDIZ (2)

B. No: 2020/17748 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/17748

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERCAN YILDIZ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2020/17748)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Ercan YILDIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, disiplin cezasına karşı infaz hâkimliğine yapılan şikâyet üzerine yapılan yargılamada başvurucunun Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi kullanılarak dinlenilmesi nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun 16/12/2019 tarihinde Kırıkkale Tıp Fakültesi Hastanesine ring aracı ile götürüldüğü sırada araçtaki güvenlik kamerasını peçete ile kapatarak görüntü alınmasını engellediğinin aynı tarihli jandarma tutanağı ile tespit edilmesi üzerine Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun çerçevesinde başlatılan disiplin soruşturması sonucunda başvurucunun 4 gün hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

3. Başvurucu, disiplin cezasına karşı şikâyet yoluyla Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvuruda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliğince yapılan yargılama, iki celsede tamamlanmıştır.

4. Başvurucu 26/2/2020 tarihinde yapılan ilk duruşmaya Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla katılmıştır. Başvurucu; duruşma tebligatının kendisine bir gün önce yapıldığını, bu nedenle avukatına haber verme imkânı olmadığını belirterek mahkeme huzurunda avukatı ile birlikte savunma yapmak için süre talep etmiştir. Başvurucu ayrıca

SEGBİS ile savunma yapmak istemediğini beyan etmiştir.

5. Aynı tarihli celsede İnfaz Hâkimliği; başvurucunun SEGBİS ile savunma yapmak istemediğine ilişkin talebinin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki ''Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusu yapılabilir veya duruşmalara katılmasına karar verilebilir." hükmüne istinaden reddine karar vermiştir. Diğer yandan İnfaz Hâkimliği, başvurucunun süre talebini kabul ederek duruşmanın 11/3/2020 tarihine ertelenmesine karar vermiştir.

6. 11/3/2020 tarihli ikinci ve son celseye de başvurucu, SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvurucu; sağlık sorunları olduğunu, bu nedenle beyanda bulunamayacağını belirterek beyanda bulunmak için süre talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği, bir önceki celsede başvurucuya süre verildiği ve başvurucunun açlık grevinde olması nedeniyle iyileşme sürecinin belirsiz olduğu gerekçeleriyle süre talebinin reddine karar vermiştir. Süre talebinin reddi kararı üzerine başvurucu; SEGBİS'in savunma hakkını ihlal ettiğini, mahkeme huzurunda ifade vermek istediğini beyan etmiştir. İnfaz Hâkimliği, başvurucunun mahkeme huzurunda ifade vermeye yönelik talebinin yeniden reddine karar vermiştir.

7. İnfaz Hâkimliği 16/3/2020 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun ring aracındaki kamerayı kapattığının tutanakla tespit edilmesi nedeniyle 5275 sayılı Kanun'un 43. maddesinde düzenlenen ''sevke, nakle veya bunlarla ilgili alınacak olan tedbirlere karşı çıkma'' disiplin suçunu işlediğinin sabit olduğunu ifade etmiştir. Başvurucunun İnfaz Hâkimliği kararına yönelik itirazı da Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararın 12/5/2020 tarihinde tebliği üzerine 2/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, duruşmada hazır bulunma hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan hakka ilişkin başvuru konusu şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

9. Diğer yandan başvurucu, başvuru konusu olaya ilişkin olarak aynı ihlal iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. 2020/17505 numaralı başvuruyu daha önce değerlendiren Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü 15/1/2025 tarihinde duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, duruşmalara bizzat katılma talebinin reddedilmesi nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Somut olayda başvurucu her ne kadar duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmuşsa da iddia ettiği hak ihlaline ilişkin olarak Anayasa Mahkemesince bir inceleme yapıldığı ve bu konuda karar verildiği hususu dikkate alındığında başvurunun mükerrer nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun mükerrer başvuru olması nedeniyle REDDİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN AKKUŞ

B. No: 2020/35930 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/35930

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN AKKUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/35930)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Hüseyin AKKUŞ

Vekili : Av. Burak SABUNCU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, üyesi olduğu sendikanın aldığı karar üzerine nöbet görevini yerine getirmeyen kamu görevlisinin disiplin cezası ile cezalandırılması nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İzmir'de bir ilkokulda sınıf öğretmeni olup Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (EĞİTİM-İŞ) üyesidir. EĞİTİM-İŞ Merkez Yönetim Kurulu 6/11/2017 tarihli ve 112 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...nöbet görevlerinin her birinin ücretlendirilmesine, isteğe bağlı olmasına, nöbet uygulamalarında yaşanan sorunların çözülmesine dikkat çekmek üzere ilk etapta üyelerimizin 20-26 Kasım 2017 ve 18-24 Aralık 2017 tarihleri arasında birden fazla nöbetlerini tutmamalarına..."

3. EĞİTİM-İŞ sendikası 9/1/2018 tarihli ve 3/9/2018 tarihli kararlarıyla haftada birden fazla nöbet tutmama eyleminin 2017-2018 ve 2018-2019 eğitim öğretim yılları boyunca devam etmesine karar vermiştir.

4. Başvurucu, söz konusu sendika kararlarına istinaden aynı hafta içinde ücreti ödenmeyen

ikinci nöbeti tutmayacağını 30/10/2018 tarihli dilekçeyle okul idaresine bildirmiştir. Başvurucunun 30/11/2018 tarihinde nöbet görevini yerine getirmediği aynı gün tutanak altına alınmış ve okul idaresinin 3/12/2018 tarihli yazısı üzerine başvurucu hakkında 18/12/2018 tarihinde disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucunun 30/11/2018 ve 20/12/2018 tarihlerinde birden fazla nöbet görevini yerine getirmediği gerekçesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendi gereğince 1/30 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Disiplin soruşturmasında başvurucunun öğle arasında nöbet tutmaması da değerlendirilmiş ancak bu eylemi nedeniyle başvurucuya herhangi bir ceza verilmemiştir.

5. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali talebiyle dava açmıştır. İzmir 6. İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, sendikal amaçların sınırlarını aşarak yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin eğitim öğretim dönemi boyunca uygulanmaması sonucunu doğuracak nitelikte olması nedeniyle sendika kararının başvurucunun nöbet tutmaması için geçerli bir mazeret olarak kabul edilemeyeceği belirtilmiştir.

6. Kararın istinaf edilmesi üzerine Bölge İdare Mahkemesi, istinaf başvurusunu 24/9/2020 tarihinde esastan reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 23/10/2020 tarihinde öğrenmiş olup 12/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, sendikanın aldığı karar uyarınca nöbet görevini yerine getirmemesi nedeniyle kendisine disiplin cezası verilemeyeceğini belirterek örgütlenme özgürlüğünün ve sendika hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında, kamu görevlileri sendikalarının faaliyet alanlarına ilişkin oldukça geniş açıklamalarda bulunmuştur (Ahmet Parmaksız [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, §§ 50, 62; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], B. No: 2018/24874, 31/3/2022, §§ 26, 36). Başvurucu, başvuru konusu nöbet tutmama eylemiyle idareyi baskı altına alarak ikinci nöbet için ücret verilmesini hedeflemiş ve bu eylemi sendika kararı üzerine gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla anılan eylem çağrısının kamu görevlisinin çalışma hayatı ve bu bağlamda sendikaların çekirdek faaliyet alanı ile ilgili olduğu anlaşıldığından somut olaya konu müdahalenin sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (sendikal hakların değerlendirme usulü ve mahiyeti için bkz. Ahmet Parmaksız, §§ 48-63; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], §§ 24-34).

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Somut olayda, üyesi olduğu sendikanın aldığı karar üzerine nöbet tutmama eylemine katılan başvurucunun aylıktan kesme disiplin cezası ile cezalandırılmasının sendika hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğunun kabul edilmesi gerekir. Başvurucunun sendika

hakkına müdahalenin kanuni dayanağını 657 sayılı Kanun'un 26. ve 125. maddelerinin oluşturduğu ve kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Başvurucunun nöbet görevini yerine getirmemesi nedeniyle yapılan müdahalenin kamu hizmetinin gereği gibi yerine getirilmesine yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı sonucuna varılmıştır.

13. Anayasa Mahkemesi benzer iddiaları Osman Bayat ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/11319, 5/9/2024) kararında değerlendirmiştir. Osman Bayat ve diğerleri kararına konu olayda, sendikaların öğretmenlere nöbet görevi karşılığında ücret ödenmesi talebine ilişkin yetkililere seslerini duyurmak için 2012 yılı başlarından 2015 yılı ortalarına kadar çeşitli sendikal araçlarla etkinlikler düzenledikleri ve nihayetinde üyelerinin 2015 yılı ikinci döneminde kesintisiz olarak nöbet tutmaması yönünde kararlar aldıkları görülmektedir (Osman Bayat ve diğerleri, §§ 7-9). Öğretmenlere nöbet ücreti ödenmesi taleplerine ilişkin olarak düzenlenen eylem kararına istinaden 2015 yılı Nisan-Haziran döneminde toplamda 7 ila 11 gün süresince nöbet görevlerini yerine getirmeyen başvuruculara uyarma cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Başvurucular, bu disiplin işlemlerine karşı açtıkları davaların reddedilmesi üzerine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, anılan başvuruları sendika hakkı kapsamında incelemiştir.

14. Mezkûr kararda başvuruculara nöbet tutmama eylemine birçok defa (7 ilâ 11 gün) başvurarak kamu makamlarının sendika hakkı kapsamında yapılan eylemlere göstermesi gereken müsamaha seviyesinin ötesine geçildiği vurgulanmıştır (Osman Bayat, § 47).

15. Osman Bayat ve diğerleri kararında, idarenin başvurucular hakkında hemen disiplin soruşturması açmadığı, nöbet ücretine ilişkin taleplerini dile getirebilmeleri için gerekli ortamı başvuruculara sağladığı, aynı eyleme her bir başvurucu tarafından birçok defa başvurulmak suretiyle başvuruculara eylemden bekledikleri fayda ile kamu hizmetlerinin devamlılığı arasındaki dengeyi bozacak surette hareket ettikleri belirtilmiştir (Osman Bayat, § 48). Mezkûr kararda, kamu görevlileri sendikalarının çeşitli sendikal araçlarla taleplerine ilişkin politika yapma sürecini başlatmalarına rağmen görevi yerine getirmeme şeklindeki eylemlerin devletin öğretmenler için asli bir görev olarak öngördüğü ve eğitim öğretim faaliyetlerinin kesintisiz olarak sürdürülmesinde yadsınamaz bir önemi olan nöbet düzenlemesinin tamamen ve fiilî olarak işlevsiz kalmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Kararda, iki ay gibi eğitim hizmeti bakımından oldukça uzun kabul edilebilecek bir süre boyunca devam eden nöbet görevini terk etme eylemine karşılık olarak başvuruculara uyarma cezasıyla tecziyesinin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyacı karşıladığı belirtilmiştir (Osman Bayat ve diğerleri, § 49). Kararda son olarak, başvuruculara uzunca bir süre müsamaha gösterilerek hemen cezalandırılmaması ve başvuruculara mevzuattaki en hafif disiplin cezasının verilmesinin orantılı olduğu değerlendirilmiş, sendika hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır (Osman Bayat ve diğerleri, §§ 50-51).

16. Buna göre özet olarak Osman Bayat ve diğerleri kararında; başvuruculara nöbet görevini yerine getirmeme eylemlerinin uzun süre devam etmesi, idare tarafından başvuruculara azımsanmayacak bir süre müsamaha gösterilmesi ve nihayetinde başvuruculara verilen cezanın en hafif disiplin cezası olması olguları esas alınarak müdahalenin zorunlu toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

17. Somut olayda başvurucunun ücreti ödenen ilk nöbet görevini yerine getirdiği hâlde ücreti ödenmediği gerekçesiyle aynı hafta içindeki ikinci nöbet görevini yerine getirmediği,

nöbet tutmayacağını okul idaresine bildirdiği, 30/11/2018 tarihinde nöbet tutmadığı, okul idaresinin 3/12/2018 tarihli bildirimi üzerine başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı ve başvurucunun aylıktan kesme cezasıyla tecziye edildiği görülmektedir. Bu durumda, eldeki başvuruya konu olayda değerlendirmeye esas alınacak olgularla -eylemin süresi, idarece gösterilen müsamaha ve verilen disiplin cezasının ağırlığı- Osman Bayat ve diğerleri kararına konu olaydaki olguların esaslı farklılıklar içerdiği anlaşılmaktadır. Bu esaslı farklılıklar nedeniyle somut başvuruda demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk değerlendirmesinin başvurunun anılan koşullarına göre yapılması gerekmektedir.

18. Anayasa Mahkemesinin olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Özgür Köroğlu ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ([1. B.], B. No: 2021/65278, 29/4/2025) kararına konu olayda, sınıf öğretmeni olan başvurucunun ücreti ödenmediği gerekçesiyle aynı hafta içindeki ikinci nöbet görevini bir kez yerine getirmemesi üzerine başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı, başvurucunun aylıktan kesme cezasıyla cezalandırıldığı anlaşılmaktadır (Özgür Köroğlu ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, § 17).

19. Mezkûr kararda, başvuruya konu disiplin cezası verilirken başvurucunun görev yaptığı okulda nöbet tutmaması nedeniyle eğitim-öğretim faaliyetinde nasıl bir aksamanın olduğu, okulda nöbet tutan toplam öğretmen sayısının kaç olduğu, eylemin kaç kez yapıldığı, başvurucu dışında eyleme katılan başka öğretmenin bulunup bulunmadığı gibi hususların da hem idari işlem aşamasında hem de bunun yargısal denetiminde dikkate alınmadığı belirtilmiştir (Özgür Köroğlu ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, § 17). Kararda, yargısal makamlarca başvurucunun sendikal hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli olduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığından başvurucu hakkında aylıktan kesme cezası verilmesi ile Anayasa'nın 51. maddesinde koruma altında olan sendika hakkına yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna varılmıştır (Özgür Köroğlu ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, § 18).

20. Başvurucunun ücreti ödenmediği gerekçesiyle aynı hafta içindeki ikinci nöbet görevini 30/11/2018 tarihinde yerine getirmemesi üzerine okul idaresinin bundan üç gün sonraki bildirimi üzerine başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı ve başvurucunun aylıktan kesme cezasıyla tecziye edildiği görüldüğünden eldeki başvuruda Özgür Köroğlu ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Başvurucu hakkında aylıktan kesme cezası verilmesi ile Anayasa'nın 51. maddesinde koruma altında olan sendika hakkına yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna varılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucu, soruşturmanın zaman aşımı süresi içinde başlatılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Sendika hakkı şikâyeti yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvurucunun bu iddialarının ayrıca incelenmesine gerek görülmediğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması istemlerinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın

148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 6. İdare Mahkemesine (E.2019/618, K.2020/527) GÖNDERİLMESİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CÜNEYT YILMAZ

B. No: 2020/36381 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/36381

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CÜNEYT YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/36381)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Cüneyt YILMAZ

Vekili : Av. Abdulhekim GİDER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamuoyunda 6-7 Ekim olayları olarak adlandırılan şiddet eylemlerinin devam ettiği süreçte Kurtalan ilçesinde yaşanan olaylar sırasında sivil bir kimse tarafından açılan ateş sonucu yaralanma ve olayın önlenmesinde hizmet kusuru bulunduğu iddiasıyla açılan tam yargı davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/11/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvuru konusu olay, PKK/KCK terör örgütünün Suriye uzantısı olan YPG ile DAEŞ terör örgütü mensupları arasında Suriye'nin Kobani bölgesinde yaşanan çatışmaların yoğunlaştığı bir dönemde PKK/KCK terör örgütüne müzahir olduğu değerlendirilen internet haber sitelerinde dile getirilen ayaklanma ve sokağa çıkma çağrıları üzerine 6/10/2014 tarihinde başlayan ve kamuoyunda Kobani olayları veya 6-7 Ekim olayları olarak bilinen şiddet eylemleri sırasında Siirt'in Kurtalan ilçesinde yaşanmıştır. Kamu makamlarının ve soruşturma mercilerinin tespitlerine göre 36 ayrı ilde gerçekleştirilen şiddet eylemleri sonucunda ikisi güvenlik görevlisi 45 kişi hayatını kaybederken 331'i güvenlik görevlisi olan 769 kişi yaralanmıştır (Kobani olayları veya 6-7 Ekim olayları hakkında genel bilgiler için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 21-27).

6. Başvurucu 7/10/2014 günü Kurtalan'da yaşanan olaylar sırasında Sanat Sokağı'nda ateşli silahla yaralanmıştır. Adli rapora göre göğüs kafesi altından isabet alan başvurucunun yaralanması hayati tehlike geçirmesine ve organlarından birinin işlevini yitirmesine sebep olacak mahiyettedir.

A. Olaya İlişkin Yürütülen Soruşturma ve Kovuşturma Süreci

7. Olaya ilişkin yürütülen soruşturma neticesinde birçok kişi ile birlikte sivil olduğu anlaşılan sanık Mi.Ka. hakkında da kamu davası açılmıştır. Sanığa atfedilen başkaca eylemler bulunmakla birlikte sanığın başvurucuyu kasten öldürmeye teşebbüsten cezalandırılması talep edilmiştir.

8. Yargılama sırasında alınan beyanların başvuru konusu olaya ilişkin kısmı şöyledir:

i. Başvurucu "...sanat sokağı içerisinde BDP İl ve İlçe başkanlarını basın açıklaması yaptığını gördüm. Ben Sanat sokağına geldiğimde basın açıklaması zaten bitmişti...Bu sırada Sanat Sokağı üzerinden yaklaşık 20-30 kişilk bir grubun geldiğini gördüm. Kiminin elinde silah, kiminin elinde sopa vardı. Ama çoğunlukla şahıslar silahlıydı...[Mi.Ka.] bana yeni Kurtalan Eczanesi önünden elindeki tabanca ile ateş etti. Beni hedef gözeterek ateş etti..." demiştir.

ii. Sanık "...kardeşim...'in Sanat Sokağı'nda bulunan iş yerinin yağmalandığı yönünde haberler gelince...buraya ulaşmaya çalıştık. Sokağın başına vardığımızda oldukça kalabalık bir grup 'Işıd'ler, siz devlet yanlısısınız' şeklinde bağırarak üzerimize saldırıya geçtiler.Dolayısıyla sokağın içine dahi giremedik...eczanenin bulunduğu binanın üst katında yüzleri maskeli şahısların tabanca ve pompalı tüfeklerle rastgele ateş ettiklerini gördüm. Yakınlarımdan herhangi bir kişinin ateş ettiğini görmedim.Ben silahla ateş etmedim. Ölen ve yaralananların ne şekilde isabet aldıklarını bilmiyorum..." şeklinde ifade etmiştir.

iii. Tanık H.S. "...olaylar bitti, millet sakinleşti derken birden bire Sanat Sokağı içerisinden aşırı derecede silah sesleri geldi. Bir grup insanın Sanat Sokağı'ndan kaçtığını gördüm. Sanat Sokağı'nda 10 kişi kalmıştı. Bu 10 kişinin elinde taş vardı. Karşılarında da silahlı şahıslar vardı. Bu 10 kişi silahlı şahıslara taş atıyordu. Silahlı şahıslar taş atan şahısların üzerine gelince taş atan şahıslarda Sanat Sokağı'ndan kaçtı. Cüneyt Yılmaz da Sanat Sokağı'ndaydı. Cüneyt'in elinde taş görmedim. Bu kişi kaçarken yine silah sesi duydum. Bu esnada Cüneyt vuruldum diye bağırdı. Yanımıza doğru geldi...Tişörtünü kaldırıp bakınca göğsünde kurşun deliği gördüm..." demiştir.

iv. Aynı zamanda başka bir suçun mağduru olan tanık L.S. ise alınan beyanında Sanat Sokağı'nda banklarda otururken 50-60 kişilik, silahlı sopalı bir grubun gelmesi üzerine sokağın köşesine doğru kaçtığını, önüne çıkan eli tabancalı bir şahsın kendisine silah doğrulttuğunu ve "Sizi öldüreceğiz." dediğini, tam bu sırada bir kişinin kafasına tabureyle,

ardından tanımadığı iki üç kişinin de kafasına taşla vurduğunu, bu esnada kendi çabasıyla kaçarak kurtulduğunu, emniyetteki teşhis sırasında kendisine silah doğrultan şahsın Mi.Ka. olduğunu öğrendiğini ifade etmiştir.

9. Yapılan yargılama neticesinde Ankara Batı 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 26/12/2017 tarihli kararıyla sanık hakkında başvurucuyu haksız tahrik altında olası kasıt ile yaraladığı gerekçesiyle neticeten 11 ay 7 gün hapis cezasına hükmetmiş ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, sanığın gösterici grubu dağıtmak maksadıyla tabancayla önce havaya, daha sonra rastgele ateş etmesi üzerine gösterici grup içinde bulunan başvurucunun yaralandığını kabul etmiştir. Mahkeme ayrıca grupta yer alıp bir kısmı yüzü maskeli olan şahısların sanığın ailesine ait işyerlerine saldırıp buraları yağmalamaları ve sanığın ailesinden bahsederek ölümle tehdit etmeleri, başvurucunun ise yaşanan olayların tüm aşamalarında gösterici grupla birlikte hareket etmesi karşısında bu hususun sanık lehine haksız tahrik nedeni oluşturduğunu ifade etmiştir.

10. Karara yapılan itiraz üzerine itiraz mercii HAGB kararını kaldırmıştır. İtiraz mercii 21/2/2018 tarihli kararında sanık hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağını, ayrıca eylem nedeniyle organlarından birinin işlevini yitiren başvurucunun zararının giderilmediğini belirtmiştir.

11. Kaldırma kararı üzerine yapılan yargılama neticesinde Ağır Ceza Mahkemesi 16/10/2018 tarihli kararı ile yine sanığın başvurucuyu haksız tahrik altında olası kasıt ile yaraladığı gerekçesiyle neticeten 11 ay 7 gün hapis cezasına hükmetmiş ancak bu kez başvurucunun zararının giderilmemiş olması nedeniyle HAGB'ye yer olmadığına, ayrıca kısa süreli hapis cezasının neticeten 6.740 TL adli para cezasına çevrilmesine karar vermiştir.

12. Karara karşı yapılan istinaf başvurusu sonucunda Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesince karar kaldırılmıştır. Ceza Dairesi 13/12/2019 tarihli kararıyla, sanığın başvurucuyu haksız tahrik altında kasten öldürmeye teşebbüs ettiği gerekçesiyle neticeten 6 yıl 6 ay hapis cezasına hükmetmiştir. Başvurucunun sanığın aile mensuplarının işyerlerine taş atan ve onları öldürmekle tehdit eden gösterici grupla hareket ettiği, bu nedenle sanığın yüklenen suçu haksız tahrik altında işlediği kabul edilmiştir. Sanığın suçtan pişmanlık duyduğu hususunda kanaat oluşmadığından takdirî indirim uygulanmasına yer olmadığına karar verilmiştir. Ceza Dairesi kararında oluş şu şekilde kabul edilmiştir:

i. 6/10/2014 günü saat 17.00 sıralarında, açık kimlik bilgileri tespit edilemeyen şahıslarca ertesi günü Kurtalan ilçesinde Kobani'ye destek vermek için kepenk kapatma eylemi yapılacağı yönünde bildiriler dağıtılmıştır. Akşam 20.30 sıralarında Tekel Mahallesi civarında 30-40 kişilik bir grubun çevreye zarar verdiği, çevre yolunu kısmen trafiğe kapatarak ateş yaktığı yönünde ihbar alınması üzerine güvenlik güçlerince olaya müdahale edilerek yol trafiğe açılmıştır.

ii. 7/10/2014 günü Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde devam eden eylemlerle eş zamanlı olarak ilçede yaklaşık 200 kişilik bir grup toplanmış, grup içindeki yüzleri maskeli bazı şahıslar güvenlik güçlerine taş ve el yapımı patlayıcılar atmak suretiyle saldırmıştır. İlçe merkezindeki kamu binalarına, Adalet ve Kalkınma Partisinin ilçe teşkilatı binasına, Kaymakamlık konutuna, Hükûmet Konağına ve İlçe Belediyesine yönelik taşlı ve el yapımı patlayıcılarla saldırılar gerçekleştirilmiştir. Kurtalan Belediyesine ait makine ikmal garajındaki belediye hizmet araçlarından bir kısmı dışarıya çıkarılarak Ofis Kavşağı'nda yakılmış, garajdan çıkarılamayan diğer araçlar ise garaj içinde ateşe verilmiştir. Kurtalan

Belediye Başkanlığının önüne gelen yaklaşık 500 kişilik grup içinde yer alan, yüzlerinde maske olan kişiler Belediye binasını taşlamış, molotofkokteyli atmak suretiyle Belediye binasının bahçesinde park hâlinde olan hizmet araçlarını, belediye binası nizamiye girişini ve temizlik işleri odasını yakmıştır. Güvenlik güçlerince yapılan müdahale üzerine gösterici grup kısmen dağıtılmıştır.

iii. Kurtalan Belediyesi başkanının saat 13.30 sıralarında yanında koruması ve bir kısım yakını olduğu hâlde araçlarla belediye binasına doğru seyrettiği esnada gösterici gruptaki şahıslar araçları taşlamaya başlamış, belediye başkanının yanındaki kişilerin havaya ateş açması üzerine bir kısım gösterici ara sokaklara kaçmış, belediye başkanı ve yanındakiler göstericilerin kurduğu barikatları aşarak belediye binasına girmiştir. Olayları yerinde görmek isteyen dönemin Siirt valisi ve Siirt milletvekili ile beraberindeki ilçe kaymakamı ve ilçe emniyet müdürü de saat 14.00-14.30 arasında belediye binasına girmiştir.

iv. Sanık, diğer aile fertleri ile birlikte akrabaları olan Kurtalan belediye başkanının yanında belediye binasına gitmiştir. Belediye binası önünde toplanan kalabalığın kolluk kuvvetlerince dağıtılmasının akabinde binada bulunan vali ve beraberindekiler saat 15.00-15.30 arasında binadan ayrılmıştır. Bu sırada sanık ve diğer aile fertleri, yasa dışı gösteri yapan grupların ilçe merkezinde bulunan ailelerine ait işyerlerini yakıp yağmalamaya başladığı yönünde haberler almıştır. Bu haber üzerine belediye binasından çıkarak aile fertlerinden birisine ait olan mobilya döşeme dükkânına gitmiş, işyerinin civarındaki gösterici grup içinde yer alan yüzü maskeli bazı kişilerin tehditler savurarak taşlı saldırıya geçmesi üzerine sanık ve diğer aile fertlerinden bazıları havaya ateş açarak toplu saldırıdan korunmaya çalışmıştır. Bu aşamada Sanat Sokağı'nda bulunan ve C.K.ya ait elektronik dükkânının gösterici grup tarafından yakılıp yağmalandığı duyumları üzerine bu kez Sanat Sokağı'na geçmişlerdir. Burada gösterici grup içindeki bazı şahısların C.K.ya ait işyerine taş attıklarını görmeleri ve aile üyelerine yönelik tehdit söylemlerini duymaları üzerine sokağın diğer ucunda toplanan diğer gösterici grubu dağıtmak maksadıyla havaya ateş açmışlardır.

v. Sanık, kendisi ve diğer aile fertlerinin ellerinde silahlar olduğu hâlde gruptakilerin Sanat Sokağı'nda ilerlemeye devam etmeleri ve taş atmaya başlamaları üzerine gruba yönelmiştir. Bu esnada geriye çekilen bu gruptan ayrı olarak yakındaki işyerinin dışındaki kola dolabının arkasına saklanıp sonrasında saat kulesi yönüne yürümeye başlayan, eski Kurtalan belediye başkanının oğlu olup kendisini tanıdığını beyan eden başvurucuyla Sanat Sokağı'nın köşesinde karşılaşmıştır. Tam bu noktada sanık, ele geçirilemeyen ruhsatsız tabancasıyla başvurucunun göğsüne bir kez ateş etmiştir.

vi. Başvurucunun sanığın mensubu olduğu K. ailesi üyelerince saldırıya uğradığının ve vurulduğunun duyulması üzerine başvurucunun yakınları ve komşuları, başvurucunun durumunu öğrenmek üzere hastaneye gitmiştir. Dönüşte sanığın aile efradından olan A.R.K.nın evinin önünde tartışmalar ve kavgalar yaşanmış, günün ilerleyen saatlerinde evin önüne kadar gelen saldırgan grubun sözlü ve fiilî saldırılarını sürdürmesi üzerine K. ailesinin yedi ferdi, kalabalık gösterici grubun kendilerini hedef alarak saldırılarını sürdüreceklerini düşünerek -ele geçirilemeyen- silahlarla önce havaya, akabinde çevreye rastgele ateş açmıştır. Bunun neticesinde gösterici grupta bulunan üç kişi ölmüş, dört kişi ise vücutlarının değişik yerlerinden yaralanmıştır.

13. İstinaf kararı oyçokluğu ile verilmiş, bir üye sanık lehine haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına muhalefet etmiştir. Muhalif kalan üyeye göre olay günü başvurucunun da

içinde bulunduğu grubun Sanat Sokağı'nda basın açıklaması yaptıktan sonra dağılmaya başladığı sırada sanığın da aralarında olduğu aile üyeleri ellerinde silahlar bulunduğu hâlde sokağa girmiştir. Sanık ve diğer aile fertleri havaya ateş etmiş, önlerine çıkan ve/veya göstericilerden yakaladıkları kişileri darbetmiş, gösterici grupta yer alıp elinde silahla kendilerine doğru gelen bazı kişiler sanık ve diğer aile fertlerine taş atmaya başlamış ve olay yerinden kaçmıştır. Sonrasında ise sanık, başvurucuyu silahla yaralamıştır. Sanık, savunmasında başvurucudan kaynaklanan herhangi bir haksız eylemden bahsetmemiş; dosya kapsamında da doğrudan sanığa yönelen haksız bir eylem tespit edilememiştir. Hatta dosya içinde sanığın aile fertlerine ait olup Sanat Sokağı'nda veya başka bir yerde bulunan işyerlerine zarar verildiğini gösteren bir soruşturma evrakı da yoktur. Olay günündeki terör eylemleri nedeniyle hakkında herhangi bir soruşturma yapılmadığı bildirilen, UYAP sorgusunda hakkında terör örgütü üyeliğine ilişkin herhangi bir soruşturma veya kovuşturma bulunmadığı tespit edilen başvurucunun taş atan ve öldürmekle tehdit eden gösterici grupla hareket ettiğine dair kabulü teyit eden bir delil yoktur.

14. Başvurucu ve sanık, istinaf ilamına karşı temyiz yoluna başvurmuştur. Başvurucu, sanık hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmaması gerektiğini ileri sürmüştür. Temyiz incelemesi -bireysel başvuru yapıldıktan sonra- 20/1/2025 tarihinde tamamlanmıştır. Yargıtay 1. Ceza Dairesi yaptığı inceleme neticesinde eylemin sanık tarafından kasten gerçekleştirildiğinin saptandığı, teşebbüsün ulaştığı aşama ile meydana gelen tehlike ve zararın ağırlığına göre belirlenen cezanın isabetli olduğu, başvurucudan sanığa yönelen ve haksız tahrik oluşturan eylemlerin niteliği ve ulaştığı boyut dikkate alındığında belirlenen indirim oranının yerinde olduğu sonucuna ulaşarak temyiz istemlerinin esastan reddi ile hükmün onanmasına karar vermiştir.

B. Olaya İlişkin Açılan Tam Yargı Davası

15. Başvurucu; İçişleri Bakanlığı aleyhine 29/2/2016 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Başvurucu; sanık Mi.Ka.nın ve mensubu olduğu K. ailesi bireylerinin silahlanarak halka ateş açtığını, güvenlik güçlerinin silahlanan bu bireylere karşı bir önlem almadığını, olayların ortasında kaldığını ve ağır şekilde yaralandığını, idarenin olayın meydana gelmesinde hizmet kusuru olduğunu, kusuru olmadığı kabul edilse dahi sosyal risk ilkesi gereği tazmin yükümlülüğü bulunduğunu ileri sürmüştür.

16. Yapılan yargılama neticesinde Sivas İdare Mahkemesi 18/1/2018 tarihli kararla davanın reddine karar vermiştir. İdare Mahkemesi, Ağır Ceza Mahkemesinin başvurucunun yaralanması olayına ilişkin olarak yaptığı yargılama neticesinde verdiği 26/12/2017 tarihli HAGB kararını (bkz. § 9) kararına referans almıştır. Buna göre başvurucunun terör örgütü talimatı doğrultusunda teröristlerin, terör örgütü destekçilerinin ve sempatizanların Kurtalan ilçesinde gerçekleştirdiği olaylarda terör destekçisi gösterici grupta yer aldığı ve bu sırada yaralandığı kabul edilmiştir. İdare Mahkemesi kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Ankara Batı 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 26/12/2017 gün[lü]...kararında davacı Cüneyt Yılmaz'ın yaralanması olayına ilişkin [olarak]...'Cüneyt Yılmaz'ın yaşanan olayların tüm aşamalarında gösterici grupla birlikte hareket etmesi karşısında, bu hususun sanık lehine haksız tahrik nedeni oluşturduğu, sonuç ve kanaatine varılmış...' gerekçesiyle sanık...hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği görülmüş olup;...davacının...meydana gelen olayların tüm aşamalarında terör destekçisi gösterici grubun içerisinde hareket ettiği ve olaylar esnasında yaralandığı, yaralanma olayının davacının gösterici grup içerisinde hareket ettiği, kamu mallarına ve özel mallara zarar

verdiği, kişilerin can güvenliği bakımından tehlike oluşturduğu esnada kendi şahsi kusuru sebebiyle meydana geldiği ve zarar görenin şahsi kusuru sebebiyle idari faaliyet ile zarar arasındaki illiyet bağının ortadan kalktığı anlaşıldığından davanın reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır."

17. Karara karşı yapılan istinaf ve temyiz talepleri reddedilmiş ve bu suretle karar, 9/6/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

18. Başvurucu, nihai hükmü 18/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 6/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 11/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu; olaylar sırasında K. ailesinin silahlanarak halka rastgele ve hedef gözeterek ateş açmasına rağmen emniyet güçlerinin bu silahlı grubu önlemeye yönelik girişimde bulunmadığını, gösterici grupla birlikte hareket ettiğine veya bir suç işlediğine yönelik herhangi bir soruşturma ve kovuşturma bulunmamasına rağmen açılan tam yargı davasının reddedildiğini oysa İdare Mahkemesinin kararına dayanak aldığı HAGB kararının kaldırıldığını ve sanığın cezalandırılmasına karar verildiğini belirterek kişi dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığın korunması ve adil yargılanma hakları ile masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. Bakanlık görüşünde; yaşam hakkı kapsamında pozitif yükümlülüğün yetkililer üzerine aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanmaması gerektiği, devletin yaşam hakkı kapsamındaki usul yükümlülüğünün ise devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi yüklemediği bildirilmiştir.

22. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuş ancak somut olaydan farklı bir konuya ilişkin açıklama yapmıştır.

B. Değerlendirme

1. İddiaların Hukuki Nitelendirilmesi ve Uygulanabilirlik Yönünden

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, devletin pozitif yükümlülüklerini ihmal etmesi nedeniyle yaşamsal tehlike geçirecek şekilde yaralandığına ve bu ihmalden doğan zararların tazmini istemiyle açtığı tam yargı davasının reddedilmesine ilişkindir. Bu nedenle başvuru yaşam hakkından incelenmelidir.

24. Ölümün gerçekleşmediği bazı hâllerde de başvurunun kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ile türü, güç kullanımının ardında yatan niyet ve amaç ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gibi hususlar birlikte değerlendirilmek suretiyle yaşam hakkı kapsamında inceleme yapılabilir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 110). Başvurucunun ateşli silahla, hayati tehlike geçirecek ve organlarından birinin işlevini yitirmesine sebep olacak mahiyette yaralandığı gözetildiğinde başvuru bakımından yaşam hakkının

uygulanabilir olduğu görülmüştür.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

26. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet; yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

27. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin; yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36) ve hatta önceden belirlenebilir bir veya daha fazla bireyin yaşamına yönelik bir tehdit söz konusu olmasa bile kişilerin yaşamını korumak için genel güvenlik tedbirleri alması gerekir (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 59). Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, § 60) gibi özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi, idari ve yargısal makamların takdirindedir (T.A., §§ 136, 137; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 37).

28. Pozitif yükümlülüğü kapsamında devletin yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük, kamusal olsun veya olmasın, yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (T.A., § 134; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 38).

29. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 63).

30. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekmektedir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 39) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 40).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

31. İdare Mahkemesi, başvurucunun açtığı tam yargı davasını başvurucunun terör destekçisi gösterici grup ile hareket ettiği, "...şahsi kusuru sebebiyle idari faaliyet ile zarar arasındaki illiyet bağının ortadan kalktığı..." gerekçesiyle reddetmiştir (bkz. § 16). İdare Mahkemesi, bu kanaatini başvurucunun yaralanmasına ilişkin yapılan ceza yargılamasında sanık hakkında verilen HAGB kararına dayandırmıştır.

32. İdare Mahkemesinin kararını dayandırdığı Ağır Ceza Mahkemesinin 26/12/2017 tarihli HAGB kararı itiraz üzerine kaldırılmıştır (bkz. § 10). Ağır Ceza Mahkemesinin kaldırma kararı sonrası verilen, sanığın adli para cezasıyla tecziyesine dair 16/10/2018 tarihli kararı (bkz. § 11) da istinaf başvurusu üzerine Ceza Dairesince kaldırılmıştır. Ceza Dairesi 13/12/2019 tarihli kararı ile (bkz. § 12) sanığın başvurucuyu haksız tahrik altında kasten öldürmeye teşebbüs ettiği gerekçesiyle neticeten 6 yıl 6 ay hapis cezasına hükmetmiş; karara karşı yapılan temyiz talepleri ise reddedilmiştir (bkz. § 14).

33. İdare Mahkemesince "...[başvurucunun] terör destekçisi gösterici grubun içerisinde hareket ettiği...yaralanma olayının...[başvurucunun] kamu mallarına ve özel mallara zarar verdiği, kişilerin can güvenliği bakımından tehlike oluşturduğu esnada...meydana geldiği..." kabul edilmiştir. İdare Mahkemesi, açılan tam yargı davasını başvurucunun şahsi kusuru sebebiyle idari faaliyet ile zarar arasındaki illiyet bağının ortadan kalktığı gerekçesiyle reddetmiş ve idarenin yaşamı koruma noktasında bir kusuru bulunup bulunmadığı hususunda herhangi bir değerlendirme yapmaya lüzum görmemiştir. İdare Mahkemesinin kararını dayandırdığı HAGB kararı itiraz üzerine kaldırıldığı gibi İdare Mahkemesinin kararında kabule gerekçe teşkil eden deliller hiç tartışılmamıştır. Başvurucu, kendisi hakkında olay gününe ilişkin olarak mala zarar verme, tehdit veya başkaca bir suçtan açılmış herhangi bir soruşturma ve kovuşturma bulunmadığını iddia etmiştir (Nitekim Ceza Dairesinin kararında yer alan karşıoy yazısından anlaşıldığı kadarıyla ceza dosyasında sanığın aile fertlerine ait işyerlerine zarar verildiğini gösterir herhangi bir soruşturma evrakı bulunmadığı gibi olay günü yaşanan terör eylemleri nedeniyle başvurucu hakkında herhangi bir soruşturma yapılmadığının bildirildiği görülmüştür.).

34. Her ne kadar -İdare Mahkemesinin kararı ve bireysel başvuru sonrası- devam eden ceza yargılaması neticesinde, sanığın başvurucuyu haksız tahrik altında kasten öldürmeye teşebbüs etme suçundan mahkûmiyetine karar verilmiş ve karar kesinleşmiş ise de bu durum yukarıda İdare Mahkemesi kararında belirtilen eksiklikleri ortadan kaldırmaz. Ceza yargılaması neticesinde başvurucunun sanığa karşı haksız tahrik mahiyetinde eylemleri bulunduğunun kabul edilmesi tek başına İdare Mahkemesini delilleri ve olguları tartışmak ve özellikle idarenin yaşamı koruma bakımından bir kusuru bulunup bulunmadığı hususunda bir değerlendirme yapmak yükümlülüğünden kurtarmaz. Bu noktada ceza mahkemelerinin meşru müdafaa değil haksız tahrik hükümlerine dayandığı da gözden ırak tutulmamalıdır. İdari yargı yerlerince başvurucu yönünden yaşamı tehdit eden bir olayın varlığından

idarenin haberdar olup olmadığının, haberdar olması gerekip gerekmediğinin, haberdar olması gerekiyor ise idarenin riskin önlenmesi için yetkileri dâhilinde gerekli önlemleri alıp almadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu açıklamalar çerçevesinde, kararını yalnızca daha sonra kaldırılmış olan HAGB kararına dayandıran İdare Mahkemesinin yaptığı yargılamanın yaşam hakkının gerektirdiği etkinlikte ve özende yürütülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucu, yaşam hakkının usul boyutu yanında yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ne var ki bu iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikteki kanıt, Anayasa Mahkemesinin elinde bulunmamaktadır. Bu nedenle bu aşamada yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun ihlal edildiği iddiası incelenememiştir.

V. GİDERİM

37. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 500.000 TL maddi, 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

38. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

39. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

40. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Siirt İdare Mahkemesine (E.2016/807, K.2018/40) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DENİZ ÇAĞLI

B. No: 2021/3673 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/3673

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DENİZ ÇAĞLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/3673)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Deniz ÇAĞLI

Vekili : Av. Burak SABUNCU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, üyesi olduğu sendikanın rehberlik öğretmenlerine ilişkin olarak aldığı karar üzerine nöbet görevini yerine getirmeyen kamu görevlisinin disiplin cezası ile cezalandırılması nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İzmir'de bir okulda rehberlik öğretmeni olup Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (EĞİTİM-İŞ) üyesidir.

3. 10/11/2017 tarihli ve 30236 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) "Rehberlik öğretmeninin görevleri" başlıklı 34. maddesinde rehberlik öğretmenlerinin sınavlarda görev alabileceği, belleticilik ve nöbet görevleri yapacakları kuralına yer verilmiştir.

4. 2017 yılında yürürlüğe giren Yönetmelik öncesinde rehberlik öğretmenlerine nöbet ve diğer bazı görevlerin verilmediği anlaşılmaktadır (rehberlik öğretmenlerinin nöbet görevine ilişkin genel arka plan bilgisi için bkz. Bahar Kılınç [2. B.], B. No: 2020/23722, 26/3/2025, §§ 4-11). Başvurucunun üyesi olduğu EĞİTİM-İŞ 13/11/2017 tarihinde nöbet, belleticilik ve okul içi sınav görevi verilmesi hâlinde bu görevleri yerine getirmeyecekleri yönünde

rehberlik öğretmenlerinin okul idarelerine dilekçe vermeleri ve bu doğrultuda görevleri yerine getirmemeleri yönünde karar almıştır. Sendikanın 3/9/2018 ve 2/9/2019 tarihli kararlarıyla aynı eylemi 2019-2020 eğitim öğretim yılında da sürdürdüğü anlaşılmaktadır.

5. Başvurucu söz konusu sendika kararlarına istinaden kendisine nöbet görevi verilmemesini, verilmesi hâlinde bu görevleri yerine getirmeyeceğini 2/4/2019 tarihinde okul idaresine bildirmiştir. Başvurucunun nöbet görevini yerine getirmemesi nedeniyle 5/4/2019 tarihinde hakkında tutanak düzenlenmiştir. Ayrıca başvurucunun okulda bazı ürünler sattığı da tespit edilmiştir. Bu eylemleri nedeniyle başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

6. Soruşturma raporunda başvurucunun okulda bazı ürünler satması nedeniyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (a) alt bendi gereğince kınama ve nöbet tutmaması nedeniyle 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendi gereğince 1/30 oranında aylıktan kesme cezalarıyla cezalandırılması teklif edilmiştir. Ancak raporun sonuç kısmında, Millî Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğünün 26/7/2012 tarihli ve 2012/28 sayılı "disiplin işlemleri ve tevhiden cezalandırma" konulu genelgesine atıfta bulunularak iki eylem yönünden neticeten ve tevhiden 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendi gereğince "1/30 oranında aylıktan kesme" cezası ile cezalandırılması tek ceza olarak teklif edilmiştir.

7. Başvurucunun -teklif edilen disiplin cezasına uygun olarak- 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendi gereğince 1/30 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırılmasına 5/7/2019 tarihinde karar verilmiştir. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali talebiyle dava açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde okulda bazı ürünler sattığı iddiasının soyut olduğunu ve üyesi olduğu sendikanın rehberlik öğretmenlerine ilişkin olarak aldığı karar üzerine nöbet görevini yerine getirmediğini ileri sürmüştür.

8. İzmir 6. İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun neticeten ve tevhiden aylıktan kesme cezası ile cezalandırıldığı, olayda aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil veya hâlin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kararın gerekçesinde, yönetmelikle rehberlik öğretmenlerinin nöbet tutacağının düzenlendiği, sendika kararlarının nöbet görevinin yerine getirilmemesinin mazereti olarak gösterilemeyeceği, söz konusu sendika kararlarının mevzuat hükümlerinin eğitim öğretim dönemi boyunca uygulanmaması niteliği taşıdığı ifade edilmiştir. Öte yandan Mahkeme, idari soruşturma kapsamında kınama cezası verilmesi teklif edilen ancak tevhiden cezalandırma usulü gereği ayrı bir ceza verilmeyen okulda ürün satışı yapma eylemiyle ilgili herhangi bir değerlendirme yapmamıştır.

9. Başvurucu, anılan karara karşı Bölge İdare Mahkemesine istinaf talebiyle başvurmuştur. İstinaf değerlendirmesinde, mahkeme kararının kaldırılması için gerekli nedenlerin bulunmadığı belirtilerek başvurucunun istinaf talebinin reddine kesin olarak karar verilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 16/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 8/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; okulda ürün satışı yaptığına ilişkin fiilin yer ve zaman belirtilerek ortaya konulmadığını, bu hususun yargılama mercilerince de değerlendirilmediğini, sendikanın aldığı karar uyarınca nöbet görevini yerine getirmemesi nedeniyle kendisine disiplin cezası verilemeyeceğini belirterek örgütlenme özgürlüğünün ve sendika hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

13. Başvurucu hakkında iki farklı eylem nedeniyle disiplin soruşturması açıldığı, soruşturma raporunda fiillerden biri için kınama diğeri için aylıktan kesme cezası teklif edildiği, idarenin ayrı ayrı cezalandırmak yerine tevhiden cezalandırma yöntemini işleterek başvurucuyu daha ağır cezayı gerektiren aylıktan kesme cezası ile cezalandırdığı görülmektedir. Mahkeme başvurucuya aylıktan kesme cezası verilmesini gerektiren fiili değerlendirerek davanın reddine karar vermiş, kınama cezası teklif edilen eyleme ilişkin herhangi bir değerlendirme yapmamıştır.

14. Danıştay içtihadında tevhid müessesesinin kanunla düzenlenmediği açıkça belirtilmekle birlikte sadece en ağır cezayı gerektiren fiilden ötürü tek idari işlem tesis edilmesinin kişilerin yararına olduğu gerekçesiyle hak arama hürriyeti çerçevesinde idari uygulamayla disiplin işlemlerine esas alınan bu müessesenin hukuka aykırı olmadığı değerlendirilmiştir. Danıştay, tevhiden cezalandırmanın yargısal denetiminde ise en ağır cezaya dayanak teşkil eden fiil veya varsa fiiller ile sınırlı olacak şekilde bir inceleme yapılması yöntemini benimsemiştir (Ramazan Kavak [GK], B. No: 2017/20729, 5/9/2024, § 28).

15. Buna göre başvurucunun iddialarından üyesi olduğu sendikanın aldığı karara uyarak nöbet görevini yerine getirmemesi üzerine aylıktan kesme disiplin cezasıyla cezalandırılması şeklinde gerçekleşen müdahalenin incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan somut olayda idarenin takdir yetkisini kullanarak diğer fiil için ayrıca bir cezalandırmaya başvurmadığı, nitekim İdare Mahkemesi kararında da başvurucunun nöbet tutmaması eylemiyle sınırlı bir yargısal denetim yapılmasıyla yetinilip kınama cezası teklif edilen eyleme ilişkin olarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bu durumda eldeki başvuruda sadece başvurucunun nöbet tutmaması nedeniyle aylıktan kesme cezası ile cezalandırılması değerlendirilecektir.

16. Anayasa Mahkemesi, önceki kararlarında kamu görevlileri sendikalarının faaliyet alanlarına ilişkin oldukça geniş açıklamalarda bulunmuştur (Ahmet Parmaksız [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, §§ 50, 62; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], B. No: 2018/24874, 31/3/2022, §§ 26, 36). Başvurucu, başvuru konusu nöbet tutmama eylemiyle idareyi baskı altına alarak rehberlik öğretmenlerinin nöbet görevi yapmalarına ilişkin düzenlemenin kaldırılması, nöbet tutmaktan muaf kılınmasını hedeflemiş ve bu eylemleri sendika kararı üzerine gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla anılan eylem çağrısının kamu görevlisinin çalışma hayatı ve bu bağlamda sendikaların çekirdek faaliyet alanı ile ilgili olduğu anlaşıldığından somut olaya konu müdahalelerin sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (sendikal hakların değerlendirme usulü ve mahiyeti için bkz. Ahmet Parmaksız, §§ 48-63; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy, §§ 24-34).

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucunun üyesi olduğu sendikanın kararlarını gerekçe göstererek nöbet tutmaması üzerine disiplin cezasıyla cezalandırılması sendika hakkına bir müdahaledir. 657 sayılı Kanun'un 26. ve 125. maddelerinin müdahalenin kanuni dayanağını oluşturduğu ve kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Başvurucunun nöbet görevini yerine getirmemesi nedeniyle yapılan müdahalenin kamu hizmetinin gereği gibi yerine getirilmesine yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı sonucuna varılmıştır. Sendika hakkına yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Tayfun Cengiz [2. B.], B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 55; Abidin Aydın Tüfekçi [1. B.], B. No: 2013/1315, 15/4/2015, § 52; Hikmet Aslan [2. B.], B. No: 2014/11036, 16/6/2016, § 50). Bu itibarla müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

19. Başvurucunun sendika faaliyetleri çerçevesinde nöbet tutmamak şeklindeki eylemine verilen disiplin cezasının demokratik toplumda gerekli olduğunun kabulü için disiplin cezası verilmesine ve buna dair açılan davanın derece mahkemelerince reddedilmesine ilişkin gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gereklidir (benzer yaklaşım için bkz. Tayfun Cengiz, § 57).

20. Anayasa Mahkemesi benzer nitelikteki Bahar Kılınç kararında, üyesi olunan sendikanın rehberlik öğretmenlerinin nöbet tutmaması yönündeki kararı üzerine nöbet görevini yerine getirmeyen rehberlik öğretmeninin kınama disiplin cezası ile cezalandırılmasını sendika hakkı kapsamında incelemiştir.

21. Bahar Kılınç kararında, başvurucunun üyesi olduğu sendikanın bu eylemin gerekçesini; rehberlik öğretmenlerinin öğrencilerin gereksinim duyduğu anda ulaşması gereken nitelikte bir hizmet sunduğu, bu öğretmenlere nöbet görevi veren düzenlemede meslek ilkeleri ve öğrenci gereksinimlerinin dikkate alınmadığı şeklinde açıklandığı, bu hususun hem idare hem de yargı makamlarınca yapacak değerlendirmelerde gözetilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Bahar Kılınç, § 53). Anılan kararda, nöbet tutmama nedeni olan sendika kararındaki sakıncalara ilişkin olarak ne soruşturma raporunda ne de mahkeme kararlarında bir değerlendirme yapılmadığı vurgulanmıştır (Bahar Kılınç, § 55). Kararda, yargılama mercilerinin rehberlik öğretmenlerine nöbet tutma yükümlülüğü getiren yönetmelik kuralının işlemin hukuka uygunluğunun temeli olarak gördüğü ancak yargılama mercilerinin karar verdikleri tarihlerde ilgili yönetmelik hükmünün iptali talebiyle Danıştay'da açılan davanın derdest olduğu, kuralın hukuka aykırı bulunarak iptal edilebileceğinin değerlendirilmediği belirtilmiştir (Bahar Kılınç, § 54).

22. Bahar Kılınç kararında, 2017 yılının Kasım ayından önceki mevzuata göre nöbet tutmayan rehberlik öğretmenlerinin yönetmelik değişikliğinden sonra da nöbet tutmamasının eğitim öğretim faaliyetine nasıl bir olumsuz etkisi olduğuna ilişkin idari ve yargısal bir değerlendirme de yapılmadığı belirtilmiştir (Bahar Kılınç, § 56). Kararda, idare ve yargılama mercilerinin sadece kanun altı düzenlemeyle öngörülen görevi sürekli olarak yerine getirmediği tespitinde bulunulduğu, 2017 yılına kadar yürürlükte olan mevzuat uyarınca nöbet tutma görevi verilmeyen rehberlik öğretmenlerinin bu konuda nöbet tutmamaya ilişkin gerekçelerinin yargılama mercilerince değerlendirilmediği belirtilerek başvurucunun sendikal hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli olduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığından ihlal sonucuna ulaşılmıştır (Bahar Kılınç, §§ 57-58).

23. Başvurucunun rehberlik öğretmeni olduğu, üyesi olduğu sendikanın eylem kararları uyarınca nöbet tutmadığı, açtığı davanın nöbet tutmama gerekçeleri değerlendirilmeden reddedildiği anlaşıldığından başvuruda Bahar Kılınç kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu ihlalin tespit edilmesini istemiş ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 6. İdare Mahkemesine (E.2019/1135, K.2020/92) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN HAZIRLAR

B. No: 2021/5646 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5646

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN HAZIRLAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5646)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Hasan HAZIRLAR

Vekili : Av. Tahsin KOÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olduğu ileri sürülen terör saldırısı sonucu meydana gelen yaralanmadan kaynaklanan zararların tazmini istemiyle açılan davada olayın idarenin kusuruyla meydana geldiğine ilişkin iddiaların değerlendirilmemesi nedeniyle yaşam hakkının, davanın süre aşımı gerekçesiyle kısmen reddi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde biri belediye binası önünde, diğeri postane binası yakınlarında olmak üzere bomba yüklü iki aracın infilak ettirilmesi suretiyle terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucu 51 kişi yaşamını yitirmiş, 222 kişi yaralanmıştır. Başvurucu da söz konusu saldırıda yaralananlar arasındadır.

A. Olay Nedeniyle Bazı Kamu Görevlileri Hakkında Görevi Kötüye Kullanma Suçundan Açılan Kamu Davasıyla İlgili Süreç

3. Yaşanan terör saldırısıyla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından düzenlenen 2/4/2014 tarihli ön inceleme raporunda Hatay Emniyet Müdürlüğüne olay

öncesi konuyla ilgili çok sayıda ihbar geldiği, istihbarat birimleri tarafından araç plakası, şahıs isimleri gibi bilgilerin de belirtilmesi suretiyle Hatay Emniyetine bilgi sunulduğu, patlamanın meydana gelmesinde önlem almayan emniyet birimlerinin hizmet kusuru olduğu ve ilgililer hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

4. İlgili emniyet görevlileri ile mülki idare amirleri hakkında Hatay Valiliği tarafından soruşturma izni verilmesi üzerine Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 30/12/2014 tarihinde görevi kötüye kullanma suçundan iddianame düzenlemiş ve iddianamenin kabulü ile Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesi 19/1/2015 tarihinde kamu davası açmıştır. Başsavcılığın 7/1/2016 tarihinde aynı suça ilişkin olarak hazırladığı ikinci iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası ilk ceza davası ile birleştirilerek görülmüştür.

5. İşbu bireysel başvuru yapıldığında derdest olan kamu davası, inceleme devam ederken neticelenmiştir. Hatay 7. Asliye Ceza Mahkemesinin 1/6/2021 tarihli kararıyla, dönemin Hatay İl Emniyet Müdürü R.K., Hatay İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Müdürlüğü (TEM) Şube Müdürü N.E. ve Reyhanlı İlçe Emniyet Müdürü M.B.nin neticeten 8 ay 10 gün hapis cezası ile tecziyelerine ancak hükmedilen cezaların ertelenmesine karar verilmiştir. Kararda, gelen bir telefon ihbarı üzerine Millî İstihbarat Teşkilatınca (MİT) hazırlanan ve bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgiler içeren 10/5/2013 tarihli ve 2013/32 sayılı eylem ihbarı notunun Hatay İl Emniyet Müdürlüğüne teslim edilmesine ve evrakın nöbetçi memur tarafından taranarak ilgili birimi olan TEM Şubesi ve İlçe Emniyet Müdürlüklerine POL-NET olarak isimlendirilen bilişim sistemi üzerinden gönderilmesine rağmen bu istihbari bilgiye emniyet görevlilerinin yeterli ilgiyi göstermediği ve eyleme karşı yeterli tedbir almadığı ifade edilmiştir. Kararda ayrıca bu patlama olayı öncesinde 23/10/2012 tarihinden itibaren İl Emniyet Müdürlüğüne MİT tarafından bombalı eylemler ve eylemi gerçekleştirecek şahıslar ile iltisaklarını içeren birçok istihbari bilgi iletildiği ancak bu bilgilerin yeterince değerlendirilmediği kabul edilmiştir. Anılan mahkûmiyet hükümleri istinaf incelemesinden geçerek 7/11/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Olaya İlişkin Olarak Başvurucunun Açtığı Tam Yargı Davasıyla İlgili Süreç

6. Başvurucu 14/4/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığına verdiği dilekçeyle yaralanması nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararların ödenmesi için talepte bulunmuştur. Talebin zımnen reddi üzerine başvurucu 30/6/2014 tarihinde İçişleri Bakanlığı ve Hatay Valiliği aleyhine maddi ve manevi zararlarının ödenmesi talebiyle Hatay İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde, patlamanın ve ölümlerin yaşanmasında idarenin kusuru olduğunu, istihbarat bilgisi olmasına rağmen önlem alınmadığını ileri sürmüş ve 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun'dan ayrı olarak kusur sorumluluğu temelinde dava açıldığını vurgulamıştır.

7. Yargılama sırasında İdare Mahkemesince yapılan yazışmalar neticesinde başvurucunun meydana gelen terör saldırısında %37 oranında vücut fonksiyon kaybına uğradığı, maddi zararının 5233 sayılı Kanun uyarınca karşılanması talebiyle Hatay Valiliğine başvuru yaptığı, Hatay Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığı (Komisyon) tarafından yapılan değerlendirme sonucunda başvurucuya 8.623,78 TL nakdi tazminat ödenmesine karar verildiği ancak sulhname imzalanmadığı gibi uyuşmazlık tutanağı da düzenlenmediği; akabinde başvurucunun 14/4/2014 tarihli dilekçesi ile İçişleri Bakanlığına başvuruda bulunarak maddi ve manevi tazminat talebinde bulunduğu tespit edilmiştir.

8. Yargılama neticesinde İdare Mahkemesinin 14/5/2015 tarihli kararı ile olayın bir terör eylemi olduğu, idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusuru bulunmadığı, uyuşmazlığın çözümünde maddi tazminat istemlerinin özel bir kanun olan 5233 sayılı Kanun kapsamında, manevi tazminat istemlerinin ise sosyal risk ilkesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmiştir. İdare Mahkemesinin bu kabul doğrultusunda yaptığı değerlendirme neticesinde:

i. Hatay Valiliğine yönelik maddi tazminat istemi bakımından dava 5233 sayılı Kanun ile bu Kanun'a istinaden yürürlüğe konulan yönetmelik hükümleri çerçevesinde yapılacak hesaplama doğrultusunda başvurucuya ödenmesi gereken maddi tazminat tutarının 8.623,78 TL olduğu, nitekim Komisyon tarafından da başvurucuya bu miktarın teklif edildiği, bu tutarı aşan 1.000 TL maddi tazminat talebinin karşılanmasına hukuken olanak bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

ii. Hatay Valiliğine yönelik manevi tazminat istemi bakımından dava 5233 sayılı Kanun'un terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler sonucu uğranılan maddi zararların tazminini öngördüğü, manevi zararların tazminini kapsamadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

iii. İçişleri Bakanlığına yönelik maddi tazminat istemi bakımından dava, maddi tazminat talebinin yasal düzenlemelere uygun olarak 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyon tarafından incelenerek karara bağlandığı, bu kısmı aşan maddi tazminat isteminin 5233 sayılı Kanun uyarınca İçişleri Bakanlığınca ödenmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

iv. İçişleri Bakanlığına yönelik manevi tazminat istemi ise kısmen kabul edilerek 30.000 TL manevi tazminatın İçişleri Bakanlığınca ödenmesine karar verilmiştir. İdare Mahkemesine göre, patlama olayının gerçekleştiği bölgenin komşu ülke olan Suriye'ye yakınlığı, bu ülkedeki hâlen yaşanan kargaşa, otorite boşluğu ve bunun doğuracağı olumsuz etkinin ülkemize yansıması ile birlikte patlama olayının başta yöre halkı olmak üzere tüm ülkede yarattığı olumsuz etki de gözönünde bulundurulduğunda bahsedilen olayda görme yetisini kaybeden başvurucunun duyduğu elem ve ızdırabı kısmen de olsa gidermek üzere takdiren 30.000 TL manevi zararın sosyal risk ilkesine göre İçişleri Bakanlığınca tazmini sosyal hukuk devleti ve hakkaniyet gereğidir.

9. Başvurucunun temyiz talebi üzerine Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 28/3/2018 tarihli kararıyla İdare Mahkemesinin kararını bozmuştur. Daireye göre saldırı öncesinde Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından İl Emniyet Müdürlüğüne gönderilen ihbarda saldırıda kullanılacak araçların plakaları ile model, marka ve renklerine yer verilmesine ve bu ihbarın elektronik belge yönetim sistemi üzerinden merkez birimleri ile ilçelere gönderilmesine rağmen ihbarın ancak patlamadan sonra görüldüğü dikkate alındığında meydana gelen patlamalar hususunda hizmet kusuru bulunmaktadır. Daire, bu kabulden hareketle; bahsi geçen saldırılar nedeniyle zarar görenler tarafından açılan davalardaki maddi ve manevi tazminat istemlerinin 5233 sayılı Kanun ile bu kanuna dayanılarak çıkarılmış olan Yönetmelik hükümleri ve sosyal risk ilkesi kapsamında değil, idarenin sorumluluğunun doğrudan ve asli nedeni olan hizmet kusuru ilkesi gereğince karşılanması gerektiğini belirtmiştir. Daire; hizmet kusuru sonucu gerçekleşen patlamalarda başvurucunun yaralanarak %37 oranında sürekli özürlü hâle geldiğinin sağlık raporlarıyla ortaya konulduğunu, bu doğrultuda başvurucunun fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak talep ettiği maddi tazminatın hangi zararlara ilişkin olduğu, bu zararlar yönünden başvurucuya yapılmış

ödemeler bulunup bulunmadığı tespit edilerek tazminat hukukunun genel ilkelerine göre bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle belirlenmesi ve olayda hizmet kusuru bulunan idarelerce tazmin edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Daire ayrıca İdare Mahkemesinin başvurucunun manevi tazminat istemi hakkında Dairelerinin aynı patlamaya ilişkin açılan davalarda daha önce verdiği kararları emsal alarak yeniden hüküm kurması gerektiğine de hükmetmiştir. Daire; gerek idareye başvuru, gerekse dava dilekçesinde faiz isteminde bulunulmadığından İdare Mahkemesi kararında faiz konusunda hüküm kurulmamış olmasını ise hukuka uygun bulmuştur.

10. Davalı idareler olayın ağır hizmet kusuru olarak nitelendirilebilmesi için kamu görevlileri hakkında yargı kararıyla uygun illiyet bağı doğrultusunda kusurlarının tespiti gerektiğinden bahisle karar düzeltme talep etmiştir. Danıştay Onuncu Dairesi 19/10/2020 tarihli kararıyla, kararın düzeltilmesi dilekçelerinde ileri sürülen nedenlerin uygun olduğundan bahisle karar düzeltme istemlerinin kabulü ile bozma kararını kaldırmış, taraflarca ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığından bahisle İdare Mahkemesinin kararını onamıştır.

11. Başvurucu, nihai kararı 22/1/2021 tarihinde öğrenmesinin ardından 18/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu, olaya ilişkin olarak yürütülen idari soruşturma neticesinde tanzim edilen mülkiye müfettişliği raporunda emniyet personeli hakkında soruşturma izni verilmesine dair Valilik İdari Kurulu kararında yapılan tespitler ile dönemin il emniyet müdürü, TEM şube müdürü ve ilçe emniyet müdürü hakkında kamu davası açılması dikkate alındığında idarenin saldırının önlenememesinde ağır hizmet kusuru olduğunu, bu nedenle yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun ayrıca adil yargılanma hakkı kapsamında hukuki güvenlik ve hukuki belirlilik ile kanunilik ilkelerinin ihlal edildiğine dair şikâyetleri de söz konusudur.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruda öncelikle kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, yaşam hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede ise Anayasa ve mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin geliştirdiği ilkelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında, başvuru formundaki iddialarını yinelemiş ayrıca Anayasa Mahkemesinin 2021/5691 numaralı bireysel başvuruda verilen ihlal kararının somut başvuru ile aynı olaya ilişkin olduğu ifade edilmiştir.

15. Ölümün gerçekleşmediği bazı hâllerde de başvuru; kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ile türü, güç kullanımının ardında yatan niyet ve amaç ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gibi hususlar birlikte değerlendirilerek yaşam hakkı kapsamında incelenebilir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 110). Başvuru konusu olayın potansiyel öldürücü niteliği dikkate alındığında yaşam hakkının somut olay yönünden uygulanabilir olduğu anlaşılmaktadır.

16. Başvurucunun şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği ve açtığı tam yargı davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen herhangi bir açıklama yapılmadan idarenin hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşıldığına yöneliktir. Dolayısıyla başvurucu, yaşam hakkının usul boyutu yanında devletin kusuru nedeniyle gerçekleşen terör saldırısı sonucu yaralanmasından ötürü yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ne var ki bu iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikteki kanıt, Anayasa Mahkemesinin elinde bulunmamaktadır. Bu nedenle yaşam hakkı kapsamında yapılacak inceleme yaşam hakkının usul boyutuyla sınırlı olacaktır (benzer değerlendirmeler için bkz. Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, İbrahim Kanbal [2. B.], B. No: 2019/6690, 16/3/2022, Bülent Köreği [1. B.], B. No: 2021/21941, 11/6/2024 ve Veysel Sevmez [2. B.], B. No: 2021/5650, 8/1/2025).

17. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte bulunmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 41-43). Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır. Ayrıca başka herhangi bir kabul edilemezlik nedeni tespit edilmeyen somut başvuruda açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73).

19. Somut olayda başvurucu, İdare Mahkemesi nezdinde açtığı davada somut bilgiler içeren ihbarlara rağmen önlem alınmadığını ve saldırının engellenemediğini, idarenin hizmet kusuru olduğunu ileri sürmüştür (bkz. § 6). İdare Mahkemesi, olayda idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusuru olmadığını kabul etmiştir (bkz. § 8). İdare Mahkemesi bu kabulden hareketle ihtilafı, kusur sorumluluğuna ilişkin genel hükümler çerçevesinde değil 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesi kapsamında çözmüştür. Bu kabul ve çözüm metodu nedeniyle de İçişleri Bakanlığı aleyhine hükmedilen manevi tazminat dışındaki talepleri reddetmiştir. İdare Mahkemesi kararının bozulmasına yönelik -daha sonra karar düzeltme yolu ile kaldırılmış olan- Danıştay kararında (bkz. § 9) ise saldırı öncesinde MİT tarafından İl Emniyet Müdürlüğüne gönderilen ihbarda saldırıda kullanılacak araçların plakaları ile model, marka ve renklerine yer verilmesine rağmen ihbarın ancak patlamadan sonra dikkate alındığı, meydana gelen patlamalarda hizmet kusuru bulunduğu kabul edilmiştir. Karar düzeltme talebi üzerine bozma kararı kaldırılarak İdare Mahkemesinin kararı onanmıştır (bkz. § 10).

20. İdare Mahkemesince olayda idarenin hizmetin işleyişine ilişkin kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşılmasına rağmen kararda bu sonuca nasıl ulaşıldığına dair bir gerekçeye yer verilmemiştir. Karara karşı temyiz yoluna başvurulması üzerine Danıştay Onuncu Dairesince saldırıda kullanılacak araçlara ilişkin somut bilgileri içeren ihbarlara rağmen saldırının

engellenememesinin hizmet kusuru olduğu gerekçesiyle İdare Mahkemesi kararı bozulmuştur. Karar düzeltme talebi üzerine Danıştay Onuncu Dairesi, bozma yönündeki önceki kararını kaldırmış; temyiz taleplerinin reddi ile İdare Mahkemesi kararını onamış; kararda, temyiz incelemesi neticesinde ulaşılan olayda hizmet kusurunun bulunduğuna ilişkin değerlendirmeden ayrılma gerekçesine yer vermemiştir.

21. Olaya ilişkin yürütülen ceza soruşturmasında bir kısım emniyet personeli hakkında görevi ihmal suçundan kamu davası açılmış ve yaşanan terör olayında ihmali tespit edilen dönemin il emniyet müdürü ile TEM şube müdürü ve ilçe emniyet müdürünün hapis cezası ile tecziyelerine karar verilmiştir (bkz. § 5). Yürütülen ceza yargılamasında bombalama eyleminin yapılacağı patlayıcı yüklü iki araç ile ilgili marka, renk ve plaka gibi somut bilgiler içeren istihbari bilgiye önem verilmediği, eyleme karşı yeterli tedbir alınmadığı tespit edilmiştir. Ne var ki İdare Mahkemesinin kararında ve kararın onanmasına yönelik Daire kararında, ceza soruşturma ve kovuşturmasında elde edilen deliller ile mülkiye müfettişi inceleme raporu irdelenmemiştir.

22. Tam yargı davası süreci bir bütün olarak dikkate alındığında yargılamanın yeteri derinlikte bir incelemeyi barındırmadığı, yaşam hakkının usul boyutu kapsamında hukuki sorumluluğu ortaya koymak için gerekli özen şartını sağlamadığı anlaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

24. Başvurucu; olayın meydana gelmesinde idarenin hizmet kusurunun bulunduğunun olay anında bilinmediğini, bu durumun olaya ilişkin yürütülen ceza yargılaması ile ortaya çıktığını, İdare Mahkemesinin bu hususu dikkate almadan maddi tazminat talebini Hatay Valiliği yönünden süre aşımı gerekçesiyle reddettiğini ve aleyhe vekâlet ücretine hükmettiğini beyan ederek adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Somut olayda, maddi tazminat istemi Hatay Valiliği yönünden -başvuru formunda ileri sürülenin aksine- 5233 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelik hükümleri çerçevesinde hesaplanan maddi tazminat tutarının daha önce Komisyon tarafından başvurucuya teklif edildiği gerekçesiyle reddedilmiştir (bkz. § 8). Görüldüğü üzere, maddi tazminat talebi Hatay Valiliği yönünden süre aşımı nedeniyle reddedilmemiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

27. Başvurucu, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi

ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve toplam 500.000 TL maddi ve manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

33. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay 1. İdare Mahkemesine (E.2014/1778, K.2015/1118)

GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ÇELTİK VE MURAT ÇELTİK

B. No: 2021/16429 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/16429

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ÇELTİK VE MURAT ÇELTİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/16429)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucular : 1. Mehmet ÇELTİK 2. Murat ÇELTİK

Vekili : Av. Kader ARDIÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza yargılaması sonucunda verilen kararın hukuka aykırı olması nedeniyle adil yargılanma hakkının, yargılama sonunda verilen müsadere kararının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Nihai karar, başvurucu vekiline 6/3/2021 tarihinde tebliğ edilmiş; başvurucular 2/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Bireysel başvurudan sonra başvurucular Murat Çeltik 12/4/2021 tarihinde, Mehmet Çeltik 14/7/2024 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi

mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle,

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİME ECER

B. No: 2021/26088 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26088

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİME ECER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26088)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Halime ECER

Vekili : Av. Mehmet KARATAŞ, Av. Mesut IŞIK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şüpheli ölüme ilişkin etkili bir soruşturma yapılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun oğlu C.E. 9/2/2018 günü saat 02.30 sıralarında kafası ile boynundan yaralanmış ve kalbi durmuş bir hâlde yakınları tarafından özel araçla hastaneye getirilmiş;

bir süre adrenalin eşliğinde kalp masajı yapılmasına rağmen hayata döndürülememiştir.

6. Ölüm olayına ilişkin olarak Çukurca Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) resen soruşturma işlemlerine başlanmıştır. Kollukça saat 02.30'da tanzim edilen görüşme tutanağına göre Cumhuriyet savcısınca olay yerinde inceleme yapılması, olay yerinin fotoğraflanması, suç unsuru olabilecek delillere ve C.E.nin cep telefonuna el konulması, müşteki ve tanıkların beyanlarının alınması talimatı verilmiştir.

7. Kollukça olay gününün sabahında saat 08.00 sıralarında tanzim edilen tutanağa göre C.E.nin cesedinin bulunduğu ahırda yapılan ön incelemede giriş kısmında ve kapının arkasında kan lekeleri olduğu görüldüğünden olay yerine herhangi bir müdahale olmaması için güvenlik şeridi çekilmiş ve iki güvenlik koruyucusu görevlendirilmiştir. Tutanakta görgü şahidi veya ahırı gören bir kamera tespit edilemediği ifade edilmiştir.

8. Cumhuriyet savcısının katılımı ile saat 11.00 sıralarında yapılan ölü muayene işleminde kesin ölüm sebebinin tespit edilememesi üzerine aynı gün klasik otopsi işlemi yapılmıştır. İşlem neticesinde ölüm sebebinin "kafatası kırıkları ile birlikte boyun bölgesindeki travma, büyük damar yaralanması ve nefes borusunda meydana gelen parçalanma sonucu meydana gelen dış kanama ve solunum, dolaşım ile fonksiyon bozukluğu olduğu" kanaati bildirilmiştir.

9. Olay sabahı saat 08.00 sıralarında ceset üzerinde, saat 09.00 sıralarında ise C.E.nin cesedinin bulunduğu ahırda olay yeri incelemesi yapılmıştır. Ahır, Çığlı köyü ile Akkaya köyü yolu üzerindedir. Çatısı ile etrafı branda ve tel örgü ile kaplı, 160 metrekare büyüklüğünde olup iki bölmeden oluşmaktadır. Olay yeri inceleme ekibinin olay yerinde aldığı bilgiye göre C.E. saat 02.00 sıralarında ahşap yemliklerin bulunduğu yerde sırtüstü yatar vaziyette bulunmuştur. Olay yeri incelemesi neticesinde ahşap yemliğin ayağında ve zemin üzerinde, ayrıca sulağın yan kısmında kan olduğu belirlenmiştir. Ahırın keçi ve koyunların bulunduğu bölmesinde, zemin üzerinde ahşap saplı ve çift taraflı bir kazma olduğu, kazmanın ahşap sapa bağlandığı yerin iç kısmında kan olduğu değerlendirilen lekeler bulunduğu tespit edilmiştir. Yine aynı bölmede biraz daha içeride, zemin üzerinde iş eldiveninin bir teki görülmüş, kan olduğu değerlendirilen lekeler tespit edilmiştir. Aynı bölmenin duvar kısmında ve kapının iç kısmında da üzerinde kıllar bulunan ve kan olduğu değerlendirilen lekeler görülmüştür. Ahırdaki hayvanların boynuzları da incelenmiş ancak kan veya benzeri bir lekeye rastlanmamıştır. Kazma, iş eldiveni ve kıllar muhafaza altına alınmış; kan olduğu değerlendirilen lekelerden ise svap örneği alınmıştır. İncelemeye, ahır ve civarın fotoğrafları çekilmek ve krokisi çizilmek suretiyle saat 11.30 sıralarında son verilmiştir. Ancak Cumhuriyet savcısının talimatı üzerine saat 17.00 sıralarında tekrar ahıra gelinerek hayvanların boynuzlarından svap örnekleri alınmıştır. Alınan örnekler incelenmek üzere kriminal laboratuvarına gönderilmiştir. Yapılan inceleme neticesinde hayvanların boynuzlarından alınan svap örneklerinde kan tespit edilememiş, buna mukabil kazma ile eldiven üzerinden, ahırın iç duvarından alınan örneklerin insan kanı olduğu tespit edilmiştir. DNA analiz çalışması ile de hem kan örneklerinin hem de ele geçirilen kılların profilinin C.E.nin profili ile benzer olduğu tespit edilmiş ancak hayvanların boynuzlarından alınan svap örneklerinin DNA analiz çalışmasına cevap vermediği kaydedilmiştir.

10. Kollukça 14/2/2018 günü C.E.nin eşi M.M.nin (Irak vatandaşı) mağdur sıfatıyla tercüman eşliğinde beyanı alınmıştır. M.M., C.E. ile beş ay kadar önce görücü usulüyle evlendiklerini, mutlu bir evlilikleri olduğunu, Üzümlü Sınır Kapısı'ndan aldıkları ürünleri satarak geçindiklerini, olaydan yirmi gün öncesine kadar eşinin ailesi ile aynı evde

yaşarlarken aynı evin alt katında oturan ve eşinin akrabası olan M.Y.nin evine geçtiklerini, M.Y. ve eşi ile yaşamaya başladıklarını, C.E.nin son dönemde durgun olup babası gibi yakında öleceğini söylediğini, kavgalı olduğu kimse olmadığını ifade etmiştir. M.M.ye göre C.E.nin bankaya olan 27.000 TL kredi borcu dışında borcu yoktur, bu borcun da yarısını ailesi ödeyeceğini söylemiştir ancak M.M.nin iddiasına göre C.E. 17/1/2018 günü düğünde takılan altınları bozdurmuş, altın bedeli olan 30.000 TL'yi Hakkâri'de -gösterebileceği- bir dükkâna götürüp bırakmıştır. Sorduğunda ise "Bir iş yapacağım, merak etme, o para iki kat olarak gelecek." demiştir. Olay akşamı C.E. arkadaşının yanına gideceğini söyleyerek saat 21.00 sıralarında evden çıkmış, evden çıkmadan önce altınların bozdurulmasıyla ele geçen parayı sormuş, C.E. yine paranın geleceğini, sorun olmadığını söylemiştir. Eve dönmemesi üzerine M.M., C.E.ye mesaj yazmış ancak yanıt alamamıştır. Saat 00.30 sıralarında M.Y.ye sormuş ancak M.Y. bilgisi olmadığını söylemiştir. Saat 01.30 sıralarında ise C.E.nin halen eve gelmemesi üzerine C.E.nin kardeşi E.E.yi aramıştır. Bir süre sonra E.E., C.E.yi evin yaklaşık 500 metre uzağındaki ahırda yerde kanlar içinde bulduklarını söylemiştir. Bunun üzerine hastaneye gitmiş, saat 02.30 sıralarında C.E.nin öldüğü haberini almıştır. M.M. kendisine eşinin ahırdaki hayvanların boynuz darbesi ile öldüğünün söylendiğini, C.E.nin ahıra normalde hiç gitmediğini ifade etmiş; kimseden şüphelenmediğini ve kimseden şikâyetçi olmadığını dile getirmiştir.

11. Kollukça 15/2/2018 günü C.E.nin kardeşi E.E.nin bilgi sahibi sıfatıyla beyanı alınmıştır. E.E., ağabeyi C.E.yi en son olay sabahı gördüğünü, saat 01.00 sıralarında ağabeyinin eşi M.M.nin kendisini arayarak C.E.ye ulaşamadığını söylediğini, bunun üzerine diğer ağabeyi M.E.yle birlikte önce evin etrafını aradıklarını, sonra evin 500 metre kadar uzağındaki ahıra yöneldiklerini, C.E.yi ahırın girişinde sırtüstü yatar vaziyette, boynundan ve kafasından kan akar şekilde bulduklarını ifade etmiştir. E.E., C.E.yi bulduklarında nefes aldığını ancak herhangi bir şey söylemediğini, hemen kuzeni R.E.yi arayarak çağırdıklarını, onun aracıyla C.E.yi hastaneye götürdüklerini söylemiştir. E.E.ye göre ahıra çok sık gitmeyen C.E.de son dönemde herhangi bir değişiklik gözlemlememiştir. Yalnızca bankaya 27.000 TL kredi borcu olan C.E.nin başkaca borcu olup olmadığını bilmemektedir. C.E.nin diğer ağabeyi M.E. de kardeşi C.E.yi en son olay günü öğlen saatlerinde gördüğünü, saat 01.00 sıralarında kardeşi E.E.nin kendisini arayarak C.E.ye ulaşamadıklarını söylediğini, bunun üzerine E.E. ile birlikte C.E.yi aramaya başladıklarını ifade ederek E.E.nin beyanlarına benzer yönde beyanlarda bulunmuştur. E.E. ve M.E.nin ifadelerinde C.E.yi bulduktan sonra kendisine ait araçla hastaneye götürdüklerini beyan ettikleri R.E. ise C.E.yi en son olay günü sabah saatlerinde gördüğünü ifade ederek E.E. ve M.E.nin beyanlarını teyit etmiştir.

12. Mağdur ve bilgi sahiplerinin beyanlarına göre C.E. ve eşinin aynı evi paylaştıkları M.Y.nin de 19/2/2018 günü kollukça bilgi sahibi sıfatıyla beyanı alınmıştır. M.Y., C.E. ve eşinin bir ay kadar önce kendisi ve eşinin ikamet etmekte olduğu eve taşındıklarını, kendilerinin zaten yazın Van'a taşınacağını hatta bu sebeple C.E.nin mobilya satın almak istediği için aynı köyde dükkân işleten F.Y.ye giderek zaman zaman fikir aldığını belirtmiştir. M.Y., C.E.yi en son olay sabahı gördüğünü, kendisinin ve eşinin akşam önce F.Y.yi sonra ise amcası Yaşar Y.yi evlerinde ziyaret ettiklerini, saat 00.00 sıralarında eve döndüklerinde C.E.nin eşi M.M.nin C.E.nin eve dönmediğini söylediğini, daha sonra M.M.nin haber vermesi ile gelen E.E. ve M.E.nin C.E.yi aramaya başladığını, kendisinin ise evde kaldığını, bir süre sonra C.E.nin yaralı hâlde hastaneye kaldırıldığını öğrendiğini, bunun üzerine hastaneye gittiğini ifade etmiştir.

13. M.Y.nin ifadesinde adı geçen F.Y.nin birkaç kez beyanı alınmıştır:

i. İlk olarak 19/2/2018 günü kollukça bilgi sahibi sıfatıyla alınan beyanında F.Y., C.E.yi en son olaydan bir gün önce öğle vakti amcası A.Y.nin evinde gördüğünü, C.E.nin daha önce kendisinin köyde işlettiği dükkâna gelerek tanıdık bir beyaz eşya satıcısı olup olmadığını sorduğunu, Batman'da tanıdığı bir beyaz eşya satıcısının bilgisini verdiğini, buna ilişkin olarak C.E.den para almadığı gibi daha sonra bu konuda da konuşmadıklarını söylemiştir. F.Y. olay günü öğlen saatlerinde rahatsızlanması nedeniyle eve geçtiğini, akşam saatlerinde ise M.Y. ve eşinin evlerine ziyarete geldiklerini, 21.00 sularında ayrıldıklarını, olaydan ise gece 03.00 sularında kuzeni E.Y.nin araması ile haberdar olduğunu ifade etmiştir.

ii. 7/3/2018 günü kendiliğinden kolluğa başvuran F.Y.nin kollukça ve yine bilgi sahibi sıfatı ile tekrar bilgisine başvurulmuştur. Daha önce C.E.den beyaz eşya veya mobilya için herhangi bir para almadığını ifade eden F.Y. bu kez, C.E.den beyaz eşya veya mobilya için herhangi bir para almadığını ancak C.E.nin olaydan yaklaşık bir ay kadar önce dükkânına gelerek kendisine 30.000 TL para verdiğini, parayı dükkânda çalıştırmasını ve kazancından pay vermesini istediğini söylediğini ileri sürmüştür. F.Y. daha önceki ifadesinde para ile ilgili bir şey sorulmadığı için aklına gelmediğini, daha sonra kolluk kuvvetlerinin C.E.nin ailesine bu parayı sorduğunu duyması üzerine tekrar ifade vermek için geldiğini beyan etmiştir. F.Y.ye göre C.E.nin bu parayı çalıştırmak üzere kendisine vermesinden kardeşi S.Y.nin ve C.E.nin kardeşi E.E.nin haberi vardır.

iii. 10/4/2018 günü F.Y.nin Cumhuriyet savcısı tarafından şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmıştır. F.Y., C.E.nin çocukluk arkadaşı olduğunu, bir aile gibi olduklarını, C.E.nin evi ile dükkânının yan yana olduğunu, bu nedenle sık sık dükkânına gidip geldiğini, C.E.nin ölümünden bir ay kadar önce düğününden kalan takıları bozdurarak bedeli olan 30.000 TL'yi kendisine vererek parayı çalıştırıp kârdan pay vermesini istediğini, "Kaçakçılık yapmadığın için sana güveniyorum." dediğini ifade etmiştir. Olay günü bademciklerinden rahatsız olduğu için R.E.nin kendisini hastaneye götürdüğünü, tedavisinden sonra da köye bıraktığını, köye döndüğünde eve geçmeden önce boğazına iyi geleceğini düşünerek bal almak için amcası A.Y.nin evine gittiğini, C.E.yi de en son burada gördüğünü, M.Y.nin kendisini olay günü akşam saatlerinde ziyaret ettiğini, saat 21.30 civarı ayrıldıklarını, sonrasında uyuduğunu, saat 02.30 sıralarında amcasının oğlu E.Y.nin aramasıyla olaydan haberdar olduğunu, E.Y.nin kendisine "C.E.yi köpekler parçalamış." dediğini, bunun üzerine giyinerek evden çıktığını, önce ahıra baktığını, daha sonra bir servise binerek hastaneye gittiğini, hastanede karşılaştığı M.Y.nin kendisinin evinden ayrıldıktan sonra dayısı ve amcalarına gittiğini, saat 00.30'a kadar misafirlikte olduğunu söylediğini belirtmiştir.

14. 10/4/2018 günü M.Y.nin Cumhuriyet savcısı tarafından şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmıştır. M.Y., C.E.nin ve ailesinin akrabası olduğunu, evlendikten sonra C.E.nin evlerinin alt katına yerleştiğini, olaydan yirmi gün kadar önce C.E.nin de eşiyle ikamet ettiği eve yerleştiğini ve birlikte yaşamaya başladıklarını, bu süre içinde eşleriyle birlikte gümrükten Irak'a geçip sigara ve çay alıp döndüklerini ifade etmiştir. M.Y., C.E.yi en son öldüğü gün gördüğünü, sabah kahvaltısı sonrası Narlı köyündeki bir kazaya yardım etmek için 50-60 kişi ile oraya gittiklerini, saat 15.00-16.00 civarında köye döndükten sonra ayrıldıklarını, kendisini bir daha görmediğini söylemiştir. M.Y. akşama doğru F.Y.nin evine gittiğini, yemek yediklerini, saat 20.30'a kadar burada kaldıktan sonra ise amcasının evine çay içmeye gittiğini, saat 00.00'da eve döndüğünü, eve döndüğünde C.E.nin eşinin C.E.den haber alamadığını söylediğini, bir süre sonra C.E.nin kardeşlerinin onu aramaya başladıklarını belirtmiştir. M.Y.ye göre C.E.nin ahırda bulunması sonrası kalabalığı görünce kendileri de yola çıkmış; C.E.nin ardından hastaneye gitmiştir.

15. Aynı gün C.E.nin kardeşi M.E.nin de Cumhuriyet savcısı tarafından tanık sıfatıyla ifadesi alınmıştır. M.E. daha önce kollukta verdiği beyanlara benzer yönde beyanlarda bulunmuştur.

16. 22/3/2018 tarihinde Başsavcılığın talebi üzerine şüpheli müdafii ve vekilinin dosya içeriğini inceleme ve belgelerden örnek alma yetkisinin kısıtlanmasına karar verilmiştir. Akabinde yine Başsavcının talebi üzerine önce 3/4/2018 tarihinde C.E.nin aynı ikametgâhı paylaştığı M.Y. ve C.E.nin 30.000 TL verdiği anlaşılan F.Y.nin bir ay süre ile iletişimlerinin tespitine, dinlenmesine, kayda alınmasına ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine, 18/4/2018 tarihinde ise C.E.nin eşi M.M. ile C.E.nin kardeşleri E.E. ve M.E.nin bir ay süre ile 3G ve GPS data verilerini de kapsayacak şekilde iletişimin tespitine, dinlenilmesine, kayda alınmasına ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine karar verilmiştir.

17. 31/1/2019 tarihinde E.E.nin bu kez Cumhuriyet savcısı tarafından tanık sıfatıyla ifadesi alınmıştır. E.E. olay sonrasında öncelikle ağabeyinin eşi M.M.nin olayı görmüş olabileceğini düşündüğünü ancak şu an ağabeyinin ölümü hakkında kimseden şüphelenmediğini belirtmiştir.

18. 4/2/2019 tarihinde Başsavcılığın talebi üzerine C.E.nin kullandığı GSM hattının son iki aylık dönemde aranan ve arayan telefon numaralarının tüm görüşme detaylarının, görüşülen abonelerin kimlik ve adresi bilgileri ile baz istasyon bilgilerinin tespitine karar verilmiştir. C.E.nin kullandığı GSM hattına ilişkin HTS kaydında tespit edilen kişilerin kollukça bilgi sahibi sıfatıyla beyanları alınmıştır. Bir kısmı, günlük işlerden bahsettiğini belirtirken bir kısmı, ne için görüştüklerini hatırlamadıklarını ifade etmiştir. Beyanlar arasında dikkate çeken K.E.nin ifadeleridir. K.E. olay gecesi evdeyken saat 01.40 sıralarında E.E.nin kendisini arayarak C.E.ye ulaşamadıklarını söylemesi üzerine bir iki kez C.E.yi aradığını ancak ona ulaşamadığını, akabinde E.E., M.E. ve M.Y. ile birlikte C.E.yi aramaya başladıklarını, nihayetinde C.E.yi ahırda kanlar içinde bulduklarını, ellerinin titrediğini gördüklerini, bunun üzerine C.E.yi arabayla hastaneye götürdüklerini belirtmiştir.

19. C.E.nin cep telefonu ve cep telefonuna takılı SIM kartta teknik inceleme yapılmış ve sonuçlar 1/4/2019 havale tarihli teknik inceleme raporu ile Başsavcılığa bildirilmiştir. Raporda; cep telefonunun içerik bilgisinden, arama günlüğünden, çerez kayıtlarından, kişi listesinden, WhatsApp konuşmalarından, internet geçmişinden, yüklü uygulamalardan, resimlerden, videolardan ve seslerden, ayrıca SIM kart içeriğinden soruşturma konusu olaya yönelik herhangi bir bilgiye ulaşılamadığı belirtilmiştir. Ayrıca olay günü ve sonrasında dikkat çeken arayan ve aranan kayıtları incelenmiştir. Buna göre en son yapılan arama 7/2/2018 günü saat 18.59'da H.Ö. ile, en son gelen arama ise 8/2/2018 günü saat 11.52'de M.E. iledir. 8/2/2018 ve 9/2/2018 tarihinde, E.E. adına kayıtlı olup M.M.nin kullanmakta olduğu hat ile E.E., M.E., M.Y. adına kayıtlı olan hatlar arasında çok sayıda cevapsız arama kaydı vardır. İlk cevapsız arama kaydı saat 16.57'dedir, sonrasında görüşme kaydı yoktur. Olaydan sonra ise F.Ü. adına kayıtlı hattan arama ve aranma kayıtları olduğu görülmüştür. Raporda, SMS mesajlarında E.E. adına kayıtlı olup M.M.nin kullandığı hattan sırasıyla saat 20.23 ve 22.04'te gönderilmiş, Türkçesi "Neredesin eve gel." ve "Bana cevap ver şimdi, sen niye eve gelmiyorsun cebel, hayırdır?" olan iki mesaja rastlandığı kaydedilmiştir. Aynı raporda GPRS konum kayıtlarına ilişkin 81 kaydın dökümü de sunulmuştur. Rapora ilişkin kolluk personelince yapılan değerlendirme neticesinde tanzim edilen 22/5/2019 tarihli teknik inceleme raporu araştırma tutanağında 8/2/2018 günü saat 22.52'de gelen iki cevapsız çağrıya dair kaydın silindiği ancak görüşme olmadığı için HTS kaydından numaranın veya numaraların tespitinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

20. Kollukça tanzim edilen 11/6/2019 tarihli araştırma tutanağı'nda, her ne kadar F.Y. Başsavcılıkça alınan ifadesinde olay günü rahatsız olduğu için hastaneye gittiğini iddia etmiş ise de hastane kayıtlarında yapılan araştırma neticesinde F.Y.nin 8/2/2018 tarihinde herhangi bir hastaneye giriş çıkış kaydı olmadığı, bir gün önce yani 7/2/2018 günü hastaneye giriş yaptığı ve aynı gün çıktığı belirtilmiştir.

21. Kollukça Başsavcılığa gönderilen 17/6/2019 tarihli yazı ekinde yer alan, Hakkâri Adli Tıp Şube Müdürlüğünde görevli uzman hekim tarafından tanzim edildiği anlaşılan bila tarihli adli görüş bildirim raporunda C.E.nin vücudunda tespit edilen her bir yara ve kesici delici alet yahut künt cisim giriş delikleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Raporda; toplam sekiz yaradan birinin künt bir cisimle, birinin herhangi bir cisimle ya da yere çarpma sonucu, üçünün boynuz veya kazık gibi ucu küt delici cisimlerle meydana gelebileceği, üçünün ise künt cismin başa teması ile oluşabileceği, boynuz darbesi ile oluşmasının mümkün olmadığı, olay yerinde üzerinde kan tespit edilen kazmanın künt şekilli yaraları oluşturmasının mümkün olduğu, bir kısım yaranın -maktulün boyunun 175-180 cm olduğu gözetildiğinde- kişinin eğilmiş, oturmuş pozisyonda iken boynuz darbesi ile oluşmasının mümkün olmadığı, ahırda bulunan keçilerin boynuzlarında kan tespit edilemediği mütalaa edilmiştir.

22. 18/6/2019 günü C.E.nin Artvin Hopa'da yaşayan kardeşi E.E.nin Cumhuriyet savcısı tarafından tanık sıfatıyla ifadesine başvurulmuştur. E.E. ağabeyinin ölümü sonrası eşi M.M.den öğrendiğine göre ağabeyinin işletmesi için 30.000 TL verdiği F.Y. parayı iddia ettiği gibi kendi dükkânında değil Hakkâri'de bir eczanede teslim almıştır. Dahası F.Y. Batmanlı bir adamla kaçak mücevherat işi yapmaktadır. E.E., F.Y.nin parayı Hakkâri'de bir eczanede aldığını kabul ettiğini ancak kasada muhafaza edilmesi için geçici olarak bıraktığını, köye dönerken parayı aldığını ve dükkâna getirdiğini söylediğini iddia etmiştir. E.E.ye göre hayvanlarla uğraşmaktan nefret eden C.E. ahıra gitmemekte, büyük ağabeyi hayvancılıkla uğraşmakta ve tüm işleri büyük ağabey yapmaktadır. C.E.nin olay günü neden ahıra gittiğini aileden hiç kimse bilmemektedir.

23. 12/8/2020 günü Cumhuriyet savcısı tarafından başvurucu Halime Ecer'in müşteki sıfatıyla beyanları alınmıştır. Başvurucu; oğlu C.E.yi ahırda bulup hastaneye götürdüklerinde ahırda kan olduğunu, döndükleri zaman kanın yerde olmadığını gördüğünü, soruşturunca H.Y. ve Ö.E.nin kanı, hayvanların basmasını önlemek için temizlediğini öğrendiğini ifade etmiştir. Ayrıca C.E.nin düğünde takılan altınları satarak parayı işletmesi için F.Y.ye verdiğini ancak daha sonra paranın F.Y.nin dükkânda değil suç işlemek için kullandığını öğrenen C.E.nin parasını istediğini, ölüm sonrası paranın kendisinde olduğunu inkâr eden F.Y.nin daha sonra kendilerine amcası A.Y. vasıtasıyla 50.000 TL gönderdiğini, aradaki farkın parayı işletme bedeli olduğunu söylediğini ileri sürmüştür. Başvurucu; ölüm olayı sırasında hamile olan gelinin olaydan sonra Irak'a gittiğini, iki defa gelinini ziyaret etmeye çalıştığını ancak gelinine ve torununa ulaşamadığını söylemiştir. Aynı gün C.E.nin Artvin Hopa'da yaşayan kardeşi E.E.nin Cumhuriyet savcısı tarafından bir kez daha ifadesine tanık sıfatıyla başvurulmuştur. E.E. önceki beyanlarını tekrar etmiş, olay sonrası H.Y. ve Ö.E.nin daha olay yerinde inceleme yapılmadan ahırdaki kan izlerini temizlediklerini öğrendiğini ifade etmiştir.

24. Soruşturma dosyası üzerindeki kısıtlama kararı, başvurucu vekilinin 12/8/2020 tarihli dilekçesi üzerine Başsavcılığın talebiyle aynı gün kaldırılmıştır. Başvurucu vekili 16/9/2020 tarihli dilekçeyle soruşturmanın genişletilmesine ve toplanmasına istedikleri delillere dair taleplerini bildirmiştir. Başvurucu vekili bu kapsamda olay sonrası Başsavcılık tarafından verilen talimatların geç ifa edildiğini, saat 02.30 sıralarında olay yerinin incelenmesi talimatı

verildiği hâlde kolluğun ilk kez olay gününün sabahında, saat 08.00 civarında olay yerine gittiğini, telefon, cüzdan gibi delil olabilecek eşyaların aranmadığını, M.Y. ve F.Y.nin beyanlarında çelişkiler olduğunu ileri sürerek adı geçenlerin, eşlerinin, olay yerini temizledikleri şüphesi bulunan H.Y. ile Ö.E.nin, C.E.nin olay sonrası ülkeyi terk eden ve izini kaybettiren eşi M.M.nin beyanlarının alınmasını, C.E.nin telefonundan silindiği anlaşılan iki cevapsız aramayı kimlerin yaptığının tespit edilmesini talep etmiştir.

25. Başvurucu Halime Ecer'in ve E.E.nin ifadelerinde isimleri geçen H.Y. ve Ö.E.nin kolluk tarafından 30/11/2020 tarihinde bilgi sahibi sıfatıyla beyanları alınmıştır. Ö.E. olay gecesi babasının kendisini uyandırması üzerine ahıra gittiğini, aile büyüğü olan Ş.E.nin kendisine, E.Y.ye ve C.B.ye el feneri vererek "Gidin ahırı arayın, insan veya hayvan izi falan var mı, gidin bakın." dediğini, bunun üzerine ahıra gittiklerini söylemiştir. Ö.E. ahırda ve ahırın giriş kısmında yoğun şekilde kan olduğunu, yerde boğuşma ve çırpınma sonucu oluşabileceğini düşündüğü izler gördüğünü, içerisinin çok dağınık olduğunu, yerde cep telefonu ve para gördüklerini, cep telefonunu ve parayı alarak M.E.nin eşine teslim ettiklerini ancak olay yerini kimin temizlediğini, delilleri kimin yok ettiğini bilmediğini ileri sürmüştür. H.Y. ise olay gecesi kalabalığın sesini duyması üzerine evden çıkıp olay yerine gittiğini, ahırda C.E.yi kanlar içinde yatarken gördüğünü, daha sonra C.E.nin hastaneye götürüldüğünü, olay yerini temizlemediğini, delilleri karartmadığını ifade etmiştir.

26. Başsavcılıkça 25/1/2021 tarihinde şüpheliler M.Y., F.Y., M.M. ve M.E. hakkında ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Kararda, yapılan iş ve işlemler ile toplanan deliller özetlenmiş; soyut tespitler dışında C.E.yi öldüren fail/failler ya da fail/failler ile irtibatlandırılabilecek herhangi bir delil, iz, emare tespit edilemediği, soruşturma sürecinde şüpheli olarak ifadeleri alınan kişiler hakkında kamu davası açmaya yeter şüphe bulunmadığı belirtilmiştir. Başsavcılıkça ayrıca aynı gün daimî arama kararı alınmıştır. Kararda, C.E.yi öldüren fail ya da faillere ulaşmayı sağlayacak herhangi bir delil, iz, emare tespit edilemediği belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilen ve kimliği tespit edilemeyen şüphelinin/şüphelilerin zamanaşımı tarihine kadar sürekli olarak araştırılmasına devam edilmesine karar verilmiştir.

27. Başvurucu, ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiştir. Hakkâri Sulh Ceza Hâkimliğinin 4/3/2021 tarihli kararıyla itirazın reddine karar verilmiştir. Başvurucu vekili kararı 11/3/2021 günü öğrenmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 11/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

29. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

30. Başvurucu; olay yeri incelenmesi, bilgi sahiplerinin beyanlarının alınması ve maktulün telefonuna el konulması başta olmak üzere Başsavcılık talimatlarının geç yerine getirildiğini,

bir kısmının ise yerine getirilmediğini, makul bir hızla hareket edilmediği için bir kısım delilin kaybolduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca kısıtlama kararı nedeniyle dosyaya etkin katılım sağlayamadığını, soruşturmanın üç yıl aşkın bir süre devam ettiğini, gecikmeler nedeniyle bir kısım delilin kaybolduğunu, böylelikle maddi gerçeğin ortaya çıkmasının imkânsız hâle geldiğini iddia etmiştir. Başvurucuya göre yaşam, adil yargılanma ve etkili başvuru hakları ihlal edilmiştir.

31. Bakanlık görüşünde; öncelikle başvurunun kabul edilebilirlik şartlarını karşılayıp karşılamadığının incelenmesi, şikâyetlerin esasına ilişkin olarak ise başvuruya dair ilgili kurumlardan temin edilen bilgi ve belgelerin yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği dile getirilmiştir.

32. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki benzer iddiaları yinelemiştir.

2. Değerlendirme

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurunun yaşam hakkının usul boyutu kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

35. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

36. Ölüme kasten neden olunması veya ölümün saldırı sonucu meydana gelmesi hâlinde etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü ölüm olayı hakkında ceza soruşturması yürütülmesini gerektirir (Asya Göres ve diğerleri [GK], B. No: 2018/15851, 1/12/2022, § 74). Bu tür soruşturmanın Anayasa’nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamları resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeli; soruşturma makul bir özen ve süratle yürütülmeli, soruşturma veya sonuçları gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı ve ölen kişinin yakınları meşru menfaatlerini korumak için soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmelidir (Salih Akkuş [1. B.], B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Bununla birlikte etkili soruşturma yürütme bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa’nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 98).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

37. Başvurucunun oğlu C.E.nin olay gecesi 02.30 sıralarında kafası ve boynundan yaralanmış ve kalbi durmuş bir hâlde yakınları tarafından özel araçla hastaneye getirilmesi üzerine Başsavcılıkça resen soruşturma işlemlerine başlanmıştır. Her ne kadar soruşturma sürecinde bir kısım şüpheli yönünden iletişimin tespiti ve dinlenmesi tedbirine başvurulacağı için kısıtlama kararı verilmiş ise de (bkz. § 16) daha sonra başvurucunun talebi üzerine kısıtlılık kaldırılmıştır (bkz. § 24). Yine soruşturma sürecinde başvurucu dâhil olmak üzere C.E.nin yakınlarının şikâyetleri dinlenmiştir (bkz. § 23). Talepleri doğrultusunda bir kısım bilgi sahibinin de ifadesine başvurulmuştur (bkz. § 25). Kısacası resen ve derhâl başlatılan soruşturmada başvurucunun ve ölen kişinin diğer yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılmalarına olanak sağlanmıştır.

38. Somut başvuru bakımından asıl irdelenmesi gereken husus; ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delillerin tespit edilip edilmediği, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülüp yürütülmediğidir.

39. C.E. olay gecesi saat 02.30 sıralarında kafası ve boynundan yaralanmış ve kalbi durmuş bir hâlde yakınları tarafından özel araç ile hastaneye getirilmiştir. Kollukça saat 02.30'da tanzim edilen nöbetçi cumhuriyet savcısı görüşme tutanağından (bkz. § 6) soruşturma makamının olaydan saat 02.30 sıralarında haberdar olduğu anlaşılmıştır. Görüşme Tutanağı'na göre soruşturma savcısı; olay yerinde inceleme yapılması, olay yerinin fotoğraflanması, suç unsuru olabilecek delillere, ayrıca C.E.nin cep telefonuna el konulması, müşteki ve tanıkların beyanlarının alınması talimatı vermiştir.

40. Kolluk, ancak olay gününün sabahında, saat 08.00 sıralarında C.E.nin cesedinin bulunduğu ahıra gitmiştir (bkz. § 7). Nitekim olay yeri inceleme işlemi de saat 09.00 sıralarında yapılmıştır (bkz. § 9). Kollukça ahırda delillerin kaybolmaması için tedbir alınmazdan evvel olay mahalline giren hatta burada bulunan cep telefonu, para gibi bir kısım delili alanların olduğu görülmüştür. Her ne kadar C.E.ye ait olduğu anlaşılan cep telefonu sonradan soruşturma makamlarına teslim edilmişse de olay yerinin bütünlüğü bozulduğu gibi kaybolan ya da tadil edilen delillerin olması ihtimal dâhilindedir. Dahası bahsi geçen cep telefonu üzerinde yapılan incelemede olay akşamı saat 22.52'de gelen iki cevapsız çağrıya dair kaydın silindiği ancak görüşme olmadığı için HTS kaydından numaranın veya numaraların tespitinin mümkün olmadığı bildirilmiştir (bkz. § 19). Cumhuriyet Savcısı Görüşme Tutanağı'nın 02.30'da tanzim edildiği gözetildiğinde en geç bu saat itibarıyla olaydan haberdar olunmasına rağmen ancak saat 08.00 sıralarında olay yerine gidilerek olay yerine herhangi bir müdahale olmaması için tedbir alınmıştır. Soruşturma dosyası kapsamında neden derhâl olay yerinde güvenlik tedbiri alınmadığı, buna engel bir durum olup olmadığına dair bir veri de yoktur. Yine olay yerine girdiğini ikrar eden kişinin beyanında adı geçenlerin de bu hususta ifadeleri alınmış değildir.

41. Başvurucu ile C.E.nin kardeşi E.E.nin olayın yaşandığı ahırdaki delilleri yok ettiklerini ileri sürdükleri H.Y. ve Ö.E.nin bilgi sahibi sıfatıyla beyanlarına başvurulmuştur. H.Y. iddiaları genel olarak reddetmiş ise de Ö.E. olay gecesi aile büyüğü olan Ş.E.nin kendisine, E.Y.ye ve C.B.ye el feneri vererek "Gidin ahırı arayın, insan veya hayvan izi falan var mı, gidin bakın." dediğini, bunun üzerine ahıra gittiklerini, ahırda gördükleri cep telefonu ve parayı alarak M.E.nin eşine teslim ettiklerini ifade etmiştir (bkz. § 25). Ö.E.nin ifadesinde adları geçenlerden Ş.E. dinlenmemiş, C.B. ve E.Y. dinlenmiş fakat kendilerine bu hususta bir

şey sorulmamıştır.

42. Hakkâri Adli Tıp Şube Müdürlüğünde görevli uzman hekim tarafından tanzim edilen adli görüş bildirim raporunda; C.E.nin vücudunda tespit edilen yaraların bir kısmının künt cismin başa teması ile oluşabileceği, boynuz darbesi ile oluşmasının mümkün olmadığı, diğer yaraların boynuz darbesi ile oluşması mümkün ise de ahırdaki keçilerin boynuzlarında kan tespit edilemediği mütalaa edilmiştir (bkz. § 21). Nitekim Başsavcılıkça dosyada kasten öldürme suçundan daimî arama kararı verilmiştir.

43. Soruşturma sürecinde başvurucu ve bir kısım müşteki, C.E.nin işletmesi için 30.000 TL verdiği F.Y.nin parayı -iddia ettiği gibi- kendi dükkânında kullanmadığını, Batmanlı bir adam ile kaçak mücevherat işi yapmakta kullandığını ileri sürmüş ise de bu husus yeterince araştırılmadığı gibi Başsavcılıkça alınan ifadesinde olay günü rahatsız olduğu için hastaneye gittiğini iddia eden F.Y.nin hastane kayıtlarında yapılan araştırma neticesinde olay günü hastaneye giriş çıkış kaydı olmadığı tespit edilmesine rağmen bu husus da açıklığa kavuşturulmamıştır.

44. Anılan eksiklikler nedeniyle başvuruya konu soruşturmanın etkili kabul edilmesi için aranan ölçütleri karşılamadığı sonucuna varılmıştır.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

46. Başvurucu; ihlalin tespiti, ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için kararın ilgili soruşturma merciine gönderilmesi ile 200.000 TL maddi, 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

47. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

48. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturma, şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

49. İhlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya 330.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebi reddedilmelidir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Çukurca Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor.2018/102) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 330.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CENGİZ ÖNGÜL

B. No: 2021/26207 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26207

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CENGİZ ÖNGÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26207)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Cengiz ÖNGÜL

Vekili : Av. İbrahim AFŞAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, üyesi olduğu sendikanın aldığı karar üzerine nöbet görevini yerine getirmeyen kamu görevlisinin disiplin cezası ile cezalandırılması nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Diyarbakır'da bir ortaokulda sosyal bilgiler öğretmeni olup Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM SEN) üyesidir. EĞİTİM SEN Genel Merkez Yürütme Kurulunun 24/11/2017 tarihli ve 81 sayılı kararı şöyledir:

"Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul ve kurumlarda görev yapan öğretmenlerin, haftada bir günden fazla nöbetin isteğe bağlı ve ücretli olması talebiyle, 2017-2018 öğretim yılı süresince hafta içinde yalnız bir gün nöbet tutmalarına, Anayasa'da yer alan angarya yasağına ve hukuka aykırı uygulama olan haftada bir günden fazla nöbet tutmamalarına karar verilmiştir"

3. Başvurucu, söz konusu sendika kararlarına istinaden aynı hafta içinde ücreti ödenmeyen ikinci nöbeti tutmayacağını okul idaresine bildirmiştir. Başvurucunun 16/2/2018 tarihinde nöbet görevini yerine getirmediği aynı gün tutanak altına alınmış ve okul idaresinin

6/3/2018 tarihli yazısı üzerine başvurucu hakkında 8/3/2018 tarihinde disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucunun 16/2/2018 ve 15/3/2018 tarihlerinde birden fazla nöbet görevini yerine getirmediği gerekçesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (a) alt bendi gereğince kınama cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

4. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali talebiyle dava açmıştır. Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, ikinci nöbet görevini yerine getirmeme eyleminin kapsamının eğitim hakkına sağlıklı erişimi engelleyeceği belirtilmiştir.

5. Kararın istinaf edilmesi üzerine Bölge İdare Mahkemesi, istinaf başvurusunu gerekçeli olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, söz konusu sendika kararının kamu görevlilerinin ortak menfaatlerini korumak ve gerçekleştirmek şeklindeki sendikal amaçların sınırını aşarak mevzuat hükümlerinin eğitim öğretim dönemi boyunca uygulanmaması niteliği taşıdığı, başvurucunun nöbet tutmaması için geçerli bir mazeret olarak kabul edilemeyeceği belirtilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 10/4/2021 tarihinde öğrenmiş olup 28/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; sendikanın aldığı karar uyarınca nöbet görevini yerine getirmemesi nedeniyle kendisine disiplin cezası verilemeyeceğini belirterek örgütlenme özgürlüğünün ve sendika hakkının, ikinci nöbet görevine ücret verilmemesi nedeniyle de angarya yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Anayasa Mahkemesi önceki kararlarında, kamu görevlileri sendikalarının faaliyet alanlarına ilişkin oldukça geniş açıklamalarda bulunmuştur (Ahmet Parmaksız [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, §§ 50, 62; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], B. No: 2018/24874, 31/3/2022, §§ 26, 36). Başvurucu, başvuru konusu nöbet tutmama eylemiyle idareyi baskı altına alarak ikinci nöbet için ücret verilmesini hedeflemiş ve bu eylemi sendika kararı üzerine gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla anılan eylem çağrısının kamu görevlisinin çalışma hayatı ve bu bağlamda sendikaların çekirdek faaliyet alanı ile ilgili olduğu anlaşıldığından somut olaya konu müdahalelerin sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (sendikal hakların değerlendirme usulü ve mahiyeti için bkz. Ahmet Parmaksız, §§ 48-63; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], §§ 24-34).

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Somut olayda, üyesi olduğu sendikanın aldığı karar üzerine nöbet tutmama eylemine katılan başvurucunun kınama disiplin cezası ile cezalandırılmasının sendika hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğunun kabul edilmesi gerekir. Sendika hakkına müdahalenin kanuni dayanağını 657 sayılı Kanun'un 26. ve 125. maddelerinin oluşturduğu ve kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Başvurucunun nöbet görevini yerine getirmemesi nedeniyle

yapılan müdahalenin kamu hizmetinin gereği gibi yerine getirilmesine yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı sonucuna varılmıştır.

12. Anayasa Mahkemesi benzer iddiaları Osman Bayat ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/11319, 5/9/2024) kararında değerlendirmiştir. Osman Bayat ve diğerleri kararına konu olayda, sendikaların öğretmenlere nöbet görevi karşılığında ücret ödenmesi talebine ilişkin yetkililere seslerini duyurmak için 2012 yılı başlarından 2015 yılı ortalarına kadar çeşitli sendikal araçlarla etkinlikler düzenledikleri ve nihayetinde üyelerinin 2015 yılı ikinci döneminde kesintisiz olarak nöbet tutmaması yönünde kararlar aldıkları görülmektedir (Osman Bayat ve diğerleri, §§ 7-9). Öğretmenlere nöbet ücreti ödenmesi taleplerine ilişkin olarak düzenlenen eylem kararına istinaden 2015 yılı Nisan-Haziran döneminde toplamda 7 ila 11 gün süresince nöbet görevlerini yerine getirmeyen başvuruculların uyarma cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Başvurucular, bu disiplin işlemlerine karşı açtıkları davaların reddedilmesi üzerine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, anılan başvuruları sendika hakkı kapsamında incelemiştir.

13. Mezkûr kararda başvuruculların nöbet tutmama eylemine birçok defa (7 ilâ 11 gün) başvurarak kamu makamlarının sendika hakkı kapsamında yapılan eylemlere göstermesi gereken müsamaha seviyesinin ötesine geçildiği vurgulanmıştır (Osman Bayat ve diğerleri, § 47).

14. Osman Bayat ve diğerleri kararında, idarenin başvurucular hakkında hemen disiplin soruşturması açmadığı, nöbet ücretine ilişkin taleplerini dile getirebilmeleri için gerekli ortamı başvuruculara sağladığı, aynı eyleme her bir başvurucu tarafından birçok defa başvurulmak suretiyle başvuruculların eylemden bekledikleri fayda ile kamu hizmetlerinin devamlılığı arasındaki dengeyi bozacak surette hareket ettikleri belirtilmiştir (Osman Bayat ve diğerleri, § 48). Mezkûr kararda, kamu görevlileri sendikalarının çeşitli sendikal araçlarla taleplerine ilişkin politika yapma sürecini başlatmalarına rağmen görevi yerine getirmeme şeklindeki eylemlerin devletin öğretmenler için asli bir görev olarak öngördüğü ve eğitim öğretim faaliyetlerinin kesintisiz olarak sürdürülmesinde yadsınamaz bir önemi olan nöbet düzenlemesinin tamamen ve fiilî olarak işlevsiz kalmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Kararda, iki ay gibi eğitim hizmeti bakımından oldukça uzun kabul edilebilecek bir süre boyunca devam eden nöbet görevini terk etme eylemine karşılık olarak başvuruculların uyarma cezasıyla tecziyesinin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyacı karşıladığı belirtilmiştir (Osman Bayat ve diğerleri, § 49). Kararda son olarak, başvuruculların uzunca bir süre müsamaha gösterilerek hemen cezalandırılmaması ve başvuruculara mevzuattaki en hafif disiplin cezasının verilmesinin orantılı olduğu değerlendirilmiş, sendika hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır (Osman Bayat ve diğerleri, §§ 50-51).

15. Buna göre özet olarak Osman Bayat ve diğerleri kararında; başvuruculların eylemlerinin uzun süre devam etmesi, idare tarafından başvuruculara azımsanmayacak bir süre müsamaha gösterilmesi ve nihayetinde başvuruculara verilen cezanın en hafif disiplin cezası olması olguları esas alınarak müdahalenin zorunlu toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğu değerlendirilerek sendika hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

16. Somut olayda başvurucunun ücreti ödenen ilk nöbet görevini yerine getirdiği hâlde ücreti ödenmediği gerekçesiyle aynı hafta içindeki ikinci nöbet görevini yerine getirmediği, nöbet tutmayacağını okul idaresine bildirdiği, 16/2/2018 tarihinde nöbet tutmadığı, okul idaresinin 6/3/2018 tarihli bildirimi üzerine hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı ve

başvurucunun kınama cezasıyla tecziye edildiği görülmektedir. Bu durumda, eldeki başvuruya konu olayda değerlendirmeye esas alınacak olgularla -eylemin süresi, idarece gösterilen müsamaha ve verilen disiplin cezasının ağırlığı- Osman Bayat ve diğerleri kararına konu olaydaki olguların esaslı farklılıklar içerdiği anlaşılmaktadır. Bu esaslı farklılıklar nedeniyle somut başvuruda demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk değerlendirmesinin başvurunun anılan koşullarına göre yapılması gerekmektedir.

17. Anayasa Mahkemesinin olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Özgür Köroğlu ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ([1. B.], B. No: 2021/65278, 29/4/2025) kararına konu olayda, sınıf öğretmeni olan başvurucunun ücreti ödenmediği gerekçesiyle aynı hafta içindeki ikinci nöbet görevini bir kez yerine getirmemesi üzerine aylıktan kesme cezasıyla cezalandırıldığı anlaşılmaktadır.

18. Mezkûr kararda, başvuruya konu disiplin cezası verilirken başvurucunun görev yaptığı okulda nöbet tutmaması nedeniyle eğitim-öğretim faaliyetinde nasıl bir aksamanın olduğu, okulda nöbet tutan toplam öğretmen sayısının kaç olduğu, eylemin kaç kez yapıldığı, başvurucu dışında eyleme katılan başka öğretmenin bulunup bulunmadığı gibi hususların da hem idari işlem aşamasında hem de bunun yargısal denetiminde dikkate alınmadığı belirtilmiştir (Özgür Köroğlu ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, § 17). Kararda, yargısal makamlarca başvurucunun sendikal hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli olduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığından başvurucu hakkında aylıktan kesme cezası verilmesi ile Anayasa'nın 51. maddesinde koruma altında olan sendika hakkına yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna varılmıştır (Özgür Köroğlu ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, § 18).

19. Başvurucunun ücreti ödenmediği gerekçesiyle aynı hafta içindeki ikinci nöbet görevini 16/2/2018 tarihinde yerine getirmemesi eyleminin aynı gün tutanak altına alındığı, okul idaresinin 6/3/2018 tarihli yazısı üzerine başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı ve başvurucunun kınama cezasıyla tecziye edildiği görüldüğünden eldeki başvuruda Özgür Köroğlu ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Başvurucu hakkında kınama cezası verilmesi ile Anayasa'nın 51. maddesinde koruma altında olan sendika hakkına yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 50.000 TL tazminat taleplerinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Ayrıca başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 2. İdare Mahkemesine (E.2018/1391, K.2019/194) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FERHAT DEMİRBAŞ

B. No: 2021/40764 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/40764

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERHAT DEMİRBAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/40764)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Rıdvan DEMİR

Başvurucu : Ferhat DEMİRBAŞ

Vekili : Av. Mehtap SERT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahpusun ceza infaz kurumunda fiziksel saldırıya uğraması ve bu olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Osmaniye 1 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) barındırılırken 18/9/2018 tarihinde infaz koruma görevlilerinin fiziksel saldırısına uğradığını iddia etmiştir. Başvurucu hakkında aynı gün düzenlenen adli muayene raporunda başvurucunun alın bölgesinde hafif şişlik ve kızarıklık, her iki kolunda ise kızarıklık olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Sonraki gün düzenlenen adli muayene raporunda ise sol boyun bölgesinde tırnaklarıyla çizdiği değerlendirilen yaklaşık 4 cm uzunluğunda dört beş, sırt bölgesinde de duvara sürtme şeklinde oluştuğu değerlendirilen sıyrıklar olduğu belirtilmiştir.

3. Başvurucu; infaz koruma görevlilerinin koğuşundaki başka bir mahpusa yönelik fiziki müdahalesine sözlü olarak itiraz ettiğini, bunun üzerine kendisine de fiziki müdahalede bulunulduğunu, falakaya yatırıldığını, akabinde süngerli odaya götürüldüğünü, adli muayene raporu düzenlenmesi için başvurduğunda Kurumda görevli doktorun da sözlü şiddetine uğradığını, diğer infaz koruma memurlarıyla birlikte fiziksel şiddete katıldığını iddia ederek

15/10/2018 tarihinde suç duyurusunda bulunmuştur.

4. Başvurucunun suç duyurusu üzerine Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) konuyla ilgili olarak Kurumdan açıklama istemiş, tanık ve kamera kayıtlarına ilişkin araştırma yapılması talimatı vermiştir.

5. Kurum tarafından verilen cevabi yazıda, olaya ilişkin olarak düzenlenen tutanakta belirtilen hususlarla paralel şekilde, başvurucunun bulunduğu koğuşta şarap üretildiği yönünde ihbar alınması üzerine koğuşa gidildiği, tespit edilen şarapların kime ait olduğunun sorulduğu, mahpuslardan ikisinin bu konuda birbirine saldırdığı, olaya müdahale edildiği esnada başvurucunun mahpusları galeyana getirmeye ve infaz koruma memurlarına saldırmaya çalıştığı ve bazı infaz koruma memurlarının sırtına vurduğu, sakinleştirilmeye çalışıldığı esnada kafasını kapıya vurduğu, bunun üzerine tekli odaya alındığı, burada da kafasını duvara vurması üzerine süngerli odaya götürüldüğü, doktor tarafından tanzim edilen raporla da kendisine zarar verdiğinin belirlendiği, olayda darp eyleminin yaşandığına yönelik bir tespit olmadığı belirtilmiştir. İki infaz koruma memuru hakkında da Kurum doktoru tarafından adli muayene raporu tanzim edildiği, bu raporlarda infaz koruma memurlarından birinin sırtında ve kollarında kızarıklık, diğerinin ise bacak ve kollarında kızarıklıklar olduğunun tespit edildiği açıklanmıştır.

6. Başsavcılık, Kurum tarafından verilen cevap üzerine cevabi yazıya atıfla 19/3/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş; kararda Kurumun açıklamalarına yer vererek somut bir delil olmadığını, başvurucunun soyut isnatlarda bulunduğunu ifade etmiştir. Başvurucu vekilinin karara yaptığı itiraz neticesinde Osmaniye 1. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına ve soruşturmanın genişletilmesine karar vermiş; kararda başvurucu hakkında tanzim edilen iki adli muayene raporu olmasına, Başsavcılığın tanık ve kamera kaydı araştırması yapılması yönündeki talimatına rağmen söz konusu hususlar hakkında araştırma yapılmadığını, talimatların gereklerinin yerine getirilmediğini belirtmiştir.

7. Anılan karar üzerine Başsavcılık; Kurumdan kamera kayıtlarının gönderilmesini, Adli Tıp Kurumundan da rapor tanzim edilmesini istemiştir. Kurum, olaya ilişkin kamera görüntüleri olmadığını belirterek önceki cevabi yazısını tekrar etmiştir. Adli Tıp Kurumunca düzenlenen raporda ise başvurucuda meydana gelen yaralanmaların darp ve cebir sonucu oluşabileceği gibi düşme veya çarpma gibi kişinin eylemlerinden de kaynaklanabileceği, yaralanmanın kaynağının tespit edilmesinin tıbben mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

8. Başsavcılık, alınan bilgi ve rapor doğrultusunda 19/3/2020 tarihli kararında dayandığı aynı gerekçeyle (bkz. § 6) 31/12/2020 tarihinde tekrar kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Karara yapılan itiraz Hâkimlikçe reddedilmiştir.

9. Başvurucu nihai kararı 17/8/2021 tarihinde öğrendikten sonra 8/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarından yapılan inceleme neticesinde olayla ilgili olarak başvurucu hakkında ceza soruşturması yürütülmediği, disiplin soruşturmasında görevlileri yaralama fiili kapsamında başvurucunun cezalandırılmasına karar verildiği tespit edilmiştir.

11. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebini kabul ederek başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; barındırıldığı koğuşta yapılan aramada bazı koğuş arkadaşlarının şarap ürettiğinin söylendiğini, infaz koruma memurlarının koğuş arkadaşına fiziki müdahalede bulunarak arkadaşını koğuştan götürmeye çalıştığını, buna itiraz etmesi üzerine kendisine de fiziksel şiddet uygulandığını, falakaya yatırıldığını, süngerli odaya götürüldüğünü, adli muayene raporu aldırılmak istenmediğini, muayenesini yapan Kurum doktorunun da sözlü ve fiziksel şiddet uyguladığını, Başsavcılığın etkili bir soruşturma yürütmediğini, tanık ifadelerine başvurmadığını, şüphelileri tespit etmediğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa Mahkemesi içtihatlarına atıf yapılarak olayın karara bağlanmasında bu içtihatların dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm delilleri toplamalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

16. Somut olayda soruşturma üç yılı aşkın bir sürede bitmiştir. Soruşturmaya konu olayın karmaşık olmadığı ve sonuçlandırılmamasının başvurucunun tutumundan kaynaklanmadığı da açıktır. Başsavcılık 15/10/2018 tarihinde yapılan suç duyurusundan sonra uzun süre hareketsiz kalmıştır. Bu kapsamda elde edilmesi olanaklı olan görüntülerin saklama süresinin dolmasına da sebebiyet verdiği söylenebilecektir. Ayrıca Başsavcılık, olayda tanıklar bulunduğu açık olmasına rağmen bu yönde bir araştırma yapmamış; başvurucunun koğuşundakileri tanık olarak dinlememiştir. Başvurucunun fiziki saldırısına uğradığı ileri sürülen ve olaya karıştığı anlaşılan infaz koruma memurlarının ifadelerine başvurmamıştır. Adli muayene raporlarındaki çelişki ve subjektif değerlendirmeler ile başvurucunun yakınmalarına yönelik olarak Kurum doktorunun ifadesini almamıştır. Bu durumda

Başsavcılığın soruşturmayı etkili bir şekilde yürüttüğünden bahsedilmesine olanak yoktur. Dolayısıyla kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının değerlendirilebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Olayın aydınlatılması ise ihlal iddiaları ile ilgili etkili bir soruşturma yapılmasına bağlıdır. Başvuruya konu olayda olayı çevreleyen koşullar yeterince aydınlatılmadığından bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden soruşturma yapılması yanında 200.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamınca yapılması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Başvurucuya manevi zararları karşılığında net 165.000 TL ödenmesine, başvurucu maddi zararlarına yönelik herhangi bir delil sunmadığından maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor.No: 2020/7972) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 165.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SAFURE GÜNEŞ (2)

B. No: 2021/54315 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/54315

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAFURE GÜNEŞ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/54315)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Safure GÜNEŞ

Vekili : Av. Mahmut KAÇAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kolluğun gösterinin dağıtılması sırasında kullandığı güç nedeniyle meydana gelen yaralanma ve bu olay hakkında yürütülen yargılama sürecinin etkisizliği nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Başvuru Süreciyle İlgili Bilgiler

2. 2014 yılındaki yerel seçimlerde Muradiye Belediyesine meclis üyesi seçilen başvurucu, Muradiye Belediyesinde eş genel başkan olarak görev yaptığını belirtmektedir. 28/1/2015 tarihinde Muradiye (Van) Belediyesi önünde Suriye'nin Ayn El Arab bölgesindeki çatışmaların sona ermesini kutlamak amacıyla Demokratik Bölgeler Partisi ve Halkların Demokratik Partisinin öncülüğünde bir etkinlik düzenlenmiştir. Alanda tedbir alan kolluk güçleri etkinlik alanına asılan bazı poster ve pankartların kaldırılması konusunda parti yöneticilerine ve gruptakilere uyarı yapmıştır. Aynı gün saat 16.00'da 12 polis memuru tarafından düzenlenen olay tutanağına göre başvurucunun da içinde bulunduğu üç kişi "pankartların kesinlikle indirilmeyeceğini, müdahale edilirse karşı konulacağı, polisin gücü varsa kendilerinin de gücü olduğu" şeklinde cevaplar vermiştir. Aynı tutanağın devamına göre başvurucu "müdahale edilirse karşı koyulacağı ve ölüm olabileceği" yönünde tehdit

içerikli sözler sarf etmiştir. Kolluk, suç teşkil ettiğini belirttiği poster ve pankartların indirilmesi için dört defa ses yükseltici cihazla uyarı yapmış; grup içindeki kişiler poster ve pankartları indirmeyecekleri yönünde karşılık vermiştir. Grupta bulunan kişilerin kolluğa sözlü ve fiziki saldırıda bulunması, belediye bahçesi ve çevresinde bulunan ve kimliği belirlenemeyen on kişilik grubun taşla saldırması ve etkinlik için kurulan platforma yüzü maskeli kişilerin çıkması üzerine gruba orantılı şekilde güç kullanılmış, taşlı saldırı sırasında Çevik Kuvvet polisine ait bir plastik koruyucu kalkan kırılmıştır. Tutanakta, müdahale sırasında başvurucunun da yaralandığı kayıt altına alınmıştır.

3. Başvurucu, yaralanması sonrasında ambulansla Muradiye Devlet Hastanesine götürülmüştür. Aynı gün düzenlenen genel adli muayene raporunda başvurucunun kafasının arkasına copla darbe aldığı, kusma, sol gözde şaşılık, sağ gözde kanama odağı ve kafa oksipital bölgede ağrı ve şişlik şikâyetleri olduğu şeklinde tespitlerde bulunulmuştur. Başvurucu, tomografi cihazı yokluğu nedeniyle Van Bölge Hastanesine sevk edilmiş, tedavisine burada devam edilmiştir. Başvurucu 30/1/2015 günü sabah saatlerinde söz konusu hastaneden taburcu edilmiştir.

4. Kolluğun olayı bildirmesi üzerine Muradiye Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) derhâl zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması suçundan soruşturma başlatmıştır. Diğer yandan 30/1/2015 tarihinde Van Baro Başkanlığını temsilen baro başkanı, başvurucunun yaralanması nedeniyle suç duyurusunda bulunmuştur. Savcılığın sözlü talimatı üzerine olay günü etkinlikte görevli yirmi beş civarında Çevik Kuvvet polis memurunun Terörle Mücadele Büro Amirliğinde 3/2/2015-5/2/2015 tarihlerinde tanık olarak ifadesi alınmış fakat polislere olayla ilgili herhangi bir fotoğraf veya kamera kaydı gösterilip diyecekleri sorulmamıştır. Ayrıca iki polis memuru tarafından ulusal basında çıkan haberlerdeki görüntüler incelenip bununla ilgili olarak 31/1/2015 tarihinde tutanak hazırlanmıştır. Tutanakta başvurucunun güvenlik güçlerinin önüne gelerek "Bunun hesabını vereceksiniz, halay çeken bir grubu eğer siz ölümle tehdit ediyorsanız bunun hesabı size sorulacak." dediği, Çevik Kuvvet polisleri kasklı ve gaz maskeli olduğu için arbede esnasında başvurucuya kimin vurduğunun tespit edilemediği kayıt altına alınmıştır. Başsavcılık başlattığı soruşturma kapsamında başvurucunun yaralandığı ana ilişkin fotoğraf ve video kayıtlarının incelenerek yaralanmasına sebep olan polis memurunun belirlenmesi için Jandarma Kriminal Daire Başkanlığına (Jandarma Kriminal) yazı yazmıştır. Başsavcılık ayrıca Van İl Emniyet Müdürlüğünden başvurucunun yaralanması nedeniyle idari tahkikat yapılıp yapılmadığını, başvurucuya vuran polis memurunun tespit edilip edilmediğini sormuş; ayrıca başvurucu hakkında adli rapor düzenlenmesini sağlamıştır.

5. Başvurucu hakkında Muradiye Devlet Hastanesinde 28/1/2015 günü düzenlenen genel adli muayene raporunda "baş oksipital bölgede şişlik ve ağrı, sol gözde şaşılık, sağ gözde kanama odağı" şeklinde muayene bulguları tespit edilmiş, ayrıca başvurucunun başına aldığı darbe sonucu tomografi çekimi ve ileri tedavi için Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesine (Van Bölge Hastanesi) sevk edildiği bildirilmiştir. Van Bölge Hastanesi tarafından düzenlenen epikriz özetinin "Öneriler" bölümünün son kısmında "Gece çekilen beyin MR da belirgin patoloji izlenmediği Dr. [F.P.] tarafından ifade edildi. Hastaya beyin cerrahisi rekonsultasyonu istendi. Kontrollerinde patoloji olmadığı söylendi. Hastanın karın ağrıları ve bulantı şikayetlerinde azalma olması üzerine hasta önerilerle taburcu edildi." şeklinde bilgiye yer verilmiştir. Söz konusu yazıda başvurucunun taburcu günü 30/1/2015, saati ise 09.51 olarak belirtilmiştir.

6. Başvurucu 18/3/2015 tarihinde Başsavcılıkta verdiği ifadesinde olay yerinde emniyet

müdürüyle etkinliğe müdahale edilmemesi konusunda konuştuğunu, emniyet müdürünün dağılmaları gerektiğini söylediğini, bir müddet sonra polislerin gazla müdahale etmeye başladığını, emniyet müdürüne "Halay çeken kişilere bu şekilde müdahale edilmez, ellerinde taş, sopa yok." dediğini, emniyet müdürünün arkasını dönmesi üzerine muhatap bulamadığı için kendisinin de arkasını dönüp yapılan müdahaleye bakmak istediği sırada kafasına copla vurulduğunu, darbe alınca nasıl yere düştüğünü dahi hatırlamadığını, hemen bayıldığını, kendisine vuran kişiyi hatırlamadığını, emniyet müdüründen ve kendisine vuran kişiden şikâyetçi olduğunu bildirmiştir.

7. Jandarma Kriminal tarafından hazırlanan 25/5/2015 tarihli raporun sonuç kısmında "olayın meydana geldiği anda polis memurunun yüzünün, kaskının ve/veya diğer şahıslardan ayırt edilebilecek derecede özellik içeren herhangi bir bölümünün (kıyafet, aksesuar vb.) çekim yapan kameraların görüş alanı ve açısı içerisinde yer almamasından dolayı polis memurunun tespitini sağlayacak herhangi bir bulgunun tespit edilemediği" bildirilmiştir.

8. Van İl Emniyet Müdürlüğü olayla ilgili yaptığı idari soruşturmanın bir örneğini Başsavcılığa göndermiş ve soruşturmanın devam ettiğini bildirmiştir. İdari tahkikat neticesinde soruşturmacı tarafından 31/5/2015 tarihinde rapor hazırlanmıştır. Rapora göre biri emniyet müdürü olmak üzere yirmi iki polis memuru tahkikatta dinlenmiş, ayrıca Muhabere Şube Müdürlüğünden görüntü kayıtlarıyla ilgili inceleme yapılması istenmiştir. Raporun sonuç ve kanaat kısmında, polis memuru K.K.nın yere düştükten sonra başvurucuya copla vurmaya çalıştığının tespit edilmesi nedeniyle K.K.ya üç gün aylıktan kesme cezası verilmesi, diğer polis memurları M.F., M.A.D. ve E.Ü.nün ise olay günü cop kullandıkları fakat başvurucuya vurduklarına dair herhangi bir bilgi ve belge tespit edilemediğinden bu kişilere ceza verilmemesi yönünde değerlendirme yapılmıştır. Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Dairesi tarafından 15/6/2016 tarihinde başvurucu hakkında düzenlenen raporda başvurucunun yaralanmasının yaşamını tehlikeye sokmadığı, kişi üzerindeki etkisinin basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu belirtilmiştir.

9. Başvurucunun avukatı 25/6/2015 tarihinde sunduğu dilekçede başvurucunun arkası dönük iken kafasına copla vurulması üzerine bayılıp yere düştüğünü, yere düştükten sonra da polislerin başvurucuya vurmaya devam ettiğini, başlatılan soruşturmanın bağımsız kişilerce yürütülmediğini, tutanakların eksik ve yanlı düzenlendiğini, suç vasfının doğru belirlenmediğini, olayın faillerinin ve tanıklarının tespit edilmediğini ve olay yerinde keşif yapılmadığını iddia etmiştir.

10. Başsavcılık, yaptığı soruşturma sonunda düzenlediği 3/8/2016 tarihli iddianamede polis memuru K.K.nın başvurucuyu kasten yaraladığı gerekçesiyle cezalandırılmasını talep etmiştir. Muradiye Asliye Ceza Mahkemesindeki (Asliye Ceza Mahkemesi) yargılamanın ilk celsesi 26/10/2016 tarihinde yapılmış, yargılama on bir celsede tamamlanmıştır. Başvurucu, avukatı eşliğinde 28/12/2016 tarihli celsede verdiği ifadede Başsavcılık ifadesiyle benzer anlatımda bulunmuştur. Asliye Ceza Mahkemesi, polis memurları M.F., E.T. ve E.Ç.nin tanık olarak istinabe yoluyla ifadelerinin alınmasını istemiştir. İstinabe talebine ilişkin yazının ekine bu kişilerin idari tahkikat sırasında verdikleri ifadeleri de eklenmiştir. Söz konusu tanıklar idari tahkikatta fotoğraf gösterilerek sorulduğunda başvurucunun kafasına copla vuran kişinin kim olduğunu bilmediklerini, elinde eldiven olmayan, copuyla birilerine vurduğu izlenimi veren kişinin K.K. olduğunu söylemiştir. 12/10/2016 tarihinde istinabe yoluyla ifade veren E.Ç. beyanında olay sırasında grubun sol ön tarafında bulunduğunu ve gruba kalkanla müdahale ettiğini, ön tarafta olduğundan arkada kalan başvurucunun nasıl yaralandığını görmediğini, fotoğraflarda gösterilen kişinin K.K. olduğunu düşündüğünü

ifade etmiştir. Tanık M.F. naip hâkime verdiği beyanda başvurucunun nasıl yaralandığını, sanığın başvurucuya copla vurduğunu veya müdahale ettiğini görmediğini bildirmiştir. Tanık E.T. Asliye Ceza Mahkemesinde verdiği ifadede görüntülerdeki kişinin yüzünün görünmediğini, yüzünde maske olmamasından ve kolundaki armadan yola çıkarak bu kişinin K.K. olduğunu söylediğini, hâlbuki bu tespitin çok sağlıklı olmadığını, o dönem idari soruşturmacının uzayan soruşturma nedeniyle baskı yaptığını, görüntüdeki kişinin K.K. olabileceği gibi olay günü zırhlı birliklerden görevlendirilen diğer üç kişinin de olabileceğini (Üç kişiden ikisinin ismini İ.G. ve S. olarak bildirmiştir.) söylemiştir.

11. Tanık E.T.nin bildirdiği kişilerin de istinabe yoluyla ifadesi alınmıştır. İ.G. ifadesinde olay günü başka ilçede görevli olduğunu, S.K. ise olay yerinden 70-80 metre uzakta olduğunu, olayı görmediğini söylemiştir. Erciş Emniyet Müdürlüğünün cevap yazısında olay günü zırhlı birlikten altı polis memurunun görevlendirildiği bildirilmiştir. Sanık K.K. 2/12/2016 tarihinde naip hâkime verdiği savunmasında, gruptan taş atılması sonrasında kalkancı polislerin sağa ve sola ayrıldığını, bu sırada yerde yatan bir kadın gördüğünü, başvurucuya vurmadığını veya vurmaya çalışmadığını, başvurucunun nasıl yaralandığını da görmediğini, görüntülerde yüzünde gaz maskesi olmadığından kendisi görüldüğü için suçlamalara maruz kaldığını belirtmiştir. K.K. idari tahkikatta verdiği beyanında -fotoğrafların gösterilmesi üzerine- başvurucuya vuran kişinin veya elinde eldiven olmayan ve copla birilerine vurduğu izlenimi veren kişinin kendisi olmadığını söylemiştir.

12. Asliye Ceza Mahkemesi 19/9/2018 tarihinde sanığın beraatine karar vermiştir. Gerekçeli kararda, olaya ilişkin görüntüler ile inceleme tutanaklarına göre başvurucunun kafasına cop ile vuran polis memurunun olay sırasında -sanığın aksine- siyah eldiven giydiği, görüntülerde K.K. olduğu iddia edilen kişinin başvurucu yere düştükten sonra vurmaya çalıştığının değerlendirildiği fakat vurma kastıyla hareket ettiğinin görüntülere göre anlaşılmasının mümkün olmadığı, ayrıca gelen yazıya göre zırhlı birliklerden görevlendirilen tek polis memurunun K.K. olmadığı ve tanık anlatımlarının görgüye değil tahmine dayandığı, bu nedenlerle sanığın üzerine atılı suçu işlediğine dair şüpheden uzak herhangi bir delilin bulunmadığı belirtilmiştir. Verilen hükümde olayın fail/faillerinin tespiti için Başsavcılığa suç duyurusunda bulunulmamıştır. Başvurucu, verilen karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu; istinaf dilekçesinde, maruz kaldığı muamelenin işkence suçunu oluşturduğunu, bu nedenle görevsizlik kararı verilmesi gerektiğini, olay günü polis müdahalesiyle yaralandığı kamera görüntülerine yansımışken polislerin taraflı anlatımlarına itibar edilerek sanığın beraatine karar verildiğini, dosyadaki doktor raporlarına ve görüntü kayıtlarına neden değer verilmediğinin açıklanmadığını iddia etmiştir.

13. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi 1/10/2021 tarihinde istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Karar başvurucuya 26/10/2021 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 10/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Başvuruyla İlgili Diğer Yargılama Süreçleri

15. Başvurucunun -diğer dört sanıkla birlikte- olay günü etkinlik alanına bazı pankart ve posterlerin asılmasını sağladığı gerekçesiyle terör örgütü propagandası yapma, söz konusu pankart ve posterlerin kolluğun ikazına rağmen indirilmesine direnç gösterdiği gerekçesiyle de kamu görevlisine görevini yaptırmamak için direnme suçlarından cezalandırılması talebiyle Erciş Ağır Ceza Mahkemesinde (Ağır Ceza Mahkemesi) dava açılmıştır. Ağır Ceza

Mahkemesinin 10/10/2017 tarihli kararıyla başvurucunun kamu görevlisine direnme suçundan beraatine, diğer suçtan ise cezalandırılmasına karar verilmiştir. Beraat kararı istinaf kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiştir. Başvurucu, diğer suçtan verilen cezaya karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 13/2/2020 tarihli kararıyla başvurucunun eyleminin isnat edilen suçu oluşturmadığı, suç ve suçluyu övme suçunu oluşturup oluşturmadığının tartışılması gerektiği gerekçesiyle verilen kararı bozmuştur. Bozma sonrası ne şekilde karar verildiği tespit edilememiştir.

16. Başvurucu, olay günü polis tarafından copla yaralanması ve bayıldıktan sonra da fiziki müdahaleye maruz kalması nedeniyle 26/10/2015 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü aleyhine 600.000 TL manevi tazminat talebiyle tam yargı davası açmıştır. Van 3. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 6/5/2019 tarihli kararıyla başvurucunun açtığı davanın kısmen kabulüne karar vermiş, lehine 7.000 TL manevi tazminata hükmetmiştir. İlgili kararda bireysel başvuruya konu yargılamaya atıf yapılarak başvurucunun bir polis memuru tarafından yaralandığının açık olduğu kabul edilmiştir. Ayrıca olay günü başvurucunun polisin ikazlarına karşı tehditkâr bir tavır sergilemişse de fiziksel bir saldırıda bulunmadığı, taş atan grup içinde yer almadığı, kollukla yaptığı görüşme sırasında başına aniden bir cop darbesi aldığı, yere düştükten sonra da kısa süreli fiziksel müdahaleye maruz kaldığı, kolluğun eyleminin ölçüsüz olduğu, taşlı saldırı sonrasında oluşan kargaşa ortamında başvurucunun istemsizce yaralandığından bahsedilemeyeceği, dolayısıyla idarenin ortaya çıkan zarardan sorumlu olduğu değerlendirilmiştir. Karar, Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesinin 27/10/2021 tarihli kararı sonucu kesinleşmiştir. Başvurucu, karar sonrasında bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon 15/11/2022 tarihinde başvuru hakkında süre aşımı nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu; kolluğun etkinliğe katılanlara müdahale etmesini engellemek amacıyla yaptığı müzakereler sırasında kafasına copla vurulduğunu, bayılıp yere düştükten sonra da K.K.nın içinde olduğu bir grup polisin kendisine vurmaya çalıştığını, olayla ilgili kamera görüntüleri olmasına rağmen etkili bir soruşturma yapılmadığını, sadece bir polis memuru hakkında işkence suçu yerine kasten yaralama suçundan ceza davası açıldığını, makul olmayan bir sürede tamamlanan yargılamanın sonunda dosyadaki delillere rağmen bu kişinin beraatine karar verilerek olayın sorumlularının cezasız bırakıldığını belirtmiş ve kötü muamele yasağı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesinin önceki içtihatları doğrultusunda ihlal iddialarının incelenmesi gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında önceki iddialarını yinelemiştir.

18. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının

ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

21. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları -kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun- ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

22. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

23. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

24. Olası cezai sorumluluğun tespiti adına yürütülen soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmişse bu aşamanın da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olması gerekir (Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 100).

25. Bireylerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunları incelemek, bireysel başvuruya

konu edilen yargısal süreçte şüpheli ya da sanık sıfatını taşıyan kişilerin suçlu veya suçsuz olduğuna karar vermek ya da söz konusu yargısal süreçte sanıklara verilen cezaların miktarını belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 76; Umut Tamaç [2. B.], B. No: 2014/13514, 18/7/2018, § 98). Anayasa Mahkemesinin incelediği husus, devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki sorumluluğudur (Cezmi Demir ve diğerleri, § 96; Aysel Gezer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2021/9961, 2/11/2023, § 147).

26. Somut olayda 28/1/2015 tarihinde Muradiye Belediyesi önünde düzenlenen etkinlikte polis müdahalesi sırasında başvurucu yaralanmıştır. Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen rapor da başvurucunun baş bölgesindeki yaralanmayı teyit etmektedir. Olayın kolluk tarafından bildirilmesi üzerine Başsavcılık derhâl ve resen harekete geçerek soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında başvurucunun yaralandığını gösterir görüntü kayıtlarını inceletmiş, başvurucunun beyanını bizzat almış, olay yerinde görevli olan çevik kuvvet polislerinin ifadelerini aldırmış, idari tahkikat dosyasının bir örneğini temin etmiş ve Adli Tıp Kurumuna başvurucu hakkında sağlık raporu düzenlettirmiştir. Yürüttüğü soruşturma sonunda ise polis memuru olan K.K.nın başvurucuyu yaraladığı iddiasıyla iddianame hazırlamıştır. Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamada başvurucu ve sanığın ifadelerinin alınması dışında toplam beş polis memuru tanık olarak dinlenmiş, başkaca esaslı bir delil toplanmamıştır.

27. Yargılama sonunda Asliye Ceza Mahkemesi, sanık polis memuru K.K. hakkında beraat kararı verse de gerekçeli kararında başvurucunun baş bölgesinden bir polisin cop darbesiyle yaralandığını kabul etmiştir. Öte yandan iddianamede veya Asliye Ceza Mahkemesi kararında başvurucunun kendisine güç kullanılmasını zorunlu kılacak nitelikte bir davranış sergilediği konusunda bir tespite yer verilmemiştir. Her ne kadar başvurucu aleyhinde kamu görevlisine karşı görevini yaptırmama suçundan ceza davası açılsa da söz konusu davada başvurucuya isnat edilen eylemin suç vasfında olduğu değerlendirilen pankart ve posterleri ikaza rağmen indirmemek olduğu görülmektedir. Kaldı ki söz konusu suçtan başvurucunun beraatine karar verilmiş ve karar kesinleşmiştir. Diğer taraftan ceza soruşturması dışında -mevcut bireysel başvurunun konusunu oluşturmayan- başvurucunun açtığı tazminat davasında da başvurucunun kafasına polis tarafından copla vurulduğu, öncesinde başvurucunun kolluğa karşı fiziksel bir saldırı gerçekleştirmediği kabul edilerek lehine manevi tazminata hükmedilmiştir. Dolayısıyla özellikle adli makamlar tarafından gerçekleştirilen soruşturma ve bunun sonucunda verilen kararda başvurucuya karşı gerekmediği hâlde kolluk tarafından güç kullanıldığı ve başından copla yaralandığı anlaşılmıştır.

28. Öte yandan başvurucu, başına aldığı darbe sonucunda baygınlık geçirip düşmesinden sonra kolluğun fiziksel saldırılarının devam ettiğini iddia etse de özellikle olaydan sonra düzenlenen sağlık raporlarında vücudunun başka bir bölgesinde yaralanmadan bahsedilmemesi ve ceza soruşturmasında elde edilen deliller dikkate alındığında başvurucunun bu iddiasının ayrı bir değerlendirme yapmayı gerektirir nitelikte olmadığı kanaatine varılmıştır. Güç kullanımı sonucu meydana gelen yaralanma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiası yönünden etkili soruşturma türünün ceza soruşturması olduğu da gözetildiğinde -başvurucunun bu iddiasına ilişkin- İdare Mahkemesi kararındaki kabulün de bu kanaati değiştirmeye yetmediği söylenmelidir.

29. Sonuç itibarıyla başvurucu, kolluk tarafından copla kafasına vurularak yaralanmış; buna rağmen yürütülen soruşturma sonunda olayın tek sanığı hakkında beraat kararı verilmiş ve bu şekilde olayın fail/failleri belirlenmeden soruşturma kapatılmıştır. Bu sonuca

varılmasında başvurucunun yaralanmasına neden olan polis memurunun görüntülerde yüzünün gözükmemesi ve kask numarası gibi ayırt edici bir özellik taşımaması nedeniyle kim olduğunun tespit edilememesinin önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Hâlbuki etkili bir soruşturma yapıldığından söz edilebilmesi için olayın failinin görüntüler üzerinden belirlenemediği durumda öncelikle olay yerindeki diğer polis memurlarının tespit edilmesi, tespit edilen bu kişilere fotoğraf ve kamera kayıtları gösterilerek başvurucuyu yaralayan kişinin teşhis edilmesinin sağlanması gerektiği ortadadır.

30. Ne var ki Başsavcılık aşamasında Çevik Kuvvet polislerinin tanık olarak ifadeleri alınırken bu kişilere herhangi bir görüntü gösterilmemiş, beyanlarının doğruluğu Başsavcılık tarafından görüntüler eşliğinde denetlenmemiştir. Bu eksiklik kovuşturma aşamasında da giderilmemiştir. Dolayısıyla olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün deliller toplanmadan bir sonuca varılmıştır. Eksikliklere rağmen olayın üzerinden yaklaşık altı yıl dokuz ay geçmesinden sonra soruşturmanın tamamlandığı dikkate alındığında makul süratle hareket edilmediği ayrıca ortaya konulmalıdır. Bu şartlar altında kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiği kabul edilmelidir.

Selahaddin MENTEŞ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 250.000 TL manevi tazminat verilmesi talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruya konu olayda dava zamanaşımının dolup dolmadığı konusunda adli makamlar tarafından bir değerlendirme yapılmadığı gözetildiğinde başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında İdare Mahkemesi tarafından hükmedilen tazminat dikkate alınarak ve talebine bağlı kalınarak net 250.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usul

boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Muradiye 1. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2016/262, K.2018/342) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 250.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARKLI GEREKÇE

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda belirteceğim farklı gerekçelerle eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiği gerekçesiyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmaktayım.

2. Başvurucu, kolluğun etkinliğe katılanlara müdahale etmesini engel olmak amacıyla yaptığı müzakereler sırasında kafasına copla vurulduğunu, bayılıp yere düştükten sonra da K.K.nın içinde bulunduğu bir grup polis tarafından kendisine vurulmaya çalışıldığını, olayla ilgili kamera görüntüleri olmasına rağmen etkili bir soruşturma yapılmadığını ve sadece bir polis memuru hakkında işkence suçu yerine kasten yaralama suçundan ceza davası açıldığını, makul olmayan bir sürede tamamlanan yargılama sonunda dosyadaki delillere rağmen bu kişinin beraatine karar verilerek olayın sorumlularının cezasız bırakıldığını belirterek kötü muamele yasağı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

3. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da

eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

4. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

5. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

6. Anayasa'nın 17. maddesi "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında, bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

7. Olası cezai sorumluluğun tespiti adına yürütülen soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmişse bu aşamanın da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olması gerekir (Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 100).

8. Bireylerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunları incelemek, bireysel başvuruya konu edilen yargısal süreçte şüpheli ya da sanık sıfatını taşıyan kişilerin suçlu veya suçsuz olduğuna karar vermek ya da söz konusu yargısal süreçte sanıklara verilen cezaların miktarını belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 76; Umut Tamaç [2. B.], B. No: 2014/13514, 18/7/2018, § 98). Anayasa Mahkemesinin incelediği husus, devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki sorumluluğudur (Cezmi Demir ve diğerleri, § 96; Aysel Gezer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2021/9961, 2/11/2023, § 147).

9. Somut olayda, 28/1/2015 tarihinde Muradiye Belediyesi önünde düzenlenen etkinlikte

polis müdahalesi sırasında başvurucu yaralanmıştır. Adli Tıp Kurumu tarafından düzenlenen rapor da başvurucunun baş bölgesindeki yaralanmayı teyit etmektedir. Olayın kolluk tarafından bildirilmesi üzerine Başsavcılık derhâl ve resen harekete geçerek soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında başvurucunun yaralandığını gösterir görüntü kayıtlarını inceletmiş, başvurucunun beyanını bizzat almış, olay yerinde görevli olan çevik kuvvet polislerinin ifadelerini aldırmış, idari tahkikat dosyasının bir örneğini temin etmiş ve Adli Tıp Kurumuna başvurucu hakkında sağlık raporu düzenlettirmiştir. Yürüttüğü soruşturma sonunda ise polis memuru olan K.K.nın başvurucuyu yaraladığı iddiasıyla iddianame hazırlamıştır. Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamada başvurucu ve sanığın ifadelerinin alınması dışında toplam beş polis memuru tanık olarak dinlenilmiş, başkaca esaslı bir delil toplanmamıştır.

10. Yargılama sonunda Asliye Ceza Mahkemesi, sanık polis memuru K.K. hakkında beraat kararı vermişse de gerekçeli kararında başvurucunun baş bölgesinden bir polisin cop darbesiyle yaralandığını kabul etmiştir. Öte yandan iddianamede veya Asliye Ceza Mahkemesi kararında başvurucunun kendisine güç kullanılmasını zorunlu kılacak nitelikte bir davranış sergilediği konusunda bir tespite yer verilmemiştir. Her ne kadar başvurucu aleyhinde kamu görevlisine karşı görevini yaptırmama suçundan ceza davası açılmışsa da söz konusu davada başvurucuya isnat edilen eylemin suç vasfında olduğu değerlendirilen pankart ve posterleri ikaza rağmen indirmemek olduğu görülmektedir. Kaldı ki söz konusu suçtan başvurucunun beraatına karar verilmiş ve karar kesinleşmiştir. Diğer taraftan ceza soruşturması dışında mevcut bireysel başvurunun konusunu oluşturmayan- başvurucunun açtığı tazminat davasında da başvurucunun kafasına polis tarafından copla vurulduğu, öncesinde başvurucunun kolluğa karşı fiziksel bir saldırı gerçekleştirmediği kabul edilerek lehine manevi tazminata hükmedilmiştir. Dolayısıyla özellikle adli makamlar tarafından gerçekleştirilen soruşturma ve bunun sonucunda verilen kararda başvurucuya gerekmediği hâlde kolluk tarafından güç kullanıldığı ve başından copla yaralandığı anlaşılmaktadır. Öte yandan başvurucu, başına aldığı darbe sonucunda baygınlık geçirip düşmesinden sonra kolluğun fiziksel saldırılarının devam ettiğini iddia etmişse de özellikle olaydan sonra düzenlenen sağlık raporlarında vücudunun başka bir bölgesinde yaralanmadan bahsedilmemesi ve ceza soruşturmasında elde edilen deliller dikkate alındığında başvurucunun bu iddiasının ayrı bir değerlendirme yapmayı gerektirir nitelikte olmadığı kanaatine varılmıştır. Kötü muamele yasağı bağlamında etkili yolun ceza soruşturması olduğu da gözetildiğinde -başvurucunun bu iddiasına ilişkin- İdare Mahkemesi kararındaki kabulün de bu kanaati değiştirmeye yetmediği söylenmelidir.

11. Sonuç itibarıyla başvurucu, kolluk tarafından copla kafasına vurularak yaralanmış buna rağmen yürütülen soruşturma sonunda olayın tek sanığı hakkında beraat kararı verilmiş ve bu şekilde olayın fail/failleri belirlenmeden soruşturma kapatılmıştır. Bu sonuca varılmasında başvurucunun yaralanmasına neden olan polis memurunun görüntülerde yüzünün gözükmemesi ve kask numarası gibi ayırt edici bir özellik taşımaması nedeniyle kim olduğunun tespit edilememesinin önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Hâlbuki etkili bir soruşturması yapıldığından söz edebilmek için olayın failinin görüntüler üzerinden belirlenemediği durumda öncelikle olay yerindeki diğer polis memurlarının tespit edilmesi, tespit edilen bu kişilere fotoğraf ve kamera kayıtları gösterilerek başvurucuyu yaralayan kişinin teşhisinin sağlanması gerektiği ortadadır. Ne var ki Başsavcılık aşamasında çevik kuvvet polislerinin tanık olarak ifadeleri alınırken bu kişilere herhangi bir görüntü gösterilmemiş, beyanlarının doğruluğu Başsavcılık tarafından görüntüler eşliğinde denetlenmemiştir. Bu eksiklik kovuşturma aşamasında da giderilmemiştir. Dolayısıyla olayı

aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün deliller toplanmadan bir sonuca varılmıştır. Eksikliklere rağmen olayın üzerinden yaklaşık altı yıl dokuz ay geçmesinden sonra soruşturmanın tamamlandığı dikkate alındığında makul süratle hareket edilmediği ayrıca ortaya konulmalıdır. Bu şartlar altında kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiği kabul edilmelidir. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre başvurucunun yaralanmasına neden olan muamele eziyet olarak nitelendirilebilir (bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 84-88; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, §§ 90-94).

12. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Üye Selahaddin MENTEŞ

İSMAİL SEMERCİ

B. No: 2021/55720 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55720

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL SEMERCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55720)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : İsmail SEMERCİ

Vekili : Av. Murat AĞAÇHANLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Tarihinden Önceki Süreç

2. Başvurucunun donatanı olduğu gemi hakkında ceza soruşturması kapsamında el koyma kararı verilmiştir. Söz konusu ceza yargılamasında ise sanıkların beraatine karar verilmiştir. Başvurucu, sanık olarak yargılanmadığı dosyada el konulan geminin kendisine iadesini talep etmiştir. Trabzon 1. Ağır Ceza Mahkemesi E.2014/20, K.2015/44 sayılı dosyada verdiği 24/10/2019 tarihli ek kararla geminin başvurucuya iadesine karar vermiştir.

3. Başvurucu, gemiye haksız olarak el atıldığı ve bu nedenle kazanç kaybı olduğunu ileri sürerek adli yardım talepli olarak tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinin ekine adli yardım talebine istinaden fakirlik belgesi, emekli aylığı aldığına dair belge, avukatlık ücretinin tahsilat aşamasında yapılacağına dair avukatlık sözleşmesi ve çocuğunun eğitim gördüğüne dair belge sunmuştur. Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 15/11/2019 tarihli ara kararı ile adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. Ara kararının

gerekçesinde davacının mali durumu hakkında kanaat sağlayacak yeterlilikte bilgi ve belge bulunmadığını ve kendisini vekille temsil ettiğini vurgulamıştır. Başvurucu, bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. Ankara 8. Asliye Hukuk Mahkemesi (İtiraz mercii), itirazın reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, bilirkişi raporu alındıktan sonra davayı ıslah ederken tekrar adli yardım talebinde bulunmuştur. Dilekçesinin ekine dava dilekçesine eklediği belgelerin (bkz. § 3) yanı sıra hâline münasip olduğunu beyan ettiği evinin tapu kaydını sunmuştur. Mahkeme, başvurucunun adli yardım talebini tekrar reddetmiş ve 73.345,11 TL ıslah harcını yatırmak üzere başvurucuya iki haftalık kesin süre vermiştir. Kararın gerekçesinde ilk adli yardım ret kararında (bkz. § 3) belirtilen hususlar tekrar vurgulanmıştır.

5. İtiraz mercii, kesin kararı ile itirazın reddine karar vermiştir. İtiraz mercii kararının gerekçesinde; başvurucunun fakirlik belgesi dışında bir belge sunmadığını sunulan fakirlik belgesinin tek başına başvurucunun durumunu ispata yeter olmadığını ayrıca başvurucunun kendisini vekille temsil ettirdiğini belirtmiştir.

6. Başvurucu vekiline adli yardım talebinin reddine ilişkin nihai karar 25/10/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, ıslah harcını yatırdıktan sonra 4/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Süreç

7. Başvurucunun gerekli harcı yatırmasının ardından yargılamaya devam olunmuştur. Mahkeme, yargılama sonucunda davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Başvurucu ve davalı, karara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. İstinaf incelemesi sonucunda Mahkeme, verilen kısmen kabul kararının kesin olarak kaldırılmasına ve dosyanın Mahkemeye iadesine karar vermiştir. Dosya hâlen derdesttir.

8. Komisyon, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna; mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, tazminat davasında ıslah harcını ödeme gücü olmadığına ve ödeme gücünün bulunmadığına dair her türlü belgeyi sunmasına rağmen Mahkemece kabul edilebilir bir değerlendirme yapılmadan taleplerinin reddedilmesi nedeniyle hak arama hürriyeti ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun 20/10/2021 tarihinde harcını yatırarak talebini ıslah etmesi ve yargılamayı yapan mahkemece davanın esası hakkında bir karar verilmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim sağlayıp sağlamadığı; bu kapsamda başvurucunun Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için mağdur sıfatı taşıyıp taşımadığı hususlarının ve mevcut başvuruda başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı verilen cevap yazısında başvurucu, başvuru formundaki iddiaları tekrarlamıştır.

11. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi neticesinde açıkça dayanaktan yoksun olmadığı

ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. ila 340. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenen adli yardım kurumu yargılama masraflarından geçici muafiyet sağlamaktadır. Söz konusu talebin kabul edilmesi hâlinde yargılama masraflarının ödenmesi davanın sonuna kadar ertelenmektedir. Davanın adli yardımdan yararlanan taraf lehine sonuçlanması hâlinde tahsili ertelenen yargılama giderleri kural olarak karşı tarafa yüklenmektedir. Adli yardımdan yararlanan tarafın davayı kaybetmesi hâlinde ise mahkemeler tahsilini erteledikleri yargılama masraflarının adli yardımdan yararlanan taraftan alınmasına karar verebilecektir. Bu aşamada söz konusu ödemenin taksitler hâlinde yapılmasına karar verilebileceği gibi şartların varlığı hâlinde tamamen veya kısmen ödemeden muaf tutulmasına da karar verilebilmektedir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 32).

14. Diğer taraftan adli yardım talebinin reddi hâlinde kararı veren mahkemeye dilekçe vermek suretiyle ret kararına itiraz edilebilir. Kararına itiraz edilen mahkeme, itirazı incelemesi için dosyayı itiraz merciine gönderir. İtiraz incelemesi neticesinde verilen karar kesindir. Adli yardım talebinin reddi kararının kesinleşmesinden sonra öngörülen sürede yargılama masrafları ödenmezse dava usulden reddedilir.

15. Mahkeme ara kararları kural olarak esas hüküm ile temyiz/istinaf konusu edilebilir. Dolayısıyla kural olarak ilgili yargısal süreç tüketilmeden ara kararlarına karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulamaz. Ancak bunun istisnaları söz konusu olabilir. Ara kararına karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulmamasının temel hak ve hürriyetlere karşı yapılan ihlalin sonuçlarının ağırlaşmasına yol açabileceği durumlarda ara kararının verildiği davadaki yargısal süreç tamamlanmadan bireysel başvuruda bulunulabilmesi mümkün olabilir.

16. Anayasa Mahkemesi, söz konusu değerlendirmeyi somut başvuruya benzer nitelikteki Tacettin Ceylan ([GK], B. No: 2017/39062, 10/11/2021) kararında yapmıştır. Anılan kararda, esası devam eden yargılamada adli yardım talebinin reddine ilişkin karara karşı yapılan bireysel başvurunun salt adli yardım talebinin reddi yönünden mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenebileceğini belirterek başvuruyu kabul edilebilir bulmuştur.

17. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.[2. B], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

18. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye

erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

19. Mahkemeye erişim hakkına bir müdahale olduğu takdirde, müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma (meşru amaç) ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama ölçütlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

20. Başvurucunun adli yardım talebinin reddedilmesi sonucu masrafları ödemek zorunda bırakılması nedeniyle mahkemeye erişimine müdahalede bulunulduğu açıktır. Başvuru konusu olayda adli yardım talebinin 6100 sayılı Kanun'un 334. ve devamı maddelerinde öngörülen şartların gerçekleşmediği gerekçesiyle Mahkemece reddedildiği anlaşılmaktadır. Mahkemenin 6100 sayılı Kanun'un 334. madde hükmünü esas alarak verdiği ret kararına göre yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

21. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvurucuların harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvurucuların harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 45).

22. Adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

23. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

24. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38; Emrah Yayla [GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020, § 68).

25. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirebilmesi amacıyla belli

yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız kılmadıkça ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 39).

26. Öte yandan temel hak ve özgürlükleri korumak öncelikle yargı mercilerinin görevi olduğundan ve maddi olguları değerlendirmek noktasında Anayasa Mahkemesine göre daha elverişli konumda bulunduklarından yargı mercilerinin kararlarında gösterdikleri gerekçeler ölçülülük incelemesinde büyük önem taşır.

27. Mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında ilk değerlendirilmesi gereken husus elverişlilik kriteridir. Başvuruculların harç ve yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasının gereksiz yere dava açılmasını önleme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu açıktır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 50).

28. Ekonomik ve sosyal durumları itibarıyla yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olan kişilerin sözü edilen masrafları davanın başında veya herhangi bir aşamasında ödemekle yükümlü tutulmaları mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirebilir veya önemli ölçüde zorlaştırabilir. Yukarıda açıklandığı gibi adli yardım kurumunun tarafların talep ve delillerini ileri sürme, iddialarını ispat etme imkânlarını kolaylaştırarak bu suretle yargısal sürece etkili bir şekilde katılımlarını sağladığı, böylece mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi daha dengeli hâle getirdiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında kanun yollarına başvurma açısından ödeme gücü olmayan kişilerin gerekli harç ve masraflardan muaf tutulmaları kanun yollarının etkin bir şekilde kullanılması açısından önemlidir.

29. Dava açılırken veya yargılama sırasında taraflardan birine yükletilen harç ve diğer yargılama masraflarının miktarı, ilgilinin ödeme kabiliyeti ve kısıtlamanın getirildiği dava aşaması mahkemeye erişim hakkı yönünden dikkate alınması gereken hususlardır. Bu açıdan somut olay koşullarında ölçülülük incelemesi yapılırken Mahkeme tarafından ödenmesi istenen harç ve yargılama giderlerinin başvurucuya aşırı bir külfet yükleyip yüklemediği, bu yükümlülüğün kaldırılmasının yolu olan adli yardımla ilgili verilen ret kararının gerekçesinin yeterli olup olmadığının da değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

30. 6100 sayılı Kanun'un 336. maddesinin (2) numaralı fıkrasında adli yardım talebinde bulunan kişinin yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunmak zorunda olduğu belirtilmiştir. Ancak 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinde de adli yardım talebinde bulunanlar için öngörülen söz konusu zorunluluğun temel hak ve özgürlükler bağlamında her somut olayın özelinde kişilerin durumu dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuralda öngörülen bu şartın bahsedilen durumlar dikkate alınmadan kategorik olarak uygulanması kişilerin mahkemeye erişimlerine ölçüsüz bir sınırlama getirebilir.

31. Somut olayda başvurucu, mali gücünün bulunmadığını ileri sürerek adli yardım talebinde bulunmuş; fakirlik durumunu tevsik etme yükümlülüğünü ifa etmek amacıyla bazı belgeleri mahkemeye sunmuştur. Ancak Mahkeme, başvurucunun davayı avukatla takip ettiğini gözeterek fakirlik durumunun araştırılmasına yönelik bir çabaya girmeden adli yardım talebini reddetmiştir. Mahkemenin başvurucunun davayı avukat aracılığıyla takip etmesini mali gücünün bir göstergesi olarak yorumladığı anlaşılmaktadır. Oysa ki başvurucu avukatlık ücretinin tahsilat aşamasında ödeneceğine dair avukatlık ücret sözleşmesi sunmuştur. Mahkemenin başvurucunun bu iddiasının aksine yanlış bilgi verdiğine ilişkin bir

tespiti de bulunmamaktadır.

32. Başvurucunun bir avukatla temsil edilmiş olması adli yardım talebinin reddi için tek başına yeterli bir gerekçe olamaz. Bu şekildeki kategorik yaklaşım ilgililerin gerçek mali durumlarının hesaba katılmasını önlemektedir. Başvurucu ile avukatı arasındaki anlaşmanın ve avukatlık ücretinin davanın sonucunda elde edilmesi muhtemel hüküm üzerinden tespit edilmesinin avukatlık mevzuatına uygun olup olmadığı bu davanın konusunu oluşturmamaktadır. Başvurucunun sırf avukat tutmasından hareketle -avukata ücret ödediklerine dair bir tespit de yapılmadan- mali gücünün yargılama giderlerini karşılayacak düzeyde olduğu sonucu çıkarılamaz. Mahkemenin bu yaklaşımı, başvurucuyu fakirlik durumunu kanıtlayarak kanunla tanınan yargılama giderlerini ödemekten geçici muafiyetten yararlanma imkânından mahrum bırakmıştır. Somut olayın koşullarında başvurucunun mahkemeye erişim hakkına en az müdahale teşkil eden aracın seçildiği konusunda ikna olunamamıştır.

33. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde istenilen harç ve gider avansının hiçbir geliri bulunmayan kişiler açısından dava açmasını zorlaştıracak nitelikte bir miktar olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla somut olayın özelliği dikkate alındığında ekonomik ve sosyal durumuna ilişkin belge ibraz etmediği ve avukatla temsil edildiği gerekçesiyle başvurucunun adli yardım talebi reddedilerek dava açma imkânının ortadan kaldırılması suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin gözetilen meşru amaca ulaşma bakımından orantılı olmadığı, başvurucunun üzerinde aşırı bir yük oluşturduğu, bu açıdan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu, ihlalin tespitine ve yeniden yargılama yapılması ile 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. İhlalin tespiti ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için adli yardım talebinin reddi kararları yönünden yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2025/122) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FUAT KORKMAZ

B. No: 2021/60219 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60219

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FUAT KORKMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/60219)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Fuat KORKMAZ

Vekili : Av. Ahmet Furkan AÇIKGÖZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözaltında fiziksel şiddete maruz kalınması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olduğu gerekçesiyle 1/8/2016 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmış; 8/8/2016 tarihinde tutuklanmıştır (15 Temmuz darbe girişimine ilişkin arka plan bilgisi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017). Başvurucu, aynı suçtan mahkûm edilmiş olup başvurunun incelenme tarihi itibarıyla hükümlü sıfatıyla ceza infaz kurumunda bulunmaktadır.

3. Başvurucu, terör örgütü üyesi olma suçu kapsamında 8/8/2016 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliği tarafından müdafii eşliğinde gerçekleştirilen sorgusunda gözaltına alınırken ya da gözaltı sürecinde kolluk görevlilerinin fiziksel/psikolojik şiddetine uğradığına ilişkin bir şikâyet ileri sürmemiştir.

4. Başvurucu, hakkında Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yapılan yargılamanın 16/12/2016 tarihli celsesinde yargılanan diğer sanıkların müdafiinin sorduğu soruya verdiği

cevapta "Gözaltına alındıktan sonra 36 saat süre ile birbirimize [beraber gözaltına alınmış olduğu bir diğer şahsı kastederek] kelepçeli olarak bekledik. Yatmamıza ve uyumamıza izin verilmedi. Kamera olmayan bir odaya götürüp doktor raporundan önce darp ettiler. Kollarımızdan yukarıya kaldırıp tekme attılar... Gözaltına alındıktan sonra ifadelerimiz verilinceye kadar zaman zaman darp, hakaret gibi şeylere maruz kaldık..." şeklinde beyanda bulunmuştur.

5. Başvurucu vekilince bireysel başvuru formunda başvurucunun gözaltında kötü muamele gördüğü iddiasına temyiz dilekçesinde yer verildiği iddia edilmişse de 23 sayfadan oluştuğu görülen 29/4/2019 tarihli temyiz dilekçesinde bu yönde herhangi bir ifade ya da iddiaya yer verilmediği görülmüştür.

6. Başvurucu hakkındaki sağlık raporları/belgeleri şöyledir:

i. Başvurucunun gözaltına alındığı 1/8/2016 ve gözaltından çıkarıldığı 8/8/2016 tarihlerinde İstanbul Medeniyet Üniversitesi Göztepe Eğitim ve Araştırma Hastanesinden (Hastane) alınmış olan muayene raporlarında başvurucunun vücudunda herhangi bir darp veya cebir izine rastlanmadığı belirtilmiştir.

ii. Bireysel başvuru formu ekinde Anayasa Mahkemesine sunulmuş olan ve başvurucu tarafından 12/12/2021 tarihinde Sağlık Bakanlığı E-Nabız Kişisel Sağlık Sistemi'nden alındığı anlaşılan bilgisayar çıktılarının 2/8/2016 ve 5/8/2016 tarihli olanlarının tanı kısmında "bir başka şahıs tarafından darp veya çarpma", 6/8/2016 tarihli olanının tanı kısmında "Düşme, tanımlanmamış.", 8/8/2016 tarihli olanının tanı kısmında "bir başka şahıs tarafından darp, vurulma, bükülme, ısırılma veya tırmalanma" ibarelerinin olduğu görülmüştür.

7. Başvurucu, mahkûmiyetiyle sonuçlanan yargılamasının Yargıtayca verilen 20/10/2021 tarihli kesin nitelikteki onama kararını 19/11/2021 tarihinde öğrenmesinden sonra 16/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon, başvurucunun diğer ihlal iddialarını kabul edilemez bulmuş; kötü muamele yasağının ihlal edilmiş olduğuna ilişkin iddianın ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; gözaltında tutulduğu İlçe Emniyet Müdürlüğünde küçük bir odada 10-12 kişi ile birlikte tutulduğunu, fiziksel şiddet ve sözlü şiddet uygulandığını - bunu "darp, cebir, şiddet, hakaret, tehdit, küfür" olarak ifade etmiştir-, uzun süre yemek verilmediğini, elleri arkadan kelepçe ile bağlı olarak bekletildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde konuya ilişkin insan hakları yargısı içtihadı sunulduktan sonra başvurucunun kötü muamele iddialarını salt yargılandığı mahkeme nezdinde ileri sürdüğü, mahkeme kararında bu iddialara hiç atıf yapılmamasına rağmen özen yükümlülüğüne aykırı olarak herhangi bir şikâyette bulunmadığı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

11. Anayasa’nın 17. maddesi -“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü

muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

12. Başvurucunun gözaltında tutulduğu süre zarfında düzenlenen 2/8/2016 ve 5/8/2016 tarihli muayene raporlarında "bir başka şahıs tarafından darp veya çarpma", 6/8/2016 tarihli raporunda "Düşme, tanımlanmamış.", 8/8/2016 tarihli raporda ise "bir başka şahıs tarafından darp, vurulma, bükülme, ısırılma veya tırmalanma" ifadeleri yer almaktadır. Dolayısıyla başvurucunun kötü muameleye uğramış olabileceğine ilişkin yeterince açık belirtiler bulunduğu ve soruşturma makamlarının konuyla ilgili resen soruşturma başlatmaları gerektiği söylenebilir.

13. Öte yandan savunulabilir bir kötü muamele iddiası hakkında soruşturma başlatılmamışsa, başlatılan soruşturmada ilerleme yoksa veya soruşturma artık etkisiz bir hâl almışsa başvurucular, gerekli özeni göstererek şikâyetlerini çok uzun süre geçmeden Anayasa Mahkemesine sunmalıdır. Zira soruşturma başlatılmasını veya başlatılan soruşturmanın etkili bir şekilde yürütülmesini sağlayabilecek bir başvuru yolu bulunmamaktadır. Böyle bir durumda başvurucular, iddiaları hakkında soruşturma başlatılmadığının veya etkili bir soruşturma yürütülmediğinin farkına vardıkları veya varmaları gerektiği andan itibaren süresi içinde bireysel başvuruda bulunmalıdır. Doğal olarak başvuruculaların iddiaları hakkında soruşturma başlatılmadığını veya etkili bir soruşturma yürütülmediğini ne zaman fark etmeleri gerektiği her davanın koşullarına bağlı olarak değerlendirilmelidir. Soruşturmada ilerleme sağlanacağına dair umut verici gelişmeler ve gerçekçi varsayımlar bulunduğu ve soruşturmanın ilerlemesini sağlayıcı tedbirler alındığı sürece başvuruculardan başvuru yollarını tüketmeden bireysel başvuruda bulunmaları da beklenmemelidir [yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasının konu edildiği Adle Azizoğlu ve Sadat Azizoğlu ([1. B.], B. No: 2014/15732, 24/1/2018) başvurusunda yapılan aynı yöndeki değerlendirmelerin kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvurularda da uygulanmasına ilişkin örnek için bkz. İbrahim Şen [1. B.], B. No: 2015/19415, 8/5/2019).

14. Başvurucu 16/12/2016 tarihli celsede kötü muameleye maruz kaldığını iddia etmiştir. Ne var ki başvurucu hakkında yargılama yürüten Mahkeme suç duyurusunda bulunmamıştır. Başvurucu da bu konuda bir şikâyette bulunmamıştır. Mahkeme önünde dile getirmesine karşın iddiaları hakkında soruşturma başlatılmadığı açık olmasına rağmen başvurucu, bireysel başvuruda bulunmak için hakkında verilen mahkûmiyet kararına yönelik temyiz başvurusuyla ilgili olarak Yargıtayın karar vermesini beklemiştir. Oysa başvurucu hakkında

yürütülen yargılamanın başvurucunun iddiaları hakkında soruşturma başlatılmasına hiçbir katkısı yoktur. Bu nedenle kötü muamele iddiasını dile getirmesine rağmen soruşturma başlatılmadığını fark etmesi gereken başvurucunun iddiayı dile getirmesinin üzerinden yaklaşık beş yıl geçtikten sonra yaptığı başvuru, süresinde yapılmış olarak kabul edilemez.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERKAN KORKUTAN

B. No: 2021/62842 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/62842

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERKAN KORKUTAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/62842)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Serkan KORKUTAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumunda tutulan bir hükümlüye kamu görevlileri tarafından gereksiz yere güç uygulanması, sakalının kesilmesi, kıyafetleri çıkarılıp elleri ve ayakları bağlanarak özel bir odada tutulması ve bu iddialarla ilgili etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun hükümlü olarak tutulduğu Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Başkontrolörlüğü tarafından 30/10/2018 tarihinde idarenin işlemlerinin mevzuata uyumu kapsamında bir denetim yapılmıştır. Yapılan denetim sonucunda diğer hususların yanında İnfaz Kurumu içinde oluşturulan doku hasarı ve travma önleyici yumuşak odada (Yumuşak oda olarak da anılmaktadır.) hükümlü ve tutuklulara yönelik kötü muamelede bulunulduğu gerekçesiyle ilgili kamu görevlileri hakkında Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunulmuştur.

3. Bir başkontrolör ve iki kontrolör tarafından 30/10/2018-15/2/2019 tarihlerinde hazırlanan ve suç duyurusuna dayanak yapıldığı anlaşılan Tespit ve İnceleme Tutanağı'nda, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 20/3/2015 tarihli 46837 sayılı genel yazısı dikkate alınarak söz konusu odayla ilgili "Genel yazıda belirtilen ulusal ve uluslararası mevzuat

hükümleri dikkate alındığında, yumuşak oda kullanımının tamamen hükümlü ve tutukluların sağlıklarının korunmasına yönelik uygulama olduğu ve kendilerine ya da başkalarına zarar vermelerinin önlenmesinin amaçlandığı, bu yönüyle de bir disiplin ya da cezalandırma aracı olarak kullanılmayacağı anlaşılmaktadır. Kaldı ki; hükümlü ve tutukluların bu odalara konulması sırasında işkenceyi çağrıştıracak şekilde elleri ve ayaklarının arkadan bir arada bağlanmasının hiçbir haklı gerekçesi olamayacağı gibi bu şekilde yumuşak odada tutulmanın da amaç dışı olarak ve mevzuatta yer almayan cezalandırma maksadıyla tamamen keyfi bir uygulama olduğu değerlendirilmektedir." şeklinde değerlendirmede bulunulmuştur.

4. Başsavcılık, suç duyurusu üzerine İnfaz Kurumuna 27/5/2019 tarihinde yazdığı yazıyla, yumuşak odanın ne zamandan beri kullanıldığı, kaç kişinin ne kadar süreyle burada tutulduğu, öncesinde ve sonrasında doktor raporu aldırılıp aldırılmadığı, tuvalet ihtiyaçlarının giderilip giderilmediği, odaya alınma, tutulma ve çıkarılma sırasında kamera kaydı bulunup bulunmadığı, tutulan kişilerin kimin talimatıyla bu odada tutulduğu ve kimler tarafından bu odaya konulduğu, suç duyurusuna dayanak olaylarla ilgili adli veya idari işlem yapılıp yapılmadığı hususlarını sormuş; tutulmaya dayanak olan olaylarla ilgili düzenlenen tutanakları ve kamera kayıtlarını istemiştir.

5. İnfaz Kurumunun 21/9/2019 tarihli yazı cevabında 17/6/2015 tarihinde faaliyete geçirilen ve iki tane olan yumuşak odalarda denetimin yapıldığı 30/10/2018 tarihine kadar 142 kişinin (bazı kişiler birden fazla olmak üzere) tutulduğu belirtilmiş, her kişi için oluşturulan dosyalarda Başsavcılık tarafından sorulan sorular cevaplanmıştır. Başvurucu ile ilgili dosyadaki 18/9/2019 tarihli tutanakta; 1/2/2017 tarihinde 17.30-20.30 saatleri arasında yumuşak odada tutulduğu, tutulma öncesinde ve sonrasında doktor raporu alınıp alınmadığının tespit edilemediği, kıyafetleri çıkarılarak odaya alındığı, odada tuvalet ihtiyacını giderebileceği, sifonu çalışan alaturka bir tuvalet bulunduğu belirtilmiştir. Yazıda ayrıca yumuşak odada tutulma talimatının İnfaz Kurumu müdürü tarafından verildiği ve talimatı isimleri zikredilen (teşhis edilemeyen bir kişi hariç) on dört infaz koruma memurunun yerine getirdiği, 1/2/2017 tarihli tutanakta ifade edilen olaya (yumuşak odada tutmaya dayanak olan) ilişkin olarak başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı, adli yönden ise bir işlem yapılmadığı bildirilmiştir. Yazı ekinde Olay Tutanağı, disiplin cezası kararı ve yumuşak odaya ilişkin kamera görüntülerini içeren DVD'nin gönderildiği belirtilmiştir.

6. Dört infaz koruma memurunun 1/2/2017 tarihinde düzenlediği tutanakta (Olay Tutanağı, bkz. § 5); 2. kısım H üst blokta sorun olduğunun bildirilmesi üzerine yeterli sayıda memurun buraya intikal ettiği, blokta görevli memurun üzerine başvurucunun yemek karavanalarını fırlattığının ve bağırdığının görüldüğü, odaya girildiğinde bardaktaki temizlik amacıyla kullanılan sıvıyı (Porçöz) içmeye çalışırken başvurucunun engellendiği, daha sonra kendisine ve çevresine zarar vermemesi için kurum müdürünün talimatıyla travma ve doku hasarı önleyici odaya alındığı belirtilmiştir. Bu olayla ilgili olarak başvurucu hakkında başlatılan disiplin soruşturması sonunda 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43/2. maddesinin (d) bendi uyarınca (kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söylemek veya davranışta bulunmak) iki ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası verilmiştir. Başvurucu, disiplin soruşturması kapsamında savunma vermemiştir.

7. Başvurucu, tutulmakta olduğu Manisa T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 8/6/2020 tarihinde Cumhuriyet savcısına Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi yoluyla ifade vermiştir.

Başvurucu; ifadesinde tek kişilik odasında bulunduğu sırada yemeklerin yağlı olması nedeniyle bir infaz koruma memuruyla tartıştığını, elini masaya vurması üzerine tabağın yere düştüğünü, memurun üzerine yemeğin yağının sıçradığını, memurun sinirlenerek kendisine küfrettiğini, odadan ayrıldıktan kısa bir süre sonra da üç memurla geri geldiğini, bu kişilerin küfrederek kendisini yere yatırdıklarını, başını yere bastırdıklarını, ellerini ve ayaklarını vücudunun arkasında kalacak şekilde ayrı ayrı kelepçelediklerini, daha sonra ellerini ve ayaklarını bir iple birleştirdiklerini, bu şekilde yaklaşık 20 metre sürükleyerek yumuşak odaya götürdüklerini, odada yaklaşık yirmi infaz kurumu görevlisinin beklediğini gördüğünü, odaya konulduktan sonra elleri ve ayakları arkadan kelepçeyle bağlı olmasına rağmen küfredip, tekme ve yumrukla darbettiklerini belirtmiştir. Başvurucu; ifadesinin devamında odada tutulduğu süre içinde memurların 15-20 dakikada bir gelip kontrol ettiklerini, el, kol ve bacaklarında morarma olup olmadığına baktıklarını, morarma olduğunu ve acıdığını söylemesine rağmen infaz kurumu müdürünün talimatı olduğunu belirtip üç saat böyle kalacağını söylediklerini, sürenin sonunda revire götürüp tedavisini yaptırdıklarını, akabinde tutulduğu tek kişilik odaya götürdüklerini ifade etmiştir.

8. Savcılık, İnfaz Kurumu Müdürü dahil infaz kurumunda görevli on altı kamu görevlisinin şüpheli sıfatıyla ifadesini almıştır. Söz konusu kişilerin ifadelerinde başvurucunun şikâyetiyle ilgili olaydan bahsedilmemiştir.

9. Savcılık, soruşturma sonunda bazı mağdurların şikâyetleriyle ilgili olarak iddianame düzenlemiş, başvurucunun da yer aldığı diğer mağdurların şikâyeti hakkında ise 20/10/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Savcılık, Travma ve Doku Hasarı Önleyici Yumuşak Odaya ilişkin kamera görüntülerinin incelenmesi sonucunda genel tespitlerde bulunmuştur. Bunların bir kısmı; mahkûmların oda önüne gelmelerinin ardından herhangi bir zorlama olmadan kıyafetlerini -iç çamaşırları ile kalacak şekilde- çıkardıkları ve mahkûmların plastik kelepçe ile ayaklarının bağlandığı, ellerinin arkadan bağlandığı, daha sonra el ve ayaklarının arkadan birleştirildiği, kıyafetlerinin çıkarılmasına ve el ile ayaklarının bağlanmalarına rıza göstermeyen mahkûmların ise zor kullanılarak kıyafetlerinin çıkarılıp el ve ayaklarının kelepçeyle bağlandığı şeklindedir.

10. Başsavcılık, söz konusu kararında Adalet Bakanlığının (Bakanlık) yumuşak odaya ilişkin görüşünden bahsetmiştir. Görüşteki değerlendirmeler şöyledir:

"Hükümlü ve tutukluların bu odalara konulmalarının bir disiplin cezası olmadığı gibi bu odaların disiplin cezalarının uygulama alanı da olmadığı, kurumda meydana gelen olayın veya davranış biçim ve tarzının, öncelikle alınacak diğer tedbirler ile giderilmesinin sağlanması, sağlanamıyor ise eylem ile tedbir arasındaki ölçülülük ilkesi doğrultusunda hükümlü ve tutukluların yumuşak malzemeyle hazırlanan odalara alınması, bu durumun son ve istisnai bir uygulama olduğu,

Bu odalarda saatlerce ifade edilebilecek sürelerle konulması ve durumunda bir değişiklik olması halinde söz konusu odadan derhal çıkarılarak, odasına veya konumuna uygun bölüme alınması,

Hükümlü ve tutukluların söz konusu odalara kurumun en üst amirinin talimatı ile konulması, bu konuda özel olarak hazırlanacak deftere, talimatı veren amir, yumuşak malzeme ile kaplanmış odaya alınma gerekçesi, odaya giriş ve çıkış saatleri ile zaman aralığının yazılması,

Yumuşak malzeme ile kaplı odaların bir tedavi ortamı olmadığı dikkate alınarak, hükümlü ve

tutuklunun odaya konulmadan önce sağlık durumunun gerektirdiği başta hastaneye sevk olmak üzere her türlü işlemin geciktirilmeksizin yerine getirilmesi,

Bahse konu odaya alınan tutuklu ve hükümlünün saldırganlığa devam ettiğinin kabulü halinde, kamera kayıtları ile belirli aralıklarla sakinleşip sakinleşmediğinin gözlem ve kontrolünün yapılarak durumun tutanak altına alınması, kamera kayıtlarının uygulama denetimi amacıyla istenebileceğinin bilinmesinin gerektiğinin anlaşıldığı..."

11. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda suç unsurunun tespitine dair bütün mağdur şikâyetleri kapsamında bazı genel değerlendirmeler yapılmıştır. Kararda; travma ve doku hasarı önleyici yumuşak odaya alınan mahkûmların kendilerine, diğer mahkûmlara, infaz kurumu görevlileri ile eşyalara zarar verme tehlikesi olduğundan eller arkada olacak şekilde kelepçe takılmasında, el ve ayaklarının arkadan bağlanmasında -bazı mahkûmların kelepçelerden kurtulup vücutlarını, başlarını odada bulunan tuvalet taşına, oda kapısına vurmaları nazara alındığında- suç unsuru bulunmadığı zaten infaz kurumu görevlilerine karşı aktif mukavemet göstermeyen mahkûmlara karşı zor kullanılmadığı değerlendirilmiştir. Ayrıca travma ve doku hasarı önleyici odada tutulmaya başlayan kişilerin diğer mahkûmlara ve infaz koruma memurlarına zarar verecek veya suç oluşturacak eşyaları bulundurma ihtimali nedeniyle iç çamaşırı kalacak şekilde kıyafetlerinin çıkarılmasının suç teşkil etmediği belirtilmiştir. Söz konusu odada uzun süre tutulma ve bunun mevzuata aykırı olduğu iddialarına ilişkin yapılan değerlendirmede ise mevzuatta alt-üst süre sınırı bulunmadığı, tutulan kişinin durumuna veya saldırganlığına göre yapılacak kontrollerle bu sürenin değişebileceği, soruşturma konusu olay bağlamında odada geçen süreler ve bu konuda daha önce şikâyet olmaması hususları dikkate alınarak mahkûmların keyfî uygulamalarla tutulduklarına ilişkin olarak kamu davası açmayı gerektirir şüphe bulunmadığı ifade edilmiştir.

12. Başsavcılığın başvurucu özelinde yaptığı değerlendirmede ise öncelikle yumuşak odaya alınmasına neden olan olayla ilgili verilen disiplin cezasından bahsedilmiş, sonrasında başvurucunun yumuşak odada tutulmasına ilişkin olan kamera görüntülerine yer verilmiştir. Başsavcılık bu görüntüleri kararında "Kamera kayıtlarının tetkikinden, bu olaydan sonra saat 17.20 sıralarında elleri ve ayakları arkadan bağlanmak suretiyle yumuşak odaya konulan Serkan Korkutan'ın yanına saat:17:28 sıralarında infaz koruma memurlarının ve kurum müdürünün gelerek kendisiyle konuştukları, akabinde Serkan Korkutan'ın ellerini ve ayaklarının görevliler tarafından çözüldüğü, saat:17:32 sıralarında sakallı olduğu görülen Serkan Korkutan'ın yumuşak oda dışına çıkarıldığı, akabinde berber olan bir şahsın gelerek Serkan Korkutan'ı kapı önünde ve ayakta sakallarını kestiği, saat:17:36 sıralarında ise Serkan Korkutan'ın sakalları kesilmiş vaziyette tekrar yumuşak odaya konulduğu, görevlilerin ara ara gelerek kontrol etmelerinin ardından Serkan Korkutan'ın saat:20:31 sıralarında el ve ayaklarının çözülmesinin ardından odadan çıkarıldığının anlaşıldığı..." şeklinde anlatmıştır.

13. Başsavcılığın kovuşturmaya yer olmadığına dair kararında başvurucunun sakalının kesilmesine ilişkin olarak İnfaz Kurumunun yazısına yer verilmiştir. Başsavcılığın kararına göre İnfaz Kurumu yazısında başvurucunun öz bakımını yerine getirmediği, banyo yapmadığı, bu nedenle hijyen sorunlarının arttığı, odasında ve eşyalarında hamam böceği ve diğer haşaratın çoğaldığı, odasını temizlemediği, İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının kararıyla, İnfaz Kurumunda berberlik yapan mahkûm H.K. tarafından yumuşak oda önünde sakallarının kesildiği bildirilmiştir. Başsavcılık tarafından bu konuda tanık olarak dinlenilen H.K. ifadesinde İnfaz Kurumu müdürünün talimatıyla yumuşak odaya gittiğini, tıraş

makinesiyle başvurucunun sakalını kestiğini, başvurucunun tıraş olmaya engel olur bir hâli olmadığını, zaten engel olsa sağlıklı bir tıraş yapamayacağını, infaz koruma memurlarının da başvurucuya karşı herhangi bir eylemini görmediğini ifade etmiştir.

14. Başsavcılık sonuç olarak "öz bakımını yapmayan, banyo da yapmadığı için hijyen problemleri artan müşteki Serkan Korkutan'ın sakallarının zorla kesildiğine dair somut herhangi bir delil bulunmadığı, ayrıca kamera kayıtlarının tetkiki, ceza evi kayıtları, bilirkişi raporu ve dosyadaki deliller birlikte nazara alındığında, müştekiye hakaret edildiğine yada görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanıldığına dair de somut herhangi bir delil bulunmadığı" şeklindeki değerlendirmeyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

15. Başvurucu, Başsavcılık tarafından verilen karara itiraz için sunduğu dilekçede infaz koruma memurunun üzerine yağ sıçraması sonrasında direnmediği hâlde infaz koruma memurlarının odasına girerek copla kendisini darbettiklerini, boğazına cop dayamak suretiyle 20-30 metre sürüklediklerini, bu sırada bir infaz koruma memurunun eşofmanını çekerek kendisini çıplak bıraktığını, aşağılamak için süngerli (yumuşak) odanın önünde inancı gereği uzattığı sakallarını kestiklerini, direnmemesine rağmen iç çamaşırı ile odaya sokup domuz bağıyla kendisini bağladıklarını ve üç saat boyunca acı içinde bağırmasına rağmen bu şekilde tuttuklarını, yumuşak odada tutulmasının öncesinde doktor raporu alınmadığını, elinden sakatlandığı hâlde tutulma sonrasında da doktora götürülüp darp raporu düzenlenmediğini ileri sürmüştür. Ayrıca inancından dolayı sürekli kişisel temizliğini yapan birinin hijyene dikkat etmemesinin mümkün olmadığını, dolayısıyla idarenin iddia ettiği hususu kabul etmediğini, bu iddianın doğru olduğu kabul edildiği takdirde yumuşak odada tutulduğu günden daha önce sakalının kesilmesi gerektiğini iddia etmiştir.

16. Başvurucunun itirazı Eskişehir 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 7/12/2021 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Verilen karar 10/12/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 23/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

19. Başvurucu; olay günü üzerine yağ sıçrayan infaz koruma memurunun mazgalı kapatıp gittiğini ve üç memurla birlikte döndüğünü, odaya giren memurların kendisini copla boynunun altından tutup sürükleyerek 20 metre ilerideki yumuşak odaya götürdüklerini, sürükleme esnasında bir memurun eşofmanını indirerek çıplak şekilde sürüklenmesine sebep olduğunu, hiçbir saldırganlık ve direnç göstermemesine rağmen yüzüstü yere yatırdıklarını, ellerini ve ayaklarını plastik kelepçeyle bağladıklarını, daha sonra ellerinin ve ayaklarının ortasından zincir geçirip gerdirilerek domuz bağı biçiminde bağladıklarını, bu sırada üzerinde sadece iç çamaşırı olduğunu, öncesinde doktor raporu alınmadığını belirtmiştir. Bir müddet sonra İnfaz Kurumu müdürünün gelmesiyle ellerinin ve ayaklarının çözülerek oda önüne çıkarıldığını, uzun olan sakalının makineyle kesilip onurunun zedelendiğini, daha sonra çıplak şekilde tekrar önceki gibi bağlanıp yüzüstü üç saat boyunca yumuşak odada tutulduğunu, feryat etmesine rağmen bağların çözülmediğini, olayın faillerinin başka mağdurlar yönünden yargılandığını, hâlbuki kendisinin de aynı eylemlerle eziyet ve işkenceye maruz bırakıldığını iddia etmiştir.

20. Bakanlık görüşünde, öncelikle ilgili mevzuat hükümlerine ve içtihatlara yer verilmiş; Başsavcılığın olayla ilgili olarak derhâl soruşturma başlattığı, soruşturma kapsamında kamera kayıtlarını temin ettiği, bilirkişi raporu aldırdığı, şüpheli ve müştekinin ifadesine başvurduğu, olayın oluş şekline ilişkin detaylı yapılan soruşturma sonucunda başvurucunun iddialarına ilişkin somut delil bulunmaması nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği, yapılacak incelemede belirtilen hususların değerlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

A. İnfaz Koruma Memurları Tarafından Cop Kullanılarak Sürüklendiği ve Sakalın Zorla Kesildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucunun kamu görevlileri tarafından darbedildiği ve aşağılamak amacıyla sakalının zorla kesildiğine ilişkin iddiaları bir bütün olarak kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Yaser Özoğlu [1. B.], B. No: 2018/2577, 21/4/2021, §§ 42-46, Mesut Ucuzova [1. B.], B. No: 2018/37208, 2/3/2023, § 42).

22. Somut olayda Genel Müdürlükte görev yapan kamu görevlilerinin yumuşak odada tutulmaya ilişkin ihbarı üzerine soruşturma başlatılmış, başvurucu da ihbara konu olan İnfaz Kurumundaki yumuşak odada tutulduğu anlaşıldığından soruşturmaya mağdur olarak katılmıştır. Başvurucu, Başsavcılık tarafından alınan ilk ifadesinde barındırıldığı tek kişilik odaya gelen infaz koruma memurlarının kendisine copla bir müdahalede bulunduğundan bahsetmemiştir. Söz konusu iddiayı ilk kez Başsavcılığın kararına itiraz ettiği dilekçede dile getirmiş ve bireysel başvuru formunun aksine copla darbedildiğinden söz etmiştir. Diğer taraftan başvurucu, kamu görevlileri tarafından darbedildiğiyle ilgili iddialarda bulunurken Başsavcılık ifadesinin tersine itiraz dilekçesinde, yumuşak oda içinde tekme ve yumrukla darbedildiğinden söz etmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun kolluk güçlerinin kendisine gerekmediği hâlde güç kullandıklarına, yumrukla veya tekmeyle vurduklarına, boynunun altından copla tutup sürüklediklerine ilişkin anlatımlarının olay yeri ve oluş biçimi itibarıyla istikrarlı olmadığı görülmüştür. Yumuşak odada tutulmasından sonra hakkında doktor raporu alınmasına ilişkin olarak Başsavcılık ifadesindeki ve itiraz dilekçesindeki beyanlarının da çeliştiği belirtilmelidir.

23. Öte yandan başvurucu, sakalının istemediği hâlde kesildiğine ilişkin iddiayı Başsavcılığa verdiği ifadede dile getirmemiş, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda bu olayın tartışılarak bir suç oluşturmadığının kabul edilmesinin ardından verilen karara itiraz ederken ileri sürmüştür. Başvurucunun sakalının kesildiği kamera görüntülerine de yansıdığından bu hususta tereddüt yoktur. Bununla birlikte Başsavcılık kararına bakıldığında başvurucunun sakalının hijyen amacıyla kesildiğinin ve dinlenen tanığın beyanına göre de -iddiasının aksine- başvurucunun buna bir itirazının olmadığının yani zorla kesilmediğinin değerlendirildiği görülmüştür. Başvurucunun iddiasını destekleyen bir delile ise rastlanmamıştır.

24. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan,

dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

25. Başvurucu, boynundan copla tutularak sürüklendiğine ilişkin iddiasını olayın üzerinden yaklaşık 3 yıl 3 ay geçtikten sonra ileri sürmüş, bunu yaparken de istikrarlı bir anlatımda bulunmamıştır. Öte yandan başvurucunun iddialarının sağlık raporu, kamera kaydı gibi delillerle desteklenmediği anlaşılmıştır. Sakalının zorla kesildiğine ilişkin iddiasını ise güç kullanılması iddialarından daha da geç dile getirmiş ve soruşturma kapsamında elde edilen deliller de iddiasının aksine işaret etmiştir. Başvurucu, Genel Müdürlüğün ihbarı üzerine başlatılan soruşturmadan önce neden bu iddialarını adli makamlar önünde dile getirip şikâyette bulunmadığına ilişkin bir açıklama da yapmamıştır. Tüm bu tespitlere göre başvurucunun başvuruya konu kötü muamele iddialarını özen yükümlülüğüne aykırı hareket ederek oldukça geç bir tarihte ileri sürdüğü ve dosya kapsamına göre de bu iddiaları destekleyen bir delil bulunmadığı dikkate alındığında -bu şikâyetleri kapsamında- kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin iddiasının savunulabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Hukuka Aykırı Şekilde Travma ve Doku Hasarı Önleyici Yumuşak Odada Tutulduğuna İlişkin İddia

27. Başvurucu, gerekmediği hâlde iç çamaşırı kalacak şekilde soyulup elleri ve ayaklarının vücudunun arkasında bağlandığını, bu şekilde yumuşak odada yüzüstü saatlerce tutulduğunu iddia etmiştir.

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruda kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

29. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

30. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

31. Hukuka uygun olarak tutulan bir kişiye kaçmasının ya da kendisine veya başkasına zarar vermesinin önlenmesi amacıyla kelepçe takılması veya aynı amaçlarla hareketi kısıtlayıcı başka araçların kullanılması, makul ölçüde gerekli olanının ötesinde bir güç kullanımı veya kişinin kelepçeli hâlinin kamuya teşhir edilmesi amacı olmadığı sürece -kural olarak- Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden sorun oluşturmamaktadır. Tutmanın haksız olduğunun sonradan anlaşılması da sonucu değiştirmemektedir. Bununla birlikte sözü edilen zorlayıcı tedbire başvurulması, kendisine kelepçe takılan kişinin fiziksel veya ruhsal durumu ve/veya tedbirin kişideki fiziksel yahut ruhsal etkileri nedeniyle asgari ağırlık eşiğine ulaşabilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Kazim Aksoy (2) [2. B.], B. No: 2015/8409, 4/7/2019, § 38; Ö.U. [1. B.], B. No: 2016/62587, 23/6/2020, §§ 32, 33, 35).

32. Somut olayda İnfaz Kurumu tarafından gönderilen belgeler ve Başsavcılık tarafından da incelenen kamera görüntülerinden anlaşılacağı üzere travma ve doku hasarı önleyici odada -uygulamadaki tabiriyle yumuşak odada- başvurucunun elleri ve kolları vücudunun arkasından bağlanıp üzerinde iç çamaşırı kalacak şekilde yerde yüzüstü tutulduğu konusunda tereddüt yoktur. İnfaz koruma memurları tarafından düzenlenen tutanağa göre (bkz. § 6) başvurucu, olay günü yemek karavanalarını görevli memurun üzerine fırlatıp bağırmış, olay yerine gelen diğer infaz koruma memurları başvurucunun odasına girdiğinde ise temizlik için kullanılan sıvıyı içmeye çalışırken başvurucuyu engellemiştir. Bunun üzerine kendisine ve çevresine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla başvurucu, yumuşak odaya götürülmüştür. Söz konusu tutanakta, infaz koruma memurlarının başvurucuyu temizlik sıvısını içmesini engel olmalarından sonra başvurucunun ne tür davranışlar sergilediği, kendisine zarar verici başka bir eylemde bulunup bulunmadığı belirtilmemiştir. Diğer taraftan zaten tek kişilik odada barındırıldığı anlaşılan başvurucunun tutanakta belirtildiği gibi çevresine ne tür bir zarar verebileceği de anlaşılamamıştır. Bu olayla ilgili olarak başvurucunun aleyhinde adli bir işlem yapılmamış, sadece disiplin cezası vermekle yetinilmiştir.

33. Yumuşak odada tutulmaya başlandığı ilk andan itibaren başvurucunun iç çamaşırı haricindeki kıyafetleri çıkarılmış, elleri ve ayakları arkadan bağlandıktan sonra başvurucu, yüzüstü yere yatırılmıştır. Öncesinde başvurucunun sağlık durumu hakkında rapor da düzenlenmemiştir. Başvurucunun saldırgan tavırlar sergilemesi durumunda özellikle kendisine zarar vermesini engellemek amacıyla geçici bir süre yumuşak odada tutulmasında -durumun koşullarına göre- bir sakınca görülmeyebilirse de somut olaydaki gibi başvurucunun ellerinin ve kollarının ilk tutma anından itibaren bağlanmasını zorunlu kılan sebep ortaya konulmamıştır. Başvurucu, yumuşak odada tutulmaya başlandıktan bir müddet sonra çözülüp sakal tıraşı olmuştur. Kamera görüntülerine göre başvurucunun sakal tıraşı olurken saldırgan tavırlar sergilediğine ilişkin bir tespit yapılmamıştır. Dolayısıyla infaz koruma memurlarının düzenlediği tutanağa göre yumuşak odaya konulmasından önce kendisine zarar verici eylemlerde bulunduğu kabul edilse dahi tıraş edildikten sonra yeniden bağlanıp söz konusu odada o şekilde tutulmaya devam edilmesine neden gerek duyulduğu anlaşılamamıştır. Öte yandan başvurucu özelinde İnfaz Kurumu tarafından gönderilen belgelerde veya Başsavcılık tarafından izlenen görüntülerde elleri ve kolları

vücudunun arkasında bağlandıktan sonra ellerinin ve ayaklarının da ayrıca bağlanarak birleştirildiğine ilişkin bir tespit yapılmamış ise de bunun genel bir uygulama olduğu anlaşılmıştır (bkz. § 9). Zor kullanma aracının bu şekilde uygulanmasının kişinin içinde bulunduğu durumu daha da ağırlaştıracağı ortadadır.

34. Başsavcılık kararındaki Bakanlık görüşünde yumuşak odada tutmanın son çare olarak düşünülmesi, öncesinde doktor raporu alınması ve saldırganlığın devam edip etmediğinin belirli aralıklarla kamera kayıtlarıyla izlenmesi gerektiği belirtilmiş; suç duyurusunu yapan denetmenlerin değerlendirmelerinde ise hükümlü ve tutukluların bu odalarda tutulurken işkenceyi çağrıştıracak şekilde ellerinin ve ayaklarının arkadan bir arada bağlanmasının hiçbir haklı gerekçesi olamayacağı, bu şekilde yumuşak odada tutulmanın mevzuatta yer almayan cezalandırma amaçlı tamamen keyfî bir uygulama olduğu bildirilmiştir. Şu hâlde İnfaz Kurumunda görevli olan kamu görevlilerinin bağlı oldukları veya denetiminden sorumlu olan idari birimlerin görüş ve değerlendirmelerinin başvurucunun maruz kaldığı uygulamaya cevaz vermediği anlaşılmıştır.

35. Başvurucu, hükümlü olarak tutulduğu ceza infaz kurumunda devletin kontrolü altındadır. Kendisine zarar vermesini engelleyebilecek nitelikte bir odaya konulmuş iken ellerinin ve ayaklarının bağlanarak maddi güç kullanılması ve yaklaşık üç saat boyunca bu şekilde tutulmasının gerekliliği ortaya konulamamıştır. Bu durumda kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre -tutulmasının fiziki etkilerini gösteren bir sağlık raporu bulunmasa dahi- başvurucunun maruz kaldığı muamele eziyet olarak kabul edilebilir (bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84-91; S.D., §§ 84-88).

36. Öte yandan Başsavcılık, başlattığı soruşturma kapsamında olayın faili olabilecek kişilerin ifadesini almış fakat başvurucunun şikâyetleri özelinde olayı aydınlatmaya yarayan herhangi bir soru sormamıştır. Ayrıca başvurucunun yumuşak odada tutulurken neden el ve ayaklarının bağlandığıyla ilgili somut olay bağlamında bir değerlendirme yapmamış, benzer olaylarda başka mahkûmların sergilediği (kafasını tuvalet taşına veya kapıya vurma gibi) davranışları gözönünde bulundurarak -toptan bir yaklaşımla- yapılan muameleyi hukuka uygun bulmuştur. Dolayısıyla bu konuda Başsavcılık tarafından özenli bir soruşturma yapılmadığı ve varılan sonucun nesnel bir analizin ürünü olmadığı görülmüştür.

37. Sonuç itibarıyla Başsavcılık kötü muamele iddialarına yönelik olarak etkili bir soruşturma yürütmeden başvurucunun şikâyeti hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Dolayısıyla somut olayda eziyet yasağının usul boyutunun da ihlal edildiği değerlendirilmiştir.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

III. GİDERİM

39. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden soruşturma yapılması yanında 100.000 TL manevi tazminat ile maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu

ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. İnfaz koruma memurları tarafından cop kullanılarak sürüklenme ve sakalın zorla kesilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hukuka aykırı şekilde travma ve doku hasarı önleyici yumuşak odada tutulma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin eziyet yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2019/22357) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATMA ÖCALAN

B. No: 2022/7 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/7

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATMA ÖCALAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/7)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Fatma ÖCALAN

Vekilleri : Av. Raziye ÖZTÜRK Av. İbrahim BİLMEZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, havalimanı görevlisinin tekerlekli sandalye kullanan kişiyi gelen yolcu salonu dışına çıkarma konusunda siyasi saik güderek gerekli yardımda bulunmaması ve olayla ilgili etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağı ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. 1954 yılı doğumlu kadın başvurucu, 9/12/2019 tarihinde Düsseldorf'tan (Almanya) kalkan uçağa binmiş ve saat 03.00 sıralarında Gaziantep'e gelmiştir. Başvurucu, inişten sonra kendisine yardımcı olan görevlilerle yaşadığı olaylar nedeniyle 16/12/2019 tarihinde Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyet dilekçesi sunmuştur. Başvurucu; şikâyet dilekçesinde yaşlı ve diyabete bağlı birçok hastalığı olması nedeniyle yürüyemediğini, tekerlekli sandalye kullanarak ve başkalarının yardımıyla hareket edebildiğini, olay günü bir görevlinin uçaktan inmesi konusunda yardımcı olup kendisini tekerlekli sandalyeyle pasaport kontrolüne kadar getirdiğini, yardımcı olan görevlinin pasaport kontrolündeki konuşma sırasında soy ismini duyunca "Sen Apo'nun kardeşi misin?" diye sorduğunu, soruyu "Evet." diye cevaplaması üzerine görevlinin kendisine hakaret edip yanından ayrıldığını, bagajlarını tek başına alıp salon dışına çıkamadığını, salon dışında

kendisini bekleyen çocuklarının da içeri girmesinin mümkün olmadığını, bu nedenle uzun süre bagaj salonunda beklediğini ileri sürmüştür.

3. Başvurucu, salonda beklediği sırada diğer görevlilere seslenip yardım talep etmesine rağmen kimsenin ilgilenmediğini, tüm yolcuların bagajlarını alıp dışarı çıktığını, çaresiz bir şekilde tek başına öylece kaldığını, uzun süre bekledikten sonra başka bir görevlinin yanına gelerek "Kimseye bu olanlardan bahsetmezsen sana yardım edip yakınlarının yanına götürürüm." dediğini, kendisini salon kapısı dışında bekleyen çocuklarının yanına götürdüğünü ileri sürmüştür. Başvurucu; kardeşinin siyasi kimliği ve konumu nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldığını, yaşlı ve hasta olup tekerlekli sandalyeyle hareket edebilmesine rağmen kendisine yardımcı olmayan Gaziantep Havalimanı'ndaki görevlilerin cezalandırılmasını talep etmiştir. Başvurucu, ertesi gün benzer bir dilekçeyi Gaziantep Havalimanı Başmüdürlüğüne (Başmüdürlük) sunarak ilgililer hakkında idari soruşturma açılıp gereğinin yapılmasını istemiştir.

4. Başsavcılık 23/12/2019 tarihinde Gaziantep Valiliğine (Valilik) yazdığı yazıyla şikâyet konusu olayla ilgili olarak sorumlu ve görevliler hakkında gerekli işlemlerin tesis edilmesi için Valilik tarafından inceleme ve değerlendirme yapılmasını istemiştir. Valilik, gelen yazı sonrası 27/12/2019 tarihinde bir araştırma ve soruşturmacı görevlendirmiştir. Söz konusu soruşturmacının hazırladığı 24/1/2020 tarihli inceleme raporu, Başmüdürlüğün 14/1/2020 tarihli yazısı temelinde şekillenmiştir. Söz konusu yazıya H. A.Ş.nin (Bundan sonra özel şirket olarak anılacaktır.) kendilerine hitaben yazdığı 27/12/2019 tarihli araştırma yazısı eklenmiştir.

5. Özel şirket tarafından düzenlenen söz konusu araştırma yazısında; uçağa tekerlekli sandalyeli üç yolcuyu indirmek için bir aracın yanaştığı, tekerlekli sandalyelerden birinin bu yolculardan birine ait olduğu, görevli personelin tekerlekli sandalyenin sahibini tespit edebilmek için yolculara adlarını sorduğu, içlerinden birinin "Neden adımı soruyorsun?" dediği, görevli kişinin de tekerlekli sandalyenin sahibini tespit etmek amacıyla sorduğunu söyleyerek kendisinin sandalyeye oturmasını sağladığı, daha sonra pasaport kontrolünden geçirerek dış hat gelen yolcu salonuna götürdüğü, burada beklemeye başladıkları, görevli personelin uçak altına geçmesinin gerekmesi nedeniyle salondan çıkarak başka bir görevli arkadaşını yolculara yardımcı olmak için bagaj bant başına görevlendirdiği, görevlendirilen personelin yolcuyu ve bagajını terminal önünde bekleyen yakınlarına teslim ettiği bildirilmiştir. Soruşturmacı, inceleme raporunun sonuç bölümünde olaydaki ilgili kişilerin özel şirket personeli olduğu, bu kişilerin kamu çalışanı olmaması nedeniyle genel hükümlere göre işlem yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Valilik 29/1/2020 tarihli yazıyla sorumluluğu olan kişilerin kamu görevlisi olmadığını bildirerek inceleme raporu ve eklerini Başsavcılığa göndermiştir.

6. Başsavcılık 11/11/2020 tarihinde yazdığı yazıyla kolluktan olayla ilgili kamera görüntülerinin gönderilmesini ve tanık araştırması yapılmasını istemiştir. Gaziantep İl Emniyet Müdürlüğünün 13/11/2020 tarihli cevap yazısıyla kamera görüntülerine ilişkin kolluk tutanağı ve olayla ilgili uçuşta görevli olan kişilerin kimlik bilgileri (özel şirkete sorularak elde edilen bilgilere göre) bildirilmiştir. Kolluk tutanağında olayın üzerinden uzun bir zaman geçmesi nedeniyle kayıt cihazında olayla ilgili kamera kayıtlarının olmadığı belirtilmiştir. Olay günü tekerlekli sandalye hizmetinde görevli olan kişilerin ise C.K. ve E.Y. olduğu bildirilmiştir.

7. C.K.nın ifadesi Oğuzeli Jandarma Komutanlığında 6/2/2021 tarihinde alınmıştır. C.K.

ifadesinde iniş yapan uçağa asansörlü aracı yanaştırdığını ve uçağın içine geçerek gelen yolculara kendilerine ait tekerlekli sandalye olup olmadığını sorduğunu, ismini bilmediği bir kadın yolcunun kendisine ait tekerlekli sandalye olduğunu söylediğini, tekerlekli sandalye ile bagaj etiketinin uyuşup uyuşmadığını kontrol etmek için kadın yolcuya adını sorduğunda "Ne yapacaksın adımı?" diye cevap verdiğini, etikete baktıktan sonra -öncelikle soy isim yazdığından- "Soy isminiz Öcalan mı?" diye sorduğunu, kadının kendisine "Ne yapacaksın soy ismimi?" diye tepki gösterdiğini, görevi gereği sorması gerektiğini söylediğini fakat daha fazla zorlamadan kadını tekerlekli sandalyeye bindirdiğini, pasaport kontrolünden geçirerek bagaj bölümüne götürdüğünü, uçağın yanına gitmesi gerektiğiyle ilgili telsizle anons yaptığını, görevli E.Y.ye başvurucuyu teslim ederek görev yerine geçtiğini beyan etmiştir. Ayrıca başvurucuyu daha önce tanımadığını, kendisinden veya soy isminden dolayı başvurucuyla ilgili bir problemi olmadığını, olay sırasında kendisine hakaret veya tehdit içerikli bir söz söylemediğini, sadece görevinin gereğini yaptığını söylemiştir.

8. E.Y.nin ifadesi Oğuzeli Polis Merkezi Amirliğinde 8/2/2021 tarihinde alınmıştır. E.Y. ifadesinde altı yıldır özel şirket bünyesinde uçak temizliği görevlisi olarak çalıştığını, olay günü uçağın arka kısmında olduğu sırada tekerlekli sandalyeli yolculara yardım etmekle görevli C.K.nın kendisine işaret edip "Dış hat." diyerek yardımcı olması için kendisini gönderdiğini, başvurucunun üç bagajını arabaya yükleyerek dış hat kapısında bekleyen yakınlarına teslim ettiğini, daha sonra da işlerini yapmak için uçağın yanına döndüğünü beyan etmiştir.

9. Başvurucunun şikâyetiyle ilgili soruşturma sonunda Başsavcılık 21/9/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararda, olayla ilgili kamera kaydına ulaşılmadığı ve dosya kapsamına göre soyut iddia dışında atılı suçun işlendiğini gösteren, dava açmaya yeter kanıt ve emare bulunmadığı şeklinde değerlendirme yapmıştır. Kararda "şüpheli" kısmına "meçhul sanık" yazılmıştır.

10. Başvurucu, Başsavcılığın kararına itiraz etmek için sunduğu dilekçeye Gaziantep Havalimanı Başmüdürlüğüne yaptığı şikâyet dilekçesini (bkz. § 2) ve söz konusu kurumun konuyla ilgili kendisine verdiği cevabı eklemiştir. Buna göre Başmüdürlük, başvurucuya hitaben yazdığı yazıda yaptığı şikâyetin incelendiğini, havalimanı yer hizmetlerinde görev yapan ilgili personelin İfade Bilgi Tutanağı'nın (bahsi geçen tutanak yukarıda 27/12/2019 tarihli araştırma yazısı olarak ifade edilmiştir. Bu belge için bkz. §§ 4, 5) yazı ekinde gönderildiğini, bahse konu şikâyetlerin tekrarlanmaması hususunda gerekli uyarıların yapıldığını bildirmiştir. Başvurucu; itiraz dilekçesinde idarenin yaptığı incelemenin ilgili personelin bilgisine başvurmakla sınırlı olduğunu, personelin olay sırasında uçağın yanına gitmek için salondan ayrıldığını kabul etmesinin iddialarını doğruladığını, personelin bu şekilde hareket etmesinin ağabeyinin siyasi kimliğinden ve konumundan kaynaklandığını ileri sürmüştür. Ayrıca başvurucu, şikâyet dilekçesine verilen cevapta geçen "Bahse konu şikâyetlerin tekrarlanmaması hususunda gerekli uyarılar yapılmıştır." şeklindeki ifadenin tevil yollu ikrar olduğunu iddia etmiştir. Bunlar dışında kamera kayıtlarının olayın üzerinden ancak on bir ay geçtikten sonra istendiğini, bunun dışında başkaca bir araştırma yapılmadığını, iki yılın sonunda da kovuşturmaya yer olmadığına kararı verildiğini belirterek Başsavcılığın etkili bir soruşturma yürütmediğini öne sürmüştür.

11. Başvurucunun itirazı Gaziantep 6. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 10/11/2021 tarihinde reddedilmiştir. Anılan karar 30/11/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 30/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu; şikâyet dilekçesindeki (bkz. § 2) hususları tekrarlayarak maruz kaldığı muamelenin bedensel ve ruhsal etkilerinin asgari eşiği aştığını ve kötü muamele oluşturduğunu, şikâyetiyle ilgili ceza soruşturmasında kamera kayıtlarının çok geç talep edildiğini, olayın faillerinin tespit edilmediğini ve ifadelerinin alınmadığını, olayın aydınlatılması için yeterli inceleme ve araştırma yapılmadığını belirterek Başsavcılık tarafından etkili bir soruşturma yürütülmediğini, idari makamların da olayın sorumluları hakkında gerekli inceleme ve araştırma yapmadığını, idarenin şikâyetine ilişkin verdiği cevabın aslında tevil yollu ikrar olduğunu iddia etmiştir. Başvurucuya göre maruz kaldığı kötü muamele, kardeşinin siyasi kimliği ve konumundan kaynaklanmaktadır. Başvurucu, kötü muamele ve ayrımcılık yasağı, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Başsavcılık tarafından yapılan ceza soruşturmasının ve verilen kararın bir özeti yapılarak başvurucunun şikâyetiyle ilgili delillerin toplandığı, başvurucunun Başsavcılıkça verilen karara itiraz etme imkânından yararlandığı belirtilmiş; yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvurucunun iddiaları öncelikle kötü muamele yasağı kapsamında incelenecek, daha sonra bu yasak temelinde ayrımcılık yasağı bağlamında değerlendirme yapılacaktır.

15. Özetlemek gerekirse başvurucu, yaşı ve rahatsızlıkları nedeniyle tekerlekli sandalyeyle hareket edebildiğini, olay günü Gaziantep Havalimanı'na uçakla geldikten sonra bir görevlinin kendisini tekerlekli sandalye ile pasaport kontrolüne kadar getirdiğini, soy ismini öğrenmesi üzerine görevli kişinin hakaret edip, bagajların alındığı salonda kendisini bırakıp gittiğini, yardım etmeleri için seslendiği diğer görevlilerin kendisiyle ilgilenmediğini, uzun süre bu şekilde beklediğini, bagajlarını alıp salon dışına çıkabilmesinin tek başına mümkün olmadığını, başka bir görevlinin yanına gelerek olanları anlatmaması karşılığında kendisine yardım etmeyi teklif ettiğini, bu görevlinin kendisini salon dışında bekleyen yakınlarının yanına götürdüğünü iddia etmiştir.

16. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri

[1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

17. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların delillerle desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

18. Somut olayda öncelikle başvurucunun anlatımı ile kendisine yardım etmekle görevli C.K.nın ifadesinin birbiriyle uyumlu olmadığı, olayların taraflarca farklı şekilde dile getirildiği görülmüştür. Başvurucuya göre pasaport kontrolü sırasında C.K.nın soy ismini öğrenmesiyle birlikte şikâyetine konu olaylar başlamıştır. C.K. ise soy isim konusundaki konuşmanın uçakta gerçekleştiğini ifade etmiştir. Tarafların beyanları arasında bu konuda bir çelişki olmakla ve çelişkiyi giderecek başka bir delilin varlığına rastlanmamakla birlikte aslında başvurucunun şikâyetinin özünün pasaport kontrolünden sonrasına ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Başvurucu, olayın başlangıcında görevli kişinin kendisine hakaret ettiğini iddia etmiş, buna karşılık bu kişinin kendisine ne söylediğini, hangi sözlerle hakaret ettiğini açıklamamıştır. Olayın devamında başvurucu, görevli kişinin bagaj salonunda kendisini bırakıp gittiğinden, uzun süre tek başına o şekilde beklediğinden şikâyet etmiştir. Başvurucu, bu şikâyetine ilişkin beyanlarında da bekleme süresine ilişkin nesnel bir ifade kullanmamış; sadece sürenin uzun olduğunu söylemiştir. Salonda beklediği süre içinde diğer görevlilere seslendiğini fakat kimsenin ilgilenmediğini iddia etmişse de bu anlatımın da oldukça yüzeysel olduğu, değerlendirme yapmaya imkân veren bir ayrıntı içermediği görülmüştür. Diğer taraftan başvurucuya yardım etmekle görevli yetkililerin bu anlara ilişkin ifadeleri yine başvurucunun anlatımıyla çelişmektedir. Özellikle C.K. başvurucunun bekletilmediğini, ilk görevlinin başka bir göreve gitmesi nedeniyle diğer görevlinin başvurucuya yardım etme görevini devraldığını söylemiştir. Tarafların örtüşmeyen beyanları karşısında dosyadaki diğer verilere de bakılması gerekir.

19. Olay anına ilişkin görüntülerin yokluğunda başvurucunun iddiaları, yaptığı açıklamalar ve dosyadaki diğer deliller kapsamında değerlendirilecektir. Başvurucu, yardım etmekle görevli kişinin kendisine ne şekilde hakaret ettiğini beyan etmemiş; bagaj salonunda ne kadar süre tek başına beklemek zorunda kaldığını somut ve anlaşılır şekilde anlatmamıştır. Diğer taraftan başvurucu, ne soruşturma sürecinde ne de bireysel başvuru formunda yaşadığı olaylara tanık olan bir kimseden bahsetmiştir. Hâlbuki başvurucu, olay tarihinde 65 yaşındadır ve ancak tekerlekli sandalye ile hareket edebilmektedir. Havalimanı bagaj teslim salonu gibi birçok insanın bulunduğu bir alanda yaşandığını iddia ettiği sorunlara rağmen olaya müdahale eden veya en azından tanıklık eden biri veya birilerinden bahsetmemesi başvurucunun iddialarının ciddiyetini zayıflatmaktadır. Başvurucu, kendisini salon dışında bekleyen çocukları olduğunu söylemişse de isimlerini bildirerek bu kişilerin tanık olarak

dinlenmesi konusunda bir talepte bulunmamıştır. Son olarak maruz kaldığı muamelenin ağırlığının belirlenmesinde mağdurun bedensel ve ruhsal olarak bu durumdan ne şekilde etkilendiği önem arz etmekte iken başvurucu hiçbir aşamada bununla ilgili bir anlatımda bulunmamış, herhangi bir belge sunmamış, sadece bagaj salonunda çaresiz kaldığını belirtmekle yetinmiştir.

20. Somut olayda başvurucunun bir görevli yardımıyla salon dışına çıkarılarak yakınlarının yanına götürüldüğü konusunda tartışma yoktur. Buna rağmen havalimanında maruz kaldığını iddia ettiği eylemlerin kötü muamele olarak kabul edilemeyeceği yönünde peşin bir kabulle hareket etmek mümkün değildir. Diğer taraftan etkili bir ceza soruşturması yapma yükümlülüğünden bahsedilebilmesi için başvurucunun asgari eşiğe ulaşan bir kötü muameleye maruz kaldığı konusunda makul bir şüphenin doğması gerekir. Başvurucunun şikâyet ettiği olguları ayrıntılı ve tutarlı şekilde anlatma yükümlülüğüne aykırı davrandığı görülmektedir. Başmüdürlüğün başvurucuya verdiği cevapta kullandığı ifadelerin -başvurucunun iddiasının aksine- muamelenin ağırlığının veya olayın gerçekleşme koşullarının belirlenmesine bir katkı sunmadığı değerlendirilmiştir. Bu tespitler kapsamında başvurucunun iddiasının savunulabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Başvurucu, ağabeyinin siyasi kimliği ve konumu nedeniyle kötü muameleye maruz kaldığını belirterek ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden şikâyet etmişse de kötü muamele yasağı konusunda yapılan değerlendirmeler ışığında bu şikâyet hakkında da aynı sonuca varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/3/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmamaktayım.

2. Başvurucu olay tarihinde ancak tekerlekli sandalyeyle ve başkalarının yardımıyla hareket edebilen biri olmasına rağmen Gaziantep Havalimanında kendisi ile diyaloğa giren görevlinin Abdullah Öcalan’ın kardeşi olduğunu öğrenmesi üzerine uzun süre kendisine yardım etmediğini bu sebeple bagaj tesliminde uzun süre beklemek zorunda kaldığını belirterek suç duyurusunda bulunmuştur. Başsavcılıkça yapılan incelemede olay tutanağı

dikkate alınmış, olaya ilişkin görüntü kayıtlarının olmadığı belirtilerek kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

3. Dosyadaki belgelerden olayın 9/12/2019 tarihinde Düsseldorf'tan kalkan uçağın saat 03.00 sıralarında Gaziantep'e indikten sonra meydana geldiği anlaşılmaktadır. Başvurucu Cumhuriyet Başsavcılığına 16/12/2019 tarihinde müracaat etmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığınca 23/12/2019 tarihinde Gaziantep Valiliğine müzekkere yazılarak inceleme ve değerlendirme istenilmiştir. Havalimanı Başmüdürlüğünce 24/1/2020 tarihli inceleme raporu düzenlenmiştir. Başsavcılık ve sonraki olaylar bu inceleme raporuna göre şekillenmiştir.

4. İnceleme raporu bir sonuca ulaşırken kamera görüntüleri dosyaya eklenmemiştir. Şikayete konu idarenin işlemleri idare tarafından tutulan tutanak ve onların belirlediği beyanlar üzerinden şekillenmiştir. Başsavcılık olay sonrası idareye inceleme ve soruşturma yapılması için yazı yazmasına rağmen bu olaydan dokuz ay sonra kamera kayıtlarını istemiştir. Başvurucunun durumu, olay saati, başvurucunun yakınlarının havalimanı kuralları gereği başvurucunun yanına gelemeyeceği gözetilmeden yakınlarının olaya tanıklık yapmadıkları gibi bir gerekçe belirtilmiştir. Kaldı ki, idare şikayet dilekçesine verdiği cevapta bahse konu şikayetlerin tekrarlanmaması için uyarılarda bulunduğunu iddia etmiştir.

5. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

6. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

7. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle

birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

8. Anayasa'nın 17. maddesi "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında, bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

9. Olası cezai sorumluluğun tespiti adına yürütülen soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmişse bu aşamanın da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olması gerekir (Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 100).

10. Bireylerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunları incelemek, bireysel başvuruya konu edilen yargısal süreçte şüpheli ya da sanık sıfatını taşıyan kişilerin suçlu veya suçsuz olduğuna karar vermek ya da söz konusu yargısal süreçte sanıklara verilen cezaların miktarını belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 76; Umut Tamaç [2. B.], B. No: 2014/13514, 18/7/2018, § 98). Anayasa Mahkemesinin incelediği husus, devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki sorumluluğudur (Cezmi Demir ve diğerleri, § 96; Aysel Gezer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2021/9961, 2/11/2023, § 147).

11. Somut olayda, ilk paragraflarda da ifade edildiği üzere Cumhuriyet Başsavcılığınca gerekli incelemeler yapılmadan sonuca ulaşılmıştır. Cumhuriyet savcılığının olayın hemen sonrası idareye inceleme yapması için müzekkere yazmıştır. Sonraki süreçler idare tarafından tutulan olay tutanağı ve inceleme raporu üzerinden şekillenmiştir. Olayın aydınlanması için incelemecinin ilk yapması gereken işlem olay anına ilişkin kamera kayıtlarını almaktır. Bu kayıtlar alınmamıştır. Cumhuriyet savcılığınca da dokuz ay sonra bu kayıtlar istenilmiştir. Olay gece 03.00 sıralarında meydana gelmiştir. Havalimanı kuralları gereği olayın geçtiği yere başvurucunun yakınlarının gelmesi mümkün değildir. Başvurucunun yakınlarının olaya ilişkin yakınmalarını beklemek doğru değildir. Cumhuriyet savcılığınca ve incelemeci tarafından bağımsız tanık araştırması yapılmamıştır. Başvurucunun kendi başına hareket edemediği gözetildiğinde bir süre tek başına kalması kötü muamele boyutuna ulaşılabilecektir.

12. Kovuşturmaya yer olmadığı kararında belirtilen eksiklikler giderilmeden sonuca ulaşıldığı için kötü muamele yasağının ihlali sonucuna ulaşılmalıdır.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele

yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Üye Selahaddin MENTEŞ

ÖNDER ÇINAR

B. No: 2022/1438 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/1438

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖNDER ÇINAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/1438)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Önder ÇINAR

Vekili : Av. Ahmet ADIGÜZEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

A. Başvuruya Konu Ceza Soruşturmasıyla İlgili Bilgiler

1. Başvuru; gözaltında tutma sırasında kolluk görevlileri tarafından darbedilme ve bu olayla ilgili etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının, yasak usullerle elde edilen belgelerin ceza davasında hükme alınması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 21/5/2021 günü saat 02.00 sıralarında aracıyla Küçükçekmece'de seyrederken polis ve mahalle bekçilerinin yol denetimine denk gelmiştir. Başvurucu, aracını durdurmamış ve denetimde görevli olan iki bekçiye aracıyla çarparak uzaklaşmıştır. Çarpmanın etkisiyle bir bacağı kopan ve ağır yaralanan K.T. hastaneye kaldırılmış, yapılan tıbbi müdahalelere rağmen kurtarılamayarak ertesi gün sabah saatlerinde vefat etmiştir. Diğer görevli ise başından ve vücudunun değişik yerlerinden basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralanmıştır. Başvurucu, olayın meydana geldiği yerin biraz ilerisinde aracıyla tek taraflı başka bir kaza yapmıştır. Kaza sonrası saat 02.49'da yapılan ölçümde başvurucunun 1.55 promil alkollü olduğu anlaşılmıştır. Başvurucu, meydana gelen olaylardan sonra İkitelli'deki bir polis merkezi amirliğinde gözaltında tutulmuştur.

Başvurucu, aynı gün sabah 08.30'da trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan avukatı olmaksızın, 09.30'da öldürmeye teşebbüs suçundan bu kez avukatı eşliğinde toplamda iki kez polis merkezinde, 14.05'te ise iki avukatı eşliğinde Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığında (Başsavcılık) ifade vermiştir.

3. Başvurucu -bir kişinin ölümüyle neticelenen olaya ilişkin beyanları dışında- Başsavcılık ifadesinde aracının hava yastıklarının açılması nedeniyle kendisinin de yaralandığını, götürüldüğü polis merkezinde kameraların olmadığı bir yerde yedi sekiz polis memurunun kendisini darbettiğini, birkaçını teşhis edebileceğini, hastaneye darp raporu için götürüldüğünü ve tedavi olduğunu, yüzünde morluklar oluştuğunu ve kaşına dikiş atıldığını, kendisini darbeden polislerden şikâyetçi olduğunu söylemiştir. Başvurucunun avukatları, başvurucunun polis merkezinde darbedildiğini, kendisine bazı tutanakların zorla imzalatıldığını, bu nedenle polis merkezinde susma hakkını kullandığını ifade etmiştir. Başvurucu, kolluktaki 08.30'da alınan ifadesinde darbedilmesine ilişkin bir anlatımda bulunmamıştır. Avukatının hazır olduğu sonraki ifadesinde ise susma hakkını kullanmak istediğini bildirmiştir.

4. Başsavcılık, ifadesini aldıktan sonra başvurucuyu olası kasıtla öldürmeye teşebbüs suçundan tutuklanması istemiyle sorguya sevk etmiştir. Küçükçekmece 3. Sulh Ceza Hâkimliğinde yapılan 21/5/2021 tarihli sorgusu sırasında başvurucu, Başsavcılıkta verdiği ifadeyi tekrar ettiğini söylemiştir. Başvurucunun avukatları sorguda yaptıkları savunmada başvurucunun gözaltında tutulduğu sırada yedi sekiz kişinin işkencesine maruz kaldığını, polis merkezine götürülmeden önce hakkında adli rapor düzenlenmediğini, raporun darp eylemi gerçekleştirildikten sonra alındığını iddia etmiştir. Başvurucu, isnat edilen suç kapsamında tutuklanmıştır.

5. Başvurucu, avukatı aracılığıyla 26/5/2021 tarihinde Başsavcılığa şikâyet dilekçesi sunarak 21/5/2021 tarihinde polis merkezinde gözaltında tutulduğu sırada işkenceye maruz kaldığını iddia ederek ilgili polislerden şikâyetçi olmuştur. Şikâyet dilekçesinde olay günü aracıyla yaptığı kazada aracının hava yastıklarının açılması nedeniyle kendisinde meydana gelen yaralanmaların gözle fark edilebilir nitelikte olmadığını, kaza sonrasında götürüldüğü polis merkezine girişte çekilen fotoğraflara bakılınca bu durumun anlaşılacağını, polis merkezine girişten önce hakkında sağlık raporu düzenlenmediğini, gözaltında tutulduğu sırada kendisine zorla olay tutanağı imzalatıldığını, söz konusu tutanakta belirtilenin aksine alkol almış olsa da bilincinin açık olduğunu, olayı hatırladığını iddia etmiştir. Başvurucu, gözaltında tutulduğu sırada yedi sekiz polis memuru tarafından darbedildiğini, bundan ötürü sol kaşının patladığını, sağ gözünün kapanacak şekilde şiştiğini ve etrafında morluklar oluştuğunu, bu sebeple kollukta susma hakkını kullandığını, hakkındaki ilk sağlık raporunun Başsavcılığa götürülmeden önce düzenlendiğini, polis merkezine girişte çekilen fotoğrafı ile Başsavcılık ifadesi öncesinde çekilen fotoğrafı karşılaştırıldığında gözaltında darbedildiğinin anlaşılacağını belirterek beyanında geçen fotoğrafları dilekçe ekinde sunmuştur.

6. Başvurucu tarafından sunulan söz konusu fotoğraflardan ilkine bakıldığında fotoğrafın bir internet haber sitesinden cep telefonu aracılığıyla ekran görüntüsü olarak elde edildiği, başvurucunun olayın geçtiği polis merkezi önünde kolları arkada olacak şekilde, vücudunun belden yukarısının ve başının sol tarafının görüldüğü, yüzünde maske olan bir polis memurunun başvurucunun sağ kolunu tuttuğu, gözünün kapalı olduğu, sol göz veya kaş kısmında fark edilebilen bir yara veya kan olmadığı, fotoğraflardan bir diğerinin T. isimli bir sosyal medya kanalından yine ekran görüntüsü şeklinde elde edildiği, başvurucunun yüzünün yakın çekim olarak fotoğraflandığı, fotoğrafa bakılınca sol kaşın altındaki açık

yaranın hemen fark edildiği, alın bölgesi hariç yüzün sol bölümünde, burun üst ve sol yanında kan bulunduğu, diğer üç fotoğrafta ise başvurucunun maske taktığı, sol kaşına bandaj yapıldığı, sağ gözünün oldukça şiş ve etrafının ise mor olduğu, öncekinden başka bir renk gömlek giydiği anlaşılmaktadır.

7. Başsavcılık, şikâyet sonrası başlattığı soruşturma kapsamında Küçükçekmece İlçe Emniyet Müdürlüğüne 10/6/2021 tarihinde yazdığı yazıyla şüphelilerin Başsavcılığa gelmelerinin sağlanmasını ve olayı gören kamera kayıtlarının temin edilerek gönderilmesini istemiştir. Gözaltı işleminin gerçekleştiği polis merkezi görevlilerinin Başsavcılığa hitaben yazdığı 26/6/2021 tarihli cevap yazısında, kayıt saklamaya ilişkin zaman aşımı süresinin dolması nedeniyle kamera görüntülerinin elde edilemediği ayrıca sokağa çıkma yasağı olduğu için ilçede görev yapan çeşitli şubelerden görevlilerin polis merkezine gelmesi nedeniyle olayın şüphelilerinin tespit edilemediği bildirilmiştir. Kamera kayıtlarının saklanma süresi belirtilmemiştir. Ayrıca iki polis tarafından düzenlenen 7/7/2021 tarihli tutanakta olay günü nezarethane görevlisinin polis memuru B.C. olduğu ifade edilmiştir.

8. Başsavcılık, polis merkezine 9/7/2021 tarihinde gönderdiği yazıyla polis memuru B.C.nin savunmasının alınmasını istemiştir. Polis memuru B.C. 14/7/2021 tarihinde polis merkezinde verdiği ifadede; yapılan anons üzerine meslektaşlarıyla birlikte vefat eden K.T.nin bulunduğu kaza yerine gittiğini, saat 09.00'a kadar hastane işleriyle uğraştığını, o saatten sonra evine gittiğini, başvurucuyu hiç görmediğini beyan etmiştir.

9. Başsavcılık 12/9/2021 tarihinde başvurucunun şikâyetiyle ilgili soruşturmada kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş; kararda polis merkezindeki kamera kayıtlarının elde edilemediği, şüpheli olarak ifadesi alınan B.C.nin suçlamayı kabul etmediği, aleyhinde yürütülen soruşturma dosyası getirilerek incelenen ve başvurucuya ait olan genel adli muayene raporlarında herhangi bir yeni darp ve cebir izine rastlanmadığının belirtildiği, şüphelinin üzerine atılı suçu işlemediği, başvurucunun soyut iddiasından başka delil tespit edilemediği şeklinde gerekçelere yer vermiştir.

10. Başvurucu, Başsavcılığın kararına itiraz ederken sunduğu dilekçede önceki beyanlarından farklı olarak polis merkezine girişinden önce hakkında adli rapor düzenlendiğini, bu raporda yüzünde herhangi bir şişlik veya morluktan bahsedilmediğini bildirerek söz konusu raporun bir örneğini dilekçesine eklemiştir. Başvurucu, gözaltından çıkışından sonra düzenlenen sağlık raporunda -bu raporun da bir örneğini sunmuştur- sağ göz ve sol kaş çevresinde oluşan yaralanmalar tespit edildiğini, bu durumun gözaltında işkenceye maruz kaldığını ortaya koyduğunu, olay tutanağını imzalaması için üzerinde baskı kurulup işkence yapıldığını iddia etmiştir (Bahsedilen olay tutanağı dilekçeye eklenmemiştir.). Başvurucu, ayrıca polis merkezine girişinde çekildiğini belirttiği fotoğrafın yer aldığı haber sitesinin internet bağlantı adresini de vermiştir [Bağlantı adresindeki fotoğrafa bakıldığında daha önce sunulan fotoğrafla (bkz. § 5) aynı olduğu görülmüştür]. Başvurucu; olayla ilgili kamera görüntülerine ulaşılamamasının akla ve mantığa aykırı olduğunu, bu durumun delilleri yok etme çabasını ortaya koyduğunu, elde edilen diğer delillere rağmen gözaltında meydana gelen yaralanmalar konusunda Başsavcılığın makul bir açıklama getirmediğini iddia etmiştir.

11. Başvurucunun Başsavcılık kararına itirazı, Bakırköy 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 26/11/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Başvurucu, verilen kararı 10/12/2021 tarihinde öğrenmiş; 5/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

B. Başvuruyla İlgili Diğer Bilgiler

13. Başvurucu hakkında düzenlenen 21/5/2021 tarihli iki adli muayene raporu incelendiğinde saat 02.50'de düzenlenen raporda kolluğun giriş muayenesi için başvurucuyu getirdiği, yapılan fiziki muayeneye ve kendi beyanına göre başvurucuda darp ve cebir izi olmadığı belirtilmiş; muayene bulguları kısmı ise boş bırakılmıştır. Saat 11.26'da düzenlenen raporda, olay öyküsü "çıkış+etanol alımı" olarak belirtilmiş, muayene bulgularına "Sağ göz etrafında yanağa uzanan geniş morluk şişlik, sol kaş üzerinde süturasyon yapılmış, pansumanı yapılmış kapalı yara." şeklinde kayıt düşülmüştür. Raporun sonuç kısmına ise "Giriş muayenesinde söylenenin dışında herhangi bir yeni darp cebir izine rastlanmamıştır. BTM [basit tıbbi müdahale] ile giderilebilir. Hayati tehlikesi yoktur." yazılmıştır.

14. Başvurucunun yakalanmasına ilişkin olarak 21/5/2021 tarihinde tutanak düzenlendiği ve tutanağı başvurucunun da imzaladığı görülmektedir. Tutanakta, başvurucunun kamu görevlilerine çarptıktan yaklaşık 100 metre sonra kaza yapmış şekilde 34 J... 8... plakalı aracının içinde muhafaza altına alındığı, hakkında arama kaydı olmadığı, alınan doktor raporu sonrası polis merkezine götürüldüğü belirtilmiş; başvurucunun beyanına yer verilmemiştir.

15. Başvurucunun ölümle neticelenen olayla ilgili olarak aleyhinde yürütülen soruşturma dosyası Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden incelendiğinde "Gözaltına Alma Kararı" adlı belgeye göre başvurucu hakkındaki gözaltı süresinin 21/5/2021 günü saat 01.50'de başlayıp aynı gün saat 15.00'te bittiği, başvurucuya isnat edilen suçun ise olası kasıtla öldürmeye teşebbüs olduğu görülmüştür. Ayrıca başvurucunun polis merkezinde gözaltında tutulmasına ilişkin olarak üç polis memuru tarafından düzenlenen tutanakta başvurucunun 21/5/2021 tarihinde saat 03.00'te nezarethaneye konulduğu, saat 11.00'de Başsavcılığa götürülmek için nezarethaneden çıkarıldığı belirtilerek tutanağa nezarethane kayıt defterinin bir örneği de eklenmiştir.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısı ekinde gönderilen belgeler içinde -yukarıda belirtilenler dışında- başvurucu hakkında 21/5/2021 günü saat 05.01'de düzenlenen başka bir genel adli muayene raporu daha bulunmaktadır. Raporda olay öyküsü darp olarak belirtilmiş, muayene bulgularında ise "sağ göz etrafında yaygın ödem, sol kaşta 2 cmlik kesi" tespit edilmiştir. Sonuç kısmı "Tetkiki istendi. Kesi sütüre edildi. Yara pansuman ve tetanoz yapıldı. Sabah 8.30 da göz pol. kons. için çağrıldı." şeklinde doldurulmuştur. Başvurucunun kranial BT rapor sonucunda "Sağ periorbital yumuşak doku şişliği ile yumuşak dokularda ve periorbital alanda hava değerleri izlenmiştir. Sağ orbita tabanında maksiller sinüse açılan fraktür görünümü izlenmiştir. Ayrıca sağ maksillerin sinüste hemoraji ile uyumlu effüzyon görünümü izlenmiştir." şeklinde bir değerlendirme mevcuttur. Başvurucunun gözaltında tutulduğu sırada alınan üç sağlık raporunun farklı doktorlar tarafından düzenlendiği görülmüştür.

17. Bakanlık tarafından gönderilen belgeler içinde başvurucunun 22/5/2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine yaptığı darbedilmesi şikâyeti üzerine yürütülen disiplin soruşturması da bulunmaktadır. Araştırmacı/soruşturmacı olarak görevlendirilen Büyükçekmece İlçe Emniyet Müdürü A.K.nın disiplin soruşturması kapsamında yaklaşık on polis memurunu dinleyerek hazırladığı 24/1/2022 tarihli raporda başvurucunun gözaltı giriş muayenesi sonrasında polis merkezine getirildiği sırada sivil giyimli polislerin de aralarında

olduğu bir grubun başvurucuya saldırdığı, bunun üzerine başvurucunun korunması amacıyla hemen polis merkezine alındığı şeklinde anlatımlar söz konusudur.

18. Yukarıda anılan raporun sonuç kısmında; başvurucu hakkında saat 02.50 ve 05.01'de düzenlenen sağlık raporları karşılaştırıldığında başvurucunun darbedildiğinin anlaşıldığı, başvurucunun darbedilmesiyle ilgili olarak olay yerinde çok sayıda sivil giyimli kişinin olması ve kamera kayıtlarına ulaşılamaması nedeniyle kusurlu personelin tespit edilemediği, başvurucunun hastaneye götürülüp getirilmesinde görev alan polis memuru E.K.nın başvurucunun sağlığından ve güvenliğinden sorumlu olduğu, olaylarla ilgili herhangi bir rapor, tutanak, Cumhuriyet savcısıyla görüşme yapıldığına dair evrak da bulunmadığı dikkate alındığında E.K.nın görev gereğini yerine getirmede müsamaha ve savsaklama gösterdiği, bu nedenle E.K.ya kınama cezası verilmesinin önerildiği belirtilmiştir. Raporda ayrıca Polis Merkezi Amiri M.A.C.nin de yaşanan olumsuz olaylara karşı gerekli tedbirleri alma, intikal eden olayı inceleme ve Cumhuriyet savcısına bilgi verme görevi olduğu hatırlatılarak bunlarda müsamaha ve savsaklama gösterdiği ifade edilmiş; aynı şekilde cezalandırılması gerektiği değerlendirilmiştir. İstanbul Valiliği İl Polis Disiplin Kurulu 3/3/2022 tarihli kararla bahsi geçen polis memurlarına kınama cezası vermiştir.

19. Başsavcılığın kovuşturmaya yer olmadığına dair kararından sonra kararda şüpheli olarak yer alan B.C. hakkında başvurucunun işkence iddialarıyla ilgili olarak Küçükçekmece Kaymakamlığının 6/4/2022 tarihli oluru ile araştırma ve gerekiyorsa disiplin soruşturması başlatılmış, Komiser N.K. bu kapsamda görevlendirilmiştir. 6/5/2022 tarihinde hazırlanan disiplin araştırma raporunda olaya ilişkin kamera kayıtlarına ulaşılamadığı, olayın faili olan kişilerin tespit edilemediği, sağlık raporlarında darp ve cebire ilişkin bir ibare bulunmadığı, Başsavcılığın kovuşturmaya yer olmadığına karar verdiği ve bu karara yapılan itirazın reddedildiği, B.C.nin suçlamayı kabul etmediği, iddiaların soyut nitelikte olduğu belirtilerek soruşturma yapılmasına gerek olmadığı, dosyanın işlemden kaldırılması gerektiği değerlendirilmiştir. Küçükçekmece Kaymakamlığı araştırma raporu doğrultusunda B.C. hakkındaki dosyanın işlemden kaldırılmasına 11/5/2022 tarihinde olur vermiştir.

20. Başvurucunun bir kamu görevlisinin ölümüyle ilgili olarak yargılandığı ceza davasında Bakırköy 21. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 14/9/2022 tarihinde olası kastla öldürme suçundan başvurucunun 18 yıl 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiş, Yargıtay 1. Ceza Dairesi verilen kararı 28/5/2024 tarihinde suç vasfı yönünden hatalı olduğu gerekçesiyle bozmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi yeniden yaptığı yargılama sonunda 15/1/2025 tarihinde başvurucunun bir kamu görevlisinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle kasten öldürme ve kasten öldürmeye teşebbüs suçlarını işlediği gerekçesiyle müebbet hapis cezası ile 10 yıl 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Verilen karar inceleme tarihi itibarıyla temyiz aşamasındadır.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucu; gözaltına giriş ve çıkışta düzenlenen sağlık raporları ve sunduğu fotoğraflardan polis merkezinde işkenceye maruz kaldığının açıkça anlaşıldığını, şikâyeti üzerine başlatılan soruşturmada olayın faillerinin tespit edilmediğini, olayın tanıklarının dinlenilmediğini, Başsavcılığın yeterli araştırma yapmadan ve gözaltında meydana gelen

yaralanmalar konusunda makul bir açıklama getirmeden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Bakanlık görüşünde; Başsavcılık tarafından yapılan ceza soruşturmasının ve verilen kararın bir özeti yapılarak başvurucunun şikâyetiyle ilgili delillerin toplandığı, başvurucunun Başsavcılıkça verilen karara itiraz etme imkânından yararlandığı belirtilmiş; yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında olayın meydana geliş şekline ilişkin olarak şikâyet dilekçesindeki iddialarını tekrarlamış; sonrasında disiplin soruşturması sonucunda verilen kınama cezalarından bahsetmiştir. Devamında, verilen kınama cezalarının darbedildiği iddialarını doğruladığını, etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğini ileri sürmüştür.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruda kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

26. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları -kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun- ilke olarak Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

27. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

28. Somut olayda başvurucu; bir kamu görevlisinin ölümü, diğerinin ise yaralanmasıyla neticelenen olay sonrasında şüpheli olarak gözaltına alınmıştır. Başvurucu hakkında 21/5/2021 günü saat 01.50-15.00 arasında gözaltı kararı olduğu, başvurucunun aynı gün

03.00-11.00 saatleri arasında polis merkezindeki nezarethanede tutulduğu görülmüştür (bkz. § 15). Başvurucu, gözaltına alındıktan sonra henüz polis merkezindeki nezarethanede tutulmaya başlanmadan önce hakkında sağlık raporu düzenlenmiştir. 21/5/2021 günü saat 02.50'de düzenlenen sağlık raporunda başvurucuda herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı bildirilmiştir. Başvurucunun sunduğu fotoğraf da söz konusu raporu desteklemektedir (bkz. §§ 5, 6, 10). Aynı gün biri saat 05.01'de, diğeri başvurucunun nezarethaneden çıkışı sonrasında saat 11.26'da olmak üzere başvurucu hakkında iki sağlık raporu daha düzenlenmiştir. Söz konusu raporlardan başvurucunun sol kaşında açılma meydana geldiği ve yaranın dikildiği, sağ gözünün ise şiştiği ve morardığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun sunduğu fotoğrafların da sağlık raporlarıyla uyumlu olduğu görülmüştür (bkz. §§ 13, 16).

29. Başvurucu, polis merkezinde gözaltında tutulması sırasında kameraların görmediği bir odaya götürülerek yedi sekiz polis tarafından darbedildiğini iddia etmiştir. Başvurucunun dile getirdiği iddia ve hakkında düzenlenen sağlık raporları birlikte değerlendirildiğinde soruşturma makamlarının gözaltında olmak suretiyle devletin gözetiminde bulunan başvurucunun yaralanmasıyla ilgili tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama yapmakla yükümlü olduğunu kabul etmek gerekir. Yapılan ceza soruşturması sonunda Başsavcılık, başvurucunun gözaltında yaralanmasıyla ilgili bir açıklama yapmamış hatta dile getirdiği darp iddiasını soyut bulmuştur. Soruşturma dosyasında başvurucunun yaralanmasıyla ilgili olarak kamu görevlileri tarafından yapılan bir tespit ve tutanak da yoktur.

30. Diğer taraftan ceza soruşturması yanında olayla ilgili idari soruşturmalar yapıldığı, birinin ceza soruşturması devam ederken başladığı ama her iki idari soruşturmanın da ceza soruşturmasından sonra neticelendiği anlaşılmıştır. Bakanlık görüşü ekinde yer alan disiplin soruşturması evrakında ceza soruşturmasına yansımayan bazı olaylardan bahsedilmiştir (bkz. §§ 17, 18). Soruşturma raporunda başvurucunun gözaltına giriş muayenesinden getirildikten sonra polis merkezi önünde bulunan bir grubun başvurucuya saldırdığından bahsedilmektedir. Bununla birlikte soruşturma raporunda başvurucuda meydana gelen yaralanmaların tamamının bu arbede sırasında oluştuğuna ilişkin bir tespit yapılmadığı gibi olaydan dolayı kimlerin sorumlu olduğunun da belirlenemediğinin bildirildiği görülmüştür. Kaldı ki başvurucu, beyanlarında polis merkezinde darbedildiğini ileri sürmüştür. Dolayısıyla ceza soruşturmasına yansımayan polis merkezi önündeki olay kapsamında başvurucunun yaralandığını kabul etmek mümkün gözükmemektedir.

31. Başvurucu, maruz kaldığı darp eyleminin bazı tutanakları imzalatmak amacıyla gerçekleştirildiğini ileri sürmüş ise de olayın yaşandığı gün Başsavcılıkta bizzat dinlenen başvurucunun olayın sıcağıyla verdiği ifadesinde böyle bir iddia dile getirmediği görülmüştür (bkz. § 3). Tutanak imzalatmak gibi belli bir amaç doğrultusunda başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığını tespit etmek için dosyada yeterli veri bulunmadığı gibi başvurucunun da bu konuda ayrıntılı bir açıklama yapmadığı değerlendirilmiştir.

32. Anayasa Mahkemesi, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin gereksiz ve/veya orantısız güç kullandığı sonucuna vardığı hâllerde genellikle mağdurun uğradığı muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan yasaklanmış muamele türlerinden (işkence, eziyet, insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele) hangisine karşılık geldiğini de açıklamaktadır (Muamele türleriyle ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84-91; S.D., § 84-88). Bunun sebebi çok ağır ve dayanılmaz acılara neden olan kasıtlı insanlık dışı muamelelerin varlığına özel olarak işaret etmektir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri,§ 84). Anayasa Mahkemesine göre

somut olayda yasaklanan muamele türlerinden hangisinin söz konusu olduğunu açıklamaya gerek bulunmamaktadır ve başvurucunun maruz kaldığı muamelenin yasaklanan muamele türlerinin tamamını kapsayan bir üst kavram olan “kötü muamele yasağı” içinde kaldığını ifade etmek yeterlidir.

33. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

34. Anayasa’nın 17. maddesi -“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa’nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm delilleri toplamalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

35. Başvurucunun sağlık raporlarıyla desteklenen iddiaları kişiye kötü muamelede bulunulmuş olabileceğine ilişkin yeterince açık belirtiler olmasına, başvurucunun bunları Başsavcılıkta ve sorguda dile getirmesine rağmen (bkz. §§ 3, 4) Başsavcılık derhâl harekete geçmemiş, başvurucunun şikâyet dilekçesi üzerine soruşturma başlatmıştır. Başsavcılık derhâl soruşturma başlatmadığı gibi olayın aydınlatılmasına büyük ölçüde katkı sağlama potansiyeli olan kamera görüntülerini istemek için de on beş gün beklemiştir. Kamera kayıtlarının ne kadar süre sonra silindiği ilgili tutanakta bildirilmemekte ise de (bkz. § 7) söz konusu delile ulaşılamamasında Başsavcılığın gösterdiği ihmalin önemli bir etken olduğu değerlendirilmiştir.

36. Başsavcılık, kolluğun gönderdiği yazı sonrasında nezarethane görevlisi olduğu bildirilen B.C.nin ifadesini aldırmakla yetinmiş, başkaca bir soruşturma işlemi yapmadan kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Başsavcılık, olayın nasıl gerçekleştiğinin belirlenmesi ve faillerin teşhis edilmesi adına önemli olduğu anlaşılmasına rağmen başvurucunun beyanını almamış, olaylar sırasında görevli olan kolluk görevlilerini tespit edip dinlememiş, başvurucunun gözaltında tutulduğu polis merkezindeki kamera kayıtlarını istemekte gecikme göstermiş, başvurucudaki yaralanmaların nasıl meydana geldiğini araştırmamıştır. Diğer taraftan -sadece- olayın faili olabilecek polis memurlarının görev yaptığı birim tarafından düzenlenen bilgi/belgelere dayanarak bir sonuca ulaşması ve tespit edilen tek şüphelinin polis merkezinde ifade vermesi nedeniyle soruşturmanın bağımsız kişilerce yürütülmesi ilkesine aykırı davranmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun da ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

38. Başvurucu, zorla imzalatılan belgelerin yargılandığı ceza davasında hükme esas alınabilecek olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden de şikâyet etmiştir.

39. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

40. Başvurucu, kötü muamele iddialarına konu ceza soruşturması sonucunda bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucunun yargılandığı ceza davasının temyiz aşamasında olduğu görüldüğünden ihlal iddialarıyla ilgili olarak hukuk sisteminde mevcut yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

42. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden soruşturma yapılması yanında 40.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

43. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

44. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 40.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2021/27133) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 40.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARKLI GEREKÇE

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda belirteceğim farklı gerekçelerle eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiği gerekçesiyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmaktayım.

2. Başvurucu; gözaltına giriş ve çıkışta düzenlenen sağlık raporları ve sunduğu fotoğraflardan polis merkezinde işkenceye maruz kaldığının açıkça anlaşıldığını, şikâyeti üzerine başlatılan soruşturmada olayın faillerinin tespit edilmediğini, olayın tanıklarının dinlenilmediğini, Başsavcılığın yeterli araştırma yapmadan ve gözaltında meydana gelen yaralanmalar konusunda makul bir açıklama getirmeden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

3. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

4. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları -kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun- ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

5. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

6. Somut olayda başvurucu; bir kamu görevlisinin ölümü, diğerinin ise yaralanmasıyla neticelenen olay sonrasında şüpheli olarak gözaltına alınmıştır. Başvurucu hakkında 21/5/2021 günü saat 01.50-15.00 arasında gözaltı kararı olduğu, başvurucunun aynı gün 03.00-11.00 saatleri arasında polis merkezindeki nezarethanede tutulduğu görülmüştür (bkz. § 14). Başvurucu, gözaltına alındıktan sonra henüz polis merkezindeki nezarethanede tutulmaya başlanmadan önce hakkında sağlık raporu düzenlenmiştir. 21/5/2021 günü saat 02.50'de düzenlenen sağlık raporunda başvurucuda herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı bildirilmiştir. Başvurucunun sunduğu fotoğraf da söz konusu raporu desteklemektedir (bkz. §§ 5, 9). Aynı gün biri saat 05.01'de, diğeri başvurucunun nezarethaneden çıkışı sonrasında saat 11.26'da olmak üzere başvurucu hakkında iki sağlık raporu daha düzenlenmiştir. Söz konusu raporlardan başvurucunun sol kaşında açılma meydana geldiği ve yaranın dikildiği, sağ gözünün ise şiştiği ve morardığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun sunduğu fotoğrafların da sağlık raporlarıyla uyumlu olduğu görülmüştür (bkz. §§ 12, 15).

7. Başvurucu, polis merkezinde gözaltında tutulması sırasında kameraların görmediği bir odaya götürülerek yedi sekiz polis tarafından darbedildiğini iddia etmiştir. Başvurucunun dile getirdiği iddia ve hakkında düzenlenen sağlık raporları birlikte değerlendirildiğinde soruşturma makamlarının gözaltında olmak suretiyle devletin gözetiminde bulunan başvurucunun yaralanmasıyla ilgili tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama yapmakla yükümlü olduğunu kabul etmek gerekir. Yapılan ceza soruşturması sonunda Başsavcılık, başvurucunun gözaltında yaralanmasıyla ilgili bir açıklama yapmamış hatta dile getirdiği darp iddiasını soyut bulmuştur. Soruşturma dosyasında başvurucunun yaralanmasıyla ilgili olarak kamu görevlileri tarafından yapılan bir tespit ve tutanak da yoktur. Diğer taraftan ceza soruşturması yanında olayla ilgili idari soruşturmalar yapıldığı, birinin ceza soruşturması devam ederken başladığı ama her iki idari soruşturmanın da ceza soruşturmasından sonra neticelendiği anlaşılmıştır. Bakanlık görüşü ekinde yer alan disiplin soruşturması evrakında ceza soruşturmasına yansımayan bazı olaylardan bahsedilmiştir (bkz. § 16). Soruşturma raporunda başvurucunun gözaltına giriş muayenesinden getirildikten sonra polis merkezi önünde bulunan bir grubun başvurucuya saldırdığından bahsedilmektedir. Bununla birlikte soruşturma raporunda başvurucuda meydana gelen yaralanmaların tamamının bu arbede sırasında oluştuğuna ilişkin bir tespit yapılmadığı gibi olaydan dolayı kimlerin sorumlu olduğunun da belirlenemediğinin bildirildiği görülmüştür. Kaldı ki başvurucu, beyanlarında polis merkezinde darbedildiğini ileri sürmüştür. Dolayısıyla ceza soruşturmasına yansımayan polis merkezi önündeki olay kapsamında başvurucunun yaralandığını kabul etmek mümkün gözükmemektedir. Sonuç itibarıyla

başvurucunun gözaltında tutulması sırasında yaralanmasıyla ilgili olarak tatmin edici ve inandırıcı açıklama getirme yükümlülüğünün yerine getirilmediği anlaşılmıştır. Bu durumda kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır. Başvurucu, maruz kaldığı darp eyleminin bazı tutanakları imzalatmak amacıyla gerçekleştirildiğini ileri sürmüş ise de olayın yaşandığı gün Başsavcılıkta bizzat dinlenen başvurucunun olayın sıcağıyla verdiği ifadesinde böyle bir iddia dile getirmediği görülmüştür (bkz. § 3). Tutanak imzalatmak gibi belli bir amaç doğrultusunda başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığını tespit etmek için dosyada yeterli veri bulunmadığı gibi başvurucunun da bu konuda ayrıntılı bir açıklama yapmadığı değerlendirilmiştir. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre başvurucunun yaralanmasına neden olan muamele eziyet olarak kabul edilebilir (bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84-91; S.D., §§ 84-88).

8. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm delilleri toplamalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

9. Başvurucunun sağlık raporlarıyla desteklenen iddiaları kişiye kötü muamelede bulunulmuş olabileceğine ilişkin yeterince açık belirtiler olmasına, başvurucunun bunları Başsavcılıkta ve sorguda dile getirmesine rağmen (bkz. §§ 3,4) Başsavcılık derhâl harekete geçmemiş, başvurucunun şikâyet dilekçesi üzerine soruşturma başlatmıştır. Başsavcılık derhâl soruşturma başlatmadığı gibi olayın aydınlatılmasına büyük ölçüde katkı sağlama potansiyeli olan kamera görüntülerini istemek için de on beş gün beklemiştir. Kamera kayıtlarının ne kadar süre sonra silindiği ilgili tutanakta bildirilmemekte ise de (bkz. § 6) söz konusu delile ulaşılamamasında Başsavcılığın gösterdiği ihmalin önemli bir etken olduğu değerlendirilmiştir.

10. Başsavcılık, kolluğun gönderdiği yazı sonrasında nezarethane görevlisi olduğu bildirilen B.C.nin ifadesini aldırmakla yetinmiş, başkaca bir soruşturma işlemi yapmadan kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Başsavcılık, başvurucunun beyanını almayarak mağdurun soruşturmaya etkili şekilde katılımını sağlamamış, olaylar sırasında görevli olan kolluk görevlilerini tespit edip dinlememiş, başvurucunun gözaltında tutulduğu polis merkezindeki kamera kayıtlarını istemekte gecikme göstermiş, başvurucudaki

yaralanmaların nasıl meydana geldiğini araştırmamıştır. Diğer taraftan -sadece- olayın faili olabilecek polis memurlarının görev yaptığı birim tarafından düzenlenen bilgi/belgelere dayanarak bir sonuca ulaşması ve tespit edilen tek şüphelinin polis merkezinde ifade vermesi nedeniyle soruşturmanın bağımsız kişilerce yürütülmesi ilkesine aykırı davranmıştır.

11. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

Üye Selahaddin MENTEŞ

MAZLUM DAĞTEKİN

B. No: 2022/41459 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/41459

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAZLUM DAĞTEKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/41459)

Karar Tarihi: 11/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 14/5/2026 - 33253

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mazlum DAĞTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu tarafından verilen disiplin cezasına karşı yapılan şikâyette usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun hükümlü olarak bulunduğu Diyarbakır 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) 25/4/2021 tarihinde gerçekleştirilen çatı aramasında haberleşme aracı olarak kullanılan pusula topu bulunmuştur. Kâğıtlar incelendiğinde bunların yirmi sorudan oluştuğu, soruların dört ya da beş şıklı klasik sorular olup genellikle PKK terör örgütü ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 8. Soru olan "Kartaca ordusunun ünlü komutanı kimdir?" sorusuna başvurucunun adının yazıldığının ve kâğıttaki yazının başvurucunun yazısına benzer olduğunun görülmesi üzerine 25/4/2021 tarihli tutanak düzenlenmiştir.

3. Düzenlenen tutanak uyarınca disiplin soruşturması başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında başvurucu; verdiği savunmada belirtilen tarihte açlık grevinde olması nedeniyle başka bir odada bulunduğunu, notu kendinin yazmadığını, yazmış olsa herhangi bir sorunun cevabına kendi adını yazmayacağını, birçok kişi tarafından tanındığı için adını başkalarının

yazmış olabileceğini ifade etmiştir. Yapılan savunma samimi bulunmamış ve Mektup Okuma Komisyonu tarafından aynı blokta kalan mahkûmların mektuplarının incelenmesi neticesinde bulunan kâğıdın başvurucuya ait olduğu değerlendirilmiştir.

4. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) hazırlanan soruların Kurumda bulunan tutuklu ve hükümlülere ilişkin eğitim ve propaganda amaçlı olması nedeniyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (l) bendinde düzenlenen "suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak" eyleminin gerçekleştirildiği gerekçesiyle 11 gün hücreye koyma disiplin cezası verilmesine 3/5/2021 tarihinde karar vermiştir.

5. Başvurucu, kararı 2/6/2021 tarihinde şikâyet etmiş; şikâyet dilekçesinde kâğıdın tespit edildiği tarihte koğuşta olmadığını, kâğıtta yer alan yazının kendisine ait olmadığını, kendi yazısı olsa bile bir sorunun cevabına kendi adını yazmayacağını belirtmiştir.

6. Diyarbakır İnfaz Hâkimliğince (İnfaz Hâkimliği) 2/6/2021 tarihinde şikâyet reddedilmiştir. Kararda olaya ilişkin her ne kadar hükümlü, bahsi geçen yazıları kendisinin yazmadığını beyan etmiş ise de Kurumun Mektup Okuma Komisyonu tarafından tüm mahkûmların gönderdiği yazılar ile söz konusu yazının karşılaştırıldığı, hükümlünün el yazısı ile benzerlik gösterdiğinin görüldüğü belirtilmiştir. Hükümlünün itiraz dilekçesindeki yazısı ile ilgili yazılara bakıldığında yazıların birbirine oldukça benzediğinin görüldüğü ifade edilmiştir. Ayrıca ilgili soru şıklarından birinde hükümlünün adının yazılı olduğunun görülmesi nedeniyle hükümlünün üzerine atılı eylemi gerçekleştirdiği sonucuna varılmıştır.

7. Başvurucu karara 7/6/2021 tarihinde itiraz etmiştir. Dilekçesinde yine yazının tespit edildiği tarihte başka koğuşta bulunduğunu belirtmiştir. Kâğıttaki yazının ısrarla kendisine ait olmadığını vurgulamıştır. Kâğıttaki yazıyı kendi yazmış olsa herhangi bir sorunun cevabına bile bile kendi adını yazmayacağını ifade etmiştir. Yapılan soruşturmanın usulünce yürütülmediğini, karşılığında verilen cezanın haksız ve hukuka aykırı olması nedeniyle iptal edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

8. Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) 12/7/2021 tarihinde itiraz reddedilmiştir. Kararda İnfaz Hâkimliğinin kararının usul ve kanuna uygun olduğu, verilen kararda herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı belirtilmiştir.

9. Nihai karar başvurucuya 23/2/2022 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 14/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu, bulunan pusula kendisine ait olmadığı gibi pusulada yer alan yazının kendisine ait olmadığını ifade etmiştir. Pusulanın bulunduğu tarihte açlık grevi nedeniyle Kurumun başka bir yerinde bulunduğunu, herkesin birbirini tanıması nedeniyle pusulaya isminin başkası tarafından yazılabileceğini dile getirmiştir. Disiplin soruşturması ve sonrasında yapılan yargılama sırasında pusulada yer alan yazı üzerinde inceleme yapılmamasından şikâyet etmiştir. Yeterli araştırma yapılmadan, etkili soruşturma

yürütülmeden haksız ve hukuka aykırı olarak verilen disiplin cezası nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruya ilişkin olarak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden temin edilen görüşün ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere ekte gönderildiği belirtilmiştir. Mevcut başvuruda adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede, Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Abdullah Özen [2. B.], B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21). Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama ilkesinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Taylan Özgür Tor [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43).

16. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin görevi herhangi bir davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (Ahmet Korkmaz [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

17. Başvurucu, disiplin soruşturması ve soruşturma sonucunda verilen disiplin cezasına karşı yaptığı şikâyet ve itiraz aşamalarında ısrarla pusuladaki yazının kendisine ait olmadığını ileri sürmüştür. Söz konusu yazının başvurucuya ait olduğu varsayımında -başvurucunun pusulada yer alan bir sorunun cevabına açıkça kendi adını yazmayacağını dile getirdiği düşünülürse- iddiasının temelsiz olduğu söylenemez.

18. Kurumda yapılan aramada ele geçirilen pusuladaki yazının başvurucuya ait olduğu ve pusulada yer alan bir soruya cevapta başvurucunun adının yazdığı tespitlerine ilişkin olarak sadece Mektup Okuma Komisyonu tarafından inceleme yapıldığı belirtilmiştir. Ancak bu

tespitin nasıl yapıldığı, diğer mahkûmların yazılarının nasıl karşılaştırıldığı ve sonuca ne şekilde ulaşıldığı açıklanmamıştır.

19. İnfaz Hâkimliği, Kurum tarafından yapılan tespitleri belirtmiş ve başvurucunun itiraz dilekçesindeki yazısı ile ilgili yazıların karşılaştırması neticesinde yazının başvurucuya ait olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca soru cevabında başvurucunun adı ve soyadının yazılmasını da gerekçesine destek olarak göstermiştir. Ancak İnfaz Hâkimliği bu karşılaştırmayı nasıl yaptığını, karşılaştırma neticesinde bu sonuca nasıl ulaştığını, karşılaştırma esnasında hangi unsurlardan hareketle yazının başvurucuya ait olduğunu tespit ettiğini kararında açıklamamıştır. Yalnızca itiraz dilekçesindeki yazı ile pusulada yer alan yazının benzerliğinden hareketle sonuca ulaşmıştır.

20. Başvurucuya ait yazı ile pusulada yer alan yazının teknik incelemeyi gerektirdiği izahtan varestedir. Başvurucunun ısrarla yazının kendisine ait olmadığı iddiası karşısında yazının kime ait olduğu teknik inceleme yaptırılması suretiyle açıklığa kavuşturulması gereken bir olgudur.

21. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda İnfaz Hâkimliği kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

22. Sonuç olarak teknik inceleme yapılmadan başvurucunun iddiasının ispatlanmasının mümkün olmayacağı dikkate alındığında mahkemelerce bu iddiaya ilişkin bir irdeleme ve araştırma yapılmadan uyuşmazlığın sonuçlandırılması başvurucunun Kuruma nazaran zayıf bir konuma düşürülmesi sonucunu doğurmuştur. Bu durumun silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleriyle bağdaşmaması nedeniyle adil bir yargılamanın gerçekleşmediği sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde hüküm altına alınan adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2021/6172, K.2021/6659) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEVLİDE ŞAN KARAMAN

B. No: 2022/45379 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/45379

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEVLİDE ŞAN KARAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/45379)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mevlide ŞAN KARAMAN

Vekili : Av. Tekin BOSTANCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, uyarma disiplin cezasına karşı açılan davada uyuşmazlığın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Kadın hastalıkları ve doğum uzmanı olan başvurucu, Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görev yaptığı dönemde teşhis ve tespit ettiği 18 yaş altı gebelikleri bildirim yükümlülüğü bulunmasına rağmen bildirmediğinden bahisle sağlık meslek mensuplarının suçu bildirmemesi fiilini işlediği gerekçesiyle hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin soruşturması sonucunda başvurucu, Sağlık Bakanlığınca 28/6/2019 tarihinde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (a) alt bendi olan "verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımından kusurlu davranmak" hükmü uyarınca kınama cezası ile cezalandırılmıştır.

3. Başvurucu, verilen kınama cezasına karşı yasal süresi içinde itiraz etmiştir. Bakanlık Merkez Disiplin Kurulu 23/1/2020 tarihinde itirazı kabul etmiş ve başvurucunun eyleminin

657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (a) alt bendinde yer alan "verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmî belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak" fiiline uyduğu gerekçesiyle bir alt ceza olan uyarma cezası ile tecziyesine karar vermiştir. Başvurucu, anılan işlemin iptali istemiyle 30/5/2020 tarihinde dava açmıştır.

4. Van 4. İdare Mahkemesince (Mahkeme) dava konusu işlem 20/4/2021 tarihinde iptal edilmiştir. Kararda başvurucu hakkında sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi suçundan başlatılan soruşturmada verilen takipsizlik kararının gerekçesinin ilgili kısmına yer verilmiştir. Başvurucuya idari makamlarca isnat edilen sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi suçunu işlemediğinin yapılan soruşturma sonucunda ortaya konulduğu belirtilmiştir. Bu nedenle de disiplin cezası verilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Sağlık Bakanlığı, karara karşı 30/5/2021 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

5. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesince (Bölge İdare Mahkemesi) 4/1/2022 tarihinde istinaf istemi kabul edilerek Mahkeme kararı kaldırılmış ve dava kesin olarak reddedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Dava konusu olayda, davacının 18 yaş altı gebeliğini teşhis ve tespit ettiği gebelikleri bildirim yükümlülüğü olmasına rağmen bildirmediğinin sabit olduğu, dolayısıyla dava konusu disiplin cezasına konu eylemin sübut bulduğu anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka aykırılık, aksi yöndeki Mahkeme kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."

6. Başvurucu hakkında sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi suçundan başlatılan soruşturmada Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca 6/5/2019 tarihinde takipsizlik kararı verilmiştir. Kararda, hamilelik tespiti yapılan kişilerin 15 yaş üstü kişiler oldukları ve bu kişilerin cebir, tehdit ve hileli bir eylem sonucu hamile kaldıklarına yönelik herhangi bir iddia ya da delil bulunmadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla reşit olmayanla cinsel ilişki kapsamında kalan ve takibi şikâyete bağlı olan olaylarda bildirim yapılmamasının müsnet suçu oluşturmayacağı ifade edilmiştir.

7. Nihai karar olan Bölge İdare Mahkemesinin 4/1/2022 tarihli kararı başvurucuya 27/3/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 12/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, Bölge İdare Mahkemesinin ceza soruşturması ve takipsizlik kararını değerlendirmemesinden yakınmıştır. İdare Mahkemesi kararında yer alan verilerin herhangi bir şekilde irdelenmediğini belirtmiştir. Hakkında gerçekleştirilen ceza soruşturmasında bildirmesi gereken herhangi bir suç bulunmadığının ortaya konulduğunu iddia ederek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

12. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

13. Mahkeme, dava konusu işlemi iptal ederken başvurucu hakkında yürütülen soruşturma sonucunda verilen takipsizlik kararında yer alan tespitlerden yararlanmıştır. Buna karşın Bölge İdare Mahkemesi, başvurucunun 18 yaş altı gebeliğini teşhis ve tespit ettiği gebelikleri bildirim yükümlülüğü olmasına rağmen bildirmediğinin sabit olduğunu değerlendirmiştir. Ancak bu kanıya nasıl vardığını kararında açıklamamıştır. Başvurucu hakkında elde edilen hangi verilerden bu sonuca ulaştığı kararın gerekçesinde yer almamıştır. Başvurucu hakkında verilen takipsizlik kararında yer alan verilerden hareket edilip edilmediği Bölge İdare Mahkemesince ortaya konulmamıştır. Zira -takipsizlik kararında da belirtildiği üzere- 15 yaşını doldurup da 18 yaş altında kalan gebeliklerin bildirimi konusunda; cebir, tehdit ve hileli bir eylem sonucu hamile kaldığına dair iddia ya da delil bulunması gerekmektedir. Başvurucunun, 18 yaş altı olduğunu teşhis ve tespit ettiği gebeliklerin bu açıdan da ayrı bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekir. Bölge İdare Mahkemesi ise, bu yönden de bir irdeleme yapmamıştır. Ayrıca Mahkeme tarafından yapılan değerlendirmenin neden kabul edilmemesi gerektiğini de kararında açıklamamıştır.

14. Öte yandan başvurucu, Bölge İdare Mahkemesinin hakkında yürütülen soruşturma sonucunda verilen takipsizlik kararında yer alan verileri değerlendirmemesinden şikâyet etmiştir. Ceza soruşturmasında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin başvurucunun almış olduğu cezaya olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bölge İdare Mahkemesi tarafından ceza soruşturmasında yer alan verilerin disiplin cezasına olan etkisinin ortaya konulması gerekmektedir (Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 35).

15. Mahkeme kararında, takipsizlik kararında yer alan tespitlere yer verilmesine karşın Bölge İdare Mahkemesince bu hususa yer verilmediği gibi herhangi bir şekilde de

değerlendirilmemiştir. Ayrıca takipsizlik kararında yer alan hususlara tek başına yer verilmesi de yeterli değildir. Zira ceza soruşturmasına konu olay ve olguların da Bölge İdare Mahkemesi tarafından irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni, ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır (Diren Taş, § 34).

16. Sonuç olarak başvurucu hakkında elde edilen bilgilerin verilen disiplin cezasını neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun Bölge İdare Mahkemesinin gerekçesinde yer almadığı görülmektedir. Bölge İdare Mahkemesince esas alınan tespitlere karşı başvurucunun iddiaları gözönüne alındığında disiplin cezasının haksız ve hukuka aykırı olduğuna ilişkin başvurucunun iddialarının yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucu tarafından masumiyet karinesinin ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü görülmekteyse de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiası hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesine (E.2021/175, K.2022/2) iletilmek üzere Van 4. İdare Mahkemesine (E.2020/2058, K.2021/829) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.